

Úradný vestník

Európskej únie

C 181

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 55

21. júna 2012

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah	Strana
	I <i>Uznesenia, odporúčania a stanoviská</i>	
	UZNESENIA	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	479. plenárne zasadnutie v dňoch 28. a 29. marca 2012	
2012/C 181/01	Uznesenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru proti diskriminácii z dôvodu rasy alebo etnického pôvodu, prijaté na 479. plenárnom zasadnutí výboru	1
	STANOVISKÁ	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	479. plenárne zasadnutie v dňoch 28. a 29. marca 2012	
2012/C 181/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Mladí ľudia so zdravotným postihnutím: zamestnanosť, začlenenie a zapojenie do spoločnosti“ (prieskumné stanovisko)	2
2012/C 181/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Špecifické problémy ostrovov“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	7

Cena:
8,50 EUR

(Pokračovanie na nasledujúcej strane)

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2012/C 181/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Viac ako HDP – zapojenie občianskej spoločnosti do postupu stanovovania doplnkových ukazovateľov“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	14
2012/C 181/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha občianskej spoločnosti vo vzťahoch medzi EÚ a Kosovom“	21
2012/C 181/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zapájanie občianskej spoločnosti do rozvojovej politiky a do rozvojovej spolupráce EÚ“ (prieskumné stanovisko)	28

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

479. plenárne zasadnutie v dňoch 28. a 29. marca 2012

2012/C 181/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Tvorivá Európa“ COM(2011) 785 <i>final</i> – 2011/0370 (COD)	35
2012/C 181/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Dvojité zdanenie na jednotnom trhu“ COM(2011) 712 <i>final</i>	40
2012/C 181/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie“ COM(2011) 739 <i>final</i> – 2011/0183 (CNS) a „Zmenený a doplnený návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú vykonávacie opatrenia týkajúce sa systému vlastných zdrojov Európskej únie“ COM(2011) 740 <i>final</i> – 2011/0184 (APP)	45
2012/C 181/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Budúcnosť Fondu solidarity Európskej únie“ COM(2011) 613 <i>final</i>	52
2012/C 181/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES“ COM(2011) 594 <i>final</i>	55
2012/C 181/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu)“ COM(2011) 651 <i>final</i> – 2011/0295 (COD) a na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestných sankciách za obchodovanie s využitím dôverných informácií a manipuláciu s trhom“ COM(2011) 654 <i>final</i> – 2011/0297 (COD)	64

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

UZNESENIA

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

479. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 28. A 29. MARCA 2012

Uznesenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru proti diskriminácii z dôvodu rasy alebo etnického pôvodu, prijaté na 479. plenárnom zasadnutí výboru

(2012/C 181/01)

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca 2012) prijal 148 hlasmi za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce uznesenie.

Politická strana Partij voor de Vrijheid (Strana slobody) – PVV spustila 8. februára 2012 internetovú stránku vyzývajúcu občanov, aby vyjadrili svoje námietky voči ľuďom z východnej a strednej Európy, ktorí pracujú v Holandsku.

Európsky parlament vo svojom uznesení z 15. marca 2012 dôrazne odsúdil túto horúcu linku. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) ako zástupca organizovanej občianskej spoločnosti odsudzuje xenofóbny a rasistický charakter tohto počinu. EHSV žiada všetkých Holanďanov a holandskú vládu, aby rázne zakročili proti tejto iniciatíve, ktorú už dlhšie nemožno tolerovať.

EHSV a jeho členovia dôrazne pripomínajú, že:

— Zmluvy Európskej únie a Charta základných práv Európskej únie vychádzajú zo zásady nediskriminácie. Posolstvo uvedenej stránky protirečí tejto zásade, keďže ide o diskrimináciu európskych občanov na základe štátnej príslušnosti.

— EHSV odmieta všetky aktivity, ktoré odporujú základným európskym hodnotám, medzi ktoré patrí sloboda, rovnosť a dodržiavanie ľudských práv.

— EHSV podporuje výzvu Európskeho parlamentu adresovanú Komisii a Rade, aby urobili všetko, čo je v ich silách, na zastavenie šírenia xenofóbnych postojov v EÚ.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

479. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 28. A 29. MARCA 2012

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Mladí ľudia so zdravotným postihnutím: zamestnanosť, začlenenie a zapojenie do spoločnosti“ (prieskumné stanovisko)

(2012/C 181/02)

Spravodajca: **pán VARDAKASTANIS**

Pani Karen Hækkerup, dánska ministerka pre integráciu a sociálne veci, požiadala v mene dánskeho predsedníctva listom z 9. decembra 2011 a v súlade s článkom 304 ZFEÚ Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Mladí ľudia so zdravotným postihnutím: zamestnanosť, začlenenie a zapojenie do spoločnosti.“

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 29. februára 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) prijal 148 hlasmi za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, toto stanovisko.

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV:

1.1.1 Odporúča, aby sa uplatňoval Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD) s cieľom umožniť ľuďom so zdravotným postihnutím vrátane mladých ľudí, žien aj mužov, aby plne uplatňovali svoje základné práva.

1.1.2 Žiada, aby sa členské štáty v rámci národných programov reforiem v kontexte stratégie Európa 2020 snažili podporovať ľudí so zdravotným postihnutím, aby sa plne zapájali do spoločnosti a hospodárstva, a to zavádzaním účinných protidiskriminačných opatrení.

1.1.3 Žiada o dostupné a inkluzívne vzdelávanie pre ľudí so zdravotným postihnutím podľa článku 24 dohovoru UNCRPD. Výbor je presvedčený, že mladí ľudia so zdravotným postihnutím by mali mať prístup k primárnemu, sekundárnemu a terciárnemu vzdelávaniu rovnako ako ostatní a zdôrazňuje význam neformálneho vzdelávania a potrebu jeho uznania.

1.1.4 Žiada, aby sa informácie o univerzitách a možnostiach vzdelávania primeraným spôsobom šíрили v alternatívnych formátoch, ako je Braillovo písmo, zrozumiteľné audio a video verzie alebo prepis hovoreného slova na text / systém palantyp. Knižnice by mali mať vo svojom fonde knihy v Braillovom písme a audioknihy.

1.1.5 Domnieva sa, že umenie, šport a voľný čas zohrávajú kľúčovú úlohu pri rozvoji zručností a začleňovaní mladých ľudí so zdravotným postihnutím, preto by mali byť v plnej miere dostupné.

1.1.6 Vyzýva členské štáty a európske inštitúcie, aby podporovali osvedčené postupy a pozitívne opatrenia zamerané na začleňovanie mladých ľudí so zdravotným postihnutím do vzdelávania a zamestnanosti. Ich súčasťou by mali byť investície do sociálneho podnikania a MSP, ako aj finančné stimuly pre zamestnávateľov v záujme zamestnávania mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

1.1.7 Odporúča, aby členské štáty, Európska komisia a Parlament bojovali proti diskriminácii mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

1.1.8 Žiada o prístupnosť a primerané opatrenia s cieľom zabezpečiť zamestnanosť mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

1.1.9 Je presvedčený, že sociálni partneri zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore zamestnanosti mladých ľudí so zdravotným postihnutím prostredníctvom začlenenia otázky prístupnosti a primeraných opatrení do rokovanií.

1.1.10 Odporúča, aby sa na podporu začlenenia mladých ľudí so zdravotným postihnutím využívali štrukturálne fondy. Výbor žiada, aby sa súčasné právne predpisy riadne uplatňovali a aby budúce predpisy boli v súlade s dohovorom UNCRPD, pričom prístupnosť sa zahrnie do článku 7 ako horizontálna zásada spolu s nediskrimináciou a začleňovaním.

1.1.11 Vyzýva členské štáty, aby implementovali smernicu, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolanií⁽¹⁾, a žiada, aby sa táto smernica vykladala v zmysle dohovoru UNCRPD.

1.1.12 Odporúča, aby Európska komisia, Európsky parlament a Rada podporovali organizácie, ktoré zastupujú mladých ľudí so zdravotným postihnutím, a viedli s nimi konzultácie v relevantných politických procesoch.

1.1.13 Pripomína, že hospodárska kríza a úsporné opatrenia by nemali negatívne ovplyvniť práva mladých ľudí so zdravotným postihnutím, a vyzýva členské štáty, aby na ochranu takýchto osôb prijali pozitívne opatrenia.

1.1.14 Odporúča, aby sa podporovalo právo mladých ľudí so zdravotným postihnutím na nezávislý život, a vyzýva členské štáty a Európsku komisiu, aby využívali štrukturálne fondy na odstraňovanie ústavnej starostlivosti a podporu komunitnej starostlivosti.

1.1.15 Vítá záväzok Európskej komisie vypracovať európsky akt o prístupnosti a odporúča, aby bol tento právny predpis komplexný a zabezpečil plný prístup k tovarom, službám a do zastavaných priestorov v EÚ.

1.1.16 Žiada o inkluzívny európsky normalizačný systém a víta prijatie mandátu 473 ako pozitívneho opatrenia na podporu prístupnosti.

1.1.17 Vítá smernicu o audiovizuálnych mediálnych službách⁽²⁾ a žiada o jej riadnu implementáciu⁽³⁾.

1.1.18 Žiada o účinné uplatňovanie nariadenia o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave v Európskej únii⁽⁴⁾. Výbor vyzýva členské štáty, aby presadzovali toto nariadenie a prijali ďalšie opatrenia, ktoré zabezpečia slobodu pohybu mladých ľudí so zdravotným postihnutím⁽⁵⁾.

1.1.19 Vítá záväzok Európskej komisie v Digitálnej agende v tom zmysle, že zabezpečí, aby boli internetové stránky verejného sektora a internetové stránky poskytujúce občanom základné služby do roku 2015 plne prístupné.

1.1.20 Považuje za dôležité začleniť potreby mladých ľudí so zdravotným postihnutím do všetkých politík a programov EÚ v oblasti mládeže a žiada o pozitívne opatrenia zamerané na zvýšenie informovanosti o ich potrebách.

2. Úvod

2.1 EHSV:

2.1.1 Poukazuje na to, že mladí ľudia so zdravotným postihnutím sú obeťmi rôznych foriem diskriminácie z dôvodu pohlavia, rasy, farby, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických črt, jazyka, náboženstva alebo vierovyznania, politického či iného názoru, členstva v národnostnej menšine, vlastníctva, narodenia, veku, sexuálnej orientácie a iných.

2.1.2 Vyzýva členské štáty, aby pokročili v rokovaniach o protidiskriminačnej smernici⁽⁶⁾ s cieľom zabezpečiť právnu ochranu proti všetkým formám diskriminácie v EÚ.

2.1.3 Uznáva, že mladí ľudia so zdravotným postihnutím sú dvakrát až päťkrát viac ohrození rizikom násillia ako ľudia bez zdravotného postihnutia.

2.1.4 Vyjadruje poľutovanie, že mladí ľudia so zdravotným postihnutím čelia predsudkom a negatívnym postojom spoločnosti, čo im bráni v zapájaní sa, sebaurčení a začleňovaní.

2.1.5 Potvrďuje, že mladé ženy so zdravotným postihnutím, ľudia vyžadujúci si vysokú mieru starostlivosti a ľudia so psychosociálnymi problémami čelia mnohým formám diskriminácie.

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16-22.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 95, 15.4.2010, s. 1-24., Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16-22.

⁽³⁾ Prístupnosť vizuálneho mediálneho obsahu online by sa mala zabezpečiť v súlade so smernicou.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 1-12.

⁽⁵⁾ Prístupnosť autobusov vo vidieckych oblastiach by mala byť povinná.

⁽⁶⁾ COM (2008) 426 final.

2.1.6 Žiada, aby sa uznali politické práva mladých ľudí so zdravotným postihnutím a tiež, aby títo ľudia mohli svoje práva uplatňovať rovnako ako ostatní, a domnieva sa, že by sa mal zabezpečiť prístup k hlasovaniu, hlasovacím zariadeniam a materiálom.

2.1.7 Navrhuje, aby sa politiky v oblasti mládeže so zdravotným postihnutím zahrnuli do všetkých relevantných rozpočtových položiek viacročného finančného rámca s cieľom zaručiť primerané zdroje na podporu prístupnosti a začleňovania.

2.1.8 Navrhuje zhromaždiť údaje o vplyve politických nástrojov týkajúcich sa mladých ľudí so zdravotným postihnutím a navrhuje financovanie projektov, štúdií a výskumu EÚ v tejto oblasti.

2.1.9 Pripomína odporúčania z predchádzajúcich stanovísk EHSV, ktoré sa okrem iného týkali zamestnanosti a prístupnosti, stratégie v oblasti zdravotného postihnutia a následkov demografických zmien.

3. Zamestnanosť a vzdelávanie

Vzdelávanie

3.1 EHSV:

3.1.1 Uznáva význam inkluzívneho všeobecného vzdelávania a žiada, aby sa na základných školách vyučovala znaková reč, zaviedol prepis hovoreného slova do textu (palantyp), technológie indukčných slučiek a aby sa prijímali učitelia kvalifikovaní na používanie Braillovo písma a používali ďalšie vhodné spôsoby podpory pre žiakov so zdravotným postihnutím, ako je augmentatívna a alternatívna komunikácia.

3.1.2 Víta programy Mládež v pohybe a Mládež v akcii, ktoré Komisia prijala ako súčasť stratégie Európa 2020, a vyzýva členské štáty, aby zabezpečili, že mladí ľudia so zdravotným postihnutím budú môcť plne využívať výhody týchto programov.

3.1.3 Víta využívanie programu EÚ Erasmus pre všetkých v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu a odporúča využívať program Erasmus na stimulovanie osobného rozvoja a perspektívny zamestnanosti mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

3.1.4 Žiada o účinné opatrenia zamerané na boj proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky vzhľadom na to, že v porovnaní s ľuďmi bez zdravotného postihnutia je pravdepodobnosť dosiahnutia terciárneho vzdelania u ľudí so zdravotným postihnutím len polovičná. Výbor si želá, aby boli univerzity inkluzívnejšie a aby prijali pozitívne opatrenia, ako sú štipendia pre študentov so zdravotným postihnutím a systém kvót.

3.1.5 Privítal by zavedenie účinných opatrení na zjednotenie prechodu zo školy do zamestnania pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

3.1.6 Víta uznesenie Európskeho parlamentu o mobilite osôb so zdravotným postihnutím⁽⁷⁾ a jeho zameranie na inkluzívne vzdelávanie.

3.1.7 Uznáva význam neformálneho vzdelávania⁽⁸⁾ pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím a žiada o rozvoj európskeho rámca kvality pre stáže, ktorý by obsahoval kritérium prístupnosti.

3.1.8 Uznáva, že mladí ľudia so zdravotným postihnutím majú právo využívať výmenné programy EÚ a príležitosti na štúdium a vzdelávanie v zahraničí a tiež nástroje EÚ na potvrdenie zručností a uznávanie kvalifikácií.

3.1.9 Žiada o sprístupnenie vzdelávacieho obsahu, IKT a budov ako predpokladu na využívanie práva na vzdelanie. Európska komisia a členské štáty by mali podporovať školy, univerzity a poradenské centrá pre mládež, aby do svojich opatrení začlenili prístupnosť.

3.1.10 Žiada, aby sa informácie o univerzitách a možnostiach vzdelávania primeraným spôsobom šírili v alternatívnych formátoch, ako sú Braillovo písmo, zrozumiteľné audio a video verzie alebo prepis hovoreného slova na text / systém palantyp. Knižnice by mali mať vo svojom fonde knihy v Braillovom písme a audioknihy.

3.1.11 Predpokladá využívanie finančných prostriedkov z európskych zdrojov vrátane Európskeho sociálneho fondu (ESF) celoživotné vzdelávanie na podporu využívania poradenstva pre žiakov so zdravotným postihnutím a učiteľov.

Zamestnanosť

3.2 EHSV:

3.2.1 Uznáva, že u ľudí so zdravotným postihnutím je pravdepodobnosť, že budú nezamestnaní dvakrát až trikrát väčšia ako u ľudí bez zdravotného postihnutia.

3.2.2 Podporuje využívanie štrukturálnych fondov na zabezpečenie primeranej finančnej podpory pre európsku stratégiu v oblasti zdravotného postihnutia. Mal by sa účinnejšie využívať najmä Európsky sociálny fond (ESF) s cieľom podporiť zamestnanosť mladých ľudí so zdravotným postihnutím, ako aj Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) s cieľom udržať vysokú mieru prístupnosti v Európe.

3.2.3 Vyzýva členské štáty, aby podporili zamestnanosť mladých ľudí so zdravotným postihnutím poskytnutím finančnej podpory zamestnávateľom a investovaním do MSP, sociálneho podnikania a samostatnej zárobkovej činnosti.

⁽⁷⁾ 2010/2272 (INI).

⁽⁸⁾ Neformálne vzdelávanie neposkytuje žiadna vzdelávacia alebo odborná inštitúcia a v bežných prípadoch sa zaň neudeluje diplom.

3.2.4 Navrhuje, aby sa prijali primerané opatrenia, poskytol flexibilný pracovný čas, práca z domu a prístup k IKT na podporu zamestnávania mladých ľudí so zdravotným postihnutím, a poukazuje na to, že odmietanie primeraných opatrení je aktom diskriminácie⁽⁹⁾.

3.2.5 Odporúča, aby Európska komisia zabezpečila prístupnosť pre mladých pracujúcich a učňov so zdravotným postihnutím a zároveň podporovala a rozvíjala cezhraničné profesionálne a odborné príležitosti odstraňovaním prekážok voľného pohybu pracovnej sily v rámci EÚ.

3.2.6 Je presvedčený, že sociálni partneri by mali zohrávať kľúčovú úlohu, pokiaľ ide o podporu a ochranu zamestnanosti mladých ľudí so zdravotným postihnutím, a to zahrnutím tejto problematiky do kolektívneho vyjednávania.

3.2.7 Vyzýva členské štáty, aby investovali do mladých pracovníkov so zdravotným postihnutím a pomohli im zvládnuť dôsledky hospodárskej krízy, pretože pri hľadaní a udržaní zamestnania čelia väčším ťažkostiam.

4. Zapájanie sa a začleňovanie

4.1 EHSV:

4.1.1 Opätovne potvrdzuje, že mladí ľudia so zdravotným, a najmä duševným postihnutím majú všade právo na uznanie svojej osoby ako subjektu práva.

4.1.2 Žiada o zvýšenie informovanosti o situácii ľudí so zdravotným postihnutím prostredníctvom zhromažďovania konzistentných údajov v súlade s článkom 31 dohovoru UNCRPD a zdôrazňuje povinnosť médií bojovať proti stereotypom.

4.1.3 Odporúča, aby členské štáty uznali právnu spôsobilosť mladých mužov a žien so zdravotným postihnutím na rovnakom základe ako v prípade ostatných osôb, a to vo všetkých aspektoch života.

4.1.4 Zdôrazňuje potrebu zabezpečiť, aby mladí ľudia so zdravotným postihnutím mohli plne využívať slobodu pohybu, a vyjadruje nádej, že sa predložia konkrétne návrhy na odstránenie prekážok pre prenosnosť invalidného dôchodku.

4.1.5 Žiada, aby sa členské štáty v rámci národných programov reforiem v kontexte stratégie Európa 2020 snažili podporovať ľudí so zdravotným postihnutím, aby sa plne zapájali do spoločnosti a hospodárstva, a to zavedením účinných protidiskriminačných opatrení.

4.1.6 Žiada Európsky výbor zdravotne postihnutých⁽¹⁰⁾, aby prispel k politikám a právnym predpisom EÚ tým, že sa bude zaoberať problematikou začlenenia a prístupnosti pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

4.1.7 Poukazuje na kľúčovú úlohu, ktorú zohráva šport pri podpore zapájania mladých ľudí so zdravotným postihnutím, a žiada o finančnú a politickú podporu pozitívnych iniciatív, ako je paraolympiáda.

4.1.8 Navrhuje, aby Výbor pre sociálnu ochranu, Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre hospodársku politiku uskutočnili spoločné preskúmanie v záujme výmeny osvedčených postupov v oblasti rovnosti mladých ľudí so zdravotným postihnutím v rámci otvorenej metódy koordinácie, stratégie pre zamestnanosť a hospodárskych politik národných programov reforiem.

4.1.9 Privítal by finančnú a politickú podporu pre organizácie zastupujúce mladých ľudí so zdravotným postihnutím v snahe podporiť ich zapojenie a prostredníctvom zvyšovania informovanosti bojovať proti predsudkom.

4.1.10 Žiada o odbornú prípravu pre úradníkov, učiteľov, zamestnávateľov a poskytovateľov služieb s cieľom dosiahnuť súlad s právnymi predpismi týkajúcimi sa prístupnosti a rovnosti na úrovni EÚ aj na národnej úrovni.

4.1.11 Odporúča, aby sa podporovalo právo mladých ľudí so zdravotným postihnutím na nezávislý život a aby sa využívali štrukturálne fondy na odstránenie ústavnej starostlivosti a podporu života v komunite.

5. Prístupnosť

5.1 EHSV:

5.1.1 Vyzýva Európsky parlament a Radu, aby zahrnuli prístupnosť ako horizontálnu zásadu do článku 7 návrhu všeobecného nariadenia o štrukturálnych fondoch na roky 2014 – 2020.

5.1.2 Víta opatrenia Európskej komisie zamerané na rozvoj európskeho aktu prístupnosti a znovu pripomína naliehavú potrebu dôrazných a záväzných právnych predpisov na zabezpečenie prístupu ľudí so zdravotným postihnutím k tovarom, službám a do zastavaných priestorov. Výbor žiada o stanovenie dôsledných mechanizmov presadzovania a monitorovania na európskej aj národnej úrovni.

5.1.3 Žiada o účinné uplatňovanie nariadenia o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave v Európskej únii⁽¹¹⁾ a vyzýva členské štáty, aby presadzovali toto nariadenie a prijali rásne opatrenia, ktoré zabezpečia slobodu pohybu mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 81-86.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 81-86.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 1-12.

5.1.4 Predpokladá konkrétny plán na sprístupnenie všetkých inštitúcií EÚ z hľadiska infraštruktúry, procesu náboru, zasadnutí, internetových stránok a informácií.

5.1.5 Víta záväzok Európskej komisie v Digitálnej agende v tom zmysle, že zabezpečí, aby boli internetové stránky verejného sektora a internetové stránky poskytujúce občanom základné služby do roku 2015 plne prístupné.

5.1.6 Víta regulačný rámec Európskej únie pre elektronické komunikačné siete a služby a domnieva sa, že produkty a služby v oblasti elektronických komunikácií sú nevyhnutné na zabezpečenie neustálej informovanosti a komunikácie nových mobilných generácií.

5.1.7 Uznáva význam prístupu k informačnej spoločnosti a informačným a komunikačným technológiám, vrátane

prístupu k obsahu, ako základné právo ľudí so zdravotným postihnutím.

5.1.8 Uznáva pridanú hodnotu smernice o audiovizuálnych mediálnych službách ⁽¹²⁾ a žiada o vykonávanie a implementáciu tejto smernice, najmä opatrení týkajúcich sa ľudí so zdravotným postihnutím.

5.1.9 Víta návrh nariadenia Európskej komisie o európskej normalizácii ⁽¹³⁾, ako aj oznámenie o strategickej vízii pre európske normy ⁽¹⁴⁾.

5.1.10 Žiada o inkluzívny európsky systém normalizácie a víta prijatie mandátu 473 ako pozitívneho opatrenia na podporu prístupnosti.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ L 95, 15.4.2010, s. 1-24.

⁽¹³⁾ COM (2011) 315 final.

⁽¹⁴⁾ COM (2011) 311 final.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Špecifické problémy ostrovov“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 181/03)

Spravodajca: **José María ESPUNY MOYANO**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 20. januára 2011 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Špecifické problémy ostrovov“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 129 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Ostrovné regióny sa vyznačujú spoločnými charakteristikami a špecifickosťami, ktoré sú trvalé a jasne odlišujú tieto regióny od pevninských oblastí. V článku 174 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa uznáva, že ostrovné územia sú konfrontované s konkrétnymi nevýhodami, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť. EHSV sa však domnieva, že je potrebné pokračovať v činnosti s cieľom dosiahnuť prijatie vhodnej stratégie, ktorá by sa zaoberala osobitnými potrebami týchto ostrovných regiónov.

1.2 EHSV sa nazdáva, že definícia ostrova, ktorú používa EÚ, nie je vhodná, a preto by sa mala preskúmať a aktualizovať, pričom by sa mali zohľadniť nové skutočnosti rozšírenej EÚ, ktorej členmi sú aj ostrovné členské štáty. V predchádzajúcich stanoviskách⁽¹⁾ EHSV odporučil zmeniť a doplniť túto definíciu a toto odporúčanie opakuje.

1.3 Migrácia alebo problémy súvisiace so starnutím či vyludňovaním sú problémami, ktorým čelia predovšetkým ostrovy. Tieto okolnosti môžu viesť k strate kultúrneho dedičstva, oslabeniu ekosystémov alebo závažným hospodárskym dôsledkom (zamestnanosť, mládež atď.).

1.4 Niektoré ostrovy sa musia vyrovnávať s emigráciou svojich obyvateľov do iných regiónov, ktoré lepšie prosperujú, iné ostrovy prijímajú prisťahovalcov, ktorí prispievajú k miestnemu hospodárskemu rozvoju, no na ďalšie ostrovy vzhľadom na ich zemepisnú polohu prichádzajú prisťahovalci v počte, ktorý prevyšuje schopnosti ostrovov prijímať ich.

1.5 EHSV sa domnieva, že je úplne nevyhnutné zlepšiť dostupnosť ostrovov a ich vzájomné prepojenie. Vzhľadom na to, že dostupnosť je kľúčovou otázkou pre zvýšenie atraktívnosti ostrovných oblastí, mali by sa znížiť náklady na dopravu tovaru a osôb prostredníctvom uplatňovania zásady územnej kontinuity a zlepšenia európskeho nariadenia (EHS) č. 3577/92.

1.6 Poľnohospodárstvo, chov dobytka a rybolov, ktoré sú dôležitou súčasťou miestneho hospodárstva a zdrojom zásobovania prevažnej časti agropotravinárskeho priemyslu, sú nestabilné vzhľadom na odľahlosť, malý rozsah poľnohospodárskych podnikov a obmedzenú mieru diverzifikácie produkcie, ako aj klimatické podmienky.

1.7 Výsledkom toho je slabý agropotravinársky priemysel na ostrovoch, ktorý môže len ťažko konkurovať výrobkom pochádzajúcich z kontinentu alebo tretích krajín, čo zároveň ďalej oslabuje primárny sektor.

1.8 EHSV odporúča, aby sa v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky považovali ostrovy za znevýhodnené oblasti, tak ako je to v prípade horských oblastí, a aby sa ostrovej povahe venovala osobitná pozornosť pri financovaní.

1.9 Existuje veľa európskych ostrovov, na ktorých je činnosť v oblasti cestovného ruchu kľúčovým faktorom pre prežitie miestneho obyvateľstva, ich identity, kultúrnych tradícií a hodnôt a krajiny. Táto činnosť podnietila hospodársky rast, zamestnanosť a dôležitú diverzifikáciu hospodárskej základne prostredníctvom služieb spojených s cestovným ruchom. Hospodárstvo ostrovov sa však stalo príliš závislým od činnosti v oblasti cestovného ruchu, a preto by bola potrebná diverzifikácia o doplnkové činnosti k tejto oblasti, ktoré by podporili hospodársky rozvoj ostrovov v obdobiach krízy, ako je tá terajšia, od ktorých je cestovný ruch značne závislý.

⁽¹⁾ „Lepšie začlenenie ostrovných oblastí do vnútorného trhu ako kľúčový faktor súdržnosti a ich hospodárskeho rastu“, Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 123; a „Inovácie v cestovnom ruchu: vymedzenie stratégie pre trvalo udržateľný rozvoj na ostrovoch“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 75.

1.10 EHSV podporuje žiadosť Európskeho parlamentu, ktorá je súčasťou uznesenia z 27. septembra 2011 ⁽²⁾, aby sa vyvinuli podobné osobitné stratégie pre ostrovy, horské oblasti a ďalšie zraniteľné územia v rámci iniciatívy Komisie týkajúcej sa udržateľného pobrežného a morského cestovného ruchu.

1.11 EHSV sa domnieva, že na ostrovoch existujú problémy pri zapájaní sa do programov V+V+i Európskej únie vzhľadom na malý rozsah vnútorného trhu a obmedzenú schopnosť dostupných štruktúr venovať sa výskumu a vývoju. EHSV takisto považuje za veľmi dôležité, aby EÚ aj naďalej pomáhala ostrovom pri rozvoji IKT, podporovala vznik štruktúr pre výskum a vývoj a zapojenie malých a stredných podnikov z ostrovov do programov V+V+i, a to v prípade potreby aj prostredníctvom financií zo štrukturálnych fondov.

1.12 Prioritou európskej energetickej politiky v ostrovných regiónoch by malo byť zaistenie dodávok na ostrovy, financovanie rozvoja a uskutočňovanie projektov na výrobu energie s využitím nových technológií a obnoviteľných zdrojov energie a podpora účinného využívania energie pri súčasnom zabezpečení ochrany životného prostredia a prírody.

1.13 EÚ by mala začleniť nedostatok vody, odsolovanie morskej vody, ako aj ďalšie technické možnosti pre zachytávanie dažďovej vody a dodávky vody do rámca regionálnej politiky, pričom by mala zohľadniť špecifickosť ostrovných regiónov.

1.14 EHSV považuje za mimoriadne dôležité, aby sa vytvárali osobitné programy celoživotného vzdelávania pre osoby pracujúce na ostrovoch v rozličných odvetviach, predovšetkým v cestovnom ruchu, ktorý predstavuje jednu z hospodársky najdôležitejších činností ostrovných regiónov. Tieto programy by sa mali financovať z Európskeho sociálneho fondu a Kohézneho fondu, pričom by sa na financovaní mali podieľať aj členské štáty, inštitúcie a sociálno-ekonomické subjekty.

1.15 Vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie majú kľúčový význam v hospodárskej a sociálnej stratégii Európskej únie v rámci Lisabonského procesu a stratégie Európa 2020. EHSV požaduje, aby sa zoberali do úvahy špecifické charakteristiky ostrovných regiónov s cieľom zaistiť, že vzdelávanie a príležitosti na celoživotné vzdelávanie vo všetkých regiónoch a pre všetkých obyvateľov budú zohľadnené v rámci národných stratégií.

1.16 EHSV navrhuje, aby sa zaviedli opatrenia obsiahnuté v bruggskom komuniké o koordinácii odbornej prípravy v Európe, ktoré prijali ministri školstva všetkých členských štátov a európski sociálni partneri.

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európa ako popredná svetová destinácia cestovného ruchu – nový politický rámec pre európsky cestovný ruch“, Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 44, (INT/529); a Uznesenie Európskeho parlamentu o Európe ako poprednej svetovej destinácii cestovného ruchu – nový politický rámec pre európsky cestovný ruch (2010/2206(INI)).

1.17 EHSV žiada Európsku komisiu, aby zriadila osobitnú medziútvarovú skupinu pre ostrovy alebo aby otázku ostrovov začlenila do iných, už existujúcich medziútvarových skupín.

1.18 Výbor požaduje, aby Komisia zaistila, že pre ostrovné regióny budú existovať osobitné ustanovenia v rámci nového viacročného finančného rámca na roky 2014 - 2020 a že tieto regióny budú začlenené do špecifických programov regionálneho rozvoja, ktoré budú viac prispôbené ich osobitným charakteristikám. Mala by sa zväziť možnosť zvýšiť mieru spolufinancovania zo strany EÚ v prioritných oblastiach na podporu rozvoja ostrovov.

1.19 Vzhľadom na to, že stratégia Európa 2020 bude ovplyvňovať budúce činnosti EÚ, považuje EHSV za potrebné, aby sa preskúmali dôsledky tejto stratégie na ostrovné regióny a to, ako táto pomoc pomáha zmierniť nevýhody spojené s ostrovnou povahou.

Vzhľadom na sezónnosť činností v oblasti cestovného ruchu EHSV vyzýva Komisiu a Európsky parlament, aby pokračovali v realizácii projektu CALYPSO zameraného na sociálny cestovný ruch, ako to už výbor uviedol vo svojom stanovisku na tému „Inovácie v cestovnom ruchu: vymedzenie stratégie pre trvalo udržateľný rozvoj na ostrovoch“ ⁽³⁾, a to za účasti sociálnych partnerov, pretože tento program môže mať dosah na sektor cestovného ruchu a multiplikačný efekt na ostatné oblasti činnosti.

2. Úvod

2.1 Ostrovné regióny

2.1.1 Podľa definície Eurostatu sa za ostrov považuje každé územie, ktoré spĺňa týchto päť kritérií:

- musí mať rozlohu aspoň jeden kilometer štvorcový,
- musí byť vzdialený aspoň jeden kilometer od pevniny,
- musí mať trvalé osídlenie aspoň 50 osôb,
- nesmie mať pevné spojenie s pevninou,
- nesmie sa na ňom nachádzať niektoré z hlavných miest štátov EÚ.

2.1.2 Pri definovaní pojmu „ostrov“ je potrebné mať na pamäti 33. vyhlásenie k článku 174 ZFEÚ, v ktorom sa uvádza, že „(medzivládna) konferencia sa domnieva, že pojem ‚ostrovné regióny‘, ktorý je uvedený v článku 174, môže zahŕňať aj ostrovné štáty ako celky, ak spĺňajú potrebné podmienky“.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 75.

2.1.3 Ako už EHSV uviedol vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽⁴⁾, táto definícia nezohľadňuje nové skutočnosti rozšírenej Európskej únie zahŕňajúcej ostrovné členské štáty.

2.1.4 V súlade s touto definíciou sú ostrovy súčasťou 14⁽⁵⁾ z 27 členských štátov EÚ. Ich význam treba hodnotiť na základe vysokého počtu obyvateľov žijúcich na rozličných ostrovoch EÚ, ktorý dosahuje 21 miliónov osôb. Predstavuje to približne 4 % celkového obyvateľstva 27 členských štátov EÚ.

2.1.5 Ostrovné regióny sa vyznačujú spoločnými charakteristikami a špecifickosťami, ktoré sú trvalé a jasne odlišujú tieto regióny od pevninských území,

2.1.6 Všetky ostrovy EÚ sa vyznačujú rozličnými prvkami, ktorými sa navzájom odlišujú, spoločné charakteristiky ostrovných území EÚ sú však výraznejšie než ich individuálne osobitné charakteristiky a predovšetkým sú dôležité z hľadiska dopravy, životného prostredia, cestovného ruchu a dostupnosti základných verejných služieb.

2.1.7 Článok 174 Zmluvy o fungovaní Európskej únie obsahuje nový bod, podľa ktorého „je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť [...] regiónom závažne a trvalo znevýhodneným prírodnými a demografickými podmienkami, ako sú najsevernejšie regióny s veľmi nízkou hustotou obyvateľstva, ostrovné, cezhraničné a horské regióny“.

2.1.8 Na základe tohto článku sa vo všeobecnosti uznáva, že ostrovné územia sú konfrontované s konkrétnymi nevýhodami, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť.

3. Demografická situácia ostrovných regiónov

3.1 Migrácia alebo problémy súvisiace so starnutím či vyludňovaním sú problémami, ktorým čelia predovšetkým ostrovy.

3.2 Niektoré ostrovy alebo ostrovné územia čelia v súčasnosti závažným hrozbám vyludňovania v dôsledku odchodu obyvateľstva v aktívnom veku, predovšetkým toho najmladšieho, starnutia stáleho obyvateľstva a náročných klimatických podmienok. Tieto okolnosti môžu viesť k strate kultúrneho dedičstva a oslabeniu ekosystémov.

3.3 Iné ostrovy vzhľadom na svoju zemepisnú polohu na vonkajších hraniciach Únie čelia opačným tokom obyvateľov a sú vystavené ilegálnemu prisťahovalectvu z tretích krajín, ktoré je často neúmerne ich schopnosti prijímať.

⁽⁴⁾ „Lepšie začlenenie ostrovných oblastí do vnútorného trhu ako kľúčový faktor súdržnosti a ich hospodárskeho rastu“, Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 123, bod 2.2.

⁽⁵⁾ Španielsko, Írsko, Francúzsko, Dánsko, Taliansko, Fínsko, Švédsko, Spojené kráľovstvo, Grécko, Holandsko, Malta, Cyprus, Estónsko a Portugalsko.

3.3.1 Na niektorých ostrovoch dochádza k extrémnym humanitárnym situáciám, ktoré treba riešiť v rámci solidarity Európskej únie, vrátane potreby spoločne znášať vzniknuté prevádzkové náklady a kombinovať národné a európske zdroje.

3.3.2 EHSV navrhol v iných stanoviskách, aby sa v rámci spoločnej azylovej politiky zmenilo a upravilo dublinské nariadenie s cieľom uľahčiť mobilitu žiadateľov o azyl v EÚ.

3.4 Na druhej strane existujú ostrovy, na ktorých sa usádza veľký počet cudzincov s veľkou kúpnu silou, ktorí prispievajú k miestnemu hospodárskemu a sociálnemu rozvoju, no ktorí môžu v období, keď je trh s nehnuteľnosťami saturovaný, spôsobovať zdražovanie bývania, čo miestnemu obyvateľstvu s menšími finančnými zdrojmi sťažuje prístup k bývaniu.

4. Dostupnosť a ostrovná povaha

4.1 Niektoré z obmedzení ostrovných území vyplývajú z ich priestorovej diskontinuity a odľahlosti. Tieto znevýhodnenia sa prejavujú vo vyšších nákladoch na dopravu, distribúciu a výrobu, vyššej miere neistoty zásobovania a v potrebe počítať s väčšími zásobami a skladovacími priestormi.

4.2 Dôkazom toho je úplná závislosť od námornej a leteckej dopravy. Ostrovné regióny sa preto nachádzajú v menej výhodnej situácii než ostatné územia pri využívaní výhod jednotného európskeho trhu ako homogénneho priestoru konkurencieschopných hospodárskych vzťahov, pokiaľ ide o reštrukturalizáciu podniku s cieľom umožniť inovácie a úspory z rozsahu a vonkajšie úspory.

4.3 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že v iniciatíve Spoločenstva s názvom Jednotné európske nebo by sa mohli analyzovať mechanizmy riadenia letovej prevádzky s osobitným zameraním na zaistenie stálej dostupnosti ostrovných regiónov.

4.4 Nemožno zabudnúť na situáciu vzniknutú v dôsledku oblaku popola z islandskej sopky Eyjafjallajökull, ktorý zasiahol rozsiahle oblasti európskeho vzdušného priestoru v apríli a máji 2010 a viedol k uzavretiu mnohých letísk v strednej a severnej Európe a dokonca aj na juhu Európy.

4.5 Najzávažnejším problémom nebolo ani tak prerušenie prívlevu turistov, ako nemožnosť návratu tých, ktorí boli na ostrovoch, do krajiny pôvodu a neistota v súvislosti s trvaním tohto problému.

4.6 Tento osobitný prípad ukazuje špecifickú zraniteľnosť ostrovných regiónov v takýchto situáciách, pretože hoci uzavretie jednotného európskeho priestoru sa týkalo takmer celej Európy, najväčšie (negatívne) dôsledky malo pre postihnuté ostrovné regióny.

4.6.1 Ďalšou témou, ktorú treba zohľadniť, je zdanenie emisií oxidu uhličitého v leteckej doprave, čo má Komisia v úmysle zaviesť od roku 2012. Ak by sa táto daň napokon zaviedla, Komisia by musela vypracovať osobitný plán pre ostrovné regióny, pretože tie vo veľkej miere závisia od leteckej dopravy. Táto daň by ešte prehĺbila ich nevýhody.

4.7 Dostupnosť je kľúčovou otázkou na zvýšenie atraktívnosti ostrovných území. Súčasťou transeurópskych dopravných sietí (TEN-T) musí byť skutočná multimodálna politika, ktorá sa musí vzťahovať tiež na ostrovy. Vytvorenie námorných a leteckých koridorov medzi európskym kontinentom a ostrovmi prostredníctvom financovania pevných a mobilných infraštruktúr môže byť v tomto smere prínosom.

5. Poľnohospodárstvo a rybné hospodárstvo

5.1 Poľnohospodárstvo, chov dobytka a rybolov sú na ostrovoch významnou súčasťou miestneho hospodárstva, najmä pokiaľ ide o zamestnanosť, a taktiež dôležitou oporou miestneho agropotravinárskeho priemyslu, ktorý je najdôležitejšou časťou priemyselnej výroby ostrovov.

5.2 Poľnohospodárska výroba a rybolov na ostrovoch sú však veľmi nestabilné vzhľadom na problémy vyplývajúce z odľahlosti, malého rozsahu poľnohospodárskych podnikov, obmedzenej miery diverzifikácie ich produkcie, závislosti od miestnych trhov, ich rozštiepenosti a klimatických podmienok. To má dosah na ostrovný agropotravinársky priemysel, ktorý je závislý od svojich vlastných výrobkov. Slabá poľnohospodárska a chovateľská produkcia vedie k tomu, že agropotravinársky priemysel na ostrovoch je tiež slabý.

5.2.1 Všetky tieto faktory prispievajú k značnému zníženiu konkurencieschopnosti voči produkcii na pevnine a produkcii z tretích krajín.

5.3 Okrem toho je miestne poľnohospodárstvo vo veľkej miere závislé od vonkajších trhov, a to pokiaľ ide o dodávky surovín a vstupných materiálov, ako aj uvádzanie výrobkov na trh, pretože je geograficky veľmi vzdialené od zdrojov dodávok a trhov.

5.4 Poľnohospodárski výrobcovia z ostrovov preto súťažia z výrobcami z iných území za nerovnakých podmienok. Miestni výrobcovia musia dostávať podporu potrebnú na to, aby poľnohospodárstvo v ostrovných regiónoch malo rovnaké

podmienky, a to napríklad prostredníctvom osobitných nástrojov SPP pre ostrovy, aby sa viac propagovala miestna produkcia a aby získali väčšie uznanie.

5.5 Pokiaľ ide o prijatie osobitných opatrení zameraných na kompenzáciu nevýhod súvisiacich s odľahlosťou v tejto oblasti, úplne najlepším riešením je osobitný legislatívny program. To je prípad primárneho sektora, ktorý je pre ostrovy obzvlášť dôležitý. Európsky fond pre rybné hospodárstvo nepredpokladá osobitné opatrenia s výnimkou opatrení pre najvzdialenejšie regióny a menšie ostrovy v Egejskom mori.

5.6 To isté platí aj pre režimy priamej podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky. Nedávne reformy režimov priamej pomoci spoločnej poľnohospodárskej politiky, rozvoja vidieka a EPFRV ostrovnú povahu nezohľadnili.

6. Vnútrotný trh a cestovný ruch

6.1 Obmedzená veľkosť ostrovných území v porovnaní s pevninou zásadne ovplyvňuje výrobu a štruktúru trhu. Najväčšiu časť výrobného siete, ktorá sa nachádza na týchto územiach, tvoria malé podniky a mikropodniky s oveľa vyššou zraniteľnosťou než veľké podniky.

6.2 Cestovný ruch bol a aj naďalej je základným zdrojom hospodárstva mnohých ostrovných území. Aj napriek mnohým rozdielom medzi ostrovmi existuje veľa európskych ostrovov, na ktorých je táto činnosť kľúčovým faktorom pre prežitie miestneho obyvateľstva, ich identity, kultúrnych tradícií a hodnôt a krajiny.

6.3 Rozbehnutím aktivít v oblasti cestovného ruchu v ostrovných regiónoch sa podnietil hospodársky rast, zamestnanosť a dôležitá diverzifikácia hospodárskej základne prostredníctvom služieb spojených s cestovným ruchom. Takisto sa tým umožnilo obnoviť a chrániť miestne tradície a kultúru, ako aj prírodné oblasti a historické pamiatky.

6.4 Hoci bol cestovný ruch vo všeobecnosti jasne pozitívnym faktorom, takisto treba uznať negatívne dôsledky, ktoré mal na niektoré ostrovné regióny, ako napríklad nestálosť pracovných miest, sezónnosť, nízka kvalifikácia zamestnancov, veľké špekulácie s nehnuteľnosťami a zvýšenie životných nákladov pre miestne obyvateľstvo. Rovnako zapríčinil vážne problémy so zásobovaním vodou a ťažkosťami s poskytovaním základných služieb pre obyvateľstvo (nakladanie s odpadom, zdravotníctvo atď.), čo malo značné dôsledky na životné prostredie. Hospodárstvo ostrovov je v súčasnosti veľmi závislé od činnosti v oblasti cestovného ruchu, a preto by bola potrebná diverzifikácia o ďalšie činnosti, ktoré nie sú len doplnkovými k tomuto odvetviu a ktoré by podporili hospodársky rozvoj ostrovov v obdobiach krízy, ako je tá terajšia, od ktorých je cestovný ruch značne závislý.

6.5 Od schválenia ZFEÚ sa výslovne uznáva význam cestovného ruchu pre EÚ. V júni 2010 Komisia predložila oznámenie, ktoré podporuje nový rámec pre koordinovanú činnosť v Európskej únii s cieľom posilniť konkurencieschopnosť a schopnosť udržateľného rozvoja európskeho cestovného ruchu⁽⁶⁾. Toto uznanie je príležitosťou na posilnenie konkurencieschopnosti európskeho sektora cestovného ruchu a prínos k novej stratégii Európa 2020 pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

6.6 Európsky parlament vo svojom uznesení z 27. septembra 2011⁽⁷⁾ v bode 55 „víta iniciatívu Komisie smerujúcu k vytvoreniu stratégie pre udržateľný pobrežný a morský cestovný ruch a vyzýva na vytvorenie podobných osobitných stratégií pre ostrovy, horské regióny a iné zraniteľné oblasti“.

7. Výskum, vývoj a inovácie (V+V+i)

7.1 Inovácie sú jedným z hlavných cieľov hospodárskej politiky, a to tak na úrovni EÚ (Lisabonská stratégia a stratégia Európa 2020), ako aj na regionálnej úrovni. Svedčí o tom čoraz vyšší podiel verejných investícií do výskumu, vzdelávania, odbornej prípravy a podpora „najinovatívnejších sektorov“ (napríklad dopravy, energetiky, ekologických priemyselných odvetví). Platí to aj pre služby, najmä tie, ktoré si vyžadujú istú úroveň vedomostí alebo kvalifikácie, čo sa považuje za typické pre väčšinu aktivít v cestovnom ruchu (napríklad ubytovanie, stravovanie, nehnuteľnosti atď.).

7.2 Je potrebné podporovať a posilňovať informačnú spoločnosť a nové technológie, ktoré pre ostrovy predstavujú spôsoby diverzifikácie činnosti a prehĺbovanie znalostí. Využívanie IKT zmiernuje izolovanosť, zlepšuje postupy a systémy riadenia podnikov a vonkajšie vzťahy, čo podporuje zvyšovanie konkurencieschopnosti a produktivity.

7.3 Hlavný problém ostrovných regiónov pri rozvoji ich inovačných schopností spočíva v slabej sieti podnikov, úrovni vzdelávania, prístupe k európskemu trhu, obmedzených investíciách do infraštruktúry výskumu atď. Inovácie v regiónoch treba preskúmať zo širšieho hľadiska, ktorého súčasťou by malo byť napríklad aj spracovanie, marketingové metódy, inovačné techniky pri riadení alebo organizácii podniku. Cieľom, ktorý si majú stanoviť podniky na ostrovoch, je zlepšenie ich výrobných kapacít, kvality produktov a uľahčenie prístupu na európsky trh za podmienok hospodárskej súťaže, ktoré sú porovnateľné s pevninskými regiónmi Európskej únie.

⁽⁶⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európa ako popredná svetová destinácia cestovného ruchu – nový politický rámec pre európsky cestovný ruch, COM(2010) 352 final.

⁽⁷⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu na tému Európa ako popredná svetová destinácia cestovného ruchu – nový politický rámec pre európsky cestovný ruch (2010/2206 (INI)).

7.4 Na druhej strane treba zdôrazniť ťažkosti, ktoré majú ostrovy so zapojením sa do programov V+V+i Európskej únie. Malý rozsah vnútorného trhu, obmedzená schopnosť disponibilných štruktúr na výskum a vývoj zapríčiňujú, že pre tieto regióny je oveľa ťažšie zapájať sa do týchto programov.

8. Energetika a voda

8.1 Vzhľadom na vysokú závislosť ostrovov od dovozu palív majú zmeny cien energií na ostrovné regióny väčšie dôsledky.

8.2 Prioritou európskej energetickej politiky na ostrovných regiónoch by malo byť zaistenie dodávok na ostrovy, financovanie rozvoja a uskutočňovanie projektov na výrobu energie s využitím nových technológií a obnoviteľných zdrojov energie a podpora účinného využívania energie pri súčasnom zabezpečení ochrany životného prostredia a prírody.

8.3 Výroba, uskladňovanie a distribúcia elektriny sú dôležité nielen pre primárne energetické potreby, ale aj pre odsolovanie morskej vody, čo by mohlo vyriešiť problém so zásobovaním pitnou vodou na mnohých ostrovoch.

8.4 V dôsledku malej rozlohy ostrovov a predovšetkým ich skalnatého povrchu čelí väčšina ostrovov nedostatku vody. To bráni hospodárskemu rozvoju (predovšetkým cestovného ruchu) a okrem toho to má dôsledky na zdravie, poľnohospodárstvo a chov dobytká.

9. Odborná príprava a zamestnanosť

9.1 Podľa najnovšej štúdie Euroislands⁽⁸⁾ predstavuje ľudský kapitál veľký problém na európskych ostrovoch, predovšetkým v Stredozemnom mori. Úroveň vzdelania je obzvlášť nízka, a to aj na ostrovoch s vyšším hrubým domácim produktom na obyvateľa a s univerzitou. Na severských ostrovoch je ľudský kapitál lepšie pripravený čeliť novým výzvam, ale aj tam je prechod od tradičných povolání problémom.

9.2 Vzdelávanie, odborná príprava, celoživotné vzdelávanie a znalosť cudzích jazykov majú kľúčový význam v hospodárskej a sociálnej stratégii Európskej únie v rámci Lisabonského procesu a stratégie Európa 2020. Zaisťiť vzdelávanie a príležitosti na celoživotné vzdelávanie vo všetkých regiónoch a pre všetkých obyvateľov musí byť kľúčovým bodom národných

⁽⁸⁾ Štúdiá: The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy (EUROISLANDS), ESPON 2013 European Programme.

stratégií. Nedostatok personálu a potreba ponúkať široké spektrum služieb si vyžaduje profesionálnu všestrannosť obyvateľov ostrovov, ktorú možno dosiahnuť prostredníctvom vhodných programov odbornej prípravy financovaných EÚ.

10. Regionálna politika

10.1 Regionálna politika je hlavným nástrojom Spoločenstva, ktorý majú ostrovné územia k dispozícii, aby mohli prekonať svoje štrukturálne obmedzenia a využiť svoj potenciál na rozvoj a rast. Je však potrebné zlepšiť túto politiku, aby sa ostrovom ako neoddeliteľnej súčasť jednotného európskeho trhu umožnilo tento trh plne využívať, a to z hospodárskeho, ako aj zo sociálneho hľadiska.

10.2 Ostrovné územia sa vo všeobecnosti nachádzajú v znevýhodnenej situácii voči pevninským regiónom. Ostrovná povaha nepatrí medzi priority agendy európskej regionálnej politiky a politiky súdržnosti. Okrem toho rozšírenie radikálne zmenilo priority európskej agendy týchto politík, čo neprosperovalo európskym politikám pre ostrovy.

10.3 Treba vytvoriť jednotný rámec, ktorý by účinne reagoval na obmedzenia, ktorým čelia európske ostrovy. Je preto nutné, aby opatreniam a politikám, ktoré môžu ovplyvniť ostrovy, vždy predchádzali príslušné posúdenia vplyvu, rovnako ako v prípade najvzdialenejších regiónov. Týmto spôsobom by sa zabránilo negatívnym dôsledkom a protikladom a posilnila by sa územná súdržnosť. Spomenuté posúdenie vplyvu je obzvlášť potrebné v prípade politík týkajúcich sa dopravy, životného prostredia a energetiky.

10.4 V programovom období na roky 2007 – 2013 sa použil HDP ako jediný ukazovateľ na definovanie spôsobilosti regiónov v rámci stanovených cieľov regionálnej politiky. Tento ukazovateľ nezohľadňuje skutočnosť, že súdržnosť predstavuje oveľa širší rozmer, ku ktorému patria sociálne, environmentálne, územné a iné prvky súvisiace s inováciami a vzdelávaním. Nové ukazovatele, ktoré využívajú dôležitejšie štatistické údaje, by mali poskytovať jasne definovaný obraz úrovne rozvoja ostrovov a dostatočné pochopenie pre regióny s trvalým geografickým znevýhodnením.

10.4.1 V tejto súvislosti by referenčné ukazovatele stratégie Európa 2020 mali byť začlenené ako referencia v súlade so všeobecným politickým rámcom Únie.

10.5 Hoci sa v programovom období na roky 2007 – 2013 európske ostrovy uznali ako spôsobilé na cezhraničnú spoluprácu, stanovenie kritéria maximálnej vzdialenosti 150

kilometrov medzi regionálnymi hranicami viedlo k tomu, že 3 súostrovia sú v súčasnosti vylúčené (Kyklady, Hebridy a Baleárske ostrovy).

10.6 EHSV požaduje, aby sa upustilo od kritéria vzdialenosti (150 km) používaného na účely zaradenia ostrovov medzi hraničné regióny, ktoré spĺňajú kritériá financovania na základe programov cezhraničnej spolupráce v rámci územnej spolupráce politiky súdržnosti alebo v rámci európskej susedskej politiky.

10.7 Je potrebné venovať osobitnú pozornosť ostrovom, ktoré majú nie jedno, ale viaceré zo znevýhodnení uvedených v článku 174, ako sú hornaté alebo veľmi riedko osídlené ostrovy. To isté možno povedať aj o súostroviach, ktoré majú dvojnásobnú alebo viacnásobnú ostrovnú povahu. Tieto územia čelia dodatočným znevýhodneniam, ktoré vyplývajú z ich roztrieštenosti a obmedzenej geografickej rozlohy. Upozorňujeme tiež na to, že značný počet ostrovov pri pobreží čelí závažným znevýhodneniam, ktoré súvisia ich veľmi malou rozlohou. Všetky tieto skutočnosti vedú k zhoršovaniu obmedzení, ktoré vyplývajú z ostrovej povahy, a často k chýbajúcim službám pre obyvateľstvo.

10.8 Ostrovy preto potrebujú uplatňovanie integrovaného prístupu rozličných politík, a to horizontálnych (prostredníctvom medziodvetvového plánovania v rámci hlavným politík s územnými dôsledkami, SPP, SRP, štátnej podpory atď.), ako aj vertikálnych (prepojením regionálneho, národného a európskeho rozmeru). Tento prístup by mal tiež zahŕňať nové politické orientácie Zmluvy o Európskej únii a význam, ktorý sa pripisuje osobitným oblastiam, ako je napríklad energetika a klíma, prezentáciu EÚ navonok a otázky týkajúce sa spravodlivosti a vnútra (?).

11. Silné stránky a atraktivita ostrovných regiónov

11.1 V súlade so závermi štúdie Euroislands v rámci programu ESPON⁽¹⁰⁾ sa v súvislosti so silnými stránkami ostrovov zdôrazňuje, že hlavnými komparatívnymi výhodami sú kvalita života a prírodné a kultúrne bohatstvo. Ostrovy sa vyznačujú vysokou hustotou prírodného a kultúrneho bohatstva a silnou kultúrnou identitou. Existuje však jedno výrazné obmedzenie, pretože prírodné a kultúrne bohatstvo sú nenahraditeľnými a neobnoviteľnými zdrojmi.

11.2 Podľa odporúčaní tejto štúdie znižujú nové informačné a komunikačné technológie na ostrovoch negatívne dôsledky ostrovej povahy (malá rozloha a izolovanosť). Z nových technológií môžu tiež profitovať malé a stredné podniky a služby, ako napríklad vzdelávanie a výskum, služby v oblasti zdravotníctva, informácií, kultúry a ďalších tvorivých činností. Ďalšie technologické zmeny (rozvoj nových foriem obnoviteľných zdrojov energie, technológie pre čiastočnú náhradu prírodných

(⁹) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným parlamentom „Preskúmanie rozpočtu EÚ“, COM(2010) 700 final.
(¹⁰) Štúdia: The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy (EUROISLANDS), ESPON 2013 European Programme.

zdrojov, pokrok v oblasti dopravy atď.) môžu mať zmiernujúci efekt na obmedzenia spôsobené ostrovnou povahou.

11.3 V ostrovných regiónoch možno nájsť nespočetné množstvo príkladov osvedčených postupov:

— Iniciatívy v podnikateľskom sektore: mnohé poľnohospodárske produkty vyrobené na ostrovoch (potraviny a nápoje) odolali konkurencii v rámci Európskej únie a svetového trhu aj napriek svojim pomerne vysokým cenám, a to na základe

svojej kvality (miestne suroviny a tradičné spôsoby výroby) a/alebo ich jedinečnosti a vybudovania značky.

— Iniciatívy uskutočnené s cieľom riešiť všeobecné problémy životného prostredia, ako sú klimatické zmeny alebo osobitné problémy súvisiace s ostrovnou povahou: v prípade využívania obnoviteľných zdrojov energie vyzdvihujeme ostrov Citnos (Kyklady), Samsø, Eigg (Škótsko), Gotland, Bornholm, Kanárske ostrovy atď.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Viac ako HDP – zapojenie občianskej spoločnosti do postupu stanovovania doplnkových ukazovateľov“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 181/04)

Spravodajca: **Stefano PALMIERI**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 20. januára 2011 podľa článku 29 ods. 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Viac ako HDP – zapojenie občianskej spoločnosti do postupu stanovovania doplnkových ukazovateľov“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca 2012) prijal 172 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 12 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) potvrdzuje to, čo je uvedené v záverečnom vyhlásení konferencie EHSV „Požadovať udržateľnosť, prevziať zodpovednosť! Európska občianska spoločnosť na ceste ku konferencii Rio+20“, ktorá sa konala 7. a 8. februára 2012, a teda že oceňuje, že v nulťom návrhu sa uznávajú obmedzenia HDP ako prostriedku na meranie blahobytu a požaduje, aby občianska spoločnosť bola teraz zapojená do rýchleho vypracovania doplňujúcich ukazovateľov.

1.2 EHSV uznáva pokrok dosiahnutý v posledných rokoch pri vypracúvaní doplnkových ukazovateľov k hrubému domácejmu produktu (HDP) na svetovej a európskej úrovni, predovšetkým pri štúdiu ukazovateľov kvality života a sociálnych podmienok osôb vzhľadom na udržateľnosť hospodárskych systémov.

1.2.1 EHSV aj naďalej považuje za podstatný ďalší vývoj týchto ukazovateľov, predovšetkým prostredníctvom globálneho prístupu, ktorý by postavil Európsku úniu (EÚ) do popredia aj vzhľadom na najbližšie medzinárodné stretnutia (Rio +20) a predovšetkým z dôvodu možného pokroku v rámci nových európskych stratégií na dosiahnutie stability a hospodárskeho rastu, rozvoja a sociálnej súdržnosti, udržateľnosti životného prostredia. Prvá stratégia, na ktorej možno merať vývoj doplnkových ukazovateľov k HDP, je stratégia Európa 2020.

1.3 EHSV sa domnieva, že zložitú cestu, ktorá vedie k novému definovaniu blahobytu a pokroku spoločnosti, ktoré presiahne hospodársky rast, nemôžu zahatať nepremyslené európske politiky boja proti opakovaným účinkom hospodárskej a finančnej krízy.

1.3.1 Pre oživenie hospodárstva a vyriešenie hospodárskej krízy je nutné zmeniť referenčný model a rozvoj založiť na blahobyte a pokroku spoločnosti. Iba týmto spôsobom bude

možné venovať väčšiu pozornosť príčinám krízy a jej nedávnym dôsledkom v podobe recesie v Európe s cieľom zväziť a vypracovať najvhodnejšie opatrenia v krátkodobom aj strednodobom horizonte. Politiky EÚ predstavujú v tomto zmysle mimoriadne zaujímavú výzvu.

1.4 EHSV preto zdôrazňuje, že je nutné prekonať odpor voči zavedeniu a inštitucionálnemu monitorovaniu ukazovateľov hospodárskej, sociálnej a environmentálnej udržateľnosti (popri tradičných ukazovateľoch čisto hospodárskej a finančnej povahy) a snahu o ich oslabenie, pretože by mohli pomôcť potlačiť a lepšie riadiť aktuálnu krízu.

1.5 Rozdiel medzi hospodárskymi opatreniami na národnej a európskej úrovni a opatreniami zameranými na blahobyť a sociálny pokrok sa značne zväčšil. Ale vzhľadom na to, že štatistické úrady členských štátov už všeobecne uznávajú doplnkové ukazovatele k DPH, súvisí možnosť zmenšiť tento rozdiel aj so schopnosťou spracovať množstvo dostupných informácií tak, aby o nich boli európski občania informovaní a uvedomovali si ich existenciu.

1.5.1 V tomto zmysle je potrebné podporiť diskusiu o význame pojmu „pokrok“, ktorá okrem toho, že umožní nanovo definovať pojem „rozvoj“, bude aj príležitosťou na rozšírenie tohto pojmu o prvky politickej zodpovednosti. Tento nový prístup si vyžaduje stanovenie rôznych dimenzií, ktoré tvoria pokrok, a to:

- i) rozšírením národných účtov na sociálne a environmentálne javy,
- ii) využívaním zložených ukazovateľov,
- iii) vytvorením kľúčových ukazovateľov.

1.6 EHSV sa teda domnieva, že štatistika zohráva rozhodujúcu úlohu pri odstraňovaní pretrvávajúcich znalostných rozdielov

— medzi hospodárskymi a sociálnymi procesmi v dôsledku politických rozhodnutí a napredovaním v oblasti blahobytu a sociálneho pokroku,

— medzi politickými inštitúciami a organizáciami občanov, najmä v súčasnosti vzhľadom na rozvoj informačných a komunikačných technológií.

1.7 EHSV je presvedčený, že transparentnosť demokratických rozhodovacích procesov si vyžaduje nezávislé riadenie v oblasti štatistiky, ktorej sa musí vrátiť jej základná usmerňujúca úloha pri uskutočňovaní meraní a jeho metodiky vo vzťahu k javom vznikajúcim v dôsledku nových požiadaviek hospodárskej, sociálnej a environmentálnej povahy. V tejto súvislosti náleží Eurostatu centrálna úloha pri integrovaní a harmonizovaní národných a regionálnych štatistík.

1.8 EHSV sa okrem toho domnieva, že občianska spoločnosť by mala spoločne s ostatnými sociálnymi a inštitucionálnymi aktérmi určiť oblasti, v ktorých sa rozhoduje o pokroku spoločnosti, a mala by vymedziť konkrétne oblasti a významné javy (v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti). Môže to urobiť prostredníctvom špecifických nástrojov na poskytovanie informácií, konzultovanie a umožňovanie účasti.

1.8.1 EHSV sa domnieva, že legitimita verejných rozhodnutí nemôže byť vytváraná a zabezpečovaná výlučne len zárukami a formálnymi nariadeniami (inštitucionálnymi, súdnymi a ústavnými) štátu, ale musí byť založená na príspevku občianskej spoločnosti.

1.8.2 Konkrétny príspevok občianskej spoločnosti k definovaniu vyhliadok rozvoja a kvality života je potrebným politickým prínosom, ktorý umožní nielen prepojiť participatívnu a znalostnú dimenziu, ale aj dosahovať vytýčené ciele.

1.9 Potrebné je však ešte vyvinúť nástroje na presadzovanie rozhodnutí a preberanie zodpovednosti, ktoré sú potrebné na to, aby politické rozhodnutia, najmä v oblasti hospodárskej politiky a rozpočtu, boli viazané na výsledky rôznych ukazovateľov.

1.10 EHSV sa vzhľadom na skúsenosti v oblasti konzultácií a zapojenia v rôznych krajinách domnieva, že „model prijímania rozhodnutí“ (proces výmeny informácií a názorov v súvislosti so spoločným rozhodnutím počas diskusie, v ktorej sú formulované a vyjadrované kolektívne preferencie), na základe ktorého by sa mali vypracúvať ukazovatele blahobytu a pokroku, by mal spočívať na

— paritných stretnutiach medzi inštitucionálnymi aktérmi a zástupcami občianskej spoločnosti,

— zahrnutí všetkých subjektov, ktorých sa týka prijímanie rozhodnutí o meraní a dosahovaní blahobytu a sociálneho pokroku, do rozhodovacieho procesu,

— zameraní sa na spoločné dobro, najmä počas syntézy výsledkov diskusií.

1.11 EHSV sa zaväzuje ďalej monitorovať aktivity, v rámci ktorých sa na národnej a európskej úrovni občianska spoločnosť zapája do vypracúvania doplnkových ukazovateľov k HDP.

1.12 EHSV potvrdzuje, že je pripravený byť miestom stretnutí medzi organizovanou občianskou spoločnosťou a európskymi inštitucionálnymi orgánmi v rámci spoločného rozhodovacieho procesu stanovovania a vypracúvania ukazovateľov pokroku v Európskej únii.

2. Úvod

2.1 Zámerom EHSV je týmto stanoviskom prispieť k diskusii o spôsoboch účasti občianskej spoločnosti na procesoch vypracúvania ukazovateľov blahobytu a pokroku spoločnosti, vzhľadom tak na konferenciu OSN o udržateľnom rozvoji *Earth Summit 2012 – Rio+20*, ktorá sa uskutoční 20. až 22. júna 2012 v Rio de Janeiro ⁽¹⁾, ako aj štvrté svetové fórum Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), ktorá sa uskutoční 16. až 19. októbra 2012 v New Dillí v Indii pod názvom *Statistics, Knowledge and Policies Measuring Well-Being and Fostering the Progress of Societies*.

2.2 EHSV hodlá pokračovať v dlhej ceste vypracúvania, ktorú vytýčili dve predchádzajúce stanoviská, a zároveň zabezpečiť kontinuitu procesu monitorovania pokroku dosahovaného na európskej úrovni vo vypracúvaní doplnkových ukazovateľov k domácejmu hrubému produktu (HDP). Teda ukazovateľov, ktoré dokážu vyjadriť hospodársky a sociálny rozvoj a pritom v plnej miere rešpektovať udržateľnosť životného prostredia ⁽²⁾.

2.3 EHSV už vo svojom stanovisku *Prekročiť rámec HDP – ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja* ⁽³⁾ ponúkol zamyslenie nad obmedzeniami HDP, o možnými korekciami a integráciami, teda nad nutnosťou vypracovať nové kritéria pre stanovenie doplnkových ukazovateľov blahobytu a udržateľnosti (hospodárskej, sociálnej a environmentálnej) v záujme „vyvázenejšej politiky“.

⁽¹⁾ <http://www.earthsummit2012.org/>.

⁽²⁾ Pozri: stanovisko z vlastnej iniciatívy EHSV na tému „Prekročiť rámec HDP – ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja“, Ú. v. EÚ C 100/9, 30.4.2009, s. 53, a stanovisko k Oznameniu Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Viac ako HDP – Meradlo pokroku v meniacom sa svete, Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 64.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 53.

2.4 EHSV o dva roky neskôr, keď svojím stanoviskom *Viac ako HDP – Meradlo pokroku v meniacom sa svete* ⁽⁴⁾ nadviazal na diskusiu a prácu vykonanú na európskej úrovni, privítal oznámenie Európskej komisie ⁽⁵⁾ a zdôraznil význam dlhodobej perspektívy pri voľbe najvhodnejších referenčných parametrov a štatistických nástrojov na rozšírenie národných účtov o sociálnejšie a environmentálnejšie aspekty, pričom aj tu je potrebné vychádzať zo strategických rozhodnutí inštitucionálnych politických aktérov.

2.4.1 V uvedenom stanovisku EHSV zdôrazňuje nutnosť prehĺbiť skúmanie ukazovateľov kvality života a sociálnej situácie jednotlivých osôb a prijať globálny prístup, ktorý by Európsku úniu postavil na čelo tejto iniciatívy.

3. Od hospodárskej recesie k pokroku spoločnosti: zložitá cesta

3.1 Už vyše päťdesiat rokov trvá vypracúvanie nových syntetických, alternatívnych alebo skôr doplnkových ukazovateľov k tradičnému ukazovateľu hospodárskeho rastu, ktorým je HDP. Je to nástroj „špecializovaný“ na konkrétny úsek činnosti spoločnosti (hlavne v oblasti trhu). Je to ukazovateľ, ktorý sa len v dôsledku „lenivej“ interpretácie mohol zmeniť z „ukazovateľa výroby“ na „ukazovateľ blahobytu spoločnosti“ ⁽⁶⁾.

3.1.1 V období od šesťdesiatych do deväťdesiatych rokov 20. storočia boli vypracované ukazovatele sociálnej povahy, ktoré ako doplnkové alebo alternatívne ukazovatele k HDP dokázali okrem tradičnej hospodárskej oblasti ozrejmiť aj doplnkové skúmané oblasti. Toto obdobie môžeme definovať ako „sociálne obdobie“ ukazovateľov pokroku spoločnosti.

3.1.2 Koncom osemdesiatych rokov tzv. *Brundtlandova správa* (1987) zamerala pozornosť svetovej verejnosti na problematiku udržateľného rozvoja ⁽⁷⁾. Problematika životného prostredia sa potom na konferencii Spojených národov o životnom prostredí a rozvoji (*Rio Earth Summit*) v roku 1992 dostala na program medzinárodných rokovaní a znamenala začiatok „globálneho obdobia“ – výskumu a vypracúvania ukazovateľov – ktoré dokážu zmerať pokrok spoločnosti ⁽⁸⁾.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 64.

⁽⁵⁾ COM(2009) 433 final.

⁽⁶⁾ Samotný Simon Kuznets, ktorému vďačíme za rozšírenie HDP v USA, upozorňoval na možné zneužitie alebo zle chápanie tohto nástroja, ku ktorým môže viesť jeho nesprávne uplatňovanie, a preto sa snažil stanoviť hranice jeho použitia. Costanza, R., Hart, M., Posner, S., Talberth, J., 2009, *Beyond GDP: The Need for New Measures of Progress*. Boston University.

⁽⁷⁾ OSN, 1987, Report of the World Commission on Environment and Development.

⁽⁸⁾ Výskumná činnosť, ktorá sa sústreďuje hlavne na štyri odlišné metodologické prístupy: i) korekčné ukazovatele DPH, ii) alternatívne ukazovatele, iii) syntetické (alebo súhrnné) ukazovatele, iv) systém ukazovateľov.

3.2 Avšak len počas posledného desaťročia sa dôraznejšie presadzuje požiadavka merania úrovne blahobytu dosiahnutého v určitej spoločnosti pri súčasnom zaručení jej hospodárskej, sociálnej a environmentálnej udržateľnosti.

3.3 V týchto rokoch zohrala základnú úlohu OECD svojím projektom *Global Project on measuring the progress of societies*, ktorý bol spustený v roku 2003 ⁽⁹⁾. Tento globálny projekt tvoril a stále tvorí skutočný rámec pre „spoločnú“ diskusiu na celosvetovej úrovni, vďaka ktorej sa vytvorilo povedomie o nutnosti zmeny modelu pokroku spoločnosti a príslušného modelu celosvetového rozvoja.

3.3.1 Vďaka tomuto globálnemu projektu vznikla sieť súkromných a verejných subjektov so záujmom o vytvorenie intenzívneho dialógu o i) štúdiách a analýzách štatistík kvality života spoločnosti, environmentálnej udržateľnosti a hospodárskeho rastu, ii) o nástrojoch informačných a komunikačných technológií umožňujúcich premenu štatistiky z informácií na znalosti ⁽¹⁰⁾.

3.4 Dňa 20. augusta 2009 bolo zverejnené významné a podnetné oznámenie Európskej komisie s názvom *Viac ako HDP – Meradlo pokroku v meniacom sa svete* ⁽¹¹⁾, na základe ktorého bola akceptovaná požiadavka doplniť HDP o environmentálne a sociálne ukazovatele a bol stanovený pracovný program do roku 2012.

3.5 O necelý mesiac neskôr ⁽¹²⁾ bola zverejnená správa Komisie o meraní hospodárskej výkonnosti a sociálneho pokroku (všeobecne známa ako správa Stiglitzovej, Senovej a Fitoussiho komisie) ⁽¹³⁾ s jasnými cieľmi:

- a) identifikovať obmedzenia HDP ako ukazovateľa hospodárskej výkonnosti a sociálneho pokroku,
- b) posúdiť možnosti využívania alternatívnych nástrojov na meranie sociálneho pokroku,
- c) podporiť diskusiu o vhodnom spôsobe prezentovania štatistických údajov.

⁽⁹⁾ Projekt bol spustený v Palerme v roku 2004 počas prvého svetového fóra OECD na tému *Statistics, knowledge and policy*. O tri roky neskôr sa uskutočnilo druhé fórum (2007) v Istanbuli na tému *Measuring and fostering the progress of society*, počas ktorého bola podpísaná tzv. istanbulska deklarácia zástupcami ES, OECD, OSN, Rozvojového programu OSN, Svetovej banky, Organizácie islamskej konferencie. V roku 2009 uskutočnila v Pusane (Južná Kórea) tretie fórum OECD na tému *Charting progress, building vision, improving life*.

⁽¹⁰⁾ Počas výročného fóra 24. a 25. mája 2011 predstavila OECD index zlepšenia života (*Better life index*), ukazovateľ, ktorý meria bohatstvo, blahobyt a kvalitu života pomocou 11 parametrov (bývanie, príjem, práca, spoločenský život, vzdelanie, životné prostredie, riadenie, zdravotníctvo, sebarealizácia, bezpečnosť, rovnováha medzi životom a prácou): OECD, 2011, *How's Life? Measuring Well-Being*, OECD Better Life Initiative. <http://www.earthsummit2012.org/>.

⁽¹¹⁾ COM(2009) 433 final.

⁽¹²⁾ 14. septembra 2009.

⁽¹³⁾ <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>.

3.5.1 V správe je v tejto súvislosti uvedených 12 odporúčaní ako vypracovať nástroje na meranie sociálneho, materiálneho a nemateriálneho blahobytu vo všetkých jeho aspektoch ⁽¹⁴⁾.

3.6 Počas summitu G20 25. septembra 2009 v Pittsburgu vzrástol význam diskusie o DPH a nutnosti doplnkových ukazovateľov sociálneho a environmentálneho blahobytu. V záverečnej deklarácii bol zdôraznený tento záväzok: „Vo chvíli, keď vyvíjame úsilie o zavedenie nového a udržateľného modelu rastu, musíme podporiť vypracovanie nových metód merania, ktoré umožnia lepšie zohľadniť sociálny a environmentálny rozmer hospodárskeho rozvoja.“

3.7 Európska komisia predložila v decembri 2010 *Piatu správu o hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti* ⁽¹⁵⁾. V kapitole I „Hospodárska, sociálna a územná situácia a trendy“, je na s. 73-117 oddiel „Zvyšovanie blahobytu a znižovanie vylúčenia“, v ktorom sú uvedené niektoré ukazovatele blahobytu.

3.8 Pokroku spoločnosti sa znovu venuje pozornosť. Zdá sa však, že na európskej inštitucionálnej úrovni pretrváva pomerne silný odpor voči zavedeniu ukazovateľov sociálnej a environmentálnej povahy.

3.8.1 V priebehu obdobia jar – jeseň 2010 predložila Európska komisia návrh na posilnenie európskej hospodárskej správy s cieľom odstrániť fiškálnu a makroekonomickú nerovnováhu v členských štátoch EÚ ⁽¹⁶⁾. Tento systém by sa mal opierať o systém ukazovateľov (*scoreboard*), ktorý dokáže produkovať varovné signály o takejto nerovnováhe a umožní vykonať vhodné nápravné opatrenia v príslušných členských štátoch ⁽¹⁷⁾. Diskusia o systéme budúcich ukazovateľov žiaľ prebehla bez akejkoľvek transparentnosti. Komisia do svojho výberu vôbec nezaradila hospodárske ukazovatele dôležité aj pre pochopenie

⁽¹⁴⁾ OECD, Národný inštitút pre štatistiku a hospodárske štúdie a francúzske ministerstvo hospodárstva, financií a priemyslu usporiadali 12. októbra 2011 v Paríži konferenciu pod názvom „Two Years after the release of the Stiglitz-Sen-Fitoussi Report“

INSEE, 2011, *Two years after the Stiglitz-Sen-Fitoussi report: What well-being and sustainability measures?* INSEE contributions, Paríž.

⁽¹⁵⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/index_fr.cfm.

⁽¹⁶⁾ Prehľadovanie koordinácie hospodárskej politiky pre stabilitu, rast a pracovné miesta – nástroje silnejšej správy ekonomických záležitostí EÚ, COM(2010) 367 final.

Posilnenie koordinácie hospodárskej politiky, COM(2010) 250 final.

⁽¹⁷⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o opatreniach na presadzovanie vykonávania nápravy nadmernej makroekonomickej nerovnováhy v rámci eurozóny, COM(2010) 525 final – 2010/0279 (COD).

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh COM(2010) 527 final – 2010/0281 (COD).

prípadov finančnej nerovnováhy, teda ukazovatele sociálnej a environmentálnej povahy.

3.8.2 Zdá sa, že tento výber bol urobený spolu s Paktom Euro Plus alebo nedávnou fiškálnou dohodou ako reakcia na finančné špekulácie a úsilie o zachovanie konkurencieschopnosti eurozóny.

3.8.3 EHSV sa domnieva, ako už uviedol vo svojom nedávnom stanovisku o prehľbovaní koordinácie európskej politiky ⁽¹⁸⁾ a v stanovisku o makroekonomickej nerovnováhe, že ak sa pod makroekonomickou nerovnováhou ⁽¹⁹⁾ chápu pretrvávajúce rozdiely medzi agregovaným dopytom a ponukou (ktoré vedú k prebytku alebo deficitu v celkovej spotrebe a úsporách v rámci určitého hospodárstva), potom by bolo prinajmenšom vhodné do výberu zaradiť aj ukazovatele sociálnej povahy ako napríklad ukazovateľ nerovnosti príjmov a bohatstva, ukazovateľ výskytu nižších miezd, ukazovateľ podielu tzv. chudobných pracujúcich, ukazovateľ pomeru príjmov a ziskov vo vzťahu k HDP atď. ⁽²⁰⁾ Tieto ukazovatele hovoria o výskyte prípadov makroekonomickej nerovnováhy vyplývajúcej z nadmerných úspor z vyšších príjmov a nadmernej zadlženosti v prípade stredných a nízkych príjmov. Toto sú bez pochýb zdroje svetovej hospodárskej a finančnej krízy, ktoré začala v roku 2008 ⁽²¹⁾.

3.8.4 Inak povedané, necelé dva roky od uvedeného oznámenia ⁽²²⁾ sa Európska komisia síce vydala po nových cestách posudzovania rozvoja a sociálneho pokroku, kde je prizvaná plniť úlohu riadenia, koordinovania a predovšetkým kontroly členských štátov, avšak aj naďalej používa tradičné nástroje a prístupy, pričom dáva prednosť iba niektorým dimenziám hospodárskeho hľadiska a veľkú časť sociálnych a environmentálnych dimenzií vôbec nezohľadňuje.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej Rade, Rade, Európskej Centrálnaj Banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Prehľadovanie koordinácie hospodárskej politiky pre stabilitu, rast a pracovné miesta – nástroje silnejšej správy ekonomických záležitostí EÚ“, Ú. v. EÚ C 107, 6.4.2011, s. 7.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o opatreniach na presadzovanie vykonávania nápravy nadmernej makroekonomickej nerovnováhy v rámci eurozóny, COM(2010) 525 final – 2010/0279 (COD) a Návrh nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh, COM(2010) 527 final – 2010/0281 (COD), Ú. v. C 218, 23.7.2011. s. 53.

⁽²⁰⁾ Ako sa medzi iným navrhuje v správe Európskeho parlamentu o *Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh*, spravodajkyňa Elisa FERREIRA, (2010/0281(COD)), 16. decembra 2010.

⁽²¹⁾ ILO-FMI, *The Challenges of Growth, Employment and Social Cohesion* (Výzvy rastu, zamestnanosti a sociálnej súdržnosti), diskusný dokument na spoločnú konferenciu MOP-MMF, Oslo, 13. septembra 2010 (s. 67-73).

⁽²²⁾ „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Viac ako HDP – Meradlo pokroku v meniacom sa svete“, COM(2009) 433 final.

3.8.5 Na základe takýchto prípadov sa EHSV spolu s Európskym parlamentom a Výborom regiónov domnieva, že diskusia o chápaní sociálneho pokroku sa nemôže obmedziť na úzky okruh diskutujúcich, ale sa do nej musí nutne zapojiť celá spoločnosť.

3.9 Z úsilia o vytvorenie doplnkových ukazovateľov k DPH vyvíjaného na národnej a medzinárodnej úrovni vyplýva, že ak by sa bola venovala väčšia pozornosť aj ukazovateľom hospodárskej, sociálnej, environmentálnej, medzigeneračnej, finančnej, verejnej a súkromnej udržateľnosti, aktuálna kríza by sa bola mohla včas spozorovať, a teda určite lepšie zvládať.

3.9.1 Meranie blahobytu a pokroku nepredstavuje výlučne technický problém. Samotný pojem blahobytu zahŕňa preferencie a základné hodnoty určitej spoločnosti a jednotlivcov, ktorí ju tvoria.

3.9.2 Jedným z najvýznamnejších záverov, ktoré vyplývajú zo štúdií a diskusií o príčinách krízy a možnostiach „merať“ ju lepšími ukazovateľmi, je zistenie, že väčšia pozornosť sa musí venovať agregovanému dopytu (a nielen ponuke). Pokiaľ ide o materiálny blahobyť, z diskusií na medzinárodnej úrovni vyplýva, že je potrebné venovať väčšiu pozornosť príjmom a spotrebe než výrobe, že sa do úvahy musia brať aj ukazovatele koncentrácie bohatstva, a že na blahobyť vplýva kvalita tovaru. Zvlášť z nich vyplýva, že je potrebné zaoberať sa nerovnosťou, že je potrebné ju merať a že je nutné nezohľadňovať len „stredné“ (priemerné) hodnoty.

3.9.3 Vyústenie vlečúcej sa hospodárskej a finančnej krízy rokov 2008 – 2009 do súčasnej druhej vlny recesie (tzv. „double-dip“) činí túto diskusiu bezpochyby mimoriadne aktuálnou, predovšetkým pokiaľ ide o pôvod tejto krízy a novú definíciu rastu, rozvoja a pokroku, ktoré by chceli (opäť) vytvoriť rôzne štáty [ako hospodárske a sociálne systémy] a vo všeobecnejšom rovine spoločnosť.

4. Nový referenčný model: pokrok spoločnosti

4.1 Diskusia o nutnosti využívania nových ukazovateľov schopných rozšíriť hospodársku oblasť a zohľadniť problematiku sociálnej a environmentálnej povahy dnes opäť získava na intenzite, pretože sa zmenil referenčný model spoločnosti. Hospodársky rast v dnešnej dobe, hoci je pre krajinu veľmi dôležitým činiteľom, už nedokáže zabezpečiť reálny pokrok spoločnosti, ak nie je inkluzívny a udržateľný.

4.1.1 Pojem hospodárskeho rastu sa rozširuje o pojem pokroku. Tento pojem je oveľa komplexnejší, jeho mnohdimenzionálna povaha znamená, že obsahuje mnoho: i) cieľov, ktoré je potrebné dosiahnuť; ii) politických opatrení, ktoré je potrebné stanoviť; iii) a teda ukazovateľov na monitorovanie toho, ako sa k týmto cieľom približujeme. Samotnému pojmu pokrok môžu v rôznych zemepisných šírkach dať národy, kultúry a náboženstvá odlišný výklad a priradiť odlišný význam.

4.2 Zmena referenčného modelu hospodárskeho rastu na model pokroku spoločnosti veci nezjednodušuje, skôr ich komplikuje. Preto je zvlášť potrebné podporiť diskusiu o význame pojmu „pokrok“, ktorá okrem toho, že umožní nanovo definovať pojem „rozvoj“ prostredníctvom stanovenia želaných cieľov a nástrojov na ich dosiahnutie, bude zároveň príležitosťou na doplnenie tohto pojmu o prvky politickej zodpovednosti. Inými slovami diskusiu, ktorá umožní spoločnosti so všetkými jej zložkami sústrediť sa na prvky, ktoré pokladá za podstatné pre svoju existenciu.

4.3 Tento úplne nový prístup si vyžaduje stanovenie rôznych dimenzií, z ktorých pozostáva pokrok, aby potom bolo možné vytvoriť príslušné ukazovatele: Súčasťou troch prevažujúcich prístupov k meraniu pokroku je:

- 1) rozšírenie národných účtov na sociálne a environmentálne javy,
- 2) využívanie zložených ukazovateľov,
- 3) vytvorenie kľúčových ukazovateľov.

4.4 Z úplne poslednej a najúplnejšej štúdie o pokroku spoločnosti vyplýva, že pokrok tvoria hlavne dva systémy: ľudský systém a ekosystém⁽²³⁾. Obidva systémy sú navzájom úzko prepojené dvoma rôznymi kanálmi: prvý predstavuje „riadenie environmentálnych zdrojov“ a druhý „služby ekosystému“⁽²⁴⁾.

4.4.1 V tejto súvislosti má významné postavenie „blahobyť človeka“ (chápaný individuálne a kolektívne), ktorý predstavuje základný cieľ pokroku spoločnosti. Kvalitu života teda pomáhajú vytvárať tri oblasti činnosti: *hospodárstvo, kultúra a riadenie* (ktoré možno považovať za „strednodobé ciele“). Aj ekosystém pozostáva z oblasti činnosti, ktorá je znázornená ako „stav ekosystému“ (pozri obr. 1).

4.4.2 V tejto súvislosti možno „blahobyť určitej spoločnosti“ definovať ako súhrn blahobytu ľudí a stavu ekosystému a príslušný „pokrok spoločnosti“ ako zlepšovanie blahobytu ľudí a stavu ekosystému. Toto hodnotenie však bude potrebné opraviť a zohľadniť v ňom stále väčší vplyv

⁽²³⁾ Hall J., Giovannini E., Morrone A., Ranuzzi G., 2010, *A Framework to Measure the Progress of Societies*. Statistics Directorate. Working Paper N° 34. OECD, STD/DOC (2010)5, Paríž.

⁽²⁴⁾ Kým riadenie zdrojov je výsledkom pôsobenia činnosti ľudského systému zameranej na ekosystém (využívanie prírodných zdrojov, znečisťovanie), služby ekosystému tieto dva systémy (ľudský systém a ekosystém) vzájomne prepájajú (dodávky potravín, vody, vzduchu, pôsobenie prírodných katastrof atď.), Hall J., Giovannini E., Morrone A., Ranuzzi G., 2010.

nerovností na ľudský blahobyt ľudí a stav ekosystému. Zohľadňovať treba nerovnosti medzi spoločnosťou a geografickými oblasťami, v rámci nich a medzi rôznymi generáciami. Týmto spôsobom sa môžeme dopracovať k definícii spravodlivého a udržateľného pokroku určitej spoločnosti.

4.5 V rámci týchto úvah musíme vnímať aj diskusiu o doplnkových ukazovateľoch k DPH. Ak sa dnes táto diskusia opäť otvára a dôraz sa kladie na meranie iných javov (popri hospodárskom raste), je to preto, lebo obnovené vedomie o význame týchto javov spôsobuje, že sú konečne začleňované do politickej agendy. Meranie týchto javov umožní ich poznať, a teda ich riadiť.

4.5.1 Takéto javy predstavujú politické rozhodnutia, a teda je vhodné ich monitorovať, a tým dať občanom možnosť, aby boli náležite informovaní. Z tohto dôvodu zohráva významnú úlohu nezávislá a kvalitná oficiálna štatistika.

5. Informovanie, konzultácie a účasť na procesoch vypracúvania ukazovateľov pokroku

5.1 Obnovenie diskusie o vypracúvaní doplnkových ukazovateľov k DPH sa zakladá hlavne na tom, že v priebehu posledného desaťročia sa prejavil naozaj veľký rozdiel medzi:

- opatreniami, ktoré prijíma oficiálna štatistika (teda národné a nadnárodné štatistické ústavy) na zisťovanie niektorých javov,
- a spoločensky dôležitými hospodárskymi, sociálnymi a environmentálnymi trendmi, s ktorými sú európski občania každodenne konfrontovaní.

Tento rozdiel sa ešte zväčšil v dôsledku devastujúceho účinku celosvetovej krízy na hospodársku a sociálnu oblasť.

5.1.1 Inými slovami, rozdiel medzi skutočnosťou, ktorú mapuje a prezentuje oficiálna štatistika (prostredníctvom svojich tradičných ukazovateľov, kde najreprezentatívnejším je práve HDP) a skutočnosťou, ako ju vnímajú občania, vedie k mnohým úvahám o úlohe, ktorú by mala zohrávať oficiálna štatistika v 21. storočí.

5.2 To sa deje práve v období, keď v dôsledku rozvoja informačných a komunikačných technológií (IKT) dochádza k skutočnej revolúcii v komunikácii, ktorá umožňuje stále väčšiu dostupnosť informačných tokov. Hlavnou otázkou je, nakoľko sa toto všetko premietne do efektívnych poznatkov pre spoločnosť. Práve tu by oficiálna štatistika mala zohrať

klúčovú úlohu. Cieľom musí byť umožnenie prechodu od *informácie k poznaniu*.

5.2.1 Väčšia dostupnosť informácií podporuje transparentnosť demokratických rozhodovacích procesov (napríklad štatistické ukazovatele uľahčujú pochopenie dynamiky určitých javov, ako je zamestnanosť, nezamestnanosť, inflácia atď.). Obrovský informačný tok však môže narušiť sústredenie užívateľov, či už ide o občanov alebo rozhodujúcich politických činiteľov (pretože väčší informačný tok nemusí nutne viesť k lepšiemu poznaniu).

5.3 Táto dilema je dôkazom potreby nezávislého a kvalitného riadenia štatistiky. Štatistika, ktorej sa musí vrátiť jej základná usmerňujúca úloha merania a jeho metodiky vo vzťahu k javom vznikajúcim v dôsledku nových požiadaviek hospodárskej, sociálnej a environmentálnej povahy⁽²⁵⁾.

5.3.1 V tejto súvislosti sa EHSV domnieva, že je vhodné poukázať na oznámenie Európskej komisie pod názvom „Snaha o spoľahlivé riadenie kvality európskej štatistiky“⁽²⁶⁾, kde sa zdôrazňuje, že štatistika dnes musí okrem toho, že umožní poznať javy, aj umožniť ich usmerňovanie tak v súčasnej dobe, ako aj v budúcnosti. V tejto oblasti musia mať občania možnosť svoje rozhodnutia prijímať informovane, racionálne a demokraticky.

5.3.2 Eurostat teda musí prevziať ústrednú úlohu pri integrovaní a harmonizovaní národných a regionálnych štatistík 27 členských štátov EÚ predovšetkým o aspektoch týkajúcich sa kvality života, udržateľnosti a rozdelenia zisku a kapitálu s cieľom merať zmeny blahobytu v dôsledku opatrení verejnej správy.

5.3.3 Eurostat by mal zaručiť metodologickú podporu inštitucionálnym a sociálnym subjektom, ako aj európskym občanom, nástroje, ktoré by im poskytli primerané informácie a umožnili účasť na konzultáciách, aby sa mohli účinne zapojiť do politickej diskusie⁽²⁷⁾.

⁽²⁵⁾ Giovannini, E., 2007, *Statistics and Politics in a Knowledge Society*, OECD, STD/DOC(2007)2, 29. mája 2007, nájdené 28. januára 2010 na: <http://www.2007oecd.org/dataoecd/39/53/41330877.pdf>.
Giovannini, E. 2009, *Measuring Society's Progress: A key issue for policy making and democratic governance*, stiahnuté 28. januára 2010 na: <http://www.oecd.org/dataoecd/6/34/41684236.pdf>.

⁽²⁶⁾ COM(2011) 211 final.

⁽²⁷⁾ V tejto súvislosti bola v rámci Európskeho štatistického systému zriadená skupina (*sponsorship group*) „Meranie pokroku, blahobytu a udržateľného rozvoja“, ktorej poslaním je koordinovať činnosť v tejto oblasti a uskutočňovať odporúčania Stiglitzovej, Senovej a Fitoussiho komisie vzhľadom na ciele stratégie Európa 2020.

5.4 V tejto novej oblasti, kde by občianska spoločnosť spoločne so sociálnymi a inštitucionálnymi subjektmi formou diskusií za okrúhlymi stolmi a na rôznych fórach mala stanoviť oblasti pôsobenia, v ktorých sa stanovuje pokrok spoločnosti, a vymedziť konkrétne oblasti pôsobenia a významné javy (rôzne hospodárske, sociálne a environmentálne oblasti), má štatistika úlohu „technickej“ pomoci vo forme poskytovania vhodnej metodológie a stanovovaním účinných ukazovateľov na monitorovanie týchto javov.

5.5 Zapojenie občanov umožní vytvoriť „formy kolektívnej inteligencie“, ktoré sú pre metódy aktívneho občianstva príležitosťou uplatniť sa v praxi, a tým prispieť k novej definícii demokracie:

- najskôr „participatívna demokracia“ s väčšou interakciou a priestorom pre formulovanie priorít postupným porozumením a zvážením rôznych hľadísk vo vzťahu k všeobecnému záujmu ⁽²⁸⁾,
- potom „produktívna demokracia“ na spresnenie kritérií, ktoré vymedzujú samotný pojem blahobytu ako spoločného cieľa sociálneho pokroku a stanovujú rôzne premenné na vyprodukovanie ukazovateľov na meranie blahobytu a definovanie úsekov pokroku spoločnosti, ktoré budú pochopiteľné pre zainteresované subjekty, a teda umožnia ich zapojenie do hľadania všeobecného blahobytu ⁽²⁹⁾.

5.5.1 Týmto spôsobom sa vytvára pojem „sociálneho kapitálu“ ⁽³⁰⁾, ktorý spočíva na európskych hospodárskych cieľoch znalostnej ekonomiky a sociálnej súdržnosti. To znamená, že pojem blahobyt pre všetkých možno spresniť väčšou mierou dôvery, pochopenia a spolupráce občianskej spoločnosti

s verejnou správou. To sa môže uskutočniť len prostredníctvom silnej občianskej, politickej a sociálnej účasti, ktorú musí verejná správa podporiť konzultáciami ⁽³¹⁾.

5.5.2 V poslednom čase mnohé krajiny zaviedli štruktúrované rozhodovacie procesy, pri ktorých sa predpokladá účasť občianskej spoločnosti (Austrália, Kanada, Francúzsko, Nemecko, Írsko, Taliansko, Luxembursko, Mexiko, Holandsko, Spojené kráľovstvo, Spojené štáty, Švajčiarsko).

5.5.3 Všetky skúsenosti ukazujú, že v štruktúre a rozsahu procesov zapájania subjektov občianskej spoločnosti existujú podstatné rozdiely. Prejavujú sa skôr v interaktívnej diskusnej, resp. dialektickej fáze (verejná diskusia a stanovovanie hodnôt a priorít) než vo fáze prvých konzultácií.

5.5.4 Fáza konzultácií sa totiž často realizuje prostredníctvom výrazného využívania špecializovaných internetových stránok, vytvárania pracovných skupín pre konkrétne tematické oblasti a konzultačných programov, ktoré počítajú s intenzívnym využívaním sociálnych sietí, blogov a prieskumov (hlavne on-line). Doteraz sa však ešte v žiadnej krajine nevytvorila formálna či obsahová väzba medzi rozhodovaním o vytváraní ukazovateľov a procesmi hospodárskeho a finančného plánovania.

5.5.5 EHSV sa domnieva, že zapojenie občianskej spoločnosti do procesu stanovenia ukazovateľov blahobytu alebo pokroku možno dosiahnuť prostredníctvom jej aktívnej účasti tak pri výbere politických priorít, ako aj pri voľbe informácií, ktoré by sa mali monitorovať.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁸⁾ Podrobnejšie o tejto problematike konferencia EHSV o participatívnej demokracii pod názvom „Participatívna demokracia proti kríze dôvery v Európe“. Pozri tiež: *The Citizen's Handbook* (<http://www.vcn.bc.ca/citizens-handbook>) e *European Citizens' Initiative* (<http://www.citizens-initiative.eu/>) - Kampaň propagujúca spolurozhodujúce práva občanov Európskej únie.

⁽²⁹⁾ Pri analýze dynamiky participatívnej demokracie sa bežne rozlišuje medzi procesmi „zhora nadol“ a procesmi „zdola nahor“. V obidvoch prípadoch dochádza k interakcii medzi dvomi rôznymi organizačnými a rozhodovacími úrovňami (ktoré však priama demokracia nepozná), čo tvorí participatívnu demokraciu ako objekt dialogickej a procesuálnej povahy, ktorý nachádza najlepšie uplatnenie pri riešení konfliktov. Ide tu pritom o dosiahnutie zmiernenia týchto dvoch procesov.

⁽³⁰⁾ OECD, 2001, *The well-being of nations: the role of human and social capital*, OECD, Paríž.

⁽³¹⁾ OECD, 2001, *Citizens as partners, Information, consultation and public participation in policy-making*, PUMA (Public Management Service), OECD, Paríž.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha občianskej spoločnosti vo vzťahoch medzi EÚ a Kosovom“

(2012/C 181/05)

Spravodajca: **pán Ionuț SIBIAN**

Členovia Komisie Maroš Šefčovič a Štefan Füle požiadali listom z 22. septembra 2011 Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Úloha občianskej spoločnosti vo vzťahoch medzi EÚ a Kosovom“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 145 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 13 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

Prieskumné stanovisko EHSV o úlohe občianskej spoločnosti vo vzťahoch medzi EÚ a Kosovom berie do úvahy rezolúciu Bezpečnostnej rady OSN č. 1244 (1999).

Toto stanovisko obsahuje súbor odporúčaní určených Európskej komisii a kosovským orgánom. EHSV je pripravený podporovať činnosť Európskej komisie zameranej na posilnenie úlohy občianskej spoločnosti v Kosove, ako aj vzťahov medzi EÚ a kosovskou občianskou spoločnosťou.

1.1 EHSV vyzýva kosovskú vládu, aby prijala náležité opatrenia na zaistenie bezpečného a voľného pohybu etnických menšín na území krajiny, ktorý je základným predpokladom na dosiahnutie zmierenia a vzájomnej dôvery.

1.2 Európska komisia by mala spolupracovať s kosovskou vládou a mediálnymi organizáciami pôsobiacimi v tejto krajine s cieľom podporiť slobodu médií a profesionalizáciu žurnalistiky.

1.3 EHSV nabáda kosovskú vládu, aby vypracovávanie národnej stratégie hospodárskeho rozvoja konzultovala s občianskou spoločnosťou a sociálnymi partnermi. Kosovská vláda a Európska komisia by mali dať najvyššiu prioritu zapojeniu žien a mladých ľudí do trhu práce. Osobitnú pozornosť treba venovať podpore rozvoja vidieka, udržateľného poľnohospodárstva a združení poľnohospodárov.

1.4 EHSV by mal prispieť k posilneniu postavenia hospodárskej a sociálnej rady Kosova prostredníctvom spolupráce s hlavnými sociálnymi partnermi a poskytnutím svojho know-how a odborných poznatkov. Európska komisia by mala tiež

poskytnúť dôraznú podporu hospodárskej a sociálnej rade Kosova. Kosovská vláda by mala zabezpečiť vyčlenenie osobitnej rozpočtovej položky na činnosť hospodárskej a sociálnej rady Kosova.

1.5 EHSV odporúča, aby kosovské ministerstvo práce vytvorilo transparentný a spravodlivý mechanizmus financovania iniciatív sociálnych partnerov.

1.6 Napriek tomu, že Kosovu jeho štatút neumožňuje, aby sa stal signatárom dohovorov Medzinárodnej organizácie práce, kosovská vláda by mala zosúladiť svoje právne predpisy a postupy s týmito dohovormi.

1.7 Podľa názoru EHSV je nevyhnutné, aby sa zástupcovia sociálnych partnerov zapojili do vytvorenia zastrešujúcej Národnej rady pre európsku integráciu.

1.8 Kosovská vláda by mala podporovať presadzovanie práva v súvislosti so zabezpečením voľného prístupu k verejným informáciám.

1.9 V súvislosti so začatím činnosti kosovskej Národnej rady pre boj proti korupcii vo februári 2012 EHSV dúfa, že občianska spoločnosť bude mať k dispozícii skutočné prostriedky, aby mohla účinne prispievať k boju proti korupcii.

1.10 Kosovská vláda by mala zohľadniť strategický rámec vypracovaný občianskou spoločnosťou a vytvoriť právny a inštitucionálny rámec pre štruktúrovaný dialóg a jeho začlenenie do rozhodovacieho procesu. Kosovské zhromaždenie by malo vytvoriť inštitucionálnu platformu, ktorá by umožnila pravidelný dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti.

1.11 Európska komisia by mala naďalej podporovať vytváranie sietí občianskej spoločnosti v Kosove, aby sa uľahčil dialóg so štátnymi orgánmi a aby tieto siete nadviazali kontakty s existujúcimi platformami európskej občianskej spoločnosti

1.12 Európska komisia by mala podporovať kosovskú vládu v rozvoji právneho a fiškálneho rámca, ktorý prispeje k dlhodobej udržateľnosti občianskej spoločnosti v Kosove. Kosovská vláda by mala vytvoriť transparentné mechanizmy verejného financovania organizácií občianskej spoločnosti. EHSV navyše odporúča, aby kosovská vláda vytvorila štátny fond pre občiansku spoločnosť.

1.13 EHSV odporúča, aby finančné prostriedky Európskej komisie vyčlenené pre občiansku spoločnosť v rámci nástroja predvstupovej pomoci (IPA) boli rovnomerne rozdelené medzi organizácie zamerané na podporu demokracie a právneho štátu a organizácie podporujúce sociálno-hospodársky rozvoj. Výzvy na predkladanie návrhov v rámci IPA by mali byť naplánované tak, aby nevznikali medzery vo financovaní.

1.14 Európska komisia by sa mala pokúsiť nájsť spôsoby na uľahčenie prístupu menších organizácií občianskej spoločnosti k jej programom a na podporu dlhodobých iniciatív.

1.15 Európska komisia by mala nájsť riešenia na uľahčenie prístupu sociálnych partnerov k finančným prostriedkom vyčleneným pre občiansku spoločnosť v rámci IPA. V rámci nástroja na podporu občianskej spoločnosti by sa mohli vytvoriť špeciálne programy pre sociálnych partnerov. Odborové organizácie potrebujú, aby existovali cieľové programy v rámci IPA, ktoré by im umožnili posilniť ich kapacity.

1.16 EHSV dôrazne podporuje zapojenie organizácií občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov do stanovovania národných priorit pre poskytovanie pomoci v rámci IPA.

1.17 EHSV znovu potvrdzuje svoj záujem a ochotu predsedáť spoločne s Európskou komisiou plenárnym zasadnutiam občianskej spoločnosti, ktoré sa konajú raz ročne počas dialógu v rámci procesu stabilizácie a pridruženía.

2. Kontext stanoviska

2.1 Vonkajší aktéri v Kosove

2.1.1 Kosovské zhromaždenie vyhlásilo 17. februára 2008 nezávislosť. Kosovské orgány sa zaviazali plne uplatňovať Ahtisaariho komplexný návrh štatútu a schválili novú ústavu, ktorá odráža tento záväzok. Zhromaždenie požiadalo Európsku úniu, aby vyslala svoju misiu na podporu právneho štátu (EULEX). Takisto vyzvalo skupinu štátov⁽¹⁾, aby zriadili medzinárodný

civilný úrad (ICO), ktorý by dohliadal na uplatňovanie Ahtisaariho plánu. Medzinárodný civilný zástupca (ICR) si zachováva právomoc anulovať právne predpisy a rozhodnutia, o ktorých sa domnieva, že sú v rozpore s Ahtisaariho komplexným návrhom štatútu.

2.1.2 Prítomnosť jednotiek KFOR (vojenská misia NATO v Kosove) sa postupne znižuje, naďalej však majú na starosti bezpečnosť v celom Kosove. Kosovská polícia zároveň preberá zodpovednosť za ochranu väčšiny kultúrnych a náboženských pamiatok a väčšiny hraníc.

2.1.3 Medzinárodný súdny dvor prijal v júli 2010 poradné stanovisko k nezávislosti Kosova a dospel k záveru, že vyhlásenie nezávislosti tejto krajiny neporušuje medzinárodné právo.

2.2 Prístup EÚ v Kosove

2.2.1 Nezávislosť Kosova uznalo 22 z 27 členských štátov EÚ. Absencia európskeho konsenzu v otázke jeho štatútu však nebráni EÚ podieľať sa na dianí v tejto krajine. V prípade 5 krajín, ktoré Kosovo neuznali (Cyprus, Grécko, Rumunsko, Slovensko a Španielsko), sa miera zapájania do činnosti s kosovskými orgánmi líši.

2.2.2 Kosovo je začlenené do procesu stabilizácie a pridruženía (PSP), no napriek tomu je jedinou krajinou tejto oblasti, ktorá nemá žiadne zmluvné vzťahy s EÚ, a z tohto dôvodu nemôže podpísať dohodu o stabilizácii a pridružení. Počas dialógu EÚ s Kosovom v rámci PSP sa v rokoch 2010 – 2011 konalo osem schôdzí (sedem odvetvových, po ktorých nasledovalo plenárne zasadnutie), vrátane konzultácií s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré sa týkali hlavných kapitol *acquis* EÚ.

2.2.3 V súlade s rezolúciou OSN o Kosove, ktorá bola prijatá v septembri 2010, sa za podpory EÚ začal dialóg medzi Belehradom a Prištinou. Cieľom tohto dialógu je nájsť praktické riešenia v oblasti regionálnej spolupráce, obchodu, slobody pohybu a právneho štátu (pozri bod 3.3).

2.2.4 Európsky parlament prijal v júli 2010 uznesenie o Kosove, v ktorom nabáda členské štáty EÚ, aby zintenzívnili svoj spoločný prístup k tejto krajine. Európsky parlament zdôraznil, že vyhliadky na pristúpenie k EÚ sú významným stimulom na uskutočnenie nevyhnutných reforiem v Kosove, a vyzval na prijatie praktických opatrení, vďaka ktorým by tieto vyhliadky nadobudli v očiach vlády aj občanov konkrétnejšiu podobu.

⁽¹⁾ Belgicko, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Chorvátsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Rakúsko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko, Turecko a USA.

V januári 2012 Európska komisia začala s Kosovom dialóg o liberalizácii vízového režimu.

2.2.5 Kosovo čerpá prostriedky z nástroja predvstupovej pomoci (IPA), nástroja stability, európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva a ďalších zdrojov financovania, pričom je zapojené do programov pre viacerých príjemcov v rámci IPA. Dokument o viacročnom orientačnom plánovaní na roky 2011 – 2013 bol prijatý 27. júna 2011. V roku 2011 bolo v úzkej spolupráci s ministerstvom pre európsku integráciu a vládnymi inštitúciami vyčlenených dovedna 68,7 milióna EUR na ročný program IPA na rok 2011. Predvstupová pomoc EÚ sa zameriava na podporu právneho štátu, hospodárstva, obchodu, priemyslu a reformy verejnej správy.

2.3 Činnosť Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru vo vzťahu k občianskej spoločnosti v Kosove

2.3.1 Rozšírenie EÚ a pokrok krajín západného Balkánu pri príprave na členstvo v Európskej únii je jednou z priorit vonkajších vzťahov EHSV. Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy vyvinula účinné nástroje na splnenie svojich hlavných cieľov, ktoré spočívajú v podpore občianskej spoločnosti na západnom Balkáne a zvyšovaní jej schopnosti stať sa partnerom vlád pri príprave na vstup do EÚ.

2.3.2 Kontaktná skupina pre západný Balkán – stály vnútorný útvar, ktorý zriadil EHSV v roku 2004 – je hlavným nástrojom na koordináciu činnosti EHSV v tomto smere. Hlavnou úlohou kontaktnej skupiny je sledovať zmeny politickej, hospodárskej a sociálnej situácie v krajinách západného Balkánu a vo vzťahoch medzi EÚ a západným Balkánom. Kontaktná skupina okrem toho rozvíja spoluprácu medzi EHSV a organizáciami občianskej spoločnosti západného Balkánu.

3. Politický vývoj v Kosove

3.1 Hlavné fakty a údaje o Kosove

3.1.1 Do konca roku 2011 Kosovo uznalo 86 členských štátov OSN, z toho 22 členských štátov EÚ.

3.1.2 Kosovo má približne 2 milióny obyvateľov a je jednou z najchudobnejších krajín v Európe. Podľa odhadov Svetovej banky je hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa 1 760 EUR. Podľa najnovších dostupných údajov z roku 2006 sa odhaduje, že 45 % obyvateľstva žije pod hranicou chudoby stanovenou v tejto krajine, pričom 17 % obyvateľov je extrémne chudobných. Mnoho Kosovčanov žije v diaspóre a obyvateľstvo Kosova je v Európe jedným z najmladších.

3.1.3 Albánci tvoria 90 % obyvateľstva, Srbi 6 % a zostávajúce 4 % obyvateľov tvoria spoločne Bosniaci, Turci, Rómovia, Aškaliovia a Egypťania. Albánska väčšina a nesrbská menšina uznáva Kosovo ako legitímny štát. Väčšina srbskej komunity nesúhlasí so štátnou suverenitou Kosova. Medzi kosovskými Albáncami a kosovskými Srbmi panuje aj naďalej výrazný spoločenský odstup. Kosovskí Srbi zachovávajú v severnej časti krajiny silnú faktickú autonómiu. V ostatných častiach

Kosova sú koncentrovaní vo vidieckych enklávach. Okrem politických dôvodov je významnou príčinou izolácie srbskej komunity aj naďalej jazyková bariéra. Kosovskí Srbi žijúci v enklávach sú vystavení diskriminácii, ktorá negatívne ovplyvňuje ich každodenný život, a trpia nedostatkom pracovných príležitostí. Ich postavenie vo vzťahu ku kosovskej verejnej správe a prístup k rôznym sociálnym službám (napríklad k nemocničnej starostlivosti), ktoré by mali byť rovnaké, ako majú kosovskí Albánci, sú neisté. Ich sloboda pohybu na území Kosova je v praxi obmedzená a srbské obyvateľstvo naďalej opúšťa Kosovo.

3.1.4 Na severe Kosova a vo väčšine oblastí obývaných Srbmi pôsobia od roku 1999 paralelné ustanovizne v oblasti zdravotnej starostlivosti, školstva, justície a sociálnych služieb. Podporu získavajú od Srbska a do veľkej miery sú pod jeho kontrolou. Veľká časť srbských obyvateľov Kosova aj naďalej bojkotuje voľby do zhromaždenia krajiny a spoluprácu s kosovskými orgánmi, predovšetkým na severe. V ostatných častiach krajiny sa kosovskí Srbi zúčastňujú voľieb vo vyššej miere a sú tiež zastúpení v miestnych a celoštátnych inštitúciách (vrátane vlády a zhromaždenia). Proces decentralizácie predpokladajúci vznik nových obcí, v ktorých by etnické menšiny tvorili väčšinu a ktoré by disponovali vyššími právomocami na úrovni obcí, bol v obciach so srbskou väčšinou bojkotovaný.

3.2 Vzťahy so susednými krajinami

3.2.1 Zo všetkých susedných krajín Kosovo udržiava najlepšie vzťahy s Albánskom. Albánsko bolo aj naďalej je veľmi aktívne pri zabezpečovaní uznania Kosova a lobuje za jeho zapojenie do regionálnych iniciatív.

3.2.2 Kosovo má korektné vzťahy s bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko. Vymedzenie hraníc bolo dokončené a krajiny nadviazali dobré diplomatické vzťahy.

3.2.3 Kosovo a Čierna Hora sa dohodli na dokončení procesu vymedzenia spoločných hraníc. Čierna Hora pôvodne požadovala uznanie čiernohorskej menšiny v kosovskej ústave ešte pred výmenou veľvyslancov medzi krajinami a dokončením vymedzenia hraníc. Čiernohorská menšina bola uznaná zákonom o menšinách a očakáva sa, že obe krajiny nadviažu v blízkej budúcnosti diplomatické vzťahy.

3.2.4 Bosna a Hercegovina a Srbsko sú jedinými susednými krajinami, s ktorými Kosovo nemá žiadne oficiálne politické vzťahy. Hospodárske vzťahy sú aj naďalej asymetrické, pretože napriek tomu, že Srbsko je najväčším vývozcom do Kosova, Kosovu bola donedávna upretá možnosť vývozu do Srbska. EÚ pôsobí ako sprostredkovateľ technických rokovaní medzi Prištinou a Belehradom. Súčasťou programu rokovania so Srbskom je aj otvorenie obchodu s Kosovom, využívanie srbského vzdušného priestoru, tranzit cestujúcich s kosovským pasom alebo vozidiel s kosovským evidenčným číslom, účasť Kosova na regionálnych fórach. Koncom februára 2012 Kosovo a Srbsko dospeli k dohode o regionálnej spolupráci a správe hraničných priechodov.

3.3 Aktuálne otázky

3.3.1 Vo vzťahoch medzi etnikami naďalej pretrváva napätie vyvolané nestabilitou v severnom Kosove a odmietavým postojom kosovských Srbov a Srbska uznať nezávislosť Kosova a jeho nových inštitúcií. Existujú však aj skupiny kosovských Albáncov, ktoré odmietajú medzinárodný dohľad nad nezávislosťou Kosova.

3.3.2 Koncom júla 2011 došlo na severe krajiny k vyhroteniu situácie, keď sa kosovské orgány rozhodli uvaliť embargo na srbský tovar ako odvetné opatrenie za srbskú blokádu tovaru od roku 2008 z dôvodu neuznania pečiatky colných orgánov Kosova. Jednostranný zásah kosovskej polície na dvoch hraničných priechodoch so Srbskom na severe Kosova viedol k vypuknutiu násillia, ktoré si vyžiadalo smrť jedného kosovského policajta. S pomocou jednotiek KFOR (vojenská misia NATO v Kosove) bol obnovený poriadok.

3.3.3 V septembri 2011 bola otázka colných pečiatok vyriešená v rámci dialógu medzi Belehradom a Prištinou, v ktorom EÚ zohrala úlohu sprostredkovateľa. Uplatňovanie dohody však vyústilo do rozsiahlej blokády na severe krajiny, pričom došlo aj k násillnostiam. Vzhľadom na situáciu v severnom Kosove Srbsko koncom septembra prerušilo svoju účasť v spomenutom dialógu sprostredkovanom Európskou úniou a k rokovaciemu stolu sa vrátilo v novembri 2011.

4. Hospodárska situácia v Kosove

4.1 Situácia po ukončení konfliktu

4.1.1 Kosovo je s oficiálnou mierou nezamestnanosti vyše 40 % krajinou s najvyššou mierou nezamestnanosti v regióne a výrazne prevyšuje priemer Európskej únie. K týmto údajom treba pristupovať obozretne, pretože sú nižšie ako v skutočnosti, a to vzhľadom na rozsiahly sektor neformálneho hospodárstva v Kosove. Miera nezamestnanosti je vyššia u žien a zasahuje najmä mládež. Každoročne vstupuje na trh práce približne 30 000 mladých ľudí a túto mieru nie je možné v podmienkach súčasného hospodárskeho rastu udržať. Pálčivou otázkou je aj chudoba, keďže 20 % obyvateľstva má na živobytie menej než jedno euro denne.

4.1.2 Hospodárstvo je aj naďalej vo veľkej miere závislé od remitencií a pomoci darcov. Na ekonomiku Kosova má negatívny dosah povojnová neistota, prerušené obchodné väzby a nedostatočné investície do infraštruktúry. V prvých rokoch tohto storočia dosiahol hospodársky rast dvojciferné čísla, a to vďaka masívnej núdzovej pomoci a úsilliu o obnovu za prostriedky z medzinárodnej pomoci darcov. V dôsledku extrémne vysokého obchodného deficitu a nedostatku priamych zahraničných investícií sa tento rast ukázal byť neudržateľný. Objem čistých zahraničných investícií v Kosove od roku 2007 sústavne klesal z 19 % na 7,1 % HDP. Neformálny sektor je rozsiahly a výber daní slabý.

4.1.3 Napriek tomu, že celosvetová finančná a hospodárska kríza má na kosovskú ekonomiku – vzhľadom na obmedzenú

medzinárodnú integráciu krajiny – relatívne malý dosah, jej negatívne dôsledky sa prejavili najmä znížením remitencií, vývozu a priamych zahraničných investícií.

4.1.4 Kosovské hospodárstvo je vo výraznej miere závislé od odvetvia služieb (68 %), pričom podiel ostatných sektorov je relatívne nízky: priemysel (20 %) a poľnohospodárstvo (12 %). Väčšina obyvateľov krajiny žije vo vidieckych oblastiach. Poľnohospodárskej činnosti sa obyvatelia venujú na malých pozemkoch, čiže väčšinou ide o neefektívne poľnohospodárstvo pre vlastnú potrebu. Táto situácia znemožňuje vytvorenie silnej a reprezentatívnej občianskej spoločnosti, ktorá by sa venovala otázkam poľnohospodárstva a rozvoja vidieka.

4.1.5 Korupcia je aj naďalej veľmi rozšírená a má výrazný dosah na perspektívy hospodárskeho rastu krajiny. Podľa indexu vnímania korupcie organizácie Transparency International sa Kosovo nachádza na 110. mieste a je hodnotené ako jedna z najskorumpovanejších krajín v Európe.

4.1.6 Vláda nemá národnú stratégiu hospodárskeho rozvoja, ktorá by mala byť vypracovaná v spolupráci so sociálnymi partnermi a ďalšími subjektmi občianskej spoločnosti.

5. Súčasný stav a úloha organizácií občianskej spoločnosti

5.1 Sociálny dialóg

5.1.1 Odhaduje sa, že celkový počet členov odborových organizácií je približne 60 000. Miera odborovej organizovanosti vo verejnom sektore je veľmi vysoká; podľa odhadov je v odboroch angažovaných 90 % štátnych úradníkov⁽²⁾. V súčasnosti, keď zákony umožňujú zakladanie odborových organizácií v súkromnom sektore, je pre odbory kľúčovou výzvou do budúcnosti ich zakladanie na úrovni podnikov. Podľa prieskumov sa k členstvu v odboroch hlási 5,09 % obyvateľstva⁽³⁾.

5.1.2 **Zákonník práce**, ktorý nadobudol účinnosť v decembri 2010, bol v Kosove považovaný za jeden z najdôležitejších právnych predpisov, ktoré boli kedy schválené⁽⁴⁾. V rámci jeho prípravy sa uskutočnili rôzne konzultácie, najmä medzi združeniami zamestnávateľov a odborovými zväzmi, no zapojili sa do nich aj špecializovaný výbor parlamentného zhromaždenia a organizácie občianskej spoločnosti. Zákonník práce bol schválený jednomyselne na poslednom plenárnom zasadnutí v treťom legislatívnom období, v rovnaký deň, keď bolo zhromaždenie rozpustené, a bol schválený napriek opakovaným protestom vlády znepokojenej vysokou rozpočtovou záťažou, ktorá by z toho vyplývala. Odborové zväzy sa vyhrážali bojkotom volieb v prípade jeho neschválenia.

⁽²⁾ Kushtrim, Shaipi (2011), *Annual Review 2010 on Labour Relations and Social Dialogue in South East Europe: Kosovo, Regional Project for Labour Relations and Social Dialogue in South East Europe*, Friedrich Ebert Stiftung, január 2011.

⁽³⁾ *Better Governance for a Better Impact. A Call for Citizens*, The CIVICUS Civil Society Index Analytical Country Report for Kosovo, Kosovar Civil Society Foundation (KCSF), marec 2011.

⁽⁴⁾ *Labour Law: its implementation in the first six months*, GAP Policy Brief, The Institute for Advanced Studies GAP, september 2011.

5.1.3 **Hospodárska a sociálna rada Kosova** bola zriadená v roku 2009. Jej činnosť už od zriadenia narušuje nesúhlasná postoj Kosovskej obchodnej komory a Únie nezávislých odborových zväzov Kosova (BSPK) voči účasti iných zamestnaneckých organizácií (Kosovská podnikateľská aliancia) a odborových zväzov (Konfederácia slobodných odborových zväzov Kosova – KSLK). Napriek interným nezhodám sa hospodárska a sociálna rada stretáva na pravidelných schôdzach.

5.1.4 Hospodárska a sociálna rada Kosova nemá dostatočnú kapacitu a prostriedky na účinné fungovanie.

5.1.5 **Sociálni partneri nezohrávajú dôležitú úlohu v procese európskej integrácie ani v procese hospodárskeho rozvoja.** Kosovská vláda by mala vytvoriť vhodný právny základ na posilnenie úlohy a zlepšenie zastúpenia sociálnych partnerov v spomenutých procesoch.

5.1.6 Ministerstvo práce v súčasnosti financuje projekty sociálnych partnerov, avšak neboli stanovené žiadne transparentné kritéria ani rokovací poriadok.

5.2 Občiansky dialóg

5.2.1 Počiatky občianskej spoločnosti v Kosove sa datujú od konca 80-tych a začiatku 90-tych rokov minulého storočia, t. j. do obdobia po páde komunistických režimov v strednej a východnej Európe. Vzhľadom na veľmi špecifickú situáciu v Kosove v danej dobe sa občianska spoločnosť vyvinula ako dôležitá súčasť celkového paralelného systému a občianskeho odporu voči srbskému režimu. Hlavnými oblasťami činnosti občianskej spoločnosti bola humanitárna pomoc a ochrana ľudských práv, ako aj občianske hnutia so širokou podporou spoločnosti. V dôsledku bojkotu srbských inštitúcií celým albánskym obyvateľstvom Kosova, ako aj chýbajúcich sociálnych a zdravotných služieb sa občianska spoločnosť stala hlavným poskytovateľom služieb⁽⁵⁾.

5.2.2 Po vojne sa občianska spoločnosť rýchle prispôbila, aby reagovala na nové potreby, ako je napríklad núdzová pomoc a obnova či zmierenie medzi rôznymi etnikami. V podmienkach rozsiahlej finančnej a technickej podpory od medzinárodných darcov sa výrazne zvýšil počet organizácií občianskej spoločnosti. V súčasnosti sa však odhaduje, že z vyše 6 000 mimovládnych organizácií registrovaných v roku 2010 je menej než 10 % sústavne aktívnych alebo čiastočne aktívnych⁽⁶⁾.

5.2.3 V súčasnosti čelia organizácie občianskej spoločnosti v Kosove podobným výzvam ako ich partnerské organizácie v

iných krajinách tohto regiónu⁽⁷⁾, pretože väčšina z nich stále výrazne závisí od financovania zo zahraničia (odhaduje sa, že vyše 70 % prostriedkov organizácií občianskej spoločnosti pochádza od zahraničných darcov). V dôsledku toho sú organizácie občianskej spoločnosti vo väčšej miere riadené darcami, menej reagujú na potreby komunity a ich udržateľnosť je diskutabilná, pretože v budúcnosti sa môže znížiť úroveň financovania občianskej spoločnosti zo zahraničia. Organizácie občianskej spoločnosti čelia navyše problému s legitimitou, pretože sa oslabila ich väzba s volebnými obvodymi.

5.2.4 Mnohí darcovia sa už začali z Kosova sťahovať a celkový objem finančných prostriedkov, ktoré má občianska spoločnosť k dispozícii, sa znižuje. Vzhľadom na prevahu podpory zameranej na krátkodobé projekty v porovnaní s inštitucionálnou dlhodobou podporou je udržateľnosť organizácií občianskej spoločnosti z hľadiska finančných a ľudských zdrojov ťažko zvládnuteľnou úlohou⁽⁸⁾.

5.2.5 V decembri 2011 sa Európska komisia zaviazala, že dospeje k dohode v otázke účasti Kosova v programoch EÚ bez toho, aby boli dotknuté postoje členských štátov v otázke jeho štatútu. V tejto súvislosti by mali EK a kosovská vláda zabezpečiť, aby organizácie občianskej spoločnosti boli zapojené do prípravy a realizácie konkrétnych projektov.

5.2.6 Problémy s medzinárodným uznaním Kosova majú priamy dosah na medzinárodné väzby kosovskej občianskej spoločnosti. Mnohé medzinárodné a európske siete neprijímajú členov z Kosova. Napriek týmto prekážkam je kosovská občianska spoločnosť zastúpená v rôznych regionálnych a európskych platformách a fórach a teší sa väčšiemu zviditeľneniu na medzinárodnej scéne ako ktorékoľvek iné odvetvie v krajine. Zastúpenie kosovských organizácií občianskej spoločnosti v regionálnych programoch by malo byť uľahčené.

5.2.7 Ústava z roku 2008 chráni slobodu vyjadrovania a tlače s výnimkou prejavov, ktoré by vyvolávali etnickú neznášanlivosť. Občianska spoločnosť sa vo všeobecnosti domnieva, že môže slobodne kritizovať vládu, no niekoľko organizácií občianskej spoločnosti informovalo o protiprávných obmedzeniach či útokoch zo strany miestnej samosprávy alebo ústrednej vlády. Objavujú sa však aj správy o tom, že médiá, ktoré sú blízke vláde, sú zneužívané na to, aby brojili proti iniciatívam občianskej spoločnosti a jednotlivcom, ktorí kritizujú vládu. Napriek tomu, že v Kosove pôsobí množstvo rôznych tlačených a elektronických médií, investigatívna žurnalistika je vzhľadom na strach z odvetných opatrení zriedkavá. Finančná závislosť médií od reklamy financovanej vládou spochybňuje ich vydavateľskú nezávislosť.

⁽⁵⁾ Better Governance for a Better Impact. A Call for Citizens, The CIVICUS Civil Society Index Analytical Country Report for Kosovo, Kosovar Civil Society Foundation (KCSF), marec 2011.

⁽⁶⁾ Better Governance for a Better Impact. A Call for Citizens, The CIVICUS Civil Society Index Analytical Country Report for Kosovo, Kosovar Civil Society Foundation (KCSF), marec 2011.

⁽⁷⁾ The 2010 NGO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia, United States Agency for International Development (USAID).

⁽⁸⁾ Better Governance for a Better Impact. A Call for Citizens, The CIVICUS Civil Society Index Analytical Country Report for Kosovo, Kosovar Civil Society Foundation (KCSF), marec 2011.

5.2.8 Základný zákon o mimovládnych organizáciách umožňuje rýchlu a jednoduchú registráciu a stanovuje hlavné zásady zakladania, fungovania a rozpúšťania mimovládnych organizácií. Doplnkový právny rámec pre občiansku spoločnosť sa považuje za nedostatočný: zisk verejno-prospešných organizácií je veľmi obmedzený, oslobodenie od dane pre potenciálnych darcov je minimálne a ešte stále nebola vypracovaná formálna štruktúra pre postupy občianskeho dialógu. Je potrebné prijať zákony o dani z pridanej hodnoty (DPH), clách, dani z príjmov právnických osôb a dani z príjmov fyzických osôb, aby sa mohli presne stanoviť daňové úľavy pre mimovládne organizácie, ktoré by vyplývali z ich štatútu verejnoprospešnej organizácie. Dobročinnosť na miestnej úrovni je stále iba v počiatkoch. Na to, aby mala dobročinnosť reálny dosah, sú nevyhnutné zmeny v podnikovej kultúre. Je nesmierne potrebné vytvoriť vhodné prostredie na zabezpečenie finančnej udržateľnosti mimovládnych organizácií, aby mali prostredníctvom právnych predpisov o sponzorstve, dani z príjmov právnických osôb a dani z príjmov fyzických osôb umožnený prístup k verejným finančným prostriedkom.

5.2.9 Spolupráca s občianskou spoločnosťou má tendenciu obmedzovať sa na presadzovanie legislatívnych iniciatív, avšak pokusy organizácií občianskej spoločnosti o riešenie problémov súvisiacich s transparentnosťou a korupciou sú menej úspešné. Prekážkou spolupráce medzi mimovládnymi organizáciami a vládou je aj naďalej prístup k informáciám, a to hlavne pre nedostatočné presadzovanie zákona o prístupe k verejným dokumentom.

5.2.10 **Oficiálny dialóg medzi občianskou spoločnosťou a vládou neprebíha.** Európska komisia by mala podporiť kosovskú vládu v tom, aby zriadila oficiálne štruktúry pre spoluprácu s občianskou spoločnosťou. Verejné orgány by mali vytvoriť stále mechanizmy a orgány na konzultáciu s občianskou spoločnosťou a taktiež by mali byť vymenovaní a vyškolení štátni úradníci, ktorí by pôsobili ako osoby pre kontakt s organizáciami občianskej spoločnosti.

5.2.11 V reakcii na úsilie organizácií občianskej spoločnosti vláda začala vypracovávať *stratégiu spolupráce medzi vládou a občianskou spoločnosťou*. Tento proces je iba v počiatočnej fáze a koordinuje ho sieť občianskej spoločnosti Platforma Civi-Kos.

5.2.12 Neexistujú žiadne špecifické mechanizmy, ktoré by umožňovali, aby vláda uzatvárala zmluvy s občianskou spoločnosťou, a nie je vytvorený ani právny rámec pre výber niekoľkých vládnych grantov, ktoré sa poskytujú mimovládnym organizáciám, no udeľujú sa skôr na základe osobných preferencií. Európska komisia by mala poskytnúť kosovskej vláde technickú podporu na vytvorenie takýchto mechanizmov.

5.2.13 Bez jasných regulačných ustanovení zabezpečujúcich stimuly pre dobrovoľníkov je pre mimovládne organizácie nesmierne zložité prilákať jednotlivcov alebo skupiny dobrovoľníkov. Kosovskej vláde možno odporučiť európske modely právnych predpisov v oblasti dobrovoľníctva.

5.2.14 Spolupráca medzi vládou a občianskou spoločnosťou by sa mala posilniť aj v oblasti ochrany životného prostredia,

pričom organizácie občianskej spoločnosti by mali byť konzultované a štruktúrovaným spôsobom zapájané do tvorby politiky a verejných diskusií.

6. Organizácie občianskej spoločnosti v Kosove a IPA

6.1 Dostupnosť finančných prostriedkov IPA

6.1.1 Celková pomoc Európskej komisie Kosovu predstavovala v rokoch 1998 – 2009 vyše 2,3 miliardy EUR, vrátane financovania misie EULEX, osobitného zástupcu EÚ a medzinárodného civilného úradu. Hlavnými partnermi Európskej komisie v rámci dvojstrannej spolupráce sú Nemecko, Švajčiarsko, Nórsko, Švédsko (Sida), Holandsko, Spojené kráľovstvo (DFID) a USAID.

6.1.2 Podľa viacročného orientačného plánovacieho dokumentu na roky 2009 – 2011, ktorý prijala Európska komisia v roku 2009, boli stanovené štyri hlavné prierezové otázky, ktorými sa treba v súvislosti s Kosovom zaoberať: **občianska spoločnosť**, životné prostredie, rovnaké príležitosti a dobrá správa vecí verejných. Z prostriedkov IPA sú financované tieto tri hlavné osi: podpora plnenia politických kritérií, hospodárskych kritérií a európskych noriem.

6.1.3 EÚ ako najplyvnejší darca, pokiaľ ide o objem pomoci a kategórie financovania, má možnosť stanovovať zameranie pomoci a programov na podporu demokracie. To tiež znamená, že účinnosť zásahu Komisie má zásadný význam z hľadiska vnímania a zákonnosti medzinárodnej pomoci v Kosove.

6.1.4 V rámci politických kritérií podporuje financovanie v rámci IPA zlepšenie administratívnej kapacity a budovanie inštitúcií v Kosove, právny štát, boj proti korupcii a organizovaniu zločinu, dodržiavanie ľudských práv a ochranu srbskej menšiny a iných menšín a prispieva k upevneniu postavenia občianskej spoločnosti a verejnoprávnych médií prostredníctvom uplatňovania hľadiska občianskej spoločnosti vo všetkých programoch. **Na podporu občianskej spoločnosti bolo v rokoch 2009 – 2011 vyčlenených 2 – 5 % prostriedkov z celkovej pomoci Kosovu.**

6.1.5 Napriek tomu, že objem finančných prostriedkov Európskej únie určených pre občiansku spoločnosť sa sústavne zvyšuje, zložité byrokratické postupy podávania žiadostí a relatívne vysoké minimálne výšky grantov bránia väčšine organizácií, aby čerpali prostriedky z týchto fondov. Rovnaké podmienky prispeli k prehĺbeniu rozdielov medzi veľkými a malými organizáciami občianskej spoločnosti. Prekážkami, ktoré bránia spoločenským a základným organizáciám občianskej spoločnosti v prístupe k finančným prostriedkom EÚ, sú naďalej jazyková bariéra a technická náročnosť podávania žiadostí.

6.1.6 Finančné prostriedky Európskej komisie vyčlenené pre občiansku spoločnosť sú zamerané skôr na činnosť na podporu demokracie a právneho štátu a v menšej miere na podporu sociálno-hospodárskeho rozvoja.

6.1.7 V rámci pomoci z IPA neexistujú žiadne iniciatívy sociálnych partnerov, ktoré by boli podporované, ani ciele programy, ktoré by im umožnili posilniť ich kapacity.

6.1.8 Stále existujú obavy v súvislosti s obmedzenou kapacitou kosovských orgánov čerpať prostriedky z fondov IPA. Vláda by mala do stanovovania priorít pre poskytovanie pomoci v rámci IPA zapojiť organizácie občianskej spoločnosti.

6.1.9 Vzhľadom na to, že v Kosove neexistuje štruktúrovaný dialóg medzi organizáciami občianskej spoločnosti a vládou, EHSV víta plány Európskej komisie na financovanie projektov v roku 2012, v rámci ktorých budú vytvorené siete organizácií občianskej spoločnosti určené na uľahčenie dialógu so štátnymi orgánmi.

6.1.10 EHSV odporúča, aby výzvy na predkladanie návrhov v rámci IPA boli naplánované tak, aby nevznikali medzery vo financovaní.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zapájanie občianskej spoločnosti do rozvojovej politiky a do rozvojovej spolupráce EÚ“ (prieskumné stanovisko)

(2012/C 181/06)

Spravodajca: **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

Európska komisia požiadala Európsky hospodársky a sociálny výbor listom z 20. októbra 2011 v súlade s článkom 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, aby vypracoval prieskumné stanovisko na tému

„Zapájanie občianskej spoločnosti do rozvojovej politiky a do rozvojovej spolupráce EÚ“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 167 hlasmi za, pričom 15 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 V období, keď hospodárska, ekologická a sociálna kríza ovplyvňujú budúcnosť ľudstva, považuje EHSV za prvoradé, aby sa medzi rozličnými subjektmi zapájajúcimi sa do spolupráce dosiahla dohoda na spoločných konceptoch druhu rozvoja, ktorý sa má podporovať⁽¹⁾.

1.2 Pre účinnú spoluprácu je nevyhnutný súlad všetkých politík EÚ s rozvojovou politikou. Organizácie občianskej spoločnosti musia byť tiež motivované, aby zvýšili a zlepšili koordináciu a koherentnosť s týmito politikami.

1.3 Organizácie občianskej spoločnosti sú samé osebe hlavnou súčasťou rozvoja, a preto musia mať také isté postavenie aj v rámci rozvojových politík. Musia byť zapojené do definovania, uplatňovania a monitorovania politík a programov spolupráce a musia patriť medzi strategické subjekty, cez ktoré prechádzajú prostriedky na ich financovanie.

1.4 EHSV vyzýva na strategickejšiu spoluprácu medzi inštitúciami Spoločenstva a organizáciami občianskej spoločnosti prostredníctvom politického dialógu, rámcových dohôd a účinných mechanizmov pridelovania finančných prostriedkov.

1.5 Európska komisia a všetky vlády musia podporovať zásady z Istanbulu o účinnosti rozvojovej pomoci organizácií občianskej spoločnosti.

1.6 Organizáciám občianskej spoločnosti by sa malo dostávať väčšieho uznania v oblasti nových foriem spolupráce, ako je spolupráca juh-juh alebo trojstranná spolupráca.

1.7 Politiky pre rozvoj a spoluprácu, predovšetkým tie európske, musia zohľadňovať jedinečnosť a rozmanitosť organizácií občianskej spoločnosti, ako aj ich skúsenosti v oblasti vzťahov s partnerskými krajinami.

1.8 V globalizovanom svete je potrebné uznať celosvetový charakter niektorých organizácií občianskej spoločnosti a využiť ich potenciál ako globálnych aktérov.

1.9 Je potrebné uskutočniť zmeny v systéme pridelovania financií z rozvojových fondov prostredníctvom organizácií občianskej spoločnosti. Je potrebné okamžite zaviesť okrem iného postupy, ako napríklad „rámcové dohody“, prevádzkové granty, kaskádové granty, viacročné dohody, fondy pre urgentné prípady alebo uplatňovanie tzv. súboru nástrojov, ktorý je definovaný v štruktúrovanom dialógu. Siete, federácie alebo konfederácie organizácií občianskej spoločnosti by mali byť podľa EHSV hlavnými príjemcami týchto foriem financovania.

1.10 Organizáciám občianskej spoločnosti sa musí zaručiť vhodné prostredie na to, aby mohli vyvíjať svoju činnosť vo všetkých krajinách. To si vyžaduje rešpektovanie základných princípov, ako je sloboda združovania, vyjadrovania, zhromažďovania a sloboda konať. Tento cieľ musí byť súčasťou verejných politík spolupráce.

1.11 Zapojenie občianskej spoločnosti musí byť skutočnou súčasťou riadenia, a preto ho EÚ musí uznať ako kritérium pre činnosť vo vzťahoch s partnerskými krajinami.

1.12 EHSV síce víta zapojenie miestnych orgánov do rozvojovej politiky EÚ⁽²⁾, no zároveň uznáva, že spájanie organizácií občianskej spoločnosti a miestnych orgánov v rámci politík pre rozvoj a spoluprácu bez toho, aby sa spochybňovala potreba ich komplementarity a spolupráce, vedie ku koncepčnému zmätku a funkčným nedostatkom.

(¹) Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 102/109, bod 1.5, spravodajca: H.J. Wilms.

(²) Zvyšovanie vplyvu rozvojovej politiky EÚ: program zmien, Ú. v. EÚ C 113, 18.4.2012, s. 52–55.

1.13 Zapojenie súkromného sektora do rozvojovej politiky je kľúčové v záujme zvýšenia jej dosahu. Treba však zabrániť tomu, aby to slúžilo ako alibi pre znižovanie verejných príspevkov alebo aby zapojenie súkromného alebo akéhokoľvek iného sektora znamenalo stanovenie nových podmienok pre projekty spolupráce. Takisto by sa mal zriadiť rámec založený na definovaných medzinárodných predpisoch pre účinný záväzok akéhokoľvek sektora, ktorý bude v súlade s cieľmi rozvojovej spolupráce.

1.14 Je potrebné zintenzívniť mechanizmy transparentnosti a zodpovednosti v oblasti spolupráce vrátane tých, ktoré sa týkajú organizácií občianskej spoločnosti, ako aj v oblasti boja proti korupcii.

1.15 Organizácie občianskej spoločnosti by mali do rozvojovej politiky zapojiť aj Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc, o ktorom sa zmieňuje Lisabonská zmluva.

1.16 Dlhodobé medzinárodné aktivity EHSV vyvíjané v uplynulom období, ako napríklad v prípade mandátu, ktorý EHSV udeľuje Dohoda z Cotonou, prispeli k uznaniu inštitucionálneho rozmeru organizácií občianskej spoločnosti. Toto bolo jednou z hlavných čít Dohody z Cotonou. Bola to prvá medzinárodná zmluva podpísaná EÚ, v ktorej sa explicitne uznáva, že „neštátne subjekty“ sú dôležitými partnermi rozvojovej spolupráce⁽³⁾. Významné je aj to, že dohoda stanovuje, že neštátne subjekty by mali dostávať finančnú podporu na budovanie kapacít, aby sa mohli stať účinnými partnermi v rámci dohody. Tento mandát umožnil zriadenie monitorovacieho výboru AKT – EÚ, ktorý po prvý raz ustanovil paritný orgán zástupcov organizácií občianskej spoločnosti, v tomto prípade krajín AKT a členov EHSV, financovaný z ERF. Úlohou monitorovacieho výboru, tak ako naznačuje jeho názov, je monitorovať uplatňovanie Dohody z Cotonou a dohôd o hospodárskom partnerstve. Takisto mal rozhodujúcu úlohu pri zavedení doložky o udržateľnom rozvoji. Tento spôsob práce sa stal vzorom pre úlohy EHSV v iných zemepisných oblastiach, čo prinieslo mnohé výsledky a prispelo napríklad k posilneniu organizačných schopností organizácií občianskej spoločnosti, vytváraniu platforiem, zriaďovaniu kontaktných miest s organizáciami občianskej spoločnosti na zastúpeniach EÚ a k uľahčeniu ich prístupu k finančným prostriedkom Spoločenstva a účasti na rokovaní o obchodných dohodách.

1.17 EHSV sa domnieva, že takéto skúsenosti by sa mali konsolidovať a rozširovať prostredníctvom podpory politik spolupráce. Predovšetkým chápe postoj mnohých veľkých organizácií občianskej spoločnosti a žiada Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, aby sa zastúpenia EÚ skutočne zaviazali podporovať tieto organizácie v európskych aj partnerských krajinách, komunikovať s nimi, oboznámiť sa s ich činnosťami a propagovať ich. Vzhľadom na posilňovanie zastúpení

⁽³⁾ V článku 4 kapitoly 2 Dohody z Cotonou sa uvádza, že, EÚ a orgány krajín AKT musia informovať neštátnych aktérov o kooperačných politikách a stratégiách a konzultovať ich s nimi, a že títo aktéri sa musia zapájať do uskutočňovania týchto stratégií.

vonkajšej služby Únie je teraz dôležitejšie ako nikdy predtým, aby prijali tento záväzok ako svoju vlastnú a záväznú právomoc, a nie ako možnosť alebo dobrovoľný krok.

1.18 V kontexte decentralizácie európskej rozvojovej spolupráce sa EHSV domnieva, že môže veľmi účinne spolupracovať s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť v dialógu medzi zastúpeniami EÚ a miestnymi organizáciami občianskej spoločnosti. Na jednej strane preto, že EHSV je európskym partnerom pre rozličné poradné orgány, ktoré vznikajú v rámci dohôd o ekonomickom (Cariforum) a obchodom partnerstve (Južná Kórea) a o pridružení (Stredná Amerika, Čile) a iných. Na druhej strane ide o dlhodobé a stabilné vzťahy, ktoré EHSV udržiava s organizáciami občianskej spoločnosti, ich zastupiteľskými inštitúciami na všetkých kontinentoch a predovšetkým v krajinách AKT, Latinskej Ameriky a Stredozemia⁽⁴⁾.

1.19 EHSV opakovane zdôrazňuje, že je dôležité, aby organizácie občianskej spoločnosti podporovali zvyšovanie povedomia a osvetu občanov EÚ o spolupráci v čase krízy, ktorá môže viesť k tomu, že sa zabudne na záväzky v oblasti rozvojovej politiky. Z tohto dôvodu by sa mali vyčleniť dostatočné prostriedky v osobitnej finančnej položke, pokiaľ budú existovať dostatočné záruky týkajúce sa transparentnosti a vyvodenia zodpovednosti.

2. Všeobecné zásady a ciele

2.1 Európska únia venovala v uplynulom desaťročí čoraz väčšiu pozornosť dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti. Európsky konsenzus pre rozvoj, nástroj financovania rozvojovej spolupráce, správa Európskeho dvora audítorov a napokon štruktúrovaný dialóg rozšírili rozsah a dosah dialógu takým spôsobom, že sa do neho v súčasnosti zapájajú okrem iných: Komisia, Európsky parlament, Výbor regiónov, EHSV, členské štáty a organizácie občianskej spoločnosti: odbory, družstvá, organizácie sociálneho hospodárstva, poľnohospodárske organizácie, organizácie spotrebiteľov, podnikateľské organizácie, platformy mimovládnych organizácií, orgány partnerských krajín a ďalšie.

2.2 Aj napriek tomuto kladnému vývoju a medzinárodným záväzkom⁽⁵⁾ je podľa všeobecnej mienky pokrok veľmi abstraktný a praktický posun značne malý. V mnohých darcovských, ako aj rozvojových krajinách čelia organizácie občianskej spoločnosti veľkým problémom a ich činnosť upadla. Je to napríklad prípad odborových organizácií, ktoré narážajú na problémy pri prístupe k oficiálnej rozvojovej pomoci

⁽⁴⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.external-relations-other-continent>.

⁽⁵⁾ Parížska deklarácia o účinnosti pomoci, marec 2005, Fórum na vysokej úrovni 2008 v Akkre, zásady z Istanbulu o účinnosti rozvojovej pomoci (http://www.cso-effectiveness.org/IMG/pdf/final_istanbul_cso_development_effectiveness_principles_footnote_december_2010-2.pdf), medzinárodný rámec pre účinnosť rozvoja organizácií občianskej spoločnosti (http://www.cso-effectiveness.org/IMG/pdf/final_framework_for_cso_dev_eff_07_2011-3.pdf), vyhlásenie Fóra na vysokej úrovni, Busan 2011.

v darcovských krajinách, zatiaľ čo tento prístup je obmedzený alebo nie je vôbec umožnený v partnerských krajinách, a to pokiaľ ide o zdroje, ako aj politickú spoluprácu. Vo všeobecnosti je (napríklad vzhľadom na najnovšie opatrenia, ktoré prijala vláda Zimbabwe) ohrozená podpora organizáciám občianskej spoločnosti a ich úlohe ako subjektov pôsobiacich v oblasti rozvoja.

2.3 EHSV sa nazdáva, že väčšie a lepšie uznanie úlohy organizácií občianskej spoločnosti si vyžaduje akceptovanie série kritérií, zásad a hodnôt v politike pre rozvoj a spoluprácu.

2.4 Prvoradé a kľúčové je, aby sa v rámci organizácií občianskej spoločnosti a medzi nimi a európskymi inštitúciami dosiahol konsenzus o tom, **čo sa chápe pod pojmom rozvoj**. Tento cieľ je mimoriadne dôležitý a naliehavý vzhľadom na skutočnosť, že dochádza k prelínaniu troch kríz: ekologickej (klimatické zmeny, strata biodiverzity atď.), sociálnej (prehlbovanie nerovnosti) a hospodárskej (nezamestnanosť, nestále pracovné miesta, dominancia finančného sektora nad reálnou ekonomikou atď.). V dôsledku týchto troch kríz vznikla štvrtá: potravinová kríza. Údaje, ktoré ukazujú rozsah týchto vzájomne prepojených kríz, naznačujú, že budúcnosť nás všetkých je ohrozená. Jediným spôsobom, ako minimalizovať škody, je kvalitatívny posun v oblasti rovnosti, spolupráce a starostlivosti. Rozvoj preto nemožno chápať ako synonymum hospodárskeho rozvoja a prosperitu alebo pokrok nemožno porovnávať s ukazovateľmi HDP.

2.5 EHSV sa aj naďalej domnieva, že **rozvojová spolupráca** – bez ohľadu na potrebu reformy kritérií pre činnosť – **je jedným z kľúčových nástrojov na dosiahnutie pokroku v oblasti rozvoja**, predovšetkým v najchudobnejších krajinách.

2.5.1 V tejto súvislosti zdôrazňuje potrebu dodržať prevzaté medzinárodné záväzky v oblasti financovania rozvoja, od ktorých darcovské krajiny, predovšetkým Európska únia, nesmú odstúpiť. Rozvojová spolupráca je v darcovských krajinách **verejnou politikou** založenou na osvedčených postupoch, ktorá musí mať k dispozícii potrebné prostriedky na to, aby ju bolo možné realizovať.

2.5.2 EHSV zdôrazňuje, že v súlade s Lisabonskou zmlouvou je potrebné dohliadať na **súdržnosť medzi ostatnými politikami, napríklad v oblasti obchodu, investícií, financovania a politikami pre rozvoj a spoluprácu**. Organizácie občianskej spoločnosti by sa mali tiež motivovať k väčšej a lepšej koordinácii a koherentnosti s týmito politikami.

2.6 V uplynulom desaťročí nastali v oblasti spolupráce dôležité zmeny. Medzi ne patria významné kroky, ako je napríklad spolupráca juh - juh alebo trojstranná spolupráca. Úloha organizácií občianskej spoločnosti a **jej sietí by mali získať väčšie uznanie v rámci nových foriem spolupráce**.

2.7 Rovnako aj niektoré spôsoby poskytovania financií stanovené s cieľom posilniť zodpovednosť, ako rozpočtová

podpora, viedli k marginalizácii občianskej spoločnosti v partnerských krajinách. **EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby miestne organizácie občianskej spoločnosti získali primeranú úlohu v oblasti demokratickej zodpovednosti a tematických programov, vrátane finančnej zložky**.

2.8 Vzhľadom na pôsobenie EHSV v rozličných strategických združeniach EÚ (s Brazíliou alebo Čínou), uznanie jeho úlohy v medzinárodných dohodách, akou je Dohoda z Cotonou a jeho účasť na celosvetových programoch, ako napríklad Rio+20, by bolo vhodné zapojiť do ho tematických programov politiky EÚ pre rozvoj a spoluprácu.

2.9 Dohody dosiahnuté na medzinárodnej úrovni a uvedené v Parížskej deklarácii, Akčnom programe z Akkry a Fóre na vysokej úrovni v Busane predstavujú dôležité kroky v oblasti koncipovania účinnosti pomoci. **Organizácie občianskej spoločnosti sa však domnievajú, že je potrebné rozšíriť niektoré kritériá a koncepty týchto dokumentov**. Napríklad treba vysvetliť obsah pojmov zodpovednosť, harmonizácia, zosúladenie, využívanie výsledkov, vzájomná zodpovednosť, účinnosť pomoci. Presnejšia definícia týchto kritérií by sa mala stanoviť v rámci dialógu medzi organizáciami organizovanej spoločnosti a európskymi inštitúciami.

2.10 Je potrebné zaoberať sa účinnosťou pomoci z hľadiska vychádzajúceho z rozličných častí konceptu ľudských práv a hodnotiť ju v závislosti od jej prínosu k znižovaniu chudoby a nerovnosti, vrátane ukončenia závislosti od pomoci.

2.11 Prístupy rozličných organizácií a medzinárodné vyhlásenia potvrdzujú, že **organizácie občianskej spoločnosti sú samostatnými subjektmi pôsobiacimi v oblasti rozvoja** ⁽⁶⁾. EHSV vyzýva Európsku komisiu a všetky vlády, aby podporili zásady z Istanbulu o účinnosti rozvojovej pomoci organizácií občianskej spoločnosti.

2.12 **Politiky pre rozvoj a spoluprácu musia zohľadniť jedinečnosť a rozmanitosť organizácií občianskej spoločnosti**. Možný prínos pre rozvoj zo strany mimovládnej organizácie, ktorá sa venuje ochrane životného prostredia alebo ľudských práv, odborovej organizácie, ktorá chráni pracovné práva, základné rozdelenie bohatstva prostredníctvom rokovaní o mzdách a sociálnej ochrane pracovníkov, poľnohospodárskeho družstva, ktoré priamo prispieva k dostatku potravín a potravinovej sebestačnosti, združenia prisťahovalcov s jeho prínosom pre spoločný rozvoj alebo organizácie zamestnávateľov či samostatne zárobkovo činných osôb s jej významným prínosom k tvorbe výrobných sietí a pracovných miest sú len niekoľkými príkladmi rozmanitosti podôb, ktoré môže mať prínos organizácií občianskej spoločnosti k rozvoju, ak sú podporované vhodnými politikami spolupráce. EHSV sa domnieva, že je kľúčové, aby sa pri formulovaní politiky pre rozvoj a spoluprácu verejných inštitúcií využívali všetky možnosti, ktoré táto rozmanitosť ponúka.

⁽⁶⁾ Článok 20 Akčného programu z Akkry. Závery z Busanu, 1. decembra tohto roku. Zásady z Istanbulu.

2.13 EHSV žiada, aby sa pre organizácie občianskej spoločnosti vytvorilo vo všetkých krajinách legislatívne a inštitucionálne prostredie, ktoré bude z hľadiska kapacity a činnosti priaznivé pre jeho existenciu, rozvoj a fungovanie. Zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti by sa malo stať kľúčovou súčasťou demokratického riadenia (7).

2.14 **Na dosiahnutie zvýšenie vplyvu politiky rozvojovej spolupráce je nevyhnutná spolupráca so súkromným sektorom.** Je potrebné zdôrazniť veľkú rozmanitosť súkromného sektora (vrátane organizácií v oblasti sociálneho hospodárstva a neziskových združení) spolu s hlavnými výhodami vyplývajúcimi zo sociálne zodpovedných iniciatív (CSR). Výzva spočíva v tom, ako maximalizovať ich prínos z hľadiska hospodárskeho a sociálneho rozvoja a bezpečnosti ľudí v globalizovanom svete. Verejno-súkromné partnerstvo alebo len súkromná podpora zo strany veľkých spoločností však v oblasti rozvojovej spolupráce vyvoláva diskusiu o tom, do akej miery by tieto partnerstvá mohli ovplyvniť rozvojové ciele. Verejno-súkromné partnerstvá by mohli byť prostriedkom, ako zblížiť rozvojové programy jednotlivých partnerov, a účinným nástrojom na vzájomnú výmenu ich znalostí a zdrojov. V tejto súvislosti by bolo vhodné zriadiť rámec pre účinný a zodpovedný prínos súkromného sektora založený na už dohodnutých medzinárodných predpisoch, ako sú pracovné predpisy MOP, usmernenia OECD pre nadnárodné spoločnosti a zásady OSN v oblasti podnikových a ľudských práv. Treba tiež spomenúť medzinárodné iniciatívy týkajúce sa transparentnosti, ako sú hlavné zásady EITI (Iniciatíva pre transparentnosť v ťažobnom priemysle) alebo Kimberleyský proces o medzinárodnom obchodovaní a investíciách.

2.14.1 Zapojenie súkromného sektora by takisto nemalo znamenať zmenšenie finančného záväzku zo strany štátov v oblasti rozvojovej spolupráce a rovnako by sa pomoc nemala podmieňovať napríklad privatizáciou strategických sektorov alebo základných služieb nevyhnutných pre miestnu komunitu.

2.14.2 Na druhej strane, v súlade s bodom 1.13, je nevyhnutné podporovať zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do verejno-súkromných združení, ako aj úlohu sociálnych partnerov a sociálneho dialógu.

2.15 **Je potrebné ešte viac stimulovať mechanizmy transparentnosti a zodpovednosti všetkých zúčastnených strán, ktoré sa na spolupráci podieľajú.** Takisto treba uplatňovať dohovor OSN proti korupcii, pretože korupcia znižuje podporu politik spolupráce zo strany občanov. Organizácie občianskej spoločnosti majú na to dobrú pozíciu vzhľadom na dvojitú zodpovednosť, a to za svoju vlastnú činnosť a ako kontrolné mechanizmy spoločnosti v oblasti spolupráce vo všeobecnosti. Stanovené rozvojové ciele bude možné dosiahnuť len vtedy, ak sa zachová spojenie a interakcia s občanmi.

(7) Záverečné vyhlásenie 10. regionálneho seminára hospodárskych a sociálnych organizácií AKT-EÚ, 28. – 30. júna 2009, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.acp-eu-tenth-regional-seminar-reports&itemCode=5706>.

2.16 V globalizovanom svete je potrebné uznať medzinárodný charakter organizácií občianskej spoločnosti a využiť ich potenciál ako zodpovedných globálnych aktérov. Na druhej strane má v multipolárnom svete čoraz menší zmysel rozlišovať medzi organizáciami občianskej spoločnosti na severe a juhu. Napríklad podpora sietí organizácií občianskej spoločnosti, ich koordinačných platforiem, federatívnych mechanizmov a ich väčšieho zapojenia by mali byť súčasťou rozvojových aktivít financovaných darcami a predovšetkým prostredníctvom spolupráce zo strany EÚ.

3. Posilnenie úlohy organizácií občianskej spoločnosti

3.1 Výsledky **štruktúrovaného dialógu** zhrnuté v záverečnom dokumente konferencie v Budapešti (8) obsahujú veľmi dôležité úvahy a návrhy adresované všetkým zainteresovaným stranám EHSV sa domnieva, že tento dialóg treba stabilizovať a zriadiť mechanizmus koordinácie alebo kontaktnú skupinu, ktorá by sa pravidelne schádzala a zastupovala by zložky Európskeho rozvojového fondu (ERF) s cieľom zaistiť, aby sa dodržiavali a uplatňovali jej odporúčania (9). Toto fórum by malo mať **stály politický charakter** (diskusie o politikách spolupráce s využitím prostriedkov a nástrojov poskytovaných Európskou komisiou) a **malo by byť reprezentatívne** (organizácie občianskej spoločnosti, Komisia, EP, členské štáty atď.) EHSV sa nazdáva, že by vzhľadom na svoj inštitucionálny mandát a skúsenosti mal zohrávať osobitnú úlohu v tomto diskusnom fóre.

3.2 Treba zaistiť, aby organizácie občianskej spoločnosti boli zapojené a mohli sa podieľať na definovaní, uplatňovaní a monitorovaní rozvojovej politiky. Z tohto dôvodu a s cieľom uľahčiť posilňovanie celosvetovo pôsobiacich organizácií občianskej spoločnosti a posilniť spoluprácu európskych organizácií spolupráce by bolo vhodné, aby EÚ analyzovala možnosť udelenia právneho štatútu európskym organizáciám občianskej spoločnosti, ktorý by vychádzal z presných kritérií dohodnutých účastníkmi štruktúrovaného dialógu.

3.3 Odkedy vstúpila Dohoda z Cotonou do platnosti, EHSV zohrával významnú úlohu pri posilňovaní účasti neštátnych aktérov, najmä vďaka mandátu, ktorý dostal (10). V praxi sa to prejavilo vytvorením stáleho monitorovacieho výboru AKT – EÚ, pravidelnými regionálnymi seminármi a všetkými konferenciami AKT, ktoré v priebehu rokov priamo prispeli

(8) https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/aidco/images/f/fb/Joint_Final_Statement_May_2011.pdf

(9) Tak ako v prípade rozličných riaditeľstiev Európskej komisie, ktoré sa zaoberajú inými otázkami.

(10) „Konzultačné zasadnutia a zasadnutia hospodárskych a sociálnych partnerov AKT-ES organizuje Hospodársky a sociálny výbor Európskej únie.“ (Protokol I Dohody z Cotonou). Tento mandát doplnila žiadosť bývalého člena Európskej komisie zodpovedného za obchod Pascala Lamyho, aby EHSV monitoroval rokovania o dohodách o hospodárskom partnerstve. V tomto kontexte EHSV podporil začlenenie sociálnych a environmentálnych kapitol do Dohody o hospodárskom partnerstve CARIFORUM – ES a vytvorenie poradného výboru občianskej spoločnosti, ktorý by monitoroval uplatňovanie tejto dohody o partnerstve, ktorej úplné znenie bolo zahrnuté do konečnej obchodnej dohody uzavretej s týmto regiónom. Možno teda konštatovať, že inštitucionálne ustanovenia stanovené v Dohode z Cotonou a v dohode o partnerstve s Karibikom, spolu s mandátom, ktorý bol udelený EHSV, skutočne posilnili úlohu organizácií občianskej spoločnosti v rozvojovej spolupráci.

k uplatňovaniu zásad zodpovednosti, transparentnosti, dobrej verejnej správy a partnerstva, ktoré sú zakotvené v Dohode z Cotonou ⁽¹¹⁾.

3.4 Okrem toho je dôležité, aby sa pri zriaďovaní stáleho politického dialógu na úrovni prijímajúcej krajiny zohľadnila špecifickosť každého subjektu alebo organizácie občianskej spoločnosti.

3.5 Štruktúrovaný dialóg by mal viesť k **strategickejšej spolupráci medzi inštitúciami Spoločenstva a organizáciami organizovanej spoločnosti**. EHSV preto poukazuje na potrebu stanoviť rámce vzťahov a zapojenia presahujúce financovanie projektov. Napríklad by malo ísť o zavedenie súboru nástrojov (*tool box*), ktorého uplatňovanie je definované v rámci štruktúrovaného dialógu nielen na miestnej úrovni (zastúpenie EÚ), ale aj na centrálnej úrovni. Výsledkom by bolo flexibilnejšie a účinnejšie prepojenie medzi EÚ a organizáciami občianskej spoločnosti na celosvetovej úrovni.

3.6 Úloha organizácií občianskej spoločnosti je rozhodujúca v tom, že prostredníctvom svojich podnetov a požiadaviek prispieva k súdržnosti rozvojových politík a podporuje novú celosvetovú dohodu pre obdobie po roku 2015 s cieľom zahrnúť do problematiky rozvoja znižovanie nerovnosti, univerzálna sociálna ochrana, spravodlivé rozdeľovanie bohatstva a ochranu prírodných zdrojov.

3.7 **Organizácie občianskej spoločnosti sú veľmi rozmanité a heterogénne subjekty** a táto skutočnosť by si mohla vyžadovať presnejšiu definíciu pojmu organizácia občianskej spoločnosti. Táto rozmanitosť, skúsenosti a vzťah s partnerskými krajinami by sa mali okrem toho odrážať v európskej spolupráci, ktorá z nich musí profitovať a využívať možnosti a špecifiká každého subjektu.

4. Zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do rozličných nástrojov a programov vonkajšej pomoci EÚ

4.1 EHSV už vyjadril svoj názor na úlohu organizácií občianskej spoločnosti v súvislosti s nástrojmi financovania rozvojovej spolupráce ⁽¹²⁾. **EHSV sa okrem toho domnieva, že občianska spoločnosť musí byť zapojená do súboru nástrojov spolupráce** v súlade s postojmi štruktúrovaného dialógu a s nedávnou schváleným programom zmien.

⁽¹¹⁾ Úplné znenie vyhodnotenia úlohy neštátnych subjektov pri uplatňovaní Dohody z Cotonou nájdete v dokumente *Final Declaration of the 11th Regional Seminar of ACP-EU Economic and Social Interest Groups* (Vyhlásenie z 11. regionálneho seminára hospodárskych a sociálnych záujmových skupín AKT – EÚ), Etiópia, 2010 http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/f_ces6152-2010_decl_en.doc.

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Nástroj financovania rozvojovej spolupráce EÚ“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 123 – 128, stanovisko EHSV na tému „Zvyšovanie vplyvu rozvojovej politiky EÚ: program zmien“, COM (2011) 637 final, (ešte nepublikované vo vestníku EÚ).

4.2 V súlade s návrhmi štruktúrovaného dialógu sa EHSV nazdáva, že je potrebné uskutočniť zmeny v systéme pridelovania financií z európskych rozvojových fondov prostredníctvom organizácií občianskej spoločnosti. Nástroje pre finančný výhľad na obdobie 2014 – 2020 musia zohľadňovať nové postupy idúce nad rámec klasických mechanizmov projektových grantov. Je potrebné okamžite zaviesť okrem iného postupy, ako napríklad „rámcové dohody“, prevádzkové granty, kaskádové granty alebo viacročné dohody ako strednodobé a dlhodobé postupy zaručujúce väčší dosah z hľadiska rozvoja.

4.3 Rovnako by bolo vhodné zriadiť špecifické fondy pre urgentné prípady, ako sú napríklad demokratické procesy v Stredozemí, ktoré nemôžu čakať na schválenie žiadostí o granty a ktoré možno účinne uplatniť len prostredníctvom sietí rozličných organizácií občianskej spoločnosti, ako sú odborové organizácie, mimovládne organizácie, družstvá, malé podniky, ženské organizácie atď.

4.3.1 Siete, federácie alebo konfederácie organizácií občianskej spoločnosti by mali byť hlavnými príjemcami týchto foriem financovania. Mechanizmy, ako sú prevádzkové granty alebo kaskádové fondy, by boli dobrým nástrojom, ktorý by posilnil prínos sietí organizácií občianskej spoločnosti zapojených do rozvoja.

4.3.2 V rámci programu zmien by mala európska spolupráca riešiť a prehodnotiť svoje mechanizmy plánovania a správy projektových cyklov a mala by sa zamerať na aspekty, ako napríklad vhodnejšie pridelovanie prostriedkov z fondov a flexibilita prispôbena okolnostiam. Takisto by sa mala pripisovať väčšia pozornosť podpore analýzy a štúdií uskutočniteľnosti rozvojových činností, aby sa tak viac zaručil úspech týchto aktivít.

4.3.3 Formy financovania by mali obsahovať tieto tri druhy stimulov: 1) stimuly podporujúce zodpovednosť za výsledky rozvoja; 2) stimuly podporujúce integráciu a zlučovanie organizácií a vytváranie celosvetových organizácií občianskej spoločnosti a 3) stimuly podporujúce nové druhy sietí a združení viacerých subjektov.

4.3.4 Súčasťou Lisabonskej zmluvy je Európsky mládežnícky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc (EVHAC), ktorý je v súčasnosti v pilotnej fáze na GR ECHO a kým bude zavedený do praxe, mali by sa výsledky tejto pilotnej fázy starostlivo vyhodnotiť. EHSV je presvedčený o **potenciáli, ktorý majú organizácie občianskej spoločnosti v oblasti nasmerovania európskeho dobrovoľníctva do všetkých odvetví a predovšetkým do rozvoja**. EHSV sa domnieva, že by sa dobrovoľníctvo malo na základe jasne stanovených kritérií chápať ako vecný príspevok pre projekty podliehajúce spolufinancovaniu ⁽¹³⁾.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie o politikách EÚ a dobrovoľníctve: uznávanie a podpora cezhraničných dobrovoľných aktivít v EÚ.“ (Pozri stranu 150 tohto úradného vestníka).

5. Posilnenie občianskej spoločnosti a organizácií občianskej spoločnosti v partnerských krajinách

5.1 Organizácie občianskej spoločnosti čelia v mnohých prípadoch a v mnohých krajinách politicky, inštitucionálne alebo hospodársky zložitým situáciám, ktoré komplikujú ich prácu, alebo pôsobia v podmienkach, keď sú stíhané, zastrášané či kriminalizované. Často ide o dôsledok restriktívnych opatrení zo strany vlád. EHSV opakovane zdôrazňuje význam začlenenia aspektu dohľadu nad právnymi rámcami, základnými slobodami a opatreniami na podporu organizácií občianskej spoločnosti do politiky rozvojovej spolupráce, ako aj predpisov týkajúcich sa rozvoja a spolupráce.

5.2 EHSV si je vedomý toho, že regulačné rámce pre organizácie občianskej spoločnosti sú veľmi odlišné, a to tak v EÚ, ako aj v partnerských krajinách. To by ale nemalo byť prekážkou pokroku pri dodržiavaní medzinárodných predpisov (ako je sloboda združovania, vyjadrovania, zhromažďovania a sloboda konať, komunikovať a spolupracovať, získavať financie a dostávať štátnu ochranu) vo všetkých prípadoch a na všetkých úrovniach. Prítomnosť a zapojenie občianskej spoločnosti a organizácií občianskej spoločnosti nielenže nepopiera zastupiteľskú demokraciu, ale naopak ju podporuje, ak existujú možnosti na jej uplatňovanie⁽¹⁴⁾. **Zapojenie občianskej spoločnosti musí byť skutočnou súčasťou riadenia, a preto ho EÚ musí uznať ako kritérium pre činnosť vo vzťahoch s partnerskými krajinami.**

5.3 **Inštitucionálny rozmer a posilnenie organizačných kapacít** partnerských organizácií z tretích krajín si zasluhuje väčšie uznanie v rámci európskej spolupráce. Okrem schopností pri riadení projektov prispieva posilňovanie organizácií občianskej spoločnosti ako takých k celkovému rozvoju jednotlivých spoločností. Je preto potrebné **podporovať vzdelávanie a upevňovať schopnosti týchto organizácií občianskej spoločnosti v partnerských krajinách**, a to tak vo všeobecnosti, ako aj napríklad v oblasti postupov pre prístup k financiam Spoločenstva, vrátane miestnych projektov menšieho rozsahu, alebo k účasti na rokovaniach o obchodných dohodách.

5.4 EHSV zároveň zastáva názor, že politika rozvojovej spolupráce EÚ by mala vylúčiť tie organizácie, ktoré sa síce nazývajú organizáciami občianskej spoločnosti, ale nie sú demokratické a priamo závisia od štátu.

5.5 **V partnerských krajinách je potrebné podporovať zlučovanie organizácií občianskej spoločnosti do skupín a právne uznanie ako orgánov účasti.** Tak ako sa už navrhovalo napríklad v rámci Dohody z Cotonou alebo v dohodách pre Latinskú Ameriku, je potrebné aj naďalej zriaďovať zastupiteľské platformy a siete na rôznych úrovniach s cieľom vytvárať medzi nimi synergie a zlepšiť metódy rokovania s verejnými orgánmi.

5.6 Existencia kontaktných miest alebo osôb, ktoré sa osobitne venujú vzťahom s občianskou spoločnosťou na zastúpeniach EÚ v partnerských krajinách, sa ukázala ako užitočná z rozličných hľadísk. Treba posilniť ich úlohu a schopnosť

analyzovať situáciu v jednotlivých krajinách a podnietiť kontakt s organizáciami občianskej spoločnosti. Mala by sa posilniť koordinácia medzi týmito kontaktnými miestami a EHSV s cieľom zhromaždiť nadobudnuté skúsenosti a osvedčené postupy v tejto oblasti.

5.7 Zavedenie koncepcie demokratickej zodpovednosti by malo zároveň priniesť lepšie možnosti prístupu organizácií občianskej spoločnosti z partnerských krajín k finančným prostriedkom EÚ určeným na spoluprácu, predovšetkým pokiaľ ide o združenia, siete alebo najrepresentatívnejšie organizácie.

5.8 Zároveň je potrebné **pokročiť v nových formách spolupráce medzi organizáciami občianskej spoločnosti** a umožniť napríklad trojstrannú spoluprácu, spoluprácu juh – juh alebo prostredníctvom výmeny know-how, technickej pomoci zo strany európskych organizácií občianskej spoločnosti a technológií riadenia. Tieto nové formy spolupráce môžu byť veľmi dôležité pre organizácie občianskej spoločnosti v krajinách s priemerným príjmom, v ktorých bude zredukovaná klasická spolupráca EÚ a v ktorých sú organizácie občianskej spoločnosti kľúčové pre upevňovanie demokracie a podporu uznávanie občianskych práv, znižovanie nerovností, zapojenie občanov, rovnosť pohlaví, rozpočtové prerozdelenie, transparentnosť alebo ochranu práv týkajúcich sa životného prostredia.

6. Zvyšovanie povedomia verejnosti a rozvojové vzdelávanie

6.1 EÚ si udržala svoju úlohu darcu na podporu rozvoja aj v období hospodárskej krízy. Pokračovanie v tomto záväzku je výzvou pre všetky členské štáty a inštitúcie Únie. Tento záväzok bude vo veľkej miere závisieť od podpory zo strany verejnosti, ich informovanosti a povedomia v oblasti rozvoja a globálnych problémov, ktorým čelia všetky krajiny.

6.2 Organizácie občianskej spoločnosti sú ideálnym prostriedkom na rozvojové vzdelávanie a zvyšovanie povedomia verejnosti. EHSV opakovane zdôrazňuje, že je dôležité venovať pozornosť tejto otázke, predovšetkým v čase krízy. Rozvojové vzdelávanie si vyžaduje inováčné prístupy, ktoré znovu oživia jeho schopnosť meniť zmýšľanie a odovzdávať posolstvá aj širšiemu publiku, než sú len deti a mládež. Inovácie v tejto oblasti tiež znamenajú vytváranie partnerstiev s mnohými subjektmi. Je to dôležité najmä v štátoch, ktoré sa len nedávno stali členmi EÚ a v ktorých je tradícia rozvojovej spolupráce a fungovania organizácií občianskej spoločnosti menej rozvinutá.

6.3 Európske organizácie občianskej spoločnosti a EHSV sú vzhľadom na svoje prepojenie s európskou občianskou spoločnosťou schopné vykonávať túto úlohu zvyšovania povedomia verejnosti. Okrem toho môžu poskytnúť dôveryhodnosť, ktorú im dáva práca v EÚ s rozličnými sociálnymi sektormi, vrátane tých najzraniteľnejších. V tejto súvislosti je kľúčové začleniť medzi ciele zvyšovania povedomia aj viditeľnosť projektov, ktoré uskutočňujú organizácie občianskej spoločnosti v partnerských krajinách okrem, iného v krajinách v rámci európskej susedskej politiky.

⁽¹⁴⁾ Vyhlásenie v rámci Akčného programu z Akkry a na Fóre v Busane je záväzná pre všetky krajiny.

6.4 Z tohto hľadiska je mimoriadne dôležité zachovanie osobitných finančných položiek pre činnosť v oblasti zvyšovania povedomia a rozvojového vzdelávania a uskutočňovanie celoeurópskych kampaní venovaných rozvoju a spolupráci.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

479. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 28. A 29. MARCA 2012

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Tvorivá Európa“

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD)

(2012/C 181/07)

Hlavný spravodajca: **Dumitru FORNEA**

Európsky parlament (30. novembra 2011) a Rada (15. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 173 ods. 3 a článku 166 ods. 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Tvorivá Európa“

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD).

Predsedníctvo poverilo 6. decembra 2011 vypracovaním tohto stanoviska poradnú komisiu pre priemyselné zmeny.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán FORNEA rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 479. plenárnom zasadnutí z 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 168 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 K tvorivému priemyslu je potrebné pristupovať na základe nového cyklu priemyselného rozvoja, pričom treba, aby bol vnímaný nie oddelene, ale v úzkom a interdisciplinárnom spojení s inými službami a výrobnými procesmi. V tomto kontexte je potrebné, aby sa tvorivý priemysel vnímal ako katalyzátor vývoja inovácie v priemysle a v sektore služieb.

1.2 Sektory kultúry a tvorivej činnosti musia zaujímať dôležité miesto v stratégii Európa 2020, pretože prispievajú k novému typu rastu v EÚ, a je potrebné jasne uviesť, že súčasný rozvoj tvorivého priemyslu je v celej Európe vítaným javom a nemal by sa obmedzovať len na niektoré krajiny alebo regióny.

1.3 Výbor zdôrazňuje význam hospodárskeho rozmeru v programe Tvorivá Európa a súhlasí s myšlienkou, že tento program by mal podporovať všetky subjekty zo sektoru kultúry

a tvorivej činnosti, aby sa usilovali o ekonomickú nezávislosť. Zdá sa však, že program sa v oveľa väčšej miere zameriava na všeobecný cieľ týkajúci sa konkurencieschopnosti, zatiaľ čo cieľ týkajúci sa podpory jazykovej a kultúrnej rozmanitosti je menej rozvinutý.

1.4 Výbor v plnej miere podporuje návrh na zvýšenie objemu rozpočtu a domnieva sa, že je potrebné zachovať objem celkovej sumy vo výške 1,8 milióna EUR, ktoré boli vyčlenené na program Tvorivá Európa. Ide o výrazné zvýšenie, ktoré však predstavuje relatívne malú sumu v porovnaní s rozpočtom EÚ alebo prostriedkami, ktoré niektoré členské štáty vyčleňujú na podporu kultúrnych aktivít.

1.5 Zlúčenie programov Kultúra a MEDIA je prijateľné, ak sú navrhované zložky jasne popísané a je zaručený ich štatút. Toto je možné uskutočniť prostredníctvom jasného rozčlenenia, na právnom základe, (percentuálnych) podielov z rozpočtu pre

každú zložku a minimálnych príspevkov vyčlenených na každú túto zložku. V záujme väčšej transparentnosti a lepšieho porozumenia rozpočtu by bolo vhodné stanoviť každoročné smery činnosti.

1.6 EHSV sa domnieva, že úspech rámcového programu Tvorivá Európa je vo veľkej miere podmienený spolupracou medzi zložkami programov MEDIA a Kultúra a zároveň aj rozvojom celoplošného prístupu, ktorý prispieva k vzniku spoločných smerov činnosti medzi jednotlivými programami financovanými Európskou úniou⁽¹⁾.

1.7 Výbor sa domnieva, že chýbajú jasné ukazovatele týkajúce sa spôsobu, akým plánuje Komisia zapojiť príslušných zástupcov zainteresovaných strán do vykonávacích postupov. Článok 7 nie je dostatočne jasný⁽²⁾. Prístup k finančným prostriedkom by sa mal uľahčiť pre všetky organizácie súkromného práva, ktoré vyvíjajú kultúrne a tvorivé činnosti patriace do rozsahu pôsobnosti nariadenia. Organizácie sociálneho hospodárstva pôsobiace v týchto odvetviach, ako aj ostatné príslušné organizácie občianskej spoločnosti by mali mať rovnaký prístup k tomuto podpornému mechanizmu.

1.8 Administratívne postupy treba zjednodušiť prostredníctvom rozvoja rýchlejších on-line aplikácií a postupov na monitorovanie a riadenie programov⁽³⁾. Takisto je potrebné zlepšiť postupy a technické kapacity na oznamovanie, realizáciu a predkladanie priebežných a konečných správ a rovnako je potrebné účinnejšie spracovávať dokumentáciu príjemcov programových grantov.

1.9 So zreteľom na veľmi otvorený a pružný charakter nariadenia navrhovaná komitológia nezaručuje, že členské štáty budú mať dostatočnú kontrolu nad vykonávaním programu. Komitologický postup je potrebné upraviť v záujme toho, aby experti z členských štátov mali možnosť pravidelne sa stretávať a diskutovať o vybraných programoch. Takisto je potrebné stanoviť zjednodušený postup na prispôbenie špecifických parametrov smerov činnosti po pravidelnom hodnotení.

1.10 Okrem toho, v dôsledku tohto otvoreného a pružného charakteru má príručka programu osobitný význam vzhľadom na to, že sa v nej presne uvádza, aké druhy činností sa budú realizovať, ako aj podmienky uplatňovania, úrovne spolufinancovania, atď. Výbor vyzýva Komisiu, aby vypracovala príručku, ktorá bude otvorená a transparentná, a aby prejavila záujem zapojiť sa do tohto procesu.

⁽¹⁾ Tak ako sa podrobne uvádzajú v článku 13 bod 1 písm. b) návrhu nariadenia.

⁽²⁾ Článok 7 návrhu nariadenia odkazuje na mechanizmus určený na uľahčenie prístupu k finančným prostriedkom „pre malé a stredné podniky a organizácie v európskych sektoroch kultúry a tvorivej činnosti“.

⁽³⁾ V súčasnosti je proces veľmi zložitý, pretože všetka dokumentácia sa musí zasielať poštou a odpovede prichádzajú niekedy až po 3 až 4 mesiacoch.

1.11 Výbor sa domnieva, že je potrebný pružnejší prístup v súvislosti s návrhom, aby sa v rámci informačných kancelárií programu Tvorivá Európa zlúčili kultúrne kontaktné body (programu Kultúra) s informačnými kanceláriami programu MEDIA, pričom je potrebné zohľadniť špecifickú situáciu regiónov v členských štátoch. EHSV zdôrazňuje význam zachovania geografickej blízkosti vo vzťahu k subjektom z obidvoch odvetví, ako aj odborných znalostí zvlášť pre zložku Kultúra a zvlášť pre zložku MEDIA vzhľadom na to, že existujú značné rozdiely, pokiaľ ide o stav a spôsoby uskutočňovania činností v rámci týchto programov. Nové informačné kancelárie programu Tvorivá Európa sa musia zriaďovať na základe skúseností so zriaďovaním kultúrnych kontaktných bodov a informačných kancelárií programu MEDIA.

1.12 Navrhovaný finančný mechanizmus je krok správnym smerom a je potrebné o ňom informovať, aby sa dosiahla zmena spôsobu, akým finančné inštitúcie vnímajú a hodnotia podnikateľov pôsobiacich v sektore kultúry a tvorivej činnosti. Nástroj musí zaručiť vyvážené geografické pokrytie a nemôže fungovať na úkor podporných mechanizmov v podobe grantov.

1.13 Duševné vlastníctvo predstavuje kľúčový faktor pre stimulovanie tvorivej činnosti a pre investície v oblasti výroby kultúrnych a tvorivých obsahov, ako aj pre odmeňovanie tvorcov a väčšie možnosti zamestnanosti v tejto oblasti. EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je dôležité účinné uplatňovanie práv duševného vlastníctva na úrovni Spoločenstva, ako aj na celosvetovej úrovni.

1.14 Výber a realizácia projektov programu financovaných prostredníctvom programu Tvorivá Európa sa musia uskutočňovať tak, aby boli v plnej miere rešpektované zásady a hodnoty EÚ týkajúce sa demokracie, ľudských práv, práv pracovníkov a sociálnej zodpovednosti. Takisto je potrebné, aby bol k dispozícii mechanizmus zabráňujúci šíreniu násilia a diskriminácie v procese praktickej realizácie projektov, ktoré sú financované prostredníctvom tohto nástroja.

2. Návrh nariadenia Komisie

2.1 Týmto nariadením sa zriaďuje program Tvorivá Európa na podporu európskych sektorov kultúry a tvorivej činnosti na obdobie od 1. januára 2014 do 31. decembra 2020. Program podporí iba tie akcie a činnosti, ktoré predstavujú potenciálnu európsku pridanú hodnotu a prispievajú k dosiahnutiu cieľov stratégie Európa 2020 a jej hlavných iniciatív.

2.2 Všeobecné ciele programu poskytujú podporu a ochranu európskej jazykovej a kultúrnej rozmanitosti a posilňujú konkurencieschopnosť sektorov kultúry a tvorivej činnosti so zámerom podporovať inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

2.3 Konkrétne ciele programu sú:

- podpora schopnosti európskych sektorov kultúry a tvorivej činnosti pôsobiť na nadnárodnej úrovni,
- podpora nadnárodného pohybu kultúrnych a tvorivých diel a subjektov pôsobiacich v sektoroch kultúry a tvorivej činnosti a získavanie nového publika v Európe a za jej hranicami,
- posilnenie finančných možností sektorov kultúry a tvorivej činnosti a najmä malých a stredných podnikov a organizácií,
- podpora nadnárodnej politickej spolupráce s cieľom podporiť tvorbu politík, inováciu, vytváranie publika a nových obchodných modelov.

2.4 Štruktúra programu:

- medzisektorová zložka určená všetkým sektorom kultúry a tvorivej činnosti – 15 % z celkového rozpočtu,
- zložka Kultúra určená všetkým sektorom kultúry a tvorivej činnosti – 30 % z celkového rozpočtu,
- zložka MEDIA určená audiovizuálnemu sektoru – 50 % z celkového rozpočtu.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Sektory kultúry a tvorivej činnosti zamestnávali v roku 2008 3,8 % pracovnej sily v Európe a prispeli približne 4,5 % do HDP EÚ. ESHV je presvedčený, že rámcový program Tvorivá Európa pomôže pri realizácii stratégie Európa 2020, a rovnako ako Komisia sa domnieva, že inovácia, tvorivosť a kultúra musia hrať kľúčovú úlohu v modernom vzdelávaní európskych občanov a prispievať tak k rozvoju podnikateľského ducha, k inteligentnému a udržateľnému rastu a k plneniu cieľov týkajúcich sa sociálneho začlenenia v Európskej únii.

3.2 Komplexný vzťah medzi kultúrou a hospodárstvom a príspevok kultúrneho a tvorivého priemyslu k rozvoju členských štátov, rastu sociálnej súdržnosti a upevňovaniu pocitu spolupatričnosti s európskym priestorom by sa mali vymedziť ako politický faktor slúžiaci na prehodnotenie úlohy kultúry vo vnútroštátnych a európskych politikách. Je preto potrebné, aby nový program finančnej podpory zohľadnil potreby kultúrneho a tvorivého sektoru v digitálnom veku prostredníctvom pragmatickejšieho a komplexnejšieho prístupu.

3.3 Sektor kultúry nie je homogénny a má rôzne osobitné spôsoby fungovania. Činnosti týkajúce sa hudobnej a diskografickej produkcie majú napr. vlastný ekonomický model a rozvíjajú sa v prostredí, ktoré sa zásadne líši od prostredia scénického umenia. Z toho dôvodu je potrebné, aby program Tvorivá Európa prostredníctvom svojich zložiek umožňoval pružné prístupy, vďaka ktorým budú mať potenciálni príjemcovia pomoci ľahší prístup k tomuto programu a budú ho môcť účinne využívať, tak ako sa to uvádza aj v návrhu nariadenia.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Vo svojom rovnomenom stanovisku, ktoré vypracovali spravodajca pán Capellini a pomocný spravodajca pán Lennardt a ktoré bolo prijaté na plenárnom zasadnutí v októbri 2010, sa Európsky hospodársky a sociálny výbor už vyjadril k téme kultúrneho a tvorivého priemyslu. Toto stanovisko bolo vypracované na základe konzultácií o Zelenej knihe – Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

4.2 Toto stanovisko o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Tvorivá Európa, sa nezaobera témami, ktoré už boli predmetom stanoviska o Zelenej knihe, ale usiluje o to, aby sa poskytla podpora Komisii prostredníctvom priamych pripomienok k textu, ktorý navrhla 23. novembra 2011 v dokumente COM (2011) 785 final.

4.3 Subjekty pôsobiace v týchto sektoroch privítali zvýšenie objemu rozpočtu na 1,8 miliárd EUR na obdobie 2014 – 2020, aj keď toto zvýšenie je potrebné vnímať v súvislosti s väčším počtom krajín prijímajúcich túto pomoc a s rozšírením rozsahu programu na tvorivý priemysel. V nariadení nie je jasne vymedzený termín „tvorivý priemysel“ a bolo by vhodné, aby sa v texte uviedli doplňujúce informácie o konkrétnych činnostiach programu a príslušných subjektoch.

4.4 Subjekty pôsobiace v kultúrnom a audiovizuálnom sektore oceňujú zlúčenie súčasných programov Kultúra 2007 – 2013, MEDIA a MEDIA Mundus do jednotného rámcového programu s názvom Tvorivá Európa ako pozitívnu a konštruktívnu iniciatívu Európskej komisie. Je však potrebné venovať väčšiu pozornosť spôsobu, ako sa v rámci programu uplatňujú obidve zložky, politiky alebo všeobecné postupy, keďže sa musia zohľadniť osobitné charakteristiky týchto sektorov, ktoré sa v značnej miere od seba odlišujú, pokiaľ ide o hlavné subjekty, logiku financovania, výroby a šírenia.

4.5 Subjekty pôsobiace v kultúrnom sektore budú predovšetkým venovať pozornosť všetkým druhom verejného financovania, podmienkam prístupu a kritériám oprávnenosti stanoveným v programe. Od týchto kritérií bude vo veľkej miere závisieť stupeň ich angažovanosti a podpory pre politiky navrhované v novom rámcovom programe.

4.6 Zdá sa, že z profesionálneho hľadiska prevláda v audiovizuálnom sektore všeobecná spokojnosť, pokiaľ ide o účinnosť súčasného programu MEDIA, ako aj nové politiky stanovené v rámcovom programe Tvorivá Európa. Profesionáli z danej oblasti oceňujú program MEDIA pre jeho podporu a náležitosť vo vzťahu k audiovizuálnemu trhu. Zložka MEDIA stanovená v novom programe sa podstatne neodlišuje od súčasného programu. Napriek tomu by však text nového nariadenia mohol byť presnejší a návrh by mohol obsahovať prílohy s podrobným popisom všetkých príslušných činností spolu s objemom rozpočtu vyčleneným na ich realizáciu.

4.7 EHSV víta iniciatívu Komisie na zjednodušenie postupov riadenia programov Kultúra a MEDIA prostredníctvom rozsiahlejšieho využívania paušálnych sadzieb, využívaním partnerských rámcových zmlúv a elektronických postupov a prostredníctvom reformy pracovných nástrojov Výkonnej agentúry pre vzdelávanie, audiovizuálny sektor a kultúru.

4.8 Je potrebné vypracovať vhodne prispôbené opatrenia na „zabezpečenie vyrovnanějších podmienok v rámci európskych sektorov kultúry a tvorivej činnosti prostredníctvom zohľadnenia krajín s nižšou výrobnou kapacitou a/alebo krajín či regiónov s obmedzeným geografickým či jazykovým priestorom.“⁽⁴⁾

4.9 EHSV sa domnieva, že je potrebné, aby sa medzi prioritami opätovne uvádzali opatrenia na podporu mobility umelcov, dialógu medzi kultúrami a umeleckého vzdelávania, aby sa takisto zosúladiť opatrenia uvádzané v nariadení s ostatnými dokumentmi EÚ, ktoré sa týkajú týchto sektorov, a aby sa rozvíjali mechanizmy založené na podnetoch pre umelcov, ktorí sa zúčastňujú na kultúrnych aktivitách alebo sú na turné mimo svojej krajiny.

4.10 V návrhu nariadenia sa venuje osobitná pozornosť malým a stredným podnikom, ako aj individuálnym tvorcom. Odborové organizácie sa však sťažujú, že nariadenie prezentuje tvorcov kultúry, ľudí a podniky pôsobiace v tejto oblasti len ako poskytovateľov služieb, a domnievajú sa, že existuje citeľná potreba podmieniť poskytovanie finančnej podpory rešpektovaním noriem sociálnej ochrany, ktoré pomáhajú odstraňovať rozšírený výskyt nestálych pracovných miest v krátkodobých zmluvách, ktoré sú charakteristické pre projekty v týchto sektoroch.

Výzvy a nedostatky nového návrhu nariadenia

Všeobecná úroveň:

4.11 Zvýšenie objemu rozpočtu je dobrou správou. Je však potrebné zohľadniť tieto aspekty:

- veľký počet krajín, ktoré sú príjemcami pomoci;
- rozšírenie oblastí financovania;
- nové potreby týkajúce sa prechodu k digitálnej spoločnosti;
- znehodnocovanie meny;
- rozpočet navrhovaný v nariadení vo výške 1,8 miliárd EUR na obdobie 2014 – 2020 je potrebné porovnať s ročným rozpočtom Francúzska (7,5 miliárd EUR) alebo Nemecka (1,1 miliardy EUR), ako aj s celkovým rozpočtom Európskej únie.

⁽⁴⁾ Článok 3 ods. 2 písm. d) návrhu nariadenia.

4.12 Veľmi odlišné politiky v členských štátoch spôsobujú, že subjekty v jednotlivých krajinách nemajú rovnaké možnosti, pokiaľ ide o prístup k programom financovaným z verejných zdrojov a určeným pre audiovizuálny sektor a sektor kultúry.

4.13 Pokiaľ ide o tvorivý priemysel, medzi programami zameranými na inováciu alebo konkurencieschopnosť podnikov a konkurencieschopnosť MSP a programom Tvorivá Európa neexistuje žiadna súčinnosť, alebo je táto súčinnosť obmedzená. Rozvoj digitálnych technológií by mal umožniť vytvárať pevnejšie väzby medzi týmito programami.

Operačná úroveň:

4.14 Riadenie a monitorovanie vykonávania programu zo strany subjektov je z administratívneho hľadiska veľmi komplexné. Táto komplexnosť spôsobuje značné náklady na riadenie, ktoré prakticky znižujú objem rozpočtu prideleného na produkciu a šírenie projektov.

4.15 Chronickým problémom, ktorý opakovane uvádzajú subjekty pôsobiace v tomto sektore a ktorý sa týka najmä malých podnikov, je dlhá čakacia lehota na získanie grantov.

4.16 Pokiaľ ide o nový finančný nástroj, ktorý bol vytvorený na uľahčenie prístupu k úverom pre malé a stredné podniky a ostatné subjekty, v sektore kultúry jeho využitie nie je bežnou praxou. Existuje riziko, že finančné inštitúcie neprejavia záujem o účasť z toho dôvodu, že ide o malé sumy, nemajú poznatky týkajúce sa špecifických problémov v oblasti kultúry alebo preto, že návratnosť niektorých druhov kultúrnych projektov, ktoré by nemohli existovať bez pomoci fondov, je nízka.

4.17 Operačné monitorovanie a riadenie záruk poskytnutých finančným nástrojom sa realizuje prostredníctvom Európskeho investičného fondu (EIF), ktorý zatiaľ nedisponuje osobitnou expertízou v sektore kultúry.

4.18 Záručný fond pre výrobu v rámci programu MEDIA, ktorý Komisia vytvorila v roku 2010 a ktorý disponuje uznávanou expertízou v tejto oblasti, poukazuje na to, že je potrebná väčšia súčinnosť medzi novým finančným nástrojom a už existujúcimi orgánmi⁽⁵⁾.

4.19 Zlúčenie kultúrnych kontaktných bodov a informačných kancelárií programu MEDIA do jedinej kancelárie programu Tvorivá Európa je z teoretického hľadiska dobrá myšlienka. Cieľom tohto zlúčenia je zaručiť, aby sa tak centralizovali informácie týkajúce sa dostupných programov a aby sa dosiahla rozsiahla úspora prostredníctvom zlúčenia zdrojov.

⁽⁵⁾ Ako je napr. IFCIC vo Francúzsku (Inštitút na financovanie kinematografie a kultúrneho priemyslu) alebo Audiovisual SGR v Španielsku (založený v roku 2005 z iniciatívy španielskeho ministerstva kultúry a za účasti Inštitútu pre kinematografiu a vizuálne umenie a zložiek, ktoré riadia práva výrobcov audiovizuálnych produktov v tejto krajine).

4.20 Na operačnej úrovni sú možné synergie, najmä pokiaľ ide o spoločný manažment a komunikáciu, je však dôležité zohľadniť skutočnosť, že niektoré krajiny, ako napr. Francúzsko alebo Nemecko, vytvorili sieť regionálnych kancelárií, ktoré odrážajú kultúrnu rozmanitosť a ktorých úlohou je mať blízky kontakt s miestnymi subjektmi. Okrem toho, základné aktivity sektoru kultúry a audiovizuálneho sektoru sa vo výraznej miere od seba odlišujú: odlišné siete výroby a distribúcie, kľúčové subjekty, ktoré potrebujú rozdielne typy expertíz.

4.21 Z tohto hľadiska by nivelizácia právomocí prostredníctvom takejto centralizácie mohla mať škodlivý účinok. Úspora, ktorá by sa tým dosiahla, by mohla byť zanedbateľná

a neopodstatňovala by navrhované štrukturálne úpravy. Takisto bude prevládať nedôvera v súvislosti s rozšírením úloh kancelárií o poskytovanie štatistických údajov alebo o podporu poskytovanú Komisii pri zabezpečovaní primeranej komunikácie a šírení výsledkov a vplyvu programu, ak nebudú vyčlenené finančné prostriedky na realizáciu tejto činnosti.

4.22 Navrhované zmeny v komitológii by sa mohli dotknúť citlivej oblasti, pretože Komisia navrhuje upraviť postupy vo výboroch pre všetky programy. Zástupcovia členských štátov stratia v prospech Európskej komisie právomoc spolurozhodovať a spoločne riadiť, pretože ich úloha sa obmedzí na schvaľovanie vopred vybraných projektov.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Dvojité zdanenie na jednotnom trhu“

COM(2011) 712 final

(2012/C 181/08)

Spravodajca: **pán FARRUGIA**

Dňa 11. novembra 2011 sa Európska komisia rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Dvojité zdanenie na jednotnom trhu“

COM(2011) 712 final.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) prijal 135 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko.

1. Závbery a odporúčania

1.1 Dvojité zdanenie je vážna prekážka pre cezhraničné aktivity, ktorá bráni efektívnemu fungovaniu jednotného trhu a má negatívny ekonomický vplyv na zamestnanosť a investície. Dvojité zdanenie odrádza od investovania a ohrozuje konkurencieschopnosť, čím negatívne vplyva na hospodársky rast a dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020.

1.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) v celom rade stanoviskách zdôraznil význam odstránenia dvojitého zdanenia. Výbor podporuje návrhy, ktorých cieľom je urýchlenie opatrení na zamedzenie dvojitého zdanenia, ako aj na väčšie zjednodušenie administratívy v cezhraničných prípadoch a na podporu vnútorného trhu, na ktorom prevláda spravodlivá hospodárska súťaž.

1.3 EHSV vzhľadom na to podporuje iniciatívy smerujúce k odstráneniu dvojitého zdanenia, ako sa uvádza v oznámení Komisie⁽¹⁾, tým, že podporuje účinné zosúladenie rôznych daňových sústav.

1.4 EHSV je tiež toho názoru, že odstránenie dvojitého zdanenia by sa malo vykonať spôsobom, ktorý je úmerný požadovanému cieľu a rešpektuje fiškálnu suverenitu jednotlivých členských štátov.

1.5 EHSV je ďalej toho názoru, že problémy vyplývajúce z dvojitého zdanenia majú nepomerne väčší vplyv na fyzické osoby a malé a stredné podniky, ktoré spravidla nemajú prostriedky na riešenie takýchto problémov. Preto EHSV síce

podporuje oznámenie, ale zároveň zdôrazňuje, že návrhy na riešenie problematiky dvojitého zdanenia musia byť v súlade s opatreniami, ktoré sa zaoberajú dvojitým zdanením občanov a obsahujú tiež riešenia pre fyzické osoby a malé a stredné podniky.

1.6 EHSV súhlasí s tým, že zriadenie Fóra EÚ pre dvojité zdanenie je založené na rovnakých princípoch ako aktívne Spoločné fórum pre transferové oceňovanie. Navrhuje však, aby sa fórum považovalo za prvý krok smerom k vytvoreniu monitorovacieho strediska Komisie EÚ, ktoré EHSV už v minulosti odporúčal ako prostriedok na odstránenie cezhraničných prekážok pre občanov⁽²⁾. Na tento účel je potrebné rozšíriť funkciu monitorovacieho strediska, aby zahŕňala vyšetrovaciu úlohu pri pretrvávajúcej účinnosti snáh o odstránenie dvojitého zdanenia pre občanov, malé a stredné podniky, ako aj veľké podniky.

1.7 EHSV odporúča, aby vo Fóre EÚ pre dvojité zdanenie bola zastúpená aj organizovaná občianska spoločnosť.

1.8 EHSV tiež podporuje vypracovanie kódexu správania, ktorý umožní spoločné pochopenie a uplatňovanie daňových pojmov v jednotlivých členských štátoch, aby sa zabránilo dvojitému zdaneniu, a obmedzil prípady neplatnosti zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia. Tým sa zasa predídne aj žiadostiam o arbitráž.

⁽¹⁾ COM(2011) 712 final.

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru: Odstránenie cezhraničných daňových prekážok pre občanov EÚ“, Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 95.

1.9 Hoci je EHSV za skúmanie uskutočniteľnosti účinného riešenia sporov, zdôrazňuje význam zabezpečenia toho, aby cieľom úsilia bolo zaistenie obmedzenia potreby arbitráže.

1.10 EHSV je za preskúmanie otázky zamedzenia dvojitého zdanenia v plnom rozsahu a jeho hospodárskych a sociálnych dôsledkov, ako aj prípadných dôsledkov opatrení na odstránenie dvojitého zdanenia.

1.11 EHSV napokon zdôrazňuje, že všetky návrhy treba posúdiť na základe dôkladného sociálneho a ekonomického hodnotenia, pričom v hodnotení treba prezentovať vplyv na každý členský štát.

2. Obsah a východiská návrhu

2.1 Dvojité zdanenie spôsobuje právnu neistotu a obmedzuje hospodársku činnosť občanov a podnikov. V dôsledku toho dochádza k vyššiemu celkovému daňovému zaťaženiu, vážnemu zmenšeniu blahobytu a zbytočne vysokej administratívnej záťaži, čo má negatívny vplyv na investície a fungovanie jednotného trhu, čím sa na druhej strane oslabuje konkurencieschopnosť a znižuje zamestnanosť. Konzultácie Komisie poukazujú na význam problému dvojitého zdanenia, keďže viac ako 20 % zaznamenaných prípadov presahuje 1 milión EUR v prípade daňovníkov, ktorí sú právnickými osobami, a viac ako 35 % prípadov presahuje 100 000 EUR v prípade fyzických osôb.

2.2 V oznámení⁽³⁾ predloženom Komisiou sa zdôrazňuje význam riešenia problematiky dvojitého zdanenia⁽⁴⁾ ako prostriedku na zabezpečenie účinnosti jednotného trhu a ako prostriedku na zabezpečenie dosiahnutia cieľov stanovených v stratégii Európa 2020.

2.3 V oznámení sa žiada väčšie zosúladenie zdaňovania ako prostriedku na zabezpečenie stabilnejšieho rámca hospodárskej politiky v eurozóne. Uvádza sa to v Akte o jednotnom trhu⁽⁵⁾, v ktorom sa zdôrazňuje význam odstránenia cezhraničných prekážok pre občanov EÚ, ako aj daňovej administratívnej záťaže pre právnické osoby. Tento problém v súčasnosti rieši návrh Komisie na vytvorenie spoločného konsolidovaného základu dane z príjmov právnických osôb (CCCTB)⁽⁶⁾. V oznámení sa tiež poukazuje na potrebu účinnej siete zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia medzi členskými štátmi a na význam riešenia otázok súvisiacich s dvojitým zdanením dedičstva.

2.4 Oznámenie je zamerané na riešenie prekážok súvisiacich s dvojitým zdanením a zdôrazňuje sa v ňom, že táto otázka má

v období hospodárskej krízy ešte väčší význam. V oznámení sa uvádza, že odstránenie dvojitého zdanenia s cieľom dosiahnuť dvojité nezdanenie môže byť z dynamického pohľadu zdrojom daňových príjmov vlád.

2.5 V oznámení sa uznáva, že zatiaľ čo niektoré členské štáty už riešia problém dvojitého zdanenia na základe realizácie jednostranných, dvojstranných a mnohostranných zmlúv, Zmluva o EÚ nestanovuje povinnosť členských štátov odstrániť dvojité zdanenie.

2.6 V oznámení sa uvádza niekoľko oblastí, ktoré už Komisia preskúmala ako prostriedok riešenia problematiky dvojitého zdanenia vrátane smernice o materských a dcérskych spoločnostiach, smernice o výplate úrokov a licenčných poplatkov, arbitrážneho dohovoru, Spoločného fóra pre transferové oceňovanie, odporúčaní týkajúcich sa postupov úľavy na zrážkovej dani a návrhu spoločného konsolidovaného základu dane z príjmov právnických osôb (CCCTB).

2.7 V oznámení sa tiež poukazuje na skutočnosť, že tieto snahy boli síce významné, nie však dostatočne účinné. Preto sa v ňom uvádzajú nasledujúce možné riešenia, avšak bez toho, aby sa podrobne rozobrali jednotlivé návrhy:

— posilnenie existujúcich nástrojov, najmä pokiaľ ide o smernicu o výplate úrokov a licenčných poplatkov. Komisia navrhla prepracovanie smernice súčasne s COM(2011) 712, pričom ako riešenie navrhla zrážkovú daň ako spôsob obmedzenia dvojitého zdanenia pri takýchto platbách. EHSV už prijal stanovisko k prepracovanej smernici⁽⁷⁾;

— rozšírenie pokrytia a rozsahu zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia, pokiaľ ide o použitie trojuholníkových riešení a spôsob posudzovania subjektov a daní, na ktoré sa nevzťahujú zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia v rámci EÚ, spolu s návrhom na rozšírenie dialógu medzi členskými štátmi v prípade sporov;

— kroky, ktorými sa má dospieť k jednotnejšiemu výkladu a uplatňovaniu ustanovení zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia medzi členskými štátmi, čo sa týka možného vytvorenia Fóra EÚ pre dvojité zdanenie, ktoré vypracuje kódex správania pri zdaňovaní, ktorým sa budú riešiť spory pri interpretácii pojmov uvedených v zmluvách o zamedzení dvojitého zdanenia, uplatňovaných medzi členskými štátmi.

⁽³⁾ COM(2011) 712 final.

⁽⁴⁾ Dvojité zdanenie sa definuje ako vyrubenie porovnateľných daní dvomi alebo viacerými daňovými jurisdikciami v súvislosti s tým istým zdaniteľným príjmom alebo kapitálom.

⁽⁵⁾ COM(2011) 206 final.

⁽⁶⁾ COM(2011) 121 final.

⁽⁷⁾ Pozri stanovisko (Ú. v. EÚ C 143, 22.05.2012, s. 46) na tému „Návrh smernice Rady o spoločnom systéme zdaňovania uplatňovanom na výplaty úrokov a licenčných poplatkov medzi pridruženými spoločnosťami rôznych členských štátov“ (prepracované znenie) COM(2011) 714 final.

— Komisia v snahe riešiť neexistenciu všeobecne záväzného mechanizmu urovnania sporov navrhuje riešenie uvedené v najnovšej verzii článku 25 modelovej zmluvy OECD o zdaňovaní (z roku 2008), ktorým sa odkazuje na postup vzájomnej dohody so záväzným postupom na riešenie sporov pre všetky nevyriešené prípady dvojitého zdanenia.

2.8 Nakoniec sa v oznámení opisujú ďalšie kroky, ktoré sa majú podniknúť, vrátane:

— prác na rozvíjaní možností uvedených v oznámení, predovšetkým na vytvorení fóra, vypracovaní kódexu správania a stanovení realizovateľnosti účinného mechanizmu riešenia sporov;

— predloženia možných riešení na odstránenie prekážok v rámci EÚ, ktoré sú spojené s cezhraničnou daňou z dedičstva, ktoré Komisia nedávno iniciovala ⁽⁸⁾;

— naďalej využívať pri riešení otázok dvojitého zdanenia v prípade oceňovania transferov nedávno obnovené Spoločné fórum pre transferové oceňovanie;

— predstavenia riešení problému cezhraničného dvojitého zdanenia dividend vyplácaných portfóliovým investorom v priebehu roka;

— iniciovania vyšetrovacej misie na stanovenie rozsahu dvojitého nezdanenia.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV sa vyslovuje za riešenie problematiky dvojitého zdanenia, ktoré sa považuje za škodlivé pre investície a tým aj pre vytváranie pracovných miest a hospodársku činnosť. EHSV v mnohých stanoviskách zdôraznil význam odstránenia dvojitého zdanenia. Podporil návrhy, ktorých cieľom je zrýchlenie opatrení na zamedzenie dvojitého zdanenia a väčšie zjednodušenie administratívy v cezhraničných prípadoch ⁽⁹⁾ a smerom k vytvoreniu všeobecných zásad na podporu vnútorného trhu, na ktorom prevláda spravodlivá hospodárska súťaž ⁽¹⁰⁾.

3.2 EHSV tiež podporil úsilie Komisie zamerané na odstránenie alebo aspoň zníženie právneho a ekonomického dvojitého

alebo viacnásobného zdanenia ziskov vyplácaných dcérskou spoločnosťou v krajine, v ktorej má sídlo materská spoločnosť ⁽¹¹⁾. EHSV to ďalej odôvodňuje podporou návrhu o spoločnom konsolidovanom základe dane z príjmov právnických osôb (CCCTB) ako prostriedku na zjednotenie zásad pri zdaňovaní príjmov právnických osôb, berie však na vedomie skutočnosť, že návrh smernice vyžaduje ďalšie podrobné objasnenie ⁽¹²⁾.

3.3 EHSV tiež zdôrazňuje význam neutrálneho prístupu z hľadiska príjmov v jednotlivých krajinách pri uplatňovaní CCCTB a zdôrazňuje, že prijatie CCCTB nesmie viesť k zníženiu flexibility a konkurencieschopnosti Európy v prítiahnutí priamych zahraničných investícií. Tieto otázky je potrebné v prípade potreby doložiť hodnotením vplyvov.

3.4 EHSV odporúča dosiahnuť tieto ciele predovšetkým na základe väčšieho zosúladenia a účinnejšieho prepojenia jednotlivých štátnych daňových právomocí, okrem iného lepšou komunikáciou medzi daňovými úradmi a medzi správcami dane a platiteľmi daní. Pokrok v týchto oblastiach sa považuje za primeraný k sledovaným cieľom a neznamená zásah do suverenity jednotlivých štátnych daňových právomocí. Tieto úvahy sú v súlade s oznámením Európskej únie o zosúladení systémov priamych daní členských štátov na vnútornom trhu ⁽¹³⁾.

3.5 Preto je EHSV za pokusy o upevnenie existujúcich nástrojov a zintenzívnenie ďalšieho úsilia zameraného na odstránenie dvojitého zdanenia, ako sa uvádza v oznámení, s cieľom zabezpečiť účinné zosúladenie rôznych daňových sústav a potvrdenie toho, že daňové zaťaženie bude postihovať hospodárske subjekty iba raz a takým spôsobom, ktorý jednotlivé hospodárske subjekty očakávajú.

3.6 EHSV ďalej zdôrazňuje, že zatiaľ čo je odstránenie dvojitého zdanenia nevyhnutným predpokladom na zabezpečenie účinnosti jednotného trhu, každý návrh by mal byť zameraný na účinné odstránenie daňových prekážok a zabezpečenie účinnosti zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia v medziach právneho základu, ktorý stanovuje Zmluva o fungovaní Európskej únie. Úsilie zamerané na odstránenie dvojitého zdanenia by malo byť nasmerované spôsobom, ktorý rešpektuje daňovú suverenitu jednotlivých členských štátov.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV zdôrazňuje, že otázky, ktoré vyplývajú z dvojitého zdanenia, majú výrazný vplyv na fyzické osoby a malé a stredné podniky. Veľké podniky majú zvyčajne finančné a ľudské zdroje na riešenie problému dvojitého zdanenia a súvisiacich arbitráží, fyzické osoby a malé a stredné podniky však takéto prostriedky

⁽⁸⁾ Odporúčanie Komisie z 15. decembra 2011 o úľave pri dvojitom zdanení dedičstva (2011/856/EU).

⁽⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽¹⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV k *Priamemu zdaneniu spoločností*, Ú. v. EÚ C 241, 7.10.2002, s. 75.

⁽¹¹⁾ Pozri stanovisko EHSV k *návrhu nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 90/435/ES o spoločnom systéme zdanenia uplatniteľnom v prípade materských a dcérskych spoločností rôznych členských štátov*, Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004, s. 118.

⁽¹²⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Návrh smernice Rady o spoločnom konsolidovanom základe dane z príjmov právnických osôb (CCCTB)“, Ú. v. C 24, 28.01.2012, s. 63.

⁽¹³⁾ COM(2006) 823 final.

nemajú, najmä pokiaľ ide o informácie a znalosť právnych predpisov a administratívnych postupov⁽¹⁴⁾. Dane z dedičstva predstavujú pre občanov osobitné problémy v súvislosti s dvojitým zdanením. Oznámenie predložené Komisiou je zamerané na odstránenie dvojitého zdanenia pre podniky, najmä veľké podniky, mohlo by však ísť ďalej pri riešení konkrétnych problémov, ktorým čelia občania a malé a stredné podniky.

4.2 EHSV uznáva účinnosť snáh Spoločného fóra pre transferové oceňovanie pri hľadaní riešenia problému dvojitého zdanenia pri oceňovaní transferov a predpokladá, že Fórum EÚ pre dvojité zdanenie bude fungovať rovnakým spôsobom. Spoločné fórum pre transferové oceňovanie, ktoré funguje v rámci usmernenia OECD pre oceňovanie transferov a na základe konsenzu, s cieľom predkladať Komisii návrhy nelegislatívnych riešení praktických problémov vznikajúcich v rámci postupov oceňovania transferov v EÚ dosiahlo celý rad úspechov vrátane kódexu správania pri príprave dokumentácie pre transferové oceňovanie pridružených podnikov v EÚ, pokynov na predbežné cenové dohody v EÚ, ako aj usmernení k službám v rámci skupiny s nízkou pridanou hodnotou. Efektívnosť tohto fóra je čiastočne založená na širokom zastúpení členských štátov a podnikov.

4.3 EHSV preto predpokladá, že vytvorenie Fóra EÚ pre dvojité zdanenie bude tiež založené na rovnakom princípe zabezpečenia efektívneho zastúpenia všetkých zúčastnených strán vrátane organizovanej občianskej spoločnosti.

4.4 EHSV podporuje vytvorenie Fóra EÚ pre dvojité zdanenie, pripomína však, že v oznámení je málo informácií o funkciách fóra. EHSV navrhuje, aby sa Fórum EÚ pre dvojité zdanenie považovalo za prvý krok, ktorý bude predchádzať monitorovaciemu stredisku. Transformácia fóra na monitorovacie stredisko je spojená s odporúčaniami EHSV o odstránení cezhraničných prekážok, pričom výbor poukazuje na vytvorenie monitorovacieho strediska EÚ, ktorého cieľom je priebežne dospieť k podrobnému a praktickému pochopeniu existujúcich daňových prekážok vrátane dvojitého zdanenia a vývoja týchto prekážok⁽¹⁵⁾.

4.5 Je potrebné ďalej rozšíriť funkciu strediska na monitorovanie zdanenia pod záštitou Európskej komisie tak, aby zahŕňala ďalšie skúmanie daňových prekážok pre podniky, tak

malé a stredné, ako aj veľké podniky a vyšetrovaciu úlohu pri pokračujúcej účinnosti snáh o odstránenie dvojitého zdanenia. Stredisko môže na tento účel zohrať dôležitú úlohu pri rozširovaní pokrytia a rozsahu platnosti zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia, pri skúmaní spôsobov, ako posudzovať trojuholníkové riešenia, a pri podpore vlád, ktoré odstraňujú dvojité zdanenie bez straty daňovej suverenity.

4.6 EHSV tiež podporuje vypracovanie kódexu správania, ktorý stanoví zásady, na ktorých sa vlády môžu vopred zhodnúť. Kódex správania umožní spoločné pochopenie pojmov uvedených v platných zmluvách o zamedzení dvojitého zdanenia medzi členskými štátmi, ktorých nepochopenie často vedie k nesprávnemu výkladu a sporom.

4.7 EHSV však zastáva názor, že kódex správania sa v praxi môže považovať za účinný v prípade, že bude pôsobiť na základe vzájomného tlaku, pričom si členské štáty budú dávať pozor na vplyv pranierovania.

4.8 EHSV je tiež za preskúmanie realizovateľnosti účinného mechanizmu riešenia sporov so zreteľom na stanovenie najúčinnějších spôsobov odstránenia dvojitého zdanenia. Uznáva, že stanovenie postupov dožiadania pomoci, ktoré musia krajiny pri riešení prípadov dodržiavať, trvá veľmi dlho, a že existuje priestor na zlepšenie arbitrážneho dohovoru, z ktorého takisto vyplývajú zdĺhavé procesy. To zasa na druhej strane vytvára nadmerné náklady a neistotu pri podnikaní.

4.9 EHSV však zdôrazňuje, že je potrebné sústrediť sa na obmedzenie požiadaviek týkajúcich sa arbitráží, a preto treba klásť dôraz na vytvorenie kódexu správania, ako sa uvádza v oznámení, ako aj na vytvorenie jasných a transparentných pravidiel, ktoré tak budú slúžiť ako prvý a účinný nástroj na riešenie sporov.

4.10 Fórum EÚ pre dvojité zdanenie zohrá v tomto smere významnú úlohu, pokiaľ ide o podporu daňových zmlúv, ktoré zabezpečia vzájomnú dohodu na záväznom riešení všetkých sporov v oblasti dvojitého zdanenia.

4.11 EHSV je za návrh Komisie, aby sa otázka zamedzenia dvojitého zdanenia preskúmala v plnom rozsahu. Výbor ďalej odporúča preskúmať jeho hospodárske a sociálne dôsledky, ako aj prípadné dôsledky opatrení na odstránenie dvojitého zdanenia.

4.12 EHSV opakovane zdôrazňuje význam dôkladného zhodnotenia sociálnych a ekonomických vplyvov s cieľom určiť, do akej miery môže mať prijatie niektorého z návrhov uvedených v oznámení nepriaznivé ekonomické a sociálne

⁽¹⁴⁾ Podľa súhrnnej správy Komisie EÚ o konzultácii týkajúcej sa zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia a vnútornom trhu sa 69 % osôb, u ktorých sa objavili problémy s dvojitým zdanením, snažilo nájsť prostriedky na ich odstránenie, kým v prípade podnikov to bolo 85 %.

⁽¹⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

dôsledky ⁽¹⁶⁾. Takéto hodnotenie by malo byť úplné a malo by zahŕňať všetky členské štáty, ktorých sa návrhy týkajú.

4.13 EHSV napokon víta ďalšie návrhy týkajúce sa odstránenia dvojitého zdanenia, ktoré Komisia preskúma a predloží, vrátane:

— odporúčaní nedávno zverejnených Komisiou týkajúcich sa cezhraničných daní z dedičstva;

— predstavenia riešení týkajúcich sa cezhraničného dvojitého zdanenia dividend portfóliových investorov;

— poskytnutia ďalších informácií o vytvorení fóra, vypracovaní kódexu správania a realizovateľnosti záväzného mechanizmu riešenia sporov;

— posúdenia rozsahu a vplyvu dvojitého nezdanenia.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 12.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie“

COM(2011) 739 final – 2011/0183 (CNS)

a „Zmenený a doplnený návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú vykonávacie opatrenia týkajúce sa systému vlastných zdrojov Európskej únie“

COM(2011) 740 final – 2011/0184 (APP)

(2012/C 181/09)

Spravodajca: **Gérard DANTIN**

Rada sa 19. októbra 2011 rozhodla podľa článku 311 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie“

COM(2011) 510 final – 2011/0183 (CNS)

a

„Návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú vykonávacie opatrenia týkajúce sa systému vlastných zdrojov Európskej únie“

COM(2011) 511 final.

Komisia prijala 9. novembra 2011 zmenené a doplnené návrhy a Rada sa 15. decembra 2011 rozhodla podľa článku 311 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zmenený a doplnený návrh rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie“

COM(2011) 739 final – 2011/0183 (CNS)

a

„Zmenený a doplnený návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú vykonávacie opatrenia týkajúce sa systému vlastných zdrojov Európskej únie“

COM(2011) 740 final – 2011/0184 (APP).

ktoré nahradili spomínané pôvodné návrhy.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko k zmeneným a doplneným návrhom 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca 2012) prijal 165 hlasmi za, pričom 21 členov hlasovalo proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Systém, podľa ktorého sa 75 % zdrojov Únie čerpá priamo z rozpočtov jednotlivých štátov nie je v súlade s ustanoveniami a s duchom Rímskych zmlúv⁽¹⁾.

1.2 Súčasná situácia, keď sa vychádza najmä z „príspevkov HND“, vyostřila diskusie o rozpočte, ktoré vyústili do koncepcie

primeranej návratnosti a myšlienky kompenzačných mechanizmov bez ohľadu na výhody, ktoré Únia prináša, najmä z hľadiska mieru, slobody, prosperity, rastu a bezpečnosti.

1.3 V tomto kontexte výbor oceňuje legislatívne návrhy Rady, ktoré predložila Komisia. Domnieva sa totiž, že idú správnym smerom, najmä preto, lebo sa v nich príspevkov HND znižuje o polovicu a ako kompenzácia sa zavádzajú dva nové vlastné zdroje, z ktorých jeden je založený na DPH a druhý na dani z finančných transakcií. Toto proporčné

⁽¹⁾ Článok 201.

zvýšenie skutočných vlastných zdrojov priblíži fungovanie EÚ v rozpočtových otázkach ducha a ustanoveniam Rímskych zmlúv a zároveň pomôže posilniť finančnú nezávislosť EÚ a podporí obrovské rozpočtové úsilie, ktoré vyvíjajú členské štáty.

1.4 Takisto oceňuje, že v nadväznosti na vytvorenie nových vlastných zdrojov sa v predloženej dokumente navrhuje zaviesť nový paušálny systém, ktorý má nahradiť súčasné korekčné mechanizmy, hoci sa nazdáva, že zvolené kroky nie sú postačujúce.

1.5 Napriek tomu, že celkovo súhlasí s obsahom predložených návrhov, chcel by vysloviť niekoľko pripomienok.

1.5.1 Výbor vo viacerých svojich stanoviskách upozornil na to, že DPH v rámci EÚ umožňuje veľké daňové úniky. Nazdáva sa teda, že je potrebné, aby boli súbežne s týmto novým zdrojom zavedené aj opatrenia s cieľom obmedziť, ak nie úplne odstrániť, podvody. Bude preto pozorne sledovať legislatívne návrhy, ktoré by mali byť vypracované v nadväznosti na úvahy iniciované v Zelenej knihe o budúcnosti DPH.

1.5.2 V oznámení nazvanom „Preskúmanie rozpočtu EÚ“ Komisia uviedla niekoľko dômyselných spôsobov financovania, ktoré by podľa nej mohli oprávnené predstavovať nové vlastné zdroje. S výnimkou dane z DPH a dane z finančných transakcií tieto návrhy neboli prijaté, pričom sú známe ich výhody a nevýhody, a nie politické dôvody tohto rozhodnutia. Výbor zastáva názor, že mal byť požiadaný o stanovisko skôr, ako Komisia prijala príslušné rozhodnutia.

1.5.3 Ako EHSV uviedol v stanovisku o preskúmaní rozpočtu EÚ, domnieva sa, že zvyšovanie európskeho rozpočtu je samo osebe nielen želateľné, ale aj potrebné vzhľadom na nové problémy, ktoré si vyžadujú spoločné riešenie. EHSV ľutuje, že reflexia rozvíjaná v predloženej texte sa zameriava len na štruktúru a interný kvalitatívny obsah rozpočtu, pričom sa neopiera o nové vlastné zdroje, aby sa venovala hlavnej otázke, jeho objemu.

Výbor nechce podceňovať aspekty, ktorými sa zaoberajú predložené dokumenty, ale domnieva sa, že rozpočet, to nie sú len čísla alebo rozhodnutia o jeho vnútornom usporiadaní. Je to predovšetkým nástroj v službách politického projektu, ambícií Únie. Z toho dôvodu musia byť politické rozhodnutia EÚ a prostriedky, ktoré používa na ich realizáciu, koherentné a primerané. Ľutuje, že Komisia nevyužila túto príležitosť na to, aby z finančného hľadiska uľahčila najmä plnenie povinností, ktoré vyplývajú z Lisabonskej zmluvy, zo stratégie Európa 2020 alebo z nevyhnutnosti rozbehnúť opatrenia na podporu rastu.

2. Úvod, súčasná situácia

2.1 Predložený návrh rozhodnutia je jedným zo šiestich legislatívnych návrhov, ktoré sprevádzajú oznámenie „Rozpočet stratégie Európa 2020“ (COM(2011) 500 final)⁽²⁾. Každý z týchto návrhov by mal byť predmetom osobitného stanoviska⁽³⁾.

2.2 Otázka vlastných zdrojov je dôležitá zo štrukturálneho i politického hľadiska. Pôvod zdrojov má totiž rozhodujúci vplyv na vzťahy medzi občanmi, členskými štátmi a inštitúciami Spoločenstva a zároveň ovplyvňuje otázku finančnej nezávislosti Únie. Diskusia o vlastných zdrojoch EÚ je spätá so všeobecnou diskusiou o budúcnosti integrácie, v ktorej sú zastúpené dve vízie, federalizmus a spolupráca vlád.

2.2.1 Na základe týchto úvah výbor už v roku 2008 vyslovil názor, že pri vytváraní rozpočtovej politiky sa nemožno vyhnúť zásadnému rozhodnutiu medzi federalizmom⁽⁴⁾ a spoluprácou vlád. Okrem toho je samozrejmé, že pokrok v európskej integrácii sa meria aj tým, ako sa financuje rozpočet EÚ⁽⁵⁾.

2.3 Rímska zmluva z 25. marca 1957 síce ustanovila prechodné obdobie počítajúce s príspevkami jednotlivých štátov, ale v jej článku 201 sa uvádza, že „rozpočet je plne financovaný z vlastných zdrojov bez toho, aby boli dotknuté iné príjmy“.

(2) Návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovuje viacročný finančný rámec na roky 2014 – 2020, COM(2011) 398 final; Návrh medziinštitucionálnej dohody medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou o spolupráci v oblasti rozpočtu a riadnom finančnom hospodárení, COM(2011) 403 final; Zmenený a doplnený návrh rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie, COM(2011) 739 final; Zmenený a doplnený návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú vykonávacie opatrenia týkajúce sa systému vlastných zdrojov Európskej únie, COM(2011) 740 final; Zmenený a doplnený návrh nariadenia Rady o metódach a postupe sprístupňovania tradičných vlastných zdrojov a vlastného zdroja založeného na HND a o opatreniach na zabezpečenie požiadaviek na pokladničnú hotovosť (prepracované znenie), COM(2011) 742 final; Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES, COM(2011) 594 final.

(3) Pozri v tejto súvislosti najmä stanovisko EHSV o spoločnom systéme dane z finančných transakcií (Pozri stranu 55 tohto úradného vestníka), a stanovisko EHSV o rozpočte 2014 – 2020 (zatiaľ neuvyverejnené v úradnom vestníku).

(4) Federalizmus tu možno chápať takto: zásada nadradenosti (právomoci štátov sú rozdelené medzi federálnu vládu a federatívne štáty), zásada nezávislosti (každý stupeň riadenia je nezávislý alebo „suverénny“ vo svojej oblasti kompetencií) a zásada participácie (federatívne celky majú svoje zastúpenie a podieľajú sa na federálnych rozhodnutiach na úrovni federatívneho štátu). Spôsoby uplatňovania týchto zásad môžu byť rôzne, avšak federálny systém neznamená nevyhnutne v praxi menší alebo väčší stupeň centralizmu či demokracie.

Zdroj: <http://fr.wikipedia.org/wiki/F%C3%A9d%C3%A9ralisme>.

(5) Stanovisko EHSV na tému „Reforma rozpočtu EÚ a spôsoby jeho financovania v budúcnosti“, Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 113.

2.4 V súčasnosti sa zdroje Únie skladajú z tzv. tradičných vlastných zdrojov, ktoré predstavujú clá, poľnohospodárske poplatky, odvody z produkcie cukru, a tzv. nové vlastné zdroje, ktoré predstavuje podiel z harmonizovaného základu dane z pridanej hodnoty (DPH) a podiel z hrubého národného dôchodku (HND). Tieto zdroje založené na DPH a HND sú vlastne „ozajstnými falošnými vlastnými zdrojmi“, pretože ich odvádzajú členské štáty zo svojich príjmov. Za vlastné zdroje sa považujú len preto, lebo sú určené na európsky rozpočet, ktorého výška na rok 2011 dosahuje 126,5 mld. EUR, čo je 1,13 % HDP EÚ-27.

2.4.1 Správa o fungovaní systému vlastných zdrojov⁽⁶⁾, ktorú vypracovali oddelenia Komisie, poukazuje na skutočnosť, že súčasný systém financovania dosahuje pri väčšine hodnotiacich kritérií nedostatočné výsledky. Tento systém je navyše neprehľadný a komplikovaný, vyzná sa v ňom len zopár odborníkov a občania doň môžu preniknúť len v obmedzenej miere, čím sa znemožňuje jeho demokratická kontrola.

Okrem toho spôsob, akým je financovaný rozpočet EÚ vedie mnohé členské štáty k tomu, aby svoj príspevok Únii vnímali len ako výdavky, čo nevyhnutne vyvoláva napätie pri každej diskusii o rozpočte.

2.4.2 V dôsledku tejto situácie Komisia navrhla Rade zmeniť systém zdrojov Európskej únie. Tento návrh zohľadňuje nový právny rámec, ktorý ustanovila Lisabonská zmluva a obsahovo nadväzuje na predchádzajúce oznámenie Komisie nazvané „Preskúmanie rozpočtu EÚ“⁽⁷⁾.

2.5 Preto bude tento dokument vypracovaný v súlade so stanoviskom, ktoré výbor prijal na svojom plenárnom zasadnutí v júni 2011 v súvislosti s týmto oznámením⁽⁸⁾.

3. Nový právny rámec

3.1 Lisabonská zmluva vytvára nový právny rámec. Prináša veľké zmeny nielen pokiaľ ide o rozpočtový postup Únie, ale aj v súvislosti so spôsobom financovania jej rozpočtu.

V článku 311 sa stanovuje, že „možno zaviesť nové kategórie vlastných zdrojov alebo zrušiť existujúce kategórie“. Okrem toho sa tu uvádza, že Rada „ustanoví prostredníctvom nariadení vykonávacie opatrenia pre systém vlastných zdrojov“. Tým sa otvára cesta zníženiu súčasného počtu vlastných zdrojov a vytvoreniu nových zdrojov, ktorých vykonávacie opatrenia sú stanovené prostredníctvom nariadenia.

4. Obsah návrhu rozhodnutia Rady

4.1 Predložený návrh rozhodnutia o vlastných zdrojoch obsahuje tri hlavné prvky: zjednodušenie príspevkov členských

štátov, zavedenie nových vlastných zdrojov a reformu korekčných mechanizmov. Tieto tri návrhy treba považovať za jeden celok, ktorý je predmetom jediného rozhodnutia.

4.1.1 Zjednodušenie príspevku členských štátov

Komisia navrhuje **zrušiť súčasný vlastný zdroj založený na DPH**, pretože je zložitý a v porovnaní s vlastným zdrojom založeným na HND prináša len slabú pridanú hodnotu. Navrhuje sa, aby bol od 31. decembra 2013 tento zdroj zrušený.

4.1.2 Zavedenie nových vlastných zdrojov

V oznámení „Preskúmanie rozpočtu EÚ“ Komisia uviedla šesť potenciálnych vlastných zdrojov. V predložených textoch z nich ponechala len dva. Navrhuje zaviesť najneskôr od 1. januára 2014 daň z finančných transakcií a takisto najneskôr od 1. januára 2014 nový zdroj založený na DPH. Z týchto nových vlastných zdrojov by sa financovalo 51,4 % výdavkov EÚ, tradičné vlastné zdroje by predstavovali takmer 20 % celkových zdrojov a vlastný zdroj založený na HND približne 30 %, keďže by sa jeho podiel znížil zo 74,2 % na 29,7 %⁽⁹⁾.

4.1.3 Reforma korekčných mechanizmov

4.1.3.1 V súčasnosti sa uplatňujú dočasné korekčné mechanizmy. V roku 2013 sa ich uplatňovanie skončí. Korekcia v prospech Spojeného kráľovstva a úľava pri jej financovaní pre štyri členské štáty (Nemecko, Holandsko, Rakúsko a Švédsko), ako aj skrytá korekcia vo výške 25 % z vybratej sumy tradičných vlastných zdrojov, ktoré si členské štáty ponechávajú na pokrytie nákladov na výber, sa budú aj naďalej uplatňovať, a to až do nadobudnutia účinnosti rozhodnutia o systéme vlastných zdrojov.

4.1.3.2 Keďže objektívna situácia vo viacerých členských štátoch sa výrazne zmenila, okolnosti, o ktoré sa opierajú súčasné korekčné mechanizmy, sa od roku 1984 (dohoda z Fontainebleau) takisto výrazne zmenili (podiel SPP na rozpočte EÚ, ako aj financovanie založené na DPH sa značne znížili, Spojené kráľovstvo je momentálne jedným z najbohatších členských štátov Únie⁽¹⁰⁾) a **Komisia zastáva názor, že korekcia v prospech Spojeného kráľovstva by sa mala prehodnotiť**.

4.1.3.3 V predloženom návrhu rozhodnutia sa preto navrhuje **zaviesť dočasné korekcie** v prospech Holandska, Nemecka, Spojeného kráľovstva a Švédska. Od 1. januára 2014 bude zavedený **nový paušálny systém**, ktorý nahradí všetky pôvodné korekčné mechanizmy. Okrem toho Komisia navrhuje **znižiť výšku skrytej korekcie z 25 % na pôvodných 10 %**.

⁽⁶⁾ Pracovný dokument Komisie: *Rapport sur le fonctionnement du système des ressources propres* (Správa o fungovaní systému vlastných zdrojov – neexistuje v slovenskom znení), SEC(2011)876 final z 29.6.2011.

⁽⁷⁾ COM(2010) 700 final.

⁽⁸⁾ Pozri stanovisko EHSV: „Preskúmanie rozpočtu EÚ“, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 75.

⁽⁹⁾ Pozri prílohu I.

⁽¹⁰⁾ Pozri prílohu II.

5. Všeobecné pripomienky

5.1 Systém, v ktorom približne 75 % zdrojov Únie nepochádza zo skutočných vlastných zdrojov, ale priamo z národných rozpočtov prostredníctvom zdroja založeného na HND, a 15 % pochádza zo zdroja, akým je podiel sadzby DPH, ktorú nemožno v žiadnom prípade (vzhľadom na to, akým spôsobom je stanovená) považovať za vlastný zdroj EÚ, nie je v súlade s ustanoveniami a duchom Rímskych zmlúv.

5.2 Výbor zdôrazňuje, že práve tieto „príspevky“ vyostrieli krátkozrakú diskusiu o čistých prispievateľoch, zabúdajúcu na výhody, ktoré Únia prináša, najmä z hľadiska mieru, slobody, prosperity, rastu a bezpečnosti.

5.2.1 EHSV sa domnieva, že koncept „primeranej návratnosti“ spätý s „príspevkami“ HND je dnes ešte menej vhodný, ako bol na začiatku európskej integrácie. Takýto koncept, ktorý marením diskusií príliš často narušal fungovanie Európskej únie, je vo veľkej miere pôvodcom nedostatkov, oneskorení a neúspechov. Je v rozpore s duchom únie štátov a národov a akýmkoľvek racionálnym hospodárskym uvažovaním. V hospodárskej, menovej a politickej únii musia byť totiž zisky a pridaná hodnota vo svojej podstate prínosom pre všetkých. Pokrok, ktorý Európska únia dosiahla, je založený na multiplikačnom účinku spoločného vkladu, čo je pravým opakom konceptu „primeranej návratnosti“⁽¹¹⁾.

5.3 Súčasný systém vlastných zdrojov, ktorý závisí od príspevkov členských štátov, je neprehľadný a komplikovaný, čo obmedzuje demokratickú kontrolu a nepomáha zviditeľniť úsilie na podporu európskej integrácie. Okrem toho takýto systém, keďže prispieva k tomu, aby bol príspevok do rozpočtu Únie vnímaný ako ďalšia záťaž pre národné rozpočty, neposkytuje Únii dostatok prostriedkov na všetky jej politiky.

5.3.1 Súčasný systém, ktorého súčasťou sú aj rôzne korekčné mechanizmy a zľavy, či už sú v prospech jedného členského štátu, ako napríklad britská korekcia, alebo osobitné zľavy, ako sú zľavy na financovanie iných zliav, je navyše príliš zložitý, chýba mu transparentnosť a je pre európskych občanov úplne nezrozumiteľný; Tento systém nijako nepomáha uspokojiť požiadavku priameho vzťahu medzi Úniou a jej občanmi.

5.4 Vzhľadom na uvedené všeobecné pripomienky **výbor oceňuje legislatívne návrhy Rady, ktoré predložila Komisia**. Domnieva sa totiž, že idú správnym smerom, keďže zjednodušujú štruktúru rozpočtu a znižujú súčasné príspevky jednotlivých štátov Európskej únie z 85,3 % (111,8 mld. EUR) na 29,7 % (48,3 mld. EUR), pričom príspevky založené na HND sa znižujú zo 74,2 % (97,3 mld. EUR) na 29,7 % (48,3 mld. EUR), čím sa približujú ustanoveniam a duchu Rímskych zmlúv. Toto proporčné zvýšenie skutočných vlastných zdrojov pomôže

posilniť finančnú nezávislosť EÚ a zároveň podporí obrovské rozpočtové úsilie, ktoré vyvíjajú členské štáty.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 V oznámení nazvanom „Preskúvanie rozpočtu EÚ“ Komisia uviedla niekoľko spôsobov financovania, ktoré by podľa nej mohli predstavovať nové vlastné zdroje: zdaňovanie finančného sektora EÚ, aukcie kvót v rámci obchodovania s emisiami skleníkových plynov, poplatky EÚ spojené so vzdušnou dopravou, DPH EÚ, energetická daň EÚ, daň EÚ z príjmu právnických osôb.

6.1.1 Každý z týchto potenciálnych spôsobov financovania Komisia podrobila analýze⁽¹²⁾, ktorá vyzdvihla výhody a nevýhody každého z nich, pričom však nikdy neboli zverejnené politické dôvody, pre ktoré boli niektoré z týchto možností vylúčené a ktoré viedli k rozhodnutiu prikloniť sa k novej dani z DPH a dani z finančných transakcií.

6.1.2 Výbor zastáva názor, že dôvody, ktoré viedli k zamietnutiu niektorých možností musia byť zverejnené a že **mal byť požiadaný o stanovisko skôr, ako Komisia prijala príslušné rozhodnutia**.

6.2 Navrhované zmeny

6.2.1 Odstrániť súčasný zdroj založený na DPH Zjednodušiť príspevky členských štátov

Tento „ozajstný falošný vlastný zdroj“ pozostávajúci z príspevkov, ktoré odvádzajú členské štáty zo svojich vlastných príjmov, sa v súčasnosti zdá byť zastaraný. Zodpovedá len matematickému základu, ktorý slúži na výpočet národných príspevkov. Navyše je zložitý, a na to, aby sa dosiahol harmonizovaný základ, treba splniť množstvo administratívnych formalít, zatiaľ čo pridaná hodnota, ktorú prináša, je len veľmi malá. **Výbor súhlasí s týmto zjednodušením**.

6.2.2 Vytvorenie nového zdroja založeného na DPH

Tento zdroj by bol jedným z aspektov výrazne zrevidovaného systému DPH v EÚ. Do roku 2020 by predstavoval 18,1 % nových vlastných zdrojov (pozri prílohu I).

Čiastočne by spadal do rámca Zelenej knihy o budúcnosti DPH⁽¹³⁾. Výbor podporil iniciatívy uvedené v tomto dokumente, ktoré Komisia plánuje zrealizovať.

⁽¹²⁾ SEC(2011) 876 final – pracovný dokument útvarov Komisie *Financer le budget de l'UE: Rapport sur le fonctionnement du système des ressources propres* (Financovať rozpočet EÚ: správa o fungovaní systému vlastných zdrojov – neexistuje v slovenskom znení), pripojený k Návrhu rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskej únie.

⁽¹³⁾ Pozri stanovisko EHSV v súvislosti so Zelenou knihou o budúcnosti DPH, Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 87.

⁽¹¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou 5.

Tento podiel z DPH uplatňovanej pri dodaní tovaru a služieb, nadobudnutí tovaru v rámci Spoločenstva a dovozu tovaru, a to pri uplatňovaní štandardnej sadzby DPH v každom členskom štáte podľa smernice Rady 2006/112/ES⁽¹⁴⁾, by nemala presiahnuť dva percentuálne body štandardnej sadzby a nariadenie o vykonávacích opatreniach stanovuje v skutočnosti jeden percentuálny bod.

Výbor súhlasí s vytvorením tohto nového zdroja založeného na DPH ako náhrady za súčasný zdroj, ktorý analýza zhodnotila ako zastaraný. Domnieva sa totiž, že rozpočet EÚ – a zdroje, z ktorých pozostáva – je nevyhnutné považovať za jeden z prostriedkov, ktoré slúžia spoločným cieľom.

Bolo by však jednoduchšie podrobne posúdiť obsah a formu tohto návrhu, keby boli v predložených textoch uvedené presné informácie o zmenách, ktoré boli vykonané v štruktúre DPH, a keby sa prostredníctvom štúdie stanovili rozdiely z hľadiska objemu financií, ktoré sa v dôsledku tejto zmeny budú týkať každého členského štátu.

Výbor opäť upozorňuje, ako to už viackrát zdôraznil vo svojich stanoviskách, že DPH v rámci EÚ umožňuje veľké daňové úniky. Nazdáva sa teda, že je potrebné, aby boli súběžne s týmto novým zdrojom zavedené aj opatrenia s cieľom obmedziť, ak nie úplne odstrániť, podvody. EHSV bude v tejto súvislosti pozorne sledovať legislatívne návrhy, ktoré by mali byť vypracované v nadväznosti na úvahy iniciované v Zelenej knihe o budúcnosti DPH.

6.2.3 Zaviesť daň z finančných transakcií

Výbor vo viacerých svojich stanoviskách⁽¹⁵⁾ podporil, za určitých podmienok, zavedenie dane z finančných transakcií (DFT). Predovšetkým uviedol,

- že vzhľadom na výhrady vyslovené v súvislosti s rizikom presunu výroby treba uprednostniť zavedenie DFT vo svetovom meradle; ak sa však ukáže, že je to neuskutočniteľné, **súhlasí s tým, aby bola takáto daň zavedená na úrovni EÚ**, s prihliadnutím na závery hodnotenia vplyvu, ktoré vypracovala Európska komisia,
- že okrem toho, že daň z finančných transakcií môže pomôcť zvýšiť stabilitu a efektívnosť finančných trhov tým, že obmedzí ich nestálosť, **je potrebná rovnako pre členské štáty, ako aj pre EÚ**, aby sa mohli vybrať finančné prostriedky, ktoré umožnia znížiť rozpočtové schodky.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ L 347, 11.12.2006, s. 1.

⁽¹⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Správa de Larosičrovej skupiny“, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 57; stanovisko EHSV na tému „Daň z finančných transakcií“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 81, Závery a odporúčania, bod 1.10; stanovisko na tému „Rozpočtová politika: rast a úprava rozpočtu“, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 8, body 4.4.2, 1.5.3 a 1.5.4; a stanovisko EHSV na tému „Zdaňovanie finančného sektora“, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 64.

Ako uvádza Komisia vo svojom návrhu rozhodnutia Rady, táto daň by skutočne mohla byť pre Úniu novým zdrojom príjmov. Umožnila by znížiť príspevky členských štátov, poskytnúť národným vládam väčší manévrovací priestor a prispela by k celkovému úsiliu o konsolidáciu rozpočtu. Okrem toho by táto iniciatíva EÚ mala predstavovať prvý krok smerom k uplatňovaniu DFT na globálnej úrovni, koncept, o ktorom sa v súčasnosti diskutuje v rámci G 20.

Výbor vzhľadom na uvedené skutočnosti a na svoje predchádzajúce stanoviská súhlasí s tým, aby bola zavedená daň z finančných transakcií ako vlastný zdroj pre rozpočet Európskej únie.

Do roku 2020 by táto daň predstavovala 33,3 % vlastných zdrojov Únie (pozri prílohu I), čo by zodpovedalo sume vo výške 54,2 mld. EUR v rozpočte EÚ, pričom by, podľa predbežných odhadov, umožnila získať každý rok, v závislosti od reakcie trhov, príjmy vo výške 57 mld. EUR⁽¹⁶⁾.

Daňové sadzby, stanovené ako percentuálny podiel z daňového základu, nebudú nižšie ako 0,1 %, v prípade iných finančných transakcií, než sú tie, ktoré sa týkajú derivátových dohôd, a 0,01 % v prípade finančných transakcií týkajúcich sa derivátových dohôd⁽¹⁷⁾.

6.2.4 Reforma korekčných mechanizmov

Výbor oceňuje, že predložený návrh rozhodnutia odporúča prehodnotiť korekciu v prospech Spojeného kráľovstva a zaviesť nový paušálny systém, ktorý od 1. januára 2014 nahradí všetky existujúce korekčné mechanizmy. To isté sa týka zníženia výšky skrytej korekcie z 25 % na 10 %. (pozri bod 4.1.3).

Tieto návrhy idú správnym smerom, ale nie sú postačujúce, pretože nepoukazujú na všetky dôsledky, ktoré takýto rozpočet založený prevažne na vlastných zdrojoch prináša.

Výbor sa domnieva, že v rozpočte, v ktorom vlastné zdroje predstavujú viac než 66 %, koncept „primeranej návratnosti“ nie je namieste, pretože je v rozpore s hodnotami solidarity a vzájomného prospechu európskej integrácie (pozri bod 5.2.1). EHSV podporuje návrh Európskej komisie, aby prevažoval systém založený na vlastných zdrojoch, je to preto, lebo očakáva že táto reforma prípadne napokon odstráni národné korekčné mechanizmy, ktoré nebudú v obnovenom európskom rozpočte odôvodnené, a zabezpečí vyššiu pridanú hodnotu pre všetky členské štáty⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Pozri COM(2011) 594 final, Smernica Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES.

⁽¹⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou 10.

⁽¹⁸⁾ Pozri stanovisko EHSV: „Preskúmanie rozpočtu EÚ“, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 75, bod 4.4.

Pokiaľ však ide o podrobné posúdenie predložených návrhov, EHSV sa domnieva, že je ťažké presne ich zhodnotiť, pretože sa v nich neuvádzajú odôvodnenia výšky navrhovaných korekčných sadziieb ani porovnanie s existujúcimi hodnotami.

6.3 Komisia pripomína, ako to už uviedla aj v oznámení nazvanom „Preskúmanie rozpočtu EÚ“⁽¹⁹⁾, že pri zavádzaní nových vlastných zdrojov „nejde o veľkosť rozpočtu“. **Výbor nesúhlasí s týmto názorom.** Keď sa totiž robí „Preskúmanie rozpočtu EÚ“ a reorganizuje jeho štruktúra tým, že sa zavádzajú vlastné zdroje a reformujú korekčné mechanizmy, je namieste zamyslieť sa nad tým, ako takéto zmeny ovplyvnia objem rozpočtu, a usmerniť ich v závislosti od prijatých alebo plánovaných politických rozhodnutí.

6.3.1 Výbor sa preto domnieva, že rozpočet EÚ, to nie sú len čísla alebo rozhodnutia či vnútorné usporiadanie jednotlivých prvkov, z ktorých pozostáva. Je to predovšetkým nástroj v službách politického projektu, ambícií Únie. V tomto kontexte musia byť politické ambície EÚ a prostriedky, ktoré používa na ich realizáciu, koherentné a primerané. V súčasnosti však Európska únia nemá dostatočné rozpočtové prostriedky na to, aby mohla realizovať svoju politickú stratégiu, stratégiu Európa 2020, ani na to, aby si mohla plniť záväzky, ktoré vyplývajú z novej Lisabonskej zmluvy.

EHSV sa domnieva, že zvyšovanie európskeho rozpočtu je samo osebe nielen želané, ale aj potrebné vzhľadom na nové problémy, ktoré si vyžadujú spoločné riešenie⁽²⁰⁾.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁹⁾ COM(2010) 700 final.

⁽²⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV: „Preskúmanie rozpočtu EÚ“, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 75, body 1.1 a 4.1.

PRÍLOHA I

Odhadovaný vývoj štruktúry systému financovania EÚ (2012 – 2020)

	Návrh rozpočtu 2012		2020	
	mld. EUR	% podiel na vlastných zdrojoch	mld. EUR	% podiel na vlastných zdrojoch
Tradičné vlastné zdroje	19,3	14,7	30,7	18,9
Existujúce národné príspevky z toho:	111,8	85,3	48,3	29,7
vlastný zdroj založený na DPH	14,5	11,1	—	—
vlastný zdroj založený na HND	97,3	74,2	48,3	29,7
Nové vlastné zdroje z toho:	—	—	83,6	51,4
nový zdroj založený na DPH	—	—	29,4	18,1
daň EÚ z finančných transakcií	—	—	54,2	33,3
Vlastné zdroje spolu	131,1	100,0	162,7	100,0

Zdroj: Výpočet Komisie na základe COM(2011) 510, zaktualizovaný na základe COM(2011)738

PRÍLOHA II

Vývoj kľúčových parametrov (1984 – 2011)

	1984	2005	2011
Podiel SPP na rozpočte (% z celku)	69 %	50 %	44 %
Príspevky založené na DPH (% z celku)	57 %	16 %	11 %
Prosperita Spojeného kráľovstva (HND na obyvateľa v PPS)	93 % z EÚ-10	117 % z EÚ-25	111 % z EÚ-27

Zdroj: Európska komisia, GR pre rozpočet

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Budúcnosť Fondu solidarity Európskej únie“

COM(2011) 613 final

(2012/C 181/10)

Spravodajca: **Joost VAN IERSEL**

Európska komisia sa 6. októbra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Budúcnosť Fondu solidarity Európskej únie“

COM(2011) 613 final.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 139 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 EHSV súhlasí s tým, že súčasná kríza núti členské štáty a EÚ k veľkej opatrnosti, pokiaľ ide o nadmerné výdavky. V tejto súvislosti úplne chápe, že Rada sa zdráha vytvoriť ďalšie príležitosti v rámci Fondu solidarity Európskej únie (FSEÚ).

1.2 EHSV by však chcel poukázať na nové ustanovenia Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), konkrétne na články 4, 174 a 222, v ktorých sa zdôrazňuje spoločná zodpovednosť EÚ a členských štátov pri prírodných pohromách a teroristických útokoch kdekoľvek v EÚ. Tieto ustanovenia ukazujú, že za mimoriadnych okolností sa EÚ považuje nielen za spoločenstvo so sociálno-hospodárskymi záujmami, ale aj za spoločenstvo so spoločným osudom. Inak, to bolo aj hlavnou motíváciou, keď sa v roku 2002 po rozsiahlych záplavách z riek, ku ktorým došlo vo viacerých členských štátoch, vytváral FSEÚ.

1.3 EHSV pevne verí, že komplexné posudzovanie jednotlivých oblastí súdržnosti poukazuje na spoločný osud všetkých občanov EÚ, za ktorý sú aj všetci zodpovední. Vzhľadom na výsledky zdĺhavých rokovaní v Rade musí EHSV so sklamaním poznamenať, že tento prístup v súčasnosti chýba. Veľký dôraz, ktorý Rada pri týchto rokovaníach kladie na „subsidiaritu“, odzrkadľuje podobné nálady.

1.4 EHSV súhlasí so všetkými praktickými úpravami, ktoré Komisia navrhuje urobiť v nariadení o FSEÚ, aby sa zabezpečilo, že fond bude fungovať viac ako podnikateľský subjekt a že bude menej byrokratický a menej časovo náročný pre príjemcov pomoci.

1.5 EHSV trvá hlavne na tom, že je žiaduce zlepšiť viditeľnosť zjednoteného záväzku EÚ vtedy, keď EÚ poskytuje finančnú podporu v prípade pohromy. V súčasnosti je postup čisto administratívny. Platby Európskej únie často prichádzajú mesiace potom, čo došlo k pohrome, čo zdôrazňuje technickú, či dokonca anonymnú povahu celého postupu. Výsledok je v súčasnosti skôr opakom vyjadrenia spoločnej empatie, na ktorý by sa podľa názoru EHSV mal kľásť väčší dôraz.

1.6 EHSV ponúka na zváženie návrh zahrnúť financovanie FSEÚ priamo do rozpočtu Európskej únie ako praktický spôsob ako urýchliť platby a zabezpečiť väčšiu viditeľnosť jeho činnosti.

2. Úvod

2.1 FSEÚ bol vytvorený v roku 2002 a mal predstavovať nástroj EÚ, ktorým sa bude reagovať na veľké prírodné pohromy. V tom čase EHSV vytvorenie fondu bezvýhradne podporil⁽¹⁾.

2.2 Pôvodné nariadenie z roku 2002 obsahovalo zmienku o budúcej revízii, ktorá sa mala uskutočniť do konca roku 2006. Na tento účel Komisia v roku 2005 prvýkrát preskúmala FSEÚ. V roku 2005 EHSV zaujal stanovisko k návrhu Komisie,

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Rady o vytvorení Fondu solidarity Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 61/30, 14.3.2003, s. 187.

ktorý z preskúmania vyplynul⁽²⁾. EHSV predložil niekoľko návrhov: predovšetkým rozšíriť rozsah pôsobnosti fondu na suchá, znížiť intervenčné hranice a dať Komisii väčšiu rozhodovaciu právomoc.

2.3 Rada nakoniec zamietla zmeny navrhované Komisiou, ktoré Európsky parlament veľmi privítal. Navrhované zmeny vychádzali z praktických skúseností s nariadením a išlo napríklad o rozšírenie pôsobnosti fondu nad rámec prírodných katastrof, väčšiu konkrétnosť a transparentnosť kritérií pri podávaní žiadosti a úpravu byrokratických a časovo náročných postupov, ktoré neprospievajú k včasnému reagovaniu a viditeľnosti fondu.

2.4 V roku 2011 sa Komisia rozhodla predložiť oznámenie o budúcnosti FSEÚ s cieľom opätovne začať všeobecnú diskusiu o fonde. V tomto stanovisku sa EHSV vyjadruje práve k spomenutému oznámeniu.

2.5 Pokiaľ ide o časovo náročnú byrokráciu v postupoch FSEÚ, treba spomenúť, že Komisia nekoná z vlastného podnetu, ale len na základe formálnej žiadosti členského štátu, čo si vyžaduje čas. Po podaní žiadosti nasleduje rozsiahly postup, v ktorom Komisia, Európsky parlament a Rada schvaľujú rozpočet, a konečný vstup žiadajúceho členského štátu, ktorým tento štát dokladuje svoju požiadavku na finančnú podporu.

2.6 Komisia dospela k záveru, že „to vedie ku kumulovanému účinku v dôsledku ktorého sa v mnohých prípadoch granty môžu vyplatiť až 9 – 12 mesiacov po katastrofe, niekedy ešte neskôr“⁽³⁾.

2.7 Pokračujúca nedôvera a odpor boli spôsobené obavou z vplyvu na rozpočet. V prípade „katastrofy“ zostáva hlavnou zásadou „subsidiarita“. Odpor veľkej väčšiny členských štátov voči akýmkoľvek zásadným zmenám právneho základu a fungovania fondu solidarity sa opäť potvrdil vo roku 2010.

2.8 Komisiu treba pochváliť za jej snahu rozšíriť fungovanie FSEÚ, pretože hodnotenie ukazuje, že bol veľmi úspešný v prípadoch, v ktorých bol použitý. Na druhej strane spôsobili odmietnuté žiadosti frustráciu a poškodzujú dobré meno EÚ.

2.9 Súčasný stav politickej diskusie pravdepodobne nedá priestor tým, ktorí sa usilujú o rozšírenie podpory z FSEÚ na nové kategórie „katastrof“, ani tým, ktorí by chceli upraviť hranice výšky prostriedkov alebo zmierniť kritériá pri regionálnych katastrofách.

(²) Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond solidarity Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 28/14, 3.2.2006, s. 69.

(³) COM(2011) 613 final, posledný odsek bodu 2.3.

3. Pripomienky EHSV k návrhu Komisie

3.1 EHSV súhlasí s názorom, že za súčasných podmienok sa akákoľvek zmena FSEÚ musí obmedziť na objasnenie nariadenia z roku 2002 a zlepšenie jeho vykonateľnosti. Objasnenia týkajúce sa fungovania fondu by jednoznačne mali smerovať k zlepšeniu jeho viditeľnosti.

3.2 Podrobnejšia definícia, že podpora z fondu je možná iba v prípade prírodnej katastrofy, môže podľa tvrdenia Komisie pomôcť vylúčiť neželané právne ťažkosti. Zodpovedalo by to aj kritike mnohých členských štátov a obmedzili by sa zbytočné sklamanie postihnutých členských štátov.

3.3 EHSV zastáva názor, že obmedzenie na prírodné pohromy nevyvlúči následné účinky katastrof (kaskádový efekt), napr. na priemyselné závody alebo zdravotnícke a nemocničné zariadenia. Aj keď sú vo všeobecnosti v takých prípadoch zasiahnuté nielen verejné služby, ale aj súkromné činnosti, je pádny dôvod zahrnúť aj tieto, ak sú súčasťou regionálneho spoločenského rámca, napríklad z hľadiska zamestnanosti.

3.4 Skúsenosti ukazujú, že sú podstatné problémy s interpretáciou určitých vplyvov vyplývajúcich z vymedzenia pojmu „výnimočné regionálne katastrofy“. EHSV súhlasí s návrhom Komisie stanoviť kritériá pre regionálne katastrofy na jednoduchom a objektívnom základe, ktorý by bol porovnateľný s definíciou „veľkých katastrof“. Ako ukazuje simulácia, ktorú vykonala Komisia, konečný výsledok by bol viac-menej rovnaký ako pri účinkoch súčasného vymedzenia. Niektoré žiadosti by však neboli bývali vôbec predložené, pretože by bolo jasné, že by nespĺňali kritériá nároku na podporu z FSEÚ.

3.5 Komisia oprávnené kritizuje oneskorenia pri sprístupňovaní grantov. EHSV s tým môže len súhlasiť (pozri bod 2.6). Výbor zastáva názor, že sa musí vynaložiť všetko úsilie na urýchlenie postupov, aby sa zlepšila schopnosť reagovať a viditeľnosť FSEÚ.

3.6 EHSV súhlasí s návrhom Komisie zaradiť do nariadenia možnosť vyplácať zálohy, ktoré by sa mali vracat, ak podľa pravidiel žiadosť nebude schválená.

3.7 EHSV úplne súhlasí s Komisiou, že všade, kde je to možné, sa postupy môžu, a aj by sa mali skrátiť a zjednodušiť. Je veľký priestor na zlučovanie rozhodnutí v Komisii (v súčasnom systéme sú štyri) a takisto v členských štátoch (v súčasnosti sú dve). Ako Komisia správne tvrdí, už jednoduché úpravy postupov môžu veľmi šetriť čas.

3.8 Dosť odvážny a veľmi žiaduci je návrh Komisie posilniť a spresniť v nariadení ustanovenie, že členských štát prijímajúci pomoc musí podrobne opísať, ako na základe doterajších skúseností zabráni v budúcnosti ďalším pohromám vykonávaním právnych predpisov EÚ o posudzovaní, zvládání a prevencii katastrof, a zaviazat sa k opatreniam na boj proti zmenám podnebia.

3.9 Komisia výslovne uvádza článok 222 ZFEÚ, teda ustanovenie, že EÚ a jej členské štáty konajú spoločne v duchu solidarity v prípade teroristického útoku, prírodnej katastrofy alebo katastrofy spôsobenej ľudskou činnosťou. Možno dodať, že v ZFEÚ sa takisto po prvý raz v článku 4 a článku 174

zaviedla „územná súdržnosť“ ako predmet „spoločnej právomoci“ EÚ a členských štátov. EÚ musí územnú súdržnosť ďalej podporovať v regiónoch, ktoré trpia trvalým znevýhodnením prírodnými podmienkami.

3.10 Tieto ustanovenia odrážajú nielen spoločnú zodpovednosť všetkých subjektov v EÚ, ale takisto poukazujú na význam spoločného osudu. Vzhľadom na reakcie Rady k ďalším návrhom Komisie a komentáre iných konzultovaných strán je jasné, že členské štáty sú menej ochotné konať v duchu spoločného osudu. To tiež vysvetľuje, prečo stále viac kladú dôraz na „subsidiaritu“.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES“

COM(2011) 594 final

(2012/C 181/11)

Spravodajca: **Stefano PALMIERI**

Rada sa 19. októbra 2011 rozhodla podľa článku 113 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES“

COM(2011) 594 final.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca 2012) prijal 164 hlasmi za, pričom 73 členovia hlasovali proti a 12 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) v súlade s postojom Európskeho parlamentu⁽¹⁾ víta návrh Európskej komisie zaviesť daň z finančných transakcií (DFT), ktorý je v plnom súlade s jeho názormi vyjadrenými v predchádzajúcich stanoviskách⁽²⁾.

1.2 EHSV už vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽³⁾ zdôraznil, že je dôležité prinavrátiť Európskej únii jej finančnú autonómiu tak, ako to pôvodne obsahoval článok 201 Rímskej zmluvy. EHSV sa nazdáva, že práve v tomto kontexte DFT predstavuje jeden z hlavných prvkov nového systému vlastných zdrojov Únie. Ide o nástroj schopný zabezpečiť potrebnú finančnú sebestačnosť viacročného finančného rámca na obdobie rokov 2014 – 2020.

1.3 EHSV opakovane zdôrazňuje, že je potrebné presadiť zavedenie DFT na celosvetovej úrovni, avšak zhodne so svojim stanoviskom z 15. júla 2010 (pozri poznámku pod čiarou 2) sa nazdáva, že najlepším spôsobom ako dosiahnuť tento cieľ je zaviesť DFT v Európskej únii. EHSV sa v súlade s postojom, ktorý zaujali člen Komisie Algirdas Šemeta a Európsky parlament, nazdáva, že EÚ rovnako, ako to bolo v prípade mnohých

politik s celosvetovým dosahom (napríklad politika vo veci klimatických zmien) môže a musí chopiť sa úlohy vplyvného priekopníka v tejto oblasti⁽⁴⁾. EHSV sa však domnieva, že sa musí vyvinúť maximálne úsilie, aby sa táto daň zaviedla na celosvetovej úrovni.

1.3.1 EHSV sa nazdáva, že ako súčasť tejto línie treba vnímať aj list ministrov financií deviatich členských štátov EÚ (Belgicko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Španielsko, Taliansko) adresovaný dánskemu predsedníctvu Rady EÚ, v ktorom uvítali rozhodnutie predsedníctva urýchliť analýzu a rokovania vo veci zavedenia DFT.

1.4 EHSV sa nazdáva, že zavedenie DFT je súčasťou rozsiahlejšieho procesu, ktorý Komisia začala revíziou hlavných smerníc týkajúcich sa trhov s finančnými nástrojmi [COM(2011) 656; COM(2011) 652 final], s cieľom zaručiť lepšiu transparentnosť, účinnosť a výkonnosť týchto trhov. Okrem toho sa EHSV domnieva, ako to už zdôraznil aj vo svojom predchádzajúcom stanovisku, že stabilita a účinnosť finančného sektora, a teda obmedzenie nadmerného rizika a vytvorenie vhodných stimulov pre inštitúcie finančného sektora sa musia zabezpečiť primeranou reguláciou a dohľadom.

1.5 EHSV sa nazdáva, že v snahe predísť vzniku rizika premiestnenia finančných aktivít, alebo ho aspoň obmedziť na

(1) Európsky parlament „súhlasí so zavedením dane z finančných transakcií, ktorá by zlepšila fungovanie trhu prostredníctvom zníženia špekulácie, pomohla by financovať globálne verejné statky a znížila by verejné deficity“.

Uznesenie Európskeho parlamentu z 8. marca 2011 o inovačnom financovaní na celosvetovej a európskej úrovni. 2010/2105(INI).

(2) Stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému „Daň z finančných transakcií“, prijaté 15. júla 2010, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 81. Stanovisko EHSV na tému „Zdaňovanie finančného sektora“, oznámenie Komisie COM(2010) 549 final, prijaté 15. júna 2011, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 64.

(3) Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie: Preskúmanie rozpočtu EÚ“ (Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 75).

(4) ALGIRDAS ŠEMETA, 17.2.2012, EU tax coordination and the financial sector. Člen Komisie pre dane a colnú úniu, audit a boj proti podvodom. Speech/12/109. Londýn.

Uznesenie Európskeho parlamentu o inovačnom financovaní na celosvetovej a európskej úrovni (P7_TA-PROV(2011)0080).

minimum, by bolo potrebné k zásade miesta pobytu (územný princíp), ktorú navrhuje Komisia, pridružiť zásadu emisie (*issuance principle*) navrhovanú Európskym parlamentom. Ide o zásadu, podľa ktorej sa daň uplatňuje (podobne ako kolková daň – *stamp duties*) na každú transakciu, ktorá „zahŕňa finančný nástroj, ktorý vydala právnická osoba registrovaná v Únii“, v opačnom prípade dohoda o nákupe alebo predaji nenadobúda platnosť ⁽⁵⁾.

1.6 EHSV sa nazdáva, že zavedenie DFT umožní zaručiť spravodlivejšie prispievanie finančného sektora do rozpočtu Európskej únie a národných rozpočtov členských štátov.

1.7 EHSV víta skutočnosť, že zavedením DFT bude možné zmeniť návyky účastníkov finančných trhov znížením objemu vysokofrekvenčných finančných transakcií s nízkou latentnosťou (*high frequency and low latency trading*). Tieto vysoko špekulatívne transakcie narúšajú stabilitu finančných trhov a sú úplne odlúčené od riadneho fungovania reálnej ekonomiky. Pomocou DFT teda bude možné stabilizovať finančné trhy a zvýšiť výhodnosť finančných investícií v strednodobom a dlhodobom časovom horizonte so zameraním na podnikovú sféru.

1.7.1 EHSV sa nazdáva, že zníženie rýchlosti vykonávania vysoko špekulatívnych transakcií v dôsledku zavedenia DFT bude mať výrazný stabilizačný vplyv na cenové výkyvy na finančných trhoch, čo umožní podnikom pôsobiacim v prostredí reálnej ekonomiky vypracovať stabilnejšie finančné scenáre pre vlastné investície ⁽⁶⁾.

1.8 EHSV pokladá za jeden z najdôležitejších vplyvov zavedenia DFT potenciálne zlepšenie situácie štátnych dlhov. Krízy štátnych dlhopisov sa stávajú závažnejšími v období výraznej finančnej nestability. Zvýšený príjem v dôsledku zavedenia DFT prispeje k zlepšeniu fiškálnej stability, a zabráni nutnosti ďalšieho zadlžovania. Priame účinky sa prejavujú v podobe zdrojov, ktoré získajú členské štáty, a nepriame účinky sa odrazia na zdrojoch určených pre rozpočet EÚ, ktorými sa nahradia príspevky členských štátov.

1.9 EHSV uznáva, že zavedenie DFT ako príspevok k fiškálnej harmonizácii, by zaručilo správne fungovanie vnútorného trhu, a tým umožnilo zabrániť narušeniam hospodárskej súťaže v oblasti, v ktorej k dnešnému dňu už najmenej desať členských štátov EÚ dávnejšie zaviedlo rôzne formy zdanenia finančných transakcií.

⁽⁵⁾ Európsky parlament, Návrh správy o návrhu smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES. Spravodajkyňa: Anni Podimata (10.2.2012).

⁽⁶⁾ Schulmeister, S., 2011, Implementation of a General Financial Transaction Tax. Austrian Institute of Economic Research. Commissioned by the Federal Chamber of Labour.
Griffith-Jones, S., Persaud, A., 2012, Financial Transaction Taxes, <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/2012/20120208ATT37596/20120208ATT37596EN.pdf>.

1.10 EHSV zdôrazňuje potrebu pozorne riadiť negatívne makroekonomické a mikroekonomické dôsledky uplatňovania DFT, s cieľom zabrániť vzniku príslušného rizika a súvisiacich nákladov, alebo ich aspoň obmedziť. Preto sa EHSV nazdáva, že v záujme kompenzácie najvýraznejších negatívnych dôsledkov zavedenia DFT pre reálnu ekonomiku by bolo potrebné zaviesť zavedenie vhodných kompenzačných mechanizmov.

1.10.1 EHSV sa nazdáva, že monitorovanie a následné hodnotenie dôsledkov uplatnenia DFT formou správy, ktorá by sa mala zaslať Európskemu parlamentu a Rade, musí prebehnúť každoročne, a nie po uplynutí troch rokov od zavedenia DFT ⁽⁷⁾.

1.11 EHSV sa nazdáva, že vplyv zavedenia DFT treba posudzovať tak, že sa zhrnú aj dlhodobé účinky v podobe zníženia HDP (ako odhaduje Komisia v posúdení vplyvu), s celkovým vplyvom vďaka príspevku i) k lepšiemu fungovaniu finančných trhov vyplývajúcemu z ich väčšej stability; ii) k presmerovaniu investícií do reálnej ekonomiky; iii) k regulačným opatreniam schopným zvýšiť účinnosť, výkonnosť a transparentnosť trhov; iv) k fiškálnej konsolidácii členských štátov v dôsledku väčšej dostupnosti zdrojov; v) k úsporám a investíciám domácností. Tento súbor účinkov by podľa nedávnych odhadov mohol vyvolať dokonca z dlhodobého hľadiska pozitívny nárast HDP vo výške 0,25 % ⁽⁸⁾.

1.12 EHSV vyjadruje svoje výhrady k posúdeniu vplyvu zavedenia DFT, ktoré sprevádza návrh Komisie, a nazdáva sa, že neboli zohľadnené viaceré účinky (z ktorých niektoré sú uvedené v tomto stanovisku), čo by mohlo oslabiť celkové hodnotenie samotného návrhu. Z tohto dôvodu EHSV žiada Komisiu, aby urýchlene vykonala doplnkové podrobnejšie posúdenie.

1.13 EHSV súhlasí s rozhodnutím Komisie navrhnúť DFT namiesto dane z finančných aktivít (DAF), keďže s DAF sa spája väčšie riziko prevodu zvýšených nákladov na spotrebiteľov a podniky a menšie účinky na stabilizáciu finančných trhov napriek tomu, že dokáže lepšie regulovať distribučné aspekty (v dôsledku lepšieho prepojenia so získaným príjmom z finančných aktivít).

1.14 EHSV pokladá za potrebné pripomenúť, že od jesene 2010 podiel európskych občanov, ktorí sú za zavedenie DFT – opýtaných v rámci prieskumu Eurobarometra – neklesá pod úroveň 60 %. (jesen 2010: 61 %, jar 2011: 65 %, jesen 2011: 64 % ⁽⁹⁾). Preto môže byť zavedenie DFT prvým dôležitým krokom k tomu, aby finančný sektor opäť získal potrebnú dôveru európskych občanov.

⁽⁷⁾ Ako je to plánované v súčasnosti v posúdení vplyvu, ktoré vypracovala Komisia SEC(2011) 1103 final.

⁽⁸⁾ Griffith-Jones, S., Persaud, A., 2012, Op.cit.

⁽⁹⁾ Európska komisia, 2011, Eurobarometer 76 – *Public opinion in the European Union - First Results*. Prieskum verejnej mienky uskutočnený v novembri 2011. Zverejnené v decembri 2011.

1.15 EHSV sa zaväzuje, že pri vykonávaní svojej úlohy poradného orgánu Komisie, Európskeho parlamentu a Rady preberie záväzok, bude trvalo monitorovať proces, ktorý povedie k transpozícii návrhu Komisie na zavedenie DFT do legislatívy.

2. Návrh Komisie týkajúci sa smernice Rady, ktorou sa vytvára spoločný systém dane z finančných transakcií

2.1 Európska komisia už od roku 2009 na stretnutiach G20 (Pittsburgh, Toronto, Cannes) presadzuje názor, že je potrebné zaviesť daň z finančných transakcií na celosvetovej úrovni. V tejto súvislosti Komisia už 7. októbra 2010 zverejnila oznámenie o zdaňovaní finančného sektora [COM(2010) 549 final].

2.2 Komisia opäť predkladá návrh zaviesť daň z finančných transakcií (DFT), ktorý je teraz začlenený do systematickejšieho rámca. Návrh zapadá do nového viacročného finančného rámca na obdobie rokov 2014 – 2020, ktorý predložila Komisia s cieľom zaistiť prostredníctvom lepšie dotovaného a presnejšie štruktúrovaného systému vlastných zdrojov väčšiu finančnú autonómiu viacročnému rozpočtu Európskej únie⁽¹⁰⁾.

2.3 Táto daň by sa mala uplatňovať na finančné transakcie, do ktorých sú zapojené finančné inštitúcie, s výnimkou transakcií týkajúcich sa: občanov a podnikov, (uzatváranie poisťovních zmlúv, hypotekárne úvery, spotrebiteľské úvery alebo platobné služby), transakcií na primárnom trhu (s výnimkou emisie a vyplácania akcií a podielov podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov – PKIPCP – a alternatívnych investičných fondov – AIF) a spotových devízových transakcií (nie menových derivátov).

2.4 Platenie DFT sa vzťahuje na finančné inštitúcie, ktoré „pôsobia ako strana finančnej transakcie, buď na svoje vlastné náklady, alebo na účet iných osôb, alebo ktoré pôsobia v mene strany transakcie“. Výnimku tvoria finančné transakcie uskutočňované s Európskou centrálnou bankou (ECB) a národnými centrálnymi bankami. Centrálna protistrana (CPS), centrálni depozitári cenných papierov (CDCP) a medzinárodní centrálni depozitári cenných papierov (MCDPCP), ako aj Európsky nástroj finančnej stability (ENFS), sa nepovažujú za finančné inštitúcie, pokiaľ vykonávajú funkcie, ktoré sa ako také nepovažujú za obchodnú aktivitu.

2.5 Aby sa znížilo riziko premiestnenia, ku ktorému zjavne dôjde, uplatňuje sa zásada miesta pobytu (územný princíp), podľa ktorej nie je dôležité miesto vykonania transakcie, ale členský štát, v ktorom sú usadení zainteresovaní účastníci finančných operácií. Na transakciu sa uplatní daň, ak aspoň jedna z finančných inštitúcií zapojených do transakcie je usadená v EÚ.

⁽¹⁰⁾ Návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovuje viacročný finančný rámec na roky 2014 – 2020 (COM(2011) 398 final), ktorý je normatívnym transponovaním oznámenia Komisie na tému „Rozpočet stratégie Európa 2020“ z 29. júna 2011 (COM(2011) 500 final).

2.5.1 Podľa článku 3 smernice sa finančná inštitúcia považuje za usadenú na území členského štátu, ak je splnená aspoň jedna z týchto podmienok:

- ako taká bola oprávnená orgánmi daného členského štátu konať v súvislosti s transakciami, na ktoré sa vzťahuje toto oprávnenie,
- má svoje registrované sídlo v rámci daného členského štátu,
- jej trvalé bydlisko alebo miesto obvyklého pobytu sa nachádza v danom členskom štáte,
- má pobočku v danom členskom štáte,
- je stranou, ktorá koná na vlastný účet alebo na účet inej osoby alebo ktorá koná v mene strany transakcie, finančnej transakcie s inou finančnou inštitúciou so sídlom v danom členskom štáte alebo so stranou, ktorá má sídlo na území daného členského štátu a ktorá nie je finančnou inštitúciou⁽¹¹⁾.

2.6 Povinnosť zaplatiť DFT vzniká v okamihu uskutočnenia každej finančnej transakcie. Vzhľadom na odlišnú povahu transakcií sa zavádzajú dva rôzne daňové základy. Prvý sa vzťahuje na transakcie, ktoré sa netýkajú derivátových dohôd, pre ktoré sa daňový základ rovná úhrade, ktorú účastník transakcie platí alebo musí zaplatiť tretej strane. Ak je úhrada nižšia ako tržobná cena, alebo sa nestanovuje, je daňovým základom tržobná cena. Druhý prípad sa vzťahuje na finančné transakcie, ktoré sa týkajú derivátových dohôd, pričom daňový základ bude zhodný s hodnotou derivátovej dohody známou v okamihu uskutočnenia finančnej transakcie.

2.6.1 Minimálne sadzby, ktoré členské štáty musia uplatňovať z daňového základu, sa delia na:

- i) 0,1 % v prípade finančných transakcií, ktoré sa netýkajú derivátových dohôd;
- ii) 0,01 % v prípade finančných transakcií, ktoré sa týkajú derivátových dohôd.

Členské štáty môžu v rámci každej kategórie transakcií uplatňovať len jednu sadzbu dane. Členské štáty sa však môžu rozhodnúť uplatňovať vyššie sadzby než stanovené minimálne sadzby.

2.7 Za zaplatenie dane je zodpovedná každá finančná inštitúcia, ktorá je stranou transakcie a koná buď na svoje vlastné náklady, alebo na účet iných osôb, alebo ktorá pôsobí v mene strany transakcie alebo ak transakcia bola vykonaná v jej mene, v každom prípade sú ostatní účastníci transakcie za určitých podmienok spoločne a nerozdielne zodpovední za platbu

⁽¹¹⁾ Ak je splnená viac ako jedna z podmienok, na určenie členského štátu, v ktorom má finančná inštitúcia sídlo, je relevantná prvá podmienka v poradí splnená od začiatku príslušného zoznamu.

dane. Členským štátom sa ponecháva slobodné rozhodnutie určiť prípadné ďalšie zodpovedné subjekty a povinnosti týkajúce sa registrácie, účtovníctva a oznamovania a iné povinnosti, ktorými sa má zabezpečiť, že DFT sa skutočne zaplatí.

2.8 V prípade elektronicky vykonanej transakcie musí byť daň zaplatená vo chvíli, keď vznikla daňová povinnosť; vo všetkých ostatných prípadoch najneskôr do troch pracovných dní.

2.9 Je úlohou členských štátov prijať preventívne opatrenia na zabránenie daňovým únikom, vyhýbaniu sa daňovej povinnosti a zneužívaniu. V tejto oblasti môže Komisia navrhnúť delegované akty po predchádzajúcej konzultácii s Radou.

2.10 Zavedenie DFT znamená, že sa zrušia a nezavedú ďalšie prípadné dane z finančných transakcií na úrovni členských štátov.

2.11 V rámci návrh Komisie by zavedenie spoločnej minimálnej dane, ktorej vstup do platnosti sa očakáva 1. januára 2014, umožnilo zosúladiť iniciatívy, ktoré už členské štáty podnikli v súvislosti s DFT, čím by sa zaručilo správne fungovanie jednotného trhu.

2.12 Rozhodnutie zaviesť daň z finančných transakcií bolo prijaté po vykonaní posúdenia vplyvu, kde sa ako možná alternatíva zohľadnilo aj zavedenie dane z finančných činností (DFČ), avšak napokon sa ako vhodnejšie riešenie uprednostnilo zavedenie DFT. Na základe tohto posúdenia vplyvu sa ročné príjmy z DFT odhadujú na 57 miliárd eur ročne (37 miliárd by malo plynúť do rozpočtu EÚ, zatiaľ čo zvyšných 20 miliárd by malo obohatiť rozpočty jednotlivých členských štátov) ⁽¹²⁾.

2.13 Stanovuje sa, že Komisia bude pravidelne predkladať Rade správu o uplatňovaní tejto smernice s prípadnými návrhmi na jej zmenu a doplnenie. Prvá správa by sa mala predložiť do 31. decembra 2016 a nasledujúce sa budú vypracúvať raz za päť rokov.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV v tomto stanovisku zamýšľa zhodnotiť návrh Komisie, ktorého zámerom je presadiť smernicu Rady s cieľom vytvoriť spoločný systém zdaňovania finančných transakcií [COM(2011) 594 final] ⁽¹³⁾.

3.2 Cieľom tohto stanoviska je ďalej prehlbovať túto problematiku v rámci, ktorý v minulosti vymedzilo stanovisko

z 15. júla 2010 o dani z finančných transakcií a stanovisko z 15. júna 2011 o zdaňovaní finančného sektora [COM(2010) 549 final] (pozri poznámku pod čiarou 2).

3.3 Návrh na DFT vychádza z poznania, že finančné trhy následkom rozvoja informačných a komunikačných technológií zaznamenali v uplynulých dvoch desaťročiach exponenciálny nárast objemu finančných transakcií a volatility súvisiacich cien, s destabilizačnými dôsledkami pre celosvetové hospodárstvo ⁽¹⁴⁾.

3.3.1 Finančné trhy postupne presunuli svoje ťažisko tak, že sa z „nástrojov“ získavania finančných zdrojov stali „samoúčelové“ a vlastne nahradili reálnu ekonomiku. So zreteľom na túto situáciu EHSV pokladá za potrebné podrobiť tieto trhy mechanizmom, ktoré by dokázali zaručiť účinnosť prostredníctvom ich regulácie a efektívnosť pomocou transparentnosti, pričom treba zaručiť, aby prispievali rovným dielom ako ostatné výrobné činitele k vytváraniu rozpočtu Únie a rozpočtov členských štátov ⁽¹⁵⁾.

3.3.2 EHSV opakovane poukázal na skutočnosť, že súčasná kríza je dôsledkom finančnej krízy, ktorá vypukla v roku 2007 a od roku 2008 sa rozšírila na reálnu ekonomiku ⁽¹⁶⁾, a nazdáva sa, že finančný sektor, ktorý za túto krízu nesie hlavnú zodpovednosť, musí rovným dielom prispieť k jej prekonaniu. Doterajšie úsilie, ktoré členské štáty vynaložili na podporu finančného sektora (vo forme financovania a záruk), možno vyčíslieť na 4 600 miliárd eur, t. j. 39 % HDP EÚ-27 v roku 2009. Tento príspevok nebezpečne ohrozil verejné financie niektorých členských štátov EÚ, čo vyvolalo nebezpečnú krízu eurozóny ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Devízové transakcie na svete presahujú najmenej 70-krát objem obchodných transakcií s tovarom a službami. V roku 2006 transakcie na derivátových trhoch v Európe predstavovali 84-násobok HDP, zatiaľ čo objem transakcií na spotovom trhu (nákup a predaj devíz alebo cenných papierov s okamžitými dohodami stanovenými na mieste) bol len 12-krát vyšší než nominálny HDP EÚ.

Schulmeister, S., Schratzenstaller, M., Picek, O., 2008, *A General Financial Transaction Tax – Motives, Revenues, Feasibility and Effects*, Austrian Institute of Economic Research, Research Study commissioned by Ecosocial Forum Austria, co-financed by Federal Ministry of Finance and Federal Ministry of Economics and Labour, marec 2008.

⁽¹⁵⁾ Haug, J., Lamassoure, A., Verhofstadt, G., Gros, D., De Grauwe, P., Ricard-Nihoul, G., Rubio, E., 2011, *Europe for Growth – For a Radical Change in Financing the EU*.

Správa de Larosièrovej skupiny (Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009).

Európsky parlament, 15. júna 2010, Správa o finančnej, hospodárskej a sociálnej kríze: odporúčania týkajúce sa opatrení a iniciatív, ktoré treba prijať (2010/2242 (INI)), spravodajkyňa: pani PERVENCHE BÈRES.

Európsky parlament, 8. marca 2010, Uznesenie o daniach z finančných transakcií. (2009/2750 (RSP)).

Uznesenie Európskeho parlamentu z 8. marca 2011 o inovačnom financovaní na celosvetovej a európskej úrovni. 2010/2105(INI), spravodajkyňa: pani ANNI PODIMATA.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Prehlbovanie koordinácie hospodárskej politiky pre stabilitu, rast a pracovné miesta – nástroje silnejšej správy ekonomických záležitostí EÚ“, Ú. v. EÚ C 107, 6.4.2011.

⁽¹⁷⁾ Európska komisia, Brusel 28. septembra 2011, SEC(2011) 1103 final, Pracovný dokument útvarov Komisie: Zhrnutie správy o posúdení vplyvu s názvom – Sprievodný dokument – Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES.

⁽¹²⁾ Európska komisia, Brusel 28. septembra 2011, SEC(2011) 1103 final, Pracovný dokument útvarov Komisie: Zhrnutie správy o posúdení vplyvu s názvom – Sprievodný dokument – Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES.

⁽¹³⁾ Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES, COM(2011) 594 final.

3.4 V tejto súvislosti je návrh na zdanenie finančných transakcií súčasťou procesu, ktorý Komisia začala revíziou hlavných smerníc týkajúcich sa sektora trhov s cennými papiermi, s cieľom zaručiť lepšiu reguláciu a transparentnosť finančných trhov⁽¹⁸⁾, čo EHSV opakovane požadoval vo svojich stanoviskách.

3.5 EHSV už pri dvoch nezávislých príležitostiach vyjadril svoj kladný postoj k zavedeniu dane z finančných transakcií, a to v stanovisku z vlastnej iniciatívy z 15. júla 2010 (pozri poznámku pod čiarou 2), ako aj v stanovisku z 15. júna 2011 (pozri poznámku pod čiarou 2),.

3.5.1 Podľa názoru EHSV návrhom Komisie COM(2011) 594 final sa zavádza európsky systém zdaňovania finančných transakcií v súlade so všeobecnými usmerneniami návrhov, ktoré boli predmetom predchádzajúcich dvoch stanovísk.

3.6 EHSV uznáva opodstatnenosť hlavných dôvodov, ktoré viedli Komisiu k návrhu zaviesť DFT na európskej úrovni:

- zvýšiť daňové odvody z finančných činností v záujme ich spravodlivejšieho prispievania do rozpočtu Únie a rozpočtov členských štátov,
- zmeniť správanie účastníkov finančných trhov znížením objemu vysokofrekvenčných finančných transakcií s nízkou latentnosťou (*high frequency and low latency trading*),
- zosúladiť DFT jednotlivých členských štátov stanovením dvoch minimálnych sadzieb dane (0,1 % pre dlhopisy a akcie, 0,01 % pre deriváty).

3.6.1 Pokiaľ ide o príspevok do rozpočtu Únie a členských štátov, hospodárska kríza, a nedávna kríza štátneho dlhu si vyžadujú politické opatrenia schopné oživiť hospodársky rozvoj v kontexte čoraz prísnejších obmedzení verejného rozpočtu. Zavedenie DFT by prispelo k novému systému vlastných zdrojov rozpočtu EÚ umožnilo podstatne znížiť príspevky členských štátov, čo by pomohlo ozdraviť národné rozpočty. Podľa odhadov Komisie by nové vlastné zdroje v roku 2020 mohli tvoriť približne polovicu rozpočtu EÚ a podiel príspevkov členských štátov na hrubom národnom dôchodku by sa znížil na tretinu v porovnaní so súčasným podielom, ktorý presahuje tri štvrtiny.

3.6.1.1 Ako sa už uviedlo, uplatnenie DFT by bolo opodstatnené aj požiadavkou spravodlivosti. Finančný systém v uplynulých rokoch profitoval zo znížených daňových sadzieb

⁽¹⁸⁾ Brusel, 20. októbra 2011, COM(2011) 656 final, Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES.

Brusel, 20. októbra 2011, COM(2011) 652 final, Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie [EMIR] o mimoburzových derivátoch, centrálnych protistranách a archívoch obchodných údajov.

v dôsledku daňového zvýhodnenia vo výške približne 18 miliárd eur ročne, ktoré vyplývalo z vyňatia finančných služieb z platby DPH.

3.6.1.2 V tejto súvislosti už EHSV zaujal kladný postoj k návrhu Komisie zmeniť systém zdaňovania zvýšením príslušného príspevku finančného sektora. Preto sa EHSV nazdáva, že návrh Komisie sa uberá požadovaným smerom.

3.6.2 Pokiaľ ide o možnosť pomocou DFT znížiť objem vysoko rizikových finančných transakcií s vysokým stupňom volatility, treba sa pristiaviť pri kategórii finančných transakcií, ktoré by mal tento návrh najviac zasiahnuť. Vysokofrekvenčné finančné transakcie s nízkou latentnosťou vďaka špičkovým informačným technológiám využívajú komplexné matematické algoritmy schopné v zlomku sekundy analyzovať údaje trhu a uplatniť príslušné stratégie zásahu do finančných trhov (kvantita, cena, načasovanie, umiestnenie – *price, timing, location* – obchodníkov, pokyny na nákup/predaj), čím radikálne znižujú čas latentnosti (meraný v mikrosekundách – milióntinách sekundy). Takýmito transakciami účastník finančného trhu dokáže zareagovať na trhy „v predstihu“ tým, že vykonáva transakcie nákupu a predaja, ktoré sú uzavierané v rozpätí niekoľkých desiatín sekundy. Táto kategória transakcií bola dokonca označená za „informatické zneužívanie dôverných informácií v obchodnom styku“ (*insider trading*)⁽¹⁹⁾.

3.6.2.1 Podiel takýchto transakcií na celkovom obchodovaní na finančných trhoch EÚ sa pohybuje v rozpätí od 13 % do 40 %. Odhaduje sa, že v Spojených štátoch sa objem vysokofrekvenčných finančných transakcií len za štyri roky (2004 – 2009) zvýšil z 30 % na 70 %⁽²⁰⁾.

3.6.2.2 Tieto transakcie sú transakciami, ktoré úplne odlúčené od riadneho fungovania reálnej ekonomiky dokážu, okrem iného, odčerpávať likviditu zvnútra hospodárskeho systému, čím oslabujú systémovú odolnosť chápanú ako schopnosť systému odolávať náporom vyplývajúcim z kritických fáz⁽²¹⁾.

3.6.2.3 Zavedenie DFT po zvýšení transakčných nákladov by malo negatívny vplyv na vysokofrekvenčné obchodovanie v dôsledku kumulatívnych účinkov uplatnenia dane. Znížený

⁽¹⁹⁾ Schulmeister, S., (2011), Op.cit.

The New York Times, 23/7/2011, *Stock Traders Find Speed Pays, in Milliseconds*. Duhigg, C.

⁽²⁰⁾ Európska komisia, 8. decembra 2010, verejná konzultácia na tému revízie smernice o trhu s finančnými nástrojmi a revízie smernice o zneužívaní trhu (MiFID) (*Review of the Markets in Financial Instrument Directive – MiFID*), GR pre vnútorný trh a služby.

Európska komisia, 20. októbra 2010, SEC(2011) 1226 final, Pracovný dokument útvarov Komisie. *Impact Assessment Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Markets in financial instruments [Recast] and the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in financial instruments.*

Austrian Institute of Economic Research, 2011, op. cit.

⁽²¹⁾ Persaud, A., 14. októbra 2011, *La Tobin Tax? Si può fare* (www.lavoce.info).

objem vysokofrekvenčných transakcií by podporilo presmerovanie činnosti finančných inštitúcií na tradičnú finančnú činnosť v podobe sprostredkovania úverov, s nespornými výhodami pre tých účastníkov trhu – ako napr. malé a stredné podniky – ktoré v súčasnosti znášajú dôsledky vážneho nedostatku likvidity.

3.6.2.4 Existujúce systémy zdaňovania finančných transakcií preukázali schopnosť znížiť objemy obchodovania a volatilitu cien cenných papierov, umožňujúc tak znížiť poisťné za poistenie rizika, preto sa dá oprávnene očakávať, že zavedenie DFT na európskej úrovni povedie k značnému oslabeniu aj tejto kategórie „neproduktívnych“ transakcií.

3.6.3 Pokiaľ ide o cieľ fiškálnej harmonizácie, k dnešnému dňu desať členských štátov EÚ už dávnejšie zaviedlo rôzne formy daní z finančných činností a transakcií (Belgicko, Cyprus, Francúzsko, Fínsko, Grécko, Írsko, Poľsko, Rumunsko, Spojené kráľovstvo a Taliansko). Tieto krajiny budú požiadané, aby prispôsobili svoje právne predpisy legislatíve EÚ (inými slovami, vyhovieť napr. prípadným požiadavkám uplatniť minimálnu sadzbu a zosúladiť daňový základ s ustanoveniami EÚ). Zavedenie DFT by z hľadiska správneho fungovania vnútorného trhu umožnilo zvýhodniť účinnejšie finančné trhy a predísť ich narušeniu v dôsledku daňových pravidiel stanovených jednostranne členskými štátmi.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Komisia vypracovala posúdenie dlhodobého vplyvu zavedenia DFT na hrubý domáci produkt (HDP), ktorý odhaduje v rozpätí od – 0,17 % (v prípade sadzby 0,01 %) až – 1,76 % (v prípade sadzby 0,1 %) v rámci obzvlášť prísneho scenára, kde sa nezohľadnili niektoré „zmiernujúce“ účinky, ako napr. vylúčenie primárneho trhu, vylúčenie transakcií, ktorých aspoň jeden účastník nie je finančnou inštitúciou, a účinky na iné makroekonomické premenné. Komisia sa nazdáva, že ak by sa zohľadnili aj „zmiernujúce“ účinky, maximálny účinok na HDP by sa zmenil z – 1,76 % na – 0,53 %. Odhadovaný vplyv na zamestnanosť sa pohybuje v rozpätí od – 0,03 % (v prípade sadzby 0,01 %) až 0,20 % (v prípade sadzby 0,1 %).

4.2 V skutočnosti by sa dalo rátať s celkovým vplyvom dokonca s pozitívnou hodnotou výkyvu HDP vo výške 0,25 % ⁽²²⁾, ak by sa k dlhodobým účinkom na HDP v dôsledku zavedenia DFT pridali účinky spojené s lepším fungovaním finančných trhov vyplývajúcim z ich väčšej stability, s presmerovaním investícií do reálnej ekonomiky, s regulačnými opatreniami schopnými zvýšiť účinnosť, výkonnosť a transparentnosť trhov, s fiškálnou konsolidáciou členských štátov v dôsledku väčšej dostupnosti zdrojov.

4.3 EHSV považuje posúdenie vplyvu, ktoré sprievádza návrh Komisie, za nedostatočné, a preto považuje za potrebné, aby

Komisia predložila doplnkovú analýzu k tomuto posúdeniu vplyvu, ktorá by dokázala dôkladnejšie vylíčiť dosah návrhu.

4.3.1 EHSV sa nazdáva, že treba zohľadniť: niektoré účinky, na ktoré sa poukazuje v tomto stanovisku a ktoré Komisia nezohľadnila vo svojom posúdení vplyvu; niektoré vysvetlenia predpokladov, z ktorých vychádza Komisia v posúdení vplyvu (ako napr. elasticita dopytu po finančných produktoch, na ktoré sa vzťahuje DFT); vplyv možného prevodu nákladov na spotrebiteľov a podniky; a účinky zavedenia DFT na zamestnanosť vo finančnom sektore členských štátov EÚ.

4.4 EHSV sa nazdáva, že zavedenie DFT musí prebehnúť náležitým spôsobom, aby sa predišlo vzniku rizika a súvisiacich nákladov, alebo aby sa aspoň obmedzili. EHSV sa domnieva, že je potrebné zohľadniť tieto riziká: prípadný presun záťaže, ktorú predstavuje táto daň, na podniky a spotrebiteľov vo forme zvýšenej ceny úverov; zníženie výnosu penzijných fondov; premiestnenie finančných investícií; zvýšenie nákladov podnikov v súvislosti s poistením rizík (na zabezpečenie proti výkyvom cien komodít a menových kurzov); účinky dane na zisk finančného sektora a na tie členské štáty, v ktorých tento sektor zastáva významné postavenie; dosah na hospodárstvo vzhľadom na to, že zavedenie dane by prebehlo vo fáze hospodárskeho cyklu, pre ktorú sú príznačné prvky recesie.

4.5 EHSV sa nazdáva, že protívahou týchto rizík sú oveľa väčšie príležitosti a výhody. DFT síce zaťaží krátkodobé investície, avšak podmieni zvýšenie dopytu po investíciách v strednodobom a dlhodobom časovom horizonte, ktoré sú typické pre podniky a štáty. To všetko sa odrazí na zvýšenej likvidite dostupnej na trhoch, čo pomôže zlepšiť situáciu podnikov, domácností a štátnych dlhov. Obzvlášť veľký význam bude mať stabilita, ktorá sa vnesie na trhy s derivátmi. Charakteristiky týchto produktov zásadne ovplyvňujú počet uskutočnených transakcií, čo povedie k pozastaveniu množenia sa produktov, ktoré nesú hlavnú zodpovednosť za krízu finančných trhov a svetového hospodárstva v týchto rokoch.

4.6 Vzhľadom na spôsoby a typológie investovania by eventuálne dodatočné odvody z penzijných fondov v dôsledku zavedenia DFT boli obmedzené, a navyše možné zhodnotenie aktív, ktoré sú typické pre penzijné fondy (investície s nižšou mierou volatility), môže vyrovnať a dokonca prevýšiť prípadné výnosy znížené uplatňovaním tejto dane. EHSV sa však nazdáva, že by sa v rámci úsilia prekaziť alebo obmedziť vplyv na penzijné fondy mala zohľadniť možnosť znížiť sadzby alebo zaviesť pre ne nejaké výnimky.

4.7 Rozsah pôsobnosti a sadzby DFT majú rozhodujúci význam, pokiaľ ide o cieľ obmedziť negatívne účinky premiestnenia investícií a finančných fondov mimo EÚ. Na túto potrebu poukázal aj EHSV v súvislosti s prijatím dane už nie v globálnom kontexte.

⁽²²⁾ Griffith-Jones, S., Persaud, A., 2012, Op.cit.

4.7.1 Pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti DFT, uplatňovanie zásady miesta pobytu (alebo územného princípu), znamená, že aj finančné inštitúcie tretích krajín usadené v EU podliehajú zdaneniu a to vytvára široké spektrum uplatnenia. Už samotné vymedzenie územného princípu finančných inštitúcií na účely stanovenia členského štátu, ktorý bude vyberať daň, vytvára dobré predpoklady na obmedzení prípadov daňových únikov alebo vyhýbania sa daňovej povinnosti.

4.7.2 EHSV v záujme ďalšieho obmedzenia účinkov premiestnenia finančných transakcií podporuje návrh, ktorý predložil Európsky parlament, zaviesť zásadu emisie (*issuance principle*), podľa ktorej sa daň uplatňuje (podobne ako kolková daň – *stamp duties*) na každú transakciu, ktorá „zahŕňa finančný nástroj, ktorý vydala právnická osoba registrovaná v Únii“⁽²³⁾.

4.7.3 Pokiaľ ide o uplatňovanie sadzieb, EHSV pripomína, že vo svojom stanovisku prijatom v roku 2010 (pozri poznámku pod čiarou 2) poukázal na zavedenie jednotnej sadzby vo výške 0,05 %, a súhlasí s názorom, že uplatnenie dvoch sadzieb tak, ako to navrhuje Komisia, slúži na zmiernenie rizika premiestnenia trhov a zaručuje primerané zdroje pre rozpočty Únie a členských štátov.

4.7.4 EHSV okrem toho pripomína, že tam, kde bola DFT zavedená s osobitným dôrazom na jej správu, daňový základ a uplatňovanie sadzby, sa dosiahli pozitívne výsledky z hľadiska príjmov bez toho, aby sa ohrozil hospodársky rast. Došlo k tomu v Južnej Kórei, Hongkongu, Indii, Brazílii, Taiwane, Juhoafrickej republike⁽²⁴⁾.

4.8 Vylúčenie primárneho trhu z rozsahu pôsobnosti zdaňovania obmedzuje na minimum účinky DFT na náklady financovania reálnej hospodárskej činnosti a redukuje ich na nepriame účinky, ktoré vznikajú v dôsledku prípadnej menšej likvidity, ktorú táto daň vnáša do cenných papierov, s ktorými obchodujú finančné inštitúcie.

4.9 Daň tým, že sa uplatňuje aj na menové deriváty, ale nie na spotové devízové transakcie, by mala umožniť zasiahnuť podstatnú časť transakcií so špekulatívnym účelom, ktoré sa

týkajú devízových trhov⁽²⁵⁾. Prípadné zhrnutie spotových devízových transakcií do rozsahu pôsobnosti DFT by nebolo skutočným obmedzením voľného pohybu kapitálu (vzhľadom na plánované sadzby), ani porušením príslušných častí Lisabonskej zmluvy (*Leading Group on Innovating Financing for Development*, Paríž, jún 2010)

4.10 Ako už skonštatoval EHSV (stanovisko prijaté v roku 2011, pozri poznámku pod čiarou 2), DFT a DFA nie sú alternatívnymi systémami zdaňovania. DFT ovplyvňuje predovšetkým transakcie v krátkom časovom horizonte, zatiaľ čo DFA sa týka celkovo všetkých finančných aktivít (a teda aj tých, ktoré sú obchodované na primárnom trhu). Zavedenie DFT nevylučuje možnosť uplatňovať aj európsky systém DFA, najmä ak je hlavným cieľom spravodlivý a výrazný príspevok finančného sektora k verejným financiám (stanovisko z roku 2010, pozri poznámku pod čiarou 2), ako aj harmonizácia odvodov z finančných aktivít na posilnenie jednotného trhu. Uplatnenie európskeho systému zdaňovania finančných transakcií okrem toho samo osebe zvýrazňuje požiadavku väčšej jednotnosti daňových systémov jednotlivých členských štátov v oblasti finančnej činnosti vo všeobecnosti.

4.10.1 DFT bude mať progresívne distribučné účinky, jednak preto, že skupiny s vyšším príjmom využívajú služby poskytované finančným sektorom vo väčšej miere, jednak preto, že domácnosti a podniky, ktoré nepôsobia na finančných trhoch, nebudú znášať priame náklady spojené s daňou, keďže sa neuplatňuje na činnosti súvisiace s prijímaním a poskytovaním úverov domácnostiam a podnikom. Na tieto transakcie by sa vzťahovali len prípadné nepriame náklady, ktoré vznikajú v dôsledku menšieho objemu likvidity v rámci aktivít, ktoré vykonávajú finančné inštitúcie.

4.11 Systém vyberania dane je jednoduchý a má veľmi nízke náklady v prípade transakcií, ktoré sa vykonávajú na trhoch, a vo všeobecnosti v prípade registrovaných transakcií. To podporuje požiadavku rozšíriť povinnú registráciu finančných transakcií aj na mimoburzové obchodovanie, pre ktoré sú príznačné neštandardné produkty obchodované bilaterálne na mimoburzových trhoch s derivátmi.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽²³⁾ Ak protistrana transakcie pri prevode vlastníctva alebo predaji nezaplatí kolkovú daň, zmluva nenadobúda platnosť. Európsky parlament, Návrh správy o návrhu smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES. Spravodajkyňa: Anni Podimata (10.2.2012). 2011/0261(CNS).

⁽²⁴⁾ Griffith-Jones, S., Persaud, A., 2012, Op.cit.

⁽²⁵⁾ Devízové transakcie sú presne tým druhom transakcií, pre ktoré J. Tobin uvažoval zaviesť takúto daň. Tobin, J., 1978, A Proposal for International Monetary Reform. Prof Tobin's Presidential Address at 1978 Conference of Eastern Economic Association. Wash. D.C., Cowles Foundation Paper – Reprinted for Eastern Economic Journal, 4(3-4) July-October 1978.

PRÍLOHA

K Stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy boli v rozprave zamietnuté, ale získali viac ako štvrtinu hlasov.

Bod 1.1

Vložiť nový bod 1.2 za bod 1.1:

„Výbor však vyjadruje veľké obavy, pokiaľ ide o negatívne dôsledky tejto dane, ktoré by mohla mať na rast a zamestnanosť, na ktoré poukazuje aj Komisia vo svojom hodnotení vplyvu. Má obavy aj z dôsledkov mimo finančnej sféry, najmä v súvislosti s prístupom malých a stredných podnikov a poľnohospodárov ku kapitálu, ako aj zvyšovaním nákladov pre poberateľov úverov či tých, ktorí majú dôchodkové sporenie. Navrhovaná daň pravdepodobne zníži kúpnu silu domácností s nízkymi príjmami.“

Zdôvodnenie

Bude podané ústne.

Pozmeňovací návrh bol predložený na hlasovanie a zamietnutý, keďže získal podporu 93 hlasov, pričom proti hlasovalo 143 členov a 11 členovia sa hlasovania zdržali.

Bod 1.10

Zmeniť:

„EHSV zdôrazňuje potrebu pozorne riadiť negatívne makroekonomické a mikroekonomické dôsledky uplatňovania DFT, s cieľom zabrániť vzniku príslušného rizika a súvisiacich nákladov, alebo ich aspoň obmedziť. V tejto súvislosti je dôležité poznamenať, že rôzny podiel finančného sektora v pomere k celému hospodárstvu jednotlivých členských štátov navyše naznačuje, že členské štáty by nemuseli niesť túto daňovú záťaž v rovnakej miere. Preto sa EHSV nazdáva, že v záujme kompenzácie najvýraznejších negatívnych dôsledkov zavedenia DFT pre reálnu ekonomiku by bolo potrebné zvážiť zavedenie vhodných kompenzačných mechanizmov.“

Zdôvodnenie

Je skutočnosťou, že finančný sektor má v každom členskom štáte odlišnú hospodársku váhu v pomere k celému hospodárstvu. Je preto iba správne, že EHSV túto skutočnosť uznáva.

Pozmeňovací návrh bol predložený na hlasovanie a zamietnutý, keďže získal podporu 86 hlasov, pričom proti hlasovalo 137 členov a 15 členovia sa hlasovania zdržali.

Bod 3.3.2

Doplniť:

„EHSV opakovane poukázal na skutočnosť, že súčasná kríza je dôsledkom finančnej krízy, ktorá vypukla v roku 2007 a od roku 2008 sa rozšírila na reálnu ekonomiku⁽¹⁾, a nazdáva sa, že finančný sektor, ktorý za túto krízu nesie hlavnú zodpovednosť (spolu s politikmi), musí rovným dielom prispieť k jej prekonaniu. Doterajšie úsilie, ktoré členské štáty vynaložili na podporu finančného sektora (vo forme financovania a záruk), možno vyčísliť na 4 600 miliárd eur, t. j. 39 % HDP EÚ-27 v roku 2009. Tento príspevok nebezpečne ohrozil verejné financie niektorých členských štátov EÚ, čo vyvolalo nebezpečnú krízu eurozóny⁽²⁾.“

Zdôvodnenie

Ak hovoríme o zodpovednosti za krízu, nesmieme zabúdať na politikov, pretože je jasné, že ich dlhoročné nezodpovedné kroky do veľkej miery prispeli k vypuknutiu krízy v mnohých krajinách.

Pozmeňovací návrh bol predložený na hlasovanie a zamietnutý, keďže získal podporu 72 hlasov, pričom proti hlasovalo 154 členov a 15 členovia sa hlasovania zdržali.

⁽¹⁾ Stanovisko na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Prehľadovanie koordinácie hospodárskej politiky pre stabilitu, rast a pracovné miesta – nástroje silnejšej správy ekonomických záležitostí EÚ“, Ú. v. EÚ C 107, 6.4.2011.

⁽²⁾ Európska komisia, Brusel 28. septembra 2011, SEC(2011) 1103 final, Pracovný dokument útvarov Komisie: Zhrnutie správy o posúdení vplyvu s názvom – Sprievodný dokument – Návrh smernice Rady o spoločnom systéme dane z finančných transakcií, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2008/7/ES.

Bod 4.6

Zmeniť:

„Vzhľadom na spôsoby a typológie investovania ~~by sa môže stať, že eventuálne~~ dodatočné odvody z penzijných fondov budú v dôsledku zavedenia DFT ~~boli považované za~~ obmedzené, a ~~navyše~~ možné zhodnotenie aktív, ktoré sú typické pre penzijné fondy (investície s nižšou mierou volatility), ~~môže~~ vyrovnávať a dokonca prevýšiť prípadné výnosy znížené uplatňovaním tejto dane. ~~Je však veľmi pravdepodobné, že v dôsledku zavedenia tejto dane sa znížia budúce dôchodky, čo je obzvlášť dôležité pre pracovníkov z tých členských štátov, v ktorých prostriedky zhromažďované v kapitalizačných penzijných fondoch predstavujú veľkú časť dôchodku.~~ EHSV sa ~~však~~ ~~preto~~ nazdáva, že by sa v snahe prekaziť alebo obmedziť vplyv na penzijné fondy mala úplne oslobodiť od tejto dane transakcie zamerané na odvádzanie (platu) príspevkov do penzijného fondu alebo ich konečné vyplatenie, a mala by sa zohľadniť možnosť výrazne znížiť sadzby alebo zaviesť pre tento sektor ~~nejaké~~ výnimky v prípade ostatných transakcií.“

Zdôvodnenie

Ako vyplýva z informácií, ktoré odzneli na schôdzi študijnej skupiny, v dôsledku tejto dane sa môže stať, že budúce dôchodky z kapitalizačných fondov budú až o 5 % nižšie. Je amorálne, aby milióny budúcich európskych dôchodcov boli týmto spôsobom nútené akceptovať, že sa ich budúci, väčšinou už aj tak veľmi nízky dôchodok ešte viac zníži.

Pozmeňovací návrh bol predložený na hlasovanie a zamietnutý, keďže získal podporu 82 hlasov, pričom proti hlasovalo 142 členov a 19 členovia sa hlasovania zdržali.

Bod 4.7.3

Doplniť:

„Pokiaľ ide o uplatňovanie sadzieb, EHSV pripomína, že vo svojom stanovisku z roku 2010 (pozri poznámku pod čiarou 2) poukázal na zavedenie jednotnej sadzby vo výške 0,05 %, a súhlasí s názorom, že uplatnenie dvoch sadzieb tak, ako to navrhuje Komisia, slúži na zmiernenie rizika premiestnenia trhov a zaručuje primerané zdroje rozpočtom Únie a členských štátov. EHSV sa však domnieva, že keby sa táto daň mala vzťahovať len na členské krajiny Európskej únie a nemala celosvetový charakter, maximálna sadzba by nemala prekročiť 0,05 % a k jej prípadnému zvýšeniu na 0,1 % (v súlade s návrhom Komisie) by mohlo dôjsť po niekoľkých rokoch a po podrobnej analýze hospodárskych a sociálnych účinkov súčasného systému.“

Zdôvodnenie

Nie je žiaden dôvod, najmä vzhľadom na množstvo ťažko predvídateľných účinkov navrhovaného riešenia, aby EHSV menil svoj doterajší názor v súvislosti s maximálnou sadzbou vo výške 0,05 %.

Pozmeňovací návrh bol predložený na hlasovanie a zamietnutý, keďže získal podporu 85 hlasov, pričom proti hlasovalo 144 členov a 12 členovia sa hlasovania zdržali.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu)“

COM(2011) 651 final – 2011/0295 (COD)

a na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestných sankciách za obchodovanie s využitím dôverných informácií a manipuláciu s trhom“

COM(2011) 654 final – 2011/0297 (COD)

(2012/C 181/12)

Spravodajca: **Arno METZLER**

Rada (25. novembra 2011) a Európsky parlament (15. novembra 2011) sa rozhodli podľa článkov 114 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu)“

COM(2011) 651 final – 2011/0295 (COD).

Rada sa 2. decembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestných sankciách za obchodovanie s využitím dôverných informácií a manipuláciu s trhom“

COM(2011) 654 final – 2011/0297 (COD).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 138 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Obsah a závery

1.1 EHSV víta, že Komisia svojím návrhom aktualizuje rámec vytvorený platnou smernicou o zneužívaní trhu, čím chráni dôveru v integritu kapitálových trhov.

1.2 EHSV v zásade súhlasí s návrhom, ktorý predložila Komisia. Pokiaľ ide o konkrétnu formu návrhu Komisie v podobe nariadenia a smernice, EHSV má v tejto súvislosti rôzne pochybnosti, ktoré sú sčasti zásadné.

1.3 Najmä nejasná formulácia skutkovej podstaty mnohých prípadoch trestných činov v návrhu nariadenia o zneužívaní trhu, ako aj presunutie ďalšej konkretizácie na orgán ESMA (Európsky orgán pre cenné papiere a trhy), resp. Komisiu na úrovni 2 môžu viesť k značnej právnej neistote. Táto skutočnosť dáva s ohľadom na štátprávnú zásadu zákonnosti trestných noriem podnet na kritiku. Zásada zákonnosti trestných noriem sa nenachádza len v ústavách členských štátov, ale je zakotvená

aj v Európskom dohovore o ľudských právach (EDLP). Nie je ani v záujme Komisie, ani v záujme členských štátov či osôb, ktoré uplatňujú právo, aby európsky legislatívny akt vyvolával takéto zásadné pochybnosti týkajúce sa ústavného a trestného práva. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby lepšie konkretizovala skutkovú podstatu trestných činov ešte na úrovni 1.

1.4 Dôvodom na kritiku je aj článok 11 návrhu nariadenia, ktorý od každého, kto profesionálne zabezpečuje alebo vykonáva transakcie s finančnými nástrojmi, vyžaduje zavedenie mechanizmov na odhaľovanie zneužívania trhu. Väčšia administratívna záťaž nevyhnutne neznamená zlepšenie regulácie. EHSV sa zasadzuje za účinnú a vyváženú reguláciu. Navrhovaná úprava vyvoláva obavy, že sa bude predkladať množstvo nekvalifikovaných oznámení, čo nemôže byť cieľom dozorných orgánov. Neprimeraným spôsobom znevýhodňuje aj malé úverové inštitúcie a preto môže mať negatívny vplyv na miestne hospodárske aktivity a tým predovšetkým na záujmy obyvateľstva, ako aj na záujmy malých a stredných podnikov vo vidieckych oblastiach. EHSV vyzýva Komisiu, aby tieto obavy zohľadnila a zvolila iný prístup tak, ako to už robí napríklad v súvislosti so znížením zaťaženia pre malých a stredných emitentov v rôznych aktuálnych návrhoch právnych predpisov.

2. Zhrnutie dokumentu Komisie

2.1 Vydaním smernice 2003/6/ES o obchodovaní s využitím dôverných informácií a manipulácii s trhom došlo na európskej úrovni po prvýkrát k snahe o zjednotenie právnych predpisov o zneužívaní trhu. Európska komisia uverejnila 20. októbra 2011 návrh na prepracovanie tejto smernice vo forme smernice (MAD) a nariadenia (MAR) o zneužívaní trhu.

2.2 Cieľom Komisie je aktualizovať rámec vytvorený platnou smernicou o zneužívaní trhu a zabezpečiť napredovanie v zjednocovaní európskych právnych predpisov pre obchodovanie s využitím dôverných informácií a manipuláciu s trhom. Komisia musí pritom reagovať na meniace sa danosti trhu.

2.3 Zatiaľ čo smernica o zneužívaní trhu zahŕňa len finančné nástroje používané na regulovaných trhoch, týmto návrhom sa tento rozsah pôsobnosti rozširuje na finančné nástroje, ktoré sa obchodujú na nových obchodných platformách, ako aj mimo búrz („over the counter“ – OTC). Návrh okrem toho rozširuje vyšetrovacie a sankčné právomoci regulačných orgánov a jeho cieľom je znížiť náklady na správu pre malých a stredných emitentov.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV víta, že Komisia vo svojom návrhu reaguje na meniace sa danosti trhu a že plánuje aktualizovať rámec vytvorený smernicou o zneužívaní trhu. Obchodovanie s využitím dôverných informácií a zneužívanie trhu ovplyvňujú dôveru v integritu trhov, ktorá je nevyhnutným predpokladom pre riadne fungujúci kapitálový trh.

3.2 Rozšírenie rozsahu pôsobnosti platných právnych predpisov o zneužívaní trhu na finančné nástroje neobchodované na regulovaných trhoch, ako aj na využívanie veľmi sofistikovaných technológií na uplatňovanie obchodných stratégií a vysokofrekvenčného obchodovania predstavuje zmysluplný postup. Integritu trhov to však pomôže zabezpečiť len vtedy, keď bude zrejmé, aké praktické dôsledky má mať rozšírenie rozsahu pôsobnosti na nové finančné nástroje obchodované mimo burzy a na vysokofrekvenčné obchodovanie.

3.3 Väčšia miera harmonizácie právnych predpisov o obchodovaní s využitím dôverných informácií a manipulácii s trhom je vítaná. Prepracovanie návrhu Komisie do podoby nariadenia a smernice o zneužívaní trhu môže vyvolať mnohé právne problémy, najmä pokiaľ ide o všeobecné trestnoprávne a ústavno-právne zásady, na ktoré sa tento návrh vzťahuje, čo je dôvodom na kritiku.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV víta rozšírenie rozsahu pôsobnosti na finančné nástroje obchodované mimo burzy. Nie je však jasné, v akej podobe by mali byť zahrnuté do návrhu. Pre finančné nástroje obchodované mimo burzy často neexistuje žiadny trh, pretože

sa obchodujú len bilaterálne. Používateľom práva by tak mohla pomôcť ďalšia konkretizácia, napríklad prostredníctvom vypracovania vzorových príkladov zo strany Komisie alebo orgánu ESMA.

4.2 EHSV v zásade víta zahrnutie sofistikovaných technológií na uplatňovanie obchodných stratégií do rozsahu pôsobnosti právnych predpisov o zneužívaní trhu. Je však potrebné zvážiť, že obchodovanie založené na algoritmoch nie je samo osebe negatívne, ale že ho úverové inštitúcie využívajú aj na realizáciu každodenných obchodov cez súkromných klientov. Preto je pre používateľov práva aj v tejto súvislosti potrebné, aby sa konkretizovalo, čo je právne prípustné. V tejto súvislosti by takisto mohli byť nápomocné, keby Komisia alebo ESMA vypracovali vzorové príklady.

4.3 Európska únia musí pri legislatívnej činnosti v oblasti trestného práva zohľadňovať zásadu subsidiarity. Platné právo stanovuje úpravu vo forme smernice, a preto kritika takéhoto prístupu nie je zrejmá. V tejto súvislosti nie je zrejmé, prečo Komisia tento prístup nevyužíva aj naďalej. Pokiaľ ide o sankcie, návrh stanovuje úpravu vo forme smernice (MAD). Skutkovou podstatou podliehajúcou sankciám sa zaoberá nariadenie (MAR), pričom by sa mala bezprostredne uplatňovať v členských štátoch.

4.4 Úprava skutkovej podstaty vo forme nariadenia je sporná, pretože navrhované právne predpisy by mohli viesť k mnohým problémom pri uplatňovaní práva. Na rozdiel od smernice sa im však členské štáty nemôžu pri uplatňovaní vyhnúť. Cieľom návrhu Komisie je však predísť problémom pri uplatňovaní práva.

4.5 Problémy pri uplatňovaní práva by mohli vzniknúť z dôvodu nedostatočného spresnenia formulácií, ako aj z dôvodu používania neurčitých právnych pojmov. Právna neistota vyvolaná sankčnými normami sa dotýka všeobecných zásad ústavného práva, ako aj trestného práva. Patrí sem aj zásada zákonnosti trestných noriem (*nulla poena sine lege certa* – napr. článok 103 ods. 2 nemeckej ústavy, článok 25 ods. 2 talianskej ústavy). Podľa tohto článku musí byť z normy zrejmé, v ktorých prípadoch podlieha takéto konanie sankciám. Táto všeobecná zásada právneho štátu je zakotvená aj v článku 7 EDLP. EHSV má pri väčšine právnych predpisov v návrhu nariadenia pochybnosti, či bola táto zásada dostatočne zohľadnená. Podľa nemeckej odbornej právnickej literatúry však platný súbor pravidiel týkajúcich sa dôverných informácií vedie k príliš veľkej právnej neistote a z tohto dôvodu sa vníma kriticky.

4.6 Právna neistota vzniká aj na základe tých predpisov, ktoré Komisiu, resp. orgán ESMA oprávňujú na to, aby na úrovni 2 konkretizovali sankčnú skutkovú podstatu, ako je to v prípade článku 8 ods. 5 návrhu nariadenia MAR. Zo samotného článku 8 však nevyplývajú žiadne právne dôsledky, keďže tento právny predpis vymedzuje len pojem manipulácie s

trhom. Rovnako by bolo malicherné poukazovať na nedostatočný sankčný účinok článku 8, keďže tento právny predpis je ako smerodajná definícia skutkovej podstaty pre trestný čin zneužívania trhu v konečnom dôsledku nevyhnutnou súčasťou sankčnej normy. Navyše príloha I k nariadeniu MAR obsahuje zoznam ukazovateľov týkajúcich sa jednotlivých znakov skutkovej podstaty uvedenej v článku 8, takže ich ďalšia konkretizácia v ďalšom kroku na úrovni 2 je otázná. EHSV má pochopenie pre žiadosť Komisie týkajúcu sa tohto postupu, a to umožniť priebežnú úpravu v súlade s aktuálnym vývojom trhu a tým prideliť konkretizáciu jednotlivých prvkov alebo aspektov Komisii alebo orgánu ESMA. Nový vývoj na trhu môže viesť aj k zmene požiadaviek v súvislosti s dohľadom. Tento postup je vzhľadom na prerokúvanú vec v oblasti trestného práva z právneho hľadiska diskutabilný. Z interakcie článku 8, prílohy a prípadne ďalších konkretizačných opatrení však možno len ťažko zistiť, za ktoré konanie sa majú udeliť sankcie.

4.7 Pre ESMA by táto konkretizácia, ktorú by mala uskutočňovať na úrovni 2 – nielen na základe návrhu právnych predpisov týkajúcich sa zneužívania trhu, ale zároveň aj na základe návrhu na nové znenie smernice 2004/39/ES (MiFID) – znamenala záťaž. Na základe toho možno očakávať oneskorenie a pretrvávajúcu neistotu.

4.8 Pokiaľ ide o okruh adresátov, spochybnený je aj právny predpis prijatý v článku 11 ods. 2 návrhu nariadenia MAR, podľa ktorého je každý, kto profesionálne sprostredkúva alebo vykonáva obchodovanie s finančnými nástrojmi, povinný zaviesť mechanizmy na odvrátenie a odhalenie zneužívania trhu.

4.9 Na osoby, ktoré profesionálne obchodujú s finančnými nástrojmi, sa vzťahuje povinnosť takéto podozrenie oznámiť (por. článok 6 ods. 9 smernice o zneužívaní trhu). Oznámenia takéhoto podozrenia poskytujú podľa nemeckého úradu pre dohľad BaFin (por. správu BaFin Journal z júla 2011, s. 6 a nasl.) dobre využiteľné informácie. Ich počet neustále narastá.

4.10 Zavedenie mechanizmov systémovej detekcie môže viesť k znásobeniu počtu údajne podozrivých správ. Veľké množstvo nekvalifikovaných správ však nemôže byť cieľom dozorných orgánov. Problémom z hľadiska porušovania zákazu zneužívania trhu nie je ani tak to, že orgány dohľadu nie sú informované o trestných činoch, ako skôr to, že prokuratúra sa nezaobera prevažným počtom konaní, resp. ich po zaplatení pozastaví. Takisto je možné, že v členských štátoch chýbajú na prokuratúrach špecializované útvary.

4.11 Takisto je otázná, či každý, kto profesionálne sprostredkúva alebo vykonáva obchodovanie s finančnými nástrojmi, je vôbec vhodným adresátom, pokiaľ ide o zavedenie takýchto systémov, pomocou ktorých sa má brániť a odhaľovať zneužívanie trhu.

4.12 Podrobný prehľad o vnútroštátnom obchodovaní však v každom prípade musia mať orgány dohľadu nad obchodovaním na burze. Keďže zneužívanie trhu môže mať cezhraničný charakter, EHSV by privítal, keby tieto orgány boli oprávnené nadviazať medzinárodnú spoluprácu.

4.13 Otázná je aj to, či by malé a stredné úverové inštitúcie mali byť povinné vytvárať systémové mechanizmy na predchádzanie a odhaľovanie zneužívania trhu. Tieto inštitúcie by však boli vytváraním osobitných mechanizmov pravdepodobne preťažené. Malé a stredné úverové inštitúcie sa často nachádzajú vo vidieckych oblastiach a sú dôležité pre poskytovanie služieb tamojšiemu obyvateľstvu, ako aj malým a stredným podnikom. Tým prispievajú k stabilizácii miestnych hospodárskych aktivít a k podpore miestnej zamestnanosti. Ako príklad možno uviesť družstvá úverového ručenia, ako sú Cajas Rurales v Španielsku alebo Volksbank a Raiffeisenbank v Nemecku. Úverové inštitúcie nemôžu prevziať úlohy súvisiace s dohľadom. Odhaľovanie a najmä posudzovanie prípadov zneužívania trhu je úlohou orgánov dohľadu.

4.14 Okrem toho by – dodatočne – zaťaženie malých a stredných úverových inštitúcií bolo v rozpore s cieľom Komisie znížiť prostredníctvom návrhov aj administratívne zaťaženie pre malých a stredných emitentov. Komisia si tento cieľ okrem ďalších cieľov stanovila nielen pri predkladaní svojho návrhu nariadenia o zneužívaní trhu, ale aj v súvislosti s prepracovaním smernice o transparentnosti 2004/109/ES. Osobitné prípady manipulácie s trhom, ktoré vyšli najavo v prípade konkrétnych bánk, spôsobili jednotliví obchodníci v rámci investičného bankovníctva, ako napríklad Francúz Jérôme Kerviel v roku 2008. Významné prípady obchodovania s využitím dôverných informácií poukazujú na to, že úverové inštitúcie nezohrávajú v súvislosti s týmto trestným činom žiadnu úlohu. Malé a stredné úverové inštitúcie vzhľadom na zavádzanie systémových mechanizmov na predchádzanie a odhaľovanie zneužívania trhu preto nie sú vhodnými adresátmi, keďže nediferencovaný prístup v článku 11 návrhu nariadenia MAR tieto rozdiely dostatočne nezohľadňuje.

4.15 Z tohto dôvodu by sa v prípade osôb, ktoré profesionálne sprostredkujú alebo vykonávajú obchodovanie s finančnými nástrojmi, mala v súvislosti so zneužívaním trhu zväziť štruktúra dohľadu podľa vzoru samosprávy pod štátnym právnym dohľadom v slobodných povolaniach. Takáto štruktúra dohľadu by integrovala potrebné odborné a odvetvové znalosti potrebné pre kvalitný, dôveryhodný a účinný profesionálny dohľad. Ak budú subjekty pôsobiace na finančnom trhu poverené úlohou samosprávy pod právnym dohľadom zo strany štátu, bude to v prvom rade na úžitok pre spotrebiteľov a nie pre záujmy subjektov pôsobiacich na trhu, ktoré sa navzájom držia v šachu. Samospráva ruší nadobudnuté privilégiá a vytvára transparentnosť.

4.16 Doložka o vystúpení v návrhu smernice MAD pre Spojené kráľovstvo, Írsko a Dánsko (odôvodnenie č. 20 – 22) je v rozpore s cieľom zjednotiť právne predpisy. Doplňenie, resp. zmena príslušných miest v návrhu by preto boli v súlade so stanoveným cieľom. Spojené kráľovstvo už vyhlásilo, že využije svoje právo voľby a – aspoň zatiaľ – sa nezúčastní na

prijatí a uplatňovaní tejto smernice. Ako argument uvádza, že návrh smernice o zneužívaní trhu závisí od výsledkov v súčasnosti diskutovaných návrhov týkajúcich sa nariadenia o zneužívaní trhu a smernice o trhoch s finančnými nástrojmi a že dosah, ktorý z toho vyplýva, je v súčasnosti nejasný. Na jednej strane potvrdzuje tento postoj podľa nášho názoru uvedené

pochybnosti týkajúce sa právnej neistoty, ktorá by mohla vzniknúť používaním nejasných právnych pojmov a oprávnením na prijatie následných konkretizujúcich opatrení. Na druhej strane je tento postup vzhľadom na cieľ zjednocovať právne predpisy povážlivý, pretože Londýn ako najväčšie finančné centrum v EÚ sa nachádza v Spojenom kráľovstve.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1060/2009 o ratingových agentúrach“

COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD)

(2012/C 181/13)

Spravodajca: **Viliam PÁLENÍK**

Rada (13. decembra 2011) a Európsky parlament (30. novembra 2011) sa rozhodli podľa článkov 114 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1060/2009 o ratingových agentúrach“

COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca 2012) prijal 118 hlasmi za, pričom 32 členov hlasovali proti a 15 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Toto stanovisko bolo vypracované s procesom schvaľovania návrhu Komisie, ktorého cieľom je odstrániť závažné nedostatky v oblasti transparentnosti, nezávislosti, konfliktov záujmov, kvality postupov pri tvorbe ratingov a ratingových postupov. EHSV víta skutočnosť, že navrhované nariadenie sa snaží tieto problémy eliminovať, avšak zároveň sa domnieva, že Komisia na vzniknutú situáciu reaguje neskoro a nedôsledne.

1.2 Ratingové agentúry zohrávajú dôležitú úlohu na globálnych finančných trhoch, pretože ich ratingové hodnotenia využívajú mnohí účastníci týchto trhov. Tým výrazne ovplyvňujú prijímanie informovaných investičných a finančných rozhodnutí. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby boli ratingové činnosti vykonávané v súlade so zásadami integrity, transparentnosti, zodpovednosti a dobrého riadenia, k čomu značnou mierou prispelo už platné nariadenie o ratingových agentúrach.

1.3 EHSV sa domnieva, že trhy samotné nie sú schopné plniť samoregulačnú funkciu, a preto je nevyhnutné zaviesť čo najstriktnejšie pravidlá s patričnou úrovňou implementácie a dohľadu. Zároveň však nie je z predloženého návrhu dostatočne jasné, akým spôsobom by mala byť realizovaná jeho implementácia. EHSV okrem toho vyjadruje vážne pochybnosti, že očakávané výsledky sa dajú dosiahnuť len prostredníctvom čoraz väčšej regulácie. Tá vlastne ešte viac obmedzí zodpovednosť rôznych orgánov dohľadu, ktoré by práve naopak mali byť viac zapájané do hodnotenia ratingov, ktoré vydávajú agentúry.

1.4 EHSV zastáva názor, že európsky rámec navrhovaného nariadenia treba v maximálnej možnej miere podporiť rokovacími na úrovni štátov G 20 o implementácii obdobnej regulácie aj na území týchto štátov, aby bola na globálnej úrovni zaručená konzistentnosť pravidiel.

1.5 V návrhu sa na zvýšenie rozmanitosti názorov ratingových hodnotení stanovuje povinná rotácia ratingových agentúr poskytujúcich ratingové hodnotenia, avšak EHSV vyjadruje istú pochybnosť či zavedením uvedeného pravidla dôjde k naplneniu vytýčeného cieľa.

1.6 EHSV sa domnieva, že jedným zo základných problémov je kredibilita ratingových hodnotení poskytovaných ratingovými agentúrami, ktoré sídli predovšetkým v USA a sú vystavené mnohým konfliktom záujmov. EHSV preto žiada Komisiu, aby vytvorila nezávislú európsku ratingovú agentúru, ktorá by vydávala ratingy štátnych dlhov v súlade so všeobecným záujmom. Kredibilita ratingových agentúr je značne našttrbená aj vo svetle historickej neschopnosti predpovedať budúci vývoj. Napriek jasným signálom trhu a ekonomickému vývoju neboli schopné, alebo motivované, včas identifikovať investičné riziká a vo viacerých prípadoch zlyhali pri plnení svojej základnej úlohy.

1.7 Je potrebné sa detailnejšie zamerať na nedostatočnú transparentnosť metodických postupov používaných ratingovými agentúrami pri tvorbe ratingov práve z dôvodu ich neschopnosti predpovedať budúci vývoj relevantným spôsobom, a predovšetkým z dôvodu samorealizovateľnej povahy ratingových hodnotení (z angl. „self-fulfilling prophecy“).

1.8 EHSV vyjadruje zásadnú pochybnosť o nezávislosti poskytovaných ratingov, vlastne je presvedčený, že čiastočne nie sú nezávislé, a to predovšetkým z dôvodu aplikovaného mechanizmu „emitent platí“. Pričom práve emitent má však záujem získať čo najvyššie hodnotenie, čo vyvoláva určité pochybnosti o nezávislosti vydaného hodnotenia. Za týmito hodnoteniami sa často skrývajú špekulatívne úvahy, diktované prinajmenšom očakávanou reakciou na oznámený rating.“

1.9 V súvislosti s predloženým návrhom je nevyhnutné prízvukovať, že treba zabezpečiť, aby všetky body, ktorých sa tento návrh dotýka, nezostali len na papieri, ale aby sa zabezpečilo ich reálne dodržiavanie, a to tak na európskej úrovni, ako aj na národných úrovniach. EHSV sa domnieva, že na zabezpečenie dodržiavania tejto regulácie je potrebné vytvoriť dostatočné kapacitné možnosti ESMA.

1.10 EHSV v tejto súvislosti víta zmeny týkajúce sa občianskoprávnej zodpovednosti ratingových agentúr a žiada Komisiu, aby zlepšila skutočnú ochranu spotrebiteľov finančných produktov vytvorením účinných opravných prostriedkov, ktoré spotrebiteľom umožnia uplatňovať si svoje práva a získať odškodnenie, a to bez ohľadu na sankcie, ktoré agentúre uloží dozorný orgán.

1.11 Zásadnou otázkou stále ostáva problém konfliktu záujmov, ktorý je v predloženom návrhu riešený prostredníctvom niekoľkých opatrení, avšak EHSV opätovne prízvukuje, že tieto opatrenia sú nedostatočné na dosiahnutie stanoveného cieľa. Je to spôsobené aplikáciou modelu „emitent platí“, najmä v prípade vydávania vyžiadaných hodnotení, ako aj v prípade tvorby ratingových hodnotení štátov. Negatívne ratingové hodnotenia a výhľady dlhov suverénnych štátov prinášajú pre kupujúcich štátnych dlhopisov vyšší zisk v podobe úrokovej miery a rizikovej prirážky, avšak je možné že niektorí z týchto kupujúcich budú práve „emitenti“, ktorí platia za ratingové hodnotenia svojich finančných nástrojov ratingovým agentúram hodnotiacim štáty, čo môže byť potenciálnym zdrojom konfliktu záujmov.

1.12 Okrem snahy návrhu o odstránenie niektorých problémov (transparentnosť, konflikt záujmov, nezávislosť, konkurencia) a sprísnenie dozoru nad fungovaním ratingových agentúr ako dôležitých účastníkov finančných trhov, EHSV oceňuje, že sa nariadenie z roku 2011 zaoberá aj ďalšími dôležitými otázkami, a to predovšetkým vytvorením európskeho rámca dohľadu nad ratingovými agentúrami⁽¹⁾.

1.13 EHSV je však presvedčený, že otázka ratingových agentúr nie je len právnou, ale predovšetkým politickou záležitosťou. Asi najlepším spôsobom, ako ochrániť štátne dlhy pred dosahom často škodlivých hodnotení ratingových agentúr, je okrem zavedenia lepších a obmedzených pravidiel:

- zakázať im hodnotiť štátny dlh,
- rozšíriť právomoci ECB tak, aby sa vyrovnali právomociam všetkých ostatných centrálnych bánk vo svete, čím sa odstráni jej súčasné znevýhodnenie,
- zlepšiť súčasné riadenie štátneho dlhu v eurozóne (pozri stanovisko ECO/307 – CESE 474/2012).

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Ratingové agentúry“, Ú. v. EÚ C 54, 19.2.2011, s. 37.

2. Zdôvodnenie

2.1 V súčasnosti prehlbujúca sa úverová kríza, ktorá nadväzuje na predchádzajúcu bankovú krízu, ktorá bola výsledkom vážnych nedostatkov v oblasti regulácie a dohľadu nad finančnými inštitúciami, na ktorú Európske spoločenstvo správne a promptne reagovalo prijatím Nariadenia (ES) č. 1060/2009. Táto nová kríza poukazuje na potrebu dodatočného zefektívnenia fungovania viacerých činností v oblasti regulácie a dohľadu nad finančnými inštitúciami. Nariadenie (ES) č. 1060/2009 o ratingových agentúrach stanovuje prísne pravidlá správania sa ratingových agentúr, a to predovšetkým s cieľom znížiť možné riziká v oblasti konfliktu záujmov, zabezpečenia vysokej kvality, transparentnosti ratingov a ratingových postupov.

2.2 Netreba zabúdať, že ratingové agentúry nie sú schopné predpovedať budúci reálny vývoj, čo znamená, že majú vyslovene škodlivý vplyv na ekonomiku štátov. Zoznam pochybení týchto agentúr je dlhý, preto spomenieme len niektoré:

- v roku 1975 mesto New York dostalo veľmi dobrý rating v predvečer ohlásenia úpadku (zastavenia platieb),
- o niečo neskôr agentúra Standard and Poor's ubezpečila investorov, že Orange County (Kalifornia) má zdravé hospodárstvo a je dobre spravované napriek tomu, že sa tam v dôsledku špekulácií s derivátmi vyparili 2 miliardy dolárov. Následne musela agentúra čeliť viacerým súdnym žalobám⁽²⁾,
- podobne to bolo aj v prípadoch, keďového fondu Long Term Capital Management, Bank of Credit and Commerce International (BCCI), krachu amerických sporiteľní a podvodných krachov Enronu, Worldcomu, Tyco atď. a napokon i Lehman Brothers⁽³⁾,
- v období pred finančnou krízou dávali agentúry i tým najpodozrivejším hypotekárnym derivátom (tzv. subprimom) známku AAA, čím presvedčili investorov, okrem iného aj penzijné fondy, aby ich vo veľkom kupovali⁽⁴⁾,
- pred vypuknutím finančnej krízy v roku 2008, ratingové agentúry jednohlasne udeľovali najlepšiu známku bankám a fondom, ktoré vlastnili tie najbezecennejšie cenné papiere, ktoré vymysleli špekulanti, ako to bolo v prípade americkej poisťovne AIG⁽⁵⁾;
- napríklad v decembri 2009, Standard and Poor's udelila gréckemu dlhu rating A-, to znamená ten istý ako Estónsku, ktoré sa v tej dobe pripravovalo na vstup do eurozóny⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Ibrahim Warde, „Ces puissantes officines qui notent les Etats“, Le Monde diplomatique, február 1997.

⁽³⁾ Marc Roche, „Le capitalisme hors la loi“, Éditions Albin Michel 2011, str. 70.

⁽⁴⁾ Joseph E. Stiglitz, „Le triomphe de la cupidité“, Les liens qui libèrent 2010, str. 166.

⁽⁵⁾ Hervé Kempf, „L'oligarchie ça suffit, vive la démocratie“, Éditions du Seuil, Paris 2011, str. 72.

⁽⁶⁾ Tamže.

2.3 V súčasnej situácii keď sa celá Európa zmieta v dlhovej kríze a niektoré krajiny sa nachádzajú na pokraji bankrotu bude veľmi dôležité, aby Komisia urobila všetko, čo je v jej silách a podporila obnovu ekonomiky. Tento návrh predstavuje vhodný nástroj na podporenie tohto úsilia, treba však byť ambicióznejší.

2.4 V predloženej návrhu nie je dostatočným spôsobom upravená otázka ratingov dlhov verejných financií štátov, pričom je otázna aj ich relevantnosť, keďže krajiny s rovnakými hodnoteniami platia rozdielne úroky. Z toho vyplýva aj dosiaľ nezodpovedaná otázka politickej hodnoty týchto hodnotení ratingových agentúr.

2.5 Európska komisia vo svojom konzultačnom dokumente (7), ktorý bol výsledkom verejných konzultácií v priebehu roku 2010, prezentovala možnosti riešenia problémov spojených s nadmerným spoliehaním sa účastníkov trhu na ratingy, poukázala na potrebu zavedenia samostatného posudzovania úverových rizík investičnými spoločnosťami, podporu zvyšovania konkurencie na ratingovom trhu, zavedenie občiansko-právnej zodpovednosti ratingových agentúr a možnosti riešenia potenciálnych konfliktov záujmov z dôvodu aplikovania modelu „emitent platí“.

2.6 Mnohí účastníci verejných konzultácií organizovaných Európskou komisiou od 5. novembra 2010 do 7. januára 2011 vyjadrili znepokojenie nad prehnaným až mechanickým spoliehaním sa na ratingy a zároveň sa prikláňali k postupnej redukcii odkazov na ratingy aj v rámci legislatívy. Súčasne poukázali na skutočnosť, že dôležitou súčasťou hľadania adekvátneho riešenia bude najst' vhodné nástroje, ktoré ich nahradia.

2.7 Potrebu zlepšiť regulačný rámec pre ratingové agentúry a prijať vhodné opatrenia na znižovanie nadmerného spoliehania sa na ratingy podporil aj Európsky parlament, ktorý 8. júna 2011 vydal nelegislatívne uznesenie o ratingových agentúrach (8).

2.8 Európska rada dospela 23. októbra 2011 (9) k záveru, že kľúčovou prioritou EÚ zostáva posilnenie finančnej regulácie a uvítala skutočnosť, že od roku 2008 bolo vďaka reforme regulačného a kontrolného rámca už mnohé dosiahnuté, nabáda však, aby sa aj naďalej pokračovalo v úsilí hľadať a odstraňovať slabé stránky finančného systému v snahe predísť budúcim krízam.

2.9 Na medzinárodnej úrovni vydala Rada pre finančnú stabilitu (FSB) v októbri 2010 zásady obmedzovania spoliehania sa orgánov a finančných inštitúcií na ratingy ratingových agentúr (10). Tieto zásady obsahujú výzvu, aby sa odstránili alebo nahradili odkazov na tieto ratingy v právnych predpisoch, ak sú dostupné vhodné alternatívne normy úverovej bonity, a aby

sa od investorov vyžadovalo, aby si úverovú bonitu posudzovali sami. Uvedené zásady boli schválené na samite G20 v Soule v novembri 2010.

2.10 Z týchto dôvodov bolo potrebné zmeniť a doplniť nariadenie (ES) č. 1060/2009 o ratingových agentúrach, a to predovšetkým s cieľom znížiť potenciálne riziká spojené s nadmerným spoliehaním sa účastníkov finančného trhu na ratingy, vysokým stupňom koncentrácie na ratingovom trhu, zavedením občiansko-právnej zodpovednosti ratingových agentúr voči investorom, konfliktom záujmov v súvislosti s modelom „emitent platí“ a štruktúrou akcionárov ratingových agentúr.

3. Súhrn zmien a doplnení nariadenia (ES) č. 1060/2009

3.1 Rozšírenie rozsahu uplatňovania nariadenia na ratingové výhľady

3.1.1 Návrhom Komisie sa rozširuje rozsah uplatňovania pravidiel týkajúcich sa úverových ratingov tak, aby v prípade potreby zahŕňali aj „ratingové výhľady“. Význam ratingových výhľadov pre investorov a emitentov a ich vplyv na trh je porovnateľný s významom a účinkami úverových ratingov, preto sa požaduje najmä to, aby ratingové agentúry zverejňovali časový horizont, v rámci ktorého sa očakáva zmena úverového ratingu.

3.2 Zmeny a doplnenia vo vzťahu k používaniu úverových ratingov

3.2.1 V návrhu nariadenia o ratingových agentúrach sa dopĺňa ustanovenie o povinnosti vybraných finančných inštitúcií vykonávať vlastné posúdenie úverového rizika s cieľom znížiť nadmerné, až mechanické spoliehanie sa výlučne na externé úverové ratingy pri posudzovaní úverovej bonity akcií.

3.3 Zmeny a doplnenia vo vzťahu k nezávislosti ratingových agentúr

3.3.1 Nezávislosť ratingových agentúr pri súčasnom modeli „emitent platí“ je potrebné posilniť, a to takým spôsobom, aby sa zvýšila úroveň dôveryhodnosti úverových ratingov.

3.3.2 Jedným zo sprísnení v oblasti nezávislosti prostredníctvom eliminácie konfliktu záujmov je pravidlo, že ktorýkoľvek akcionár alebo člen ratingovej agentúry, ktorý vlastní aspoň 5 % podiel danej ratingovej agentúry, nesmie vlastniť 5 % alebo väčší podiel v inej ratingovej agentúre, okrem prípadu, ak sú dotknuté ratingové agentúry členmi rovnakej skupiny.

3.3.3 Zavádza sa pravidlo rotácie ratingových agentúr, ktoré boli emitentom oslovené, aby vydali rating na samotného emitenta, alebo jeho dlhové nástroje. Súčasne sa stanovuje povinnosť, že predchádzajúca ratingová agentúra musí nastupujúcej ratingovej agentúre odovzdať všetky podklady, vrátane dôležitých informácií.

(7) http://ec.europa.eu/internal_market/securities/docs/agencies/summary-responses-cra-consultation-20110704_en.pdf.

(8) <http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=en&procnum=INI/2010/2302>.

(9) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdta/en/ec/125496.pdf.

(10) http://www.financialstabilityboard.org/publications/r_101027.pdf.

3.3.4 Súčasne sa upravuje pravidlo vnútornej rotácie zamestnancov, a to tak, aby sa zabránilo presunu analytikov spolu s klientskym súborom do inej ratingovej agentúry.

3.3.5 Ratingová agentúra by nemala vydávať úverový rating v prípade existencie konfliktov záujmov vzniknutých zapojením osôb, ktoré ovládajú viac než 10 % kapitálu alebo hlasovacích práv ratingovej agentúry, alebo majú iné významné postavenie.

3.3.6 Osoby ovládajúce viac ako 5 % kapitálu alebo hlasovacích práv ratingovej agentúry, alebo osoby, ktoré majú významné postavenie, by nemali mať možnosť poskytovať poradenstvo alebo poradenské služby hodnotenému subjektu.

3.4 *Zmeny a doplnenia vo vzťahu k zverejňovaniu informácií o metodikách ratingových agentúr, úverových ratingoch a ratingových výhladoch*

3.4.1 Navrhujú sa postupy pre prípravu nových alebo úpravu existujúcich ratingových metodík, pričom je nevyhnutné začleniť do tohto procesu aj konzultácie so zainteresovanými stranami. ESMA ako príslušný orgán posúdi súlad navrhovaných nových metodík s existujúcimi požiadavkami a používanie metodík bude možné až keď ich schváli ESMA.

3.4.2 V prípade, že sa v metodikách vyskytnú chyby, má mať ratingová agentúra povinnosť chyby odstrániť a informovať ESMA, hodnotené subjekty a širokú verejnosť o týchto chybách.

3.4.3 Informovanie emitenta o hlavných dôvodoch hodnotenia pred zverejnením ratingu, alebo výhľadu sa bude musieť uskutočniť najmenej jeden celý pracovný deň pred samotným zverejnením v snahe dať príležitosť odhaliť možné chyby ratingového hodnotenia.

3.4.4 Ratingové agentúry by mali zverejňovať informácie o všetkých subjektoch, alebo dlhových nástrojoch, ktoré im boli predložené na úvodné preskúmanie alebo predbežný rating.

3.5 *Zmeny a doplnenia vo vzťahu k štátnym ratingom*

3.5.1 V snahe o zlepšenie kvality štátnych ratingov budú posilnené pravidlá vzťahujúce sa na tieto ratingy a zvyšuje sa periodicita ich posudzovania na minimálne raz za šesť mesiacov.

3.5.2 Pre zvýšenie transparentnosti a miery pochopenia užívateľmi majú byť ratingové agentúry povinné zverejniť úplnú výskumnú správu pri vydávaní a zmenách štátnych ratingov.

3.5.3 Ratingové agentúry budú poskytovať aj rozlíšené údaje o obrate vrátane údajov o poplatkoch v rámci rôznych tried aktív. Tieto informácie by mali umožniť posúdiť, do akej miery ratingové agentúry využívajú svoje financie na vydávanie štátnych ratingov.

3.6 *Zmeny a doplnenia vo vzťahu k porovnateľnosti úverových ratingov a poplatkov za úverové ratingy*

3.6.1 Všetky ratingové agentúry budú mať povinnosť oznamovať svoje ratingy orgánu ESMA, ktorý bude dostupné ratingy

na dlhové nástroje publikovať v podobe Európskeho ratingového indexu (EURIX).

3.6.2 ESMA bude mať možnosť pripraviť návrh technických predpisov o harmonizovanej ratingovej stupnici pre Komisiu. Všetky hodnotenia budú dodržiavať rovnaké štandardy stupnice, čo zabezpečí jednoduchšiu porovnateľnosť ratingov.

3.6.3 Poplatky za poskytnuté ratingové hodnotenie by mali byť nediskriminačné a nepodmienené, teda zohľadňovať skutočné náklady a transparentnú tvorbu cien, a nemali by byť závislé od výsledku hodnotenia. Ratingové agentúry by mali každoročne poskytnúť zoznam poplatkov účtovaných klientom za jednotlivé služby.

3.6.4 ESMA by mala vykonávať aj činnosti monitorovania koncentrácie trhu, rizík vyplývajúcich z koncentrácie a vplyvu na celkovú stabilitu finančného sektora.

3.7 *Zmeny a doplnenia vo vzťahu k občianskoprávnej zodpovednosti ratingových agentúr voči investorom*

3.7.1 Novými ustanoveniami Komisia navrhuje zaviesť v prípade úmyselného porušenia povinností vyplývajúcich z nariadenia o ratingových agentúrach alebo porušenia týchto povinností z hrubej nedbanlivosti možnosť podať žalobu o náhradu škody spôsobenej týmto porušením v prípade, že toto porušenie ovplyvnilo úverový rating, na ktorý sa investor spoliehal.

3.8 *Ďalšie zmeny a doplnenia*

3.8.1 Nariadenie je v niektorých bodoch týkajúcich sa ratingových agentúr adekvátne rozšírené o pôsobnosť aj na „certifikované“ agentúry usídlené v tretích krajinách.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Návrh Komisie vhodným spôsobom upravuje a dopĺňa platné nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009, a to predovšetkým pokiaľ ide o nadmerné spoliehanie sa účastníkov finančného trhu na ratingy, vysoký stupeň koncentrácie na ratingovom trhu, občianskoprávnu zodpovednosť ratingových agentúr voči investorom, konflikt záujmov v súvislosti s modelom „emitent platí“ a štruktúry akcionárov ratingových agentúr. Výbor však poznamenáva, že v niektorých častiach nariadenia chýba konkrétnosť a niektoré časti sú vágne. Verí, že konečná verzia nariadenia bude, tam, kde to je možné a prospešné, konkrétnejšia, jasnejšia a jednoznačnejšia.

4.2 EHSV vyjadruje pochybnosti o budúcej reálnej dôveryhodnosti vlastných ratingových hodnotení a následného spoliehania sa na ne, keďže v súčasnosti sa pripisuje relevantnosť hlavne ratingom etablovaných ratingových agentúr sídliačich mimo EÚ a ak sa budú finančné inštitúcie naďalej spoliehať na tieto hodnotenia, navrhovaná regulácia nemôže sláviť úspech. Zároveň zostáva nezodpovedanou otázkou spôsob, akým chce Komisia vynútiť tvorbu relevantných vlastných hodnotení.

4.3 To isté sa dá povedať aj o navrhovanom pravidle rotácie: ak by totiž toto pravidlo aj viedlo k vzniku novej agentúry, ktorá by mala prispieť k rozmanitosti názorov, dá sa predpokladať, že hodnotenie tejto novovzniknutej agentúry bude ovplyvnené názormi etablovaných ratingových agentúr, a teda sa očakávaná názorová rozmanitosť nevytvorí.

4.4 EHSV vyjadruje zásadnú pochybnosť o nezávislosti poskytovaných ratingov, a to predovšetkým z dôvodu aplikovateľného mechanizmu „emitent platí“, a to aj v prípade ratingov štátov, ktorý ovplyvňuje výšku úroku, ktorý suverénne štáty platia finančným inštitúciám a iným subjektom kupujúcim ich dlhy. EHSV preto navrhuje, aby sa Komisia začala zaoberať celkovým fungovaním finančných trhov a ich prísnejšou reguláciou.

4.5 EHSV podporuje vykonávanie dohľadu nad odmeňovaním jednotlivých analytikov a nezávislosť tohto odmeňovania od výsledkov ratingového hodnotenia. V tejto súvislosti si však nie je istý, akými konkrétnymi krokmi by chcela ESMA dodržiavanie uvedeného návrhu kontrolovať, a preto navrhuje, aby bol tento bod detailnejšie rozpracovaný.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV opätovne podotýka, že je potrebné dosiahnuť dodržiavanie stanoveného právneho rámca, a to predovšetkým stanovením sankcií aj pre vedúcich pracovníkov a pre zodpovedných pracovníkov európskeho a medzinárodného úradu pre dohľad nad trhmi v prípade, že si nebudú plniť svoje povinnosti a vzhľadom na škody, ktoré toto neplnenie si povinnosti spôsobuje nielen bankám a riadne fungujúcemu finančnému systému, ale aj hospodárstvu, podnikom a občanom.

5.2 EHSV kladne hodnotí zvýšenú snahu o ochranu spotrebiteľov finančných produktov prostredníctvom zavedenia občianskoprávnej zodpovednosti ratingových agentúr, ktorej zavedením Európsky parlament a Rada zohľadnili predchádzajúce stanovisko EHSV⁽¹⁾. Avšak EHSV sa domnieva, že by táto časť mala byť spracovaná detailnejšie a byť podstatne jasnejšia. Mala by byť zároveň jasne prepojená so sankciami, ktoré môže ESMA udeliť.

5.3 EHSV vyjadruje istú pochybnosť o snahe nariadenia zvýšiť konkurenciu na trhu úverových ratingov prostredníctvom zavedenia harmonizovanej ratingovej stupnice, podporuje však túto úpravu, pokiaľ ide o lepšiu porovnateľnosť ratingov.

5.4 EHSV sa domnieva, že v snahe o zvýšenie kvality, transparentnosti, nezávislosti, plurality názorov a konkurencie v oblasti poskytovania ratingov je potrebné, aby Komisia vytvorila nezávislú európsku ratingovú agentúru, ktorá by vydávala nezávislé ratingy štátnych dlhov s cieľom chrániť všeobecný záujem.

5.5 EHSV súhlasí s názorom, že je nevyhnutné limitovať vlastníctvo ratingových agentúr takým spôsobom, ktorý by zaručil vnímanie jednotlivých agentúr ako nezávislých, avšak

EHSV by preferoval, aby sa zaručila úplná nezávislosť ratingových agentúr. Zároveň je potrebné zabezpečiť, aby žiadny investor nevlastnil viac ako určité percento kapitálu ratingovej agentúry a to ani nepriamo.

5.6 EHSV sa obáva, že ani vlastné hodnotenia rizika účastníkmi finančných trhov a zníženie spoliehania sa na externé ratingové hodnotenia nezaručí objektivnosť rozhodnutí, ktoré prijímajú účastníci finančných trhov a väčšiu rozmanitosť názorov. EHSV zároveň vyjadruje pochybnosti pokiaľ ide o kapacitné možnosti menších finančných inštitúcií vytvoriť analytické jednotky, ktoré by sa zaoberali týmito hodnoteniami.

5.7 EHSV vyjadruje istú obavu v súvislosti s aplikovateľnosťou občiansko-právnej zodpovednosti ratingových agentúr, vzhľadom na to, že agentúry mnohokrát vydali mylné ratingy a zatiaľ len vo veľmi málo prípadoch museli ratingové agentúry niesť zodpovednosť za svoje pochybenia. EHSV preto nie je presvedčený, že predkladaná regulácia momentálny *status quo* dokáže zmeniť. Zároveň sa EHSV domnieva, že by bolo vhodné zabezpečiť konzistentné a čo najúčinnnejšie posilnenie občiansko-právnej zodpovednosti pre inštitúcie využívajúce ratingy pri poskytovaní niektorých služieb, ako napríklad zodpovednosť bánk pri poskytovaní investičného poradenstva.

5.8 EHSV sa domnieva, že je potrebné zamerať sa na revidovanie procesu dohľadu nad činnosťou ratingových agentúr, ktorý momentálne prebieha v nedostatočnom rozsahu a bolo by potrebné zabezpečiť jeho systematickú, konzistentnú a čo najširšiu realizáciu.

5.9 EHSV sa domnieva, že navrhované pravidlá týkajúce sa konfliktu záujmov sú nevyhnutné, avšak uvedený návrh nie je dostatočne konkrétny v príslušných bodoch, a preto je potrebné ich spracovať detailnejšie, predovšetkým pokiaľ ide o definovanie povinností jednotlivých inštitúcií vykonávajúcich dohľad nad ich dodržiavaním.

5.10 K obdobnému záveru EHSV dospel aj v prípade technickej stránky a konkrétneho spôsobu definovania Európskeho ratingového indexu (EURIX) a v tejto súvislosti zároveň vyjadruje pochybnosti, či takýto index môže priniesť nejakú dodatočnú informáciu.

5.11 V predložennom návrhu sa spomínajú ratingové hodnotenia štátov, avšak nie je presne definované, čo sa pod pojmom štát rozumie, keďže finančnú situáciu štátu ovplyvňujú aj jeho fondy sociálneho a zdravotného poistenia, ktoré sú priamo alebo nepriamo prepojené so štátnym rozpočtom. Občania majú právo vedieť, či je ohrozené uhrádzanie ich zdravotných alebo sociálnych potrieb.

5.12 Ratingové hodnotenia štátov musia byť veľmi dobre definované, keďže ovplyvňujú mnohé aspekty fungovania štátu na finančných trhoch. Preto je potrebné, aby Komisia venovala väčšiu pozornosť otázke ratingových hodnotení štátnych dlhov a detailnejšie ju spracovala.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Ratingové agentúry“, Ú. v. EÚ C 54, 19.2.2011, s. 37.

5.13 Jednou z hlavných stále nedoriešených otázok zostáva nedostatočná nezávislosť ratingových agentúr spôsobená predovšetkým aplikáciou modelu „emitent platí“, čo má za následok, že ratingy sú vnímané ako výhodné pre emitenta a nie ako ratingy potrebné pre investorov. EHSV sa domnieva, že zavedenie pravidla rotácie nebude schopné poskytnúť dostatočnú regulačnú funkciu, ktorá by oslabilá dosah modelu „emitent platí“, a preto navrhuje zvážiť iný spôsob obmedzenia možnosti účelového výberu ratingovej agentúry emitentom.

5.14 EHSV sa domnieva, že pravidlo rotácie v navrhovanom rozsahu nebude schopné splniť očakávaná spojená s jeho zavedením a to predovšetkým pokiaľ ide o vytvorenie dostatočného počtu nových trhových príležitostí. Preto EHSV považuje za vhodné, aby boli súčasťou schváleného nariadenia kratšie obdobia, počas ktorých môže emitent využívať služby tej istej ratingovej agentúry, alebo dlhšie obdobie prestávky v jej využívaní. Jedným z možných riešení je aj výber ratingových agentúr žrebom. Zároveň EHSV navrhuje, by bolo v príslušných článkoch návrhu odstránené z formulácie „desať po sebe nasledujúcich dlhových nástrojov“, spojenie „po sebe nasledujúcich“.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci text stanoviska odbornej sekcie bol zhromaždením zamietnutý v prospech pozmeňovacieho návrhu, ale získal viac ako štvrtinu hlasov.

Bod 5.4

„5.4 EHSV sa domnieva, že v snahe o zvýšenie kvality, transparentnosti, nezávislosti, plurality názorov a konkurencie v oblasti poskytovania ratingov je potrebné, aby Komisia vytvorila nezávislú európsku ratingovú agentúru, ktorá by vydávala nezávislé ratingy, za ktoré by platili emitenti, nevydávala by však ratingy krajín, aby sa predišlo možným obvineniam z konfliktu záujmov.“

Tento text stanoviska odbornej sekcie bol zamietnutý 78 hlasmi proti, pričom 55 členovia hlasovali za a 13 sa hlasovania zdržali.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnom európskom kúpnom práve“

COM(2011) 635 final – 2011/0284 (COD)

a „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Spoločné európske kúpne právo na zjednodušenie cezhraničných transakcií na jednotnom trhu“

COM(2011) 636 final

(2012/C 181/14)

Spravodajkyňa: **Ana BONTEA**

Komisia sa 11. októbra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Spoločné európske kúpne právo na zjednodušenie cezhraničných transakcií na jednotnom trhu“

COM(2011) 636 final.

Rada (16. novembra 2011) a Európsky parlament (25. októbra 2011) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnom európskom kúpnom práve“

COM(2011) 635 final – 2011/0284 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca 2012) prijal 87 hlasmi za, pričom 54 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 EHSV víta zámer Európskej komisie uľahčiť rozširovanie cezhraničného obchodu pre podnikateľov, najmä pre malé a stredné podniky (MSP), podporiť cezhraničné nákupy pre spotrebiteľov a posilniť výhody vnútorného trhu.

1.2 Pokiaľ ide o **formu** spoločného európskeho kúpneho práva (nariadenie) a **zvolené možnosti** (voliteľný „druhý systém“), výbor víta, že jeho predchádzajúce návrhy boli zohľadnené. Ako však už výbor uviedol vo svojom predchádzajúcom stanovisku, nazdáva sa, že „tieto ciele je potrebné dosiahnuť postupne, začínajúc od medzinárodných obchodných zmlúv v oblasti predaja tovaru (B2B), ako sú napr. pilotné projekty, ktorými sa dá vhodne overiť, ako dokážu popri sebe paralelne existovať viaceré právne systémy a ako sa uplatňujú v praxi“⁽¹⁾.

1.3 V súvislosti so **zásadou subsidiarity a proporcionality** EHSV zdôrazňuje, že spoločné európske kúpne právo musí plne rešpektovať tieto zásady.

1.4 EHSV sa domnieva, že z hľadiska **obsahu** je potrebné viaceré prvky navrhovaného nariadenia podstatne zlepšiť, s cieľom:

- uľahčiť transakcie v celej EÚ, a tak rozhodne pomôcť podporiť hospodárske aktivity v rámci jednotného trhu a dbať na to, aby sa vo väčšej miere využíval jeho potenciál,
- poskytnúť skutočnú európsku pridanú hodnotu, pokiaľ ide o náklady a výhody pre hospodárske subjekty a spotrebiteľov,
- ponúknuť výrazné výhody, pokiaľ ide o *lepšiu tvorbu právnych predpisov*, a vytvoriť jednoduchšie, ľahšie pochopiteľné a ústretivejšie regulačné prostredie,
- znížiť náklady spojené s cezhraničnými transakciami,
- zabezpečiť právnu istotu a väčšiu konzistentnosť medzi horizontálnymi a vertikálnymi právnymi predpismi,
- zaručiť, aby mali MSP a spotrebiteľia praktický a jednoznačný úžitok z nových pravidiel.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 1.

1.5 Segmentácia spoločného európskeho kúpneho práva tým, že sa ustanovenia týkajúce sa zmlúv medzi podnikmi (B2B) a ustanovenia týkajúce sa zmlúv so spotrebiteľmi rozdelia do dvoch oddelených dokumentov (pričom každá kategória má svoj vlastný harmonogram uplatňovania), umožní podnikom a spotrebiteľom jednoduchšie sa oboznámiť s novými pravidlami a ľahšie ich uplatňovať.

1.6 EHSV prikladá veľký význam fakultatívnemu charakteru nového nariadenia a záruke, že bude plne rešpektovaná sloboda rokovať o prijatí spoločného európskeho kúpneho práva.

1.7 EHSV zdôrazňuje tieto kľúčové otázky:

- uplatňovaniu spoločného európskeho kúpneho práva stojí v ceste viacero veľkých prekážok,
- je dôležité vo väčšej miere zohľadniť špecifiká MSP,
- na základe konzultácie s organizáciami zamestnávateľov vrátane organizácií MSP a so spotrebiteľskými organizáciami by sa mali vypracovať vzorové európske zmluvné podmienky pre špecializované oblasti obchodu a odvetvia činnosti, ktoré by obsahovali štandardné podmienky, boli by dostupné vo všetkých úradných jazykoch EÚ, predstavovali by mimoriadne užitočný nástroj vo vzťahoch typu B2B a B2C a mali by byť k dispozícii súčasne s uverejnením nariadenia,
- je potrebné zaručiť väčšiu právnu istotu a zlepšiť obsah ustanovení spoločného európskeho kúpneho práva,
- v súlade s článkami 12 a 169 zmluvy sa pri navrhovaní a uplatňovaní všetkých politík EÚ a v rámci prijatých opatrení musia zohľadniť požiadavky ochrany spotrebiteľov a MSP.

1.8 EHSV zdôrazňuje, že vytvorenie spoločného európskeho kúpneho práva samo osebe nezaručí rozširovanie cezhraničného obchodu pre podnikateľov a rozvoj cezhraničných nákupov pre spotrebiteľov. Žiada Európsku komisiu a členské štáty, aby sa naďalej usilovali plne využívať potenciál jednotného trhu z hľadiska hospodárskeho rastu a vytvárania pracovných miest.

1.9 EHSV upozorňuje, že je mimoriadne dôležité zaviesť sprievodné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že zmluvné strany, ktoré by mohli uplatňovať spoločné európske kúpne právo, keď bude konečne prijaté, budú vedieť, ako toto právo uplatňovať účinne a vykladať jednotne.

1.10 Organizácie spotrebiteľov zdôrazňujú, že návrh v súčasnej podobe by sa nemal uplatňovať na spotrebiteľské transakcie. Organizácie MSP a organizácie zamestnávateľov zdôrazňujú, že pokiaľ sa prijme určitý počet zmien a sprievodných opatrení, návrh sa môže uplatňovať na spotrebiteľské transakcie. Návrhy organizácií zastupujúcich MSP a spotrebiteľov sa stále v mnohých otázkach rôznia a hľadanie najvhodnejších riešení, ktoré by mohli akceptovať všetci, je zložitý a náročný proces.

1.11 Výbor žiada Komisiu, Radu a Európsky parlament, aby tieto aspekty zohľadnili pri finalizácii spoločného európskeho kúpneho práva, alebo pri akýchkoľvek ďalších iniciatívach zameraných na reguláciu práv spotrebiteľov v EÚ a aby pokračovali v dialógu s organizáciami zastupujúcimi MSP a spotrebiteľov, v snahe uistiť sa, že spoločné európske kúpne právo bude v súlade s potrebami príjemcov, a tak výrazne prispeje k uľahčeniu transakcií v EÚ.

2. Kontext

2.1 Súčasný právny rámec

2.1.1 Pre právny rámec, ktorý v súčasnosti platí v EÚ, sú príznačné rozdiely medzi právnymi poriadkami jednotlivých štátov a medzi právnymi predpismi v oblasti zmluvného práva v 27 členských štátoch.

2.1.2 Európska legislatíva obsahuje sériu spoločných právnych predpisov, najmä v oblasti zmlúv medzi podnikmi a spotrebiteľmi, ktoré zosúladujú základné spotrebiteľské zmluvné právo. Nedávno prijatá (smernica 2011/83/EÚ o právach spotrebiteľov⁽²⁾), plne zosúladila kľúčové prvky týkajúce sa zmlúv uzatvorených na diaľku, ako sú predzmluvné informácie, formálne požiadavky, odstúpenie od zmluvy, prenos rizika a doručenie, pričom minimálne zosúladená zostala len otázka právnych záruk a neférových zmluvných podmienok.

2.1.3 Články 12, 38, 164, 168 a 169 ods. 4 zmluvy zaručujú prednostné uplatňovanie vnútroštátnych právnych predpisov, ak sú výhodnejšie pre spotrebiteľov,

2.2 Ťažkosti, ktorým čelia obchodníci a spotrebiteľia

2.2.1 V súčasnosti len desatina európskych obchodníkov vyváža tovar v rámci Únie, pričom väčšina z nich vyváža len do malého počtu členských štátov. Len 8 % spotrebiteľov si cez internet kúpilo tovar alebo služby v inom členskom štáte. Potenciál jednotného trhu a cezhraničného obchodu online nie je dostatočne využitý.

2.2.2 Súčasnú prekážku sú zapríčinené okrem iného rozdielmi v daňových predpisoch, administratívnymi požiadavkami, problémami s dodaním, rozdielmi z hľadiska jazyka či kultúry, slabým rozšírením širokopásmového pripojenia, predpismi, ktoré upravujú ochranu údajov, dizajnom, územným obmedzením duševného vlastníctva, podmienkami platby, ako aj rozdielmi v právnom rámci. Z údajov, ktoré Komisia čerpala z iných výskumov vyplýva, že v transakciách medzi podnikmi a spotrebiteľmi je jednou z hlavných prekážok, ktorá spotrebiteľom bráni v nákupe v zahraničí, absencia účinných opravných prostriedkov, pričom 62 % spotrebiteľov nenakupuje online v zahraničí, pretože sa obáva podvodu, 59 % nevie, čo robíť v prípade, že vzniknú problémy, 49 % má obavy v súvislosti s doručením a 44 % nepozná dobre svoje spotrebiteľské práva⁽³⁾.

Obchodníci, a najmä MSP, musia čeliť problémom, ako sú:

- ustanovenia zahraničného zmluvného práva, ktoré dobre nepoznajú,

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 304, 22.11.2011, s. 64.

⁽³⁾ Hodnotenie výsledkov spotrebiteľského trhu, 5. vydanie, marec 2011.

- väčšia právnu komplexnosť, ktorou sa vyznačuje cezhraničný obchod v porovnaní s vnútroštátnym obchodom,
- vysoké dodatočné transakčné náklady.

2.2.3 Prekážky, ktoré bránia cezhraničnému obchodu, majú veľké negatívne dôsledky pre podniky a spotrebiteľov.

3. Návrh Komisie

3.1 Oznámenie Komisie⁽⁴⁾ sa týka návrhu nariadenia⁽⁵⁾, ktorým sa zavádza spoločné európske kúpne právo a ktorého cieľom, ako sa v dokumente uvádza, je zlepšiť fungovanie vnútorného trhu prostredníctvom uľahčenia zameraných na rozšírenie cezhraničného obchodu.

3.2 Návrh Komisia predstavuje:

a) z hľadiska **zvoleného nástroja**:

- „**druhý systém**“ zmluvného práva, ktorý bude v každom členom štáte rovnaký a pre celú Úniu spoločný a ktorý bude existovať popri súčasnom vnútroštátnom zmluvnom práve,
- **fakultatívny** systém, pre ktorý sa zmluvné strany budú môcť slobodne rozhodnúť. Súhlas spotrebiteľa s uplatnením spoločného európskeho kúpneho práva musí mať podobu samostatného výslovného vyhlásenia, ktoré je oddelené od vyhlásenia, ktorým sa prejavuje súhlas s uzavretím zmluvy;

b) z hľadiska **formy**: keďže ide o nariadenie, bude mať spoločné európske kúpne právo všeobecnú platnosť a okamžitú účinnosť;

c) z hľadiska **obsahu**:

Ide o koherentný, ale nie úplný, súbor (183 článkov) pravidiel zmluvného práva, ktorý obsahuje:

- všeobecné zásady zmluvného práva,
- ustanovenia o tom, že zmluvné strany majú pred uzavretím zmluvy právo na poskytnutie zásadných informácií, pravidiel, ktorá sa uplatňujú pri uzatváraní zmlúv, osobitné ustanovenia, ktorými sa spotrebiteľom udeľuje právo odstúpiť od zmluvy, a ustanovenia o označení zmluvy za neplatnú,
- výklad zmluvných podmienok, ustanovenia o obsahu a účinkoch zmlúv, ako aj ustanovenia o tom, ktoré zmluvné podmienky možno považovať za neprijateľné,
- záväzky a prostriedky nápravy zmluvných strán,
- doplnkové spoločné pravidlá o náhrade škody a úrokoch z omeškania,
- ustanovenia o vrátení plnení a premlčaní.

⁽⁴⁾ COM(2011) 636 final.

⁽⁵⁾ COM(2011) 635 final.

Viacere aspekty sa naďalej riadia vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré sa uplatňujú v zmysle nariadenia (ES) č. 593/2008⁽⁶⁾ (Rím I).

3.3 Spoločným európskym kúpny právom sa riadia najdôležitejšie zmluvy v rámci cezhraničného obchodu (kúpne zmluvy medzi obchodníkmi a spotrebiteľmi a zmluvy medzi obchodníkmi, v rámci ktorých je aspoň jedna zo zmluvných strán MSP, vrátane zmlúv o dodaní digitálneho obsahu a poskytnutí súvisiacich služieb).

3.4 Spoločné európske kúpne právo sa obmedzuje len na cezhraničné zmluvy (pričom členské štáty môžu jeho platnosť rozšíriť).

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV víta Európskej komisie uľahčiť rozširovanie cezhraničného obchodu pre podnikateľov (najmä pre MSP), podporiť cezhraničné nákupy pre spotrebiteľov a posilniť výhody vnútorného trhu.

4.2 V súvislosti so **zásadou subsidiarity a proporcionality** EHSV zdôrazňuje, že spoločné európske kúpne právo ich musí plne rešpektovať.

4.3 Pokiaľ ide o **formu** (nariadenie) a **uprednostnené možnosti** („druhý systém“, ktorý sa bude v každom členskom štáte uplatňovať fakultatívne na základe osobitnej dohody medzi zainteresovanými stranami), ako už výbor uviedol vo vyššie spomenutom stanovisku „tieto ciele je potrebné dosiahnuť postupne, začínajúc od medzinárodných obchodných zmlúv v oblasti predaja tovaru (B2B)“ formou pilotných projektov.

4.4 Pokiaľ ide o **obsah**, EHSV sa domnieva, že viaceré prvky *navrhovaného nariadenia* by sa mali podstatne zlepšiť, s cieľom:

- uľahčiť transakcie v celej EÚ, a tak rozhodne pomôcť podporiť hospodárske aktivity v rámci jednotného trhu a dbať na to, aby sa vo väčšej miere využíval jeho potenciál,
- poskytnúť skutočnú európsku pridanú hodnotu, pokiaľ ide o náklady a výhody pre hospodárske subjekty a spotrebiteľov,
- ponúknuť výrazné výhody, pokiaľ ide o *lepšiu tvorbu právnych predpisov*, a vytvoriť jednoduchšie, ľahšie pochopiteľné a ústretivejšie regulačné prostredie,
- znížiť náklady spojené s cezhraničnými transakciami,
- zabezpečiť právnu istotu a väčšiu konzistentnosť medzi horizontálnymi a vertikálnymi právnymi predpismi, pričom treba prihliadať najmä na nevyhnutnosť zaručiť transparentnosť, jasnosť a jednoduchosť, a to nielen pre právnikov, ale predovšetkým pre malé podniky a bežných spotrebiteľov,
- zaručiť, aby mali MSP a spotrebiteľia praktický a jednoznačný úžitok z nových pravidiel.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ L 177, 4.7.2008, s. 6.

4.5 Výbor už v minulosti zdôraznil, že „tieto ciele je potrebné dosiahnuť postupne, začínajúc od medzinárodných obchodných zmlúv v oblasti predaja tovaru (B2B), ako sú napr. pilotné projekty, ktorými sa dá vhodne overiť, ako dokážu popri sebe paralelne existovať viaceré právne systémy a ako sa uplatňujú v praxi“ (7).

Segmentácia spoločného európskeho kúpneho práva tým, že sa ustanovenia týkajúce sa zmlúv medzi podnikmi (B2B) a ustanovenia týkajúce sa zmlúv so spotrebiteľmi (B2C) rozdelia do dvoch oddelených dokumentov (pričom každá kategória má svoj vlastný harmonogram uplatňovania), uľahčí zákonodarcom rozhodnúť, ktorý legislatívny postup by sa mal uplatňovať na jednotlivé súbory pravidiel, pričom by sa mala zohľadniť vyjednávacía pozícia jednotlivých strán.

4.6 Súčasný obsah ustanovení spoločného európskeho kúpneho práva vyvoláva veľkú nespokojnosť a kritiku zo strany spotrebiteľských organizácií a organizácií zastupujúcich MSP, ktoré pochybujú, že je skutočne potrebné zaviesť fakultatívny nástroj na podporu elektronického obchodu a legislatívny postup (fakultatívny systém), ktorý by sa využíval v oblasti zmlúv medzi podnikmi a spotrebiteľmi.

4.7 Výbor žiada Komisiu, Radu a Európsky parlament, aby tieto aspekty zohľadnili pri finalizácii spoločného európskeho kúpneho práva a aby pokračovali v dialógu s organizáciami zastupujúcimi MSP a so spotrebiteľskými organizáciami, v snahe uistiť sa, že spoločné európske kúpne právo bude v súlade s potrebami príjemcov.

4.8 EHSV prikladá veľký význam fakultatívnemu charakteru nového nariadenia a záruke, že bude plne rešpektovaná sloboda rokovať o prijatí spoločného európskeho kúpneho práva.

4.9 Pokiaľ ide o veľké podniky alebo podniky, ktoré majú na trhu dominantné postavenie, odporúča sa vypracovať primerané doplnkové opatrenia, ktoré MSP umožnia ľahšie si uplatniť svoje právo slobodne si vybrať z dvoch právnych systémov, so zreteľom na fakultatívny charakter spoločného európskeho kúpneho práva.

4.10 V súlade s článkami 12 a 169 zmluvy sa pri navrhovaní a uplatňovaní všetkých politík EÚ a v rámci prijatých opatrení musia zohľadniť požiadavky ochrany spotrebiteľov a MSP.

4.11 Výbor upozorňuje, aké najväčšie problémy môžu vzniknúť pri uplatňovaní spoločného európskeho kúpneho práva:

— treba vyjasniť vzájomné vzťahy medzi týmto fakultatívnym nástrojom a európskym medzinárodným súkromným právom, vrátane nadradených záväzných ustanovení vnútroštátneho práva a pravidiel, ktoré sa týkajú verejného poriadku – zodpovedajúce články 9 a 21, nariadenie (ES) č. 593/2008,

— mala by sa explicitne vyjasniť úloha nariadenia Rím I v prípade zmlúv typu B2C, s prihliadnutím na nedávne rozsudky Súdneho dvora Európskej únie, ktoré poskytujú usmernenia v tejto súvislosti,

— zabezpečiť v čo najväčšej možnej miere právnu istotu a vypracovať kompletný súbor pravidiel zmluvného práva, ktorý sa nebude odvolávať na vnútroštátne právo, ktoré je v každom členskom štáte iné, a nebude predstavovať žiadne problémy z hľadiska výkladu alebo uplatňovania.

4.12 EHSV zdôrazňuje, že prijatie spoločného európskeho kúpneho práva nebude stačiť na to, aby sa zaručil rozvoj cezhraničného obchodu, ani na to, aby sa plne vyzdvihol potenciál jednotného trhu z hľadiska hospodárskeho rastu a vytvárania pracovných miest.

4.13 V kontexte súčasnej hospodárskej a finančnej krízy treba vyvinúť všemožné úsilie na to, aby sa zabezpečili priaznivé podmienky pre vývoz a znížili administratívne náklady. Pokiaľ ide o spotrebiteľov, treba posilniť ich dôveru v jednotný trh a nabádať ich, aby robili cezhraničné nákupy, a to tak, že sa im poskytnú účinné prostriedky, aby si mohli individuálne uplatniť nárok na náhradu škody.

4.14 EHSV vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby pokračovali v úsilí odstrániť doposiaľ pretrvávajúce prekážky, ktoré bránia cezhraničnému obchodu, aby presadzovali a podporovali vývoz MSP a aktívne sa podieľali na navrhovaní a zavádzaní opatrení, ktoré by mohli najlepšie pomôcť podnikom a spotrebiteľom využiť možnosti jednotného trhu, pričom zdôrazňuje význam kvalitnej spolupráce a dialógu medzi orgánmi verejnej správy a sociálnymi partnermi, vrátane organizácií, ktoré zastupujú MSP a spotrebiteľov.

4.15 EHSV upozorňuje, že je mimoriadne dôležité zaviesť potrebné **sprievodné opatrenia**, aby sa zabezpečilo, že strany, ktoré by mohli uplatňovať spoločné európske kúpne právo, ak bude nakoniec prijaté, budú vedieť, ako toto právo uplatňovať účinne a vykladať jednotne. Prostredníctvom informačného systému o vnútornom trhu (IMI) a ostatných informačných kanálov musia členské štáty zabezpečiť, aby boli všetky zainteresované strany informované o podrobnom obsahu ustanovení spoločného európskeho kúpneho práva a rozdieloch medzi vnútroštátnymi a európskymi predpismi, vrátane aspektov týkajúcich sa súdnej praxe a zaznamenaných osvedčených postupov.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Nevyhnutnosť vo väčšej miere zohľadniť špecifiká MSP

5.1.1 EHSV sa domnieva, že návrh nariadenia by bolo treba zlepšiť, aby vo väčšej miere zohľadňoval špecifiká MSP:

— MSP predstavujú 99,8 % podnikov a 92 % z nich sú mikro-podniky, ktoré zamestnávajú v priemere dvoch zamestnancov (8),

(7) Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 1.

(8) EUROSTAT.

- mikropodniky vyvážajú do obmedzeného počtu krajín, pričom najprv vykonajú podrobný prieskum trhu,
- mikropodniky sa vzhľadom na svoj obchodný model zvyčajne neusilujú uzatvárať cezhraničné zmluvy v 27 členských štátoch,
- cezhraničným transakciám MSP bráni množstvo prekážok, ktoré sú uvedené v bode 2.2.2.

5.1.2 Návrh neprihliada dostatočne na MSP. Navrhovaný nástroj v oblasti zmluvného práva, ktorý je zložitý, abstraktný a odvoláva sa na viaceré aspekty vnútroštátneho práva jednotlivých členských štátov, nebudú môcť MSP uplatňovať bez pomoci alebo právneho poradenstva. Nástroje na uplatňovanie sú absolútne nevyhnutné a môžu prispieť k tomu, aby si MSP vybrali systém spoločného európskeho kúpneho práva.

5.1.3 Organizácie zastupujúce MSP⁽⁹⁾ zastávajú názor, že vo vzťahoch typu B2C treba dosiahnuť lepšiu rovnováhu medzi právami a záväzkami zmluvných strán. Zdôrazňujú, že je nevyhnutné vyjasniť a zjednodušiť tieto aspekty:

- článok 23 (odsek 1 o povinnosti poskytnúť informácie o tovare a súvisiacich službách je príliš vágny),
- článok 29 (sankcie sú príliš všeobecné a nepresné),
- článok 39 (podmienky navrhovateľa by mali byť nadradené),
- článok 42 ods. 1 písm. a) (lehota na odstúpenie od zmluvy) (treba prevziať ustanovenia smernice o právach spotrebiteľov),
- článok 51 („naliehavé potreby“ alebo skutočnosť, že zmluvná strana bola „neprezieravá, neznalá alebo neskúsená“ nemôžu byť považované za zdôvodnenie – na situácie uvedené v tomto článku sa vzťahuje zásada „dobromyseľnosti a čestnosti“),
- článok 72 (v prípade dlhých rokovaní by zmluvné strany mali mať možnosť zahrnúť všetky dohody do jednej zmluvy, inak by to mohlo znamenať príliš vysokú administratívnu záťaž pre MSP, a to z hľadiska nákladov aj vynaloženého času),
- článok 78 (v odseku 1 treba spresniť, že ak sa prizná právo tretej osobe, je nevyhnutné požiadať o súhlas aj druhú stranu),
- v článku 78 ods. 1, ktorý hovorí o tom, že tretia osoba môže právo, ktoré jej bolo priznané, odmietnuť, by sa mal vypustiť výraz „mlčky prijaté“, pretože vyvoláva neistotu,
- článok 97 (záväzky jednotlivých zmluvných strán treba zosúladiť),

- článok 130 ods. 3 a 5 (pojem zodpovedného uchovania zo strany kupujúceho sa tu neuvádza),

- článok 142 ods. 4 (doplniť „prvému“ prepravcovi),

- článok 159 ods. 1 (niektoré veci by sa mali vyjasniť).

5.1.4 Spoločné európske kúpne právo musí zabezpečiť, aby sa v každej etape uplatňovala zásada „Think small first“ (malé podniky majú prednosť) a zásada proporcionality, pričom by bolo treba znížiť administratívnu záťaž a zbytočné náklady pre MSP. EHSV zdôrazňuje, že je nevyhnutné, aby náklady MSP spojené s uplatňovaním predpisov zostali minimálne, a vyzýva Komisiu, Radu a Európsky parlament, aby tento aspekt zohľadnili pri finalizácii spoločného európskeho kúpneho práva.

5.2 Ochrana spotrebiteľa

5.2.1 Výbor opakuje, ako to už v minulosti zdôraznil, že je dôležité zaručiť spotrebiteľom a podnikom „právnú istotu na základe vyššej úrovne ochrany“, pričom sa „nesmie brániť žiadnemu členskému štátu zachovať alebo zaviesť prísnejšie ochranné opatrenia v prospech spotrebiteľov“⁽¹⁰⁾ a v snahe posilniť „jednotný trh ako nástroj v prospech občana-spotrebiteľa“⁽¹¹⁾.

5.2.2 Obsah ustanovení spoločného európskeho kúpneho práva vyvolal nespokojnosť a kritiku zo strany mnohých spotrebiteľských združení (v súvislosti so slabou úrovňou ochrany v porovnaní s článkom 169 ods. 4 zmluvy, spoločné európske kúpne právo sa vytvára bez toho, aby sa skutočne prihliadalo na vôľu spotrebiteľov atď.). Tieto združenia si želajú, aby boli zo spoločného európskeho kúpneho práva vyňaté zmluvy typu B2C.

5.2.3 Existuje mnoho príkladov, ktoré dokazujú, že návrh nezabezpečuje najvyššiu úroveň ochrany spotrebiteľa:

- článok 5 (otázka objektívnosti „primeranosti“),
- článok 13 ods. 1 (presný význam slovného spojenia „jasným a zrozumiteľným spôsobom“),
- článok 13 ods. 3 písm. c) (chýba vymedzenie pojmu „trvalý nosič“),
- článok 19 ods. 5 („primeraná lehota“ nie je presne vymedzená),
- článok 20 ods. 2 (presný význam pojmu „každodenné transakcie“),
- článok 28, ods. 1 (presný význam výrazu „v primeranej miere“),

⁽⁹⁾ Súhrnný dokument UEAPME (Európskeho zväzu remesiel a malých a stredných podnikov): http://www.ueapme.com/IMG/pdf/120119_pp_General_Remarks_CESL.pdf
http://www.ueapme.com/IMG/pdf/120119_pp_Specific_Remarks_CESL.pdf

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 1.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 3.

- článok 30 ods. 1 písm. c) (čo presne znamená, že zmluva „má dostatočný obsah a je dostatočne určitá“),
- článok 42 ods. 2 (sankciou za neposkytnutie informácií by malo byť, že zmluva bude považovaná za neplatnú),
- článok 45 (spotrebiteľ by nikdy nemal znášať náklady na vrátenie tovaru),
- článok 52 ods. 2 (v prípade uvedenom v písmene a) by lehota mala byť najmenej jeden rok a v prípade uvedenom v písmene b) dva roky),
- článok 53 (platnosť by nemala byť nikdy potvrdená „iným spôsobom“),
- článok 71 (malo by to byť sformulované jasnejšie),
- článok 74 (význam slovného spojenia „zjavne neprimeraná“),
- článok 79 ods. 1 (nie je vymedzené, v dôsledku akej chyby sa podmienka stáva nezáväznou),
- článok 79 ods. 2 (smernica sa nezaoberá rozdielom medzi hlavnými a vedľajšími prvkami zmluvy),
- článok 82 (v smernici sa nespomínajú pravidlá týkajúce sa oznamovania podmienok, povinnosť informovať a pravidlá, ktoré musia byť automaticky zo zmluvy vylúčené, bez ohľadu na to, či je ich obsah čestný alebo nie, pretože sú v rozpore so zásadou dobromyseľnosti),
- článok 84 („čierny zoznam“ zakázaných podmienok je príliš krátky a pozadu v porovnaní s najpokrokovejšími vnútroštátnymi predpismi),
- článok 85 (to isté platí pre „šedý zoznam“ podmienok, ktoré sa považujú za neprijateľné)
- článok 99 ods. 3 (úplne neprijateľné ustanovenie),
- článok 105 ods. 2 (lehota musí byť najmenej dva roky),
- článok 142 (právny význam a spôsob „nadobudnutia do fyzickej držby“ nie sú v prekladoch do rôznych jazykov rovnaké, v súlade s jednotlivými vnútroštátnymi právnymi poriadkami),
- článok 142 ods. 2 (význam slovného spojenia „kontrola nad digitálnym obsahom“),
- článok 167 ods. 2 (možnosť predložiť oznámenie skôr by sa mala zrušiť),
- články 179 a 180 (formuláciu treba vyjasniť).

5.2.4 V záujme posilnenia dôvery spotrebiteľov by sa mali zaviesť osobitné opatrenia, ktoré zaručia vymáhanie zodpovednosti a cezhraničné postihy v prípade podvodu a oklamania.

Podľa 59 % spotrebiteľov sú totiž nedostatočné záruky v tejto oblasti jednou z prekážok, ktoré bránia cezhraničným transakciám.

5.3 Nevyhnutnosť vypracovať vzorové európske zmluvné podmienky

5.3.1 EHSV zdôrazňuje, že je dôležité vypracovať viacero európskych modelov zmluvných podmienok, ktoré by mali:

- byť k dispozícii súčasne s uverejnením spoločného európskeho kúpneho práva a hneď ako toto právo začne platiť,
- byť prispôbené špecializovaným oblastiam obchodu a odvetviám činnosti,
- obsahovať globálne normalizované podmienky a ustanovenia, ktoré budú vyzdvihovať *acquis*, zaručovať veľmi vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov v zmluvách medzi podnikmi a spotrebiteľmi a zmluvnú slobodu v zmluvách medzi podnikmi a zabezpečiť, že sa bude v plnej miere uplatňovať *Small Business Act*,
- byť dostupné vo všetkých úradných jazykoch EÚ,
- byť sledované a pravidelne prehodnocované, aby sa mohli vylepšiť na základe osvedčených postupov, ako aj na základe právnej doktríny a súdnej praxe.

Nástroje na uplatňovanie sú absolútne nevyhnutné pre MSP, ktoré chcú uzatvoriť cezhraničné zmluvy so spotrebiteľmi.

5.3.2 Organizácie zastupujúce podniky, MSP a spotrebiteľov treba zapojiť do tohto procesu a spolupracovať s nimi pri navrhovaní vzorových európskych zmluvných podmienok.

5.4 Nevyhnutnosť zaručiť väčšiu právnu istotu

5.4.1 Návrh nariadenia vyvoláva otázky, pokiaľ ide o stannovenie právneho základu, výklad a uplatňovanie.

5.4.2 Navrhované nariadenie v mnohých aspektoch odkazuje na vnútroštátne právne predpisy (napríklad právna subjektivita, neplatnosť zmluvy v dôsledku nespôsobilosti na právne úkony, nezákonnosti alebo nemorálnosti, určenie jazyka zmluvy, otázky zákazu diskriminácie, zastúpenie, prípady viacerých dlžníkov a veriteľov, zmena strán vrátane postúpenia, započítanie a spojenie, majetkové právo vrátane prevodu vlastníctva, právo duševného vlastníctva a právo občianskoprávných deliktov). Obchodníci budú preto nútení preštudovať si legislatívny rámec daného štátu, čo sa odrazí v zvýšení nákladov na právne poradenstvo a vo väčšej právnej neistote.

5.4.3 Neexistuje mechanizmus, ktorý by zaručil jednotný výklad nariadenia na celom území EÚ. Databáza súdnych rozhodnutí nebude predstavovať právne *acquis*, ktoré by platilo pre súdy jednotlivých štátov, ktoré budú mať kompetencie z hľadiska výkladu a uplatňovania nariadenia, a bude poskytovať priestor pre odlišné výklady, ktoré povedú k ďalšej právnej neistote.

5.4.4 Malo by sa odporučiť sledovať súdne rozhodnutia, podporovať osvedčené postupy a každoročne vypracúvať správu, aspoň počas prvých piatich rokov uplatňovania nariadenia, s cieľom neustále hodnotiť zaznamenané výsledky, zabezpečiť propagovanie osvedčených postupov a zaujať opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie jednotného výkladu nariadenia v celej EÚ.

5.5 Iné pripomienky

V období krízy je málo pravdepodobné, že národná úroveň vynaloží rozsiahle prostriedky na organizovanie informačných kampaní a propagáciu nových ustanovení. Odporúča sa doplniť do bodu 4 (Vplyv na rozpočet) dôvodovej správy zmienku o budúcich podporných opatreniach pozostávajúcich zo školení, ktoré zorganizuje Komisia a ktoré budú určené zástupcom organizácií podnikov, MSP a spotrebiteľov, ktorí budú potom informovať členov svojej organizácie o spoločnom európskom kúpnom práve. Takisto treba navrhnuť nevyhnutné podporné opatrenia, ktoré týmto organizáciám pomôžu bezplatne poskytovať poradenské služby potrebné na uplatňovanie nariadenia.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

PRÍLOHA

K Stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

I. Tieto body stanoviska odbornej sekcie boli pozmenené tak, aby zohľadňovali pozmeňovacie návrhy, ktoré prijalo plenárne zhromaždenie, hoci viac ako štvrtina členov hlasovala za to, aby zostali v pôvodnej podobe (článok 54 ods. 4 rokovacieho poriadku):

a) **Bod 1.2**

„Pokiaľ ide o **formu** spoločného európskeho kúpneho práva (nariadenie) a **zvolené možnosti** (voliteľný „druhý systém“), výbor víta, že jeho predchádzajúce návrhy boli zohľadnené. Ako však už výbor uviedol vo svojom predchádzajúcom stanovisku ⁽¹⁾, Komisia by mala svoju iniciatívu začať vytvorením súboru nástrojov, ktorý by stranám, ktoré uzatvárajú cezhraničné zmluvy slúžil ako spoločný referenčný rámec a potom by mohla predložiť nepovinný nástroj pre cezhraničné obchodné zmluvy v oblasti predaja tovaru (B2B), a to na základe pilotných projektov, ktorými by sa dalo vhodne overiť, ako dokážu popri sebe paralelne existovať viaceré systémy, a tiež monitorovať ich uplatňovanie v praxi.“

Výsledok hlasovania o pozmeňovacom návrhu:

Za: 93
Proti: 41
Zdržali sa: 6

b) **Bod 1.7**

„EHSV zdôrazňuje tieto kľúčové otázky:

- uplatňovaniu spoločného európskeho kúpneho práva stojí v ceste viaceré veľkých prekážok,
- je dôležité vo väčšej miere zohľadniť špecifiká MSP,
- na základe konzultácie s organizáciami zamestnávateľov vrátane organizácií MSP a so spotrebiteľskými organizáciami by sa mali vypracovať vzorové európske zmluvné podmienky pre špecializované oblasti obchodu a odvetvia činnosti, ktoré by obsahovali štandardné podmienky, boli by dostupné vo všetkých úradných jazykoch EÚ, predstavovali by mimoriadne užitočný nástroj vo vzťahoch typu B2B a B2C a mohli by sa podporovať bez ohľadu na to, či začne platiť spoločné európske kúpne právo,
- je potrebné zaručiť väčšiu právnu istotu a zlepšiť obsah ustanovení spoločného európskeho kúpneho práva,
- v súlade s článkami 12 a 169 zmluvy sa pri navrhovaní a uplatňovaní všetkých politík EÚ a v rámci prijatých opatrení musia zohľadniť požiadavky ochrany spotrebiteľov a MSP.“

Výsledok hlasovania o pozmeňovacom návrhu:

Za: 75
Proti: 68
Zdržali sa: 7

c) **Bod 1.9**

„EHSV upozorňuje, že je mimoriadne dôležité zaviesť sprievodné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že zmluvné strany, ktoré by mohli uplatňovať spoločné európske kúpne právo, keď bude konečne prijaté, budú vedieť, ako toto právo uplatňovať účinne a vykladať jednotne. Výbor však zdôrazňuje, že návrh v súčasnej podobe by sa nemal uplatňovať na spotrebiteľské transakcie.“

Výsledok hlasovania o pozmeňovacom návrhu:

Za: 85
Proti: 53
Zdržali sa: 5

d) **Bod 4.3**

„Pokiaľ ide o **formu** (nariadenie) a **uprednostnené možnosti** (druhý systém, ktorý sa bude v každom členskom štáte uplatňovať fakultatívne na základe osobitnej dohody medzi zainteresovanými stranami), ako bolo uvedené vo vyššie spomenutom stanovisku výboru, tento nástroj by sa mohol obmedziť výlučne na obchodné zmluvy a zatiaľ by sa nevzťahoval na spotrebiteľské zmluvy.“

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 1 (body 1.2 a 1.3).

Výsledok hlasovania o pozmeňovacom návrhu:

Za:	93
Proti:	41
Zdržali sa:	6

e) Bod 4.13

„V kontexte súčasnej hospodárskej a finančnej krízy treba vyvinúť všemožné úsilie na to, aby sa zabezpečili priaznivé podmienky pre vývoz a znížili administratívne náklady. Pokiaľ ide o spotrebiteľov, treba posilniť ich dôveru v jednotný trh a nabádať ich, aby robili cezhraničné nákupy, a to tak, že sa im poskytnú účinné prostriedky, aby si mohli individuálne či kolektívne uplatniť nárok na náhradu škody.“

Výsledok hlasovania o pozmeňovacom návrhu:

Za:	71
Proti:	66
Zdržali sa:	8

f) Bod 5.3.1

„EHSV zdôrazňuje, že je dôležité vypracovať viacero európskych modelov zmluvných podmienok, ktoré by mali:

- byť k dispozícii bez ohľadu na to, či začne platiť spoločné európske kúpne právo,
- byť prispôsobené špecializovaným oblastiam obchodu a odvetviam činnosti,
- obsahovať globálne normalizované podmienky a ustanovenia, ktoré budú vyzdvihovať *acquis*, zaručovať veľmi vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov v zmluvách medzi podnikmi a spotrebiteľmi a zmluvnú slobodu v zmluvách medzi podnikmi a zabezpečiť, že sa bude v plnej miere uplatňovať *Small Business Act*,
- byť dostupné vo všetkých úradných jazykoch EÚ,
- byť sledované a pravidelne prehodnocované, aby sa mohli vylepšiť na základe osvedčených postupov, ako aj na základe právnej doktríny a súdnej praxe.

Nástroje na uplatňovanie sú absolútne nevyhnutné pre MSP, ktoré chcú uzatvoriť cezhraničné zmluvy so spotrebiteľmi.“

Výsledok hlasovania o pozmeňovacom návrhu:

Za:	75
Proti:	68
Zdržali sa:	7

II. Tento bod stanoviska odbornej sekcie bol vypustený, aby sa zohľadnil pozmeňovací návrh, ktorý prijalo plenárne zhromaždenie, hoci viac ako štvrtina členov hlasovala za to, aby zostal zachovaný (článok 54 ods. 4 rokovacieho poriadku):

a) Bod 5.4.1

„Výbor zdôrazňuje, že jedným z hlavných aspektov cezhraničných transakcií, ktorý spotrebiteľov znepokojuje, je nedostatok účinných prostriedkov, ako si uplatniť nárok na náhradu škody. Nedávny návrh smernice o alternatívnom riešení sporov a návrh nariadenia o riešení spotrebiteľských sporov online z dielne Komisie predstavujú dôležitý krok vpred, avšak európsky mechanizmus kolektívneho uplatňovania nárokov na náhradu škody súdnou cestou stále neexistuje.“

Výsledok hlasovania o pozmeňovacom návrhu:

Za:	71
Proti:	71
Zdržali sa:	7

V článku 56 ods. 6 Rokovacieho poriadku EHSV sa uvádza, že ak pri hlasovaní dôjde k rovnosti hlasov, rozhoduje hlas člena predsedajúceho zasadnutiu alebo schôdzi. V súlade s týmto pravidlom sa predsedajúci rozhodol podporiť pozmeňovací návrh.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich výkazoch určitých druhov podnikov“

COM(2011) 684 final – 2011/0308 (COD)

(2012/C 181/15)

Spravodajca: **BARROS VALE**

Európsky parlament (15. novembra 2011) a Rada (29. novembra 2011) sa rozhodli podľa článku 50 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich výkazoch určitých druhov podnikov“

COM(2011) 684 final – 2011/0308 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca 2012) prijal 125 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Mikropodniky a malé a stredné podniky tvoria výraznú časť siete podnikov v EÚ, a preto EHSV víta všetky iniciatívy, ktoré by mohli viesť k lepšiemu fungovaniu jednotného trhu a ktoré by uľahčili a podporili cezhraničné investície a obchod. Malé a stredné podniky (MSP) prispievajú najväčšou mierou k hospodárskemu rastu, vytváraniu pracovných miest a inovácii. Takisto sa ich môžu najskôr dotknúť zmeny a vývoj situácie.

1.2 Zjednodušenie navrhnuté v predloženej preskúmaní je v súlade s cieľom stanoveným v stratégii Európa 2020 na zabezpečenie udržateľného a inkluzívneho rastu, so zásadou zjednodušenia spomenutou v oznámení o Akte o jednotnom trhu a s uznaním kľúčovej úlohy MSP v hospodárskom rozvoji, ako sa uvádza v oznámení Komisie s názvom „Najskôr myslieť v malom – iniciatíva ‚Small Business Act‘ pre Európu“.

1.3 Úplná harmonizácia kritérií na rozlišovanie podľa veľkosti podnikov v celej Európskej únii (EÚ) je iniciatíva, ktorú treba privítať a ktorá by sa podľa názoru EHSV mala rozšíriť aj na tzv. mikropodniky. Malo by sa preto podporiť prijatie len jedného pravidla, ktoré by poskytovalo rámec vzťahujúci sa na celú podnikateľskú sféru. Toto celkové zjednotenie presadzujúce rovnosť v celej EÚ treba považovať za opatrenie na podporu hospodárskej súťaže.

1.4 Takisto treba zdôrazniť skutočnosť, že členské štáty nesmú od malých podnikov vyžadovať, aby poskytovali dodatočné informácie nad rámec požiadaviek uvedených v novej smernici. Jedine týmto spôsobom možno v plnej miere splniť

cieľ zjednodušenia stanovený v tejto smernici a jeho uplatňovanie vo všeobecnom záujme, a zároveň chrániť záujmy používateľov finančných informácií, či už ide o investorov, veriteľov, štát alebo širokú verejnosť.

1.5 EHSV sa domnieva, že ak budú zabezpečené uvedené záujmy, návrhy na zjednodušenie a harmonizáciu by mali byť uplatniteľné aj na daňové účely. V dôsledku toho by členské štáty nemohli žiadať dodatočné informácie slúžiace na výber daní. Taktiež bankový sektor musí byť informovaný o zmenách a možnosti prispôbenia svojich analytických metód novým pravidlám finančného výkazníctva, aby sa nemuseli poskytovať dodatočné informácie.

1.6 Od samotného zjednodušenia finančných výkazov nemožno očakávať, že bude stimulom na zakladanie podnikov a zlepšenie podnikateľského prostredia. Tento cieľ možno dosiahnuť len tak, že budú zároveň prijaté ďalšie opatrenia na podporu hospodárskeho rastu. Táto iniciatíva, ako aj akékoľvek ďalšie, ktoré vedú k zníženiu administratívnych a alternatívnych nákladov, ako aj iné opatrenia na obmedzenie byrokracie (povinnosť zverejňovania, získavanie licencií a koncesíí atď.), sú však vítané.

1.7 Pokiaľ ide o zníženie nákladov, personálnych aj finančných, navrhnuté zjednodušenia nepochybne uvoľnia prostriedky, ktoré môžu spoločnosti použiť v iných oblastiach svojho podnikania.

1.8 EHSV zdôrazňuje a víta význam zrušenia povinnosti štatutárneho auditu pre malé podniky bez ohľadu na to, či ide o akciové spoločnosti alebo nie, ale nazdáva sa, že tento

postup by mal byť povinný v podnikoch s viac ako 25 pracovníkmi. Povinný charakter tohto postupu predstavuje pre niektoré malé podniky výraznú záťaž, a preto by mala byť udelená výnimka malým nekótovaným podnikom bez ohľadu na ich právnu formu. Tento postup by mal byť nepovinný a mal by podliehať rozhodnutiu spoločníkov alebo akcionárov.

1.9 Na druhej strane, ak sa účtovné postupy vykonávajú elektronicky a finančné výkazy sa zostavujú pomocou účtovných počítačových programov dostupných na trhu, môžu tieto zjednodušenia spočiatku viesť k zvýšeniu nákladov, a to v dôsledku nevyhnutnosti aktualizácie softvéru, pričom tieto náklady nemožno podceňovať.

1.10 Treba tiež vziať do úvahy dosah z hľadiska nákladov, ktoré si vyžiada úprava systému získavania dostupných informácií, či už ide o štatistické alebo daňové úrady.

1.11 Väčšina malých podnikov vníma finančné výkazy iba ako právnu povinnosť, ktorá má slúžiť daňovým orgánom. Hoci k tomuto názoru výrazne prispieva malá veľkosť podniku, ktorá znemožňuje zamestnávanie interných účtovníkov, hlavným faktorom je aj naďalej nedostatočné vzdelanie manažérov a majiteľov mnohých MSP. Preto by sme chceli odporučiť a podporiť pokračovanie a ďalšie rozpracovanie iniciatív v oblasti vzdelávania a zvyšovania informovanosti podnikateľov o možnostiach interpretácie dostupných informácií, vďaka čomu by sa mohli vyhnúť niektorým chybám spôsobeným intuitívnym riadením podniku. Zároveň by bolo vhodné zväziť modernizáciu vzdelávania odborných pracovníkov účtovných firiem, v ktorých sa zostavuje väčšina finančných výkazov malých podnikov. Podporovať treba aj školenie týchto pracovníkov v oblasti legislatívnych zmien.

1.12 Pokiaľ ide o povinnosť zverejňovania platieb uhrádzaných vládam, ktorá sa vzťahuje na ťažobný priemysel a odvetvie kľčovania primárnych lesov, EHSV víta zavedenie tohto opatrenia, avšak požaduje jeho rozšírenie aj na ostatné dôležité odvetvia. V záujme transparentnosti by sa toto zverejňovanie malo vzťahovať na všetky koncesie vo verejnom aj súkromnom záujme, ako sú transakcie súvisiace s dopravnou, vodovodnou, energetickou a komunikačnou sieťou a s hazardnými hrami, v rámci ktorých ide o značné sumy a ktoré – okrem hazardných hier – predstavujú najzákladnejšie verejné služby pre obyvateľstvo.

1.13 Niektoré ustanovenia uvedené v predloženej smernici sú v rozpore s medzinárodnými štandardmi finančného výkazníctva (IFRS), najmä pokiaľ ide o započítavanie nezaplateného upísaného akciového kapitálu do súvahy a maximálnu lehotu odpisovania goodwillu. EHSV oceňuje, že návrh smernice nestanovuje malým a stredným podnikom povinnosť prijať medzinárodné štandardy finančného výkazníctva (IFRS), keďže by sa najskôr mali v plnom rozsahu zhodnotiť dôsledky ich nedávneho zavedenia na celosvetovej úrovni.

1.14 V súčasnosti prebiehajú diskusie o uplatňovaní predpisov pre mikrosubjekty, ktoré sa týmito podnikmi zaoberajú samostatne. Je dôležité, aby bol regulačný rámec pre mikrosubjekty v súlade s momentálne prerokovávaným rámcom a aby nedošlo k rozptyľovaniu informácií do rozličných dokumentov.

2. Kontext návrhu

2.1 Týmto návrhom smernice sa navrhuje zrušenie štvrtej smernice Rady 78/660/EHS o ročnej účtovnej závierke niektorých typov spoločností a siedmej smernice Rady 83/349/EHS o konsolidovaných účtovných závierkach a ich nahradenie jednou smernicou o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich výkazoch určitých druhov podnikov.

2.2 Toto preskúmanie je súčasťou rozsiahleho súboru iniciatív Komisie zameraných na zjednodušenie postupov vyžadovaných pre MSP. Jeho cieľom je znížiť administratívnu záťaž pre tento druh podnikov a doplniť návrh smernice o účtovných závierkach mikrosubjektov z roku 2009. Zostavovanie finančných výkazov sa považuje za jednu z najzaťažujúcejších povinností podnikov, najmä menších.

2.3 Preskúmanie smerníc o účtovníctve sa v oznámení Komisie „Akt o jednotnom trhu – Dvanásť hybných síl podnecovania rastu a posilňovania dôvery – Spoločne za nový rast“ spomína ako jedna z hybných síl na podnietenie rastu, pričom dôraz sa kladie na význam zníženia regulačných požiadaviek pre MSP na európskej aj národnej úrovni.

2.4 Cieľom preskúmania je znížiť a zjednodušiť administratívnu záťaž, ktorej súčasťou je zostavovanie finančných výkazov, hlavne pre malé podniky; zlepšiť zreteľnosť a porovnateľnosť účtovných výkazov, ktoré sú mimoriadne dôležité najmä pre podniky pôsobiace v cezhraničnom kontexte; chrániť používateľov finančných informácií a zlepšiť transparentnosť platieb, ktoré vláde odvádza ťažobný priemysel a spoločnosti, ktoré kľúčujú primárne lesy.

2.5 Uskutočnili sa konzultácie so zainteresovanými stranami, vrátane zostavovateľov a používateľov finančných výkazov, orgánov pre normalizáciu a orgánov verejnej správy. Bolo vykonané aj hodnotenie vplyvu a dospelo sa k týmto záverom:

2.5.1 Pokiaľ ide o zostavovanie finančných výkazov a vzhľadom na to, že podniky toto zostavovanie považujú za nesmiernu zaťažujúcu povinnosť, ktorá má osobitný dosah na menšie spoločnosti, sa menia a dopĺňajú požiadavky smernice a zriaďuje sa „minirežim“ špecifický pre malé spoločnosti. Tento režim spočíva v znížení požiadaviek na vykazovanie v poznámkach, ďalšom uvoľnení podmienok štatutárneho auditu a udelení výnimiek zo zostavovania konsolidovaných účtovných závierok pre malé skupiny.

2.5.2 Harmonizujú sa prahové hodnoty na určenie veľkosti podnikov, čo zabezpečí rovnaké zaobchádzanie s rovnako veľkými spoločnosťami v celej Európe.

2.5.3 V záujme harmonizácie postupov a zlepšenia porovnateľnosti účtovných výkazov majú členské štáty k dispozícii len obmedzený počet možností na požadovanie dodatočných informácií.

2.5.4 Okrem podpory, ktorú Komisia vyjadrila medzinárodnej Iniciatíve za transparentnosť v ťažobnom priemysle (EITI), a záväzku prijatého v záverečnej deklarácii samitu krajín G8 v Deauville, sa v súčasnosti navrhuje vyžadovať zverejňovanie platieb, ktoré podniky platia vládam, a to jednotlivo alebo na konsolidovanej úrovni.

2.6 V rámci ochrany zúčastnených strán pred obmedzením dostupných informácií bude odteraz povinné zverejňovať informácie o zárukách a záväzkoch, ako aj o transakciách so spriaznenými osobami. Táto požiadavka sa už v niektorých krajinách uplatňuje.

2.7 Očakáva sa, že zjednodušenie pravidiel účtovníctva pre MSP pomôže zlepšiť podnikateľské prostredie a podnieti zakladanie nových podnikov, čo bude mať následne priaznivý dosah na vytváranie pracovných miest. Vzhľadom na úspory, ktoré by sa dosiahli vďaka zníženiu poplatkov, ktoré spoločnosti platia účtovníckym firmám alebo externým účtovníkom, možno zároveň očakávať mierne negatívny vplyv na zamestnanosť, avšak podľa Komisie nebude mať toto opatrenie žiaden vplyv na celkovú úroveň zamestnanosti.

2.8 Neočakáva sa, že zjednodušenie účtovných režimov bude odrádzať malé spoločnosti od rastu. Vyššie náklady, ktoré by pre podnik znamenala zmena veľkosti, sa nepovažujú za hlavný faktor pri rozhodovaní podniku o jeho rozšírení.

3. Hlavné opatrenia

3.1 Na zníženie administratívnej záťaže súvisiacej so zostavovaním finančných výkazov bol pre malé podniky zavedený osobitný systém obmedzujúci povinnosť zverejňovania určitých informácií v poznámkach k účtovnej závierke. Medzi povinné údaje budú odteraz patriť len účtovné postupy; záruky, záväzky, nepredvídané udalosti a dohovory, ktoré nie sú vykázané v súvahe; udalosti po súvahovom dni, ktoré nie sú vykázané v súvahe; dlhodobé a zabezpečené dlhy a transakcie so spriaznenými osobami. Hoci v niektorých členských štátoch sú tieto požiadavky povinné, väčšina štátov zaviedla výnimky z povinného zverejňovania udalostí po súvahovom dni a transakcií so spriaznenými osobami. V dôsledku toho môžu malým spoločnostiam vzniknúť nové povinnosti. Avšak aj táto povinnosť sa považuje za nevyhnutnú z hľadiska vyváženia obmedzenia dostupných informácií a ochrany používateľov týchto informácií.

3.2 Harmonizáciou prahových hodnôt na určenie veľkosti podnikov vznikli tri kategórie: malé, stredné a veľké podniky (vypočítané na základe celkovej súvahy, výšky čistého obratu a počtu zamestnancov), čo zabezpečí štandardizovanú klasifikáciu v celej EÚ. Vďaka tomu sa bude s rovnako veľkými spoločnosťami v jednotlivých členských štátoch zaobchádzať rovnako. Zníženie administratívnej záťaže, ktoré je cieľom tohto návrhu, tak zabezpečí rovnaké podmienky pre rovnako veľké spoločnosti vo všetkých členských štátoch.

3.3 Pre malé podniky už nebudú povinné štatutárne audity. Avšak vzhľadom na veľkosť týchto podnikov sa nezdá, že by bola vo všeobecnosti ohrozená transparentnosť potrebná pri zostavovaní účtovných závierok. Nezávislá certifikácia účtovných závierok, aj keď zjednodušených, požiadavka transparentnosti pri ich predkladaní a informácií pre zainteresované strany, vrátane sociálneho dialógu, sú pre malé podniky naďalej nevyhnutné.

3.4 Malé skupiny budú oslobodené od povinnosti zostavovať konsolidované účtovné závierky (ak materský podnik a dcérske spoločnosti na konsolidovanom základe neprekročia limity dvoch z troch kritérií).

3.5 Budú zavedené všeobecné zásady „závažnosti“ a „uprednostnenia obsahu pred formou“. Tieto zásady spolu s menším počtom možností, ktoré majú k dispozícii členské štáty na požadovanie dodatočných informácií, prispievajú k harmonizácii postupov v celej EÚ, vďaka čomu budú účtovné výkazy lepšie porovnateľné.

3.6 Na veľké spoločnosti a verejnoprávne subjekty pôsobiace v ťažobnom priemysle alebo kľčovaní primárnych lesov sa bude vzťahovať nový postup – zverejňovanie platieb uhrádzaných vládam.

4. Prípomienky

4.1 Dosah súčasnej záťaže pri zostavovaní finančných výkazov je značný, a preto EHSV podporuje cieľ Komisie spočívajúci v zjednodušení postupov podľa zásady „najskôr myslieť v malom“. Administratívna záťaž a alternatívne náklady na zostavovanie finančných výkazov sú najväčším bremenom pre mikropodniky a malé a stredné podniky. Dosah týchto zjednodušení preto pocíti výrazná väčšina európskych podnikov.

4.2 Od vytvorenia jednotného trhu uplynulo už takmer 20 rokov a Komisia v súčasnosti prejavuje ochotu zjednodušiť postupy, ktoré podniky doteraz zaťažovali. Význam úsilia o zjednodušenie je nesporný a treba privítať a podporovať ciele, ktoré k týmto snahám prispievajú. Treba však postupovať opatrne, aby snaha o zjednodušenie nevedla k riziku nadmerného zjednodušenia a aby bola zabezpečená dôvera a informovanosť zainteresovaných strán a používateľov finančných informácií.

Zdá sa, že v prípade predloženého návrhu sa to dosiahlo. Zjednodušenie nesmie viesť k tomu, aby bolo nevyhnutné doplniť informácie uvedené vo finančných výkazoch dodatočnými údajmi, aby sa vyhovelo požiadavkám daňového výkazníctva alebo požiadavkám bankového sektora. Ak by nastala takáto situácia, malo by to nepriaznivý dosah, presne opačný ako je predpokladaný cieľ návrhu: zvýšilo by to náklady podnikov, ktoré by museli vykazovať tri rôzne druhy informácií na rôzne účely: právne, daňové a finančné.

4.3 Ako v prípade každej zmeny, budú aj súčasne návrhy vyžadovať úpravy, ktoré, aj keď spočiatku nemusia mať všeobecnú podporu ani zásadný hospodársky dosah, budú nevyhnutne viesť k zníženiu nákladov a zjednoteniu kritérií a druhu informácií vyžadovaných v celej EÚ. Spočiatku môžu mať dokonca negatívny dosah z hľadiska nákladov na nevyhnutné opatrenia, ako je napríklad aktualizácia softvéru či zabezpečenie školení a úprav v súvislosti so zberom daňových a štatistických údajov. Tieto náklady budú určite rýchle kompenzované výhodami vyplývajúcimi z úprav. Úsilie o zjednodušenie preto treba podporovať. Faktorom, ktorý k tomu môže výrazne prispieť, je uplatňovanie týchto opatrení súbežne s ďalšími, ako je napríklad podpora odbornej prípravy a zvyšovanie informovanosti podnikateľov, účtovníkov a používateľov informácií uvedených vo finančných výkazoch.

4.4 Osobitný význam v tomto návrhu na zmenu a doplnenie má zavedenie výnimky z povinnosti štatutárneho auditu pre malé podniky bez ohľadu na to, či ide o akciové spoločnosti alebo nie. EHSV nepodporuje túto výnimku pre podniky s viac ako 25 pracovníkmi, pretože certifikácia realizovaná nezávislým oprávneným orgánom predstavuje pre malé a stredné podniky cennú pomoc a záruku. Štatutárny audit spĺňa sociálnu funkciu, ktorou je potvrdenie vierohodnosti finančných výkazov, čo je nevyhnutnou podmienkou v spoločnosti, ktorá je v trhovom hospodárstve vo veľkej miere závislá od výkonov podnikov. Toto opatrenie má veľmi výrazný finančný dosah na malé nekótované podniky, ktoré museli tento postup vykonávať len na základe svojej právnej formy bez ohľadu na svoju veľkosť. Je nezmyselné, aby malý podnik nekótovaný na burze, a preto nepodliehajúci povinnosti zverejňovania a transparentnosti, ktorá z toho vyplýva a ktorej dodržiavanie je nevyhnutné, musel vykonávať nákladný postup len preto, lebo sa rozhodol pôsobiť ako právnická osoba, ktorej právna forma ho k tomu zaväzuje. Štatutárny audit má byť prospešný pre príjemcov finančných výkazov a nemá iba slepo spĺňať právnu požiadavku vzťahujúcu sa na istú právnu formu podniku. O tom, či budú výkazy podliehať auditu alebo nie, majú rozhodovať partneri/spoločníci a akcionári, manažéri a konatelia malých podnikov, a členským štátom by sa malo zabrániť, aby túto povinnosť nariaďovali. Z tohto dôvodu by malo byť nevyhnutné zmeniť a doplniť vnútroštátne právne predpisy o právnom rámci jednotlivých druhov spoločností.

Štatutárny audit by sa mohol vyžadovať v podnikoch s viac ako 25 pracovníkmi.

4.5 Ako sa uvádza v stanovisku k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 78/660/EHS o ročnej účtovnej závierke niektorých typov spoločností, pokiaľ ide o mikrosubjekty, EHSV víta návrh na zjednodušenie ako podnet na podporu podnikania a zvýšenie konkurencieschopnosti, ktorý prispeje k dokončeniu jednotného trhu. Víta tiež úsilie o zjednotenie nariadením zjednodušenia vo všetkých členských štátoch, ako sa presadzovalo v uvedenom dokumente.

4.6 Ďalšou inováciou, ktorú treba zdôrazniť a ktorá bude mať určite veľký význam pre podporu jednotného trhu, je definícia kritérií veľkosti a ich uplatnenie vo všetkých členských štátoch. Iba takto možno zabezpečiť rovnaké podmienky pre podniky rovnakej veľkosti v celej EÚ. Avšak v kategóriách uvedených v článku 3 smernice nie sú zahrnuté mikropodniky, čo je v rozpore s definíciami používanými v niektorých otázkach, ako je napríklad štátna pomoc, čerpanie zo štrukturálnych fondov a zapájanie sa do programov EÚ. Táto kategória podnikov, uznávaná ako zdroj podnikateľskej dynamiky a vytvárania pracovných miest, je zahrnutá v odporúčaní 2003/361/ES. Z tohto dôvodu musí byť do tejto smernice zahrnutá definícia kategórií mikropodnikov, aby boli v rámci tohto istého dokumentu obsiahnuté všetky kategórie podnikov, ktoré sa bežne používajú v EÚ.

4.7 O návrhu smernice z roku 2009 týkajúcej sa mikropodnikov sa ešte stále rokuje. Je zjavne nezmyselné, aby existovali dva dokumenty venované rovnakej otázke. Takéto trieštenie informácií je zdrojom nedorozumenia a zvyšuje náklady používateľov, čomu sa musí – a v tomto prípade aj môže – zabrániť. Je preto dôležité, aby bol regulačný rámec pre mikrosubjekty zosúladený s predloženým návrhom smernice a aby doň bol dokonca začlenený. Tým sa predídze triešteniu informácií a tiež tomu, aby podniky a odborní pracovníci museli konzultovať viacero rozličných dokumentov.

4.8 Pokiaľ ide o otázku zverejňovania platieb uhradených vládam, môže vzniknúť určitý odpor voči uplatňovaniu tohto opatrenia v iných odvetviach verejného záujmu alebo v odvetviach zahrňujúcich verejné koncesie nad rámec tých, ktoré sú stanovené pre ťažobný priemysel a kľčovanie primárnych lesov. EHSV však obhajuje snahu o dosiahnutie tohto cieľa vzhľadom na to, že pozná vzťahy medzi spoločnosťami a verejným sektorom v transakciách týkajúcich sa dopravnej, vodovodnej, energetickej a komunikačnej siete, ako aj hazardných hier. Zavedenie tohto opatrenia je inovačné, ale môže – a malo by – ísť ešte ďalej.

4.9 Niektoré ustanovenia sa zdajú byť v rozpore s postupmi medzinárodných štandardov finančného výkazníctva (IFRS), a to v dobe, keď väčšina krajín EÚ už prijala medzinárodné štandardy, hoci prijatie týchto pravidiel vo vzťahu k malým a stredným podnikom nie je v Európe všeobecnou povinnosťou. Štandardy IFRS sú už povinné pri zostavovaní finančných

výkazov kótovaných podnikov, pričom existuje tendencia smerom k zjednoteniu účtovných postupov, a preto by táto smernica mala túto tendenciu rešpektovať. V tejto súvislosti treba podotknúť, že existujú rozpory v dvoch otázkach: zahrnutie nezaplateného upísaného akciového kapitálu do súvahy v rámci základného imania a odpísanie goodwillu

najneskôr do piatich rokov. Hneď ako sa získajú skúsenosti s medzinárodným uplatňovaním štandardov IRFS týkajúcich sa malých a stredných podnikov a ak oprava týchto dvoch nezrovnalostí nebude nezlučiteľná so zjednotením postupov, bude potrebné zosúladiť pravidlá používané v EÚ s medzinárodne akceptovanými štandardmi.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o programe Spotrebiteľa na roky 2014 – 2020“

COM(2011) 707 final – 2011/0340 (COD)

(2012/C 181/16)

Spravodajkyňa: **pani MADER**

Európsky parlament (30. novembra 2011) a Rada (13. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 169 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o programe Spotrebiteľa na roky 2014 – 2020“

COM(2011) 707 final – 2011/0340 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) prijal 109 hlasmi za, pričom 11 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Európska komisia predstavila svoj návrh nariadenia týkajúci sa programu „Spotrebiteľa“ na roky 2014 – 2020, ktorý nadväzuje na oznámenie Komisie „Európa 2020 – stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“ a prostredníctvom ktorého chce dosiahnuť, aby „sa spotrebiteľa s posilneným postavením stali stredobodom jednotného trhu“.

1.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta skutočnosť, že programom „Spotrebiteľa“ a programom „Zdravie“ sa zaoberajú dva samostatné návrhy, čo umožní, aby sa obom programom venovala primeraná pozornosť.

1.3 Výbor si všima neskrývanú vôľu Komisie priznať spotrebiteľom centrálnu postavu v politikách EÚ, čo vzhľadom na súčasnú situáciu považuje za kľúčové. Konštatuje, že na tento cieľ boli vyčlenené nedostatočné prostriedky a zamýšľa sa nad tým, či ho bude možné účinne zrealizovať.

1.4 EHSV berie na vedomie záväzok zaviesť štatistické nástroje, ktoré umožnia zistiť, aká je situácia na trhu, a sledovať jej vývoj v kontexte napätých hospodárskych, sociálnych a environmentálnych vzťahov.

1.5 Výbor konštatuje, že existuje vôľa zaviesť monitorovacie ukazovatele, ktoré sú dôležité predovšetkým preto, že z pohľadu súčasnej situácie sa program vzťahuje na dlhé obdobie.

1.6 EHSV poukazuje na nutnosť posilniť bezpečnostné normy výrobkov a služieb predávaných na území EÚ, čo predpokladá zvýšenie kontrol a spoluprácu medzi príslušnými úradmi, ktoré musia disponovať účinnými sankciami.

1.7 Výbor podporuje opatrenia na zlepšenie informačných a vzdelávacích programov určených spotrebiteľom a na zhodnotenie osvedčených postupov s cieľom poskytovať relevantné informácie z nezávislých zdrojov. Upriamuje pozornosť na nutnosť disponovať overiteľnými a kvalitnými informáciami, ktoré sú prístupné všetkým skupinám spoločnosti, aby sa zabezpečila udržateľná spotreba.

1.8 Spotrebiteľské organizácie zohrávajú v tejto súvislosti zásadnú úlohu. EHSV odporúča, aby sa výrazne zvýšil objem ich finančných prostriedkov, čo im najmä umožní získať potrebné nástroje na vykonávanie expertíz vzhľadom na veľmi rozsiahle pole pôsobnosti týchto organizácií. V záujme udržania hospodárskej rovnováhy je totiž nevyhnutné, aby boli v plnej miere schopné pôsobiť ako protiváha.

1.9 EHSV vyzýva členské štáty, aby uznali, podporovali a financovali domáce spotrebiteľské organizácie, ktoré sa plne zúčastňujú na budovaní vnútorného trhu.

1.10 EHSV podporuje rôzne iniciatívy, ktoré majú dopĺňať mechanizmy alternatívneho riešenia sporov. Výbor však konštatuje, že Komisia sa nikde nezmieňuje o hromadnej žalobe, ktorá je nevyhnutným prostriedkom na zabezpečenie dodržiavania právnych predpisov, ako to zdôraznil vo svojich predchádzajúcich stanoviskách.

2. Zhrnutie návrhu nariadenia Komisie

2.1 Cieľom návrhu Komisie je zaviesť program pod názvom „Spotrebiteľa“ na obdobie rokov 2014 – 2020, ktorý nahradí akčný program Spoločenstva v oblasti spotrebiteľskej politiky na roky 2007 – 2013. Program stanovuje finančný rámec pre opatrenia EÚ.

2.2 Nariadenie nadväzuje na oznámenie Komisie s názvom „Európa 2020 – stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“, v ktorom sa odporúča poskytnúť spotrebiteľom nevyhnutné prostriedky na to, aby sa mohli v plnej miere zúčastňovať na jednotnom trhu.

2.3 Návrh bol vypracovaný po vykonaní priebežného posúdenia vplyvu akčného programu Spoločenstva v oblasti spotrebiteľskej politiky na roky 2007 – 2013 za účasti jednotlivých zainteresovaných strán.

2.4 Podľa tohto hodnotenia je program prínosom i napriek tomu, že finančné prostriedky, ktoré naň boli vyčlenené, sú nedostatočné a že iba čiastočne zohľadňuje nové sociálne a environmentálne výzvy.

2.5 Program na roky 2014 – 2020 berie do úvahy pripomienky, ktoré boli vyslovené. Opatrenia financované v rámci tohto programu budú musieť zohľadňovať otázky súvisiace s hospodárskym, sociálnym a technickým prostredím, a to predovšetkým problémy týkajúce sa globalizácie, digitalizácie, potreby prejsť k udržateľnejším modelom spotreby, starnutia obyvateľstva, sociálneho vylúčenia a problémov zraniteľných spotrebiteľov.

2.6 Nový program sa usiluje prispieť k dosiahnutiu cieľa budúcej spotrebiteľskej politiky, ktorým je zabezpečiť, aby sa spotrebiteľ s posilneným postavením stal stredobodom jednotného trhu.

2.7 Podľa Komisie si tento cieľ vyžaduje lepšiu ochranu zdravia, bezpečnosti a hospodárskych záujmov spotrebiteľov, presadzovanie ich práva na informácie a osvetu, ako i jednoduchý prístup k účinným opravným prostriedkom.

2.8 Komisia navrhuje dosiahnuť tento všeobecný cieľ prostredníctvom štyroch špecifických cieľov:

- upevniť a posilniť bezpečnosť výrobkov prostredníctvom účinného dohľadu nad trhom v celej EÚ,
- zlepšiť osvetu medzi spotrebiteľmi, informovanosť o ich právach, vytvoriť databázu údajov na účely spotrebiteľskej politiky a poskytovať podporu spotrebiteľským organizáciám,
- upevniť práva spotrebiteľov, predovšetkým prostredníctvom regulačných opatrení a zlepšením prístupu k odškodneniu,
- podporovať opatrenia na zabezpečenie dodržiavania práv spotrebiteľov posilnením spolupráce medzi vnútroštátnymi orgánmi v oblasti presadzovania práva a rozvíjaním poradenstva pre spotrebiteľov.

3. Zhodnotenie návrhu Komisie

3.1 EHSV podporuje cieľ programu, aby sa spotrebiteľia s posilneným postavením stali stredobodom jednotného trhu. Domnieva sa, ako to Komisia správne podčiarkla, že začlenenie

záujmov spotrebiteľov do všetkých politík EÚ musí byť vysokou prioritou, pretože výdavky spotrebiteľov predstavujú 56 % HDP a sú rozhodujúce pre obnovenie rastu.

3.2 Inštitúcie EÚ a vlády členských štátov musia prijať spotrebiteľskú politiku pre 21. storočie a uznať, že spotrebiteľia sú hnacou silou a veľmi dôležitou zainteresovanou stranou, ktorá umožňuje riadne fungovanie trhu. Skutočne konkurenčný trh totiž potrebuje dobre informovaných a dôverujúcich spotrebiteľov. Posilnenie postavenia alebo emancipácia spotrebiteľa je faktorom, ktorý prispieva k zlepšeniu kvality výrobkov a služieb a ktorý umožňuje účinnejšie fungovanie trhového hospodárstva.

3.3 Rozsah spotrebiteľskej politiky by sa mal rozšíriť a EÚ by sa mala usilovať o väčšiu konkurencieschopnosť a viac inovácií v prospech svojich občanov. Spotrebiteľská politika by mala byť prioritou politického programu a mala by sa začleniť do všetkých politík a príslušných pracovných programov.

3.4 Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že objem rozpočtových prostriedkov vyčlenených pre stratégiu Európa 2020 jednoznačne nezodpovedá vytýčeným cieľom. Pri 500 miliónoch spotrebiteľov v 27-člennej EÚ predstavuje suma vyčlenená na rok a na spotrebiteľa 5 centov, čo je menej než v rámci programu na obdobie rokov 2007 – 2013, pre ktorý výbor v jednom zo svojich stanovísk⁽¹⁾ odhadol túto sumu na 7 centov.

3.5 EHSV víta hlavné zásady definované v tomto programe prostredníctvom štyroch špecifických cieľov. Tento program priamo nadväzuje na predchádzajúci program a napriek vplyvu nových technológií na trhové podmienky neprináša žiadne nové prvky. Výbor sa domnieva, že prostriedky, ktoré sa použijú na realizáciu vytýčených cieľov, musia byť presnejšie a podrobnejšie.

3.6 EHSV vyzýva Komisiu, aby v záujme začlenenia spotrebiteľskej politiky do všetkých programov EÚ zostavila kompletný zoznam programov EÚ, ktoré sa týkajú podpory a ochrany záujmov spotrebiteľov a ktoré k tejto podpore a ochrane prispievajú.

3.7 EHSV sa však domnieva, že do návrhu Komisie je nevyhnutné zaradiť piaty cieľ týkajúci sa zastúpenia a účasti spotrebiteľov. EHSV samozrejme víta, že program Komisie posilňuje možnosti zastúpenia spotrebiteľov a uznáva podporu organizácií zastupujúcich spotrebiteľov a ich odborné schopnosti. Lepšie zastúpenie spotrebiteľov a posilnenie ich možností by totiž malo byť samostatným cieľom. Ak má Komisia dodržať svoj záväzok, aby pri prijímaní rozhodnutí EÚ stál spotrebiteľ v centre záujmu, musí sa program upraviť tak, aby zahŕňal piaty cieľ.

(1) Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2006, s. 1.

3.8 Časť rozpočtu (výdavky za cestu, prípravné práce a účasť v expertných skupinách) z programu „Spotrebiteľia“ by sa mal vyčleniť na uvedený cieľ, aby sa dosiahlo lepšie zastúpenie spotrebiteľov nezávislými spotrebiteľskými organizáciami v jednotlivých expertných skupinách, kde je účasť spotrebiteľov nevyhnutná. Podobne by i ďalšie programy EÚ mali v prípade potreby vyčleniť špecifický rozpočet na to, aby sa zvýšila účasť spotrebiteľských organizácií.

3.9 EHSV upozorňuje Komisiu, že je potrebné predložiť ambicióznou európsku spotrebiteľskú agendu (ako sa uvádza v pracovnom programe Komisie na druhý štvrtrok 2012) a že by pritom mala vychádzať zo zásady posilnenia postavenia spotrebiteľov (tzv. *empowerment*) v súlade so zásadami sociálneho trhového hospodárstva a v duchu správ prijatých Európskym parlamentom.

3.10 Návrh európskej spotrebiteľskej agendy sa musí skutočne usilovať posilniť postavenie spotrebiteľa, pričom jeho základom musí byť bezpečnosť, náležitá informovanosť a osveta spotrebiteľov, práva, spôsoby odškodnenia, prístup k spravodlivosti a vykonávacie opatrenia.

3.11 Poučenie európskych spotrebiteľov o ich zodpovednosti však nesmie znamenať prenos zodpovednosti na spotrebiteľov, ale program „Spotrebiteľia“ musí predovšetkým vytvoriť podmienky čestného a spravodlivého trhu, v ktorom spotrebiteľia s dôverou a slobodne nakupujú všade tam, kde sa nachádzajú. Táto dôvera vychádza z toho, že spotrebiteľia musia disponovať dostatočnými a nezávislými informáciami a radami týkajúcimi sa ich práv, aby sa mohli informovane rozhodovať.

3.12 EHSV zdôrazňuje, že je nevyhnutné zabezpečiť časový súlad európskej spotrebiteľskej agendy s návrhom nariadenia o programe „Spotrebiteľia“, aby sa zaistil súlad programu so strategickými cieľmi a ich kvalitou.

3.13 V súvislosti s vypracovaním legislatívnych a regulačných iniciatív Komisie by chcel výbor upozorniť na nevyhnutnosť zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov (článok 169 Zmluvy). V tejto súvislosti poukazuje na to, že zvolená úroveň harmonizácie musí byť primeraná a v žiadnom prípade nesmie vyvolať alebo umožniť zníženie úrovne práv európskych spotrebiteľov bez ohľadu na krajinu ich pôvodu. V tomto ohľade je EHSV proti akýmkoľvek prípadným iniciatívam, ktoré by mohli ohroziť existujúcu ochranu – ako je napríklad zavedenie dobrovoľného režimu – v snahe chrániť spotrebiteľov, ktorí sú slabšími stranami zmluvy a nemajú vždy prostriedky na získanie pomoci.

3.14 EHSV sa okrem toho domnieva, že by sa malo zaručiť, že spotrebiteľia a ich zástupcovia budú počas vypracúvania textov alebo opatrení, ktoré sa ich týkajú, konzultovaní a že by im mali byť poskytnuté väčšie prostriedky.

3.15 EHSV pripisuje mimoriadny význam opatreniam na posilnenie bezpečnosti výrobkov na celom trhu. Podporuje zavedenie špecifických opatrení spolupráce v súlade so smernicou 2001/95/ES ⁽²⁾ a výskum zameraný na stanovenie nových noriem alebo nových kritérií bezpečnosti. Výbor sa zamýšľa nad výskum prostriedkov, ktorými budú disponovať jednotlivé subjekty zodpovedné za kontrolu vzhľadom na problémy, ktorými sa budú musieť zaoberať. Myslí si, že bude nevyhnutné zorganizovať národné informačné kampane, ktoré by koordinovala Komisia.

3.16 EHSV schvaľuje navrhované opatrenia, ktorých cieľom je informovať a vzdelávať spotrebiteľov. Zlepšenie týchto dvoch aspektov ochrany spotrebiteľa prispieva k rozširovaniu poznatkov spotrebiteľov o ich právach a teda k posilneniu ich dôvery. V tejto súvislosti EHSV zdôrazňuje, že legislatívne texty EÚ musia byť pre občanov transparentnejšie a zrozumiteľnejšie.

3.17 Výbor podporuje vytvorenie databáz vychádzajúcich zo štúdií, z analýz a zo štatistík, ktoré musia umožniť lepšiu znalosť trhu na účely vypracovania politických opatrení v oblastiach, ktoré sa týkajú spotrebiteľov.

3.18 V súvislosti s projektom DOLCETA, ktorý funguje v rámci súčasného programu „Spotrebiteľia“, ale ktorý nebude zachovaný v rovnakej forme a rovnakom rozsahu, EHSV nabáda Komisiu, aby našla riešenie pre uchovanie informácií a poznatkov získaných vďaka tomuto projektu, aby sa tieto značné investície nepremrhali.

3.19 Výbor sa domnieva, že všetky iniciatívy, ktoré umožňujú zvýšiť transparentnosť trhov majú prvoradý význam bez ohľadu na oblasť, ktorej sa týkajú (napr. oblasť finančných produktov, ochrany osobných údajov, energetiky, digitálnych technológií a telekomunikácii, dopravy atď.).

3.20 Hoci z pohľadu spotrebiteľskej politiky plní osveta základnú funkciu, pretože umožňuje spotrebiteľom získať poznatky o ich úlohe, právach a povinnostiach na trhu a v spoločnosti, aby svoje správanie prispôbili potrebám trhu a spoločnosti, treba zdôrazniť, že politici a podniky bez škrupúl niekedy využívajú nedostatočnú osvetu spotrebiteľov ako zámienku na to, aby sa zbavili vlastnej zodpovednosti a nemuseli sa usilovať o vytváranie prostredia priaznivého pre spotrebiteľov.

3.21 Výbor sa domnieva, že je nevyhnutné prioritne sa sústrediť na uplatňovanie a zlepšovanie práv spotrebiteľov.

Okrem toho podporuje postoj Komisie, podľa ktorého je dôležité uskutočňovať cieľ v oblasti osvety a informácií, ktoré majú byť prispôbené všetkým skupinám spotrebiteľov.

⁽²⁾ Ú. v. ES L 11, 15.1.2002, s. 4.

3.22 V každom prípade ciele v oblasti zlepšovania osvetu a informácií nebude možné dosiahnuť bez zapojenia rôznych sociálnych a hospodárskych aktérov. Výbor podporuje návrh stavať na doterajšom úsilí s cieľom určiť, zlepšiť a v prípade potreby využiť osvedčené postupy takým spôsobom, aby dostupné opatrenia a nástroje mali na spotrebiteľov skutočný vplyv, čo si vyžaduje vyčlenenie značných prostriedkov.

3.23 Mali by sme sa tiež zamerať na osvetu medzi podnikmi, ktoré žiaľ nie sú dostatočne informované o právach spotrebiteľov. Iné programy EÚ by mali podnikom ponúkať školenia o práve spotrebiteľov na ochranu.

3.24 Spotrebiteľské organizácie majú za cieľ identifikovať problémy, s ktorými sa stretávajú spotrebiteľia, priniesť na ne primerané odpovede a zastupovať ich záujmy. Svojou činnosťou v oblasti uplatňovania práv spotrebiteľov prispievajú k rozvoju právnych predpisov.

3.25 Vzhľadom na to, že túto ústrednú úlohu zohrávajú regionálne, národné a európske spotrebiteľské organizácie, ktoré musia mať čoraz väčšie odborné znalosti, sa EHSV domnieva, že ich možnosti treba výrazným spôsobom posilniť zvýšením finančných prostriedkov, ktoré dostávajú. Výbor prikladá veľký význam pomoci poskytovanej týmto združeniam na rôznych úrovniach a obzvlášť v krajinách, kde združenia spotrebiteľov nie sú dostatočne rozvinuté.

3.26 EHSV berie na vedomie, že štvrtina rozpočtu programu bude vyčlenená na európske spotrebiteľské centrá (ECC). Tieto investície sú mimoriadne potrebné a EHSV ich v širokej miere podporuje. Zároveň žiada Komisiu, aby naďalej predkladala ešte podrobnejšie výročné správy o fungovaní ECC. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité, aby boli tieto správy založené na presných a relevantných kritériách, čím sa vyzdvihne skutočnosť, že táto sieť prináša európskym spotrebiteľom konkrétne výsledky, i keď ešte nie je natoľko známa, ako by mala byť.

3.27 Jedným z kľúčových aspektov je zaradiť do programu týkajúceho sa spotrebiteľskej politiky proaktívny a prioritný mechanizmus financovania v záujme ďalšieho rozvoja združení spotrebiteľov.

3.28 V súvislosti so spôsobmi odškodnenia EHSV konštatuje, že Komisia chce jasne uprednostniť riešenia založené na koregulácii alebo samoregulácii. Víta iniciatívy odborníkov na zlepšenie postupov. Výbor však opakuje, že postupy označované ako tzv. *soft law* nemôžu nahradiť legislatívne alebo regulačné prostredie.

3.29 EHSV podporuje iniciatívy, ktoré podnikla Komisia v záujme uľahčenia prístupu spotrebiteľov k alternatívnym riešeniam sporov, a súhlasí s návrhom, ktorého cieľom je zaistiť sledovanie ich fungovania a účinnosti. Domnieva sa, že tieto nástroje budú účinné iba vtedy, ak sa zabezpečí nezávislosť systémov navrhovaných pre spotrebiteľov.

3.30 Výbor sa však domnieva, že návrh sa musí doplniť, pretože upevnenie práv spotrebiteľov si vyžaduje aj vhodné právne nástroje, ktoré im budú k dispozícii, aby si mohli uplatniť svoje práva. Výbor navrhuje, aby sa uviedla zmienka o nevyhnutnosti zabezpečiť lepší prístup k spravodlivosti, a to najmä ku kolektívnej žalobe, ako sa už vyjadril vo svojom stanovisku k programu na roky 2007 – 2013 a vo svojich stanoviskách týkajúcich sa hromadnej žaloby v oblasti spotrebiteľského práva Spoločenstva⁽³⁾ a Bielej knihy o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES⁽⁴⁾.

3.31 Podporuje navrhované opatrenia s cieľom zabezpečiť dodržiavanie právnych predpisov, najmä mechanizmy spolupráce medzi vnútroštátnymi orgánmi zodpovednými za dohľad nad uplatňovaním právnych predpisov v oblasti ochrany spotrebiteľov, a zaistiť koordináciu dohľadu, ktoré toto úsilie ešte viac zefektívnia.

3.32 EHSV sa domnieva, že mimoriadna pozornosť sa musí venovať riešeniu sporov vrátane riešenia on-line. Konštatuje, že boli stanovené nové ciele, najmä pre ECC, ktorých úlohou je prispievať k poskytovaniu spotrebiteľských informácií a riešeniu cezhraničných sporov. Považuje za dôležité vykonať priebežné hodnotenie programu, aby sa upravila výška finančných prostriedkov vyčlenených na tento účel.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (smernica o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov)“

COM(2011) 793 final – 2011/0373 (COD)

(2012/C 181/17)

Spravodajca: **Jorge PEGADO LIZ**

Rada (13. decembra 2011) a Európsky parlament (14. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (smernica o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov)“

COM(2011)793 final – 2011/0373 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 9. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 121 hlasmi za, pričom 11 členov hlasovalo proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta skutočnosť, že po nespočetných žiadostiach európskych spotrebiteľských organizácií a samotného výboru vo viacerých jeho stanoviskách Komisia konečne zmenila svoje odporúčania 98/257 a 2001/310 na záväzný právny nástroj.

1.2 EHSV sa však nazdáva, že najvhodnejším právnym základom by okrem článku 114 boli článok 169 ods. 2 písm. b) a článok 169 ods.4 Zmluvy a články 38 a 47 Charty základných práv EÚ.

1.3 EHSV odporúča vytvorenie „európskeho označenia zhody“ založeného na spoločných štrukturálnych zásadách, ktoré by stanovilo mechanizmy alternatívneho riešenia sporov (ARS) zodpovedajúce charakteristikám požadovaným v návrhu, a zároveň by harmonizovaným spôsobom označilo tých obchodníkov, ktorí tieto postupy využívajú, a to bez akýchkoľvek nákladov pre týchto obchodníkov.

1.4 EHSV berie na vedomie možnosť uplatňovania systémov ARS na kolektívne spory ako prvý krok smerom k vytvoreniu právneho mechanizmu kolektívnej žaloby v EÚ, ale odporúča, aby bola táto možnosť jasne uvedená v texte smernice a aby bol jej režim riadne vymedzený.

1.5 V tejto súvislosti však EHSV opakovane upozorňuje, že touto možnosťou sa nerieši skutočnosť, že EÚ naliehavo potrebuje harmonizovaný právny nástroj hromadnej žaloby na úrovni EÚ, ktorý nemožno nahradiť prípadným rozšírením týchto systémov ARS na kolektívne spory.

1.6 EHSV súhlasí so zásadami uvedenými v článkoch 7, 8 a 9 návrhu, ale odporúča, aby sa z dôvodu istoty a jasnosti zachovali definície zásady kontradiktórnosti a primeraného

zastúpenia, ako sú uvedené v odporúčaniach, pričom sa vyslovene zaručí, že strany môžu byť zastúpené právnym zástupcom alebo tretími subjektmi, a to konkrétne združeniami zastupujúcimi záujmy spotrebiteľov.

1.7 EHSV tiež odporúča, aby zásada nezávislosti nebola nahradená nejasnou zásadou nestrannosti, ktorá má iný a nepresný obsah a odlišný charakter.

1.8 EHSV sa zdráha súhlasiť s tým, aby sa tieto mechanizmy vzťahovali aj na sťažnosti obchodníkov podané voči spotrebiteľom, avšak vzhľadom na ustanovenia Small Business Act by mikropodniky a malé podniky mali mať v presne určených prípadoch možnosť riešiť spory so spotrebiteľmi prostredníctvom systémov ARS, a to podľa podmienok, ktoré budú stanovené.

1.9 EHSV zdôrazňuje, že tento návrh by v žiadnom prípade nemal spochybniť záväzné systémy, ktoré v členských štátoch existujú alebo budú vytvorené v súlade s ich vlastnou právnou tradíciou.

EHSV akceptuje len myšlienku, aby rozhodnutia o ARS nemali pre jednotlivé strany nutne záväzný charakter, pokiaľ to stranám nezabráni odvolať sa na príslušnom všeobecnom súde a bude im to výslovne zaručené.

1.10 EHSV odporúča, aby sa do predkladaného návrhu začlenil text, ktorý jasne hovorí o prednosti práva na prístup k spravodlivosti, rovnako ako je to v nariadení o riešení spotrebiteľských sporov online. Alternatívne riešenie sporov toto právo ani nenahrádza, ani nie je skutočnou alternatívou k funkcii súdov, ale skôr cenným, dodatočným prostriedkom na riešenie sporov.

1.11 EHSV odporúča, aby sa otázka financovania týchto systémov riešila otvorene a priamočiari. Organizácie zastupujúce spotrebiteľov a niektoré členské štáty sa síce ocitli v krízovej situácii a nedokážu čeliť vysokým nákladom súvisiacim s ich implementáciou, táto otázka má však rozhodujúci význam pre zaručenie neustrannosti a nezávislosti týchto systémov.

1.12 EHSV sa nazdáva, že znenie niektorých ustanovení by sa malo preformulovať a mohlo by sa zlepšiť, aby boli tieto ustanovenia jasnejšie, jednoznačnejšie a účinnejšie, a odporúča Komisii, aby zohľadnila konkrétne pripomienky výboru.

2. Zhrnutie návrhu

2.1 Vzhľadom na to, že výrazná časť európskych spotrebiteľov sa pri nákupe tovaru a služieb na vnútornom trhu stretáva s problémami, ktoré často ostávajú nevyriešené,

vzhľadom na to, že odporúčania 98/257/ES⁽¹⁾ a 2001/310/ES⁽²⁾ neboli účinné: pri ich uplatňovaní naďalej pretrvávajú nedostatky, zainteresované strany nemajú dostatočné informácie a postupy alternatívneho riešenia sporov v jednotlivých členských štátoch sa odlišujú,

vzhľadom na znenie a závery mnohých štúdií o tejto téme zadaných v priebehu rokov,

vzhľadom na výsledky poslednej verejnej konzultácie, ktorá sa začala v januári 2011, ako aj na posúdenie vplyvu SEC(2011) 1408 final z 29. novembra 2011,

chce Komisia prostredníctvom predkladaného návrhu smernice:

- a) zaručiť, aby mohli byť všetky spory medzi spotrebiteľom a obchodníkom, ktoré vzniknú pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb v ktoromkoľvek sektore hospodárstva, predložené subjektu ARS bez ohľadu na to, či sťažnosť podáva spotrebiteľ alebo obchodník;
- b) zabezpečiť, aby spotrebiteľia mohli získať pomoc v prípade, že sú stranou v cezhraničnom spotrebiteľskom spore;
- c) zabezpečiť, aby subjekty ARS vykonávali svoju činnosť spravdla bezplatne a rešpektovali zásady kvality, ako sú neustrannosť, transparentnosť, účinnosť a spravodlivosť;
- d) určiť v každom členskom štáte jediný príslušný orgán, ktorý bude poverený monitorovaním fungovania všetkých subjektov ARS;
- e) stanoviť, aby členské štáty zaviedli účinné, primerané a odrádzajúce sankcie pre každý prípad porušenia povinnosti poskytovať informácie spotrebiteľom a príslušným orgánom;
- f) nebrániť členským štátom, aby prijali alebo si zachovali v platnosti postupy alternatívneho riešenia sporov medzi obchodníkmi;

g) nebrániť členským štátom, aby si zachovali alebo zaviedli postupy ARS, ktoré umožnia spoločné riešenie identických alebo podobných sporov medzi obchodníkmi a niekoľkými spotrebiteľmi (kolektívne záujmy);

h) podporovať členské štáty, aby vytvárali subjekty ARS, do ktorých budú zapojení obchodníci z iných členských štátov.

2.2 Komisia preto navrhuje zmeniť spomínané odporúčania na smernicu, čím ich ustanovenia získajú záväzný charakter, a ako právny základ na tento účel navrhuje výlučne článok 114 ZFEÚ (dokončenie vnútorného trhu).

2.3 Smernica však nestanoví povinnosť, aby sa obchodníci podriadili postupom ARS, ani aby boli pre nich výsledky týchto postupov záväzné.

2.4 Navrhovaná smernica bude mať prednosť pred právnymi predpismi Únie, ktoré obsahujú ustanovenia zamerané na podporu vytvárania subjektov ARS, pokiaľ takéto právne predpisy nezabezpečujú aspoň rovnocennú úroveň ochrany spotrebiteľov.

2.5 Táto smernica sa bude uplatňovať na všetky subjekty zriadené na trvalom základe, ktoré ponúkajú riešenie sporov prostredníctvom postupov ARS, vrátane postupov inštitucionalizovaného rozhodcovského konania, a ktoré nie sú vytvorené *ad hoc*.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV už v mnohých svojich stanoviskách a mnoho rokov opakovane žiadal o zmenu odporúčaní 98/257/ES a 2001/310/ES na záväznú právne predpisy, a preto uvedenú iniciatívu Komisie môže iba uvítať. Okrem pripomienok uvedených ďalej sa však výbor nazdáva, že táto iniciatíva prichádza oneskorene. Zároveň sa zamýšľa nad tým, či by sa v záujme väčšej istoty a bezpečnosti nemohlo resp. nemalo ako nástroj použiť nariadenie namiesto smernice.

3.2 Pokiaľ ide o právny základ, EHSV sa nazdáva, že okrem dokončenia vnútorného trhu ide aj o nástroj na ochranu spotrebiteľov, a preto by najvhodnejším právnym základom (ak nebude prijatý článok 81) okrem článku 114 mali byť článok 169 ods. 2 písm. b) a článok 169 ods. 4 Zmluvy a články 38 a 47 Charty základných práv EÚ.

3.3 Výbor víta, že do predmetu tohto návrhu neboli zaradené postupy, ktoré sú klamlivo prezentované ako postupy riešenia spotrebiteľských sporov v priateľskom duchu, pričom v skutočnosti ide len o marketingový ťah, pretože zodpovedné subjekty sú zamestnancami platenými obchodníkom, a preto nie je zaručená ich neustrannosť a nezávislosť. Aby nevznikli pochybnosti, EHSV odporúča vytvorenie „európskeho označenia zhody“, ktoré by stanovilo mechanizmy alternatívneho riešenia sporov zodpovedajúce charakteristikám požadovaným v návrhu (podobne ako známka dôveryhodnosti, ktorá existuje v Španielsku), ale zároveň by harmonizovaným spôsobom označilo tých obchodníkov, ktorí tieto postupy využívajú, a to bez akýchkoľvek nákladov pre týchto obchodníkov.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 115, 17.4.1998, s. 31.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 109, 19.4.2001, s. 56.

3.4 Víta rozšírenie pojmu spotrebiteľ v súlade s novou smernicou o právach spotrebiteľov⁽³⁾ aj na dvojúčelové zmluvy, pri ktorých nie je obchodná činnosť danej osoby v celkovom kontexte zmluvy dominantná, ale bol by rád, keby sa tento pojem výslovne objavil v texte.

3.5 EHSV víta záujem o rozšírenie fungovania systému, ktorý sa vzťahuje na cezhraničné spory, a očakáva, že Komisia sa bude snažiť o vytvorenie podmienok na to, aby ARS mohli účinne riešiť tieto prípady, a to najmä prostredníctvom riešenia sporov online a posilnením administratívnej spolupráce medzi členskými štátmi⁽⁴⁾. Komisia ďalej odporúča, aby podobne ako v ustanovení článku 6 ods. 4 návrhu nariadenia o riešení spotrebiteľských sporov online zvolala aspoň raz za rok stretnutie príslušných národných orgánov, ktoré sa uvádzajú v článku 15 návrhu smernice, aby umožnila výmenu osvedčených postupov a diskusiu o akýchkoľvek problémoch, ktoré sa vyskytli pri činnosti systémov ARS.

3.6 Podporuje možnosť uplatňovania systémov ARS na kolektívne spory ako prvý krok smerom k vytvoreniu právneho mechanizmu kolektívnej žaloby v EÚ, ale ocenil by, keby bola táto možnosť výslovne uvedená v texte smernice a jej režim riadne vymedzený namiesto toho, aby bol ponechaný na rozhodnutie členských štátov. V tejto súvislosti by chcel EHSV opätovne upozorniť, podobne ako to už roky robil vo viacerých svojich stanoviskách, na to, že EÚ naliehavo potrebuje harmonizovaný právny nástroj hromadnej žaloby na úrovni EÚ, ktorý nemožno nahradiť prípadným rozšírením týchto systémov ARS na kolektívne spory.

3.7 Uznáva, že je potrebné zaručiť, aby subjekty zodpovedné za riadenie a fungovanie ARS, od úradníkov až po mediátorov alebo rozhodcov, mali osobné aj profesionálne vedomosti, schopnosti, skúsenosti a zručnosti, ktoré sú potrebné na bezúhonné a nestranné vykonávanie ich funkcie, a aby im zároveň boli zaručené podmienky na to, aby mohli vykonávať túto funkciu nestranne a nezávisle. EHSV by v tejto súvislosti ocenil, ak by v záujme zaručenia jednotných kritérií v celej EÚ boli tieto podmienky podrobne a špecificky definované v návrhu smernice.

3.8 Súhlasí so zásadami fungovania ARS stanovenými v článkoch 7, 8 a 9 návrhu, ktoré preberajú niektoré zásady uvedené v spomínaných odporúčaniach. Kladie si však otázku, prečo boli vynechané základné zásady, ktoré vyplývali z uvedených odporúčaní, ako je zásada zákonnosti a zásada slobody.

Odporúča, aby sa z dôvodu istoty a jasnosti zachovala samostatná definícia zásady kontradiktórnosti a primeraného zastúpenia, pričom sa riadne stanoví, že strany sa môžu nechať zastupovať právnym zástupcom alebo tretími subjektmi, a to združeniami zastupujúcimi záujmy spotrebiteľov (namiesto toho, aby sa nimi nepriamo zaoberal článok 8 písm. a) a článok 9 ods. 1 písm. a)).

EHSV nemôže akceptovať skutočnosť, že zásada nezávislosti bola nahradená nejasnou zásadou nestrannosti, ktorá má iný a nepresný obsah a odlišný charakter.

3.9 EHSV sa zdráha súhlasiť s tým, aby sa tieto mechanizmy vzťahovali aj na sťažnosti obchodníkov podané voči spotrebiteľom nielen preto, že je to v protiklade s tradíciou systémov existujúcich vo väčšine členských štátov a dokonca aj so všetkými usmerneniami, ktoré v rámci svojho postoja k tejto problematike v uplynulých rokoch vyjadrili Komisia a Európsky parlament, ale najmä preto, že by to znamenalo premenu mechanizmov ARS na mechanizmy riešenia otázok, ktoré súvisia s neplatením. Obchádzal by sa tým systém EÚ pre pohľadávky s nízkou hodnotou (*small claims*) a systémy ARS by boli zavalené množstvom prípadov, čo by ochromilo systémy, ktoré nemajú dostatočnú reakčnú kapacitu.

Pokiaľ však ide o spory so spotrebiteľmi týkajúce sa nevyzdvihnutia si objednávky, opravy alebo nedostavenia sa v prípade rezervácie, vzhľadom na ustanovenia Small Business Act by mikropodniky a malé podniky mali mať možnosť využívať systémy ARS, a to podľa podmienok, ktoré budú určené a presne stanovené.

3.10 EHSV sa nazdáva, že tento návrh nemôže v žiadnom prípade spochybniť záväzné systémy, ktoré v členských štátoch existujú alebo budú vytvorené v súlade s ich vlastnou právnou tradíciou.

3.11 EHSV môže akceptovať len návrh, aby rozhodnutia o ARS nemali pre jednotlivé strany nutne záväzný charakter, ak bude spotrebiteľom alebo obchodníkom výslovne zaručená základná zásada odvolania sa proti týmto rozhodnutiam na príslušnom všeobecnom súde. Ak sa tak nestane, ARS stratia celú pridanú hodnotu, pokiaľ ide o ich dôveryhodnosť a účinnosť, a nie je tiež jasné, prečo by mali do rámca vytvoreného režimu spadať aj rozhodnutia inštitucionalizovaných rozhodcovských konaní alebo iných podobných mechanizmov, ktoré majú charakter skutočných rozsudkov.

3.12 EHSV ľutuje, že Komisia v predkladanom návrhu jasne nestanovila prednosť práva na prístup k spravodlivosti, ako je to v nariadení o riešení spotrebiteľských sporov online. Alternatívne riešenie sporov toto právo ani nenahrádza, ani nie je

⁽³⁾ Smernica 2011/86/EÚ (Ú. v. EÚ L 304, 22.11.2011, s. 64); stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 54.

⁽⁴⁾ Konkrétne v rámci nariadenia č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi, pozri stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 69.

skutočnou alternatívou funkcie súdov, ale skôr cenným, dodatočným prostriedkom na riešenie sporov⁽⁵⁾.

3.13 EHSV je prekvapený, že otázka financovania týchto systémov sa v dôvodovej správe predkladaného návrhu ani v programe na obdobie rokov 2014 – 2020 neriešila otvorene a priamočiaro napriek tomu, že organizácie zastupujúce spotrebiteľov to v rámci uplynulých konzultácií považovali za rozhodujúce. Niektoré členské štáty sa ocitli v krízovej situácii a nedokážu čeliť vysokým nákladom súvisiacim s novými štruktúrami, odbornou prípravou mediátorov a iných podporných pracovníkov, poskytovaním informácií a pomoci spotrebiteľom, vypracovaním expertíz a vykonávaním nových administratívnych funkcií. Táto problematika sa však celoplošne považuje za rozhodujúcu pre zaručenie nestrannosti a nezávislosti týchto systémov⁽⁶⁾.

3.14 EHSV tiež odporúča, aby Komisia, ak to ešte neurobila, vypracovala posúdenie hlavných regulačných prístupov členských štátov k uplatňovaniu smernice 2008/52/ES⁽⁷⁾ o mediácii v občianskych a obchodných veciach (článok 12), a to v súlade s návrhom Európskeho parlamentu⁽⁸⁾.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Článok 2 ods. 2 písm. a)

Formulácia „zamestnáva priamo obchodník“ je vágna a nejednoznačná. Mala by sa nahradiť formuláciou „udržiavajú alebo v posledných troch rokoch udržiavali profesionálny vzťah ekonomickej závislosti alebo iný vzťah, ktorý by mohol ohroziť ich nezávislosť“.

4.2 Článok 4 písm. e)

Definícia je príliš nejasná a neurčitá. Mala by obsahovať jasný odkaz na dodržiavanie zásad, ktoré by mali riadiť fungovanie subjektu, a potvrdenie toho, že subjekt patrí do siete uznaných orgánov.

4.3 Článok 5 ods. 3

EHSV presne nechápe, aký je rozsah pôsobnosti tohto článku, ale obáva sa, že neprinesie želanú účinnosť. Namiesto toho, aby viedol k potrebnej harmonizácii prostredníctvom integrovaného fungovania všetkých mechanizmov ARS na európskej aj národnej úrovni na základe rovnakého prístupu ako pri spoločných a zhodných systémoch, prispieva skôr k zachovaniu súčasných štruktúr členských štátov a len formálnemu vytvoreniu

⁽⁵⁾ V návrhu nariadenia o riešení sporov online sa vyslovne uvádza: „Právo na účinnú nápravu a právo na spravodlivý súd sú základnými právami zaručenými v článku 47 Charty základných práv Európskej únie. Postupy riešenia sporov online sa nemôžu navrhovať s cieľom nahradiť súdne procesy a nemali by brániť spotrebiteľom ani obchodníkom pri uplatňovaní ich práva na nápravu súdnou cestou. Nič v tomto nariadení by preto nemalo brániť stranám uplatniť ich právo na prístup k súdnemu systému.“

⁽⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV, ktoré sa pripravuje (INT/608).

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ L 136, 24.5.2008, s. 3; stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005, s. 1.

⁽⁸⁾ Správa o uplatňovaní smernice o mediácii v členských štátoch A7-0275/2011, spravodajca: A. McCarthy.

všeobecného mechanizmu, ktorý v skutočnosti nevyrieši súčasné geografické a odvetvové problémy.

4.4 Článok 6

EHSV by ocenil, keby sa pri stanovení a overovaní požiadaviek odborných znalostí a nestrannosti zaručila aktívna účasť profesijných a spotrebiteľských zastupiteľských organizácií, a to najmä pri výbere a menovaní fyzických osôb zodpovedných za riešenie sporov, a aby táto úloha nebola ponechaná na byrokratov a úradníkov z ústredných orgánov členských štátov.

4.5 Článok 7

Návrh by mal okrem stanovenia povinností týkajúcich sa prostriedkov zaviesť aj povinnosť dosiahnutia výsledku s cieľom zabezpečiť, aby uplatňovanie týchto mechanizmov prinieslo merateľné výsledky vzhľadom na sektory, v ktorých je najviac sťažností, ako aj na kvalitu služieb poskytovaných obchodníkmi, a aby sa samotnými mechanizmami aktívne podporovala dôvera vo využívanie týchto mechanizmov.

Dôležité je tiež to, aby členské štáty zabezpečili, že subjekty ARS budú informovať o poskytnutých službách (ide najmä o služby poskytovania informácií, mediácie, zmierovania a rozhodcovského konania), finančných výsledkoch (čím sa zaručí potrebná transparentnosť týchto mechanizmov a zvýši sa dôvera spotrebiteľov) a miere spokojnosti používateľov týchto subjektov.

EHSV sa okrem toho nazdáva, že v súvislosti s druhým odsekom tohto článku by subjekty ARS mali prostredníctvom svojich bežných informačných prostriedkov okrem ročných správ o činnosti informovať aj o ročnom rozpočte a uverejňovať súhrn rozhodnutí rozhodcovských konaní, pričom sa nesmú porušiť predpisy týkajúce sa spracovania osobných údajov stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch, ktoré transponujú smernicu 95/46/ES.

4.6 Článok 9

EHSV síce uznáva vhodnosť zásady spravodlivosti, no spochybňuje vynechanie zásady zákonnosti, ako bolo uvedené v odporúčaniach Komisie z 30. marca 1998⁽⁹⁾. Absencia takehoto ustanovenia v znení smernice by mohla poškodiť spotrebiteľov v cezhraničných obchodných vzťahoch, najmä ak právo domovského štátu spotrebiteľa stanovuje rozsiahlejší rámec ochrany ako právne predpisy členského štátu, v ktorom bol zriadený mechanizmus ARS. EHSV opätovne zdôrazňuje potrebu začlenenia zásady zákonnosti do rámca predkladanej smernice, čím sa zabezpečí, že spotrebiteľia neprídu v dôsledku rozhodnutí subjektov ARS o úroveň ochrany, ktorú im zaručuje rozhodné právo.

⁽⁹⁾ Pokiaľ ide o cezhraničné spory, v odporúčaniach sa výslovne uvádza, že rozhodnutie orgánu nemôže mať za následok zbavenie spotrebiteľa ochrany, ktorú mu zaručujú záväzné ustanovenia právnych predpisov členského štátu, v ktorom má spotrebiteľ obvyklý pobyt, v prípadoch stanovených článkom 5 Rímskej zmluvy.

4.7 Článok 10

EHSV sa obáva, že nejednoznačnosť tohto článku môže utvrdiť spotrebiteľa v presvedčení, že spor možno vyriešiť prostredníctvom subjektu ARS, pričom v skutočnosti obchodník len informuje o existencii týchto mechanizmov, no nemusí ich využívať.

EHSV nalieha na Komisiu, aby prostredníctvom svojho návrhu dohliadla na to, že členské štáty budú musieť od obchodníkov požadovať, aby túto informáciu poskytli bezprostredne pred uzavretím zmluvy, čím spotrebiteľ bude môcť prijať uvedomé a informované rozhodnutie, keďže bude vopred vedieť, či obchodník subjekty ARS využíva alebo nie.

EHSV sa tiež nazdáva, že neplnenie alebo nesprávne plnenie povinnosti uvedenej v ods. 2 by sa malo považovať za nekalú obchodnú prax a malo by byť zaradené do zoznamu priloženého k smernici 2005/29/ES, a to nezávisle od sankcií stanovených v článku 18 návrhu.

4.8 Články 15 až 17

EHSV sa obáva, že tieto pravidlá by sa mohli ukázať ako nedostatočné na to, aby príslušné subjekty v plnej miere plnili požiadavky vzhľadom na to, že stále vychádzajú z kritérií vyplývajúcich zo sebahodnotenia. V tejto súvislosti je dôležité, aby Komisia podporila priame zapojenie občianskej spoločnosti do monitorovania týchto mechanizmov, a to prostredníctvom príslušných organizácií zastupujúcich dané odvetvia⁽¹⁰⁾.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Podobne ako v odvetví energetiky v Taliansku, kde síce ide o subjekt ARS verejného charakteru, ale tento subjekt je riadený zástupcami spotrebiteľov a energetickými podnikmi, pričom spotrebiteľia sú aktívne zapojení do odbornej prípravy technických pracovníkov tohto subjektu.

PRÍLOHA

k Stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce body stanoviska odbornej sekcie boli zmenené a doplnené v dôsledku pozmeňovacích návrhov, ktorý prijalo plenárne zhromaždenie, avšak získali viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov, aby boli ponechané v pôvodnom znení (článok 54 ods. 4 rokovacieho poriadku):

a) Bod 1.8:

EHSV nesúhlasí s tým, aby sa tieto mechanizmy vzťahovali aj na sťažnosti obchodníkov podané voči spotrebiteľom.

b) Bod 3.9:

EHSV nesúhlasí s tým, aby sa tieto mechanizmy vzťahovali aj na sťažnosti obchodníkov podané voči spotrebiteľom nielen preto, že je to v protiklade s tradíciou systémov existujúcich vo väčšine členských štátov a dokonca aj so všetkými usmerneniami, ktoré v rámci svojho postoja k tejto problematike v uplynulých rokoch vyjadrili Komisia a Európsky parlament, ale najmä preto, že by to znamenalo premenu mechanizmov ARS na mechanizmy riešenia otázok, ktoré súvisia s neplatením. Obchádzal by sa tým systém EÚ pre pohľadávky s nízkou hodnotou (small claims) a systémy ARS by boli zavalené množstvom prípadov, čo by ochromilo systémy, ktoré nemajú dostatočnú reakčnú kapacitu.

Podľa článku 51 ods. 4 rokovacieho poriadku sa o pozmeňovacích návrhoch rokovalo spolu.

Výsledok hlasovania o pozmeňovacích návrhoch:

Za:	80
Proti:	52
Zdržali sa:	19

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o riešení spotrebiteľských sporov online (nariadenie o riešení spotrebiteľských sporov online)“

COM(2011) 794 final – 2011/0374 (COD)

(2012/C 181/18)

Spravodajca: **Jorge PEGADO LIZ**

Rada (13. decembra 2011) a Európsky parlament (14. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o riešení spotrebiteľských sporov online (nariadenie o riešení spotrebiteľských sporov online)“

COM(2011) 794 final – 2011/0374 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 9. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 117 hlasmi za, pričom 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV už dávno žiadal o iniciatívu tohto druhu, a preto víta návrh Komisie a podporuje voľbu nariadenia ako vhodného nástroja.

1.2 EHSV sa však nazdáva, že najvhodnejším právnym základom by okrem článku 114 boli tiež článok 169 ods. 2 písm. b), článok 169 ods. 4 ZFEÚ a články 38 a 47 Charty základných práv EÚ.

1.3 Víta, že Komisia výslovne uvádza, že zámerom vytvorenia tohto systému nie je obmedziť právo na podanie opravného prostriedku na súd alebo nahradiť bežné fungovanie súdnych postupov v prípade, že strany sa pre takýto postup rozhodnú.

1.4 Nazdáva sa však, že návrh nie je ambiciózny, a pokiaľ ide o jeho názov, je dokonca klamlivý. V mnohom zaostáva za očakávanými, želanými a možnými riešeniami, najmä čo sa týka využitia celého radu existujúcich technologických prostriedkov a elektronických informačných systémov takzvanej druhej generácie systému riešenia sporov online (RSO), ktoré už boli úspešne odskúšané.

1.5 EHSV preto odporúča Komisii, aby považovala tento návrh len za prvý krok smerom k účinnému riešeniu sporov online a aby čo možno najskôr rozvinula potenciál tohto systému tak, že využije všetky technologické inovácie, ktoré spĺňajú požiadavku právnej istoty a bezpečnosti, aj keby na to musela vytvoriť špecifický a samostatný systém *ex novo* pre RSO EÚ pri cezhraničných transakciách.

1.6 EHSV nepovažuje za opodstatnené, že sa zo systému vynechali spory, ktoré nie sú čisto cezhraničné alebo spory, ktoré nie sú výlučne dôsledkom transakcií vykonaných prostredníctvom elektronických prostriedkov (spory *offline*).

1.7 EHSV nesúhlasí s tým, aby sa tieto mechanizmy vzťahovali aj na sťažnosti obchodníkov podané voči spotrebiteľom.

1.8 EHSV odporúča, aby sa výslovne uviedla možnosť, že strany bude zastupovať právny zástupca alebo tretia strana, a to konkrétne združenia zastupujúce záujmy spotrebiteľov pri ich online sťažnostiach.

1.9 EHSV nalieha na Komisiu, aby objasnila, akým spôsobom možno prostredníctvom platformy riešiť komplikovanejšie otázky, ktoré môžu vzniknúť pri určitých online sporoch, ako sú spory týkajúce sa nepriateľných zmluvných podmienok alebo rozhodného práva zmlúv.

1.10 EHSV vyjadruje vážne pochybnosti o tom, či sú stanovené lehoty reálne dosiahnuteľné a obáva sa, že ich taxatívne stanovenie spolu s predpokladom, že ich prakticky nebude možné dosiahnuť, prispieva k diskreditácii systému, ktorého hlavnými cieľmi sú jasnosť a účinnosť.

1.11 EHSV navrhuje prepojenie tejto online platformy s „online knihou sťažností“, ktorá by mala byť prístupná na internetových stránkach obchodníkov pôsobiacich online.

1.12 EHSV odporúča, aby Komisia vytvorila systém záruk kvality nového systému, navrhuje, aby poverené a oprávnené subjekty udeľovali známky alebo značky dôveryhodnosti (*trustmarks*) určené hospodárskym subjektom, ktoré (na svojich internetových stránkach) uverejňujú a podporujú riešenie sporov prostredníctvom platformy, a žiada, aby bol do kódexov správania začlenený odkaz na riešenie sporov prostredníctvom tejto platformy.

1.13 EHSV odporúča, aby sa otázka financovania tohto systému riešila otvorene a priamočiaro, keďže organizácie zastupujúce spotrebiteľov a niektoré členské štáty sa ocitli v krízovej situácii a nedokážu čeliť vysokým nákladom súvisiacim s ich implementáciou, pričom táto otázka má rozhodujúci význam pre zaručenie neustrannosti a nezávislosti systému.

1.14 EHSV sa nazdáva, že príliš veľa základných aspektov právneho nástroja a fungovania systému je ponechaných na budúce vykonávacie alebo delegované akty, čo v značnej miere presahuje obmedzenia stanovené v článku 290 Zmluvy a nazdáva sa, že to bude mať vplyv na bezpečnosť a právnu istotu tohto mechanizmu.

1.15 EHSV sa nazdáva, že znenie niektorých ustanovení by sa malo preformulovať a mohlo by sa zlepšiť, aby boli tieto ustanovenia jasnejšie, jednoznačnejšie a účinnejšie, a odporúča Komisii, aby zohľadnila konkrétne pripomienky výboru.

2. Zhrnutie návrhu

2.1 Vzhľadom na to, že podstatná časť subjektov mimosúdneho riešenia spotrebiteľských sporov (alternatívne riešenie sporov – ARS) neponúka možnosť, aby európski spotrebiteľia zrealizovali celý postup riešenia sporov online,

vzhľadom na to, že absencia účinných opravných prostriedkov v prípade sťažností vzniknutých pri cezhraničných spotrebiteľských transakciách online má nepriaznivé následky pre spotrebiteľov, ako aj pre podniky;

vzhľadom na to, že znenie a závery viacerých štúdií vypracovaných v tejto oblasti poukázali na to, že existuje všeobecná podpora rozvoja nástrojov RSO pre spotrebiteľské spory prostredníctvom opatrenia na úrovni EÚ;

vzhľadom na to, že z výsledkov posúdenia vplyvu SEC (2011) 1408 final z 29. novembra 2011 vyplýva, že iba kombinácia nástrojov ARS a RSO môže zabezpečiť prístup k nestrannému, transparentnému a účinnému prostriedku mimosúdneho riešenia spotrebiteľských sporov týkajúcich sa cezhraničných transakcií v elektronickom obchode;

chce Komisia prostredníctvom navrhovaného nariadenia zriadiť systém ARS s pôsobnosťou v celej EÚ, ktorý uľahčí riešenie

spotrebiteľských sporov medzi obchodníkom a spotrebiteľom týkajúcich sa cezhraničného predaja tovaru alebo poskytovania služieb online.

2.2 Na tento účel používa Komisia ako právny základ výlučne článok 114 ZFEÚ, ktorý sa zameriava na dokončenie vnútorného trhu, a to s cieľom:

- a) zriadiť európsku platformu riešenia sporov online (platforma RSO) vo forme interaktívnej, bezplatnej internetovej stránky dostupnej online vo všetkých oficiálnych jazykoch EÚ. Táto platforma bude mať jediný vstupný bod pre spotrebiteľov a obchodníkov, ktorí sa snažia mimosúdnou cestou vyriešiť spor vzniknutý výlučne pri cezhraničnej transakcii v elektronickom obchode, pričom všetci jeho účastníci majú pobyt alebo sú usadení v rozdielnych členských štátoch EÚ;
- b) vytvoriť sieť sprostredkovateľov RSO, ktorú bude tvoriť jeden kontaktný bod RSO v každom členskom štáte – príslušný orgán, ktorý bude v zmysle smernice o RSO zodpovedný za pomoc pri riešení sporov predložených prostredníctvom tejto platformy.

2.3 Navrhované nariadenie sa bude uplatňovať len na spory medzi spotrebiteľmi a obchodníkmi, ktoré vzniknú pri cezhraničnom predaji tovaru alebo poskytovaní služieb online.

2.4 Nový systém by mal byť založený na už existujúcich subjektoch ARS a mal by rešpektovať právne tradície členských štátov, pokiaľ ide o príslušné vnútroštátne procesné pravidlá, a to najmä v oblasti nákladov, bez toho, aby sa narušil spoločný súbor pravidiel fungovania a s cieľom zaručiť jeho účinnosť a rýchlosť. Tento systém by nemal byť prekážkou fungovania žiadneho subjektu ARS online, ktorý už v existuje v EÚ, a nemal by brániť subjektom ARS pri riešení cezhraničných sporov, ktoré im boli predložené iným spôsobom ako prostredníctvom platformy.

2.5 Cieľom zavedenia postupov RSO nie je nahradiť súdne procesy, ani brániť spotrebiteľom alebo obchodníkom pri uplatňovaní práva na nápravu súdnou cestou. Navrhované nariadenie sa bude uplatňovať na všetky subjekty zriadené na trvalom základe, ktoré ponúkajú riešenie sporov prostredníctvom postupov ARS, vrátane postupov inštitucionalizovaného rozhodcovského konania, a ktoré nie sú vytvorené *ad hoc*.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV v niektorých svojich najnovších stanoviskách, konkrétne k prijatiu Digitálnej agendy ⁽¹⁾, 50 návrhov ⁽²⁾ a 12 hybných síl pre vnútorný trh ⁽³⁾, žiadal o vytvorenie systému riešenia sporov online, a preto víta túto iniciatívu Komisie a zároveň podporuje výber prijateľného právneho nástroja – nariadenia.

⁽¹⁾ COM(2010) 245 final.

⁽²⁾ COM(2010) 608 final.

⁽³⁾ COM(2011) 206 final.

3.2 Pokiaľ ide o právny základ EHSV sa nazdáva, že okrem dokončenia vnútorného trhu ide tiež o nástroj na ochranu spotrebiteľov, a preto najvhodnejším právnym základom (ak nebude prijatý článok 81) by okrem článku 114 mali byť aj článok 169 ods. 2 písm. b), článok 169 ods. 4 ZFEÚ a články 38 a 47 Charty základných práv EÚ.

3.3 Víta, že Komisia výslovne uvádza, že zámerom vytvorenia tohto systému nie je obmedziť právo na podanie opravného prostriedku na súd alebo nahradiť normálne fungovanie súdnych procesov v prípade, že strany sa pre takýto postup rozhodnú.

3.4 Víta rozšírenie pojmu spotrebiteľ podobne ako v smernici o ARS a v súlade s novou smernicou o právach spotrebiteľov⁽⁴⁾ tak, aby sa vzťahovala aj na dvojúčelové zmluvy, pri ktorých nie je obchodná činnosť danej osoby v celkovom kontexte zmluvy dominantná. Bol by však rád, keby sa tento pojem výslovne objavil v texte.

3.5 Berie na vedomie, že Komisia chce rešpektovať právne tradície členských štátov a nesnaží sa nahradiť alebo obmedziť úlohu subjektov ARS existujúcich v rámci tohto systému, ale pochybuje, že týmto spôsobom sa dosiahne výrazný pokrok v zmysle dematerializácie sporov online.

3.6 Poukazuje na to, že predkladaný návrh sa v praxi obmedzuje na vytvorenie určitej „elektronickej poštovej pečiatky“ alebo „poštovej schránky online“, kde budú zasielané sťažnosti a tie budú po čisto formálnom roztriedení predložené jednotlivým subjektom ARS. Týmto spôsobom sa vytvorí byrokratický, administratívny a komplikovaný systém doručovania.

3.7 Nazdáva sa, že návrh nie je ambiciózny a v mnohom zaostáva za očakávanými, želanými a možnými riešeniami, najmä pokiaľ ide o:

- a) Viacročný akčný plán na roky 2009 – 2013 týkajúci sa európskej justície⁽⁵⁾;
- b) priekopnícky dokument Komisie OSN pre medzinárodné obchodné právo (UNCITRAL)⁽⁶⁾, A/CN.9/706, pod názvom „Possible future work on online dispute resolution in cross border electronic commerce transactions“ (Prípadná budúca činnosť v oblasti riešenia sporov online v cezhraničných transakciách v elektronickom obchode);
- c) vynechanie sporov, ktoré nie sú čisto cezhraničné, na základe čoho členské štáty, ktoré budú mať o to záujem, vytvoria čisto vnútroštátne systémy riešenia vnútroštátnych

sporov, aj keď strany zapojené do sporu budú mať inú národnosť, ale budú mať trvalý alebo prechodný pobyt v danom členskom štáte;

- d) vynechanie sporov, ktoré nevzniknú výlučne pri transakciách realizovaných prostredníctvom elektronických prostriedkov (spory offline) vzhľadom na to, že nebola prijatá rozsiahlejšia definícia elektronického obchodu zo smernice 2000/31/ES, vrátane sporov vyplývajúcich z obchodnej komunikácie online bez toho, aby sa realizovala akákoľvek transakcia. Existuje tiež možnosť elektronického riešenia sporov vyplývajúcich z transakcií vykonaných na diaľku neelektronickými prostriedkami (napr. katalógový alebo podomový predaj), ktorú už v súčasnosti niektoré subjekty ARS uznávajú, či dokonca sporov, ktoré vznikli pri transakciách realizovaných osobne pri presune do iných členských štátov, v ktorých spor vznikne po uzavretí obchodnej transakcie;
- e) neprijatie systému v súčasnosti bežne označovaného ako systém druhej generácie RSO⁽⁷⁾ (riešenie sporov online), v ktorom technológia (ktorá je súčasťou tejto platformy) zohráva aktívnu úlohu a funguje ako skutočná „štvrtá strana“⁽⁸⁾ (okrem dvoch strán a mediátora resp. rozhodcu) v procese riešenia spotrebiteľských sporov online. To by stranám umožnilo synchronizovanú alebo nesynchronizovanú komunikáciu na diaľku prostredníctvom nových informačných a komunikačných technológií namiesto toho, aby komunikovali osobne;
- f) absenciu akéhokoľvek odkazu na systém záruk kvality nového systému, aký poskytuje napríklad norma ISO 10003 – Usmernenia pre riešenie externých sporov organizácií, ktorý by mohol slúžiť aj na štandardizáciu informačných prospektov týkajúcich sa fungovania mechanizmu, alebo existenciu akéhosi „kontrolného zoznamu“, do ktorého by sa mohli zaznamenávať sťažnosti proti obchodníkom.

3.8 Napriek tomu, že nariadenie umožňuje platforme RSO realizovať postup riešenia sporov online (článok 5 ods. 3 písm. d), EHSV očakával, že sa vytvoria základy systému RSO ako prvku, ktorý prispieva k legitímite online justícii alebo elektronickej justícii; očakával, že navrhnutá štruktúra využije a znásobí existujúce infraštruktúry a technologické prostriedky (synchronne alebo asynchronne), ako sú napríklad „chat“, elektronické fóra, zoznamy adries, elektronická pošta, telekonferencie, audio a videokonferencie, virtuálne mediačné priestory; očakával, že sa posilnia aplikácie elektronickej justície a podpora sa nástroje prvej a druhej generácie systémov RSO v danom procese (online rokovania, mediácie a rozhodcovského konania), pričom sa podporí elektronická mediácia medzi stranami, rozšírenie produktívneho procesu a možnosti sledovať a predvídať proces.

⁽⁴⁾ Smernica 2011/83/EÚ (Ú. v. EÚ L 304, 22.11.2011, s. 64).

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 75, 31.3.2009, s. 1.

⁽⁶⁾ Pozri na adrese: http://www.uncitral.org/uncitral/publications/online_resources_ODR.html.

⁽⁷⁾ Pozri Peruginelli, G., Chiti, G. *Artificial Intelligence Dispute Resolution In Proceedings of the Workshop on the Law of electronic agents – LEA 2002*.

⁽⁸⁾ Okrem iného pozri postupy CYBERSETTLE (<http://www.cybersettle.com>), SMARTSETTLE (<http://www.smartsettle.com>) a SQUARE-TRADE (<http://www.squaretrade.com>). Vďaka posledne menovanému sa od roku 1999 vyriešilo viac ako 200 000 sporov v 120 krajinách, ECODIR (dostupný na stránke <http://www.ecodir.org/>).

3.9 Komisia mala v snahe naplniť očakávania a plány v súvislosti s touto iniciatívou aspoň zväziť možnosť začleniť do funkcií platformy podporné systémy na pomoc stranám pri rozhodovaní v rámci systému RSO, ako sú napríklad expertné systémy, informačné systémy založené na predchádzajúcich prípadoch, systémy prístupu k informatickým databázam (analogický postup alebo *case based reasoning* v medzinárodnej odbornej literatúre) a riešenie sporov online na základe postupov jednotlivých strán pri sporoch, a to aj bez toho, aby využila spomenuté modely druhej generácie, v ktorých využívanie telematických nástrojov a umelej inteligencie prostredníctvom matematických modelov zjednodušuje riešenie sporov pomocou systematického hodnotenia návrhov strán, pričom samotné strany využívajú rovnako kvalitné informačné technológie („inteligentné rozhranie“) v interaktívnom procese založenom na štandardných rokovacích schémach, ako sú BATNA (*Best Alternative to a Negotiated Agreement* – najlepšia alternatíva dosiahnutej dohody), WATNA (*Worst Alternative to a Negotiated Agreement* – najhoršia alternatíva dosiahnutej dohody) a nakoniec ZOPA (*Zone of Possible Agreement* – oblasť možnej dohody).

3.10 EHSV si kladie otázku, ako si Komisia predstavuje online riešenie prípadov, ktoré nesúvisia len s klasickými obchodnými spormi typu „chyba“, „zlé fungovanie“, „oneskorenie doručenie alebo nedoručenie“, ale ktoré sa týkajú aj neprijateľných zmluvných podmienok alebo rozhodného práva zmlúv.

3.11 EHSV by ocenil, keby sa výslovne uviedlo, že strany môžu byť zastúpené právnym zástupcom alebo tretími subjektmi, a to konkrétne združeniami zastupujúcimi záujmy spotrebiteľov pri ich online sťažnostiach.

3.12 EHSV je prekvapený, že otázka financovania implementácie tohto nového nástroja sa neriešila otvorene a priamočiaro napriek tomu, že organizácie zastupujúce spotrebiteľov to v rámci uplynulých konzultácií považovali za rozhodujúce. Niektoré členské štáty sa ocitli v krízovej situácii a nedokážu čeliť vysokým nákladom súvisiacim s novými štruktúrami, odbornou prípravou sprostredkovateľov a iných podporných pracovníkov, poskytovaním informácií a pomoci spotrebiteľom, vypracovaním expertíz a vykonávaním nových administratívnych funkcií. Táto problematika sa však celoplošne považuje za rozhodujúcu pre zaručenie neustrannosti a nezávislosti týchto systémov.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Článok 1 – Predmet úpravy

Predmetom tohto nariadenia by mala byť aj zásada prístupu strán k právu a spravodlivosti. Platforma by okrem riešenia sporov mohla slúžiť aj ako prostriedok na predchádzanie sporom, pričom by obsahovala aj príslušné informácie, ktoré by prispeli k vyriešeniu sporov.

4.2 Článok 2 – Rozsah pôsobnosti

EHSV by z ekonomických dôvodov ocenil, keby sa nariadenie uplatňovalo zároveň na konflikty v prostredí offline, a to na základe zabehnutej praxe fungovania subjektov ARS, ktoré pri mediácii medzi stranami využívajú informačné technológie.

Z formálneho hľadiska sa navrhuje, aby sa oblasť výnimiek z uplatňovania začlenila do článku 2 a nie do článku 4, ktorý je zameraný na vymedzenie pojmov.

4.3 Článok 3 – Vzťah s inými právnymi predpismi Únie

EHSV navrhuje začlenenie smerníc týkajúcich sa elektronického obchodu, predaja spotrebného tovaru a zmlúv na diaľku (9).

4.4 Kapitola II – Európska platforma riešenia sporov online

EHSV by uprednostnil, keby sa otázka zriadenia platformy a jednotlivé postupy v záujme jasnosti rozčlenili do rôznych kapitol.

4.5 Článok 5 ods. 3 písm. b)

EHSV vyjadruje pochybnosti o tom, či je reálne, aby si strany zvolili subjekt ARS vzhľadom na chýbajúce potrebné informácie a kritériá. Bolo by tiež vhodné, aby samotné strany mohli určiť subjekt, s ktorým už predtým spolupracovali.

4.6 Článok 5 ods. 3 písm. i)

EHSV sa obáva, že tieto informácie sú nedostatočné. Navrhuje, aby platforma okrem štatistík o výsledkoch sporov uvádzala aj to, ktoré metódy ARS sa najviac využívali a tiež štatistické údaje podľa spracúvaných tém. Do platformy sa musí tiež začleniť systém riadenia procesu, ktorý bude mať k dispozícii ukazovatele riadenia (vrátane údajov o začatých, ukončených a prebiehajúcich prípadoch, trvaní prípadu a súvisiacich nákladoch). Okrem toho skutočnosť, že stranám sa uvedie alebo navrhne jeden alebo viacero subjektov ARS podľa EHSV nezaručuje výsledok, ktorý by sa mal týmto predpisom dosiahnuť: prístup strán k spravodlivosti. EHSV upozorňuje na to, že stačí, aby jedna zo strán nesúhlasila s navrhnutým subjektom ARS a sťažnosť sa nebude ďalej spracúvať (pozri článok 7 ods. 3, článok 8 ods. 2 písm. b) a článok 8 ods. 4), čo v podstate predurčuje neúspech tohto systému.

(9) Smernica 2000/31/ES (Ú. v. ES, L 178, 17.7.2000, s. 1), smernica 1999/44/ES (Ú. v. ES L 171, 7.7.1999, s. 12) a smernica 97/7/ES (Ú. v. ES L 144, 4.6.1997, s. 19).

4.7 Článok 6 – Sieť sprostredkovateľov riešenia sporov online

EHSV sa nazdáva, že pojem „riešenie sporov online“ je klamlivý a nemal by sa používať, pretože riešenie sporov v skutočnosti neprebíha online, ale prostredníctvom klasických metód ARS. Elektronicky sa podáva iba sťažnosť.

EHSV má vážne obavy, že tento systém negatívne ovplyvní alebo poškodí rýchlosť a účinnosť, ktoré sú uvedené v predmete úpravy, pretože zavádza byrokratické postupy (navrhovaný systém trojfázového presmerovania) a jasne spochybňuje možnosť dodržania lehoty 30 dní stanovenej v článku 9 písm. b). Poukazuje na to, že kým strany začnú samotný proces riešenia sporu pomocou subjektu ARS, sťažnosť sa musí elektronicky predložiť platforme, preskúmať, navrhnúť príslušným subjektom ARS a napokon sprostredkovateľmi RSO presmerovať zvolenému subjektu ARS. To nevyhnutne predĺži trvanie sporu a vyvolá náklady z omeškania a alternatívne náklady.

4.8 Článok 7 – Predkladanie sťažnosti

EHSV odporúča, aby sa venovala náležitá pozornosť potrebe zabezpečiť a vhodnou formou umožniť stranám preklad sťažnosti a priložených dokumentov. Táto otázka má veľký význam pre fungovanie systému, ktorý návrh opomína, pričom nespomína ani existujúce systémy automatického prekladu, ktoré by mali byť začlenené do tohto systému.

4.9 Článok 7 ods. 2 a článok 7 ods. 6

EHSV zdôrazňuje, že priložený dokument pod názvom „Informácie, ktoré sa majú poskytovať pri vyplňaní elektronického formulára sťažnosti“ je absolútne nedostatočný, pokiaľ ide o jeho obsah a spôsob vyplňania, a nezaslúži si žiaden ďalší komentár.

EHSV sa nazdáva, že táto internetová stránka by mala okrem formulára obsahovať aj online príručku o tom, ako treba tento formulár vyplniť. Ďalej by mala obsahovať špecifické pokyny (informácie, ktoré umožnia vopred sa oboznámiť s týmto systémom alebo vytvorenie podpornej stránky s pokynmi, radami alebo odpoveďami na najčastejšie otázky). Tiež by sa mal vytvoriť interaktívny priestor, kde by mohli strany opísať svoje problémy, na ktoré by dostali okamžité odpovede online. Táto internetová stránka by mala umožniť ústne vysvetlenie faktov vo viacerých jazykoch s okamžitým prekladom pomocou existujúcich nových komunikačných technológií a tiež poskytnúť systém automatického označovania nesprávne alebo neúplne vyplnených formulárov, čím sa predíde potrebe opätovného predkladania novej sťažnosti.

EHSV sa nazdáva, že niektoré neurčité právne pojmy, ako sú napríklad „dostatočné [informácie]“ (ods. 2) alebo „údaje, ktoré

sú [presné], relevantné a ktorých rozsah zodpovedá účelom, na ktoré boli zozbierané“ (ods. 6) by sa mali spresniť, aby poskytli konkrétnu informáciu.

EHSV žiada, aby sa zohľadnila nielen povinnosť týkajúca sa použitých prostriedkov (prístupenie formuláru online), ale tiež, aby bolo jeho vyplňanie intuitívne, prijateľné pre spotrebiteľov, jednoduché a pohodlné⁽¹⁰⁾.

EHSV navrhuje prepojenie tejto online platformy s „online knihou sťažností“, ktorá by mala byť prístupná na internetových stránkach obchodníkov pôsobiacich online. Podaním takejto sťažnosti by sa umožnilo jej priame, automatické a elektronické preposielanie prostredníctvom rozhrania centrálnej platforme RSO, aby sa zaručilo, že proces riešenia sporu skutočne prebieha.

4.10 Článok 8 ods. 1

EHSV pripomína, že priemerní spotrebiteľia vo všeobecnosti nevedia používať digitálne prostriedky (zároveň sú vystavení digitálnemu vylúčeniu) a obáva sa, že sankcia stanovená v ods. 1 bude mať úplne opačný vplyv na ciele iniciatívy a stane sa formálnym dôvodom neriešenia sporov.

4.11 Článok 12 – Dôvernosť a bezpečnosť údajov

EHSV upozorňuje na skutočnosť, že pravidlá vzťahujúce sa na služobné tajomstvo a dôvernosť podliehajú právny predpisom jednotlivých štátov, pričom neexistuje potrebné ustanovenie týkajúce sa dôkazného bremena a riešenia v prípade neplnenia týchto povinností.

4.12 Článok 13 – Informovanie spotrebiteľa

EHSV odporúča, aby akreditované a povolené subjekty udeľovali známky alebo značky dôveryhodnosti (*trustmarks*) určené hospodárskym subjektom, ktoré (na svojich internetových stránkach) uverejňujú a podporujú riešenie sporov prostredníctvom platformy, ako sú napríklad „TRUSTe“ a Euro-Label alebo Global Trustmark Alliance.

EHSV žiada, aby bol do kódexov správania (vypracovaných hospodárskymi subjektmi, združeniami spotrebiteľov alebo dodávateľov alebo vládnymi organizáciami) začlenený odkaz na riešenie sporov prostredníctvom tejto online platformy.

⁽¹⁰⁾ Niektoré dôležité informácie môžu byť skreslené pravopisnými alebo gramatickými chybami, či preklepmi. Pravopisné chyby môžu spôsobiť unáhlené posudzovanie druhej strany alebo vyvolať pochybnosti, pokiaľ ide o dosah riešenia samotného sporu. V tejto súvislosti sú užitočné nástroje kontroly pravopisu, ako je napríklad aplikácia <http://www.juripax.com/>.

4.13 Článok 15 – Vykonávacie akty a článok 16 – Delegovanie právomocí

Vo viacerých ustanoveniach návrhu (článok 6 ods. 5, článok 7 ods. 4 a 5) sú základné aspekty právneho nástroja a fungovania systému ponechané na budúce vykonávacie alebo delegované akty. EHSV sa nazdáva, že to značne presahuje obmedzenia stanovené v článku 290 Zmluvy a vymedzené v oznámení Komisie o vykonávaní článku 290 Zmluvy (COM (2009) 673 final z 9. decembra 2009) a že to bude mať vplyv na bezpečnosť a právnu istotu tohto mechanizmu.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zosúladenie s novým legislatívnym rámcom (Uplatňovanie balíka návrhov o výrobkoch)“

COM(2011) 764 final – 2011/0358 (COD)

COM(2011) 765 final – 2011/0351 (COD)

COM(2011) 766 final – 2011/0352 (COD)

COM(2011) 768 final – 2011/0350 (COD)

COM(2011) 769 final – 2011/0353 (COD)

COM(2011) 770 final – 2011/0354 (COD)

COM(2011) 771 final – 2011/0349 (COD)

COM(2011) 772 final – 2011/0356 (COD)

COM(2011) 773 final – 2011/0357 (COD)

(2012/C 181/19)

Samostatný spravodajca: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Rada (20. decembra 2011) a Európsky parlament (30. novembra 2011) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zosúladenie s novým legislatívnym rámcom (Uplatňovanie balíka návrhov o výrobkoch)“

COM(2011) 764 final – 2011/0358 (COD)

COM(2011) 765 final – 2011/0351 (COD)

COM(2011) 766 final – 2011/0352 (COD)

COM(2011) 768 final – 2011/0350 (COD)

COM(2011) 769 final – 2011/0353 (COD)

COM(2011) 770 final – 2011/0354 (COD)

COM(2011) 771 final – 2011/0349 (COD)

COM(2011) 772 final – 2011/0356 (COD)

COM(2011) 773 final – 2011/0357 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 9. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 115 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor víta, že Európska komisia prijala návrhy na zmenu a doplnenie desiatich smerníc týkajúcich sa technickej harmonizácie v súvislosti s uplatňovaním takzvaného „balíka návrhov o výrobkoch“, a to zosúladením týchto smerníc s rozhodnutím č. 768/2008/ES⁽¹⁾ (spoločný rámec na uvádzanie výrobkov na trh).

1.2 V budúcnosti by bolo vhodné spresniť charakter a minimálnu výšku sankcií, ktoré budú musieť byť určené právnymi

predpismi členských štátov, keďže zo súboru príslušných ustanovení vyplýva len povinnosť pre vnútroštátne orgány stanoviť sankčné predpisy v prípade takéhoto konania, a nie napríklad ich typizácia a iné trestné prvky stanovené na nadnárodnej úrovni.

1.3 Komisia by mala zohľadniť pripomienky, ktoré EHSV uviedol vo svojom stanovisku z 13. decembra 2007 o horizontálnom právnom rámci⁽²⁾, pokiaľ ide o potrebu posilnenia koordinácie a činností týkajúcich sa dohľadu nad trhom.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 218 13.8.2008, s. 82; stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

1.4 V súvislosti s právnou ochranou trhu Spoločenstva by sa malo napredovať smerom k vytvoreniu nového systému zisťovania pôvodu a zaistenia vysledovateľnosti produktov s cieľom zlepšiť informovanosť spotrebiteľov.

2. Úvod

2.1 Voľný pohyb tovaru je jednou zo štyroch základných slobôd, na ktorých spočíva vnútorný trh, a je špecificky uznaná v zmluvách (článok 28 a nasledujúce články ZFEÚ), na základe čoho vznikla rozsiahla jurisprudencia Súdneho dvora, ktorá sa začlenila do *acquis communautaire*.

2.1.1 V roku 1985 bola prijatá legislatívna technika „nový prístup“, ktorý obmedzil legislatívne požiadavky len na tie nevyhnutné, a podrobné technické otázky riešil v rámci harmonizovaných európskych noriem, čo prispelo k urýchleniu procesu harmonizácie a umožnilo tak celým priemyselným odvetviam využívať prínosy voľného pohybu.

2.1.2 V sekundárnom práve sa rozhodnutím Rady č. 90/683/ES⁽³⁾ zaviedol takzvaný celkový prístup a toto rozhodnutie bolo následne nahradené rozhodnutím č. 93/465/EHS⁽⁴⁾, ktoré stanovuje všeobecné usmernenia a podrobné postupy v oblasti posudzovania zhody, ktoré sa majú použiť v smerniciach nového prístupu.

2.2 Európsky parlament a Rada prijali v júli 2008 nový legislatívny rámec s cieľom zlepšiť fungovanie uvádzania výrobkov na vnútorný trh schválením nariadenia (ES) č. 765/2008 o akreditácii a dohľade nad trhom a rozhodnutia č. 768/2008/ES⁽⁵⁾ o spoločnom rámci na uvádzanie výrobkov na trh.

2.2.1 Cieľom balíka z roku 2008 bolo podporiť voľný pohyb bezpečných výrobkov prostredníctvom zvýšenia účinnosti právnych predpisov EÚ týkajúcich sa bezpečnosti výrobkov, posilnenia ochrany spotrebiteľov a vytvorenia rovnakých podmienok pre hospodárske subjekty. Pokiaľ ide o voľný pohyb tovaru, je potrebné doplniť tento nový horizontálny právny rámec z roku 2008 o právne predpisy o normalizácii produktov.

2.2.2 Tieto právne nástroje idú ďaleko nad rámec jednoduchého preskúmania nového prístupu a v skutočnosti sa nimi vytvára nové legislatívne prostredie pre harmonizovanú oblasť, pričom tieto dokumenty sa vzájomne dopĺňajú, sú neoddeliteľne prepojené a oba veľmi úzko súvisia s odvetvovými právnymi predpismi, ktoré dopodporujú a dopĺňajú.

2.3 Nariadením (ES) č. 765/2008 sa posilňujú už existujúce požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom, aby mohli byť nevyhovujúce výrobky jednoducho odhalené a rýchlo stiahnuté z trhu. Hlavným cieľom návrhu je zabezpečiť voľný pohyb tovaru v harmonizovanej oblasti prostredníctvom:

- posilnenia európskej spolupráce, aby tak mohla akreditácia pri správnom uplatňovaní právnych predpisov EÚ účinne fungovať ako posledná kontrolná inštitúcia,
- vytvorenia rámca pre uznanie už existujúcej organizácie Európskej spolupráce pre akreditáciu (EA), aby tak bolo zo strany národných akreditačných orgánov zabezpečené riadne fungovanie prísneho vzájomného hodnotenia,
- rámca na úrovni EÚ pre dohľad nad trhom a kontrolu produktov, ktoré vstupujú na trh EÚ. Tento rámec zabezpečí užšiu spoluprácu medzi vnútornými orgánmi a colnými orgánmi, výmenu informácií medzi vnútroštátnymi orgánmi, ako aj spoluprácu medzi nimi v prípade výrobkov, ktoré sa vyskytujú na trhu viacerých členských štátov,
- uplatňovania jednotných a jasných noriem vo všetkých sektoroch, právnej stability a súladu opatrení, zmiernením požiadaviek, ktoré sa majú splniť pred uvedením na trh a znížením nákladov súvisiacich s posudzovaním zhody.

2.4 Rozhodnutie č. 768/2008/ES je aktom *sui generis*, ktorý predstavuje záväzok zo strany zákonodarcu EÚ, že bude jeho obsah čo najsystematickejšie uplatňovať na všetky právne predpisy týkajúce sa výrobkov (prijatých v minulosti, súčasnosti aj budúcnosti), a tak všetkým zainteresovaným stranám uľahčí ich vykonávanie.

2.4.1 Rozhodnutím sa stanovuje všeobecný horizontálny rámec na zosúladenie právnych predpisov o voľnom pohybe tovaru, do ktorého patria:

- harmonizované vymedzenia pojmov, spoločné povinnosti hospodárskych subjektov, kritériá výberu orgánov posudzovania zhody, kritériá pre národné notifikačné orgány ako aj pravidlá procesu notifikácie,
- pravidlá výberu postupov posudzovania zhody a harmonizovaný súbor postupov s cieľom vyhnúť sa zapaľujúcemu prekryvaniu,
- jednotné vymedzenie označovania CE (s príslušnou zodpovednosťou a ochranou),

⁽³⁾ Ú. v. ES L 380, 31.12.1990, s. 13.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES L 220, 30.8.1993, s. 23.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ L 218, 13.8.2008, s. 30; stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

— postup na informovanie a dohľad nad trhom ako rozšírenie systému zavedeného smernicou o bezpečnosti výrobkov,

— harmonizované ustanovenia pre budúce ochranné mechanizmy ako doplnok k ustanoveniam, ktoré sa týkajú dohľadu nad trhom.

2.5 EHSV vo svojom stanovisku k obom návrhom zdôraznil, že:

— je dôležité zabezpečiť bezvýhradné uplatňovanie zásady voľného pohybu tovaru, aby výrobky zákonne uvedené na trh v jednom členskom štáte mohli byť bez problémov uvedené na trh na celom území EÚ,

— voľný pohyb tovaru je dôležitou hnacou silou konkurencieschopnosti a hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotného európskeho trhu a že sprísnenie a modernizácia podmienok uvádzania bezpečných a kvalitných produktov na trh majú pre spotrebiteľov, podniky a európskych občanov veľký význam.

EHSV podporil návrhy Komisie, pričom predložil niekoľko pripomienok a návrhov týkajúcich sa oboch nástrojov.

2.6 Nariadenie (ES) č. 765/2008 nadobudlo účinnosť 1. januára 2010 a jeho ustanovenia sú priamo uplatniteľné od uvedeného dátumu a vykonávajú ich národné orgány za koordinácie Komisie.

2.7 Rozhodnutie č. 768/2008/ES určené inštitúciám EÚ nie je pre podniky, fyzické osoby alebo členské štáty záväzným právnym aktom. Má fungovať ako horizontálny rámec a združovať ustanovenia, ktoré sú spoločnými prvkami právnych predpisov technickej harmonizácie. Tieto štandardizované ustanovenia by sa mali začleniť do všetkých nových alebo revidovaných právnych predpisov.

3. Prekážky voľného pohybu tovaru

3.1 Cieľom oboch nástrojov je riešiť viaceré problémy, ktoré sa vyskytli v jednotlivých priemyselných sektoroch regulovaných európskou legislatívou technickej harmonizácie, teda právnymi predpismi, ktoré stanovujú spoločné požiadavky pre uvádzanie výrobkov na trh.

3.2 Hlavným zámerom bolo zaručiť bezpečnosť občanov a znížiť počet výrobkov na trhu, ktoré nespĺňajú požiadavky právnych predpisov EÚ. Ďalším cieľom je zlepšiť kvalitu práce vykonávanej orgánmi kontroly a certifikácie výrobkov. Tento

nový horizontálny rámec by mal tiež viesť viac súladu do celého regulačného rámca týkajúceho sa výrobkov a zjednotiť jeho uplatňovanie.

3.3 Problémy súvisiace s neplnením platných požiadaviek:

3.3.1 Veľký počet výrobkov, ktoré sú na trhu, nespĺňa požiadavky uvedené v smerniciach. Niektoré podniky na svojich výrobkoch jednoducho uvedú označenie zhody CE napriek tomu, že tieto výrobky nespĺňajú podmienky stanovené na používanie tohto označenia.

3.3.2 Nie všetci dovozcovia a distribútori vykonávajú overovania potrebné na to, aby sa zabezpečilo, že na trh sa budú uvádzať len výrobky, ktoré spĺňajú normy. Orgány dohľadu nad trhom majú problémy s lokalizáciou hospodárskych subjektov, ktoré tieto výrobky dodali, najmä ak pochádzajú z tretích krajín.

3.4 Členské štáty tiež ukladajú dovozcom a distribútorom rôzne povinnosti, aby sa ubezpečili, že výrobky spĺňajú príslušné požiadavky. Opatrenia národných orgánov týkajúce sa výrobkov, ktoré nespĺňajú normy, sa v jednotlivých členských štátoch niekedy odlišujú.

3.5 Problémy súvisiace s činnosťou niektorých akreditovaných orgánov:

3.5.1 Niektoré smernice vyžadujú certifikáciu výrobkov akreditovanými orgánmi (orgány, ktoré skúšajú, kontrolujú a certifikujú výrobky). Hoci väčšina akreditovaných orgánov vykonáva svoju činnosť svedomite a zodpovedne, vyskytlo sa niekoľko prípadov, ktoré vyvolali pochybnosti o kvalifikovanosti niektorých orgánov a dôveryhodnosti certifikátov, ktoré vydávajú.

3.5.2 Metódy a miera prísnosti hodnotenia a kontroly kvalifikovanosti akreditovaných orgánov sa v jednotlivých členských štátoch odlišujú. Vznikli obavy najmä pokiaľ ide o kvalifikovanosť dcérskych spoločností alebo subdodávateľov so sídlom mimo EÚ.

3.6 Konkrétne nezrovnalosti v platných právnych predpisoch:

3.6.1 Prístup smerníc o voľnom pohybe výrobkov sa často zameriava na riziká a niekedy sa môžu na ten istý výrobok uplatňovať viaceré smernice. Pre výrobcov to znamená, že výrobok musí byť v súlade so všetkými požiadavkami.

3.6.2 Súčasné uplatňovanie viacerých smerníc na ten istý výrobok môže spôsobiť ťažkosti pri postupoch posudzovania zhody, najmä pokiaľ smernice využívajú rovnaký modul, ale text modulu sa v jednotlivých smerniciach mení.

4. Návrh Komisie

4.1 Po prijatí nového legislatívneho rámca v júli 2008 útvary Komisie skúmali právne predpisy týkajúce sa výrobkov s cieľom určiť nástroje, ktoré by sa mali v nasledujúcich rokoch prepracovať z dôvodov špecifických pre jednotlivé odvetvia, pričom väčšina bola ako jednotlivé revízie zahrnutá do pracovného programu Komisie.

4.2 Týmto návrhom chce Európska komisia aktualizovať právne predpisy nového prístupu, ktoré existujú v určitých dotknutých sektoroch v súlade s novými normami stanovenými rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 768/2008/ES. Aby sa dosiahol tento cieľ, s rozhodnutím sa má zosúladiť nasledujúcich 10 smerníc:

- smernica 2006/95/ES o harmonizácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa **elektrického zariadenia určeného na používanie v rámci určitých limitov napätia**,
- smernica 2009/105/ES o týkajúca sa **jednoduchých tlakových nádob**,
- smernica 2009/23/ES o **váhach s neautomatickou činnosťou**,
- smernica 93/15/EHS o zosúladení ustanovení, týkajúcich sa uvádzaní **výbušnín** na trh a ich kontrole **pre civilné použitie**,
- smernica 94/9/ES o aproximácii vnútroštátnych právnych predpisov členských štátov, týkajúcich sa **zariadení a ochranných systémov určených na použitie v potenciálne výbušnej atmosfére**,
- smernica 95/16/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov, týkajúcich sa **výtahov**,
- smernica 97/23/ES o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa **tlakových zariadení**,
- smernica 2004/22/ES o **meradlách**,
- smernica 2004/108/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov vzťahujúcich sa na **elektromagnetickú kompatibilitu** a o zrušení smernice 89/336/EHS,
- smernica 2007/23/ES o uvádzaní **pyrotechnických výrobkov** na trh.

4.2.1 Hlavným spoločným prvkom týchto smerníc je ich podobná štruktúra: vymedzenie pojmov, hlavné požiadavky na ochranu zdravia a bezpečnosť, odkazy na harmonizované európske normy, požiadavky na výrobcov, požiadavky týkajúce sa výsledovateľnosti a posudzovania zhody a mechanizmy v súvislosti s ochrannou doložkou.

4.2.2 Regulované odvetvia sú veľmi dôležitými odvetviami priemyslu, ktoré čelia značnej medzinárodnej konkurencii, a zjednodušenie a zaistenie rovnakých podmienok na trhu EÚ bude pre ne prínosom.

4.2.3 Komisia preto navrhuje, aby sa s rozhodnutím č. 768/2008/ES zosúladiť balík smerníc, ktorých revízia sa teraz neplánovala, ale v súvislosti s ktorými by boli ustanovenia o dohľade nad trhom a ďalších prierezových otázkach prínosné, pričom sa nebudú spochybňovať otázky týkajúce sa výlučne daného odvetvia.

4.2.4 Cieľom tohto balíka je teda zmeniť a doplniť tieto smernice len zahrnutím horizontálnych ustanovení rozhodnutia v rámci jednorazového zjednodušeného procesu, v ktorom sa nebudú preskúmať otázky týkajúce sa jednotlivých odvetví, aby sa tak dosiahli okamžité prínosy nového legislatívneho rámca v čo najväčšom počte odvetví. Obsah určený na zosúladenie s rozhodnutím je obmedzený výlučne na vymedzenia pojmov, požiadavky týkajúce sa výsledovateľnosti, povinnosti hospodárskych subjektov, kritériá a postupy výberu orgánov posudzovania zhody a požiadavky na posudzovanie zhody.

4.2.5 Komisia v záujme dosiahnutia čo najvyššej právnej kvality zvolila legislatívnu techniku prepracovania spočívajúcu v prijatí nového právneho aktu, ktorým sa súčasne zapracovávajú do jedného textu vecné zmeny a doplnenia skoršieho právneho aktu a nezmenené ustanovenia tohto právneho aktu. Nový právny akt nahrádza a zrušuje skorší právny akt. Smernice by sa mali zosúladiť aj s terminológiou a ustanoveniami Lisabonskej zmluvy.

4.3 Podľa Komisie možno zosúladenie uvedených desiatich smerníc zhrnúť takto:

4.3.1 Opatrenia, ktorými sa má riešiť problém nesúlady s právnymi predpismi:

- povinnosti dovozcov a distribútorov,
- povinnosti výrobcov,
- požiadavky týkajúce sa výsledovateľnosti,
- reorganizácia postupu v súvislosti s ochrannou doložkou (dohľad nad trhom).

4.3.2 Opatrenia, ktorými sa má zabezpečiť kvalita práce notifikovaných orgánov:

- sprísnenie požiadaviek notifikácie pre notifikované orgány,
- prepracovanie postupu notifikácie,
- požiadavky na notifikujúce orgány,
- oznamovacia povinnosť.

4.3.3 Opatrenia, ktorými sa má zabezpečiť väčší súlad medzi jednotlivými smernicami:

- zosúladenie bežne používaných vymedzení pojmov a terminológie,
- zosúladenie textov týkajúcich sa postupov posudzovania zhody.

4.3.4 Návrh však neobsahuje aspekty týkajúce sa uplatňovania politiky EÚ v oblasti normalizácie, ktoré by mohli mať vplyv na vykonávanie smerníc zahrnutých do tohto balíka a ktoré sa budú riešiť v rámci osobitnej legislatívnej iniciatívy.

5. Všeobecné pripomienky

5.1 Výbor víta, že Európska komisia prijala návrhy na zmenu a doplnenie desiatich smerníc týkajúcich sa technickej harmonizácie v súvislosti s uplatňovaním takzvaného „balíka návrhov o výrobkoch“, a to zosúladením týchto smerníc s rozhodnutím č. 768/2008/ES (spoločný rámec na uvádzanie výrobkov na trh).

5.2 Rozhodnutie č. 768/2008/ES bolo prijaté spolu s nariadením (ES) č. 765/2008 (o akreditácii a dohľade nad trhom), pričom oba predpisy zaviedli normy zamerané na zlepšenie fungovania vnútorného trhu, pretože stanovujú koherentnejší prístup k politike technickej harmonizácie týkajúcej sa bezpečnosti výrobkov, ako aj účinnejší režim dohľadu nad trhom pre všetok tovar uvádzaný na trh pochádzajúci z EÚ alebo z tretích krajín a posilňujú ochranu spotrebiteľov na jednotnom trhu.

5.2.1 Vzhľadom na to, že uvedené rozhodnutie nie samo osebe právne záväzná pre tretie strany (čo nevyklučuje kontrolu jeho zákonnosti Súdny dvorom EÚ) – je aktom *sui generis*, ktorý predstavuje inštitucionálny záväzok – zosúladenie časti jeho ustanovení so spomenutými smernicami zvýši účinnosť mechanizmu dohľadu nad trhom bez toho, aby bolo potrebné osobitne zmeniť a doplniť každú z týchto smerníc.

5.2.2 Následne sa flexibilným a zjednodušeným spôsobom objasní právny dosah týchto noriem legislatívnou technikou prepracovania noriem a balík smerníc sa zosúladiť s terminológiou a určitými ustanoveniami Lisabonskej zmluvy.

5.3 Výbor tiež zdôrazňuje prínos spomínaných zmien a doplnení k dosiahnutiu ďalších významných politických cieľov EÚ, ako je okrem iného posilnenie konkurencieschopnosti európskych podnikov, upevnenie stratégií hospodárskych subjektov v dotknutých sektoroch a posilnenie záruk na dosiahnutie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 Vzhľadom na jedinečnú legislatívnu techniku, ktorú Komisia uplatňuje, a na to, že rozsah pôsobnosti sa vzťahuje na spoločné právomoci (fungovanie vnútorného trhu – článok 4 ods. 2 písm. a) ZFEÚ a článok 114 ZFEÚ), je vhodné uviesť niekoľko pripomienok, ktoré sa týkajú terminológie použitej v niektorých ustanoveniach rozhodnutia č. 768/2008/ES, uplatňovania zásady subsidiarity a úlohy organizovanej občianskej spoločnosti v rámci budúcej implementácie balíka desiatich smerníc.

6.2 Do určitej miery chýba konkretizácia, pretože sa nepresne používajú pojmy „všeobecné zásady“ (článok 1 rozhodnutia a článok R 11 prílohy I) a „spoločné zásady“ (zdôvodnenia 5 a 6 rozhodnutia), pričom ani v texte rozhodnutia, ani v žiadnej smernici zmenenej a doplnenej jeho ustanoveniami sa konkrétne neuvádza význam oboch týchto pojmov, ani rozdiel medzi nimi (ak existuje). Podobne sa používa pojem „verejný záujem“ (zdôvodnenie 8 a článok 3 rozhodnutia, ako aj článok R 31 a článok R 33 prílohy I) bez toho, aby sa uviedol jeho obsah v rámci uplatňovania spomínaných noriem.

Použitie tejto techniky revízie smerníc vedie k chvályhodnej flexibilitate, avšak v žiadnom prípade nevyklučuje presné a podrobné vymedzenie pojmov dôležitých pre implementáciu.

6.3 Jednou z výhod nadobudnutia účinnosti smerníc bude posilnenie mechanizmov dohľadu a oznamovania nesprávneho alebo nezákonného konania samotnými subjektmi na trhu. V budúcnosti by však bolo vhodné spresniť charakter a minimálnu výšku sankcií, ktoré budú musieť byť určené právnymi predpismi členských štátov, keďže zo súboru príslušných ustanovení vyplýva len povinnosť pre vnútroštátne orgány stanoviť sankčné predpisy v prípade takéhoto konania, a nie napríklad ich typizácia a iné trestné prvky stanovené na nadnárodnej úrovni (pozri zdôvodnenie 24, COM(2011) 773 final).

6.3.1 Fragmentácia právneho prostredia, pokiaľ ide o právne predpisy a administratívu členských štátov a EÚ, vyvoláva vážne riziko, že dôležité ciele sa nepodarí účinne dosiahnuť, ak nebudú na nadnárodnej úrovni konkrétnejšie stanovené spomenuté povinnosti.

6.3.2 EHSV žiada Komisiu, aby vyriešila tento problém, ktorý v súčasnosti vplýva na fungovanie vnútorného trhu a aby v tejto oblasti predložila návrhy rovnako ako v iných oblastiach politiky EÚ.

6.4 Zmeny a doplnenia právnych predpisov neposilňujú ani nedoceňujú úlohu organizácií spotrebiteľov pri dohľade, informovaní a oznamovaní, ktoré sa paradoxne ponecháva najmä na subjekty na trhu.

6.5 Úlohou ZEÚ a ZFEÚ je upevňovať horizontálnu subsidiaritu a následne aj zásadu participatívnej demokracie a úlohu organizovanej občianskej spoločnosti v EÚ, čo však bude sotva

možné dosiahnuť len v súlade s jediným ustanovením rozhodnutia (zdôvodnenie 35), na základe ktorého zohrávajú organizácie spotrebiteľov v tejto oblasti pasívnu úlohu (majú byť Komisiou informované o informačných kampaniach o označení CE) a táto úloha by mala byť rovnaká ako úloha výrobcov.

6.6 Terajší systém označovania nezaručuje, že výrobok prešiel procesom preverenia kvality a bezpečnosti, čo nenapĺňa očakávania spotrebiteľov. Komisia, výrobcovia a spotrebiteľia by mali preskúmať možnosť vytvoriť v budúcnosti nový systém označovania, ktorý by umožnil zistiť pôvod a zaistiť výsledovateľnosť výrobkov s cieľom zlepšiť informovanosť spotrebiteľov.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020) – Horizont 2020“

COM(2011) 809 final – 2011/0401 (COD),

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú pravidlá účasti a šírenia v programe Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“

COM(2011) 810 final – 2011/0399 (COD),

„Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa zriaďuje špecifický program na vykonávanie programu Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“

COM(2011) 811 final – 2011/0402 (CNS),

„Návrh nariadenia Rady o výskumnom a vzdelávacom programe Európskeho spoločenstva pre jadrovú energiu (2014 – 2018), ktorý prispieva k rámcovému programu v oblasti výskumu a inovácií Horizont 2020“

COM(2011) 812 final – 2011/0400 (NLE)

(2012/C 181/20)

Spravodajca: **Gerd WOLF**

Rada (15. decembra 2011) a Európsky parlament (13. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 173 ods. 3 a článku 182 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020) – Horizont 2020“

COM(2011) 809 final – 2011/0401 (COD).

Rada (19. decembra 2011) a Európsky parlament (13. decembra 2011) sa rozhodli podľa článkov 173, 183 a 188 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú pravidlá účasti a šírenia v programe Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“

COM(2011) 810 final – 2011/0399 (COD).

Rada sa 15. decembra 2011 rozhodla podľa článku 182 ods. 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa zriaďuje špecifický program na vykonávanie programu Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“

COM(2011) 811 final – 2011/0402 (CNS).

Rada sa 21. decembra 2011 rozhodla podľa článku 7 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Rady o výskumnom a vzdelávacom programe Európskeho spoločenstva pre jadrovú energiu (2014 – 2018), ktorý prispieva k rámcovému programu v oblasti výskumu a inovácií Horizont 2020“

COM(2011) 812 final – 2011/0400 (NLE).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 122 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a odporúčania

1.1 Výbor víta a podporuje návrhy Komisie a s tým súvisiacu celkovú koncepciu ako kľúčové prvky stratégie Európa 2020. Víta snahu Komisie, ktorá sa viac ako doteraz snaží klásť väčší dôraz na tému výskumu a inovácie. Vidí v tom významný pokrok aj v zmysle svojich doterajších odporúčaní. Niektoré body však považuje za potrebné doplniť, ujasniť a upraviť.

1.2 Osobitne víta návrhy smerujúce k zjednodušeniu a flexibilitate. Pri ich tvorbe je potrebné dbať na čo najväčšiu možnú kontinuitu a vyhnutie sa opätovnej zložitosti.

1.3 Predbežné vyhlásenia zámerov týkajúcich sa riadenia je potrebné čo najskôr a podrobne konkretizovať, čo si vyžaduje predbežné konzultácie so všetkými zúčastnenými stranami.

1.4 O skúsenostiach s programom Horizont 2020, jeho vykonávaní a podobe by Komisia mala predložiť predbežnú správu približne po 2 rokoch.

1.5 V zmysle záverov Rady pre hospodársku súťaž z 2. marca 2010 ⁽¹⁾ je potrebné zlepšiť príťažlivosť obrazu profesie európskych výskumných pracovníkov v záujme odstránenia alebo kompenzácie súčasných sociálnych nevýhod.

1.6 V materiáloch predkladaných Komisiou (rámcový program, pravidlá účasti, program Euratom), pri ktorých je v súčasnosti navrhnutá právna forma „nariadenie“, sa má zachovať doteraz zaužívaná právna forma „rozhodnutie“, a to v prípade, že sa Komisii podarí predložiť presvedčivé odôvodnenie.

1.7 Vítané a podporované sú všetky časti programu a pravidlá, najmä tie, ktoré prospievajú sociálnej inovácii, výskumu na hraniciach súčasného poznania, malým a stredným podnikom a univerzitám.

1.8 Hlavným nástrojom programu Horizont 2020 majú zostať prehľadné projekty spolupráce so zvládnuteľným počtom účastníkov.

1.9 Infraštruktúry sú vzorovým príkladom európskej pridanej hodnoty v zmysle zásady subsidiarity. To sa má výraznejšie odzrkadliť v indikatívnom pridelovaní rozpočtových zdrojov.

1.10 Pri spoločenských výzvach je potrebné klásť oveľa väčší dôraz na činnosti v oblasti výskumu a vývoja pre trvalo udržateľný energetický systém s nízkymi emisiami CO₂.

1.11 Okrem toho by sa mal zoznam „spoločenských výziev“ rozšíriť o dôležitú tému „Inovačná schopnosť spoločnosti a podnikov.“

1.12 Kľúčové technológie slúžia konkurencieschopnosti v oblasti priemyslu, ako aj na riešenie spoločenských výziev. Výbor dôrazne podporuje ich posilnenie.

1.13 Po zvážení viacerých hodnotiacich kritérií na podporu výskumu bude mať excelentnosť naďalej prednosť podľa osvedčeného spôsobu. Pri podpore inovácií zohráva dôležitú – a priori aj veľmi zložitú – úlohu aj posúdenie trhu.

1.14 Treba pomenovať prípadné rozpory medzi cieľmi výskumnej politiky zameranej na vedu a priemyselnej politiky a politiky hospodárskej súťaže naklonenej inovácii, aby bolo možné vždy hľadať vecné riešenia.

1.15 Podmienkou úspešnej integrácie výskumnej a inovačnej politiky je kooperatívna súčinnosť viacerých generálnych riaditeľstiev a služieb Komisie. Výbor podporuje tieto snahy. Navyše budú potrební kvalifikovaní úradníci, ktorí majú a aj naďalej budú mať dlhodobé skúsenosti s príslušnou oblasťou výskumu. Komisia sa má starať o svoju vedecko-technickú odbornú spôsobilosť a svoju posudkovú schopnosť a zachovať si ich.

1.16 Hlavnými cieľmi programu Euratom by spolu s medzinárodným projektom ITER, tak ako sa navrhovalo, mali byť jadrová bezpečnosť, uloženie vysoko rádioaktívneho odpadu a jadrová syntéza. Vo svojej štruktúre by sa mal zameriavať na udržanie podpory a zapájanie členských štátov.

1.17 Má sa vypracovať zrozumiteľný prehľad nástrojov a odborných výrazov uvádzaných v programe Horizont 2020 s cieľom zabezpečiť jednoduchosť prístupu k informáciám. Osobitný dôraz by sa mal klásť na dostatočné a kompetentné poradenstvo pre MSP.

⁽¹⁾ Závery k téme Mobilita a kariéra výskumných pracovníkov. 2 999. zasadnutie Rady – konkurencieschopnosť, Brusel 1. – 2. marca 2010.

2. Stručný popis návrhov predložených Komisiou

V tomto stanovisku sa hovorí o nasledujúcom balíčku návrhov, ktorými sa Komisia zaoberá v osobitných dokumentoch:

- 1) Návrh rámcového programu Horizont 2020 na obdobie 2014 až 2020.
- 2) Návrh súboru pravidiel účasti a šírenia.
- 3) Návrh jediného špecifického programu na vykonávanie programu Horizont 2020.
- 4) Návrh pre časti Horizontu 2020, ktoré zodpovedajú Zmluve o Euratome.

Celkový rozsah týchto dokumentov je okolo 380 strán. Ich základný obsah je zhrnutý v nasledujúcich bodoch 2.1 až 2.4 v záujme zabezpečenia lepšej zrozumiteľnosti pripomienok a odporúčaní výboru uvedených v kapitolách 3 až 7.

2.1 Rámcový program Horizont 2020

2.1.1 Komisia na rozdiel od doterajšej praxe nenavrhol pôvodne očakávaný 8. rámcový program pre výskum, technologický rozvoj a demonštračné činnosti. V rámcovom programe Horizont 2020 je skôr potrebné – v rámci plnenia zámerov uvedených v Zelenéj knihe⁽²⁾ – sústrediť činnosti, ktoré sú v súčasnosti financované na základe 7. rámcového programu pre výskum, technologický rozvoj a demonštračné činnosti, častí rámcového programu Konkurencieschopnosť a inovácie (CIP) významných z hľadiska inovácie, a prostredníctvom Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT). Okrem toho, na tento účel nie je navrhnuté „rozhodnutie“ Európskeho parlamentu a Rady ako doteraz, ale „nariadenie“.

2.1.2 Deklarovanými kľúčovými cieľmi a piliermi grantovej politiky Horizont 2020 sú:

- a) vedecká excelentnosť – navrhnutý rozpočet: 27 818 miliónov EUR;
- b) vedúca úloha priemyslu – navrhnutý rozpočet: 20 280 miliónov EUR;
- c) spoločenské výzvy – navrhnutý rozpočet: 35 888 miliónov EUR.

2.1.3 Ďalším cieľom je zjednodušiť prístup k rámcovému programu a účasť v tomto programe.

2.1.4 Na program Horizont 2020 je navrhnutý celkový rozpočet vo výške okolo 88 miliárd EUR; pričom sa má táto suma doplniť o opatrenia zo štrukturálnych fondov a z programu Vzdelávanie.

2.2 Pravidlá účasti a šírenia

2.2.1 Tieto pravidlá sa týkajú spôsobov účasti v rámcovom programe. Ich cieľom je zabezpečiť jednotný a pružný právny rámec, má slúžiť na zjednodušenie a má platiť pre všetky časti programu Horizont 2020. Okrem toho sa ponechá možnosť na zmeny alebo výnimky.

2.2.2 Stanoví sa jednotná sadzba financovania bez rozlišovania medzi účastníkmi. Okrem toho sa budú vo výraznejšej miere uplatňovať paušálne sumy, paušálne sadzby a stupnica jednotkových nákladov, pri súčasnom rozsiahlom akceptovaní štandardných metód predkladania účtov pre príjemcov finančnej pomoci.

2.2.3 V prípade finančnej pomoci sa plánujú nasledujúce sadzby financovania oprávnených nákladov:

- a) Finančná pomoc v rámci programu Horizont 2020 môže bez ohľadu na zásadu spolufinancovania dosiahnuť až 100 % celkových **priamych oprávnených výdavkov**.
- b) Finančná pomoc v rámci programu Horizont 2020 je obmedzená na maximálne 70 % celkových **priamych oprávnených výdavkov** na nasledujúce opatrenia:

- opatrenia slúžiace predovšetkým na vývoj prototypov, testovanie, demonštračné projekty, experimentálny vývoj, pilotné projekty alebo uvedenie na trh;
- opatrenia na spolufinancovanie programov.

2.2.4 **Nepriame oprávnené výdavky** sa stanovujú na základe uplatnenia paušálnej sadzby vo výške 20 % z celkových oprávnených výdavkov, pracovný program môže tiež ako alternatívu umožniť uplatnenie paušálnych čiastok alebo podľa stupnice jednotkových nákladov.

2.2.5 V tejto súvislosti platia tieto podmienky účasti:

2.2.5.1 Na opatrení sa zúčastňujú najmenej tri právne subjekty.

— Každý z trojice právnych subjektov má sídlo v členskom štáte alebo pridruženom štáte EÚ.

— Všetky tri právne subjekty majú sídlo v rôznych členských štátoch alebo pridružených štátoch EÚ.

— Všetky tri právne subjekty sú v zmysle článku 7 od seba nezávislé.

2.2.5.2 Od toho sa pri nasledujúcich prípadoch líši účasť jediného právneho subjektu so sídlom v členskom štáte alebo pridruženom štáte pod touto podmienkou:

- a) opatrenia Európskej rady pre výskum (ERC) v oblasti výskumu na hraniciach dnešného poznania;

(2) COM(2011) 48 final a Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 121.

- b) pri uplatňovaní nástroja pre malé a stredné podniky;
- c) opatrenia na spolufinancovanie programov;
- d) osobitné prípady, s ktorými sa počíta v pracovnom programe a pláne prác; a
- e) pri koordinačných a podporných opatreniach, ako aj pri opatreniach týkajúcich sa mobility a vzdelávania.

2.2.6 Postup pri hodnotení

2.2.6.1 Predložené opatrenia sa vyhodnotia na základe nasledujúcich kritérií:

- a) excelentnosť;
- b) účinok;
- c) kvalita a efektívnosť realizácie.

2.2.6.2 Návrhy na výskum na hraniciach poznania (ERC) sa budú hodnotiť výlučne na základe kritérií excelentnosti.

2.3 Špecifický program

2.3.1 Zatiaľ čo sa v 7. rámcovom programe pre výskum a technologický rozvoj uplatnili viaceré „špecifické programy“ (napr. „spolupráca“ alebo „kapacity“), Komisia navrhuje už len jediný „špecifický program“ zahŕňajúci jednotlivé ciele a štruktúry finančnej podpory v rámci podprogramov.

2.3.2 Štyri podprogramy sú:

I. „Excelentná veda“ zahŕňajúca

- i. výskum na hraniciach poznania (ERC),
- ii. výskum budúcich a vznikajúcich informačných technológií (FET),
- iii. „opatrenia Marie-Curie“ a
- iv. európske výskumné infraštruktúry.

II. „Vedúce postavenie priemyslu“ zahŕňajúce

- i. informačné a komunikačné technológie,
- ii. nanotechnológie,
- iii. materiály,
- iv. biotechnológie,
- v. výrobu a spracovanie a
- vi. vesmír.

S tým súvisí lepší prístup k financovaniu rizík a rozširovanie inovácií v malých a stredných podnikoch.

III. „Spoločenské výzvy“ zahŕňajúce

- i. zdravie, demografické zmeny a dobré životné podmienky,
- ii. bezpečnosť v oblasti výživy a potravinová bezpečnosť, trvalo udržateľné poľnohospodárstvo, morský a námorný výskum a vedu o živote,
- iii. bezpečnú, čistú a účinnú energiu,
- iv. inteligentnú, ekologickú a integrovanú dopravu,
- v. ochranu klímy, efektívne využívanie zdrojov a surovín,
- vi. inkluzívne, inovatívne a bezpečné spoločnosti v Európe.

IV. „Nejadrové akcie Spoločného výskumného centra (SVC)“ s cieľom zlepšiť vedecké základy prijímania politických rozhodnutí, odhaľovať prirodzené procesy prebiehajúce na pozadí spoločenských zmien a skúmať nové oblasti vedy a technológií.

(Opatrenia JRC mimo oblasti jadrovej energetiky sú uvedené v časti EURATOM).

2.4 Program EURATOM 2014 – 2018

2.4.1 Tento program zahŕňa výskumné aktivity v oblasti jadrovej energie (jadrová fúzia a štiepenie jadra) a ochranu pred radiáciou. Na rozdiel od doterajšej praxe program nebude navrhnutý v podobe rozhodnutia, ale nariadenia. Program má prispieť k naplneniu strategických cieľov Horizont 2020 (bod 2.1.2). Podľa Zmluvy o Euratome je obdobie platnosti obmedzené na 5 rokov, t. j. do roku 2018.

2.4.2 Nepriame opatrenia programu Euratom sa týkajú:

- a) bezpečnej prevádzky jadrových systémov,
- b) riešenia v oblasti nakladania s konečným jadrovým odpadom,
- c) vytvorenia a zachovania kompetencií v oblasti jadrového výskumu (štiepenie jadra),
- d) podpory ochrany pred žiarením,
- e) práce na vývoji jadrovej fúzie v existujúcich a budúcich testovacích zariadeniach,
- f) vývoja súvisiacich materiálov, technológií a návrhov,
- g) podpory inovácií a konkurencieschopnosti priemyslu,
- h) dostupnosti a využívania výskumnej infraštruktúry.

2.4.3 Poradné výbory poskytnú Komisii podporu pri realizácii nepriamych opatrení.

2.4.4 Priame opatrenia sa týkajú programu vedy a techniky Spoločného výskumného centra.

2.4.5 V prípade ITER sa predloží iba jedno rozhodnutie, keďže má financovanie tohto projektu prebiehať mimo viacročného finančného rámca.

3. Všeobecné pripomienky výboru

Vzhľadom na rozsah štyroch dokumentov predložených Komisiou sa výbor môže zaoberať iba obmedzeným počtom hľadísk, ktoré považuje za zásadné.

3.1 Celkový súhlas

Výbor víta a podporuje návrhy Komisie ako kľúčové prvky stratégie Európa 2020. Považuje to za celkovo vydatý koncept. Konštatuje, že sa mnohé z jej predchádzajúcich odporúčaní (napr. k zjednodušeniu⁽³⁾, zelenej knihe⁽⁴⁾ a Únii inovácií⁽⁵⁾) zohľadnili, a v tejto súvislosti poukazuje aj na tieto stanoviská a ich odporúčania. Niektoré body však považuje za potrebné doplniť, ujasniť a upraviť.

3.2 Priority, rozpočet, cieľ 3 % a pákový efekt

3.2.1 Výskum, vývoj a inovácie určujú budúce miesto Európy vo svete; vzhľadom na tento rozhodujúci význam je potrebné stanoviť podstatne vyššie priority, a to nielen v rámci Komisie, ale predovšetkým v členských štátoch. Výbor s uspokojením konštatuje, že rozpočet navrhnutý pre program Horizont 2020 skutočne odráža vôľu Komisie prisudzovať téme výskumu a inovácií, ako aj súvisiacim investíciám väčší význam ako doteraz. Je to v súlade s odporúčaniami výboru, a preto má jeho plnú podporu. Výška navrhovaného rozpočtu však vzhľadom na stanovený cieľ 3 %, ako aj na ambiciózne tematické ciele v oblasti výskumu a inovácií nie je z objektívneho hľadiska ešte stále dostatočná; napriek tomu ju výbor v rámci ostatných obmedzení uznal ako dosiahnuteľný kompromis.

3.2.2 V roku 2002 Rada EÚ na svojom zasadnutí v Barcelone v rámci tvorby Lisabonskej stratégie do roku 2010 sformulovala primárny cieľ pre členské štáty a ich priemysel dosiahnuť 3 % podiel výdavkov na vedu a výskum z HDP. Znamenalo to, že v členských štátoch sa do roku 2010 mali na výskum a vývoj vynaložiť 3 % HDP; tretinu mali financovať verejnoprávne orgány a dve tretiny priemysel. Tento cieľ sa však nepodarilo dosiahnuť ani v európskom priemere, ani vo väčšine členských štátov. Z tohto dôvodu bol znovu zaradený do stratégie Európa 2020.

⁽³⁾ Pozri najmä Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 129.

⁽⁴⁾ COM(2011) 48 final a Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 121.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

3.2.3 V záujme toho má politika podpory vedy a výskumu, zakotvená v programe Horizont 2020, vyvinúť rozhodujúci pákový efekt, aby sa tento 3 % cieľ aspoň tentoraz dosiahol. Napriek uvedenému nárastu rozpočtu však ešte stále pretrvávajú pochybnosti, či je pákový efekt na tento účel dostatočný. Celkový rozpočet Spoločenstva predstavuje približne 1 % HDP svojich členských štátov. Na navrhovaný rozpočet stanovený na program Horizont 2020 tak pripadá podiel vo výške sotva 9 %. Kvantitatívny pákový efekt je tak ešte stále menší ako 1:30! Navrhovaný rozpočet preto možno považovať len za nevyhnutný prvý krok smerom k skutočne potrebnej miere podpory; preto sa v žiadnom prípade nesmie znížiť.

3.3 Zjednodušenie a kontinuita

Výbor podporuje najmä opatrenia slúžiace na zjednodušenie postupov, po ktorom sa už dlho volá⁽⁶⁾. Ide pritom o náročné balansovanie medzi jednoduchosťou, spravodlivosťou v jednotlivých prípadoch a rovnako požadovanou kontinuitou, ktorá sa v prípade potreby ešte bude musieť doriešiť. V žiadnom prípade to však nesmie viesť k návratu k zbytočne zložitým a pomalým postupom.

3.4 Priestor a pružnosť

Výbor preto víta, že okrem niekoľkých jednoduchých pravidiel sa predpokladá dostatočná pružnosť a priestor pri tvorbe programu a rozdelení rozpočtu (špecifický program HLAVA I, článok 6 Rozpočet). Mimoriadny význam má preto objasnenie s tým súvisiacich procesov rozhodovania, najmä úlohy programových výborov.

3.5 Správa a riadenie

Výbor podporuje príslušné odôvodnenia a zámery Komisie, najmä dôraz na procesy *zdola nahor* (uvedené v COM(2011) 809 final v bode (21)). Podporuje aj zámer zabezpečiť pravidelnú spätnú väzbu vo vzťahu ku konečným spotrebiteľom, občanom, sociálnym partnerom a občianskym organizáciám pri definovaní ťažísk špecifického programu.

3.5.1 Podľa názoru výboru je však potrebné tieto veľmi všeobecne sformulované vyjadrenia Komisie doplniť o **podrobné a presné údaje** o realizácii programu a prijatých rozhodnutiach, alokáciách (vrátane rozpočtu) a vymedzených témach. Potrebná „správa a riadenie“ musí dostatočne objasniť, v akom rozsahu, pomocou akých štruktúr a na akých úrovniach rozhodovania (napr. programové výbory) sa budú môcť príslušné zainteresované strany a zástupcovia občianskej spoločnosti vyváženým spôsobom zúčastniť na týchto procesoch a pracovných programoch. Podľa názoru Komisie by sa totiž do programu mali okrem tém začleniť aj podrobné pravidlá týkajúce sa rozpočtu, nástrojov finančnej podpory, objemu finančnej podpory a prípadne aj presun (outsourcing) napr. na Európske technologické platformy, článok 185 Iniciatívy atď.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

3.5.2 Vzhľadom na zámer, ktorý je takisto naznačený v návrhu Komisie, aby sa s týmto cieľom oslovili výkonné agentúry alebo iné vonkajšie štruktúry podľa článku 55 rozpočtových pravidiel, je potrebné objasniť aj úlohu, právomoci a kontrolu týchto externých agentúr.

3.5.3 Výbor odporúča objasnenie uvedeného okruhu otázok v rámci procesu konzultácií so všetkými zainteresovanými stranami, zakotviť ich v sprievodnom dokumente a následne vypočuť aj názor výboru. Zároveň varuje pred tým, aby v procese tvorby – najmä na úrovni pracovných programov – takpovediac cez zadné dvere opäť nedošlo k návratu k doterajšej (nadmernej) regulácii a zložitosti (pozri tiež bod 3.3). **Od kontinuity s doterajšími postupmi je potrebné upustiť len v miere, ktorá je nevyhnutná v rámci procesu zjednodušovania.**

3.6 Prekrývanie

Niektoré vedľajšie témy a otázky uvedené v podprogramoch Špecifického programu sa môžu prekrývať, čo na jednej strane vedie k ďalšiemu zvýšeniu miery flexibility, zároveň však spôsobuje aj presúvanie ťažísk, ťažší prehľad a komplikácie pri zaradení. Napríklad z podprogramov Vedecká excelentnosť alebo Vedúce postavenie priemyslu sa môžu dostať rozhodujúce poznatky a impulzy do podprogramu Spoločenské výzvy.

3.7 Predbežná správa

Výbor preto okrem „priebežného hodnotenia“ avizovaného po 4 rokoch (podobne ako v prípade COM(2011) 52 final) navrhuje, aby Komisia už po 2 rokoch od spustenia programu predložila „predbežnú správu“, ktorá bude obsahovať informácie o vykonaných činnostiach a skúsenostiach, ktoré Komisia a zainteresované strany získali za dané obdobie – najmä pokiaľ ide o požadovanú „správu a riadenie“.

3.8 Orientačné rozdelenie rozpočtu

S výnimkou uvedených obmedzení výbor víta aj navrhnuté orientačné zaradenie a rozdelenie rozpočtu na jednotlivé podprogramy a ich podtémy, čo platí najmä pre podporu malých a stredných podnikov a spoločenské problémy a otázky – tri výnimky sú uvedené nižšie (body 4.3, 4.2.1 a 4.2.2). Okrem toho je však potrebné objasniť, aký význam bude mať zosúladenie vnútroštátnych a regionálnych programov (napr. nová schéma ERA Net) v porovnaní s priamym financovaním výskumu.

3.9 Povolanie vedca

Komisia v bode (22) odôvodnení k návrhu rámcového programu zdôrazňuje: „Horizont 2020 by mal prispieť k zvýšeniu prítťažlivosti povolania výskumníka v Únii.“ Výboru však v tejto súvislosti chýbajú konkrétne údaje o opatreniach, ktoré sa

medzičasom prijali v záujme splnenia záverov Rady pre hospodársku súťaž⁽⁷⁾ z 2. marca 2010 a dosiahnutia reálneho zlepšenia neuspokojujúcej sociálnej situácie mladých vedeckých pracovníkov a pracovníkov (podrobný výklad pozri v kapitole 6).

3.10 Nariadenie alebo rozhodnutie

Výbor nevidí dôvod a nenachádza ani zo strany Komisie zdôvodnenie na základe doterajších skúseností, prečo zásada subsidiarity vyžaduje alebo pripúšťa odklon od doterajšej praxe a v prípade dvoch ďalších dokumentov predložených Komisiou navrhnutie nariadenia namiesto rozhodnutia. Výbor odporúča dodržať doterajší postup, pokiaľ sa Komisii nepodarí predložiť transparentné právne dôvody.

3.11 Koordinovaný postup Komisie

Existujú viaceré aspekty európskych politík v oblasti výskumu a inovácií, ktoré vyžadujú koordinovaný, a účinný postup založený na spolupráci nielen medzi Komisiou a členskými štátmi, ale aj medzi viacerými členmi Komisie, generálnymi riaditeľstvami a útvarmi v rámci Komisie. To sa týka politiky v oblasti vzdelávania, sociálnej situácie vedeckých pracovníkov, štrukturálnych fondov, kohéznej politiky, priemyslu a hospodárskej súťaže, energetiky, zdravotníckej politiky, environmentálnej politiky atď. Výbor vyzýva Komisiu, aby vystupňovala úsilie v týchto oblastiach a vytvorila potrebné postupy a nástroje.

3.12 Kvalifikovaní úradníci

Výbor znovu opakuje⁽⁸⁾ svoje naliehavé odporúčanie, aby v organizáciách na podporu, predovšetkým však aj v Komisii (alebo v plánovaných výkonných agentúrach) pracovali vedecky výborne vyskolení úradníci, ktorí by boli podrobne a dlhodobo oboznámení s príslušnou oblasťou, jej osobitosťami a so špecifickou komunitou a ktorí na svojom mieste aj zotrývajú. V prípade výskumu a vývoja je pravidelná rotácia pracovných miest kontraproduktívna!

3.12.1 Zachovanie spôsobilosti a angažovanosti

Výbor má okrem toho obavy, že by Komisia pri ohlásenej tendencii mohla doterajšie úlohy a činnosti slúžiace na podporu výskumu a vývoja presunúť z vlastných pracovísk do agentúr, vzdať sa vlastnej odbornej spôsobilosti a posudkovej schopnosti, a že by sa potom už ani dostatočne nestotožňovala s príslušným vecným obsahom. Toto stotožnenie je však nevyhnutné, keď sa má na politickej úrovni vecne, úspešne a angažovane hájiť dôležitá téma výskumu, vývoja a inovácií. Stratilo by sa rozhodujúce záväzие z váhy krehkého systému vzájomnej kontroly a vyváženej právomoci.

(7) Závěry k téme Mobilita a kariéra výskumných pracovníkov. 2 999. zasadnutie Rady – konkurencieschopnosť, Brusel 1. – 2. marca 2010.

(8) Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 1.

3.13 Ďalšie opatrenia – stratégia 2020

Program Horizont 2020 je podľa výboru potrebný a rozhodujúci prvok v rámci stratégie 2020. Musí sa však doplniť o ďalšie dôležité opatrenia, a to zo strany Komisie, ale najmä zo strany členských štátov. V tejto súvislosti poukazuje na svoje iniciatívy k stratégii 2020. Ide najmä o to, aby sa vo všetkých členských štátoch vytvárali alebo formovali výkonné hospodárske⁽⁹⁾, sociálne a vzdelávacie systémy podporujúce inovácie.

4. Konkrétne pripomienky Výboru

4.1 Spoločenské a humanitné vedy, politika v oblasti vzdelávania a inovácie

Výbor víta zaradenie výskumu a inovácií v oblasti spoločenských a humanitných vied medzi všeobecné ciele programu Horizont 2020. Témy uvedené v ňom považuje za relevantné a dôležité a víta ich váhu v rámci programu. Okrem toho odporúča, aby sa kládol väčší dôraz na snahy o účinnejší systém vzdelávania na všetkých stupňoch vzdelávania. Ide o rozhodujúcu kľúčovú úlohu s cieľom optimálne a cielene podporovať a využívať potenciál nadaných ľudí v EÚ. Čo sa konkrétne týka cieľov programu Horizont 2020, ide najmä o to, aby univerzity produkovali dostatočný počet kvalifikovaných odborníkov. Treba však začať už na školách!

4.2 Spoločenské výzvy

Výbor podporuje zoznam „spoločenských výziev“; odporúča však ešte viac zdôrazniť nasledujúce oblasti:

4.2.1 Problém v oblasti energetiky a klimatických zmien

Výbor pri stanovovaní priorít v rámci podprogramu Spoločenské výzvy vzhľadom na tento mimoriadne ambiciózný cieľ⁽¹⁰⁾ odporúča vniesť do nášho doterajšieho zásobovania energiou do roku 2050 revolučné zmeny a úplne prejsť na udržateľné technológie s nízkymi emisiami CO₂ a tejto téme zároveň venovať oveľa viac pozornosti aj pri pridelovaní rozpočtu⁽¹¹⁾. Nedostatočne vyriešeným problémom sú najmä dostatočné a cenovo dostupné technológie pre akumulátory energie a nárazníkové technológie s nízkymi emisiami CO₂ pre kolísajúcu ponuku veternej a slnečnej energie, ako aj dlhodobé dodávky pohonných látok pre ťažkú nákladnú dopravu, ako aj leteckú a lodnú dopravu. Je nevyhnutné dôkladne preskúmať aj vplyv na ekonomiku a spoločnosť.

4.2.2 Inovačná schopnosť spoločnosti a podnikov

Výbor okrem toho odporúča rozšíriť zoznam výziev o dôležitú tému Inovačná schopnosť spoločnosti a podnikov. **(Prečo GOOGLE alebo FACEBOOK nevznikli v Európe? Prečo nemajú všetky členské štáty rovnako výkonnú správu,**

hospodársku a sociálnu štruktúru?) Táto téma je síce zahrnutá do návrhu Komisie (pozri bod 2.3.2 – III – vi) v rámci cieľa „Inkluzívne, inovatívne a bezpečné spoločnosti“, ale podľa výboru sa tým len nedostatočne poukazuje na jej veľký spoločenský a hospodársky význam. Nakoniec ide o hlavnú tému „Únia inovácií⁽¹²⁾“ (v bode 2.3.2 – III – vi by sa následne muselo skráteno uviesť: „Inkluzívne a bezpečné spoločnosti“).

4.3 Malé a stredné podniky a mikropodniky ako aktéri inovácie

Výbor víta navrhnuté zlepšenie podpory pre malé a stredné podniky. Vníma ho ako dôležitý prvok celkovej koncepcie Európa 2020 a v tejto súvislosti poukazuje aj na svoje stanoviská k Únii inovácií⁽¹³⁾. V nich zdôrazňuje, že „definície MSP a ich špecifikácia by sa však mali dôkladnejšie posúdiť, pretože práve vzhľadom na nové možnosti prepojenia prostredníctvom nástrojov IKT nadobúdajú čoraz väčší význam aj mikropodniky, či dokonca samostatní podnikatelia – prípadne by sa mohlo posúdiť vymedzenie so zreteľom na slobodné povolania“. Výbor víta informáciu Komisie, že sa už podľa toho postupuje. Výbor so zreteľom na kapitolu 7 zdôrazňuje, že pre MSP je mimoriadne dôležitá náležitá a zrozumiteľná informovanosť o rôznych nástrojoch podpory programu Horizont 2020 a o prístupe k týmto nástrojom. Vhodné by boli poradenské centrá, v ktorých by bolo možné sa osobne informovať.

4.4 Univerzity

Výbor víta možnosť 100 % podpory oprávnených priamych nákladov, zakotvenú v pravidlách účasti a šírenia. Vidí v nich výhody pre výskumných pracovníkov/výskumné tímy z oblasti prírodných, technických a spoločenských vied pôsobiace na univerzitách. To podporuje cieľ vytvárania a fungovania univerzít svetovej úrovne v rámci EÚ, o ktorom sa výbor často zmieňuje. Aj podľa Matiasovej správy (Európsky parlament A7-0302/2011) však tieto opatrenia vyžadujú ďalšiu podporu z finančných prostriedkov kohéznej politiky na vytváranie potrebných kapacít v členských štátoch, ktoré sa dosiaľ nezapojili v dostatočnej miere do rámcového programu. Bez ohľadu na túto skutočnosť je pre tento cieľ nevyhnutné prijať ďalšie dôležité opatrenia, ktorých uvedenie by presahovalo rámec tohto stanoviska.

4.5 Výskumné infraštruktúry

Výbor viackrát zdôraznil, že vníma rozsiahle infraštruktúry ako rozhodujúcu pomoc a nástroj na technologický a vedecký výskum a špičkové výsledky, ktoré by sa inak vôbec nedali dosiahnuť. Z toho plynie ich vysoká prítlačivosť a sila, ktorou pôsobia na spoluprácu v rámci Európy a na najlepších inžinierov a vedcov na svete⁽¹⁴⁾. Navyše, úžitkový potenciál rozsiahlych infraštruktúr prekračuje možnosti a požiadavky jednotlivých členských štátov, čo vedie k vytváraniu a udržiavaniu takýchto inštitúcií na základe spolupráce medzi členskými štátmi.

⁽⁹⁾ Pozri napr. <http://web.worldbank.org/>

⁽¹⁰⁾ COM (2011) 885 final.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 49.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 40.

4.5.1 Zásada subsidiarity

Infraštruktúry tohto typu sú tak vzorovým príkladom podpory Spoločenstva podľa zásady subsidiarity. Výbor preto vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa tento mimoriadny formálny a obsahový význam neodzrkadľuje v navrhnutom orientačnom rozdelení rozpočtu. Preto odporúča znížiť východiská bežného orientačného rozpočtu (okrem malých a stredných podnikov!) o 2 % – 2,5 % a získané prostriedky presunúť do položky Infraštruktúra. Je to nevyhnutné hlavne preto, že sa do tejto kategórie majú zaradiť aj dôležité elektronické infraštruktúry, ktorých význam má ďalej rásť.

4.5.2 Prevádzkové náklady

Výbor okrem toho odporúča, aby sa Komisia v rámci podpory projektov zapojila do financovania prevádzkových nákladov na infraštruktúru; žiada Komisiu, aby tento zámer skutočne potvrdila.

4.6 Kľúčové technológie

Ako to už výbor viackrát zdôraznil⁽¹⁵⁾, rozvoj, ovládanie a predaj kľúčových technológií je rozhodujúcou prierezovou úlohou, ktorej cieľom je na jednej strane posilniť konkurencieschopnosť EÚ v oblasti priemyslu a zároveň čeliť spoločenským výzvam ako trvalo udržateľné zásobovanie energiami alebo zdravie. Výbor preto víta náležitú pozornosť, ktorá sa venuje tejto téme, ktorá je navyše účinným motorom na spoluprácu medzi výskumnými inštitúciami a priemyslom a v rámci verejných súkromných partnerstiev. Mimoriadne dôležitý je v tomto kontexte prvok programu FET Open.

4.7 Zúčtovanie I

Výbor víta, že sa uznajú štandardné zúčtovacie metódy jednotlivých členských štátov pre výskumné inštitúcie a podniky (napr. výpočet hodinovej sadzby v priemysle). Do zúčtovania sa však musia zahrnúť aj dodatočné náklady vzniknuté v dôsledku uplatnenia dane z pridanej hodnoty.

4.8 Zúčtovanie II

Výbor ďalej víta výrazné zjednodušenie vyplývajúce z formulácie 100 %/20 %, príp. 70 %/20 % (na objasnenie týchto pojmov pozri body 2.2.3 a 2.2.4) pravidiel účasti. Bez ohľadu na významnú administratívnu výhodu z toho môžu mať rôzne skupiny účastníkov sčasti finančné výhody, ale aj nevýhody. Výbor preto odporúča najskôr zbierať skúsenosti a neskôr v prípade potreby o trochu zvýšiť sadzby financovania nepriamych nákladov.

4.9 Obstarávanie – osobitný aspekt

Priemysel často dostáva pri vytváraní infraštruktúry výskumu a pri výrobe veľkých zariadení zákazky na vývoj a výrobu nových, mimoriadne komplikovaných a náročných súčiastok. Pritom sa musí vstupovať na neprebádanú pôdu nových technológií a môžu vzniknúť typické problémy, ktoré sú opísané

v stanovisku výboru k prenosu vedeckých poznatkov⁽¹⁶⁾. Výbor v ňom odporúča preskúmať, či „doterajšie skúsenosti s existujúcimi pravidlami EÚ a členských štátov o poskytovaní štátnej pomoci, s rozpočtovými pravidlami, pravidlami verejného obstarávania a hospodárskej súťaže prispievajú k tomu, aby sa schopnosti a špeciálne znalosti získané pri takýchto zákazkách v priemysle čo najlepšie zachovali a využívali v prospech európskej konkurencieschopnosti, ale aj príslušných neskorších následných zákaziek“.

4.10 Nové východiská priemyselnej politiky a politiky hospodárskej súťaže

Preto je potrebné pouvažovať o nových východiskách zodpovedajúcej priemyselnej politiky a politiky hospodárskej súťaže. Pritom je otázne, či predstavy, ktoré Komisia medzičasom vyjadrila, opisujú vhodný nástroj na obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím „Precommercial Procurement“. Výbor v tom na jednej strane vidí nebezpečenstvo, že strach z prípadných monopolov na poznanie povedie k vzdaniu sa špičkových pracovných miest a výkonov v priemysle. Bola by to veľká chyba. Zároveň však vníma aj to, že prílišné protekcionistické opatrenia v neprospech výskumu zabránia prístupu k najlepším produktom, pretože tie budú k dispozícii iba mimo Európy. Výbor preto odporúča identifikovať rôzne, čiastočne navzájom si protirečiacie ciele alebo požiadavky na výskumnú, inovačnú a priemyselnú politiku a prediskutovať a ujasniť ich s jednotlivými zainteresovanými stranami – v niektorých prípadoch bude možno dokonca potrebné prijať osobitné pravidlá (pozri bod 4.9).

4.11 Efektívny rozsah projektu

Je potrebné sledovať tendenciu vytvárať čoraz väčšie konštrukcie, ako sú napr. spoločné technologické iniciatívy, iniciatívy KIC a reprezentatívne iniciatívy v oblasti FET. V prípade týchto iniciatív je potrebné vynakladať čoraz viac zdrojov a úsilia na správu a zabezpečiť rozsiahle postupy zosúladovania, ktorých výsledkom by v žiadnom prípade nemala byť „stavba Babylonскеj veže“.

4.11.1 Projekty spolupráce ako hlavný nástroj

Integrácia zdrojov siete môže byť pozitívnym krokom, v určitom rozsahu však zároveň vedie k vytlačaniu menších aktérov z rámcového programu, keďže týmto aktérom chýba potrebná náročná právna a administratívna podpora. Týka sa to najmä malých a stredných podnikov a výskumných tímov na univerzitách. **Prehľadné projekty spolupráce so zvládnuteľným počtom účastníkov preto majú zostať hlavným nástrojom programu Horizont 2020.**

4.12 Európsky inovačný a technologický inštitút EIT

Keďže EIT sa bude financovať z rozpočtu programu Horizont 2020, výbor vníma jeho činnosť ako prvok stratégie, ktorú sleduje Horizont 2020, a preto sa jeho odporúčania týkajú aj tejto oblasti. V danom prípade sa na túto tému vypracuje osobitné⁽¹⁷⁾ stanovisko.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 8, bod 1.8 a kapitola 5.

⁽¹⁷⁾ COM(2011)822 final, ako aj stanovisko EHSV „EIT – Strategický inovačný program EIT“ (Pozri stranu 122 tohto úradného vestníka).

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 112.

4.13 Hodnotiace kritériá

V bode 2.2.6 sú uvedené kritériá hodnotenia ⁽¹⁸⁾ a výberu **excelentnosť, účinok, kvalita a efektívnosť** navrhnuté Komisiou. EHSV to považuje za správne, pokiaľ pritom nebude ohrozený nadradený význam excelentnosti, ktorá je každopádne najdôležitejším kritériom posudzovania špičkových výkonov. V prípade výskumu na hraniciach súčasného poznania varuje pred preceňovaním najčastejšie citovaných publikácií, ktoré môže viesť k prevahe výskumných tém, ktoré sú tak či tak silne etablované. Opätovne vydáva všeobecné varovanie pred formalizovaným procesom hodnotenia.

4.13.1 Osobitne musia na podporu inovácie pri posudzovaní zohrávať dôležitú úlohu aj **aspekty trhu** ⁽¹⁹⁾. To, že táto úloha nie je v situácii a priori práve pri úplne nových východiskách vôbec jednoduchá a nemusí nevyhnutne viesť k správne hodnoteniu, dokazujú aj počiatkové chybné odhady, napr. pri vývoji osobných počítačov (PC).

4.14 Spoločné výskumné stredisko

Výbor víta návrhy na priamu finančnú podporu spoločného výskumného strediska. Zároveň poukazuje na to, že jeho činnosť má podliehať tým istým hodnotiacim procesom ako činnosť ostatných aktérov. Ak sa spoločné výskumné stredisko bude uchádzať aj o nepriamu podporu zo špecifického programu, je v tom prípade potrebné dbať na úplnú rovnosť príležitostí v porovnaní s ostatnými uchádzačmi/zainteresovanými stranami mimo Komisie.

5. EURATOM

5.1 Výbor chápe predložený program EURATOM v zásade – a správne! – ako rovnomerné pokračovanie programu EURATOM na obdobie 2012 – 2013, ktorý iba nedávno predložila Komisia a ktorý bol podrobne prerokovaný vo výbere ⁽²⁰⁾. Výbor opakovane uvádza a potvrdzuje svoju kľúčovú vetu, „že musíme zachovať a ďalej prehlbovať naše poznatky v oblasti jadrovej technológie, jej využitia a následkov. Rámcový program Euratom v oblasti výskumu a vývoja je v tejto oblasti významným prínosom pre Európu, keďže plní koordinačnú funkciu pri združovaní prostriedkov a integrácii spoločného úsilia.“ Výbor okrem toho potvrdzuje uvedené tvrdenia a odporúčania. V tejto súvislosti sa výbor zameriava len na niekoľko vybraných bodov. Kľúčovou úlohou sú reaktorové systémy najvyššej bezpečnosti s čo najnižším množstvom vysoko rádioaktívneho odpadu s dlhým polčasom rozpadu.

5.2 Výbor s uspokojením konštatuje, že jeho odporúčania uvedené v tejto súvislosti sa zohľadnili v navrhnutom programe Komisie:

⁽¹⁸⁾ Pozri najmä bod 4.2 v Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽¹⁹⁾ Pozri najmä bod 3.7.2 v Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽²⁰⁾ COM(2011) 71 final, COM(2011) 72 final, COM(2011) 73 final, COM(2011) 74 final a Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 127.

— zvýšená bezpečnosť reaktorov, konečné uskladnenie vysoko rádioaktívneho odpadu, transmutácia na zmiernenie rádiotoxicity s dlhým polčasom rozpadu, kontrola štiepneho materiálu a ochrana proti žiareniu;

— dôsledky „záťažových testov“;

— práce na vývoji výroby energie z jadrovej fúzie plus ITER ako veľký medzinárodný projekt;

— odborná príprava expertov a zabezpečenie základných poznatkov na školách.

5.2.1 Výbor opakuje ⁽²¹⁾, že je bez ohľadu na rozhodnutie jednotlivých členských štátov využívať alebo nevyužívať jadrovú energiu nevyhnutné „dôrazne sa v EÚ zasadzovať za udržanie a prehlbovanie poznatkov o bezpečnostných otázkach a zodpovedajúcich technológiách. Nemať úplné poznatky by znamenalo strkať hlavu do piesku a vystavovať sa riziku“. Výbor je znepokojený, že v tých členských štátoch, ktoré v súčasnosti alebo v budúcnosti prestanú alebo by mali prestať využívať jadrovú energiu, by štúdium a ďalší vývoj týchto kompetencií mohli zaniknúť. Tomu je potrebné bezpodmienečne zabrániť.

5.3 Európske fórum pre jadrovú energiu (ENEF)

Pokiaľ ide o otázku technológie štiepných reaktorov, výbor podporuje najmä procesy a odporúčania Európskeho fóra pre jadrovú energiu (ENEF), na ktorého činnostiach sa podieľal spolu s Komisiou prostredníctvom zástupcov.

5.4 Záťažové testy

Rozhodnutie podrobiť všetky jadrové elektrárne v EÚ záťažovému testu bolo dôsledkom havárie reaktora v jadrovej elektrárni Fukušima spôsobenej vlnami cunami. Po získaní výsledkov týchto záťažových testov sa z nich musia vyvodíť príslušné dôsledky nielen pre existujúce jadrové elektrárne, ale stanoviť aj súvisiace priority v rámci programu EURATOM zameraného na výskum, vývoj a demonštráciu.

5.4.1 Osobitný dôraz by sa mal pritom klásť na zohľadnenie prípadných porúch, s ktorými sa pri konštrukcii nepočítalo.

5.5 Jadrová syntéza

V istej časti verejnosti sa rozprúdila diskusia o programe v oblasti syntézy, a to na jednej strane preto, lebo do roku 2050 (časový horizont plánu) nemožno očakávať žiadny pozoruhodný prínos pre dodávky energie s nízkymi emisiami CO₂, a na strane druhej preto, lebo stavebné náklady na medzinárodný projekt ITER (podľa návrhu Komisie sa majú vyplatiť mimo rámcového programu!) v porovnaní s pôvodnými odhadmi značne vzrástli.

⁽²¹⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 127, bod 3.4.

5.5.1 Plán do roku 2050

K plánu do roku 2050⁽²²⁾ vypracuje výbor osobitné stanovisko. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na globálny demografický vývoj a rastúci dopyt po energii na celom svete nie je možné udržateľným spôsobom vyriešiť globálny energetický problém pomocou opatrení, ktoré EÚ prijala do roku 2050. V tomto zmysle je energia jadrovej syntézy jedinou možnosťou, ktorá doteraz ešte nebola použitá, resp. dostupná alebo známa v rámci možných technológií z hľadiska vyriešenia tohto rozsiahleho problému.

5.5.2 ITER I

Aj keď sú súčasťou programu Euratom (európske) vedecko-technické prípravné práce pre ITER – stavebné náklady projektu ITER sa uhradia iným spôsobom⁽²³⁾ – je správne považovať ITER za vlajkovú loď celosvetového výskumu v oblasti syntézy a európskeho programu jadrovej syntézy. Bez ohľadu na možnosť a nevyhnutnosť koncepčných zlepšení a alternatív je projekt ITER rozhodujúcim a z celosvetového hľadiska jedinečným krokom na ceste k budúcemu využívaniu energie z jadrovej syntézy. V projekte ITER sa má v celosvetovom meradle po prvýkrát – s pozitívnymi výsledkami – dosiahnuť termonukleárny výkon 500 MW⁽²⁴⁾.

5.5.3 ITER II

Okrem toho je program ITER zároveň aj **testovacím prostriedkom na doteraz jedinečnú mieru medzinárodnej spolupráce významných priemyselných štátov. Partnermi sú Čína, Európske spoločenstvo, India, Japonsko, Kórea, Rusko a Spojené štáty americké.** Ich záujem o účasť na vývoji rozhodujúcich nových technologických prvkov poukazuje na veľké očakávanie ďalších užitočných zdrojov energie bez emisií CO₂. Jedinečnosť a zložitosť tejto spolupráce je na druhej strane tiež dôvodom na zmenu pôvodnej myšlienky, že celkové náklady pripadajúce na jednotlivých partnerov sa s počtom partnerov znížia. Veľká hodnota tohto partnerstva nespočíva primárne v úspore nákladov, ale v získaní skúseností, nápadov a excelentných odborníkov; okrem toho prispieva – podobne ako medzinárodná vesmírna stanica – k medzinárodnému porozumeniu a zachovaniu mieru (projekt ITER pôvodne navrhli a spustili Gorbačov, Mitterand a Reagan!), čo sa nesmie podceňovať. Podľa výboru nesmie vyjadrenie Komisie, že Európa by svoju časť stavebných nákladov na projekt ITER mala uhradiť zo zdrojov mimo rozpočtu EÚ, v žiadnom prípade ovplyvniť napredovanie tohto projektu.

5.5.4 Zapojenie členských štátov – Zmluvy o pridružení

Výbor vo svojom nedávnom stanovisku k programu Euratom⁽²⁵⁾ poukázal na rozhodujúci význam tzv. „asociácií“, ktoré sú základom a zdrojom nápadov programu jadrovej syntézy a ťažiskom na zapojenie členských štátov. Výbor zdôrazňuje svoje vtedajšie tvrdenia a znovu varuje pred ohrozením alebo oslabením tejto dôležitej podpory. Okrem toho sú

asociácie osvedčeným nástrojom na zabezpečenie „spoločného plánovania výskumných programov“⁽²⁶⁾, ktoré požaduje Komisia. Preto aj v prípade zmeny organizačnej štruktúry európskeho programu jadrovej syntézy musia byť k dispozícii účinné nástroje spoločného plánovania programov, ktoré umožnia koordináciu a zmysluplnú integráciu programov zúčastnených laboratórií členských štátov na úrovni Spoločenstva s cieľom zachovať doterajšiu vedúcu úlohu EÚ v tejto oblasti výskumu a nevyhnutnú podporu zo strany členských štátov.

6. Európsky výskumný priestor – spoločný vnútorný trh pre výskumných pracovníkov

6.1 Komisia vychádza z toho, že sa do roku 2014 Európsky výskumný priestor vytvorí v plnom rozsahu. Výbor to považuje za žiaduce. Má však pochybnosti o tom, či bude možné tento cieľ dosiahnuť. V tom prípade by totiž museli byť splnené kritériá spoločného vnútorného trhu ako napr. patent Európskej únie alebo spoločný vnútorný trh pre výskumných pracovníkov⁽²⁷⁾.

6.2 So zreteľom na rozhodnutie Rady⁽²⁸⁾ z 2. marca 2010 výbor považuje za naliehavé prijať kroky na zlepšenie neuspokojivej sociálnej situácie mladých vedeckých pracovníkov pracujúcich v štátnych výskumných strediskách a na univerzitách, ktorá je v jasnom rozpore s cieľom zaradiť profesiu vedeckého pracovníka medzi mimoriadne atraktívne povolania, aby však v žiadnom prípade nebolo jej postavenie horšie ako postavenie porovnateľných profesií.

6.3 Výbor uznáva, že vedecké organizácie v niektorých členských štátoch dosiahli v tomto smere určité zlepšenie a snažili sa pokračovať v tejto tendencii. Výbor zároveň uznáva, že Komisia sa snaží o zlepšenie aj pomocou programov Marie-Curie a Erasmus.

6.4 Jadro problému spočíva v systéme tarifných plátov a sociálnych systémov vo verejnom sektore členských štátov, podľa ktorého sú vedecí pracovníci pracujúci v štátnych výskumných strediskách a na univerzitách spravdla ohodnocovaní/odmeňovaní. Tieto systémy zvyčajne vychádzajú zo stabilnej kariéry u jedného zamestnávateľa, ktorý týchto pracovníkov odmeňuje. Práve preto však nestačia na uspokojenie osobitných požiadaviek vedy a výskumu.

6.5 V tomto prípade sa totiž nezohľadňuje a neodmeňuje veľmi náročný a zdĺhavý proces výberu vrátane promócie (získanie doktorského titulu), ktorý musia mladí vedeckí pracovníci absolvovať už predtým, a nie je zohľadnená ani skutočnosť, že minimálne spočiatku ich kariéra nemá stály charakter, ale ide o zamestnanie na dobu určitú, ktorým často chýba akákoľvek perspektíva predĺženia alebo zaradenia do trvalého pracovného pomeru. Oprávnené pretrvávajúce obavy o ďalšiu profesionálnu budúcnosť a súvisiace náklady ovplyvňujú nielen pracovné sily v oblasti vedy a výskumu, ale aj partnerské vzťahy a zakladanie rodín.

⁽²²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 10.

⁽²³⁾ Pozri COM (2011) 931 final. K tomu výbor vydá osobitné stanovisko.

⁽²⁴⁾ Pozri <http://www.iter.org/>.

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 127, bod 4.5.1.

⁽²⁶⁾ COM(2008) 468 final, ako aj Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 56.

⁽²⁷⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 1, bod 1.3.

⁽²⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

6.6 Toto výrazne vyššie sociálne riziko však nie je primeraným spôsobom kompenzované vyšším príjmom či kvalitnejším sociálnym zabezpečením. Nedostatočne sa zohľadňuje aj skutočnosť, že úspešná kariéra v systéme vedy vyžaduje aspoň minimálnu mieru mobility – naopak, mobilita býva v týchto systémoch dokonca väčšinou znevýhodňovaná.

6.7 Vzájomná kompatibilita systémov tarifných miezd členských štátov je veľmi nízka a „sociálny kapitál“ nadobudnutý počas práce v zahraničí sa dá sotva previesť alebo preniesť, čo má čoraz negatívnejší vplyv na mobilitu medzi členskými štátmi.

6.8 Preto je naliehavo nutné prispôsobiť systémy tarifných miezd a sociálne systémy členských štátov osobitným podmienkam, ktoré sa požadujú pre mladých vedeckých pracovníkov. Keďže dosiahnutie tohto cieľa bude výsledkom veľmi zdĺhavého procesu, výbor kladie dôraz na vyššie uvedené rozhodnutie Rady a odporúča, aby Komisia dôrazne sledovala cieľ vytvoriť v spolupráci s členskými štátmi osobitný fond (financovaný zo sociálneho fondu), ktorý bude slúžiť na kompenzáciu vyššie uvedených nevýhod pre mladých vedeckých pracovníkov na základe poskytovania dodatočných finančných prostriedkov. Tieto prostriedky majú slúžiť na obmedzenie zvýšeného sociálneho rizika vyplývajúceho zo série pracovných zmlúv na dobu určitú a zároveň majú zohľadniť premrhaný „sociálny kapitál“ vznikajúci v rámci mobility (najmä medzinárodnej).

7. Lepšia dostupnosť pre užívateľov a informácie – krátka učebnica – poradenské centrá

7.1 Výbor opätovne naliehavo vyzýva Komisiu, aby vzhľadom na množstvo rôznych nástrojov finančnej podpory procesov, sietí a odborných výrazov (ako sú projekty, KIC, technologické platformy, partnerstvá v oblasti inovácií, hlavné iniciatívy, projekty ERA-NET, spoločné programové plánovanie, Erasmus, Marie-Curie, COST, EUREKA atď.) vyhotovila zrozumiteľný prehľad a stručný popis a umiestnila ho aj na internete, z ktorých bude možné jasne vyčítať základné charakteristiky jednotlivých nástrojov, ich predpoklady a ciele atď. Bude to významný príspevok k zjednodušeniu a transparentnosti, ktorým by sa mohlo vynikajúco doplniť veľmi dobré fungovanie portálu CORDIS.

7.2 V tejto súvislosti odporúča sústrediť sa na podstatu a vzdať sa inzercie alebo zdôvodňovania. Aj v prípade samotných predložených dokumentov výbor hodnotil ako zjednodušenie, keď obsahovali menej filozofie a bol v nich uvedený súhrn podstatných skutočností.

7.3 Odporúča uverejniť v tejto súvislosti variant tohto diela zameraný prevažne na malé a stredné podniky, ich osobitné potreby a informovanosť. Okrem toho by sa mali zriadiť kompetentné poradenské centrá, napr. prostredníctvom zaškolenia regionálnych organizácií (ako napr. priemyselných a obchodných komôr) pomocou vhodných seminárov, ktoré by mali pôsobiť ako informačné kancelárie.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 294/2008, ktorým sa zriaďuje Európsky inovačný a technologický inštitút“

COM(2011) 817 final – 2011/0384 (COD)

a „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o strategickom inovačnom programe Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT): príspevok EIT k vytváraniu inovatívnejšej Európy“

COM(2011) 822 final – 2011/0387 (COD)

(2012/C 181/21)

Spravodajca: **pán LEMERCIER**

Rada (13. decembra 2011) a Európsky parlament (16. januára 2012) sa podľa článku 173 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 294/2008, ktorým sa zriaďuje Európsky inovačný a technologický inštitút“

COM(2011) 817 final – 2011/0384 (COD)

a

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o strategickom inovačnom programe Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT): príspevok EIT k vytváraniu inovatívnejšej Európy“

COM(2011) 822 final – 2011/0387 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) 123 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV vo všeobecnosti schvaľuje postup Komisie v súvislosti s Európskym inovačným a technologickým inštitútom (anglická skratka: EIT).

1.2 V zásade tiež súhlasí s odporúčaniami Komisie vychádzajúcimi z konzultácií so zúčastnenými stranami mechanizmu, z analýz vplyvu a údajov získaných na základe skúseností.

1.3 EHSV pozitívne hodnotí kroky, ktoré podnikla Komisia, hoci si je vedomý, že Európska únia mešká v oblasti spolupráce, výmeny poznatkov a zblížovania medzi výskumnými a vzdelávacími inštitútmi na vysokej úrovni.

1.4 Vzhľadom na globalizáciu výskumu a rozhodujúci vplyv inovácií vo výrobe sa zasadzuje za podporu excelentnosti.

2. Súvislosti

2.1 Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT, European Institute of Innovation and Technology) je inštitút, ktorý bol založený v roku 2008.

2.2 EIT bol založený na návrh Komisie adresovaný Rade, ktorý bol prijatý 22. februára 2006 a realizoval sa v rámci Lisabonskej stratégie s cieľom dynamizovať rast a vytvoriť pracovné miesta v EÚ.

2.3 Jeho hlavným cieľom je zmierniť európske zaostávanie v oblasti priemyselnej politiky založenej na technologickej inovácii, a tak podporovať prepojenosť medzi základným výskumom, výskumom – vývojom a inovačnými priemyselnými aplikáciami v Európe, s osobitným dôrazom na malé a stredné podniky (MSP) – malé a stredné priemyselné podniky (MSPP).

2.4 EIT ako stredisko excelentnosti sa chce stať jedným z najdôležitejších prvkov inovácie, výskumu a rastu v EÚ. V záujme dosiahnutia tohto cieľa sa zaväzuje k funkčnému a geografickému zblížovaniu štruktúr vyššieho vzdelávania, výskumu a inovácie.

2.5 Táto koncepcia je veľmi podobná koncepcii, ktorú prijal Massachusetts Institute of Technology (MIT), ktorý pracuje na horizontálnej integrácii troch odvetví.

2.6 V júni 2008 bola Budapešť zvolená za riadiace ústredie.

2.7 Inštitút priamo nefinancuje jednotlivé projekty. Prispieva 25 % na financovanie decentralizovaných znalostných a inovačných spoločností (ZIS) ⁽¹⁾.

2.8 Tieto ZIS zložené z univerzít, podnikov a výskumných inštitútov spoločne pracujú na inovačných projektoch a spolu s miestnymi partnermi spomedzi podnikateľov a novátorov zo všetkých oblastí prispievajú až do výšky 75 % na financovanie miestnych projektov.

2.9 Tri prvé ZIS boli vybrané v decembri a spoločné centrá sa nachádzajú vo Francúzsku, v Nemecku, Spojenom kráľovstve, vo Švajčiarsku, v Taliansku, Španielsku, Holandsku, Švédsku, vo Fínsku, v Maďarsku, Belgicku a Poľsku.

3. Návrhy Komisie

3.1 V tejto súvislosti sa EIT musí stať centrom excelentnosti a príťažlivosti pre univerzity, výskumné inštitúcie, podniky zapojené do výskumu a vývoja, a najmä do inovačných MSP, ktoré sú tiež hlavnými tvorcami kvalifikovaných pracovných miest a nových povolání.

3.2 S cieľom posilniť svoj vplyv a podnecovať inováciu v nových oblastiach vzhľadom na výzvy, na ktoré musí spoločnosť reagovať, EIT postupne rozšíri rozsah ZIS počas rámčového programu financovania výskumu v rokoch 2014 – 2020.

3.2.1 Pokiaľ ide o pridelený rozpočet, bude kontrolovaný a o životnosti jednotlivých ZIS rozhodnú v konečnom dôsledku konkrétne výsledky.

3.2.2 Pridržiavaním sa cesty postupného rozvoja v oblasti zriaďovania nových ZIS EIT zabezpečí, že poučenia z predchádzajúcich skúseností sa riadne vezmú do úvahy a že ZIS sa budú vytvárať len v tých oblastiach, ktoré majú jasný inovačný potenciál a excelentnosť špičkovej triedy, na ktorých možno stavať s cieľom pritiahnúť potrebné odborné znalosti a financie.

3.3 V období 2014 – 2020 sa preto nové ZIS zriadia v dvoch vlnách, t. j. tri nové ZIS v roku 2014 a roku 2018, čo bude spoločne s existujúcimi trojicami viesť k portfóliu deviatich ZIS v období 2014 – 2020 (čo sa rovná vytvoreniu 40 až 50 stredísk spoločného umiestnenia v EÚ).

3.4 Vďaka pevným vedeckým a výskumným základom dokážu zjednotiť subjekty z oblasti odborného vzdelávania, výskumu a inovácie.

Všetky dokážu mobilizovať investície a podnietiť dlhodobé záväzky podnikov, podporovať nový technologický rozvoj a stimulovať sociálnu inováciu:

- jedno ZIS pre výrobu s pridanou hodnotou,
- jedno ZIS pre dodávateľský potravinový reťazec,

— jedno ZIS pre inováciu v oblasti zdravého životného štýlu a aktívneho starnutia,

— jedno ZIS pre bezpečné spoločnosti, ktoré musia reagovať na zrýchlenú digitalizáciu ekonomiky,

— jedno ZIS, ktoré umožní nástup nových metód v oblasti udržateľného skúmania, ťažby, spracovania, recyklácie a nahradzovania,

— jedno ZIS pre mobilitu v meste.

3.5 Vytváranie decentralizovaných ZIS, ktoré na regionálnej úrovni združia všetkých potenciálnych miestnych partnerov, sa zdá byť primeranou reakciou na výzvy, s ktorými sa stretáva EÚ. Vzhľadom na dokázanú nemožnosť harmonizovať v primeranom (čiže krátkom) čase systémy výskumu, odborného vzdelávania a výroby rozličných členských štátov, čo sú otázky, ktoré sa týkajú subsidiarity, predstavuje vytváranie ZIS konkrétne riešenie ako zmierniť tieto ťažkosti a otvoriť nový model politiky rozvoja priemyslu a služieb.

3.6 Nezávislý nábor, organizácia a financovanie umožnia ZIS uľahčiť vyhľadávanie najlepších a najmotivovanejších výskumníkov a mali by podporiť výmenu skúseností a medzinárodnú spoluprácu, ktoré naplánovala Komisia.

4. Všeobecné a konkrétne pripomienky

4.1 **Všeobecná štruktúra**, ktorú navrhla Komisia, pôsobí inovačne a sľubne. Výbor by rád pripomenul svoje predchádzajúce stanovisko ⁽²⁾ o vytvorení Európskeho technologického inštitútu, pretože sa domnieva, že všeobecné pripomienky sú platné aj v súčasnosti.

4.2 V súvislosti s **rozpočtom** sa výbor domnieva, že vzhľadom na počet plánovaných ZIS a dĺžku programu predstavuje rozpočet pridelený v návrhu Komisie prakticky stagnáciu až zníženie vzhľadom na finančné prostriedky do roku 2020. EIT však predstavuje spôsob udržateľného strednodobého a dlhodobého rastu pre európske MSP a MSPP, pričom tento rast bude bohatý na inovácie a tvorbu pracovných miest a jeho rozvoj musí byť podporovaný v najslubnejšie pôsobiacich oblastiach.

4.3 **Finančná štruktúra** ZIS je nepochybne výhodou, keďže len 25 % prináša EIT a zvyšných 75 % musia vložiť partnerské podniky, MSP, výskumné centrá, verejné alebo súkromné subjekty zapojené do tejto činnosti. Táto štruktúra umožní vďaka svojej pružnosti urýchliť proces získavania a prechodu medzi základným a aplikovaným výskumom, inováciou a prihlasovaním patentov, a vytváraním alebo rozvojom podnikov uvádzajúcich inováciu na trh.

⁽¹⁾ V anglickom jazyku: Knowledge and Innovation Communities (KIC).

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 28.

4.4 Okrem toho budú môcť miestne iniciatívy mať významný manévrovací priestor v členských štátoch.

4.5 **Štruktúra riadenia** ZIS, ako aj periodické obnovovanie ich členov je nespochybniteľnou výhodou. Výbor súhlasí s koncepciou, ktorá riadi vývoj EIT, a domnieva sa, že je potrebné zachovať nezávislosť a samostatnosť ZIS v záujme lepšej efektívnosti a posudzovať ich prácu podľa dosiahnutých výsledkov.

4.6 Jedným zo zaujímavých bodov tejto dvojúrovňovej štruktúry bude podpora uvádzania patentov a inovačných produktov pochádzajúcich zo ZIS na trh.

Vzhľadom na globalizáciu, ktorá sa neustále zrýchľuje a oslabuje tradičné priemyselné odvetvia, EHS podporuje myšlienku, že pojem „excelentnosť“ v oblasti odborného vzdelávania a výroby je hodnotou budúcnosti a účinným nástrojom konkurencieschopnosti.

4.7 Z hľadiska udržateľného rozvoja viac než kedykoľvek predtým v EÚ pridaná hodnota inovačných výrobkov alebo služieb prinesie kvalifikované pracovné miesta a zabráni premiestneniu výroby do krajín s nízkymi nákladmi na pracovnú silu.

4.8 EHSV konštatuje, že sa prejavuje relatívna koncentrácia ZIS. Výbor by si želal, aby sa v čo najväčšom počte členských štátov podnikli konkrétne kroky s cieľom vytvoriť prepojenia

medzi laboratóriami, podnikmi a výskumnými inštitúciami, a tak rozšíriť tvorivý potenciál a ľudské a technologické zdroje ZIS a neprehľbovať rozdiely v oblasti výskumu a odborného vzdelávania na vysokej úrovni medzi jednotlivými členskými štátmi. Konštatuje tiež, že sa zapojilo viac ako 200 partnerov zo všetkých členských štátov.

4.9 EHSV schvaľuje predovšetkým zavedenie titulov s označením EIT, ktoré uľahčujú mobilitu výskumníkov a rozvoj podnikov a MSP mimo ich miest pôvodu.

4.10 EHSV vyjadruje želanie, aby sa poskytovalo maximum informácií inštitútom, podnikom a možným partnerom, aby podporovali a zúčastňovali sa na vytvorení ZIS v hlavných oblastiach uvedených v stratégii 2020.

V záujme dosiahnutia tohto cieľa musí EIT čo najskôr široko propagovať tieto témy, aby podniky a možní partneri mohli vytvárať svoje partnerské projekty.

4.11 EHSV si je vedomý zdržanlivosti, či dokonca prekážok, ktoré sa môžu vyskytovať v existujúcich národných inštitúciách, a vyzýva Komisiu, aby podporovala intenzívny dialóg medzi EIT a inštitúciami, aby sa dosiahla prepojenosť, ktorú považuje v konečnom dôsledku za nevyhnutnú.

Poukazuje najmä na znepokojenie príslušných výskumných a vzdelávacích inštitútov v súvislosti so znižovaním ich rozpočtov v prospech ZIS.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program pre konkurencieschopnosť podnikov a malé a stredné podniky (2014 – 2020)“

COM(2011) 834 final – 2011/0394 (COD)

(2012/C 181/22)

Spravodajca: **Ronny LANNOO**

Pomocný spravodajca: **Brendan BURNS**

Rada (13. decembra 2011) a Európsky parlament (24. januára 2012) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program pre konkurencieschopnosť podnikov a malé a stredné podniky (2014 – 2020)“

COM(2011) 834 final – 2011/0394 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca 2012) prijal 142 hlasmi za, pričom 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV súhlasí s ambicióznymi cieľmi programu COSME, ale konštatuje, že sa v ňom nezohľadňujú jeho požiadavky, ktoré vyjadril v stanovisku o iniciatíve SBA ⁽¹⁾, najmä pokiaľ ide o zintenzívnenie asistencie a poradenstva pre MSP, prevody podnikov, dialóg a partnerstvo s organizáciami MSP.

1.2 Žiada väčšiu transparentnosť konkrétnych akcií, ktoré a majú podniknúť. Vznikajú hneď dva problémy:

— cieľ: cieľom nariadenia je konkurencieschopnosť podnikov. Treba skutočne zabezpečiť, aby boli podniky schopné súperiť s konkurentmi na svetových trhoch. EHSV súhlasí so stanoveným cieľom, ale tvrdí, že je rovnako dôležité konať v prospech udržateľnosti MSP na európskych, okolitých a miestnych trhoch,

— prostriedky: EHSV žiada Komisiu, aby do legislatívneho návrhu doplnila pracovný program obsahujúci zoznam konkrétnych opatrení, ktoré sa zavedú s cieľom uspokojiť potreby všetkých kategórií MSP, ako aj ich očakávania v súvislosti so súčasnou krízou.

1.3 Každé rozhodnutie týkajúce sa tohto programu by malo byť v právomoci Parlamentu a Rady podľa spolurozhodovacieho postupu. Postup delegovaných aktov sa musí obmedziť iba na vymedzenie a vykonávanie ročných programov vypracovaných po dohode s členskými štátmi a organizáciami MSP.

1.4 EHSV žiada, aby program:

— sa týkal všetkých podnikov ⁽²⁾,

— sústredil svoje prostriedky na hlavné priority: informovanosť, asistenciu a poradenstvo, prístup na trh, prístup k financovaniu, opatrenia na prispôsobenie požiadaviek a noriem Spoločenstva, opatrenia na spoluprácu a zohľadňovanie priorít stratégie Európa 2020 (inovácia, ekologické hospodárstvo a zamestnanosť mladých ľudí),

— si v tejto súvislosti stanovil piaty osobitný cieľ: asistenciu pre MSP a ich prístup k poradenstvu so zameraním sa na malé podniky a mikropodniky.

1.5 EHSV navrhuje štvrté opatrenie týkajúce sa zlepšenia právnych predpisov, najmä zavedením systému „office of advocacy“ ⁽³⁾, ktorý je určený na lepšie zohľadňovanie skutočnej situácie malých podnikov v právnych predpisoch. Bude sa však musieť definovať úloha a súlad „office of advocacy“ s ostatnými fungujúcimi orgánmi napr. vyslancami MSP. Pripomína, že nesúhlasí so všeobecným udeľovaním výnimiek a odporúča, aby sa organizácie MSP zúčastňovali na legislatívnom a rozhodovacom procese.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 51 – 57.

⁽²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

1.6 EHSV zdôrazňuje, že návrh nariadenia sa dostatočne nevenuje partnerskému spôsobu riadenia. Nesúhlasí s tým, aby sa obmedzilo iba na konzultáciu, a upozorňuje Parlament a Radu, že je potrebné vytvoriť tento spôsob riadenia a posilniť partnerstvo s organizáciami, ktoré zastupujú MSP, podľa vzoru ostatných programov Spoločenstva (4). EHSV žiada, aby sa vytvorila pracovná skupina, čo by umožnilo, aby sa konzultovalo s európskymi organizáciami MSP vo všetkých fázach prípravy, koncepcie, vykonávania a monitorovania programu COSME.

1.7 Pokiaľ ide o článok 9 týkajúci sa zlepšenia prístupu na trhy, EHSV žiada, aby:

- sa rozlišoval na jednej strane prístup na trhy a na druhej strane informovanosť, poradenstvo a vytváranie MSP,
- sa podporovali opatrenia, ktoré už v členských štátoch zaviedli organizácie MSP a verejné organizácie,
- sa prispôbili úlohy a usporiadanie Európskej siete podnikov (EEN) s cieľom doplniť opatrenia organizácií MSP a zapojiť ich do jej činnosti. Sieť sa musí lepšie zviditeľniť a jej potenciál by sa mal plne využívať.

1.8 EHSV poukazuje na nejednoznačnosť medzi navrhovanými finančnými nástrojmi, programom Horizont 2020 a inými zdrojmi financovania, ako napr. tými, ktoré sa navrhujú v návrhoch nariadení o územnej súdržnosti. Táto situácia je zdrojom problémov pre MSP. Žiada preto, aby sa objasnilo prepojenie medzi týmito rôznymi typmi financovania. Hoci výbor vyjadruje potešenie z toho, že 56 % rozpočtu sa vyčlení na finančné nástroje, žiada Komisiu a Parlament, aby stanovili rozdelenie medzi tieto dva nástroje, sprístupnili ich všetkým podnikom a všetkým typom investícií a aby ich skoordinovali s ostatnými podobnými typmi financovania na úrovni EÚ s cieľom umožniť MSP vybrať si najvhodnejší nástroj. Okrem toho žiada, aby sa zmenili pravidlá a podmienky nástroja na poskytovanie záruk (Loan Guarantee Facility, LGF).

1.9 Žiada, aby sa revidoval text prílohy I týkajúci sa ukazovateľov, ktoré by sa mali definovať spolu s organizáciami MSP. Treba tiež preskúmať text prílohy II a legislatívny finančný výkaz, pretože sú v rozpore s textom návrhu.

1.10 EHSV odporúča Parlamentu a Rade, aby program podporili a posilnili, avšak tak, že lepšie zviditeľnia jeho obsah, jeho operačné opatrenia a financovanie priorít, pričom zabezpečia partnerstvo s európskymi organizáciami MSP. Jeho rozpočet vo výške 2,2 miliárd sa však vzhľadom na jeho ambície nezdá byť príliš vysoký. EHSV nesúhlasí s pokusmi o zníženie rozpočtu programu a naliehavo žiada Parlament,

aby mu naopak pripísal väčší význam. EHSV sa domnieva, že práve MSP dostanú Úniu z krízy a vytvoria nové pracovné miesta.

1.11 EHSV sa však nazdáva, že program nie je dosť ambiciózný. Domnieva sa, že navrhovaný rozpočet vo výške 2,1 miliardy EUR, neumožní zaviesť potrebné opatrenia, ktoré majú podporiť činnosť a nepretržitý rozvoj MSP. Pritom práve MSP pomôžu Únii prekonať krízu a vytvoria nové pracovné miesta. EHSV je teda proti akýmkoľvek pokusom o zníženie tohto rozpočtu. Vyzýva Európsky parlament, aby tento rozpočet zvýšil na úroveň rozpočtu súčasného programu pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP), v snahe zvýšiť predovšetkým rozpočtové prostriedky určené na finančné nástroje.

1.12 EHSV žiada Európsku komisiu, aby vyjasnila rozdelenie rozpočtových prostriedkov programu (mimo finančných nástrojov) a doplnila doň presné rozvrhnutie finančných prostriedkov vyčlenených na každú aktivitu programu.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 EHSV vo svojom stanovisku o preskúmaní iniciatívy SBA (5) predložil svoje priority pre program Konkurencieschopnosť MSP na obdobie 2014 – 2020. Návrh programu COSME ich žiaľ dostatočne nezohľadňuje a praktické opatrenia, ktoré by sa mali zaviesť, nie sú dostatočne jasne uvedené. EHSV vyzýva Komisiu, aby mu, ako aj Parlamentu a Rade predložila plán opatrení na obdobie tohto programu.

2.2 EHSV s prekvapením konštatuje, že chýbajú odkazy na iniciatívu SBA, hoci by mala byť základom programu. Neuvádza sa ani zásada „len raz“. Zásada „najskôr myslieť na malých“ sa uvádza len v malej miere a špecifickosť rôznych kategórií MSP sa nezohľadňuje dostatočne.

2.3 Konkurencieschopnosť sa vyvíja podľa pravidiel trhu a závisí od iných faktorov, ako sú rozdiely v úrovni nákladov na pracovnú silu, kúpna sila, dane, prístup k financovaniu alebo zamestnateľnosť mladých ľudí. EHSV sa domnieva, že prioritou programu COSME musí byť stály rozvoj podnikov, a nielen ich konkurencieschopnosť.

2.4 Program COSME musí konečne stanoviť osobitné opatrenia určené malým podnikom a mikropodnikom.

(4) Článok 5 všeobecného nariadenia o štrukturálnych fondoch.

(5) Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

2.5 Pri príležitosti analýzy uplatňovania európskej definície MSP v roku 2012 EHSV žiada, aby sa zohľadnila veľká rozmanitosť týchto podnikov. Komisia by okrem toho mala informovať o záveroch tejto analýzy a zapojiť výbor do monitorovacej činnosti.

3. Postoj k návrhu nariadenia

3.1 Odôvodnenia

3.1.1 EHSV súhlasí s ustanoveniami odôvodnenia 10. Program COSME musí tiež:

— zjednodušiť činnosť MSP a znížiť ich administratívne prekážky,

— podporovať uplatňovanie priorít stratégie Európa 2020 ako inovácia, ekologické hospodárstvo, zamestnávanie mladých ľudí. EHSV teší, že do návrhu bolo zaradené odôvodnenie 11, ktoré venuje osobitnú pozornosť mikropodnikom, remeselným podnikom a sociálnym podnikom,

— uplatňovať zásady iniciatívy SBA v politikách a programoch EÚ a na vnútroštátnej a regionálnej a miestnej úrovni,

— zohľadňovať potreby MSP v ostatných programoch EÚ a zabezpečiť koordináciu a zjednodušenie ich administratívnych pravidiel.

3.1.2 Výbor sa domnieva, že okrem vytvárania a rozvoja podnikov treba do odôvodnenia 11 pridať druhú šancu, prevod a prevzatie podnikov, zamestnateľnosť mladých ľudí, odbornú prípravu podnikateľov a ich zamestnancov, ako aj odkaz na úlohu samostatne zárobkovo činných osôb a slobodných povolaní.

3.1.3 V odôvodnení 12 treba uviesť, že pre väčšinu MSP je jedným z hlavných problémov prístup k primeranému poradenstvu. EHSV podporuje zásadu siete EEN, ale domnieva sa, že by sa mal plne využívať jej potenciál. Mnohé európske MSP majú naďalej len nepatrné znalosti o jej existencii. Služby, ktoré ponúka EEN, by mali čo najlepšie zodpovedať skutočným požiadavkám a potrebám MSP. EHSV podporuje návrh reštrukturalizovať riadenie siete EEN a zapojiť všetky príslušné podnikateľské organizácie do jej riadenia.

3.1.4 Právomoc Komisie prijať akty podľa postupu delegovania uvedeného v odôvodnení 28 treba obmedziť na akty týkajúce sa vykonávania programu, najmä ročných programov, a na pravidlá externalizácie po porade so zainteresovanými stranami. Operačný program, praktické opatrenia a osobitné pravidlá účasti by mali prijímať Parlament a Rada.

3.1.5 EHSV dôrazne žiada, aby nariadenie COSME zaviedlo skutočný systém riadenia spolu s európskymi organizáciami MSP. Malo by sledovať myšlienku partnerstva navrhnutú v článku 5 nariadenia o spoločných ustanoveniach štrukturálnych fondov⁽⁶⁾. Organizácie MSP by sa mali byť zúčastňovať na celej príprave programu a na jeho ročnom vykonávaní v súlade s iniciatívou SBA.

3.1.6 Cestovný ruch je jasným prínosom pre hospodárstvo EÚ a podporné opatrenia v rámci programu COSME by mali zahŕňať aj toto odvetvie. EHSV žiada Komisiu, aby mu, ako aj Parlamentu a Rade predložila operačný program pre toto odvetvie vypracovaný spolu s organizáciami MSP. Existuje však mnoho iných odvetví, ktoré tiež prinášajú zreteľnú pridanú hodnotu.

3.2 Kapitola 1: Predmet

3.2.1 EHSV žiada, aby sa do článku 1 doplnili pojmy ako mikropodniky, remeselné podniky, samostatne zárobkovo činné osoby a slobodné povolania.

3.2.2 EHSV súhlasí so všeobecnými cieľmi článku 2. Chce však doplniť stály rozvoj MSP a podporu prevodu podnikov.

3.2.3 Do článku 2 treba doplniť štvrtý všeobecný cieľ, a to vykonávanie zásad iniciatívy SBA a uplatňovanie jej priorít v politikách a programoch EÚ.

3.3 Kapitola 2: Špecifické ciele a akčné oblasti

3.3.1 Štyri špecifické ciele uvedené v článku 3 sú zásadné. EHSV však žiada doplniť:

— do bodu 1 písmeno (d): zlepšenie prístupu na okolité trhy, pričom sa podporuje najmä prispôbenie požiadaviek a európskych noriem potrebám a skutočnej situácii malých podnikov a mikropodnikov,

— piaty špecifický cieľ: podporovať asistenciu pre MSP a ich prístup k poradenstvu.

3.3.2 EHSV žiada Parlament a Radu, aby do textu doplnili nový článok o riadení, v rámci ktorého by sa vytvorila poradná pracovná skupina zložená z európskych zastupiteľských organizácií rôznych kategórií MSP, s ktorou by sa konzultovalo pri príprave, vykonávaní a monitorovaní programu, ako aj o jeho každoročných verziách.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

3.3.3 EHSV zdôrazňuje, že je dôležité vložiť do článku 6 osobitné návrhy na to, aby:

- sa podporili postupy analýzy vplyvu a aby sa po jasnom určení jeho úlohy a právomocí zaviedol systém „Office of advocacy“;
- sa počas legislatívneho postupu a pri realizácii stratégie Európa 2020 uplatňovali zásady „najskôr myslieť na malých“ a „len raz“ iniciatívy SBA;
- sa zabezpečilo, že sa právne predpisy budú vytvárať v spolupráci s organizáciami MSP.

3.3.4 EHSV pripomína svoj nesúhlas so zovšeobecňovaním výnimiek pre mikropodniky⁽⁷⁾. Odporúča účasť organizácií MSP pri prispôbovaní právnych predpisov skutočnej situácii týchto mikropodnikov.

3.3.5 EHSV žiada, aby sa do článku 7 doplnili akcie na podporu prevodu a prevzatia podnikov. Ide najmä o odbornú prípravu budúcich nadobúdateľov, informovanosť a odbornú prípravu mladých študentov, pokiaľ ide o znalosti v oblasti MSP a jej príležitosti.

3.3.6 Pokiaľ ide o článok 9, treba rozlíšiť na jednej strane akcie na zlepšenie prístupu na trhy, a na druhej strane informovanosť, poradenstvo a asistenciu pre MSP. EHSV žiada, aby sa článok 9 rozdelil na dva rôzne články takto:

3.3.6.1 Článok 9: Akcie na zlepšenie prístupu na trhy

Treba prevziať body 2, 3 a 4 a doplniť bod 2 tak, aby sa spresnilo, že program COSME bude podporovať najmä akcie určené na zapojenie MSP a mikropodnikov do procesu vytvárania a prispôbovania európskych noriem a požiadaviek, ako aj do ich uplatňovania v podnikoch.

3.3.6.2 Článok 9a: Akcie v oblasti informovanosti, poradenstva a asistencie pre podniky

- EHSV zdôrazňuje, že jednou z priorit musí byť zaručiť všetkým MSP prístup k informáciám, poradenstvu a pomoci. Nariadenie COSME musí preto umožniť:
 - aby sa programy EÚ stali dostupnejšími pre organizácie MSP a aby sa stanovili akcie technickej pomoci v oblasti informovanosti a poradenstva pre MSP. Tu musia zohrávať dôležitú úlohu organizácie MSP,

- aby sa posilnila úloha jednotného kontaktného miesta pre organizácie MSP na vnútroštátnej a regionálnej a miestnej úrovni.

- EHSV ľutuje, že činnosť siete Enterprise Europe Network (EEN) sa nezameriava na väčší počet MSP, najmä malých podnikov a mikropodnikov, a že tieto podniky ju nemôžu využiť, ako aj skutočnosť, že do nej nie sú zapojené všetky organizácie MSP. Domnieva sa, že na to, aby sa všetkým MSP zaručil prístup k informáciám, musí táto sieť pôsobiť v rámci všetkých týchto organizácií. Treba podporovať ich činnosť a zároveň dbať na to, aby nevznikli nové sprostredkovateľské štruktúry. Model regionálnych konzorcií siete preukázal svoju účinnosť v mnohých členských štátoch a regiónoch, treba ho však pravdepodobne upraviť, aby si ho mohli osvojiť všetky organizácie MSP.

EHSV sa domnieva, že sieť (EEN) by mala byť v prvom rade určená organizáciám zastupujúcim MSP, ktoré preukázali, že sú schopné vytvárať a poskytovať týmto podnikom informačné, poradenské a podporné služby. Odporúča, aby činnosť siete bola vymedzená v spolupráci s európskymi organizáciami zastupujúcimi MSP a aby sa s týmito organizáciami mohlo konzultovať pri navrhovaní špecifických podmienok vymedzujúcich aktivity budúcej siete.

3.4 Kapitola 3: Vykonávanie programu

3.4.1 V článku 10 sa stanovuje, že ročný program sa prijíma v spolupráci s výborom zloženým zo zástupcov členských štátov. EHSV sa domnieva, že pred tým treba viesť konzultácie so zastupiteľskými organizáciami MSP v rámci pracovnej skupiny, ktorej vytvorenie EHSV žiada (bod 3.3.2). Monitorovanie vykonávania a riadenia programu stanovené v článku 12 sa musí uskutočňovať v spolupráci s touto skupinou.

3.4.2 V článku 11 sa stanovujú „podporné opatrenia“, ktoré vo väčšine prípadov predstavujú štúdie a analýzy. Aj v tomto prípade EHSV žiada Komisiu, aby predložila jasný plán štúdií a analýz vypracovaný v spolupráci so zastupiteľskými organizáciami MSP s cieľom reagovať na očakávania podnikov.

3.5 Kapitola 5: Výbor a záverečné ustanovenia

3.5.1 V článku 16 by sa malo v nariadení spresniť, že Komisii pomáha nielen výbor zložený zo zástupcov členských štátov, ale aj skupina partnerov, ktorú navrhuje EHSV (bod 3.3.2).

3.5.2 Napriek tomu, že EHSV súhlasí so zásadou delegovaných aktov pri vykonávacích opatreniach, domnieva sa, že návrhy v článku 17. ods. 2 spadajú do rozhodovacieho procesu v právomoci Parlamentu a Rady, ak ide o zmenu špecifického cieľa programu. Žiada preto Parlament a Radu, aby zamietli článok 17. ods. 2.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

3.5.3 Pokiaľ ide o článok 18, delegované akty sa musia stanoviť v spolupráci s osobitnou pracovnou skupinou partnerov, ktorá je navrhnutá v bode 3.3.2. To isté platí pre článok 19 o naliehavom postupe.

3.6 Príloha I: Ukazovatele pre všeobecné a špecifické ciele

3.6.1 EHSV odporúča Komisii, aby tieto ukazovatele definovala spolu s organizáciami MSP a zohľadnila pri tom ukazovatele, ktoré už existujú v členských štátoch.

3.6.2 EHSV navrhuje prehodnotiť porovnávacie hodnoty používané pri hodnotení konkurencieschopnosti. Zakladanie podnikov uvedené v prílohe I návrhu nariadenia je len jedným z ukazovateľov na hodnotenie konkurencieschopnosti hospodárstva. Dokonca aj program COSME stanovuje ako strednodobý cieľ do roku 2017 prijať „približne sedem zjednodušujúcich opatrení ročne“. EHSV preto navrhuje špecifikovať prioritné odvetvia pre znižovanie administratívnej záťaže, ktoré majú osobitný význam pre konkurencieschopnosť MSP, ako sú vybavovanie stavebných povolení, získavanie úverov, dane, vykonávanie zmlúv atď.

3.7 Príloha II: Akcie na zlepšenie prístupu MSP k financiam

3.7.1 EHSV podporuje finančné nástroje a žiada Parlament a Radu, aby ich posilnili. Pre veľkú väčšinu MSP je záruka za pôžičky jedným z najúčinnějších nástrojov.

3.7.2 EHSV konštatuje, že z odseku 3 nie je jasná súvislosť medzi programom Horizont 2020, ktorý podporuje iba investície v oblasti výskumu a inovácií, a finančnými nástrojmi rovnakého typu, ktoré môžu zavádzať regióny v rámci štrukturálnych fondov. EHSV žiada Komisiu, aby jasne spresnila prepojenie medzi týmito pravdepodobne podobnými nástrojmi a aby stanovila jednotné postupy prístupu.

3.7.3 EHSV žiada, aby sa vložil nový odsek 2a, v ktorom by sa stanovilo, že „Nástroj LGF sa uplatňuje vo všetkých fázach fungovania podniku: vytvorenie, rozvoj a prevod bez ohľadu na činnosť alebo veľkosť trhu. Tento nástroj sa týka všetkých typov investícií vrátane nehmotných“.

3.7.4 V návrhu sa uvádza, že nástroj LGF sa vzťahuje na pôžičky do výšky 150 000 EUR.

3.7.4.1 EHSV žiada Komisiu, aby spresnila na základe akých kritérií bola táto výška určená, pretože program CIP nestanovil žiadne limity. EHSV konštatuje, že navrhovaná suma predstavuje výšku pôžičky. Avšak pre vytvorenie, investície a prevod podniku je výška týchto pôžičiek najčastejšie výrazne vyššia. Za

vyššie pôžičky by sa tak poskytovali záruky v rámci programu Horizont 2020, ktorého poslaním však nie je financovanie iných ako inovačných projektov.

3.7.4.2 EHSV preto požaduje návrat k predchádzajúcemu CIP, ktorý nestanovoval limity. V opačnom prípade žiada, aby sa limit 150 000 EUR vzťahoval na výšku protizáruky, a nie pôžičky. Pokiaľ ide o prevod a prevzatie podnikov, ktorých náklady sú často vyššie než pri vytváraní nového podniku, EHSV žiada, aby sa neobmedzovala výška protizáruky.

3.7.5 V tom istom odseku sa uvádza podávanie správ o podporovaných inovačných MSP. Nástroj LGF musí prinášať výhody všetkým podnikom, či už sú inovačné alebo nie. EHSV opäť vyjadril svoje pochybnosti o užitočnosti týchto správ, ktoré by sa mali obmedziť na priamo použiteľné informácie a nemali by zatažovať rozpočty vyčlenené na financovanie podnikov.

3.7.6 EHSV požaduje, aby sa všetky opatrenia týkajúce sa definície a vykonávania finančných nástrojov prijímali v plnej spolupráci s európskymi organizáciami MSP a ich finančnými partnermi.

3.8 Legislatívny finančný výkaz

3.8.1 Pokiaľ ide o bod 1.4.1 o viacročných strategických cieľoch, žiada, aby program podporoval prevod– prevzatie podnikov, a nielen vytváranie a rast.

3.8.2 V bode 1.5.4 sa v treťom odseku zdôrazňuje, že „nový program by sa zameriaval na MSP v ich fázach rastu a internacionalizácie“. Toto obmedzenie je v rozpore so zvyšným textom a zásadami iniciatívy SBA: nový program sa musí zamerať na všetky činnosti MSP bez ohľadu na typ trhu.

3.8.3 EHSV konštatuje, že posledná veta tretieho odseku je v rozpore s textom nariadenia, a žiada jej vypustenie.

3.8.4 Posledná veta piateho odseku v bode 1.5.4 sa uvádza poskytnutie jednotného kontaktného miesta. EHSV žiada, aby sa brali do úvahy už existujúce kontaktné miesta a služby, dodržiavali postupy a spôsoby organizácie vlastné každému členskému štátu a aby sa konalo v spolupráci s organizáciami MSP.

3.8.5 Pokiaľ ide o bod 2.1 o pravidlách týkajúcich sa kontroly a predkladania správ, EHSV žiada analýzu v polovici obdobia, aby bolo možné upraviť program COSME v druhej fáze. Tieto hodnotenia by mal vo vhodnom čase vykonať nezávislý externý orgán a postúpiť ich Parlamentu a Rade.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska agenda v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín“

COM(2011) 455 final

(2012/C 181/23)

Spravodajca: **Cristian PÎRVULESCU**

Európska komisia sa 20. júla 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska agenda v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín“

COM(2011) 455 final.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 29. februára 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) prijal 170 hlasmi za, pričom 14 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko.

1. Závbery

1.1 Výbor víta oznámenie Európskej komisie a domnieva sa, že je významným krokom k pochopeniu a riešeniu problémov spojených s integráciou štátnych príslušníkov tretích krajín v členských štátoch EÚ.

1.2 Oznámenie pokrýva kľúčové oblasti intervencie a objasňuje úlohy a povinnosti pri navrhovaní a realizácii integračnej agendy. Dôraz na úlohu, ktorú musia zohrávať miestne a regionálne orgány, je odôvodnený dostatočne, nie je však celkom jasné, aké podnety by sa mali použiť na to, aby sa tieto orgány viac angažovali v tomto procese. „Modulárny“ prístup pri tvorbe vnútroštátnych politík má významný potenciál, ale aj riziká.

1.3 Hoci je prístup tohto oznámenia obsiahly a štruktúrovaný, nezohľadňuje v dostatočnej miere zložité politické a sociálno-ekonomické problémy, ktorým musia európske spoločnosti čeliť. Hospodárska kríza so svojimi dôsledkami je v integračnej agende v súčasnosti kľúčovým faktorom. Negatívne ovplyvňuje zmýšľanie európskej verejnosti a dostáva vnútroštátne a miestne orgány pod finančný tlak. Výbor navrhuje opätovne posúdiť návrh s ohľadom na súčasný sociálno-ekonomický kontext a určiť inštitucionálne a finančné nástroje na podporu integračných cieľov. Výbor tiež osobitne upriamuje pozornosť na rozmer komunikácie. Už teraz možno vidieť, že hospodárska kríza so sebou prináša aj antiimigračné postoje. Je jednoznačnou prioritou, aby Európska komisia a ďalšie inštitúcie EÚ spolupracovali na dlhodobých, ďalekosiahlych a odvážnych komunikačných činnostiach zameraných na obmedzenie týchto prejavov a postojov. Tie sa v niektorých európskych krajinách dostávajú nebezpečne blízko k tomu,

aby sa stali súčasťou hlavného politického prúdu, čo priamo zasahuje podstatu identity EÚ ako integrovaného demokratického zriadenia.

1.4 Výbor berie na vedomie rozdielne postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín a navrhuje, aby sa táto rozmanitosť zohľadnila v úvahách o politike a pri jej príprave. Do tejto kategórie patria občania štátov, ktoré majú perspektívu stať sa členmi EÚ, občania mimoeurópskych krajín, ktorí žijú a pracujú v EÚ, a občania iného ako členského štátu EÚ, ktorí sú na území EÚ pod medzinárodnou ochranou. Uznanie tejto rozmanitosti by však nemalo viesť k medzerám v politických alebo diskriminačných opatreniach, a čo je dôležitejšie, nemalo by smerovať k minimalizovaniu integračných noriem a opatrení. Výbor sa tiež domnieva, že širšia integračná agenda musí zahŕňať aj štátnych príslušníkov EÚ, ktorí žijú a pracujú v iných členských štátoch. Obzvlášť problematická je situácia Rómov. O podmienkach vstupu a pobytu migrujúcich sezónnych pracovníkov z tretích krajín sa v súčasnosti diskutuje v Európskom parlamente a Európskej rade, pričom EHSV vypracoval stanovisko na túto tému v roku 2011⁽¹⁾. Politika EÚ musí riešiť zložitú otázku nelegálnych migrantov, ktorí sú obzvlášť zraniteľní.

1.5 Oznámenie kladie dôraz na účasť štátnych príslušníkov tretích krajín, ale nedarí sa mu sprostredkovať rásnejší odkaz, pokiaľ ide o jej potrebu, podporu, ktorú si vyžaduje, a špecifické nástroje na jej presadzovanie. Obzvlášť problematická je účasť miestnych a vnútroštátnych komunít na občianskom a politickom živote. Podľa nášho názoru je jasné vyjadrenie záujmov a schopnosť zostaviť kolektívne návrhy v spolupráci s verejnými a súkromnými orgánmi nevyhnutným predpokladom pre kvalitatívnu, participatívnu a účinnú integračnú politiku.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 97 – 100.

1.6 Výbor vyzýva Európsku komisiu, aby sa zamerala na integráciu, t. j. buď aby tejto téme venovala jeden európsky rok, alebo aby z nej urobila kľúčový prvok niektorého z nadchádzajúcich rokov, a verí, že Komisia a ostatné inštitúcie EÚ budú pokračovať v spájaní integračnej agendy s ďalšími hlavnými politickými prioritami, ako je napríklad stratégia Európa 2020, ale aj agenda v oblasti ochrany základných práv, ktorá sa v súčasnosti prehodnocuje.

1.7 Výbor zostáva aj naďalej pevne rozhodnutý spolupracovať s ostatnými inštitúciami EÚ na vytváraní kľúčových politík a programov zameraných na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín. Okrem toho sa bude usilovať zapojiť do integračnej agendy občiansku spoločnosť a uľahčiť štátnym príslušníkom tretích krajín účasť na štruktúrovanom dialógu na európskej úrovni.

2. Úvod

2.1 Spolupráca EÚ v oblasti integrácie štátnych príslušníkov iných ako členských krajín EÚ sa rozvíja od prijatia Tamperského programu v roku 1999. V roku 2004 boli na úrovni EÚ prijaté Spoločné základné zásady pre politiku integrácie prisťahovalcov. Ich cieľom bolo pomôcť členským štátom EÚ pri navrhovaní integračných politík a určovaní širšieho inštitucionálneho rámca zahŕňajúceho rôznych aktérov EÚ, ako aj aktérov na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Spoločný program integrácie Komisie z roku 2005, ktorý bol zameraný na realizáciu spoločných základných zásad, umožnil postúpiť vpred, ale neriešil hlavné integračné problémy, ktoré zostávajú vážne aj naďalej. Integračné ciele EÚ boli zahrnuté aj do Štokholmského programu z roku 2009 a stratégie Európa 2020, ale ich začlenenie do týchto hlavných politických agend integračným politikám zatiaľ neprineslo žiaden rozhodujúci posun vpred.

2.2 V júli 2011 Komisia navrhla obnovenú európsku agendu v oblasti integrácie migrantov z tretích krajín, ktorá sa zameriava na širšiu a lepšiu účasť migrantov a posilnenú činnosť na miestnej úrovni. Umožňuje tiež, aby krajiny pôvodu zohrávali pri plánovaní politík väčšiu úlohu. Hlavnou zásadou tvorby politiky je pružnosť. EK je zodpovedná za zostavenie súboru nástrojov, ktoré môžu členské štáty použiť podľa svojich potrieb a priorít. Na podporu integračnej agendy sa tiež určili spoločné ukazovatele⁽²⁾.

2.3 Pri presadzovaní integračnej agendy EÚ dodržiava inštitucionálnu a komunikačnú infraštruktúru, ktorú tvoria: sieť národných kontaktných miest pre integráciu; Európske fórum pre integráciu – platforma pre dialóg, ktorá združuje všetky zainteresované strany v oblasti integrácie; európska internetová stránka venovaná integrácii – ústredné miesto pre priamu výmenu informácií, dokumentáciu a on-line zber údajov; Príručka o integrácii pre tvorcov politiky a odborníkov; Európsky fond pre integráciu, ktorý podporuje úsilie členských štátov umožniť štátnym príslušníkom iných ako členských krajín EÚ integráciu do európskej spoločnosti. Portál pre prisťahovalctvo bol spustený 18. novembra 2011.

⁽²⁾ Eurostat, Indicators of Immigrant Integration – A Pilot Study (Ukazovatele integrácie imigrantov – pilotná štúdia), Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2011.

2.4 Zavedenie nového právneho ustanovenia do zmluvy, ktoré sa týka podpory EÚ pri presadzovaní integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa legálne zdržujú v členských štátoch (článok 79 ods. 4 ZFEÚ), vytvára pevnejší základ pre koordinovanú činnosť medzi členskými štátmi EÚ a predstavuje trvalý záväzok EK a ostatných inštitúcií EÚ.

2.5 V sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie sa uvádzajú niektoré hlavné problémy v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín. Ide o prevládajúcu nízku úroveň zamestnanosti migrantov, najmä migrujúcich žien, rastúcu nezamestnanosť a vysokú mieru nadmernej kvalifikácie, zvyšujúce sa riziko sociálneho vylúčenia, rozdiely v dosiahnutom vzdelaní a znepokojenie verejnosti nad slabou integráciou migrantov⁽³⁾.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV víta názor, že integrácia je spoločnou zodpovednosťou a vyzýva členské štáty EÚ, aby ju vnímali ako prioritu. Je to spôsob, ako zabezpečiť otvorené, inkluzívne a stabilné demokratické prostredie na vnútroštátnej úrovni⁽⁴⁾. Na úrovni EÚ sa ešte musí vynaložiť veľké úsilie. Inštitúcie EÚ už poskytujú rámec na monitorovanie, porovnávanie a výmenu osvedčených postupov. Napriek tomu ešte existuje niekoľko oblastí, ktoré si vyžadujú ďalšiu pozornosť. Európske finančné nástroje by mali byť lepšie zamerané na plnenie integračných cieľov. Musí sa vykonať seriózna analýza existujúcich právnych predpisov, najmä pokiaľ ide o pracovné postupy týkajúce sa štátnych príslušníkov tretích krajín.

3.2 V súvislosti s dostupnosťou údajov sa EHSV domnieva, že integračná agenda EÚ by mala mať jasnejšie ciele a zamerania. EHSV zvažuje zavedenie systému, v ktorom členské štáty EÚ stanovujú špecifické ciele týkajúce sa integrácie a poskytnú svojim vlastným občanom a ostatným krajinám priebežné informácie o ich plnení. Celkový cieľ konkurencieschopnej a inkluzívnej Európy nemožno dosiahnuť, ak zostanú v úzadí 4 % obyvateľov,⁽⁵⁾ ktoré tvoria štátni príslušníci tretích krajín.

3.3 Integračná agenda je veľmi zložitá a vyžaduje si odhodlanie na všetkých úrovniach. EHSV je pripravený zintenzívniť spoluprácu s EK, Výborom regiónov a ostatnými inštitúciami EÚ, aby mala táto obnovená integračná agenda skutočný význam. Zameranie sa na miestnu úroveň je viac než vítané. Tiež je dôležité posilniť občiansku spoločnosť a podniky pôsobiace na miestnej úrovni. Samotní migranti by mali byť podnecovaní, aby vytvárali vlastné siete a združenia, ktoré im môžu uľahčiť prístup k informáciám, financovanie a rozhodovanie.

⁽³⁾ Dokument útvarov Komisie, Európska agenda v oblasti integrácie.

⁽⁴⁾ Pozri súhrn bodov záujmu týkajúcich sa migrácie štátnych príslušníkov členských krajín a štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú výsledkami prvého eurobarometra o integrácii migrantov, MEMO/11/529, Brusel, 20. júla 2011.

⁽⁵⁾ Pozri úplné údaje COM (2011) 291 final, výročná správa EK o prisťahovalctve a azyle za rok 2010.

3.4 Vytvorenie európskeho súboru nástrojov v oblasti integračných postupov je nevyhnutné a posúva Príručku o integračných postupoch na vyššiu úroveň dôležitosti a inštitucionalizácie. O tomto súbore nástrojov, ako aj o možnostiach financovania projektov s významným dosahom by sa malo náležite informovať. EHSV vyjadruje nádej, že sa tento súbor nástrojov použije na riešenie najzávažnejších integračných problémov na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

3.5 Európsky súbor nástrojov by tiež nemal narušiť súdržnosť integračnej politiky ako celku. EHSV vyzýva vnútroštátne, regionálne a miestne orgány, aby sa na základe integračných stratégií vypracovaných participatívnym spôsobom posunuli vpred. EHSV vyzýva členské štáty a EK k ďalšiemu posilňovaniu národných kontaktných miest pre integráciu, aby pôsobili ako katalyzátor pre strategické vymedzenie integračných opatrení.

3.6 EHSV víta štúdiu o ukazovateľoch integrácie⁽⁶⁾, ktorú nedávno vypracoval Eurostat. Ide o veľmi hodnotný nástroj umožňujúci bližšie monitorovanie vplyvu politik a programov, porovnávacie hodnotenie postupov členských štátov a všeobecne aj vytvorenie lepšieho základu pre politiku. Ako už bolo spomenuté, ukazovatele nie sú dôležité len na monitorovanie a hodnotenie. Umožňujú stanovenie konkrétnych cieľov integračnej politiky a programov.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Integrácia prostredníctvom účasti

4.1.1 Sociálno-ekonomický prínos migrantov

4.1.1.1 Sociálno-ekonomický prínos migrantov je základným rozmerom integračnej agendy. EHSV podporuje zmenu pohľadu na migrantov, ktorí sú v mnohých prípadoch, v porovnaní so štátnymi príslušníkmi členských štátov EÚ, vnímaní ako potenciálna záťaž pre systémy sociálneho zabezpečenia alebo ako lacná pracovná sila. EHSV sa domnieva, že migranti sú v prvom rade nositeľmi základných práv a zároveň sa podieľajú na spoločnosti, ekonomike a kultúre hostiteľskej krajiny. EHSV sa tiež domnieva, že integrácia je obojsmerný proces, a vyzýva migrantov, aby sa zaujímali o sociálne a kultúrne výmeny s hostiteľskými komunitami a spoločnosťami. Ide predovšetkým o získanie jazykových zručností a účasť na vzdelávacích systémoch. Európske spoločnosti a občania si musia byť vedomí, že existujú vážne demografické problémy strednodobého a dlhodobého charakteru, ktoré sa môžu čiastočne riešiť prostredníctvom regulovanej migrácie.

4.1.1.2 Dôležitým faktorom pri uľahčovaní integrácie je získanie jazykových znalostí. Nie je však jasné, aké konkrétne nástroje chce Európska komisia na podporu tohto cieľa použiť.

⁽⁶⁾ Eurostat, 2011, Indicators of Immigrant Integration. A Pilot Study (Ukazovatele integrácie imigrantov – pilotná štúdia).

4.1.1.3 Účasť na pracovnou trhu je pri určovaní úspešnosti integrácie kľúčovou otázkou. Oznamenie správne uvádza, že miera zamestnanosti migrantov by sa mala výrazne priblížiť miere zamestnanosti štátnych príslušníkov, pričom tento problém sa najviac týka migrujúcich žien. Tieto čisto kvantitatívne údaje však nezachytávajú celkový kontext zamestnanosti. Uznatie predchádzajúcich kvalifikácií, mzdy, dávok vrátane ich prevodu, prístup k odbornej príprave a istota práce predstavujú ďalšie aspekty, ktoré musia byť do integračnej agendy plne začlenené. Väčší dôraz treba prikladať zamestnanosti žien.

4.1.1.4 EHSV so znepokojením berie na vedomie priame a nepriame účinky právnych predpisov EÚ týkajúcich sa postavenia migrujúcich pracovníkov⁽⁷⁾. Hoci sa dosiahol pokrok vďaka modrej karte EÚ, smernici o jednotnom povolení alebo o sezónnych pracovníkoch, môžeme sa oprávnene obávať, že smernice týkajúce sa práce by mohli diskriminovať pracovníkov/migrantov na základe ich pôvodu a zručniť a prehliadať rozdiely⁽⁸⁾. Pracovnoprávne predpisy EÚ rozlišujú medzi vysoko kvalifikovanými a nízko kvalifikovanými pracovníkmi poskytujúc im rozdielne úrovne práv.

4.1.1.5 Výbor upozorňuje, že podpora kyvadlovej migrácie bez dostatočných prostriedkov by mohla viesť k častejším prípadom nelegálnej migrácie a veľmi nízkej úrovni ochrany zamestnancov. Táto špecifická politika je sporná aj z etického hľadiska. Zameriava sa totiž na posielanie pracovníkov späť do domovských krajín bez toho, aby boli schopní previesť si dávky alebo pracovať v hostiteľskej krajine primerane dlho.

4.1.1.6 V rámci vzdelávacieho systému je potrebné väčšie úsilie na zvýšenie účasti mladých ľudí z rodín migrantov. Úsilie by sa tiež malo zamerať na vzdelávanie v ranom detstve, ktoré môže byť spôsobom, ako zvýšiť účasť na vzdelávaní v neskoršom veku. Oznamenie poukazuje na možné príklady činností vrátane mentorských programov, školení pre rodičov a zamestnávania migrantov ako učiteľov. EHSV sa domnieva, že všetky tieto činnosti sú užitočné, ale žiada o odhodlanejšie šírenie takýchto postupov a lepšie financovanie programov organizovaných priamo vo vzdelávacích inštitúciách alebo ich blízkosti.

4.1.1.7 Prioritou integračnej agendy musí zostať zabezpečenie lepších životných podmienok. Oznamenie poukazuje na osoby požívajúce medzinárodnú ochranu ako na cieľ miestneho a vnútroštátneho úsilia v tomto smere. Hoci EHSV plne uznáva potreby tejto osobitnej skupiny, upozorňuje aj na ďalšie zraniteľné skupiny. Navrhuje Európskej komisii, aby venovala pozornosť prípadom viacnásobnej zraniteľnosti, napríklad rómskych žien, a snažila sa nimi zaoberať prioritne. EÚ má navyše

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 97 – 100, a Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 16 – 22.

⁽⁸⁾ European Association for the Defense of Human Rights, Foreign workers in the EU: moving towards multiple standards, founded on unequal treatment?, 17. október 2011.

k dispozícií silný a vizionársky nástroj, Chartu základných práv Európskej únie, ktorou sa legislatívna činnosť v oblasti integrácie musí riadiť.

4.1.1.8 EHSV ľutuje, že Komisia nevenuje dostatočnú pozornosť rómskemu obyvateľstvu. Mnoho Rómov pochádzajúcich z tretích krajín žije totiž v hostiteľských krajinách vo veľmi ťažkých podmienkach bez prístupu k základnej infraštruktúre a službám. EHSV sa domnieva, že napriek tomu, že z právneho hľadiska existujú značné rozdiely medzi príslušníkmi tretích krajín a príslušníkmi členských štátov, problém zraniteľných skupín je stále rovnaký. Navyše je potrebné chrániť základné ľudské práva všetkých osôb bez ohľadu na ich právne postavenie.

4.1.1.9 Na plnenie cieľov integračného programu je nevyhnutné lepšie využitie finančných prostriedkov EÚ. EHSV konštatuje, že finančná kríza vystavila verejné výdavky na sociálne programy tlaku, a domnieva sa, že financovanie z EÚ by mohlo byť rozhodujúce pri podpore kľúčových projektov, ktoré prinajmenšom budujú pevnú základňu osvedčených postupov. Informácie o financovaní by mali byť ľahko dostupné a financovanie by malo poskytnúť miestnym orgánom a verejným a súkromným inštitúciám dostatok podnetov na to, aby sa angažovali. Dostupné zdroje by sa mali použiť na podnecovanie organizácií občianskej spoločnosti, aby sa zapojili a konali na miestnej úrovni s dôrazom na účasť migrujúcich komún.

4.1.1.10 EÚ by sa mala otvoriť miestnym, regionálnym a vnútroštátnym migračným sieťam a organizáciám. Budovanie sietí a sociálneho kapitálu pomáha pri realizácii integrácie zdola nahor a vytvára prostredie, v ktorom sa migranti cítia oprávnení a schopní uplatňovať svoje práva a potenciál. Sieť a organizácie by však mali integráciu podporovať a nemali by sa stať nositeľmi ďalšej segregácie. EHSV im navrhuje, aby nadviazali partnerské vzťahy so sieťami a s organizáciami, ktoré existujú v hostiteľských krajinách. EÚ by mala byť prístupná novým formám účasti a spolupráce, ktorým môžu pomôcť informačné technológie a zvýšená mobilita.

EHSV odporúča, aby Európska komisia prijala opatrenia na prehodnotenie právnych predpisov týkajúcich sa migrujúcej pracovnej sily, ktoré vo svojej súčasnej podobe predstavujú diskrimináciu a rozdielne zaobchádzanie, a aby sa i naďalej snažila pomáhať členským štátom v úsilí o väčšiu a lepšiu integráciu.

4.1.2 Práva a povinnosti – dosiahnutie rovnakého zaobchádzania a pocitu spolupatričnosti

4.1.2.1 EHSV víta osobitnú pozornosť venovanú politickej účasti migrantov ako volených úradníkov alebo voličov, či ako súčasti poradných orgánov. Ide o dôležitú skúšku európskej demokracie. Strednodobú a dlhodobú integráciu migrantov a ochranu pred diskrimináciou môže zabezpečiť len politický hlas. Ten môže spolu s inštitucionalizovanými formami kolektívnych opatrení zaradiť migrantov do politického procesu, čím sa zabráni odcudzeniu a radikalizmu. Politickej účasti by malo pomôcť prehodnotenie súčasných pravidiel udeľovania občianstva v každej krajine. EHSV teda podporuje myšlienku, aby sa štátnym príslušníkom tretích krajín udelilo právo voliť v miestnych, regionálnych a európskych voľbách a zodpovedajúce právo byť voleným. V tejto súvislosti by bolo možnou alternatívou udeliť legálnym migrantom občianstvo EÚ. EÚ môže byť opäť na čele demokratickej inovácie a skúšať nové formy účasti a spolupráce.

4.2 Viac opatrení na miestnej úrovni

4.2.1 Zameranie na miestnu úroveň je plne odôvodnené. Okrem toho, že je ústredným miestom poskytovania služieb, miestna úroveň vytvára bezprostredné prostredie pre integráciu. V závislosti od veľkosti miestnej komunity môžu mať úspešné integračné projekty významný vplyv na život komún a migrantov. Je dôležité, aby boli zúčastnené miestne orgány a súkromné subjekty dobre informované a aby mali prístup k financovaniu či už na úrovni EÚ, alebo vnútroštátnej úrovni.

4.2.2 EHSV uznáva problematickosť sídelných aglomerácií, najmä tých väčších. Príťahujú väčšie množstvo migrantov, ktorí v nich často vytvárajú periférne a izolované štvrte. Prístup k verejným službám a pracovným miestam je len časťou problému. Väčším problémom je územné plánovanie, ktoré musí byť udržateľné a zároveň inkluzívne. EHSV odporúča EK, aby aktívne podporovala projekty, ktoré posúvajú integračnú agendu vpred vďaka zohľadneniu základných otázok bývania a územného plánovania.

4.2.3 Prístup zdola nahor je veľmi perspektívny, ale len vtedy, ak sa bude primerane presadzovať a financovať. Je veľmi dôležité, aby EK v ďalšom finančnom výhlade dodržala svoj záväzok zjednodušiť postupy financovania a poskytla miestnym projektom primerané zdroje⁽⁹⁾. Väčšia koordinácia medzi rôznymi zdrojmi financovania, ako sú navrhnutý Fond pre azyl a migráciu, ktorý rieši problémy azylu, integrácie a návratu, navrhnutý Fond pre vnútornú bezpečnosť, Európsky sociálny fond a Európsky fond regionálneho rozvoja, môže byť rozhodujúca pri posilňovaní aktérov na miestnej úrovni.

⁽⁹⁾ Pozri oznámenie Komisie COM (2011) 749 final na tému „Budovanie otvorenej a bezpečnej Európy: rozpočet pre oblasť vnútorných záležitostí na obdobie rokov 2014 – 2020“ a súvisiace návrhy nariadení 750, 751, 752, 753.

4.3 Zapojenie krajiny pôvodu

4.3.1 Zapájanie krajín pôvodu do procesu integrácie je veľmi potrebným krokom pri budovaní komplexnej integračnej agendy⁽¹⁰⁾. V EÚ existujú krajiny, ktoré uplatňujú osvedčené postupy pri zapájaní krajín pôvodu. Napriek tomu však musíme konštatovať, že veľa týchto krajín má z rôznych dôvodov málo podnetov na spoluprácu s EÚ v otázkach migrácie. V prípade potenciálnych požívateľov medzinárodnej ochrany sú obmedzenia zrejmejšie⁽¹¹⁾. Globálny prístup EÚ k migrácii poskytuje dobrý inštitucionálny rámec, ktorý uľahčuje spoluprácu s tretími krajinami a rieši naliehavé otázky v súvislosti s mobilitou. Posudzovanie migrácie najmä v rámci potrieb pracovného trhu EÚ však môže viesť k nižšej úrovni ochrany migrantov, a dokonca k diskriminácii.

4.3.2 EÚ by mala pokračovať v spolupráci s krajinami pôvodu, aby sa uľahčili postupy pred odchodom migrantov. Treba poznamenať, že v mnohých krajinách je odchod do členskej krajiny EÚ vyhľadávanou príležitosťou, čo môže viesť ku

korupcii. EÚ musí byť odhodlaná obmedziť takéto javy, pretože zvyšuje náklady na budúcich migrantov a ovplyvňuje ich motiváciu vrátiť sa do krajiny pôvodu.

4.3.3 EHSV sa domnieva, že najlepším spôsobom, ako z dlhodobého hľadiska prispieť k rozvoju krajín pôvodu, je vypracovať rozumné pracovnoprávne predpisy, ale aj podnecovať migrantov, aby zakladali cezhraničné podniky alebo sa vrátili do krajiny pôvodu, kam by so sebou priniesli zručnosti a motiváciu. EHSV odporúča vytvárať pre migrantov vracajúcich sa do svojej krajiny pôvodu režimy podpory pre začínajúce podniky a podnikateľské iniciatívy na bilaterálnej báze. Krajiny pôvodu, ako aj hostiteľské krajiny môžu spolupracovať pri vytváraní príležitostí pre svojich občanov, podniky a komunity. Existujú príklady spolupráce, keď sa potreby zamestnávateľov zhodujú so zručnosťami migrantov.

4.3.4 Podpora kyvadlovej migrácie je legitímna, pokiaľ jej nástroj priamo alebo nepriamo legislatívne neohrozuje práva štátnych príslušníkov tretích krajín⁽¹²⁾.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 91 – 102. Imigračnou politikou EÚ a politikou spolupráce s krajinami pôvodu na podporu rozvoja sa zaoberalo aj šieste zasadnutie Európskeho fóra pre integráciu (pozri: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-european-integration-forum-6>).

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 80 – 84.

⁽¹²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 5.

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci kompromisný pozmeňovací návrh, ktorý získal viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov, bol v priebehu diskusie zamietnutý (článok 51 ods. 6 a článok 54 ods. 3 rokovacieho poriadku):

Kompromisný pozmeňovací návrh**Bod 4.1.2.1**

„EHSV víta osobitnú pozornosť venovanú politickej účasti migrantov ako volených úradníkov alebo voličov, či ako súčasť poradných orgánov. Ide o dôležitú skúšku európskej demokracie. Strednodobú a dlhodobú integráciu migrantov a ochranu pred diskrimináciou môže zabezpečiť len politický hlas. Ten môže spolu s inštitucionalizovanými formami kolektívnych opatrení zaradiť migrantov do politického procesu, čím sa zabráni odcudzeniu a radikalizmu. Politickej účasti by malo pomôcť prehodnotenie súčasných pravidiel udeľovania občianstva politickej účasti v každej krajine. EHSV teda podporuje myšlienku navrhujú, aby sa štátnym príslušníkom tretích krajín udelilo právo voliť v miestnych, a regionálnych a európskych voľbách a zodpovedajúce právo byť voleným. V tejto súvislosti by bolo možnou alternatívou udeliť legálnym migrantom občianstvo EÚ. Takisto by sa malo podporovať lepšie zapojenie na úrovni EÚ. EÚ môže byť opäť na čele demokratickej inovácie a skúšať nové formy účasti a spolupráce.“

Výsledok hlasovania

Za: 70

Proti: 77

Zdržali sa: 28

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku občanov (2013)“

COM(2011) 489 final – 2011/0217 (COD)

(2012/C 181/24)

Spravodajca: **Andris GOBIŅŠ**

Rada sa 21. septembra 2011 rozhodla podľa článku 21 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku občanov (2013)“

COM(2011) 489 final – 2011/0217 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 29. februára 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 137 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

„Občianska spoločnosť je jedným z prostriedkov, ktoré umožňujú vyjadriť našu ľudskú povahu vo svojej celistvosti.“

Václav Havel

1. Závěry a odporúčania

1.1 Európska komisia plánuje vyhlásiť rok 2013 za Európsky rok občanov⁽¹⁾. Európsky hospodársky a sociálny výbor zdôrazňuje, že občania pri zabezpečovaní budúcnosti Európy a jej integrácii zohrávajú centrálnu úlohu, a podporuje množstvo nápadov z predloženého návrhu. Výbor už so svojimi partnermi uskutočnil dôležité prípravné práce s cieľom zlepšiť vyhlídky Európskeho roka občanov na úspech, a v tejto činnosti budú cielene pokračovať. Výbor vyjadruje ľútosť nad tým, že aktuálny návrh Komisie týkajúci sa Európskeho roka 2013 má isté nedostatky.

1.2 Európska komisia v spomenutom návrhu nevyhovuje žiadosti organizácií občianskej spoločnosti, ktoré by tento rok chceli venovať aktívnemu občianstvu, ani výzve Európskeho parlamentu, aby kládla osobitý dôraz na nové práva občanov vyplývajúce z nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy. EHSV nabáda, aby sa tento rok priblížil potrebám občanov, ak má byť skutočne úspešný, a odporúča pristúpiť k sérii dodatkov a špecifických zmien.

1.3 Budúce veľké výzvy, ktorým bude čeliť Európa a jej občania, si vyžadujú, aby sa pre tematický európsky rok stanovili priority. Nízka úroveň dôvery občanov Únie, ich skepticizmus voči právomoci ovplyvniť rozhodnutia EÚ, apatia a nedostatočné podieľanie sa na rozhodovacom procese ohrozujú prijímanie kvalitných rozhodnutí a dlhodobý rozvoj Únie a oslabujú jej ideovú náplň.

1.4 Hlavným cieľom tematického európskeho roka má byť aktívne a participatívne občianstvo. Spomínaný rok má podporiť zapojenie informovaného, aktívneho a začleneného občana do procesu európskej integrácie a do politického a sociálneho života. Európsky hospodársky a sociálny výbor odporúča upresniť právny základ európskeho roka a jeho názov formulovať takto: „Európsky rok aktívneho a participatívneho občianstva“.

1.5 Výbor pripomína, že pojem aktívne a participatívne občianstvo zahŕňa konsolidáciu základných demokratických hodnôt EÚ, diskusiu o rešpektovaní politických, ekonomických a sociálnych práv občanov, ich povinností a posilnenie pocitu spolupatričnosti k EÚ. Európsky rok musí klásť dôraz na rôznorodosť potrieb spoločnosti a boj proti diskriminácii a nerovnosti, pričom je potrebné venovať osobitnú pozornosť ženám a osobám so zdravotným postihnutím.

1.6 Správne orgány inštitúcií na európskej ako aj na vnútroštátnej úrovni musia začať čo najskôr pracovať na realizácii spomenutých cieľov. Tento proces musí vo všetkých štádiách rozhodovania a na všetkých úrovniach (miestnej, národnej, európskej) prebiehať v rámci intenzívneho dialógu s občianskou spoločnosťou.

1.7 Mobilita je v tejto súvislosti cieľom, aj keď nepriamym, ktorý si zaslúži podporu.

1.8 Finančný balík vyčlenený na európsky rok a jeho pridelovanie by sa mali preskúmať. Jeho výška by mala byť primeraná, nemenná a úmerná dôležitosti cieľa, vzhľadom na

(¹) COM(2011) 489 final – 2011/0217 (COD).

to, že demokratický deficit by sa napokon mohol ukázať ako veľmi nákladný. Znížené financovanie (z približne 17 miliárd EUR v roku 2010 na približne miliardu EUR v roku 2013) neumožňuje zaoberať sa dôležitými otázkami.

1.9 Európske organizácie a členovia sietí kontaktnej skupiny a ďalší partneri vytvorili s podporou EHSV spojenectvo na realizáciu tematického roka, ktoré je pripravené prevziať dôležitú úlohu pri realizácii projektu, ako aj pri vypracúvaní dodatočných odporúčaní, aby bolo možné pokračovať v osvedčených postupoch a zaručiť čo najlepšie spustenie a koordinovanie aktivít. Výbor sa zaväzuje rozvíjať a zrealizovať rozsiahly program zapojenia, transparentnosti a inovácie, ktorý by spoločnosti a inštitúciám EÚ názorne objasnil výhody plynúce zo záväzkov spoločenstva a ktorý by v určitom smere slúžil ako pilotný projekt pre ďalšie iniciatívy.

2. Kontext stanoviska

2.1 Rok 2013 je rokom 20. výročia ustanovenia pojmu „občianstvo Európskej únie“ Maastrichtskou zmluvou. Lisabonská zmluva (článok 10 ods. 3 a článok 11 Zmluvy o Európskej únii) udelila občianskej spoločnosti viacero nových práv: je potrebné zdôrazniť najmä povinnosť všetkých inštitúcií EÚ podporiť demokratickú účasť na rozhodovaní tak individuálne, ako aj na úrovni organizovanej občianskej spoločnosti⁽²⁾. Spoločnosť tieto práva v súčasnosti, žiaľ, vníma len vo veľmi malej miere.

2.2 Európska komisia sčasti odpovedala na výzvu Európskeho parlamentu tým, že navrhla, aby sa rok 2013 stal Európskym rokom občanov. Vo svojich návrhoch sa však zameriava na špecifické právne aspekty, ktoré pokrývajú len malú časť pojmu občianstvo. Európske občianstvo je jedným z najúčinnejších nástrojov na vytváranie spoločnej identity. Podľa článku 2 ZEÚ sú demokracia, sloboda, právny štát, rovnosť a ľudské práva základné hodnoty Európskej únie⁽³⁾. V aktuálnom období krízy a potenciálnych zmien sú mimoriadne dôležité pri posilňovaní demokratických procesov, občianskeho povedomia a pocitu príslušnosti k Európskej únii. V návrhu Komisie sa im, žiaľ, nevenuje dostatočná pozornosť.

⁽²⁾ ZEÚ Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010. Článok 10 ods. 3 ZEÚ, ktorý stanovuje, že: „Každý občan má právo zúčastňovať sa na demokratickom živote Únie. Rozhodnutia sa prijímajú podľa možnosti čo najotvorenejšie a čo najbližšie k občanovi k.“ Na druhej strane sa v článku 11 ZEÚ uvádza, že:

- „1. Inštitúcie dávajú primeraným spôsobom občanom a reprezentatívnym združeniam možnosť verejne vyjadrovať a vymieňať si názory na všetky oblasti činnosti Únie.
2. Inštitúcie udržiavajú otvorený, transparentný a pravidelný dialóg s reprezentatívnymi združeniami a občianskou spoločnosťou.
3. Európska komisia vedie rozsiahle konzultácie s dotknutými stranami s cieľom zabezpečiť súdržnosť a transparentnosť činností Únie.“

⁽³⁾ ZEÚ Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010.

2.3 Počas nedávneho prieskumu Eurobarometra iba 43 % opýtaných vedelo, čo znamená byť európskym občanom, a 32 % sa domnievalo, že sú dobre alebo veľmi dobre informovaní o svojich občianskych právach v EÚ⁽⁴⁾. V roku 2009 sa na voľbách do Európskeho parlamentu zúčastnilo iba 43 % občanov vo veku oprávňujúcim na účasť vo voľbách⁽⁵⁾, čo predstavuje oveľa nižšie percento zúčastnených ako počas vnútroštátnych volieb, na ktoré prišlo približne 67 % voličov⁽⁶⁾. Necelých 30 % občanov si myslí, že osobne môže ovplyvniť postup EÚ, a toto číslo stále klesá⁽⁷⁾. Podľa Eurobarometra z roku 2009 sa 37 % respondentov domnieva, že hlavnou prioritou pri zaručovaní práv občanov by malo byť zlepšenie dialógu medzi nimi a inštitúciami EÚ⁽⁸⁾. EHSV už vo svojich stále prekvapivo aktuálnych stanoviskách z rokov 1992 a 1993 spomína nutnosť zapojenia občanov, problémy legitimacy, občiansku výchovu, informovanie občanov a ich dôveru vo vlastné sily, odstraňovanie demokratického deficitu atď⁽⁹⁾.

2.4 Nedostatky európskych právnych predpisov, ich nedodržovanie a často kritizovaná chýbajúca ochota inštitúcií EÚ nadviazať skutočný dialóg sú pre Európsku úniu veľkými výzvami. Napríklad špeciálna štúdia, ktorú Eurobarometer uskutočnil v roku 2011, ukázala, že len necelá tretina občanov EÚ, dokonca možno aj menej, je celkovo alebo sčasti spokojná s účinnosťou administratívy EÚ, poskytovaním služieb a jej transparentnosťou; ostatní prejavili nespokojnosť najmä s posledným aspektom alebo na položenú otázku nemali žiaden názor⁽¹⁰⁾.

2.5 Tieto údaje poukazujú na priepasť, ktorá delí občanov od správnych orgánov EÚ, svedčia o nízkej zaangažovanosti na ich fungovaní⁽¹¹⁾ a u niektorých vyvolávajú pochybnosti v súvislosti s legitimitou ich rozhodnutí vo všeobecnosti alebo poukazujú na silný vplyv Európskej komisie na štáty zasiahnuté krízou. Dôsledkom toho je potom menej účinná, menej zjednotená a slabšia Európska únia. Na zodpovedanie týchto otázok by preto bolo vhodné využiť Európsky rok 2013 a s pomocou spoločnosti sa pokúsiť dosiahnuť citeľné zlepšenie a diskutovať o budúcom vývoji občianstva.

⁽⁴⁾ Eurobarometer Flash 294, publikovaný v októbri 2010.

⁽⁵⁾ COM(2010) 605 final.

⁽⁶⁾ Eurostat, účasť na vnútroštátnych parlamentných voľbách EÚ.

⁽⁷⁾ Štandardný Eurobarometer 75 publikovaný v auguste 2011.

⁽⁸⁾ Pozri Štandardný Eurobarometer 72, jeseň 2009, zv.2. V roku 2011 respondenti zo stanoveného zoznamu označili za najdôležitejšie priority: právo na slobodný pohyb a pobyt v Európskej únii (48 %), právo na dobrú správu vecí verejných inštitúciami EÚ (33 %), právo na podávanie sťažností európskemu ombudsmanovi (32 %), prístup k dokumentom inštitúcií EÚ (21 %), účasť na európskych voľbách, aj keď volič žije v inom členskom štáte (21 %), petičné právo pred Európskym parlamentom (20 %) a možnosť vypracovania právnych predpisov pomocou občianskej iniciatívy (19 %). Pozri: Špeciálny Eurobarometer/vlna75.1, publikovaný v apríli 2011.

⁽⁹⁾ Stanovisko Hospodárskeho a sociálneho výboru Viac demokracie pre Európu a jej inštitúcie; Zlepšovanie informovanosti občanov a sociálnych aktérov; úloha ombudsmana v Európskom parlamente, Ú. v. ES C 352/63, 30.12.1993.

⁽¹⁰⁾ Špeciálny Eurobarometer/vlna 75.1, publikovaný v apríli 2011.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 163.

3. Všeobecné pripomienky

Hlavný cieľ a názov európskeho roka

3.1 Cieľom EHSV je spojiť Európsky rok 2013 s témou občianstva. Domnieva sa, že spomenutý rok by mal byť zameraný na súlad politik EÚ s hodnotami, so záujmami a s potrebami občanov. Za cieľ by si mal hneď od začiatku určiť uvedomelú **účasť** všetkých občanov EÚ na rozhodovacom procese na všetkých úrovniach a na všetkých štádiách prijímania rozhodnutí, **aktívne občianstvo** v celom svojom rozsahu, ako aj **uvedomelosť a európsku spolupatričnosť**, mier, slobodu, právny štát, rovnosť, solidaritu a rešpektovanie ľudských práv.

3.2 EHSV navrhuje nazvať tematický rok takto: „**Európsky rok aktívneho a participatívneho občianstva**“⁽¹²⁾.

3.3 Aktuálny návrh rozhodnutia⁽¹³⁾ pripisuje prílišnú dôležitosť voľnému pohybu osôb a príslušným právam, ktoré majú občania k dispozícii v cezhraničnom kontexte. **Pomer pohybu občanov je stále nízky** a v niektorých krajinách, najmä v Rumunsku a Bulharsku, je mobilita značne sťažená, hoci tieto štáty spĺňajú schengenské kritériá. Navyše, rok 2006 už bol vyhlásený za Európsky rok mobility pracovníkov.

3.4 Aktuálny návrh Európskej komisie svojimi právnymi prvkami oslabuje občianstvo Európskej únie, aj keď obsahuje širší rozsah dôležitých stanovísk. **Občianstvo zahŕňa aj iné rozmery, najmä politické, občianske, ekonomické, sociálne**⁽¹⁴⁾, **ako aj kultúrne**.

Právne aspekty Európskeho roka

3.5 EHSV podporuje návrh vyjadrený v predloženej dokumente, ktorým by sa mal zlepšiť **diálogo a výmena informácií** medzi inštitúciami a občanmi EÚ, ale domnieva sa, že by hlavnú úlohu mali zohrávať **participatívna demokracia** a aktívne občianstvo. V tejto veci je vhodné uviesť plne do platnosti nové práva a povinnosti obsiahnuté v Lisabonskej zmluve⁽¹⁵⁾ a Európsky parlament vyzýva, aby sa na ne kládol dôraz v roku 2013⁽¹⁶⁾. Je potrebné bez ďalších prietahov na všetkých úrovniach zabezpečiť otvorený a transparentný dialóg medzi občanmi a správnymi orgánmi.

3.6 EHSV žiada, aby návrh rozhodnutia obsahoval jasné a presné odkazy na všetky ustanovenia týkajúce sa demokracie a účasti v Zmluve o Európskej únii (ZEÚ) a v Zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), predovšetkým na **článok 11 ZEÚ a článok 15 ZFEÚ**, ale aj na preambulu, články 1, 3 ods. 2, 6 a 10 ZEÚ⁽¹⁷⁾.

⁽¹²⁾ Štáty, ktoré pod pojmom občianstvo tradične rozumejú aktívne občianstvo, môžu používať skrátenú formuláciu.

⁽¹³⁾ COM(2011) 489 final – 2011/0217 (COD).

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 74.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 59.

⁽¹⁶⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. decembra 2010 (2009/2161(INI)).

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010.

Článok 1 druhý odsek ZEÚ stanovuje, že „táto zmluva predstavuje novú etapu v procese utvárania čoraz užšieho spojenectva medzi národmi Európy, v ktorom sa prijímajú rozhodnutia najotvorenejšie a čo najbližšie k občanovi“⁽¹⁸⁾.

3.7 Je potrebné **rozšíriť právny základ** tematického roka, aby sa spomenuté ciele mohli zrealizovať a premietnuť do všetkých aspektov občianstva a aby sa zaručilo fungovanie a rozvoj vo všetkých oblastiach politickej akcie.

3.8 EHSV zdôrazňuje, že **každý členský štát** má svoj podiel zodpovednosti na účasti spoločnosti na rozhodovacom procese EÚ, ako to naznačuje napr. rozhodnutie ústavného súdu Nemecka a pojem „zodpovednosť vo veci integrácie“, ktorý používa⁽¹⁹⁾.

3.9 EHSV vyzýva, aby sa kládol dôraz na **rovnosť občanov**, zovšeobecnený v článku 9 ZEÚ⁽²⁰⁾. Následne v rámci Európskeho roka 2013 vyzýva, aby sa pozornosť venovala skupinám diskriminovaných občanov. Bolo by vhodné prijať špecifické opatrenia, ktoré by všetkým občanom zaručili rovnocenné možnosti pri uplatňovaní participatívnych, ekonomických a sociálnych práv, ako aj pri uplatňovaní iných práv, a to bez ohľadu na pôvod, občianstvo, vek, osobitné potreby, zdravotný stav, stav majetku, náboženské presvedčenie, rodinnú situáciu alebo iné podobné súvislosti. Medzi mužmi a ženami musí byť zaručená úplná rovnoprávnosť⁽²¹⁾. Zvláštnu pozornosť by bolo vhodné venovať **boju proti ideológiám a radikálnym alebo antidemokratickým aktivitám**.

3.10 EHSV sa rovnako zameriava na **vonkajší rozmer** aktívneho občianstva. V procese realizácie európskeho roka bude výbor spolupracovať s krajinami susediacimi s EÚ. Výbor vyzýva EÚ, aby dôsledne rešpektovala svoje zásady a základné hodnoty v oblasti vonkajších vzťahov⁽²²⁾, aby posilňovala účasť civilnej spoločnosti pri vytváraní svojej vonkajšej politiky a aby začala pripravovať pôdu pre rok 2015, ktorý EHSV navrhol venovať rozvojovej spolupráci.

Voľný pohyb osôb

3.11 EHSV podľa vzoru Komisie podporuje voľný pohyb osôb ako nepriamu prioritu⁽²³⁾. Komisia vo svojom návrhu vyjadruje odhodlanosť **odstrániť známe pretrvávajúce**

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010.

⁽¹⁹⁾ BVerfG, 2 BvE 2/08, 30.6.2009.

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010.

⁽²¹⁾ Pozri najmä spis REX/307, spravodajkyňa: pani Sharma a Eurobaromètre flash 294 publikovaný v októbri 2010. Skupiny, ktoré významu pojmu „európske občianstvo“ rozumejú najmenej, sú ženy a fyzicky pracujúce osoby.

⁽²²⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 74.

⁽²³⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 14.

prekážky ⁽²⁴⁾, s cieľom všetkým občanom EÚ umožniť uplatňovať svoje práva slobodne a bez diskriminácie. Výbor zároveň žiada, aby sa pozornosť sústredila na **konkrétne a praktické opatrenia** s dlhodobými priaznivými účinkami. Tie by pozostávali predovšetkým z vytvárania alebo rozširovania programov a nástrojov na podporu, z vypracovania a uplatňovania nových právnych predpisov alebo z prísnejšej kontroly a stíhania osôb za porušovanie právnych predpisov EÚ.

3.12 V rámci Európskeho roka 2013 by sa zvláštna pozornosť mala venovať právu občanov využiť **pomoc diplomatického a konzulárneho zastúpenia** iných členských štátov pri svojom pobyte v tretej krajine.

3.13 EHSV poznamenáva, že by mobilitu osôb bolo vhodné preskúmať v súvislosti s **demografickým** vývojom a spoznať jej pozitívne účinky na **zamestnateľnosť a konkurencieschopnosť**. Pohyb obyvateľstva podporuje rozvoj aj používanie a rešpektovanie európskych právnych predpisov vo viacerých oblastiach, napr. pokiaľ ide o práva spotrebiteľov, voľný pohyb tovarov, služieb a kapitálu, zdravotnú starostlivosť, vzdelávanie, právo voliť a kandidovať vo voľbách do Európskeho parlamentu, pokiaľ sa volič nachádza v inom štáte EÚ, jazykové znalosti a interkultúrne a sociálne schopnosti, ako aj iné sociálne a ekonomické práva a záruky. Mobilita osôb zároveň znamená, že občania môžu využívať výhody jednotného trhu a podieľať sa na splňaní cieľov, ktoré sú v stratégii Európa 2020 vytýčené v oblasti rastu.

Organizačné aspekty Európskeho roka

3.14 Organizačná časť európskeho roka 2013 sa musí prispôbiť vyhlasovaným cieľom a hodnotám. Európsky hospodársky a sociálny výbor je naklonený tomu, aby bol **proces** plánovania a realizácie čo **najotvorenější**, aby sa na ňom zúčastnili všetci zainteresovaní aktéri na všetkých úrovniach a vo všetkých fázach, najmä Výbor regiónov, jeho vlastní členovia, zástupcovia organizácií občianskej spoločnosti (OOS), vrátane sociálnych partnerov, ako aj národné a miestne orgány verejnej správy.

3.15 EHSV kladie zvláštny dôraz na zosúladenie spolupráce a aktivít **so školami a s inštitúciami vysokoškolského vzdelávania**. Každý z členských štátov by si mal uvedomiť svoju rolu a vo svoj prospech zriadiť pedagogické programy týkajúce sa týchto úloh, ktoré by Európska komisia podporovala.

3.16 Na to, aby sa mohli uskutočniť konzultácie s občianskou spoločnosťou, by bolo vhodné vypracovať konkrétnu **metodológiu** a zbierku alebo príručku osvedčených postupov.

3.17 Vo veľkej miere treba využiť možnosti, ktoré ponúkajú **moderné technológie**, predovšetkým sociálne siete a iné médiá, ktorých obsah vytvárajú svojimi príspevkami používatelia; na internetových stránkach všetkých inštitúcií EÚ by sa mohli založiť konzultačné fóra.

3.18 Výbor ďalej vyzýva, aby sa zabezpečila transparentná a **účinná koordinácia** európskeho roka 2013 na všetkých úrovniach a medzi všetkými zúčastnenými aktérmi predovšetkým tým, že by sa pri vytváraní účinných mechanizmov na výmenu skúseností na národnej úrovni v maximálnej možnej miere využil potenciál riadiacich výborov.

3.19 EHSV na základe predchádzajúcich dobrých skúseností získaných počas uplynulých európskych rokov vyjadril podporu myšlienke vytvoriť **rozsiahlu a otvorenú koalíciu organizácií občianskej spoločnosti na podporu usporiadania tohto tematického roka**, zloženú z európskych organizácií a členov sietí kontaktnej skupiny EHSV a ďalších partnerských organizácií, a potvrdil svoju pripravenosť spolupracovať s touto koalíciou. EHSV má v úmysle zriadiť koordinačnú skupinu, ktorá by mu umožnila sledovať priebeh takéhoto roka a prispieť k jeho úspešnej realizácii. V záujme toho by sa tiež mala nadviazať úzka spolupráca medzi koalíciou občianskej spoločnosti a koordinačnou skupinou EHSV.

Výbor sa domnieva, že so svojimi partnermi na úrovni EÚ a členských štátov môže výrazným spôsobom prispieť v tomto smere vďaka získavaniu informácií, spolupráci a motivácii účastníkov občianskej spoločnosti, spoluzodpovedných za uvedenie tematického roka do činnosti. EHSV sa tiež naskytá príležitosť podeliť sa o svoje jedinečné know-how pri dosahovaní konsenzu občanov a v oblasti spolupráce.

3.20 EHSV vyzýva na vypracovanie špecifických opatrení a ich uvedenie do platnosti, s cieľom zaručiť **prepojenie medzi rôznymi tematickými rokmi a trvalosť výsledkov podujatí**. Výbor odporúča obsahovo spojiť plán európskych rokov 2010 až 2013 ⁽²⁵⁾ s ďalšími rokmi, predovšetkým s rokom 2014, ktorý navrhuje venovať téme rodiny.

3.21 Okrem informačných kampaní je potrebné pristúpiť k činom a podniknúť konkrétne a praktické kroky vypracované rozhodujúcimi činiteľmi v spolupráci so spoločnosťou. S cieľom úplne uviesť články 10 a 11 Zmluvy o Európskej únii do platnosti by sa mal vyvážiť a upraviť zoznam činností z článku 3 znenia návrhu podľa odporúčaní formulovaných v tomto stanovisku.

4. Konkrétne pripomienky

Zapojenie spoločnosti a legitimita rozhodnutí

4.1 Výbor usudzuje, že návrh vo svojej aktuálnej podobe nepodporuje pocit spolupatričnosti k EÚ. Nevytvára potrebný základ na to, aby sa v rámci európskeho roka dosiahli konkrétne výsledky, v oblasti zapojenia občanov, aby sa zmenšila priepasť medzi spoločnosťou a rozhodujúcimi činiteľmi, alebo aby sa výdatne zvýšila legitimita inštitúcií EÚ. Výbor v rámci tematického roka odporúča **zaviesť nový program na podporu a vybudovať mechanizmy, ako aj vypracovať a prijať právne akty** v tejto veci.

⁽²⁴⁾ COM(2010) 603 final.

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 106; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 149; Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 55.

4.2 Výbor zdôrazňuje najmä to, že Európska komisia by mala predložiť konkrétne návrhy, predovšetkým prostredníctvom bielej knihy o **úplnom uplatňovaní článkov 10 a 11 ZEÚ**. Zavedenie európskej občianskej iniciatívy (článok 11 ods. 4 Zmluvy o Európskej únii) a iných doterajších mechanizmov nepostačuje na zabezpečenie plného zapojenia spoločnosti. Je potrebné už odteraz začať debatu o rôznych možných spôsoboch ich doplnenia ⁽²⁶⁾.

4.3 Aby bolo rozhodovanie čo najotvorenejšie a najtransparentnejšie, je zároveň potrebné pracovať na **skompletizovaní existujúcich mechanizmov** dialógu a účasti, **zhromažďovaní osvedčené postupy** ⁽²⁷⁾ a zlepšovať spoluprácu medzi inštitúciami EÚ, európskou úrovňou a vnútroštátnymi inštitúciami zapojenými do otázok týkajúcich sa Únie, medzi nimi národné vlády a parlamenty, ako aj občiansku spoločnosť.

4.4 Výbor vyzýva členské štáty EÚ, aby nezávisle od tejto činnosti zlepšili aj mechanizmy účasti spoločnosti na **celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni** tým, že zapoja verejnosť do dialógu a stanoví konkrétne ukazovatele dosiahnutých výsledkov pre vytýčené ciele.

4.5 Výmena názorov by sa mala podporovať aj na európskej úrovni. Je potrebné dbať na to, aby každý občan dokázal pochopiť celý rozsah diskusných tém a aby vedel, kedy a akým spôsobom sa môže podieľať na rozhodovacom procese. Zároveň je potrebné posilniť a podporiť ⁽²⁸⁾ **európsky priestor médií**, pokiaľ ide o jeho realizáciu, ako aj oblasť vzdelávania ⁽²⁹⁾ a kultúry.

4.6 EHSV kladie dôraz na svoju úlohu spojovacieho článku medzi inštitúciami a občianskou spoločnosťou ⁽³⁰⁾. Pri príprave na otvorenie európskeho roku 2013 sa výbor rozhodol **rozvinúť a zrealizovať rozsiahly program účasti, transparentnosti a inovácie**, ktorý by spoločnosti a inštitúciami EÚ názorne objasnil výhody plynúce zo záväzkov spoločenstva a ktorý by v určitom smere slúžil ako pilotný projekt pre ďalšie iniciatívy.

Predchádzajúce stanoviská a hodnotenie tematického roka

4.7 EHSV vo svojich **predchádzajúcich stanoviskách** intenzívne a vytrvalo bránil hodnoty a ciele, na ktoré poukazuje v tomto stanovisku, najmä zapojenie informovaného občana, občiansku výchovu a ochranu a rozvoj práv všetkých občanov ⁽³¹⁾.

4.8 Výbor odporúča do plánu činnosti zahrnúť a inými prostriedkami podporiť aktivity v súvislosti s mobilitou, ktorú propagoval v **predchádzajúcich stanoviskách** a ktoré sa týkali najmä povzbudzovania mobility mládeže, posilňovania jej

⁽²⁶⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 74.

⁽²⁷⁾ Pozri aj konferencie OING, CONF/PLE(2009) CODE1, 2009.

⁽²⁸⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 163.

⁽²⁹⁾ Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 29.

⁽³⁰⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 59.

⁽³¹⁾ V tomto bode odkazujeme napr. na stanoviská EHSV spomenuté v tomto dokumente.

dostupnosti alebo mobility v oblasti vzdelávania a špecializovanej odbornej prípravy a vzdelávania, zlepšovania prístupu k celoživotnému vzdelávaniu, spúšťania **opatrení na odstránenie prekážok**, ktoré vytvárajú systémy vzdelávania, nedostatkov, pokiaľ ide o jazykové schopnosti, otázok zdravotnej starostlivosti, sociálneho zabezpečenia, prístupu k bývaniu alebo iných problematík ⁽³²⁾. EHSV zároveň odporúča zaoberať sa nepríjemnejšími stránkami súvisiacimi s mobilitou, ako sú odlúčenie rodín, riziko straty kultúry alebo socioekonomické efekty v domovskom regióne zainteresovaných osôb.

4.9 Je potrebné podporiť návrh, aby každý členský štát vypracoval príručku o uznávaných právach občanov iných krajín Európskej únie sídlacích na jeho území, a mal povinnosť poskytnúť im dostupnejšie informačné zdroje ⁽³³⁾. Všetky body v stanovisku výboru na tému aktívneho občianstva si rovnako zaslúžia podporu ⁽³⁴⁾.

4.10 Výbor sa pripája k myšlienke **správy o monitorovaní občianstva v EÚ**, ako aj k návrhu vypracovať akčný plán, ktorým by sa odstraňovali prekážky zabráňujúce občanom uplatniť si svoje práva. V tejto súvislosti navrhuje, aby sa účasť občanov označila za najvyššiu prioritu. Domnieva sa, že takáto iniciatíva bude mať za následok zvýšenie informovanosti a účasti občanov na európskych parlamentných voľbách na jar 2014, ako aj neskôr.

4.11 Výbor upozorňuje na **chýbajúcu súdržnosť politik**, ktoré rozvíja Európska komisia. Na jednej strane sa zdôrazňuje ochota zamerať sa na mobilitu, ale na druhej strane sa ráta s tým, že nové rozpočtové obdobie prinesie výrazné zmeny programu Mládež v pohybe, čo môže mať za následok diametrálne odlišný efekt a u mladých ľudí vyvolať oslabenie pocitu spolupatričnosti k Európskej únii a európskeho a občianskeho zmýšľania.

4.12 Výbor súhlasí, aby sa výsledok európskeho roka 2013 **detailne posúdil** a aby sa názory občanov počas jeho trvania zhromažďovali a preštudovali. Tieto závery budú potrebné v budúcom rozvoji politik EÚ týkajúcich sa problematiky občianstva. EHSV počíta s možnosťou vypracovať **stanovisko**, ktoré by obsahovalo konkrétne ukazovatele a usmernenia pre budúcu činnosť v tejto oblasti.

Inštitucionálny rámec

4.13 Výbor vyhlasuje, že čo sa týka plánovania a spustenia európskeho roka, preskúma možnosť vytvorenia špeciálnej medziskupiny Európskeho parlamentu a EHSV, ktorá by podporovala medziinštitucionálnu spoluprácu.

⁽³²⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, 14.

⁽³³⁾ „Európske občianstvo – cezhraničná mobilita, kompletná správa, štúdia, dielo: TNS Qual+, august 2010“.

⁽³⁴⁾ Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 29.

4.14 V rámci príprav európskeho roka 2013 EHSV odporúča útvarom Komisie, ktoré sú poverené otázkami v súvislosti so zapojením občianskej spoločnosti a jej posilňovania, aby zaistili vhodné prostriedky a tiež rozšírili jej rozsah pôsobnosti a posilnili jej význam a koordináciu. Výbor požaduje zohľadniť dobrovoľníctvo a sústrediť sa na jeho podporu a koordináciu.

4.15 Vzhľadom na nedostatočnú transparentnosť a účinnosť sa ako diskutabilné ukázalo zvláštne naliehanie na informačné zdroje ako Europe Direct, portál Votre Europe alebo Solvit. Europeana a EURES môžu byť rovnako na zozname. Predsa však môže mať konanie EÚ len nepriamu úlohu, pretože dôraz sa kladie predovšetkým na organizovanú občiansku spoločnosť. **Informácia však má zaujať verejnosť**, ktorej je určená, moderným a novátorským vysielaním vrátane uchýlenia sa k sociálnym médiám a iným mechanizmom.

Finančné aspekty

4.16 Výbor odporúča vyčleniť na európsky rok 2013 **dostačujúci a adekvátny rozpočet**. Súčasná predpokladaná suma 1 milión EUR nestačí na zrealizovanie takých dôležitých cieľov. Európsky rok 2011 mal k dispozícii rozpočet približne 11 miliónov EUR⁽³⁵⁾ vrátane prípravných prác z roku 2010, zatiaľ čo európsky rok 2010 dosiahol rozpočet 17 miliónov EUR⁽³⁶⁾. Okrem toho by sa mali na európsky rok 2013 prideliť prostriedky z rozpočtových položiek programu Generálneho riaditeľstva pre komunikáciu; nejde o doplnkové financovanie⁽³⁷⁾. Žiaľ, z tejto sumy nie sú na spolufinancovanie iniciatív občanov alebo organizácie občianskej spoločnosti určené žiadne prostriedky⁽³⁸⁾. Výbor zastáva názor, že 0,2 eurocenta, ktoré sú v priemere určené na každého občana EÚ, nie je dostačujúca suma, ktorou by sa konkretizovali požadované opatrenia v tomto stanovisku, aj keď nie všetky činnosti a iniciatívy si vyžadujú vysoké prostriedky. V každom prípade by sa mala venovať zvláštna pozornosť aktivitám, ktoré nedisponujú dostatočným množstvom finančných prostriedkov.

4.17 Výbor vyhlasuje, že zrušenie ustanovenia, podľa ktorého sa z financovania „na základe existujúcich rámcových zmlúv stane vo všeobecnosti forma **nepriameho nákupu majetku a služieb**“⁽³⁹⁾, pretože vedie k veľkým výdavkom na kampane, ktoré zostávajú spoločnosti na udržiavanie verejných vzťahov, nie sú trvalé, a dokonca môžu mať negatívny vplyv a vo viacerých členských štátoch nedosahujú žiaden úspech, pretože sa všetky na seba podobajú. Bolo by vhodné, aby organizácie občianskej spoločnosti na vnútroštátnej a miestnej úrovni boli čo najviac financované, pretože ony sú hlavnými protagonistami európskeho roka. Jedným zo spôsobov, ako k tomu dospieť, by mohlo byť poskytnutie fondov prostredníctvom zástupcov Európskej komisie a členských štátov.

4.18 Do úvahy by sa mali zobrať výsledky európskeho roka 2013 a z nich vyplývajúce poučenie, aby sa do budúcich finančných programov ako Európa pre občanov a iných rátať s **finančnými nástrojmi**. Zároveň by sa o možnostiach finančných súťaží mali poskytnúť rozsiahle informácie, pretože nimi by sa podporovalo občianstvo EÚ⁽⁴⁰⁾, zaručila by sa primeraná úroveň financovania cieľov, obnovil by program subvencií na podporu zapojenia alebo by sa zriadil štruktúrovaný dialóg týkajúci sa európskych otázok na úrovni členských štátov alebo Európskej únie. Takáto činnosť by bola pokračovaním starších programov, ktorých cieľom bolo povzbudiť aktívnu účasť občanov EÚ a ich pocit príslušnosti k nej⁽⁴¹⁾. Aby sa spolufinancovanie projektov sčasti pokrylo, je potrebné využiť prácu dobrovoľníkov.

4.19 Výbor odporúča prijať **novátorský postup v plánovaní**, spravovaní a použití **finančných prostriedkov** tak na úrovni EÚ, ako aj na iných úrovniach, najmä v oblasti občianskej účasti na pridelovaní vopred naplánovaného rozpočtu pre Európsky rok.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽³⁵⁾ Európsky rok dobrovoľníckej činnosti 2011.

⁽³⁶⁾ Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 55.

⁽³⁷⁾ COM(2011) 0489 final – 2011/0217 (COD).

⁽³⁸⁾ Kontaktná skupina EHSV: Európske občianstvo sa neredukuje na práva! Otvorený list európskym poslancom – Návrh Komisie nazvať rok 2013 Európskym rokom občanov.

⁽³⁹⁾ COM(2011) 0489 final – 2011/0217 (COD).

⁽⁴⁰⁾ COM(2010) 603 final.

⁽⁴¹⁾ Správa o dosiahnutom pokroku na ceste k skutočnému občianstvu EÚ v rokoch 2007 - 2010, COM(2010) 602 final, Brusel 27. októbra 2010.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Podpora rastu a zamestnanosti – program modernizácie európskych systémov vysokoškolského vzdelávania“

COM(2011) 567 final

(2012/C 181/25)

Spravodajca: **Joost VAN IERSEL**

Pomocný spravodajca: **Juraj STERN**

Európska komisia sa 20. septembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Podpora rastu a zamestnanosti – program modernizácie európskych systémov vysokoškolského vzdelávania“

COM(2011) 567 final.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 29. februára 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 100 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko.

1. Závery

1.1 Správne navrhnuté vysokoškolské vzdelávanie má rozhodujúci význam pre hospodársku a intelektuálnu budúcnosť Európy, pretože posilňuje základy sociálnej a ekonomickej výkonnosti, zlepšuje životné a pracovné podmienky pre budúce generácie a je nenahraditeľné z hľadiska formovania budúcich hodnôt európskej spoločnosti.

1.2 EHSV do značnej miery súhlasí s analýzou Európskej komisie, ako aj s návrhmi a odporúčaniami Európskej komisie a Rady ⁽¹⁾, ktoré sa majú uplatňovať v nadchádzajúcich rokoch a z ktorých mnohé nadväzujú na stanovisko EHSV „Univerzity pre Európu“ z roku 2009 ⁽²⁾. EHSV zdôrazňuje, že program EÚ sa musí doplniť, a očakáva od Rady viac ambícií.

1.3 Napriek silnejúcemu povedomiu a zblížovaniu názorov treba prejsť ešte dlhú cestu. Navrhované zlepšenia sa často len s neochotou zavádzajú do praxe. Oprávnené záujmy, (mierny) protekcionizmus a ešte stále široká rôznorodosť a rozdrobenosť vysokoškolského prostredia – napriek bolonskému procesu – bránia rýchlym úpravám. Ani zďaleka pritom nejde iba o technickú záležitosť, keďže úpravy často zahŕňajú revíziu existujúcich štruktúr, ako aj nové vymedzenie povinnosti, metód, programov a zamerania. Tieto prvky si v procese modernizácie vyžadujú permanentnú pozornosť a dôslednejší a detailnejší prístup.

1.4 Skutočná rozmanitosť vysokoškolského vzdelávania je, samozrejme, potrebná. Popri tradičných univerzitách s výučbou

a výskumom by mali existovať iné typy vysokoškolského vzdelávania, ako sú inštitúcie vyššieho odborného vzdelávania, vzdelávanie s dôrazom na región – vrátane cezhraničného – a inštitúcie s obmedzeným počtom predmetov. Vo všeobecnosti je potrebná inteligentná špecializácia a jasné vymedzenie profilov. Podľa EHSV sú nevyhnutné skutočné synergie medzi rôznymi typmi vzdelávania a pružné formy učenia na všetkých stupňoch vzdelávania.

1.5 Stratégia Európa 2020 by sa mala plne uplatňovať, a to tak z hľadiska obsahu, ako i z hľadiska organizácie. Európska komisia, Rada, členské štáty a vysoké školy by si mali rozdeliť povinnosti a mali by skutočne postupovať koordinovane. Stratégia Európa 2020 zahŕňa prepojenie medzi vysokoškolským vzdelávaním a hlavnými iniciatívami, ako sú Únia inovácií, Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta a Mládež v pohybe. Systémy a politika vysokoškolského vzdelávania by mali byť súčasťou osobitných odporúčaní pre jednotlivé krajiny v rámci semestra.

1.6 Nezávislosť ⁽³⁾, zodpovednosť a transparentnosť inštitúcií sú kľúčom k naplneniu ich poslania a lepšiemu zhodnoteniu vynaložených prostriedkov. Sú rozhodujúce aj v úsilí postaviť vysokoškolské vzdelávanie do centra tvorby pracovných miest, zamestnateľnosti a inovácie. (Národné) programy by mali zabezpečiť profesionalizáciu riadenia, aktualizáciu študijných plánov, školenia, zaručiť kvalitu výučby a výskumu, špecializáciu, ako aj medzinárodnú atraktivnosť. Osobitnú pozornosť si vyžaduje podnikateľský duch na univerzitách.

⁽¹⁾ Závety Rady z 28. – 29. novembra 2011 o programe modernizácie.
⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010. s. 48 – 55.

⁽³⁾ Pozri najnovšiu analýzu *University Autonomy in Europe II - the Scoreboard*, European University Association, 2011, *There is still a world to win* (Nezávislosť univerzít v Európe II – hodnotiaci tabuľka, Európske združenie univerzít, 2011, Svet ešte nie je stratený).

1.7 Finančné prostriedky sú životne dôležité. Skutočnosť, že na vysokoškolské vzdelávanie sa nevyčleňujú dostatočné prostriedky a v dôsledku rozpočtových obmedzení sa vyvíja ďalší tlak na verejné financie, je znepokojujúca a pre stratégiu Európa 2020 a postavenie Európy vo svete kontraproduktívna. Na vysokoškolské vzdelávanie by sa mali vyčleniť dostatočné finančné prostriedky, bez ohľadu na zdroje financovania. Osvedčené postupy by sa mali šíriť ďalej.

1.8 Počet študentov neustále rapídne narastá. Je nevyhnutné zaručiť rovnosť príležitostí pre obe pohlavia vo všetkých oblastiach a na všetkých stupňoch. Dynamika hospodárstva a spoločnosti si vo všeobecnosti vyžaduje ničím nehatený prístup a uspokojivú kvalitu. Zavedenie (alebo zvýšenie) školného na vnútroštátnej úrovni by malo byť sprevádzané podporným systémom štipendií a pôžičiek, ako aj zárukami z hľadiska dostupnosti.

1.9 Potrebujeme viac študentov a odborných a výskumných pracovníkov s technickým zameraním. Je nevyhnutné zatriktívniť technické vzdelávanie. Prínos sociálnych partnerov a analýzy trhu práce musia byť dobre premyslené. Podnikom - bez ohľadu na ich veľkosť - by sa mala poskytnúť možnosť podstatnou mierou prispieť k študijným plánom, odbornej príprave a podpore podnikateľského ducha.

1.10 Univerzity a podniky by mali, so zreteľom na svoju nezávislosť a úlohy, ktoré im prislúchajú, spolupracovať na vytváraní strategických programov v oblasti inovácií. Interakcia medzi vysokoškolským vzdelávaním a firmami je obvyčajne veľkým prínosom pre výskum, prenos poznatkov, rozvoj prenosných zručností, ako aj rozvoj koncepcií. Osvedčené postupy by sa mali šíriť ďalej.

1.11 Potreba zaviesť systém hodnotenia a posudzovania kvality je nedocenená z hľadiska zhodnotenia vynaložených prostriedkov a v záujme úspešnej medzinárodnej mobility. EHSV víta spustenie starostlivo navrhnutého nástroja U-Multirank. Okrem tohto „mapovania“ sa musia zlepšiť aj ďalšie podmienky pre mobilitu študentov a výskumných pracovníkov, ako aj internacionalizácia.

1.12 Zbližovanie systémov vysokoškolského vzdelávania pozitívne vplýva na podmienky cezhraničnej mobility študentov a výskumných pracovníkov, čo je prospešné pre výsledky jednotlivcov, ako aj pre európsky trh práce a európsku integráciu. Program Erasmus by mal obsahovať pilotný „semester mobility“.

1.13 EHSV rozhodne podporuje myšlienku prepojiť program modernizácie s programami Horizont 2020 a Erasmus pre všetkých a so štrukturálnymi fondmi.

2. Úvod

2.1 Vzdelávanie na všetkých stupňoch je najvyššou prioritou. Vďaka „subsidiarite“ sa vysokoškolské vzdelávanie v Európe rozvíja na národnej úrovni. V Lisabonskej zmluve sa ako oblasti, v ktorých sa môžu prijímať opatrenia na úrovni EÚ, uvádzajú len odborné vzdelávanie a rekvalifikácia⁽⁴⁾.

2.2 Konferencia v Bologni v roku 1999 bola prvým rozhodujúcim prelomom, ktorý viedol k vytvoreniu celoeurópskeho systému bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia. Bolonská dohoda prispela k zblíženiu systémov vysokoškolského vzdelávania v Európe.

2.3 EÚ medzitým odštartovala úspešné medzinárodné programy pre študentov a výskumníkov ako Erasmus, Erasmus Mundus, akcie Marie Curie a iné. Vďaka rámcovým programom systematicky podporovala cezhraničné výskumné projekty.

2.4 V rámci univerzít a medzi nimi prebieha proces reforiem a rozvíjajú sa iniciatívy zdola. Na základe takýchto iniciatív sa vytvárajú zoskupenia podobne orientovaných univerzít, ako napríklad Liga európskych výskumných univerzít, Coimbra Group a iné, ktoré podporujú špecializáciu v rôznych oblastiach, ako je výskum alebo sociálne vedy.

2.5 EHSV v roku 2009 konštatoval, že „súčasný systém univerzitného vzdelávania je nevyhovujúci a nedostatočne rozvíja veľký potenciál univerzít“⁽⁵⁾. Tento názor zastáva aj Komisia vo svojom programe modernizácie⁽⁶⁾. Rada vo svojich záveroch konštatuje, že „kvalita vzdelávania a výskumu je hlavnou hybnou silou“ modernizácie a „posilnenie vedomostného trojuholníka, ktorý tvorí vzdelávanie, výskum a inovácia“ je „hlavným predpokladom toho, aby vysokoškolské vzdelávanie prispievalo k pracovným miestam a rastu“⁽⁷⁾.

2.6 Modernizácia vysokoškolského vzdelávania sa musí uskutočniť vo veľmi rôznorodom prostredí v odlišných národných a regionálnych sociálno-ekonomických podmienkach. Tradičné univerzity a iné typy ustanovizní majú špecifické poslanie. Model tradičnej univerzity zahŕňa tak vzdelávanie a výučbu, ako aj výskum.

2.7 V úsilí o udržateľnú sociálnu a hospodársku obnovu je nevyhnutné uskutočniť rozhodné kroky na zvýšenie kvality vysokoškolského vzdelávania.

2.8 Okrem mnohých analýz zameraných na potrebné reformy pracovný dokument priložený k oznámeniu⁽⁸⁾ sumarizuje výsledky dosiahnuté v členských štátoch pri podpore modernizácie. Treba však ešte prekonať značné rozdiely pretrvávajúce v dôležitých oblastiach:

— hospodárska produktivita jednotlivých krajín – úroveň dosiahnutého vysokoškolského vzdelania a hospodársky výkon na osobu,

— kvalifikácie z hľadiska zamestnateľnosti,

⁽⁴⁾ Hlava XII, Všeobecné a odborné vzdelávanie, mládež a šport, články 165 a 166.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 48 – 55, bod 1.1.

⁽⁶⁾ COM(2011) 567 final, s. 2.

⁽⁷⁾ Závery Rady o modernizácii vysokoškolského vzdelávania, 28. – 29. novembra 2011.

⁽⁸⁾ SEC(2011) 1063 final, s. 48.

- rozdiely, pokiaľ ide o plnenie stanoveného cieľa, aby 40 % obyvateľov v EÚ malo vysokoškolské vzdelanie (napriek tomu, že počet poslucháčov vysokých škôl v celej Európe výrazne stúpa),
- rôzny objem investícií do vysokoškolského vzdelávania, rozdiely vo financovaní, rôzny stupeň rozvoja vysokoškolského vzdelávania financovaného z verejných a súkromných zdrojov,
- pretrvávajúce rozdiely vo finančnej a inštitucionálnej autonómnosti a zodpovednosti, napriek „rozsiahlym a ďalekosiahlym reformám v oblasti riadenia vysokoškolského vzdelávania“.

2.9 Komisia vo svojej súhrnnej analýze poukazuje aj na zmeny, ku ktorým dochádza, ako sú najmä rozvoj znalostného trojuholníka na celom kontinente, užšie vzťahy medzi univerzitami a podnikovou sférou, zameranie na aktivity, ktoré si vyžadujú ovládanie najnovších poznatkov, napr. VaV, marketing a predaj, riadenie reťazca tvorby hodnôt a finančné služby, služby vo všeobecnosti, IKT, nedostatočne zastúpené skupiny spoločnosti, zmeny v zastúpení mužov a žien (z celkového počtu študentov na stupni, ktorý predchádza doktorandskému štúdiu, tvoria v Európe viac než polovicu ženy, hoci pri doktorandskom štúdiu prevláda opačný trend) a ohromujúca cezhraničná vzdelávacia mobilita na európskej i celosvetovej úrovni.

2.10 EHSV sa zasaďuje za to, aby sa podrobnejšie rozpracovali existujúce správy jednotlivých krajín, analýzy a odporúčania, súbežne so systematickým používaním metodológie prispôbenej jednotlivým krajinám, ktorá sa využíva v správach o pokroku dosiahnutom v bolonskom procese, a s podrobných štúdiami OECD o vysokoškolskom vzdelávaní a hodnotení kvality. Osobitný prístup k jednotlivým krajinám bude zdrojom „osvedčených postupov“.

2.11 EHSV konštatuje, že v tejto prevažne všeobecnej analýze sa nevenuje pozornosť niektorým dôležitým otázkam, ako je politické zasahovanie do vysokoškolského vzdelávania na národnej a regionálnej úrovni, spôsob, akým sa presadzuje v členských štátoch potreba zvýšiť počet študentov a zlepšiť kvalitu vzdelávania, prístup zodpovedných orgánov k špecifickým požiadavkám profesorov, učiteľov, výskumníkov a študentov, vzájomné vzťahy medzi rôznymi stupňami vysokoškolského vzdelávania v členských štátoch, vytvorenie spoločného základu pre vzdelávanie a výskum na univerzitách a nakoniec, ale o to dôležitejšie, spoľahlivé štatistické údaje.

2.12 Komisia a Rada dôrazne poukazujú na vzťah medzi vysokoškolským vzdelávaním a hospodárstvom. Zdravotníckymi fakultami, sociálnymi vedami a humanitnými odborníkmi sa osobitne nezaobierajú. Je to pochopiteľné, keďže najmä teraz, v čase krízy, je potrebné konkrétne zameranie. Na druhej strane, keďže cieľom akéhokoľvek vzdelávania je optimálny vzťah medzi vzdelaním a prácou, je nanajvýš potrebné zaoberať sa tým, ako by mali k modernizácii pristupovať fakulty a akadémie, ktoré nie sú úzko spojené s hospodárstvom.

2.13 Keďže nové, finančne efektívne diagnostické a terapeutické technológie si vyžadujú nákladné, kapitálovo náročné praktické zaškolenie, vysoko kvalitné vzdelanie a celoživotné vzdelávanie, mali by priemyselné podniky a zdravotnícke fakulty navzájom spolupracovať. Zníži sa tým počet úmrtí a zdravotných postihnutí.

3. Stratégia Európa 2020 a vysokoškolské vzdelávanie

3.1 V roku 2009 EHSV uviedol, že Lisabonská stratégia a európske vysokoškolské vzdelávanie sú potenciálne hlavné katalyzátory procesu modernizácie. V tom istom duchu Komisia správne spája univerzity s cieľmi a úlohami stratégie Európa 2020.

3.2 Rozhodujúca inovácia, ktorú priniesla stratégia Európa 2020 sa týka „riadenia“: užšia koordinácia v rámci Európskej komisie a medzi členskými štátmi a EÚ, a to aj v oblastiach, ktoré zmluva nezahŕňa alebo ich zahŕňa len čiastočne.

3.3 Pre vysokoškolské vzdelávanie majú obrovský význam hlavné iniciatívy, obzvlášť Priemyselná politika, Únia inovácií, Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta a Mládež v pohybe.

3.4 Posilnenie monitorovacej úlohy Komisie, vrátane vydávania špecifických odporúčaní adresovaných jednotlivým štátom v rámci semestra, by malo podporiť potrebné reformy na univerzitách.

3.5 Program modernizácie vysokoškolského vzdelávania musí v plnej miere zohľadňovať stratégiu Európa 2020. EHSV oceňuje, že v strategickom programe Komisie sa vzdelávaniu pripisuje kľúčová úloha v rámci stratégie Európa 2020 a že sa v ňom táto stratégia spomína.

3.6 EHSV sa domnieva, že vzťah medzi stratégiou Európa 2020 a vysokoškolským vzdelávaním sa dá stručne charakterizovať takto:

- stratégia Európa 2020 spája vysokoškolské vzdelávanie s inováciou, priemyselnou politikou a mobilitou,
- vytvára dodatočnú bázu pre výmenu názorov a spoluprácu medzi Komisiou a členskými štátmi, medzi jednotlivými členskými štátmi a medzi vzdelávacími inštitúciami,
- na národnej úrovni vytvára nové podnety na modernizáciu,
- rozvoj vysokoškolského vzdelávania musí byť súčasťou špecifických odporúčaní pre jednotlivé členské štáty v rámci výročného semestra,
- vďaka stratégii Európa 2020 sa vytvoria nové fóra pre spoluprácu a rozšíria plodné cezhraničné kontakty,
- spojenie s priemyselnou politikou a inováciou si vyžaduje intenzívnejšie konzultácie so súkromným sektorom. Konzultácie s MSP a mikropodnikmi sú stále podceňované. EHSV trvá na tom, že vysoké školy, vlády a Komisia by sa mali skutočne zaviazat, že praktické skúsenosti týchto podnikov budú využívať pri navrhovaní programov a študijných plánov.

3.7 Komisia rozlišuje medzi kľúčovými oblasťami, ktorými sa budú zaoberať výlučne členské štáty (a vzdelávacie inštitúcie), a špecifickými oblasťami pre EÚ. EHSV uprednostňuje myšlienku „spoločnej zodpovednosti“ členských štátov a Komisie v rámci stratégie Európa 2020.

4. Oblasti, ktorými sa majú zaoberať členské štáty, Rada a inštitúcie vysokoškolského vzdelávania

4.1 Určenie kľúčových oblastí v členských štátoch by malo viesť k cieľovým opatreniam. Vyžaduje si to väčší impulz. Rada by mala v súvislosti s návrhom Komisie stanoviť priority, ktorých implementáciu na národnej úrovni by potom Komisia monitorovala.

4.2 Osobitný dôraz treba klásť na „pružnejšie systémy spravovania a financovania, v rámci ktorých sú v rovnováhe väčšia autonómnosť vzdelávacích inštitúcií a ich zodpovednosť voči všetkým zainteresovaným stranám“, čo vedie k špecializácii, dosahovaniu dobrých výsledkov v oblasti vzdelávania a výskumu a k diverzifikácii⁽⁹⁾.

4.3 Ako EHSV uviedol v roku 2009, adekvátny rámec a nezávislosť majú rozhodujúci význam⁽¹⁰⁾. Napriek tomu, že za organizáciu, vrátane nezávislosti a financovania, zodpovedajú hlavne členské štáty, EHSV sa domnieva, že medzi členskými štátmi a na pôde Rady by sa malo diskutovať o týchto aspektoch, keďže značne ovplyvňujú prínos pre učiteľov a študentov.

4.4 EHSV súhlasí s politickými cieľmi stanovenými v tabuľke s kľúčovými oblasťami politiky v bode 2.5 programu modernizácie. Tieto ciele nemožno ani zďaleka považovať za technické úpravy. Do veľkej miery totiž súvisia s vnútroštátnym politickým prostredím. V prvom rade by mali byť určené skôr vládam než na vysokým školám. Politická vytrvalosť, právne predpisy a úpravy, o ktorých treba diskutovať so všetkými zúčastnenými stranami, sú nevyhnutné.

4.5 Okrem toho by bolo treba nabádať vlády a inštitúcie, aby porovnali výhody väčšej autonómnosti v medzinárodnom kontexte.

4.6 Na rozdiel od bežnej praxe, ktorej súčasťou bola aj úspešná „masovosť“ vysokoškolského vzdelávania⁽¹¹⁾, sa v súlade s prebiehajúcou diskusiou o vysokoškolskom vzdelávaní treba viac zamerať na inteligentnú špecializáciu, rôznorodosť strategických rozhodnutí a rozvoj centier excelentnosti. Inšpiráciu môžu byť úspešné príklady z členských štátov.

4.7 EHSV uznáva, že takéto ciele by mohli priniesť výrazné zmeny v postoji členských štátov k vzdelávaniu. Túto otázku by však, spolu s plánmi a harmonogramami, mala prerokovať Rada.

4.8 V čase súčasnej krízy jasne vidno spojitosť medzi modernizáciou vzdelávania a hospodárstvom. Tento proces by však mal byť širší. EHSV takisto poukazuje na to, že sú potrebné moderné normy, pokiaľ ide o profesionalizáciu, študijné plány, diplomy a mobilitu v oblasti spoločenských a humanitných

vied, ktoré sú dôležité pre európsky intelektuálny život, európske hodnoty a identitu. Okrem toho dobre spravované zdravotnícke fakulty a spoločenskovedné a humanitné odbory takisto pomáhajú posilniť hospodárstvo.

4.9 EHSV podporuje užšie vzťahy medzi vysokoškolským vzdelávaním a podnikovou sférou. Súhlasí s názorom, že užšie, účinnejšie vzťahy medzi vzdelávaním, výskumom a podnikovou sférou budú spolu s posunom k „otvorenej inovácii“ kľúčovými prvkami znalostného trojuholníka.

4.10 EHSV preto v prípade inštitúcií, ktoré sú priamo alebo nepriamo späté s ekonomikou, podporuje partnerstvá s rôznymi typmi podnikov ako „jednu z kľúčových činností inštitúcií vysokoškolského vzdelávania“⁽¹²⁾. Mal by sa klásť dôraz na podnikateľské, tvorivé a inovačné schopnosti študentov, ako aj na interaktívne študijné prostredie a infraštruktúru umožňujúcu prenos poznatkov. Okrem toho by sa mala podporiť myšlienka podnikateľského ducha na univerzitách.

4.11 Je nevyhnutné vytvoriť podmienky na to, aby študenti mohli bez problémov prejsť z jedného typu vzdelávacej inštitúcie na iný, vrátane prechodu z postsekundárneho odborného vzdelávania a prípravy na vysokoškolské, s cieľom zvýšiť si kvalifikáciu⁽¹³⁾. Takéto podmienky sú nanajvýš užitočné aj pre celoživotné vzdelávanie.

4.12 Osobitnú pozornosť si zasluhuje regionálny rozvoj. V mnohých regiónoch, najmä v metropolitných oblastiach, má prepojenie medzi vysokoškolským vzdelávaním, trhom práce, výskumom, inováciou a podnikmi rozhodujúci význam. Tieto regióny si postupne vytvárajú nadnárodnú, a niekedy dokonca celosvetovú, špecializáciu. Systematické zapájanie vysokoškolského vzdelávania je zvyčajne katalyzátorom miestneho a regionálneho rozvoja a posilňuje hospodársku odolnosť. Treba nabádať celoštátne orgány, aby podnecovali takéto regionálne postupy⁽¹⁴⁾.

4.13 EHSV zdôrazňuje význam cezhraničnej regionálnej spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Zoskupenia EZÚS môžu zabezpečiť podporu pre susediace regióny, ako aj pre regióny s podobnou hospodárskou štruktúrou⁽¹⁵⁾.

4.14 Dôležitou otázkou je financovanie. Kríza zasiahla aj verejné financovanie vysokoškolského vzdelávania. Vo všeobecnosti hrozí, že na vysokoškolské vzdelávanie naďalej štruktúralne nebude dosť finančných prostriedkov. Celkové výdavky predstavujú 1,2 % HDP, zatiaľ čo v USA je to 2,9 % HDP a v Japonsku 1,5 % HDP. Okrem toho v porovnaní s USA a Japonskom sú súkromné výdavky veľmi nízke. Krajiny BRIC takisto

⁽⁹⁾ COM(2011) 567 final, s. 9, Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 48 – 55, bod 1.4.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 48 – 55, body 1.4, 3.5.1 a 3.5.2.

⁽¹¹⁾ V rozpätí rokov 2000 – 2009 sa počet študentov vysokých škôl v EÚ zvýšil o 22,3 % na viac ako 19,4 milióna (pracovný dokument útvarov Komisie o vývoji v európskych systémoch vysokoškolského vzdelávania, SEC(2011) 1063 final, s. 16). To však nevypovedá nič o kvalite nadobudnutých kvalifikácií.

⁽¹²⁾ COM(2011) 567 final, s. 8. Pozri tiež závery Rady z 28. - 29. novembra 2011, ktoré zdôrazňujú partnerstvá a spoluprácu s podnikovou sférou a inými súkromnými a verejnými subjektmi.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 1, ktoré vyzýva Komisiu, aby spojila bolonský a kodanský proces do integrovaného prístupu, a Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 11.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 7.

⁽¹⁵⁾ Tamže, body 5.7 a 5.8.

dosahujú značný pokrok. EHSV konštatuje, že predchádzajúci cieľ EÚ vyčleniť 2 % HDP na vysokoškolské vzdelávanie nebol v stratégii Európa 2020 zohľadnený.

4.15 Požadované finančné prostriedky a ciele, ako je ponuka kvalitných absolventov vysokých škôl, profesionalizácia manažmentu a kvalita primeraná cene, by mali podporovať stratégiu Európa 2020.

4.16 V rámci členských štátov existuje množstvo rôznych spôsobov financovania. Niektoré krajiny sú na tom oveľa lepšie než iné. Keďže medzi výsledkami vysokoškolského vzdelávania a zamestnanosťou existuje vzájomná súvislosť, je nevyhnutné zachovať primerané finančné prostriedky podporou väčšej rôznorodosti z hľadiska zdrojov financovania, okrem iného vďaka využívaniu verejných financií na získavanie súkromných a iných verejných investícií (spolu financovanie).

4.17 Správne štruktúrovaný vzťah medzi kvalifikovanými vzdelávacími inštitúciami a podnikovou sférou môže určite pomôcť zmierniť negatívny trend. Vysokoškolské vzdelávanie by malo ťažiť z inováčných postupov v podnikovej sfére. Financovanie z podnikových alebo zo súkromných zdrojov by však nikdy nemalo neodôvodnene ovplyvňovať študijné plány alebo základný výskum.

4.18 Univerzity a podniky by mali, so zreteľom na svoju nezávislosť a úlohy, ktoré im prislúchajú, spolupracovať na tvorbe strategických programov v oblasti inovácií. Interakcia medzi univerzitami a podnikmi sa môže posilniť v rámci znalostných aliancií. Veľmi nápomocnou môže byť v tomto smere, aj s ohľadom na základné podporné technológie, Európska inovačná platforma financovaná EÚ.

4.19 Interakcia a výmeny medzi vysokými školami a firmami sú obyčajne veľkým prínosom pre výskum, prenos poznatkov, rozvoj prenosných zručností a rozvoj koncepcií. Osvedčené postupy by sa mali šíriť ďalej.

4.20 Program modernizácie sa nezaobera otázkou školného, keďže to patrí výlučne do kompetencie jednotlivých štátov. V Európe existujú rôzne systémy. Postupné zvyšovanie ročných poplatkov je všeobecným trendom. Školné je spornou otázkou.

4.21 EHSV poukazuje na narastajúcu dilemu: počet študentov stúpa, kvalita sa musí zlepšovať a zamestnateľnosť kladie väčšie nároky na úroveň výučby, ale financovanie z verejných zdrojov v členských štátoch zostáva na rovnakej úrovni, alebo má dokonca klesajúcu tendenciu. Je to obrovská výzva. EHSV zdôrazňuje, že v prípade zavedenia (alebo zvýšenia) školného na vnútroštátnej úrovni by mal byť zároveň vytvorený podporný systém štipendií a pôžičiek a mali by byť poskytnuté explicitné záruky z hľadiska dostupnosti.

4.22 Percentuálny podiel tých, ktorí vysokoškolské štúdium neukončia, je príliš vysoký, a na vysoké školy potrebujeme prilákať širšie vrstvy a skupiny spoločnosti. Preto sa musí zlepšiť najmä sociálne a kultúrne prostredie v krajinách, ktoré zaostávajú.

4.23 Len vysoký počet študentov však nie je spoľahlivým kritériom. Objektívne posúdenie kvality musí prevažovať nad počtom získaných kvalifikácií.

4.24 Pokiaľ ide o kvalifikácie, niektoré zásady by mali byť nadradené:

— konzultácie so zainteresovanými stranami v sociálnej oblasti a analýza trhu práce z hľadiska zamestnateľnosti,

— konzultácie s podnikmi sú nesmierne dôležité: okrem konzultácií s veľkými spoločnosťami by malo byť ich súčasťou aj stále zapojenie MSP – mikropodnikov a malých podnikov – čo je o to dôležitejšie, že sa čoraz viac stupňuje fragmentácia alebo externalizácia priemyselných procesov,

— kvalifikácie, ktoré sú spojené s dynamikou vytvárania pracovných miest, sa musia rozvinúť prostredníctvom študijno-vzdelávacích schém, ktoré si vyžadujú zaangažovanosť podnikov a partnerstvo s nimi,

— mali by sa rozvíjať interdisciplinárne a prierezové schopnosti,

— kvalifikácie by mali pomáhať vytvoriť inteligentnú špecializáciu, ktorá zvyšuje (medzinárodnú) atraktivnosť alebo posilňuje regionálnu špecializáciu,

— napriek rozmanitosti vysokoškolského vzdelávania by jasné vymedzenie kvalifikácií malo uľahčiť európske (a medzinárodné) výmeny a budovanie kariéry.

4.25 EHSV víta návrhy uvedené v oznámení týkajúce sa kvalifikácií, zabezpečenia kvality a spojitosti medzi kvalitnejším vysokoškolským vzdelávaním a výskumnými pracovníkmi. Súhlasí tiež s názorom, že modernizácia vzdelávania závisí od schopností a tvorivosti učiteľov a výskumných pracovníkov⁽¹⁶⁾, hoci sa táto skutočnosť často prehliada. V tomto kontexte by sa mali odstrániť všetky prohibatívne administratívne prekážky v kariére v akademickom sektore, ako napr. dodatočné akademické stupne, ktoré existujú v niektorých krajinách (medzi inými v Poľsku).

4.26 Vzhľadom na prudký nárast počtu študentov máme znepokojujúci nedostatok kvalifikovaných učiteľov. Kvalita výučby a výskumu je neoddeliteľne spätá s uspokojivými pracovnými podmienkami, atraktívnymi kariérnymi možnosťami vo vzdelávaní, profesionálnym rastom, ako aj s podmienkami na vzdelávanie a ocenením excelentnosti. Aj keď sa to všetko javí ako samozrejmosť, vo väčšine členských štátov je opak pravdou. Preto by Rada mala navrhnúť strategické politické usmernenia.

4.27 Komisia správne zdôrazňuje, že je potrebné široké spektrum foriem štúdia. Technické vzdelanie sa musí zatriktívniť. Sociálni partneri na národnej a regionálnej úrovni môžu zohrávať veľmi pozitívnu úlohu a vylepšiť imidž technických študijných odborov. Výrazne k tomu môžu prispieť aj jednotlivé podniky. EHSV zdôrazňuje angažovanosť MSP – osobitne mikropodnikov a malých podnikov – hlavne na regionálnej úrovni.

⁽¹⁶⁾ COM(2011) 567 final, s. 6.

4.28 Európska diskusia sa musí zameriavať na to, aby sa vysokoškolské vzdelávanie stalo ústredným prvkom inovácie, tvorby pracovných miest a zamestnateľnosti⁽¹⁷⁾. To by malo byť hlavným cieľom všetkých zainteresovaných strán a spoločnou zodpovednosťou Komisie, Rady, členských štátov, a predovšetkým samotných inštitúcií vysokoškolského vzdelávania.

4.29 Vzhľadom na tieto obrovské výzvy program Komisie a Rady zameraný na vysokoškolské vzdelávanie stále nie je ani zďaleka úplný a ani dostatočne dôrazný. EHSV upozorňuje, že súčasná kríza si vyžaduje cielenejšie a presvedčivejšie kroky zo strany Rady, členských štátov a vysokých škôl. Zmeny síce prebiehajú, ale ich tempo treba urýchliť.

4.30 Všetky zúčastnené strany musia prevziať rovnaký diel zodpovednosti za profesionalizáciu, študijné plány, zabezpečenie kvality, špecializáciu a pod. Rada by mala zabezpečiť plány a harmonogramy týkajúce sa prepojenia vysokoškolského vzdelávania, inovácie a zamestnateľnosti. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by tomuto procesu mali pomôcť tým, že samy navrhnu, aká bude ich úloha pri podpore kvality, sociálnej inovácie a inovácie z hľadiska výrobkov.

4.31 Názory Výboru pre európsky výskumný priestor (ERAC) týkajúce sa najdôležitejších cieľov v oblasti riadenia a inštitucionálnych reforiem univerzít, ako aj vzťah medzi inováciou, výskumom a vzdelávaním by sa mali stať neoddeliteľnou súčasťou programu. Malo by to otvoriť cestu zmenám na mnohých európskych univerzitách⁽¹⁸⁾.

5. Oblasti, na ktoré sa zameria Komisia

5.1 EHSV víta ciele, ktoré si Komisia stanovila v procese modernizácie vysokoškolského vzdelávania, a pripája sa k postojom zdôrazneným v novembrových záveroch Rady.

5.2 EHSV schvaľuje úlohu, ktorú Komisia môže a mala by zohrávať v snahe zamerať sa na informačnú základňu pre tvorbu politiky, okrem iného pokiaľ ide o výsledky a transparentnosť. Vo svete, kde prevládajú – často politicky motivované – analýzy a ciele na úrovni štátov, má proaktívna úloha Komisie a jej objektívne hodnotenie zásadný význam, a to aj pokiaľ ide o referenčný rámec, o ktorom sa diskutuje v Rade.

5.3 Je pravdepodobné, že takéto európske hodnotenia podniktia zodpovedajúce úsilie zo strany členských štátov, univerzít a výskumných centier, pričom sa posilní spoločný rámec a, dúfajme, že to povedie k spoločným cieľom.

5.4 Vzhľadom na tento kontext EHSV víta spustenie nástroja U-Multirank, viacrozmerného hodnotiaceho a informačného nástroja založeného na výsledkoch. Nástroj by mal pomôcť zlepšiť transparentnosť úloh rôznych typov inštitúcií a umožniť objektívne porovnať výsledky vysokých škôl v Európe. Okrem

toho je užitočné, aby sa popri jednorozmernom Šanghajskej hodnotení a ďalších hodnoteniach vytvorilo európske hodnotenie.

5.5 Ako EHSV uviedol v roku 2009, potreba zaviesť systém kritického hodnotenia a posudzovania kvality, ktorý by zohľadňoval širokú škálu problémov rozličných inštitúcií, je nedocenená⁽¹⁹⁾. Transparentnosť, ktorú by zabezpečoval kontrolovateľný nestranný tretí subjekt, podnikti vnútroštátne orgány a vysoké školy, aby kládli dôraz na kvalitu, diferenciaciu a inteligentnú špecializáciu. Ako poznamenáva Komisia, „tento nestranné prevádzkovaný nástroj pomôže všetkým zainteresovaným stranám v oblasti vzdelávania pri výbere a prijímaní rozhodnutí“⁽²⁰⁾.

5.6 Okrem toho „mapovanie“ môže účinne podporiť cezhraničnú mobilitu študentov, prednášajúcich, výskumníkov a profesorov, a navyše pomôcť zlepšiť úroveň výskumu vďaka vytvoreniu nových sietí, partnerstiev a súťaži medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania v celej Európe.

5.7 Rada vyzdvihuje mobilitu študentov a výskumných pracovníkov – voľný obeh poznatkov – ako piatu slobodu. Programy EÚ na podporu cezhraničnej mobility študentov a výskumných pracovníkov sú už teraz úspešné. Treba však ešte skorigovať existujúce systémové nedostatky. „Tabuľka výsledkov v oblasti mobility“ je potrebná na odstránenie prekážok, ktoré bránia vzdelávacej mobilite.

5.8 Program Erasmus musí od študentov vyžadovať väčšie nasadenie. EHSV odporúča spustiť pilotný „semester mobility“ – 5. „bakalársky“ semester. Okrem toho musí byť program pre každého záujemcu cenovo dostupný. EHSV podporuje analýzu možného smerovania študentov v rámci mobility a návrhy Komisie, v súvislosti s Európskym systémom prenosu a zhromažďovania kreditov, ako aj pokiaľ ide o systém mobility na účely magisterského štúdia v rámci programu Erasmus.

5.9 Článok 179 ods. 1 ZFEÚ sa veľmi explicitne venuje problematike výskumu v EÚ⁽²¹⁾. Medzinárodná mobilita výskumných pracovníkov je kľúčová. V dôsledku skrytého protekcionizmu príliš často pretrvávajú prekážky pre výskumníkov. Poškodzuje to európsku vedu a konkurencieschopnosť a navyše to znemožňuje národným inštitúciami vyťažiť čo najviac z európskej intelektuálnej rozmanitosti. EHSV rozhodne podporuje návrh Komisie zaviesť Európsky rámec pre kariéru vo výskume, ktorým sa posilní mobilita výskumných pracovníkov.

5.10 EHSV takisto víta európsky rámec pre štyri kariérne profily výskumných pracovníkov, ktorý Komisia vyvinula v spolupráci s odborníkmi z oblasti vzdelávania a podnikateľskej sféry. Tento rámec sa musí rozvinúť do otvoreného systému s cieľom vytvoriť čo najviac príležitostí.

⁽¹⁷⁾ COM(2011) 567 final, s. 14, bod 3.3.

⁽¹⁸⁾ Pozri závery Výboru pre európsky výskumný priestor, 24. júna 2011.

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 48 – 55, body 1.5, 5.2.4, 5.2.5 a 5.2.6.

⁽²⁰⁾ COM(2011) 567, final, tabuľka s kľúčovými usernameami, s. 12.

⁽²¹⁾ Pozri presvedčivý návrh *Towards a European framework for research careers* (Vytvoriť Európsky rámec pre kariéru vo výskume), Európska komisia, 21. júla 2011.

5.11 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné zosúladiť národné finančné a sociálne podmienky pre výskumných pracovníkov v spoločnom európskom rámci, aby sa odstránili zostávajúce prekážky, ktoré bránia voľnému pohybu. Mali by sa vytvoriť celoeurópske odborné profily, a inštitúcie by mali byť nabádané na profesionalizáciu riadenia svojich ľudských zdrojov.

5.12 Činnosť Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT) by sa mala rozšíriť, okrem iného s cieľom vytvárať stimuly pre ďalšie znalostné aliancie medzi podnikmi a univerzitami. Takisto by sa malo zintenzívniť úsilie v rámci iniciatív Marie Curie a v súvislosti s kvalitným rámcom pre stáže.

5.13 EÚ by sa mala stať vysokokvalifikovaným konkurentom a partnerom vo svetovom meradle. Vysokoškolské vzdelávanie zohráva v tomto procese dôležitú úlohu. EHSV preto plne súhlasí s rozhodnutím Rady vyzvať Komisiu, aby navrhla „špecifickú stratégiu internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania“⁽²²⁾.

5.14 EHSV schvaľuje navrhované rámcové podmienky pre rozšírenie vzťahov s partnermi mimo EÚ, partnerstvá v oblasti mobility a zlepšenie podmienok pre študentov a výskumných pracovníkov z tretích krajín prostredníctvom smerníc EÚ a tabuľky na hodnotenie výsledkov⁽²³⁾. Obmedzenia týkajúce sa študentov a výskumných pracovníkov z krajín mimo Európy by sa mali zmierniť v snahe prilákať talenty a tvorivosť z celého sveta.

5.15 EHSV sa zasadzuje za to, aby sa v Rade diskutovalo o postavení európskeho vysokoškolského vzdelávania v celosvetovom kontexte a aby sa pri tejto príležitosti vymedzili aj nevyhnutné kvality na to, ako sa stať úspešným konkurentom a partnerom. Vzdelávacím inštitúciám by to mohlo pomôcť vytvoriť správne podmienky.

5.16 EHSV v mnohých svojich stanoviskách uviedol, že súhlasí s tým, aby sa pri navrhovaní finančného výhľadu na roky 2014 – 2020 kládol dôraz na inováciu a všetky aspekty inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné zvýšiť prínos európskych fondov.

5.17 V tejto súvislosti EHSV víta osobitný návrh Komisie zvýšiť prostriedky na financovanie programu Erasmus v rozpočte na roky 2014 - 2020 o 73 %, ako aj priame odkazy na (vysokoškolské) vzdelávanie v štrukturálnych fondoch.

5.18 EHSV nechce zachádzať do podrobností, pokiaľ ide o aktuálne čísla z hľadiska financií, súhlasí však so všeobecným názorom, že výdavky na vzdelávanie, výskum a inováciu a politiku súdržnosti pomáhajú vytvoriť perspektívne európske prostredie. V prípade potreby možno na tento účel využiť aj finančné prostriedky určené na „reštrukturalizáciu priemyselných zón“.

5.19 EHSV veľmi oceňuje zámer Komisie vytvoriť v roku 2012 skupinu na vysokej úrovni s rotujúcim mandátom na účely analýzy kľúčových tém modernizácie vysokoškolského vzdelávania. V tejto skupine musia mať široké zastúpenie vzdelávacie ustanovizne, akademická obec, podniky a sociálni partneri.

6. Ďalšie návrhy

6.1 Je potrebné vyvíjať iniciatívy zamerané na profesionálny rast vo vysokoškolskom vzdelávaní, ako sú celoeurópske kurzy pre manažment a vedenie univerzít.

6.2 Odporúča sa, aby univerzity rozvíjali navzájom osobitné vzťahy – družobné partnerstvá v rámci Európy – aby sa mohli poučiť zo vzájomných praktických profesionálnych a manažérskych skúseností. Rovnako užitočné budú aj výmeny skúseností v rámci cezhraničných zoskupení univerzít a odborné konferencie a semináre.

6.3 Externé komisie pravidelne hodnotia vedecké a vzdelávacie výsledky univerzitných fakúlt alebo ustanovizní. EHSV odporúča, aby sa vysokokvalifikované medzinárodné zloženie týchto komisií stalo zaužívaným postupom.

6.4 Pokiaľ ide o pomer nákladov a výsledkov v oblasti vysokoškolského vzdelávania, EHSV odporúča, aby sa vykonala európska analýza administratívneho zaťaženia v existujúcich systémoch. Návrhy na zlepšenie by sa mali vypracovať na základe osvedčených postupov.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽²²⁾ Závery Rady o internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania, 11. mája 2010.

⁽²³⁾ COM(2011) 567 final, tabuľka s kľúčovými oblasťami, s. 15 – 16.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o politikách EÚ a dobrovoľníctve: uznávanie a podpora cezhraničných dobrovoľných aktivít v EÚ“

COM(2011) 568 final

(2012/C 181/26)

Spravodajca: **Pavel TRANTINA**

Komisia sa 20. septembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o politikách EÚ a dobrovoľníctve: uznávanie a podpora cezhraničných dobrovoľných aktivít v EÚ“

COM(2011) 568 final.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 29. februára 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 134 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Predslov

Dobrovoľníctvo je dôležitý prejav aktívneho občianstva, buduje sociálny kapitál, prispieva k sociálnej súdržnosti a solidarite, zabezpečuje cenný ekonomický prínos pre spoločnosť a umožňuje jednotlivcom uplatniť svoj potenciál. Dobrovoľníctvo „označuje všetky typy dobrovoľníckych činností, ktoré osoba vykonáva z vlastnej vôle, na základe vlastnej voľby a motivácie a bez nároku na finančný zisk“⁽¹⁾. Vzhľadom na súčasnú krízu v Európe, demografické zmeny a súvisiace problémy je dôležité si uvedomiť kľúčovú úlohu, ktorú dobrovoľníctvo zohráva pre jednotlivca ako prostriedok na podporu začlenenia, preberania zodpovednosti, rozvíjania schopností a budovania kontaktov. Dobrovoľníctvo však treba jasne odlišiť od plateného zamestnania a v žiadnom prípade by nemalo slúžiť ako jeho náhrada.

Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) bol prvou inštitúciou EÚ, ktorá v roku 2006 navrhla Európsky rok dobrovoľníctva (EYV), podporuje úsilie členov Aliancie pre Európsky rok dobrovoľníctva 2011 a v jeho úsilí ho nasledujú ďalší. Dosiahnutie tohto cieľa v roku 2011 poskytlo príležitosť na zvýšenie povedomia o prínose dobrovoľníckeho sektora a pomohlo dobrovoľníckym organizáciám stať sa účinnejšími aktérmi na miestnej, národnej a európskej úrovni. Európsky rok dobrovoľníckej práce na podporu aktívneho občianstva 2011 tiež priamo prispel k uznaniu úlohy dobrovoľníctva ako prostriedku na riešenie spoločenských problémov a budovanie dôvery.

1. Odporúčania

1.1 EHSV v záujme zabezpečenia efektívneho a udržateľného prostredia pre dobrovoľníctvo odporúča, aby inštitúcie EÚ a členské štáty prijali opatrenia, ktoré zabezpečia, aby vnútroštátne právne predpisy a právo EÚ umožňovali a podporovali dobrovoľníctvo, chránili dobrovoľníkov a odstránili právne prekážky v ich činnosti.

⁽¹⁾ Závery Rady EÚ z 3. októbra 2011 o úlohe dobrovoľníckych činností v sociálnej politike.

1.2 Je však potrebné vyvarovať sa takým predpisom, ktoré obmedzujú alebo znemožňujú dobrovoľníctvo tým, že sú príliš popisné alebo sa vyznačujú nedostatkom pochopenia pre miestne dobrovoľnícke tradície, a dobrovoľnícke organizácie by sa mali priamo podieľať na tvorbe takýchto právnych predpisov. Kým v niektorých krajinách absencia právneho rámca nie je prekážkou, v iných obmedzuje život dobrovoľníkov a poskytovateľov dobrovoľníckych služieb, pričom v ďalších krajinách dobrovoľníci čelia obmedzenému prístupu k dobrovoľníckym aktivitám pre restriktívny právny rámec.

1.3 Európska komisia by mala podporovať vytváranie efektívnej a dobre organizovanej infraštruktúry na dobrovoľnícku činnosť na úrovni EÚ a členských štátov (ako sú zariadenia pre dobrovoľnícke organizácie, nábor, výškolenie, podpora podávania žiadostí o poskytnutie financií) a zlepšiť vybavenie dobrovoľníckych organizácií a dobrovoľníckych centier na poskytovanie informácií a školení, ako aj koordináciu činnosti medzi dobrovoľníkmi a organizáciami.

1.4 Európska únia a členské štáty by mali zabezpečiť dostupné, spoľahlivé a udržateľné podmienky na financovanie dobrovoľníckeho sektora a mali by pomôcť dobrovoľníckym organizáciám prispôbiť sa novému finančnému prostrediu. EHSV tiež vyzýva Európsku komisiu, aby zvýšila finančnú podporu dobrovoľníctva v rámci programov financovaných zo strany EÚ a štrukturálnych fondov.

1.5 Inštitúcie EÚ a členské štáty by mali umožňovať a podporovať dobrovoľníctvo ako nepeňažný príspevok k spolu-financovaniu. EHSV ďalej vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby zabezpečili, že právne predpisy v oblasti DPH nebudú pre dobrovoľnícke organizácie vytvárať žiadnu dodatočnú administratívnu záťaž.

1.6 V záujme zachovania dynamiky do budúcnosti EHSV navrhuje, aby boli vykonané niektoré praktické kroky na zachovanie poslania Európskeho roka dobrovoľníctva po roku 2011 a aby dobrovoľníctvo zostalo súčasťou vnútroštátnych a európskych programov. EHSV žiada Európsku komisiu, aby začala konzultačný proces (napríklad prostredníctvom bielej knihy alebo akýmkoľvek iným účinným spôsobom). Tento proces možno považovať za odkaz Európskeho roka dobrovoľníckej práce, pretože zabezpečí, aby program dobrovoľníctva zostal naďalej v centre pozornosti na úrovni EÚ. Európske tematické roky 2012 a 2013 by sa mali po tejto stránke takisto využiť.

1.7 Zo strany inštitúcií EÚ je potrebný koordinovanejší prístup k politike v oblasti dobrovoľníctva. Mala by byť akceptovaná ako prierezová politická téma, koordinovaná osobitným útvarom v rámci Európskej komisie a posilnená potrebnými politickými štruktúrami v iných inštitúciách EÚ⁽²⁾. Tým sa zabezpečí pokračovanie spolupráce medzi vnútroštátnymi koordináčnymi orgánmi, zodpovedným útvarom v rámci Komisie, skupinou alebo výborom Európskeho parlamentu, jednoznačne zodpovedného útvaru Rady a dobrovoľníckymi organizáciami na všetkých úrovniach.

1.8 Okrem toho by sa mali všetky zainteresované strany naďalej zameriavať na aktívnu podporu dobrovoľníctva medzi všetkými občanmi a podľa vnútroštátnej situácie sa konkrétne sústrediť na mladých ľudí a starších občanov. V budúcnosti je potrebné zvýšiť podporu dobrovoľníctva podporovaného zamestnávateľmi, pričom členské štáty by mali prijať opatrenia na dosiahnutie tohto cieľa (napr. zväziť možné daňové úľavy) a podporiť partnerstvá s dobrovoľníckym sektorom.

2. Všeobecné pripomienky k dobrovoľníctvu

2.1 Je potrebné zaviesť prístup založený na dobrovoľníctve, resp. sústredený na dobrovoľníctvo s cieľom zabezpečiť kvalitu, uznanie, ochranu a prístup bez akejkoľvek formy diskriminácie. Mali by sa uznať a rešpektovať práva, dôstojnosť a zodpovednosť dobrovoľníkov a dobrovoľníci a ich organizácie by o nich mali byť informovaní⁽³⁾.

2.2 Treba venovať osobitnú pozornosť dobrovoľníctvu ako nástroju na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020. Je preto

⁽²⁾ Vo Varšavskej deklarácii o udržateľnosti opatrení v súvislosti s dobrovoľníckou činnosťou a aktívnym občianstvom (DESAVAC) vnútroštátnych koordináčnych orgánov Európskeho roka dobrovoľníctva 2011 z 1. decembra 2011 sa uvádza: „Vyzývame Európsku komisiu – pri rešpektovaní národných, regionálnych a miestnych právomocí a potrieb – aby vytvorila vhodné štruktúry na výmenu a spoluprácu všetkých zainteresovaných strán a občianskej spoločnosti v oblasti dobrovoľníctva mimo Európskeho roka dobrovoľníckej práce na podporu aktívneho občianstva 2011. Treba vytvoriť koordináčne stredisko pre dobrovoľníctvo v rámci Európskej komisie.“

⁽³⁾ EHSV už od roku 2006 podporuje diskusie o vytvorení európskej charty pre dobrovoľnícku činnosť, ktorá stanoví spoločné základné princípy práv a povinností dobrovoľníkov a ich organizácií. Takáto charta by tiež pomohla usmerniť zlepšovanie právneho prostredia pre dobrovoľnícku činnosť.

nevyhnuté, aby sa dobrovoľníctvo stalo súčasťou národných programov reforiem, čím by sa zaistila jeho podpora.

2.3 Koordinácia dobrovoľníckeho sektora s cieľom povzbudiť rozvoj jeho vlastného programu, výmena osvedčených postupov a vytvorenie/konsolidácia dobrovoľníckych platforiem za účasti všetkých relevantných zainteresovaných strán (zamestnávateľia, odbory, ďalšie odvetvové organizácie, vnútroštátne orgány a EÚ) by mali zostať zachované aj po roku 2011. EHSV oceňuje úsilie Aliancie EYV 2011⁽⁴⁾, ktoré vyvrcholilo prijatím stratégie zameranej na dobrovoľníctvo v Európe (*Policy Agenda for Volunteering in Europe – P.A.V.E.*)⁽⁵⁾, ktorá ponúka množstvo inšpiratívnych návrhov na ďalší rozvoj dobrovoľníctva na úrovni EÚ a členských štátov, ako aj pre sociálnych partnerov a mimovládne organizácie.

2.4 V snahe zvýšiť informovanosť o sociálno-ekonomických hodnotách a prínose dobrovoľníckeho sektora EHSV považuje za dôležité zhromažďovať a šíriť vo veľkom informácie o sociálnom a ekonomickom vplyve dobrovoľníctva. Ako prvý krok je potrebné dosiahnuť dohodu a zaviesť využívanie príručky Medzinárodnej organizácie práce o hodnotení dobrovoľníckej práce, čo je spôsob, ako zosúladiť metodiky zberu údajov o dobrovoľníctve v členských štátoch. EHSV však zdôrazňuje aj potrebu zhromažďovania vnútroštátnych údajov nad rámec HDP, ako sú údaje o „sociálnych ukazovateľoch“ ako meradle spoločenského bohatstva.

2.5 Je dôležité reagovať na potreby všetkých dobrovoľníkov, ktorí pôsobia vo formálnych štruktúrach alebo vyvíjajú dobrovoľnícku činnosť samostatne. Inštitúcie EÚ a členské štáty nemôžu a nesmú ignorovať tých, ktorí sú ochotní osobne vykonávať dobrovoľnícku prácu, aby pomohli spoločnosti. Je potrebné poukázať na ich priamu a nepriamu spoluprácu s dobrovoľníckymi organizáciami. Takisto je potrebné venovať sa podrobnejšie mnohým oblastiam dobrovoľníctva (okrem mládeže, športu či sociálnej oblasti).

3. Všeobecné pripomienky EHSV k oznámeniu Komisie

3.1 EHSV víta oznámenie Komisie o politikách EÚ a dobrovoľníctve a súhlasí s definíciami a výzvami, ktoré sa v ňom uvádzajú.

3.2 EHSV je však znepokojený trochu unáhleným zverejnením oznámenia, ako aj chýbajúcimi verejnými konzultáciami a hodnotením vplyvu. Do oznámenia sa nezahrnuli mnohé návrhy občianskej spoločnosti, najmä tie, ktoré boli neskôr navrhnuté v P.A.V.E.

⁽⁴⁾ www.eyv2011.eu

⁽⁵⁾ http://www.eyv2011.eu/images/stories/pdf/EYV2011Alliance_PAVE_copyfriendly.pdf

3.3 Komisia správne uvádza niekoľko prekážok pre dobrovoľnícke činnosti a konštatuje, že „členské štáty dosiahli určitý pokrok v týchto otázkach v roku 2006, keď sa zaviazali spolupracovať pri prekonávaní ťažkostí (...). Treba však vykonať ešte veľa práce.“ Oznámenie by si mohlo klásť oveľa náročnejšie ciele z hľadiska prinášania konkrétnych návrhov na rozvoj v tejto oblasti.

3.4 Je dôležité si uvedomiť, že úlohou Európskej komisie je pôsobiť ako katalyzátor rozvoja politiky v oblasti dobrovoľníctva, aj keď by sa mala zamerať najmä na problematiku cezhraničnej dobrovoľníckej činnosti a mobility dobrovoľníkov v rámci EÚ. Zatiaľ čo zodpovednosť za vypracovanie regulačných rámcov, usmernení pre osvedčené postupy a stratégií nesú členské štáty, úlohou Komisie by mal byť zber údajov, rozšírenie otvorenej metódy koordinácie s cieľom zabezpečiť, aby sa dobrovoľníctvo stalo súčasťou národných programov reforiem, ako aj zaistenie toho, aby mechanizmy financovania EÚ zahŕňali dobrovoľníctvo.

3.5 EHSV víta skutočnosť, že „Komisia prípadne predloží návrhy, ktoré sa budú osobitne zameriavať na dobrovoľnícku činnosť v rámci stratégie zamestnanosti EÚ, boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a v kontexte jej iniciatívy „nové zručnosti pre nové pracovné miesta“. Treba si však uvedomiť nebezpečenstvo premeny dobrovoľníctva na nástroj politických cieľov a rešpektovať a chrániť jeho základné hodnoty.

4. Konkrétne pripomienky k návrhom Komisie

4.1 EHSV víta záväzok Komisie zvýšiť informovanosť občanov EÚ a zainteresovaných strán o rôznych finančných programoch, ktoré môžu byť využívané dobrovoľníkmi a na dobrovoľnícku činnosť. Okrem projektového financovania je potrebné rozšíriť možnosti financovania dobrovoľníctva, napríklad zavedením základného financovania, menších grantov a zmluvných balíčkov. Dobrovoľníctvo ako nepeňažný príspevok k spolufinancovaniu by sa malo povoliť a pokiaľ možno by malo byť povinné.

4.2 Vzhľadom na aktuálny návrh zlúčiť program celoživotného vzdelávania a program Mládež v akcii do jedného programu „Erasmus pre všetkých“ sa EHSV obáva, že sa môže ohroziť neformálne vzdelávanie prostredníctvom účasti na dobrovoľníckej činnosti, a to po obsahovej stránke, ako aj z hľadiska obmedzenia zdrojov. EHSV preto žiada Komisiu, aby zaručila nezávislosť súčasného programu Mládež v akcii a jeho primerané financovanie a pokračovala vo všetkých svojich prospešných programoch, vrátane Európskej dobrovoľníckej služby a mládežníckych iniciatív, a podpore európskych štruktúr v oblasti mládeže.

4.3 EHSV súhlasí s Komisiou v otázke potreby vhodného nadviazania na iniciatívy „podporujúce cezhraničné dobrovoľníctvo v kontexte Európskeho roka občanov 2013“. Nestačí

však spomenúť iba cezhraničné dobrovoľníctvo: zahrnúť by sa mali všetky dobrovoľnícke činnosti. Pôsobnosť európskeho tematického roka 2013 by sa mala predĺžiť do roku aktívneho občianstva, aby mohol slúžiť na tento účel a upútať pozornosť európskych občanov.

4.4 EHSV pozorne sleduje prácu Komisie na návrhu odporúčania Rady o potvrdzovaní neformálneho a informálneho vzdelávania, ktoré zahŕňa rozmer dobrovoľníctva a európsky pas zručností. Na vhodné zaznamenanie vzdelania dosiahnutého prostredníctvom dobrovoľníctva by pas nemal tvoriť rad nových samostatných osvedčení, ale malo by ísť skôr o komplexný dokument so zoznamom všetkých praktických skúseností, školení, sociálnych a odborných zručností získaných prostredníctvom celoživotného vzdelávania, vrátane zručností získaných v rámci dobrovoľníctva, ak to dobrovoľník bude požadovať.

4.5 Komisia v roku 2012 predloží návrhy ďalšieho rozvoja implementácie stratégie EÚ pre mládež a odporúčania o mobilite mladých dobrovoľníkov v rámci EÚ. EHSV je presvedčený, že otvorená metóda koordinácie by sa mohla užitočne rozšíriť na celú oblasť dobrovoľníctva v Európe. Umožní to štruktúrovaným spôsobom udržať významné postavenie dobrovoľníctva v rámci agendy EÚ.

4.6 V prípade športu EHSV víta návrh nového financovania zo strany EÚ zameraného na túto oblasť a zdôrazňuje potrebu podpory dobrovoľníckych aktivít, najmä na miestnej úrovni.

4.7 EHSV sa domnieva, že by sa malo zvýšiť povedomie o rôznych spôsoboch, ako môžu zamestnávateľia podporiť individuálne dobrovoľnícke aktivity zamestnancov a vyjadriť tak svoju sociálnu zodpovednosť. Sociálni partneri by mali mať možnosť vyjadriť sa k rôznym systémom zamestnaneckej dobrovoľníckej činnosti, ktoré by mali byť vždy založené na princípe dobrovoľnej účasti zamestnancov.

4.8 EHSV si je vedomý niektorých iniciatív usilujúcich o propagáciu dobrovoľníctva medzi zamestnancami inštitúcií EÚ a štátnymi úradníkmi v členských štátoch. Na základe pozitívnych skúseností zamestnancov EHSV výbor odporúča, aby sa osobitná pozornosť venovala návrhu „Solidarité“⁽⁶⁾.

4.9 EHSV očakával oveľa dôraznejšiu reakciu Komisie na volanie občianskej spoločnosti po zjednodušení vízových formalít pre dobrovoľníkov pochádzajúcich z tretích krajín. Je potrebné navrhnuť zmeny a doplnenia k smernici Rady 2004/114/ES, ktoré prispievajú k zavedeniu špeciálnej kategórie víz pre dobrovoľníkov, rovnako ako je to v prípade študentov.

⁽⁶⁾ <http://www.solidariteproposal.eu/>

4.10 EHSV víta myšlienku vytvorenia Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc (EVHAC) (?), má však pochybnosti o skutočne dobrovoľníckom charaktere tohto zboru. Pred predstavením konečného návrhu EVHAC by sa mali riadne zhodnotiť aktuálne prebiehajúce pilotné projekty. Vzhľadom na to, že Komisia oceňuje prácu mimovládnych organizácií pri rozvojovej spolupráci, EHSV navrhuje ďalšie zvýšenie podpory EÚ pre tieto prevažne dobrovoľnícke iniciatívy s cieľom posilniť ich vplyv.

4.11 Pokiaľ ide o prepojenie medzi dobrovoľníctvom a zdravotníctvom/sociálnou starostlivosťou, EHSV zdôrazňuje, že dobrovoľníctvo by nemalo nahrádzať hlavnú, každodennú prácu platených zamestnancov v oblasti sociálnej starostlivosti. Dobrovoľníci však môžu prispieť pridanou hodnotou k službám poskytovaným profesionálmi.

5. Prehľad činností EHSV v rámci Európskeho roka dobrovoľníctva 2011

5.1 V rámci príprav na Európsky rok dobrovoľníctva a organizovania aktivít s ním súvisiacich EHSV zriadil koordinačnú skupinu pre EYV 2011, ktorej predsedal pán Pavel Trantina (skupina III). Prostredníctvom série verejných diskusií sa EHSV tiež snažil otvoriť diskusiu medzi zamestnávateľmi, odborníkmi a mimovládnyimi organizáciami o podpore dobrovoľníctva na úrovni EÚ. Koordinačná skupina pracovala v úzkej súčinnosti s pracovnou skupinou Komisie pre EYV 2011, Alianciou EYV 2011, so záujmovou skupinou Európskeho parlamentu pre oblasť dobrovoľníctva a s radom ďalších zainteresovaných strán, ktoré sa zúčastnili na podujatiach EHSV.

5.2 Koordinačná skupina pre EYV 2011 zorganizovala počas roka 2011 päť stretnutí, z ktorých **štyri boli spojené s verejnými diskusiami**, každé z nich bolo zamerané na konkrétnu tému týkajúcu sa dobrovoľníctva s cieľom podnietiť dialóg medzi rôznymi zainteresovanými stranami v tejto oblasti. Hlavným partnerom na diskusie bola Aliancia EYV 2011, ktorá zabezpečila rečníkov zo svojich pracovných skupín k jednotlivým témam, a pracovná skupina Komisie pre EYV 2011.

1. Hodnota a uznanie dobrovoľníctva (23. marca)
2. Kvalita a infraštruktúra dobrovoľníctva (23. mája)
3. Právny rámec pre dobrovoľníctvo (27. septembra)
4. Dobrovoľníctvo zamestnancov (9. novembra)

5.3 EHSV sa podieľal na organizovaní rôznych podujatí, a to:

- 2. tematickej konferencie na úrovni EÚ (23. – 24. mája), ktorú usporiadala Európska komisia – EHSV hostil diskusie venované prevažne dobrovoľníctvu zamestnancov,
- 2. konferencie účastníkov dohovoru o dobrovoľníctve a zainteresovaných strán (7. – 8. septembra) – ktorú zorganizovalo Európske fórum mládeže v priestoroch EHSV a Európskeho parlamentu,
- koordinačných stretnutí Aliancie EYV 2011, ktoré sa konali v priestoroch EHSV 17. marca, 19. mája a 29. septembra 2011,
- celoeurópskeho hodnotenia európskych cien dobrovoľníctva zamestnancov (*European Employee Volunteering Awards*) vo februári 2011.

5.4 Skupina III z EHSV usporiadala 30. septembra 2011 v prezidentskom paláci vo Varšave významnú konferenciu o dobrovoľníctve pri príležitosti historicky prvého poľského predsedníctva Rady a Európskeho roka dobrovoľníctva 2011, a to za účasti poľského prezidenta, člena EK zodpovedného za zamestnanosť a sociálne záležitosti a poľského ministra práce a sociálnych vecí, ako aj ďalších významných rečníkov. Hlavnou témou konferencie bola *Európa aktívnych občanov: dobrovoľníctvo*.

5.5 Predseda EHSV, predseda a členovia koordinačnej skupiny pre EYV 2011 vystúpili na viacerých odborných stretnutiach vrátane:

- úvodnej konferencie pri príležitosti EYV 2011 v Budapešti,
- 2. tematickej konferencie na úrovni EÚ o dobrovoľníctve v Bruseli,
- záverečnej konferencie pri príležitosti EYV vo Varšave.

5.6 EHSV pripravuje publikáciu o aktívnom občianstve, v ktorej bude zachytené široké spektrum činností, ktoré členovia EHSV prevzali v odbornej, politickej a dobrovoľníckej sfére.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(?) Podľa článku 214 ZFEÚ.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje ERASMUS PRE VŠETKÝCH, program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport“

COM(2011) 788 final – 2011/0371 (COD)

(2012/C 181/27)

Spravodajkyňa: **Indrė VAREIKYTĖ**

Rada (12. decembra 2011) a Európsky parlament (13. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje ERASMUS PRE VŠETKÝCH, program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport“

COM(2011) 788 final – 2011/0371 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 29. februára 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 29. marca) prijal 74 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV zdôrazňuje, že v čase, keď si hospodárska kríza vynútila prehodnotenie rozpočtových priorít, je dôležité zachovať a tam, kde je to možné, zvýšiť efektívnosť využívania zdrojov, ktoré sú na úrovni členských štátov a EÚ pridelené na vzdelávanie a odbornú prípravu s cieľom zlepšiť situáciu v oblasti zamestnanosti – najmä mladých ľudí a starších pracovníkov.

1.2 EHSV sa domnieva, že program „Erasmus pre všetkých“ by mal byť základným nástrojom na zvýšenie podpory vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom zlepšiť zručnosti občanov, pomáhať pri riešení vysokej miery nezamestnanosti mládeže v mnohých členských štátoch, uspokojiť potrebu kvalifikovaných pracovníkov a vyriešiť nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. Je mimoriadne dôležité využívať takéto nástroje v čase hospodárskej krízy a negatívnych dôsledkov na trhu práce. Existujúci nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami je potrebné zmenšiť, aby sa znížila nezamestnanosť, a to najmä u mladých ľudí.

1.3 EHSV súhlasí s návrhom na výrazné zvýšenie rozpočtu na budúci program až do výšky 19 miliárd EUR, a preto podporuje celkový návrh Európskej komisie týkajúci sa rozpočtu. Vyzýva Európsky parlament a Radu, aby toto zvýšenie podporili.

1.4 EHSV z dôvodu súčasnej hospodárskej situácie dôrazne podporuje opatrenia navrhované v tomto programe: jasné zameranie sa na kľúčové činnosti; menšia roztrieštenosť súčasných opatrení, cieľov a programov; väčšia miera využívania paušálnej sumy, jednotkových nákladov alebo grantov s paušálnou sadzbou, ako aj zmiernenie formálnych požiadaviek na príjemcov a členské štáty; zníženie administratívnej záťaže

pre národné agentúry; návrh, aby sa podľa potreby za každú krajinu určila len jedna národná agentúra s cieľom zvýšiť kritické množstvo a znížiť náklady na riadenie.

1.5 Výbor však poznamenáva, že pri uplatňovaní úsporných opatrení je nevyhnutné zohľadniť aj dlhodobé vyhliadky jednotlivých sektorov a uplatňovať zásadu primeranej úspornosti a inteligentnej tvorby rozpočtu.

1.6 EHSV so zreteľom na všetky navrhované úsporné opatrenia dôrazne navrhuje, aby sa zachovali samostatné a nezávislé podprogramy s individuálnym minimálnym pridelovaním rozpočtových prostriedkov na hlavné sektory v tomto programe (konkrétne vysokoškolské vzdelávanie, odborné vzdelávanie a odborná príprava, vzdelávanie a výučba dospelých, školské vzdelávanie, mládežnícke iniciatívy a šport) a prípadne ich ďalej rozvíjať. Patrí sem najmä mobilita žiakov, mladých ľudí v skupinách resp. triedach, mobilita výskumných pracovníkov a vyučujúcich na vysokých školách, integrácia znevýhodnených mladých ľudí, prípravné návštevy, dvojstranné a mnohostranné školské projekty a partnerstvá, ako aj mobilita a partnerstvá v oblasti vzdelávania dospelých. Treba venovať pozornosť osobitným vzdelávacím záujmom nezamestnaných žien a mužov.

Mnohé z navrhovaných administratívnych reforiem zabezpečia, aby sa celkové náklady na riadenie v podstate nezmenili a aby samostatné podprogramy zaručili žiaduci účinok a predišli prípadnej nestabilite a oslabeniu iniciatív tohto programu.

1.7 Výbor zdôrazňuje, že vzdelávanie zohráva veľmi dôležitú úlohu pri riešení súčasnej situácie, a vyjadruje uspokojenie, že sa to v tomto programe odráža. Na vykonávanie hlavných strategických cieľov EÚ je potrebné zamerať sa na súdržnosť formálneho vzdelávania, neformálneho a informálneho vzdelávania, čo

znamená, že neformálne a informálne vzdelávanie musia mať v súčasnom návrhu programu rovnaký význam ako formálne vzdelávanie.

1.8 EHSV je znepokojený tým, že chýbajú niektoré akcie, ktoré v súčasnosti dobre fungujú a sú uznávané v programe „Mládež v akcii“ a že ich absencia môže viesť k výraznému poklesu úrovne európskej spolupráce v oblasti mládeže.

1.9 EHSV sa domnieva, že pri získavaní a zdokonaľovaní zručností a vedomostí ide o viac než len o súčasný kľúčový cieľ, ktorým je odstránenie prekážok pre zamestnanosť, a síce o **rozvoj aktívneho občianstva a sociálnej súdržnosti**, v návrhu sa však týmto cieľom nevenuje pozornosť. V novom programe Erasmus by sa mala okrem toho posilniť a rozšíriť najmä úloha sociálnych partnerov, ako aj ďalších organizácií občianskej spoločnosti.

1.10 EHSV víta cieľ zvýšenia mobility v oblasti vzdelávania, pretože ide o jeden z faktorov, ktoré umožňujú rozvoj kľúčových zručností, najmä tých, ktoré sú dôležité pre trh práce a spoločnosť, ako aj vyššiu účasť mladých ľudí na demokratickom živote v Európe. Samotná mobilita však nevyrieši uvedené problémy. Väčšia pozornosť by sa mala venovať príležitostiam na uplatňovanie zručností získaných prostredníctvom akcií zameraných na mobilitu a významu mobility v procese celoživotného vzdelávania.

1.11 Výbor sa domnieva, že vzdelávanie by malo byť dostupné pre všetkých v každej fáze života, a preto dôrazne podporuje navrhovaný celoživotný prístup k vzdelávaniu, zameraný na stanovenie rôznych spôsobov prístupu k formálnemu, neformálnemu alebo informálnemu vzdelávaniu v rámci rovnakej dostupnosti pre všetkých. EHSV zdôrazňuje svoju už predtým vyjadrenú požiadavku „učiť sa pre dlhý život“. Nezdá sa však, že navrhované nariadenie zaujíma takýto prístup celoživotného vzdelávania, pokiaľ ide o sprístupnenie tohto programu všetkým skupinám vzdelávajúcich sa, a to od malých detí až po seniorov. Tento program by mal byť viac inkluzívnejší a väčšmi prispôsobený každej skupine vzdelávajúcich sa, a preto výbor EHSV požaduje funkčnú a jasnú definíciu celoživotného vzdelávania a cielenejšie opatrenia zamerané na zlepšenie dostupnosti pre každú skupinu vzdelávajúcich sa.

1.12 Účastníkov akcií, ktoré sú súčasťou programu, treba považovať za reprezentantov európskych hodnôt, a to by sa malo v programe výrazne odraziť.

1.13 EHSV uznáva, že súčasný program Erasmus má veľký úspech (ako aj napr. Európska dobrovoľnícka služba). Zároveň vyjadruje znepokojenie nad skutočnosťou, že široká verejnosť chápe značku „Erasmus“ ako synonymum pre aktivity v rámci vysokoškolského vzdelávania a formálneho vzdelávania vo všeobecnosti. Otázka lepšieho šírenia informácií o programe Erasmus ako jednotnej koncepcii pre všetky oblasti vzdelávania sa ešte neriešila, čo môže spôsobiť dodatočné prekážky, napr. zvýšené náklady v oblasti vzťahov s verejnosťou a iné nepredvídané výdavky. EHSV sa obáva, že šírenie informácií o takejto

značke nemusí byť možné alebo úspešné, keďže do oficiálneho začatia programu zostáva len rok. Odporúča sa zachovať súčasné názvy podprogramov.

1.14 Výbor víta, že sa v plnej miere zachovávajú činnosti programu Jean Monnet, ktorých cieľom je podpora univerzitného vyučovania a výskumu v oblasti európskej integrácie, považuje však za potrebné, aby sa táto osobitná podpora nezameriavala len na dve vzdelávacie inštitúcie uvedené v návrhu Európskej komisie. Trvá na tom, aby bol zoznam šiestich európskych inštitúcií podporovaných v rámci programu Jean Monnet 2007 – 2013 prevzatý v plnom znení, s cieľom využiť pridanú hodnotu, akademickú komplementaritu a väčšiu kultúrnu rozmanitosť, ktorú prinášajú ďalšie štyri inštitúcie európskeho záujmu.

Výbor preto navrhuje, aby sa článok 10 zmenil takto:

c) podporu nasledujúcich európskych akademických inštitúcií presadzujúcich cieľ európskeho záujmu:

(i) Európsky univerzitný inštitút vo Florencii;

(ii) College of Europe (v Bruggách a Natoline);

(iii) Akadémia európskeho práva v Trieri;

(iv) Medzinárodné stredisko európskeho odborného vzdelávania v Nice;

(v) Európsky inštitút verejnej správy v Maastrichte;

(vi) Európska agentúra pre rozvoj špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb v Odense.

2. Návrh Komisie

2.1 Programom „Erasmus pre všetkých“ chce Komisia spojiť všetky súčasné európske a medzinárodné systémy zamerané na vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport a nahradiť sedem existujúcich programov – program celoživotného vzdelávania, Mládež v pohybe, Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink a programy bilaterálnej spolupráce s priemyselnými krajinami – jedným jednotným programom. Cieľom je zvýšiť efektívnosť, zjednodušiť predkladanie žiadostí o štipendia a zároveň obmedziť duplicitu a rozdrobenie.

2.2 Komisia navrhuje zvýšiť rozpočet o približne 70 % v porovnaní so súčasným sedemročným rozpočtom, čím by sa v rokoch 2014 – 2020 prideleno na tento nový program 19 mld. EUR. Dve tretiny finančných prostriedkov by sa mali použiť na štipendia v oblasti mobility, ktorými by sa podporilo rozširovanie znalostí a zručností.

2.3 Nový program sa má sústrediť na pridanú hodnotu EÚ a systémový účinok, pričom sa budú podporovať tri druhy činností: vzdelávacie príležitosti pre jednotlivcov tak v rámci EÚ, ako aj mimo nej, inštitucionálna spolupráca medzi vzdelávacími inštitúciami, mládežníckymi organizáciami, podnikmi, miestnymi a regionálnymi orgánmi a mimovládny organizáciami; presadzovanie reforiem v členských štátoch, ktorých cieľom je modernizovať systémy vzdelávania a odbornej prípravy a podporovať inováciu, podnikanie a zamestnateľnosť.

2.4 Podľa Komisie prehľadnejšia štruktúra nového programu spolu s výrazným zvýšením investícií znamená, že EÚ bude mať väčšiu kapacitu, mladým ľuďom, učiteľom, pracovníkom s mládežou a ďalším záujemcom v tejto oblasti ponúknuť oveľa viac príležitostí na zlepšenie ich zručností, podporu osobného rozvoja a lepšie pracovné vyhliadky. Program „Erasmus pre všetkých“ má zároveň podporiť výskum a výučbu v oblasti európskej integrácie a amatérske športy.

2.5 Navrhovaný program má prispieť k dosiahnutiu cieľov stratégie Európa 2020 (EÚ 2020), strategického rámca pre vzdelávanie a odbornú prípravu do roku 2020 (ET 2020), k európskej spolupráci v oblasti mládeže (2010 – 2018) a uskutočňovaniu hlavných iniciatív stratégie Európa 2020, ako sú „Mládež v pohybe“ a „Program pre nové zručnosti“, ako aj k udržateľnému rozvoju tretích krajín v oblasti vysokoškolského vzdelávania a k rozvoju európskeho rozmeru v športe.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 V hlavných strategických dokumentoch EÚ v oblastiach vzdelávania, odbornej prípravy a mládeže majú iniciatívy v uvedených oblastiach rovnakú prioritu. EHSV zdôrazňuje, že pri formovaní cieľov programu nesmie vzniknúť dojem, že formálne vzdelávanie má vyššiu prioritu než neformálne a informálne vzdelávanie, ako je napr. vzdelávanie dospelých, odborné vzdelávanie, odborná príprava, školské vzdelávanie a mládežnícke aktivity a šport. Je nevyhnutné predísť nerovnostiam medzi rôznymi sektormi, pretože to môže sťažiť uplatňovanie prístupu celoživotného vzdelávania uvedeného v programe.

3.2 Výbor víta možnosť podpory politických reforiem, ako je napr. vykonávanie bolonského a kodanského procesu a štruktúrovaného dialógu s mladými ľuďmi, ako aj podporu pre zavádzanie nástrojov transparentnosti EÚ.

3.3 Program zaručuje, že „granty na mobilitu v oblasti vzdelávania pridelené jednotlivcom sú oslobodené od daní a príspevkov na sociálne zabezpečenie. Tá istá výnimka sa vzťahuje na sprostredkovateľské orgány, ktoré postupujú tieto granty príslušným jednotlivcom.“ Výbor súhlasí s takýmto výnimkami a žiada Komisiu, aby v spolupráci s členskými štátmi preskúmala a vyriešila prípady (keď sa napríklad granty na mobilitu pripočítavajú k rodinnému príjmu, čím dochádza k strate sociálnej podpory), ktoré sa vyskytli pri vykonávaní súčasných akcií zameraných na mobilitu.

3.4 Dôrazne podporuje skutočnosť, že do programu boli zahrnuté akcie v oblasti športu ako osobitná kapitola s vlastným

rozpočtom, pretože to prostredníctvom nadnárodných projektov, budovania kapacít pre športové organizácie a zlepšenia možností pre partnerstvo zabezpečí lepšie a účinnejšie zapojenie zúčastnených strán do rozhodovania v oblasti športu a lepšieho riadenia športových orgánov a zároveň bude motivovať európskych občanov, najmä mladých ľudí, aby sa aktívnejšie zapájali.

3.5 Výbor uznáva, že jedna národná agentúra v každom členskom štáte, ktorá bude zodpovedná za riadenie akcií programu, je pravdepodobne účinnejším riešením, pokiaľ ide o „užívateľskú prístupnosť“, pracovné zaťaženie a nákladovú účinnosť. Žiadateľom o grant by sa však mal zaručiť regionálny prístup. Treba poznamenať, že vytvorenie jednej národnej agentúry nemusí byť v súlade s rôznorodými národnými podmienkami v členských štátoch. Súčasne by sa nemali zvyšovať celkové administratívne požiadavky na žiadateľov, najmä na mimovládne organizácie v oblasti neformálneho vzdelávania. Administratívna záťaž by sa naopak mala neustále posudzovať a znižovať. EHSV sa tiež vyslovuje za to, aby sa členským štátom odporučilo aktívnejšie zapájať občiansku spoločnosť a sociálnych partnerov do riadenia programu na vnútroštátnej úrovni.

3.6 EHSV víta cieľ znížiť súčasnú zložitú a roztrieštenú jednotlivých cieľov a akcií, aby sa zvýšila účinnosť vynakladania prostriedkov a ukončili sa akcie, ktoré nemajú kritické množstvo potrebné pre dlhodobý účinok. Ako sa uvádza v bode 1.6 tohto stanoviska, výbor však dôrazne nabáda na zachovanie samostatných a nezávislých podprogramov s minimálnym pridelovaním rozpočtových prostriedkov na hlavné sektory programu.

3.7 Aj keď výbor výslovne podporuje opatrenia zamerané na vyššiu účinnosť a zníženie nákladov, poznamenáva, že je nevyhnutné vyvážiť potrebu väčších a účinnejších projektov s potrebou inkluzívnosti. Prínos malých organizácií ku všetkým formám vzdelávania nemožno podceňovať a ich prístup k programu by sa mal zachovať.

3.8 Výbor konštatuje, že v programe nie je žiadna zmienka o mobilite žiakov. Poukazuje preto na to, že pripravenosť na mobilitu by sa mala vybudovať skoro, a nie až v štádiu odbornej prípravy či vysokoškolského vzdelávania. V tejto súvislosti je preto veľmi dôležité, aby pokračovali úspešné partnerstvá škôl v rámci programu Comenius a aby sa žiakom umožnila krátkodobejšia mobilita.

3.9 Výbor konštatuje, že opatrenia prijaté v programe na zlepšenie prístupu znevýhodnených skupín k aktivitám v oblasti mobility sú nedostatočné. Rozšírenie účasti nedostatočne zastúpených skupín na vzdelávaní a učení by sa malo stať jasnou prioritou, pretože to má zásadný význam pre vytvorenie spravodlivejšej spoločnosti a hospodársky rast. V súčasnosti ešte stále zohráva vzdelanie rodičov a sociálno-ekonomické zázemie neprímerane veľkú úlohu, čo sa týka príležitostí k prístupu jednotlivcov ku vzdelávaniu a jeho úspešnému absolvovaniu, a určité skupiny sú v niektorých krajinách nedostatočne zastúpené.

3.10 V programoch mobility musia byť kvalita a rovnosť príležitostí v rovnováhe s kvantitou tak, aby umožnili účasť aj znevýhodneným osobám – napríklad tým, že sa posúdi výška grantov na mobilitu, ktorá sa v súčasnosti považuje za nedostatočnú a nepružnú s ohľadom na rozdielne hospodárske situácie zúčastnených krajín⁽¹⁾.

3.11 Bolo by možné zväziť možnosť využitia Európskeho sociálneho fondu a štrukturálnych fondov na financovanie účasti mladých ľudí z menej rozvinutých regiónov na aktivitách mobility jednotlivcov v oblasti vzdelávania, ako aj na stážach a učňovskom vzdelávaní v podnikoch v iných členských štátoch.

3.12 Výbor vyzýva na väčšie úsilie o lepšie zhromažďovanie údajov a analýzu, najmä pokiaľ ide o zamestnanosť, sociálny rozmer, celoživotné vzdelávanie, prenosnosť grantov a pôžičiek a celkovú kvalitu a účinok mobility, a navrhuje, aby sa dodatočne hodnotili skúsenosti s mobilitou. Takéto údaje pomôžu monitorovať vykonávanie programu a umožnia aktívnejšie reagovať na prípadné zmeny.

3.13 Výbor opätovne zdôrazňuje svoju podporu ustanoveniu na zabezpečenie lepšej účinnosti zdrojov programu a zníženie miery zdvojenia a roztrieštenosti súčasných opatrení. Z tohto dôvodu v zásade požaduje komplexnejšie posúdenie tejto problematiky a revíziu všetkých programov fungujúcich pod záštitou Európskej komisie, ktorých ciele sú úplne alebo čiastočne v súlade s navrhovaným programom. Napríklad program „Erasmus pre mladých podnikateľov“, ktorý čiastočne financuje Komisia, je riadený samostatne, aj keď by mohol prispieť k cieľom stanoveným v programe „Erasmus pre všetkých“.

3.14 Súčasný podiel príspevkov uvedený v bode 3 článku 13 (Rozpočet) nie je dostatočne jasne vysvetlený. Výbor navrhuje zvýšiť percentá pridelované na spoluprácu v oblasti inovácie a osvedčených postupov, keďže väčšina analýz vykonávaných počas predchádzajúcich fáz programov celoživotného vzdelávania dokázala, že inštitucionálna spolupráca je nákladovo vysoko efektívna.

4. Akcie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy

4.1 EHSV víta pridelovanie vyššieho rozpočtu na odborné vzdelávanie a prípravu. Odporúča však, aby sa v programe vytýčil jasný cieľ tak, aby prispieval k dosiahnutiu referenčnej hodnoty VET: „Do roku 2020 by malo v EÚ v priemere aspoň 6 % osôb vo veku 18 – 34 rokov s kvalifikáciou získanou v počiatočnom odbornom vzdelávaní a príprave počas štúdia absolvovať v zahraničí obdobie štúdia alebo odbornej prípravy súvisiace s počiatočným odborným vzdelávaním a prípravou (vrátane pracovných stáží), ktoré by trvalo najmenej dva týždne (10 pracovných dní) alebo menej, ak je zdokumentované v Europasse⁽²⁾“. Okrem toho by sa časť rozpočtu mala vyčleniť na podporu programov učňovského vzdelávania.

(1) SEK(2011) 1402 final, COM(2011) 788 final.

(2) Závery Rady o referenčnej hodnote pre vzdelávaciu mobilitu, 3 128. zasadnutie Rady o vzdelávaní, mládeži, kultúre a športe, 28. – 29.11.2011.

4.2 Vzhľadom na túto referenčnú hodnotu je potrebné vynaložiť osobitné úsilie na odstránenie praktických, technických a právnych prekážok pre mobilitu v oblasti vzdelávania, na podporu vysielania učňov a stážistov do a z malých a stredných podnikov a zvýšenie hodnoty zapojenia MSP do mobility učňov a stážistov. So zreteľom na množstvo a rozsah činností v tomto sektore a na zistenia dokumentu „Posúdenie vplyvu na akcie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy“⁽³⁾ výbor navrhuje, aby sa posúdilo, či sú minimálne prostriedky vo výške 17 %, ktoré sa v súčasnosti pre VET navrhujú, dostatočné.

4.3 EHSV navrhuje zaradiť učňov a stážistov do programu ako samostatnú cieľovú skupinu. Pomohlo by to vykonávať nové politické záväzky v oblasti podporovania učňovského vzdelávania a praktickej výučby s cieľom odstrániť vysokú mieru nezamestnanosti mládeže.

4.4 EHSV by chcel poukázať na nízku účasť dospelých na celoživotnom vzdelávaní a nízku mieru zručností a kvalifikácií veľkého počtu dospelých v Európe⁽⁴⁾. Na dosiahnutie cieľa ET 2020, aby sa „na celoživotnom vzdelávaní zúčastňovalo v priemere 15 % dospelých“⁽⁵⁾, sú potrebné pevné systémy vzdelávania pre dospelých, poskytovatelia, metodika, pracovníci a ponuka vzdelávania v celej Európe. Vzdelávanie dospelých musí mať pevné miesto v rámci aktívneho európskeho občianstva, ktoré môže silný program pre vzdelávanie dospelých ďalej rozvíjať a podporovať.

4.5 Úzke väzby na odborné vzdelávanie a odbornú prípravu sú dôležité, ale nevyhnutné je aj vlastné odvetvie vzdelávania dospelých s cieľom vyriešiť problémy uvedené v bode 4.4. Výbor preto navrhuje, aby sa v návrhu programu zväzilo zachovanie vzdelávania a výučby dospelých ako samostatný sektor.

4.6 Navrhované zvýšenie rozpočtu pre vzdelávanie dospelých je síce vítané, 2 % minimálny príspevok na vzdelávanie dospelých sa však zdá neprímeraný vzhľadom na demografické starnutie Európy a potrebu zvýšenia účasti dospelých na celoživotnom vzdelávaní. So zreteľom na skutočnosť, že sektor vzdelávania dospelých je veľmi rozsiahly a zahŕňa veľké množstvo sociálnych podnikov, malo by sa zväziť výraznejšie zvýšenie príspevku.

4.7 Pokiaľ ide o vzdelávanie a výučbu dospelých, program by mal jasnejšie prispieť k uplatňovaniu obnoveného „Európskeho programu pre vzdelávanie dospelých“⁽⁶⁾. Podporou tohto programu má súčasný program skutočnú príležitosť na stimulovanie pokroku a pozitívnej zmeny v oblasti vzdelávania dospelých, čo by mohlo viesť k zvýšeniu sebadôvery, účasti, aktivity, tvorivosti, osobnému rozvoju a zamestnateľnosti pre veľké množstvo európskych občanov.

(3) Odborné vzdelávanie a príprava (VET) v rámci podprogramu Leonardo da Vinci podporuje rozvoj kodanského procesu a uplatňovanie systému kvality pre VET, a poskytuje jedinečné možnosti na internalizáciu, mobilitu a inováciu v tejto oblasti.

(4) COM(2007) 558 final.

(5) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc34_en.htm.

(6) Uznesenie Rady o obnovenom Európskom programe pre vzdelávanie dospelých (16743/11), 17.11.2011.

4.8 Seminára a dobrovoľnícka práca starších občanov v rámci programu „Grundtvig“ otvorili možnosti európskej účasti pre mnohých ľudí, ktorí by na to inak nemali príležitosť. EHSV so zreteľom na prínosy vyplývajúce z týchto akcií poukazuje na potrebu zachovania rovnakých príležitostí pre vzdelávajúcich sa dospelých, pokiaľ ide o účasť na programoch mobility a dobrovoľníctva.

4.9 Výbor považuje tento program za neoceniteľný, pokiaľ ide o dosiahnutie cieľa bolonského procesu týkajúceho sa mobility študentov (7), ktorý stanovila aj Rada Európskej únie (8): „V roku 2020 by najmenej 20 % ľudí, ktorí ukončia vysokoškolské štúdium v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, malo mať absolvovanú časť štúdia alebo odbornej prípravy v zahraničí.“ EHSV však poukazuje na to, že je potrebné preskúmať výšku grantov na mobilitu jednotlivcov, aby mali osoby zo znevýhodneného prostredia rovnaké príležitosti na účasť v programoch mobility.

4.10 EHSV nabáda na ďalší rozvoj spoločných programov a spoločné diplomy v rámci európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA), keďže spoločné programy a spoločné diplomy majú potenciál zamerať pozornosť na vnútroštátne pravidlá a právne predpisy, ktoré sú prekážkou pre mobilitu, ako aj zvýšiť celkovú kvalitu vzdelávania a posilniť medzinárodnú spoluprácu medzi inštitúciami.

4.11 Zosúladenie systémov uznávania predchádzajúceho štúdia s európskym systémom prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS) a s implementáciou európskeho systému kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET) na základe prístupu zameranom na výsledky v učení má zásadný význam pre úspešné dosiahnutie bolonského cieľa mobility študentov a pre zabezpečenie kvality systémov mobility a celkovo vysokoškolského vzdelávania a výučby. EHSV konštatuje, že mnohé krajiny neprepojili systémy ECTS a ECVET so študijnými výsledkami a že cieľ rovnakých príležitostí pre všetkých sa nedosiahol. Preto by sa mali zvážiť naliehavé opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby sa európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov a európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu stali bežným nástrojom v EÚ v záujme zaistenia transparentnosti kvalifikácií pre študentov aj zamestnávateľov.

4.12 Výbor chce takisto zdôrazniť, že na európskej úrovni je potrebná stála koordinácia s cieľom pomôcť členským štátom prijať opatrenia, aby všetky nové doklady o dosiahnutej kvalifikácii obsahovali – na základe národných kvalifikačných systémov – jasný odkaz na príslušnú úroveň európskeho kvalifikačného rámca. Keďže je zrejmé, že tento cieľ (9) sa do oficiálneho termínu 2012 nepodarí dosiahnuť, je nevyhnutná ďalšia koordinácia a opatrenia na urýchlenie vykonávania európskeho kvalifikačného rámca.

4.13 EHSV navrhuje, aby mala mobilita pracovníkov vyššiu prioritu, čo by do veľkej miery prispelo k vysoko kvalitným

programom vzdelávania a k inštitúciami s väčším medzinárodným zameraním. Výbor vyzýva na užšiu spoluprácu s členskými štátmi zameranú na odstránenie prekážok pre mobilitu pracovníkov súvisiacich so systémami sociálneho zabezpečenia, s dôchodkovými mechanizmami a uznávaním odborných kvalifikácií.

4.14 Na základe vyhlásenia EHSV v stanovisku k iniciatíve „Mládež v pohybe“ (10) výbor požaduje detailný opis navrhovaného systému poskytovania pôžičiek pre študentov magisterského štúdia v inej krajine EÚ, aby sa zabezpečilo, že sa postup poskytovania pôžičiek starostlivo vypracuje a mladí ľudia o ňom budú informovaní, pretože je dôležité, aby sa čo v čo najväčšej miere zabránilo tomu, že sa zamotajú do špirály dlhov. So zreteľom na snahu o zavedenie navrhovaného systému pôžičiek by sa malo zabezpečiť, aby boli takéto pôžičky atraktívne a dostupné (najmä pre študentov zo znevýhodneného prostredia), a mohli sa poskytnúť podľa odhadu 331 100 študentom.

4.15 Výbor okrem toho požaduje posúdenie všetkých možných dôsledkov navrhovaného systému pôžičiek vrátane vplyvu na národné a regionálne systémy finančnej podpory a na výšku školného v inštitúciách vysokoškolského vzdelávania. Výsledky takéhoto posúdenia by sa mali čo najrýchlejšie zverejniť.

4.16 EHSV žiada inštitúcie Európskej únie, aby okrem navrhovaného systému pôžičiek prostredníctvom svojich politík aj naďalej podporovali úsilie jednotlivých členských štátov, aby sa zabezpečila úplná prenosnosť národných grantov a pôžičiek v rámci EÚ na podporu mobility a rovnaký prístup k mobilite a vzdelávaniu.

5. Akcie v oblasti mládeže

5.1 EHSV vyzdvihuje účinnosť súčasného programu „Mládež v akcii“ (11). Odhaduje sa, že program „Mládež v akcii“ poskytne približne 1 000 000 mladých Európanov príležitosti k neformálnemu vzdelávaniu a možnosti mobility, a je zrejmé, že súčasný program prostredníctvom podpory mládežníckych organizácií trvalo ovplyvnil mladých Európanov. Vplyv programu Mládež v akcii na mladých ľudí tak možno považovať za väčší ako vplyv ktoréhokoľvek iného programu EÚ, čo v programe nie je primerane uvedené.

5.2 Výbor je znepokojený skutočnosťou, že súčasný návrh má tendenciu k nerovnakému zaobchádzaniu s príjmcami a sťažuje prístup pre znevýhodnených mladých ľudí, ktorí majú v súčasnosti prístup k programu „Mládež v akcii“ prostredníctvom malých a miestnych mládežníckych organizácií.

5.3 EHSV sa domnieva, že v programe by sa mala mladým ľuďom a politike mládeže zabezpečiť väčšia politická a finančná priorita so zreteľom na množstvo cieľov súvisiacich s mládežou v rámci stratégií EÚ 2020 a ET 2020 a v rámci európskej spolupráce v oblasti mládeže (2010 – 2018), ako aj hlavných iniciatív, ako sú „Mládež v pohybe“ a „Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta“.

(7) Komuniké z konferencie európskych ministrov zodpovedných za vysokoškolské vzdelávanie, Leuven a Louvain-la-Neuve, 28. – 29.4.2009.

(8) Závery Rady o modernizácii vysokoškolského vzdelávania, 3 128. zasadnutie Rady o vzdelávaní, mládeži, kultúre a športe, 28. – 29.11.2011.

(9) Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie (2008/C 111/01), 23.4.2008.

(10) Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 55.

(11) SEC(2011) 1402 final, 23. 11. 2011, COM(2011) 788 final.

5.4 So zreteľom na rozsah a množstvo činností a počet účastníkov v rámci súčasného programu „Mládež v akcii“, ako aj na jeho schopnosť zapojiť ľudí zo znevýhodnených skupín výbor žiada, aby sa opätovne zvažilo, či navrhovaný minimálny príspevok pre mládež vo výške iba 7 % zabezpečí dosiahnutie cieľov stanovených pre oblasť mládeže, a aby bol navrhnutý samostatný podprogram pre akcie v oblasti mládeže ako súčasť tohto programu s primeraným rozpočtom. Takýto prístup sa už spomínal aj v stanovisku výboru k iniciatíve „Mládež v pohybe“⁽¹²⁾. Všetky súčasné jednotlivé akcie programu „Mládež v akcii“ by sa mali zachovať.

5.5 Výbor zdôrazňuje, že v súčasnosti program „Mládež v akcii“ pomáha podporovať činnosti, ktoré by inak žiadnu podporu z iných zdrojov financovania nedostali, a že ide o jeden z hlavných zdrojov financovania mládežníckych projektov. Týka sa to najmä malých a miestnych resp. regionálnych organizácií. Nedostatok takejto podpory by mohol mať vážne negatívne následky pre oblasť európskej mládeže. V takom prípade by sa mnohé mládežnícke organizácie mohli v menšej miere zameriavať na Európu, pretože práve európske siete podporujú účasť malých a miestnych organizácií na európskych

programoch. Vznikol by tak priestor len pre veľké organizácie a inštitúcie, čím by boli priamo znevýhodnené miestne, regionálne a malé organizácie.

5.6 Výbor poznamenáva, že tento program by mal jasnejšie prispieť k vykonávaniu článku 165 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, a to zamerať sa na „podporu rozvoja výmeny mládeže a výmeny sociálnych a výchovno-vzdelávacích pracovníkov a podporu účasti mladých ľudí na demokratickom živote v Európe“.

6. Opatrenia s ohľadom na demografické zmeny

EHSV navrhuje pre finančné obdobie Európskej únie na roky 2014 - 2020 samostatný program podpory „Generácie v akcii“. Dialóg medzi generáciami sa požaduje v mnohých programoch a návrhoch, napr. v oblasti aktívneho a zdravého starnutia, v otázkach udržateľnosti (za udržateľný životný štýl), v oblasti energetickej účinnosti atď.

EHSV je presvedčený, že spoločná mobilita mladých a starších ľudí vo zvýšenej miere prispeje k vzájomnej úcte, podpore sociálnej súdržnosti a spoločnej zodpovednosti za európske hodnoty.

V Bruseli 29. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ Ú. v EÚ C 132, 3.5.2011, s. 55.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia“

COM(2011) 866 final – 2011/0421 (COD)

(2012/C 181/28)

Samostatná spravodajkyňa: **Béatrice OUIIN**

Rada (19. januára 2012) a Európsky parlament (17. januára 2012) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia“

COM(2011) 866 final – 2011/0421 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 29. februára 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) 149 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje návrh rozhodnutia týkajúci sa závažných cezhraničných ohrození zdravia.

1.2 Schvaľuje prístup založený na využití nástrojov, ktoré sa osvedčili pri prenosných ochoreniach⁽¹⁾, a na preskúmaní nedávnych kríz s cieľom odstrániť nedostatky súčasných nástrojov, ako to umožňuje Lisabonská zmluva.

1.3 Celoeurópska koordinácia prekračujúca hranice sektorov je nevyhnutná pre účinnejšie potláčanie rizík, ktoré nepoznajú hranice.

1.4 Výbor však zdôrazňuje, že do plánovania pripravenosti a komunikácie v prípade krízy musia byť zapojené všetky zložky občianskej spoločnosti. Obmedziť koordináciu iba na zdravotníkov a odborníkov z oblasti civilnej bezpečnosti a ochrany nezodpovedá súčasnému fungovaniu spoločnosti, v ktorej médiá získali výrazné postavenie v informovaní verejnosti.

2. Súvislosti

2.1 Veľké epidémie moru, cholery alebo chrípky z predchádzajúcich storočí sa do kolektívnej pamäti zapísali ako pohromy, ktoré sa v priebehu niekoľkých týždňov zdali byť schopné vyhubiť celé obyvateľstvo.

2.2 Európania 20. storočia si mysleli, že vďaka modernej medicíne sa im podarilo nad týmito rizikami zvíťaziť. Štáty zaviedli systémy verejného zdravia (povinné očkovania, sanitárny dozor atď.) na ochranu obyvateľstva a Európa vytvorila

legislatívu a účinnú sieť na boj proti prenosným ochoreniam. Tento systém funguje iba v prípade známych vírusov, ktoré boli identifikované už dávno. Ukázalo sa, že je menej účinný v prípade nových chorôb, ako sú AIDS alebo SARS⁽²⁾.

2.3 Objavili sa ďalšie ohrozenia, ktoré tiež môžu byť rizikom pre obyvateľstvo v celých regiónoch. Všeobecná mobilita osôb, potravín, výrobkov atď. prináša so sebou nové nevýhody. Vírusy, ktoré boli kedysi známe iba na určitých miestach, sa môžu teraz veľmi rýchlo šíriť a ohrozovať regióny, kde boli predtým neznáme.

2.4 Hoci nové chemické látky umožnili bojovať proti rôznym chorobám, zlepšiť poľnohospodárske výnosy, uľahčiť výstavbu a premiestňovanie, zvýšiť kvalitu dostupných výrobkov, urýchliť a rozšíriť používanie komunikácie vo všetkých podobách, ich objavenie a masívna výroba má aj svoje záporné stránky. Ľudia sú teraz vystavení tzv. chemickej zmеси, keď sa znečisťujúce látky rôznych druhov dostávajú do ovzdušia, vody a potravín.

2.5 Rieky, dažde, vietor a vírusy nepoznajú hranice. Ochrana zdravia obyvateľstva je oblasť, v ktorej, zdá sa, je nevyhnutné postupovať na celoeurópskej úrovni.

2.6 Jedným z dôsledkov masovej priemyselnej výroby je globálne otepľovanie a s ním súvisiaci celý rad dôsledkov. Existujú však aj priemyselné havárie, nové vírusy atď. Ochrana zdravia sa nesmie obmedziť výlučne na prenosné ochorenia, ani na sledovanie zdravotného stavu obyvateľstva.

⁽¹⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 2119/98/ES z 24. septembra 1998, ktorým sa v Spoločenstve zriaďuje sieť na epidemiologický dohľad a kontrolu prenosných ochorení (Ú. v. ES L 268, 3.10.1998, s. 1).

⁽²⁾ Závažný akútny respiračný syndróm.

2.7 Vo vzájomne prepojenej spoločnosti môže prísť riziko zo všetkých strán. Krízy v oblasti zdravia sa začínajú priemyselným znečistením, veterinárnou epidémiou alebo prírodnou katastrofou. Okrem zemepisných hraníc je preto nutné odstrániť aj sektorové hranice.

2.8 V súvislosti s prenosnými ochoreniami existuje celosvetový účinný nástroj, ktorý je riadený Svetovou zdravotníckou organizáciou⁽³⁾.

2.9 Európa nezačína od nuly. V oblasti prenosných ochorení tiež existuje zaužívaný a účinný systém, avšak v čase pandémie chrípky H1N1 sa ukázali nedostatky, pokiaľ išlo o zakúpenie očkovacích látok, ktoré je možné vyvinúť iba v momente výskytu nového vírusu. Priemyselná výroba očkovacej látky a vyjednávanie o cenách viedli k tomu, že členské štáty prijali v súvislosti s očkovaním rôzne postoje, čo mohlo viesť k závažným dôsledkom pre šírenie vírusu, ak by bol tento vírus virulentnejší.

2.10 Po útokoch z 11. septembra 2011 a po tom, čo sa v Spojených štátoch objavili prípady listových zásielok a balíkov obsahujúcich spóry antraxu, bol na európskej úrovni vytvorený Výbor pre zdravotnú bezpečnosť⁽⁴⁾, ktorý má na starosti iné riziká, ako sú riziká spojené s prenosnými ochoreniami, avšak tento výbor nemá inštitucionálnu podobu, a preto nemôže v prípade potreby prijímať politické rozhodnutia.

3. Zlepšenie súčasných mechanizmov

3.1 Skúmaný návrh umožňuje odstrániť existujúce nedostatky na základe Lisabonskej zmluvy⁽⁵⁾, ktorá v tejto oblasti ustanovuje nové právomoci, a na základe preskúmania problémov, ktoré nastali pri predchádzajúcich krízach v oblasti zdravia.

3.2 Týchto kríz bolo mnoho: choroba šialených kráv, pandémie chrípky H1N1, baktéria E.coli/STEC, útoky za použitia chlóru v Iraku, kontaminácia melamínom, toxický červený kaľ, ropné havárie, oblak sopečného popola. Každá kríza umožní odhaliť nedostatky súčasného systému a navrhnuť zlepšenia. Cieľom skúmaného návrhu rozhodnutia je vytvoriť súvislý rámec, vychádzajúci zo súčasných nástrojov, a zlepšiť spoluprácu medzi členskými štátmi a sektormi.

3.3 Tento návrh sa netýka rádiologických alebo jadrových rizík, ktorými sa už zaoberajú iné právne predpisy EÚ.

3.4 Súčasným právne predpisy EÚ sa týkajú len ohrození spojených s prenosnými ochoreniami⁽⁶⁾. Sieť pre epidemiologický dohľad a kontrolu prenosných ochorení, ktorá vydáva varovania a koordinuje reakciu na úrovni EÚ, už nezodpovedá súčasným normám a potrebám. Navrhuje sa preto, aby bola nahradená nástrojmi obsiahnutými v skúmanom návrhu.

⁽³⁾ Medzinárodné zdravotné predpisy: <http://www.who.int/ihr/en/index.html>.

⁽⁴⁾ Pozri závery predsedníctva z 15. novembra 2001 o bioterorizme (13826/01) a závery Rady z 22. februára 2007 o dočasnom predĺžení a rozšírení mandátu Výboru pre zdravotnú bezpečnosť (6226/07).

⁽⁵⁾ Článok 6 písm. a) a článok 168 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

⁽⁶⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 2119/98/ES z 24. septembra 1998, ktorým sa v Spoločenstve zriaďuje sieť na epidemiologický dohľad a kontrolu prenosných ochorení – strana 59.

3.5 Rozšírením na ďalšie riziká sa súčasný systém posilní a zvýši sa jeho účinnosť bez toho, aby to vyvolalo výrazné dodatočné náklady.

3.6 Výbor schvaľuje ciele tohto návrhu:

— v oblasti plánovania pripravenosti ide o koordináciu úsilia členských štátov, aby sa zlepšovala pripravenosť a budovanie kapacít. „Na tento účel Komisia zabezpečí koordináciu medzi vnútroštátnym plánovaním a medzi kľúčovými sektormi, ako je doprava, energetika a civilná ochrana, a bude podporovať členské štáty pri vytvorení mechanizmu spoločného obstarávania zdravotníckych protiopatrení.“

— v situáciách, keď členský štát vydá varovanie týkajúce sa iného závažného ohrozenia, ako je ohrozenie zdravia prenosným ochorením, ide o vytvorenie *ad hoc* siete s cieľom poskytovať informácie a údaje potrebné na hodnotenie rizika a monitorovanie objavujúcich sa ohrození. Prenosné ochorenia sa budú naďalej monitorovať tak ako dnes.

— rozšíriť používanie súčasného systému včasného varovania a reakcie, aby sa doňho zahrnuli všetky závažné ohrozenia zdravia, a nielen prenosné ochorenia.

— zaviesť koordinovaný vývoj vnútroštátnych alebo európskych hodnotení rizík pre verejné zdravie, ktoré sa týkajú ohrození biologického, chemického, environmentálneho alebo neznámeho pôvodu v krízovej situácii.

— napokon sa rozhodnutím vytvára súvislý rámec na reakciu EÚ na krízu verejného zdravia. Konkrétne oficiálnym potvrdením Výboru pre zdravotnú bezpečnosť bude EÚ v lepšom postavení koordinovať vnútroštátne reakcie na krízu v núdzových situáciách verejného zdravia.

3.7 Lepšia koordinácia, väčšia účinnosť, možnosť zadávať verejné zákazky s cieľom vyjednať ceny s farmaceutickými firmami, ktoré umožňujú chrániť európskych občanov, existencia európskeho systému varovania – a nielen na medzinárodnej úrovni (WHO) – rozšírenie existujúcich nástrojov na chemické, bakteriologické, environmentálne a iné riziká sú zámery uvedené v tomto návrhu a výbor ich samozrejme plne podporuje.

3.8 Hodnotením rizík v spolupráci s európskou sieťou odborníkov, dosiahnutím dohody o stupni závažnosti, aby bolo možné naplánovať primeranú reakciu a definovať spoločné odkazy, výmenou citlivých údajov v súlade s pravidlami (najmä v súlade s pravidlami týkajúcimi sa ochrany osobných údajov) a s údajmi porovnateľnými medzi členskými štátmi a so susednými krajinami a vypracovaním jednotných upozornení pre cestujúcich sa zlepšuje fungovanie už existujúcich nástrojov bez toho, aby došlo k ich zaťaženiu vytváraním nových nástrojov.

4. Zohľadnenie súčasného vývoja

4.1 EHSV by chcel však upozorniť verejné orgány EÚ a členských štátov na spôsob, akým sa odohrali nedávne krízy.

4.2 V prípade chrípky H1N1 alebo baktérie E.coli/STEC O104 sa ukázalo, že informácie sa šíria nielen prostredníctvom verejných orgánov a že časť verejnosti verí viac neovereným informáciám, ktoré sa šíria na internete. Veľké množstvo informácií môže komplikovať riadenie krízy a môže mať závažné dôsledky pre zdravie obyvateľstva a pre celé hospodárske odvetvia, napr. keď niektorí lekári kritizujú určitú očkovaciu látku alebo keď sú zverejnené informácie o pôvode baktérie chybné.

4.3 Výsledkom šírenia nesprávnych informácií môže byť obrovské plytvanie zdrojmi a narušenie účinnosti nástrojov. Pedagogické hľadisko musí byť rovnako dôležité ako hospodárske.

4.4 V tejto súvislosti výbor preto odporúča, aby sa do krízových nástrojov zapojili všetky zložky občianskej spoločnosti ako sprostredkovatelia informácií, a aby sa mimo obdobia krízy vykonávala osвета v školách a na pracoviskách, prostredníctvom

ktorej sa bude európskym občanom vysvetľovať, ako sú chránení proti rizikám, ako fungujú systémy monitorovania a varovania, komu treba v prípade krízy veriť a kto je oprávnený šíriť spoľahlivé informácie.

4.5 Komunikácia v prípade krízy v oblasti verejného zdravia sa stala jednou z hlavných výziev, ktorá je rovnako dôležitá ako dostupnosť očkovacích látok. Na čo je dobré mať účinné očkovacie látky, ak verejnosť nie je presvedčená o nutnosti dať sa zaočkovať?

4.6 Vyžadovať od občanov, aby sa správali zodpovedne, má zmysel iba vtedy, ak majú na to skutočne prostriedky. Na to je nevyhnutné, aby boli vopred informovaní a poučení o existujúcich nástrojoch a úlohe, ktorú v nich bude musieť každý zohrávať. Občania sa môžu zapojiť, byť aktérmi spoločnej ochrany, ale tiež môžu zhoršiť situáciu, pokiaľ neboli poučení o svojej zodpovednosti a správne informovaní. Verejné orgány musia vo všeobecnom záujme zapojiť všetky organizácie, ktoré sa usilujú o spoločné dobro, do ochrany všetkých tým, že budú podporovať primeranú vzájomnú výmenu informácií.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje“

COM(2011) 571 final

(2012/C 181/29)

Spravodajkyňa: **Siobhán EGAN**

Európska komisia sa 20. septembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov - Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje“

COM(2011) 571 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) prijal 146 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Stratégia Komisie do roku 2020 a hlavná iniciatíva „Európa efektívne využívajúca zdroje“ sa zameriavajú na to, aby sa európske hospodárstva stali odolnejšími a udržateľnejšími prostredníctvom efektívnejšieho využívania všetkých prírodných zdrojov. Výbor už predtým podporil túto hlavnú iniciatívu a teraz víta podrobnejší „Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje“, ktorý vypracovala Komisia a v ktorom stanovuje čiastkové ciele pre transformáciu a poskytuje rámec pre opatrenia potrebné na začatie tohto procesu.

1.2 EHSV vyzýva všetky inštitúcie, európskych lídrov, európske podniky, sociálnych partnerov a celú európsku spoločnosť, aby sa spojili do širšieho politického a spoločenského hnutia v rámci podpory pre potrebnú rozsiahlu transformáciu a aby využívali rámec stanovený týmto plánom s cieľom usmerniť a monitorovať pokrok.

1.3 EHSV žiada vytvoriť silný koordinačný mechanizmus na vysokej úrovni v rámci Komisie a v jednotlivých členských štátoch s cieľom monitorovať a stimulovať napredovanie pri uskutočňovaní opatrení navrhovaných v tomto pláne.

1.4 Na úrovni členských štátov EHSV vyzýva k schváleniu komplexnej stratégie efektívneho využívania zdrojov, vrátane daňových reforiem, odstránenia škodlivých dotácií, silnej regulácie noriem pre výroby, programov pre vzdelávanie a rozvoj zručností a plného zapojenia miestnych a regionálnych orgánov, podnikov, sociálnych partnerov, spotrebiteľov a ďalších organizácií a občanov. Stratégie by mali zahŕňať aktívne politické opatrenia, ktoré zabezpečujú sociálne spravodlivý prechod, vrátane odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania pracovných síl a ich zapájania do transformácie podnikov na nové podniky, ktoré dokážu zdroje efektívne využívať.

1.5 Na európskej úrovni EHSV podporuje všetky opatrenia navrhnuté v tomto pláne a vyzýva k tomu, aby sa zvláštna pozornosť venovala týmto bodom:

- rýchle vypracovanie vhodných ukazovateľov, vrátane všeobecného ukazovateľa úrovne účinného využívania zdrojov v rámci národných hospodárstiev, ktorý odporúča tento plán, ukazovateľa blahobytu v hospodárstve „nad rámec HDP“ a iných opatrení, ktoré sú pre dané odvetvie špecifickéjšie,
- účinný mechanizmus, ktorý dáva efektívnemu využívaniu zdrojov popredné miesto vo výročných národných správach o reformách a ich preskúmaní Komisiou a partnermi v rámci procesu európskeho semestra, ktorý sa vyhotovuje pre stratégiu Európa 2020,
- revízia a aktualizácia zastrešujúcej Európskej stratégie udržateľného rozvoja po summite Rio Earth v júni 2012 s dôrazom na účinné využívanie zdrojov a jej vzťah k ostatným cieľom trvalej udržateľnosti,
- podrobná analýza vzájomného pôsobenia medzi efektívnym využívaním zdrojov a environmentálnymi cieľmi ako napr. v siedmom environmentálnom akčnom programe,
- mechanizmus koordinácie na zabezpečenie udržania pokroku vo všetkých 20 samostatných iniciatívach, ktoré Komisia identifikovala ako iniciatívy prispievajúce k efektívnemu využívaniu zdrojov, a v ďalších iniciatívach, ktoré by mohli byť do tohto zoznamu pridané,
- zahrnutie cieľov efektívneho využívania zdrojov do kritérií pre všetky európske výdavkové programy a do verejného obstarávania,

— plné zaangažovanie občianskej spoločnosti do pravidelného monitorovania a preverovania napredovania.

1.6 EHSV chce zohrávať plnohodnotnú úlohu pri monitorovaní pokroku v tejto rozhodujúcej otázke a v rámci tejto činnosti bude rád spolupracovať s ostatnými inštitúciami.

2. Kontext

2.1 V januári 2011 Komisia uverejnila iniciatívu „Európa efektívne využívajúca zdroje“ ako jednu zo siedmich nových hlavných iniciatív, ktoré sú súčasťou stratégie Európa 2020. ⁽¹⁾ Bola určená na začatie rozsiahlej transformácie spôsobu rozdeľovania materiálnych zdrojov do všetkých častí európskeho hospodárstva, a to oddelením hospodárskeho blahobytu od spotreby zdrojov.

2.2 V predchádzajúcom stanovisku k hlavnej iniciatíve efektívneho využívania zdrojov. EHSV privítal všeobecné ciele stratégie efektívneho využívania zdrojov a požadoval, aby boli zapracované do revidovanej a aktualizovanej verzie zastrešujúcej Európskej stratégie udržateľného rozvoja. ⁽²⁾ EHSV vyzval Komisiu, aby poskytla viac podrobných údajov v čase dokončovania jednotlivých iniciatív v určitých oblastiach a v rámci Plánu pre Európu.

2.3 V roku 2011 Komisia spustila niekoľko samostatných iniciatív ⁽³⁾, ktoré mali v určitých odvetviach presadzovať efektívne využívanie zdrojov. Plán Komisie pre Európu efektívne využívajúcu zdroje v súčasnosti spája všetky tieto aktivity. Predstavuje víziu transformovaného hospodárstva, ktoré by sa malo dosiahnuť v roku 2050, pričom čiastkové ciele sa majú dosiahnuť do roku 2020, a uvádza oblasti, v rámci ktorých Komisia a členské štáty budú musieť podniknúť viac opatrení na dosiahnutie týchto cieľov.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV súhlasí s názorom Komisie, že je veľmi dôležité, aby Európa a celý svet dosiahli efektívnejšie využívanie zdrojov. Efektívnejšie využívanie zdrojov zohráva hlavnú úlohu v zosúladzovaní pokračujúceho úsilia o hospodársky rast s potrebou uznania, že zásoby mnohých prírodných zdrojov na svete sa môžu vyčerpať a že hranice možností našej planéty obmedzujú pokračujúci nárast fyzickej výroby a spotreby. Tiež je to dôležité pre obmedzenie rastu emisií skleníkových plynov a iných znečisťujúcich látok a pre ochranu biotických zdrojov a verejných prínosov vyplývajúcich z ekosystémov. Podpora efektívneho využívania zdrojov by mala byť podstatou riadenia svetových ekonomík a vedúcich podnikov vo svete.

3.2 Podniky všetkého druhu boli vždy priamo podnecované k tomu, aby pri využívaní všetkých zdrojov vo svojich výrobných postupoch pracovali efektívne, a udržiavali tak nízke náklady. Na strane výsledkov však vždy existuje opačná motívacia zameraná na povzbudzovanie spotrebiteľov k čo najväčšej

spotrebe, aby sa zvýšil predaj. Nedá sa však očakávať, že ponechanie efektívnejšieho využívania zdrojov na obvyklé procesy privedie transformáciu potrebnú na vyrovnanie sa s tlakmi, ktoré vyplývajú z rýchlo rastúcej svetovej populácie, rýchleho zvyšovania sa dopytu spotrebiteľov hlavne v rozvíjajúcich sa hospodárstvach a z rastúcich problémov spojených s vyčerpaním zdrojov a znečisťovaním životného prostredia. Potrebujeme novú podobu „udržateľného“ alebo „ekologického“ rastu, pri ktorom je rast hospodárskej činnosti a blahobytu či prosperity oddelený od rastu spotreby zdrojov a je možné ho dosiahnuť s nižšou mierou spotreby zdrojov.

3.3 Vlády a spoločnosť ako celok budú preto musieť zohrávať hlavnú úlohu pri uskutočňovaní transformácie v potrebnom rozsahu a rýchlosti v priebehu ďalšej generácie. Vládne opatrenia sú potrebné:

— na zabezpečenie riadneho oceňovania externalít prostredníctvom fiškálnych opatrení,

— na odstránenie škodlivých dotácií,

— na stanovenie minimálnych noriem efektívneho využívania zdrojov pre konkrétne odvetvia prostredníctvom vhodnej regulácie,

— na podporovanie vhodného výskumu a vývoja,

— na podporovanie investícií do procesov efektívneho využívania zdrojov a na odrádzanie od neefektívnych investícií,

— na podporovanie pochopenia efektívneho využívania zdrojov prostredníctvom médií, vzdelávania a odbornej prípravy.

3.4 Transformácia v požadovanom rozsahu a tempe bude mať značný vplyv na trh práce. Podniky, ktoré nie sú efektívne pri využívaní zdrojov alebo ktoré produkujú neekonomické výrobky, sa dostanú pod tlak a možno budú musieť znížiť počet zamestnancov. Ale podniky, ktoré účinne využívajú zdroje a ktoré produkujú efektívne výrobky a služby by mali po oživení hospodárstva prosperovať a vytvárať nové pracovné miesta. Krajiny, ktoré v rámci tohto prechodu idú príkladom, budú v novom svete obmedzených zásob prírodných zdrojov najúspešnejšie a najkonkurencieschopnejšie a tiež budú najúspešnejšie pri vytváraní nových pracovných miest v tomto novom ekologickom hospodárstve.

3.5 Na to, aby bol tento prechod spravodlivý a aby skutočne vytváral kvalitné nové pracovné miesta a pomáhal pri rekvifikácii, budú potrebné aktívne programy odbornej prípravy

⁽¹⁾ COM(2011) 571 final.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV Európa efektívne využívajúce zdroje – Hlavná iniciatíva na základe stratégie Európa 2020, Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 97-101.

⁽³⁾ COM(2011)21, Príloha I.

a pomoci pri prechode na nové zamestnanie⁽⁴⁾. Tento plán v súčasnosti neobsahuje toto hľadisko ani iné hľadiská sociálneho rozmeru, a preto je potrebné ich ďalej rozvinúť.

3.6 Zabezpečovanie lepšieho využívania zdrojov v požadovanom rozsahu je veľkou a naliehavou výzvou pre celú Európu a všetky časti spoločnosti. Bude si to vyžadovať silné politické a spoločenské záväzky na všetkých úrovniach a ambiciózny a rozsiahly program iniciatív a opatrení zo strany EÚ a jednotlivých členských štátov na celoštátnej a miestnej úrovni.

3.7 Tento plán by mal poskytnúť rámec pre vytváranie transeurópskeho politického impulzu a inšpirujúcej vízie o tom, čo by sa dalo dosiahnuť. EHSV víta jeho všeobecný prístup a víziu navrhovanú na rok 2050.

3.8 Implementácia je dôležitá. Konkrétne čiastkové ciele, ktoré Plán pre Európu navrhuje na rok 2020, sú užitočným nástrojom na definovanie dlhodobej vízie v podobe konkrétnějších a bezprostrednejších cieľov, ktoré je potrebné okamžite uskutočňovať. Ale zostáva toho ešte veľa, čo je potrebné urobiť pre dosiahnutie transformácie hospodárskej politiky, priemyselných stratégií a tokov investícií, ktoré sú pre realizáciu tohto plánu potrebné. Komisia identifikovala zásadný význam transformácie v oblasti efektívneho využívania zdrojov a Rada pre životné prostredie to do určitej miery podporila (závery zo schôdze Rady ministrov životného prostredia z 19. decembra 2012). Účinné uskutočňovanie transformácie si však vyžiada plnú účasť a záväzok všetkých zložiek Komisie a vlád členských štátov. Presadzovanie efektívneho využívania zdrojov musí mať oveľa dôležitejšie miesto v programoch predsedov vlád a Európskej rady vo všetkých jej zoskupeniach, v rámci ktorých potrebuje celková vízia, ako aj kroky, ktoré je na dosiahnutie tohto cieľa potrebné podniknúť, aktívnu a trvalú podporu všetkých odvetví a odhodlanie dosiahnuť jednotlivé čiastkové ciele.

3.9 Pochopenie nevyhnutnosti efektívneho využívania zdrojov je potrebné vo väčšej miere vstúpiť podnikom a rôznym organizáciám občianskej spoločnosti a tiež širokej verejnosti a spotrebiteľom a toto pochopenie je potrebné aktívne všetkými dostupnými prostriedkami podporovať, vrátane vytvorenia štruktúr pre dialóg s cieľom tomuto prechodu napomôcť⁽⁵⁾.

3.10 Plán pre Európu bude stáť alebo padať na svojej schopnosti podnecovať väčšie politické odhodlanie a záväzok dosiahnuť účinnejšie využívanie zdrojov. Musí priniesť skutočnú zmenu v samotnom základe hospodárskeho riadenia. Je potrebné zabezpečiť centrálné koordinovaný monitorovací mechanizmus s cieľom poskytnúť impulz pre všetky samostatné iniciatívy, ktoré sú už v tomto pláne identifikované, prekonať

všetky prekážky, ktoré sa môžu pred nimi objaviť, a predložiť argumenty pre ďalšie opatrenia všade tam, kde napredovanie k cieľom zaostáva.

4. Implementácia na úrovni členských štátov

4.1 Niektoré európske krajiny sa prestali vo veľkej miere spoliehať na obmedzené zásoby fosílnych palív a rozvíjajú obnoviteľné zdroje energie, redukujú odpad, podporujú úspornejšie budovy a vozidlá atď. Pokrok je však sporadický a v niektorých krajinách môže v tomto rozhodujúcom momente dôjsť k spomaleniu investícií z dôvodu predčasného ukončenia stimulov potrebných pre vykonanie zmien. EHSV odporúča systematicky zhromažďovať a šíriť dobré skúsenosti a príklady ako výsledky doteraz vynaloženého úsilia, aby sa úrychlene dosiahol účinok v krajinách a sektoroch, v ktorých sa doteraz nepodarilo zaznamenať výrazný žiaduci pokrok. Pri sledovaní cieľa je nanajvýš dôležitá konzistentnosť a cieľavedomosť.

4.2 Členské štáty musia vložiť snahu o efektívne využívanie zdrojov do centra svojich vnútroštátnych hospodárskych stratégií a programov a presadzovať ju vo všetkých odvetviach svojich hospodárstiev. Podľa názoru EHSV je potrebné v členských štátoch zriadiť na vysokej úrovni politické vedenie a mechanizmus koordinácie, aby sa zabezpečilo, že pokrok sa bude presadzovať naliehavejšie, plynulejšie a dôslednejšie, než doteraz.

4.3 Ťaženie za efektívne využívanie zdrojov bude nakoniec závisieť tak od zmeny požiadaviek verejnosti a spotrebiteľského dopytu, ako aj od transformácií spôsobov výroby.

4.4 Členské štáty musia začať intenzívny dialóg s mienkotvornými subjektmi, vrátane médií, o tom, ako čo najlepšie propagovať podstatnú myšlienku efektívneho využívania zdrojov, aby časom ľudia sami od seba presunuli svoje preferencie a rozhodnutia na uprednostňovanie výrobkov a služieb produkovaných na základe efektívneho využívania zdrojov a aby nepreferovali zbytočne neekonomické výrobky, ktoré si vyžadujú veľké množstvo zdrojov.

4.5 Efektívne využívanie zdrojov by malo byť dôležitým cieľom na miestnej a regionálnej úrovni, ako aj na celoštátnej úrovni. Členské štáty musia porozmýšľať o tom, ako najlepšie tento cieľ propagovať medzi svojimi regionálnymi a miestnymi samosprávami.

4.6 Prechod si bude vyžadovať využitie všetkých politických nástrojov, ktoré majú vlády k dispozícii. Daňové politiky je potrebné prepracovať tak, aby penalizovali neúčinné využívanie energie a iných zdrojov a aby odmeňovali účinnejšie využívanie. Neutrálne daňové reformy, ktorých cieľom je zvýšiť úroveň zdaňovania uhlíkovodíkov (a iných prírodných zdrojov) a zároveň podporiť zamestnanosť a lepšie sociálne zabezpečenie, majú rozhodujúcu úlohu pri riadení prechodu na hospodárstvo

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV Podpora udržateľných ekologických pracovných miest v rámci balíka opatrení EÚ týkajúcich sa klimatických zmien a energetiky, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 110–117.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV Budovať udržateľné hospodárstvo zmenou nášho modelu spotreby, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 57–61.

s nízkymi emisiami oxidu uhličitého⁽⁶⁾ a tvorbe pracovných miest⁽⁷⁾. Škodlivé dotácie, ktoré povzbudzujú alebo schvaľujú neefektívne využívanie energie a zlé riadenie iných zdrojov je potrebné postupne odstrániť. Tento cieľ je často proklamovaný, ale doteraz sa energicky neuskutočňuje. Na uplatnenie efektívneho využívania zdrojov v kľúčových odvetviach, akými je stavebníctvo, doprava a poľnohospodárstvo, sú potrebné pevné požiadavky na právne predpisy. Na to, aby bolo možné podporovať ďalšiu minimalizáciu odpadov a opätovné použitie alebo recykláciu odpadového materiálu, je potrebná rozhodná politika odpadového hospodárstva. Na to, aby sa tento odkaz dostal do všetkých častí spoločnosti, je potrebné zabezpečiť vzdelávanie, programy verejnej informovanosti, rozvoj zručností a inovácie. Tento cieľ bude možné dosiahnuť prostredníctvom zosúladenej činnosti medzi členskými štátmi a EÚ na širokom fronte.

4.7 Členské štáty by sa mali verejne zaviazat' k otvorenému a pravidelnému informovaniu o napredovaní v oblasti efektívneho využívania zdrojov a o tom, akým spôsobom politika a toky verejných a súkromných investícií podporujú tento prechod. Komisia môže pomôcť tým, že vypracuje analýzu rôznych metód, ktoré boli prijaté v rôznych členských štátoch s cieľom presadzovať efektívne využívanie zdrojov a podporovať širšie a konzistentnejšie využívanie najlepších metód.

5. Implementácia na európskej úrovni

5.1 EÚ zohráva rozhodujúcu úlohu ako v stimulovaní a podporovaní opatrení na úrovni členských štátov, tak aj pri presadzovaní iniciatív na európskej úrovni, ktoré budú podporovať prechod na efektívne využívanie zdrojov. EHSV podporuje všetky politiky a iniciatívy uvedené v tomto pláne a pripomienkuje nasledujúce oblasti:

- meranie a ukazovatele,
- integrácia so stratégiou 2020 a s procesom európskeho semestra,
- Európska stratégia udržateľného rozvoja a siedmy environmentálny akčný program,
- 20 jednotlivých iniciatív a tri kľúčové odvetvia v Pláne pre Európu,
- európske výdavkové programy a verejné obstarávanie,
- zapojenie občianskej spoločnosti a verejnosti.

5.2 Meranie, ukazovatele, ciele a čiastkové ciele

V rámci tohto procesu bude potrebné identifikovať špecifické ukazovatele pokroku pre rôzne aspekty efektívneho využívania zdrojov a zabezpečiť dostupnosť spoľahlivých, konzistentných

a včasných informácií o týchto ukazovateľoch. Podľa názoru EHSV by monitorovanie malo tiež zaznamenávať pokrok v nasledujúcich oblastiach:

- kľúčové prvky politiky, ktoré sú potrebné na presadzovanie efektívneho využívania zdrojov (daňové opatrenia, regulačné opatrenia atď.),
- do akej miery sú verejné a súkromné investičné toky vyvážené s cieľom podporovať výrobu a spotrebu spojenú s efektívnym využívaním zdrojov a eliminovať neefektívne a nehospodárne procesy,
- do akej miery sa zamestnanosť orientuje na vytváranie pracovných miest so zreteľom na efektívne využívanie zdrojov, na výrobky a služby vyznačujúce sa efektívnym využívaním zdrojov a na pokrok v oblasti odbornej prípravy a na iné opatrenia, ktoré túto zmenu podporujú.

5.3 EHSV víta navrhované zavedenie nového hlavného ukazovateľa produktivity zdrojov ako celkového meradla pokroku pri oddeľovaní hospodárskeho blahobytu od spotreby materiálnych zdrojov. Žiada, aby sa rovnaká priorita priznala vypracovaniu pevných ukazovateľov prírodného a spoločenského kapitálu a dostupnosti a stavu prírodných zdrojov.

5.4 EHSV je toho názoru, že čiastkové ciele navrhnuté pre environmentálne škodlivé dotácie, biodiverzitu a tri kľúčové odvetvia potravinárstva, stavebníctva a mobility ešte nie sú dostatočne sformulované a je potrebné ich ďalej rozvinúť. Programu rozvoja ukazovateľov je potrebné udeliť vyššiu prioritu a primerané zdroje, ktoré zabezpečia rýchlejšie napredovanie.

5.5 Predovšetkým potrebujeme lepšie meradlo výkonnosti hospodárstiev jednotlivých štátov, ktorým sa preukáže, ako zlepšenie v efektívnom využívaní zdrojov v hospodárstve predstavuje skutočné zlepšenie celkového blahobytu danej spoločnosti a udržateľnosti vo svete. Podľa názoru výboru je potrebné ukončiť a realizovať dlhodobé štúdie lepších alternatív k HDP tak, aby bolo možné riadne zmerať celkový pokrok v prechode smerom k efektívnejšiemu využívaniu zdrojov a s ním spojených zlepšení v oblasti blahobytu a udržateľnosti⁽⁸⁾.

5.6 Integrácia so stratégiou 2020 a s procesom európskeho semestra

Vzhľadom na prierezový charakter iniciatívy týkajúcej sa efektívneho využívania zdrojov a na to, aby sa efektívnemu využívaniu zdrojov naďalej priradovola vysoká politická dôležitosť, bude potrebné zabezpečiť podporu na európskej úrovni prostredníctvom účinnej, centrálné koordinovanej a primerane financovanej realizácie riadiacej štruktúry, ktorá bude otvorená a transparentná a umožní čo najväčšiu účasť zainteresovaných strán.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Plán prechodu na hospodárstvo s nízkymi emisiami CO₂ v roku 2050“, bod 3.15 f), Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 102-110.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV na tému „Rio+20: Na ceste k ekologickému hospodárstvu a lepšiemu riadeniu“, bod 4.15, Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 110-116.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV *Prekročiť rámec HDP – ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja*, Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 53 a stanovisko k *Oznámeniu Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Prekročiť rámec HDP - Meradlo pokroku v meniacom sa svete*, Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 64.

5.7 EHSV víta cieľ využiť revízy proces v rámci európskeho semestra, aby sa zabezpečilo, že efektívne využívanie zdrojov sa dostane do centra vypracovania hospodárskej politiky v Európskej rade a do dialógu na vrcholnej úrovni s členskými štátmi. Sme presvedčení, že podávanie správ musí byť založené na presných a prísnych monitorovacích požiadavkách, ktoré poskytnú presný a aktuálny prehľad o pokroku v oblasti efektívneho využívania zdrojov. Ak sa prejaví nedostatočný pokrok v konkrétnej oblasti, bude potrebné takúto situáciu ihneď identifikovať a podniknúť nápravné opatrenia.

5.8 So sklamaním musíme konštatovať, že krajiny tohto programu sa majú v súčasnosti vyčleniť z procesu podávania správ v rámci európskeho semestra. Aj keď uznávame, že v súčasnosti majú zvláštne problémy spojené s hospodárskym prispôbením, sme presvedčení o tom, že by mohli získať konkrétne výhody zo začlenenia efektívneho využívania zdrojov do svojich programov obnovy a že by sa mali hneď od začiatku v plnej miere zapojiť do tohto aspektu procesu európskeho semestra.

5.9 Aby sa tento proces dostal do zvýšenej pozornosti verejnosti a aby získal politickú silu, EHSV požaduje, aby vnútroštátne správy, ktoré tvoria základ procesu hodnotenia v rámci európskeho semestra, podliehali v každej krajine verejnej konzultácii a diskusii so všetkými zainteresovanými stranami. Okrem toho by sa mal dialóg partnerských skupín o každej vnútroštátnej správe otvoriť pre účasť a diskusiu. Samotný EHSV by sa mohol stať užitočným fórom pre pravidelnú diskusiu so zainteresovanými stranami na európskej úrovni o napredovaní transformácie a akéhokoľvek opatreniach, ktoré sú potrebné na jej udržanie.

5.10 EHSV považuje za dôležité, aby sa Komisia nespoliehala výhradne na proces európskeho semestra s cieľom presadzovať účinnú implementáciu efektívneho využívania zdrojov. Je dôležité, aby aj ostatné relevantné programy a stratégie zohrávali svoju úlohu.

5.11 *Európska stratégia udržateľného rozvoja a siedmy environmentálny akčný program*

Komisia správne vníma stratégiu efektívneho využívania zdrojov a samotnú stratégiu Európa 2020 ako dôležité príspevky k celkovému cieľu udržateľného rozvoja. Efektívne využívanie zdrojov neobsahuje všetky aspekty udržateľnosti a je dôležité, aby dôraz, ktorý sa naň kladie, nevedol k zanedbaniu iných aspektov udržateľného rozvoja. Tohtoročná konferencia OSN v Riu o trvalo udržateľnom rozvoji by sa mala využiť na to, aby sa transformácia z hľadiska efektívneho využívania zdrojov stala stredobodom globálneho úsilia o prechod na ekologickejšie hospodárstvo v celkovom rámci trvalo udržateľného rozvoja. Podľa názoru EHSV by sa celková európska stratégia pre trvalo udržateľný rozvoj mala preskúmať a znovu oživiť ako súčasť nadväzných krokov po summite v Riu a rozšíriť o integrované podávanie správ o trvalo udržateľnom rozvoji a efektívnom využívaní zdrojov v jednotlivých štátoch s cieľom monitorovať pokrok v celej tejto oblasti.

5.12 Komisia oznámila svoj zámer vytvoriť v tomto roku pre Európu siedmy environmentálny akčný program a Rada ju vyzvala, aby zabezpečila, že nový program bude navrhnutý tak, aby sa dosiahlo vzájomné dopĺňanie medzi politikami a plánmi v oblasti životného prostredia a cieľmi v oblasti efektívneho využívania zdrojov stanovenými v Pláne pre Európu. Je to veľkolepý cieľ, ale na to, aby sa naplnil zmysluplným obsahom, bude potrebné vykonať ešte veľa práce.

5.13 *Dvadsať iniciatív a tri kľúčové odvetvia*

EHSV sa aktívne zapojil do pripomienkovania väčšiny z 20 samostatných iniciatív uvedených v stratégii a v plnej miere podporuje úsilie navrhnuté v Pláne pre Európu, aby sa vo všetkých iniciatívach napredovalo paralelne, a tak sa dosiahla maximálna odozva na výzvu týkajúcu sa efektívneho využívania zdrojov. Iniciatívy by mali podliehať pravidelným individuálnym a kolektívnym preverkam, aby spolu dosiahli zamýšľaný kumulatívny vplyv.

5.14 EHSV súhlasí s tým, že tri kľúčové odvetvia, ktoré stanovila Komisia (potravinárstvo, stavebníctvo a mobilita) sú obzvlášť dôležitými oblasťami pre presadzovanie efektívneho využívania zdrojov. Výbor sa domnieva, že využitie vody a pôdy by sa malo tiež považovať za kľúčové oblasti. Bude dôležité, aby sa útvary, ktoré sú zodpovedné za monitorovanie celého napredovania v oblasti efektívneho využívania zdrojov, pravidelne zameriavali na tieto oblasti s cieľom zabezpečiť, aby riadne prispievali k transformácii efektívneho využívania zdrojov.

5.15 *Európske výdavkové programy a verejné obstarávanie*

V minulosti štrukturálne fondy a iné výdavkové programy EÚ nie vždy dostatočne zohľadňovali cieľ podporovania efektívneho využívania zdrojov. Vždy, keď je potrebné tieto programy preveriť, je dôležité, aby sa využila príležitosť na pevnejšie zapracovanie efektívneho využívania zdrojov do ich priorit a kritérií. EHSV víta skutočnosť, že najnovšie rozpočtové návrhy Komisie prisudzujú väčšiu dôležitosť efektívnemu využívaniu zdrojov a iným cieľom stratégie Európa 2020. Bude dôležité zabezpečiť, aby sa tento návrh dotiahol do konca v rámci podrobných rokovaní o rozpočte.

5.16 Predovšetkým je potrebné klásť väčší dôraz na proaktívny prístup k riešeniu škodlivých dotácií, na zabezpečovanie financovania a inovácie v oblasti uznávania hodnoty prírodného kapitálu a vytváranie daňových opatrení pre internalizovanie externých nákladov a určenie skutočných nákladov pre spoločnosť. Konkrétne opatrenia sa týkajú niekoľkých z 20 iniciatív a tiež sa vzťahujú na politiku súdržnosti a iné hlavné oblasti rozvoja politiky.

5.17 Podobne sa programy verejného obstarávania na európskej aj vnútroštátnej úrovni môžu stať významnými nástrojmi na podporovanie efektívneho využívania zdrojov tým, že budú trvať na účinných normách pre všetky nakupované výrobky

a služby, a túto prioritu budú presadzovať v celom dodávateľskom reťazci. Komisia by mala znovu oživiť iniciatívy v tejto oblasti, aby sa požiadavky na efektívne využívanie zdrojov stali rozhodujúcim prvkom všetkých špecifikácií verejného obstarávania.

5.18 *Zapojenie zainteresovaných strán, občianskej spoločnosti a verejnosti*

Transformácia v oblasti efektívneho využívania zdrojov navrhnutá v Pláne pre Európu je rozhodujúca tak pre svet, ako aj pre Európu. Nie je možné ju dosiahnuť len prostredníctvom technických prostriedkov. Všetky časti spoločnosti musia pochopiť a akceptovať potrebu zmeny a na jej vykonanie je potrebné spoločné úsilie.

5.19 Výbor zdôrazňuje, že je dôležité podporovať povedomie spotrebiteľov o význame účinného využívania zdrojov. Vyzýva Komisiu, aby zvážila, akým spôsobom by sa iniciatívy, akými je napr. akčný plán udržateľnej spotreby a výroby a udržateľnej priemyselnej politiky z roku 2008 ⁽⁹⁾ dali najlepšie prepojiť s novou prácou zameranou na efektívne využívanie zdrojov a predovšetkým, ako by sa práca na podporovaní povedomia zákazníkov o trvalej udržateľnosti a úvahách o efektívnom využívaní zdrojov dala s väčšou ambíciou preniesť na európsku úroveň.

5.20 EHSV chce zohrávať plnohodnotnú úlohu pri zapojovaní zainteresovaných strán do úsilia o efektívnejšie využívanie zdrojov. Bude sledovať pokrok v tejto rozhodujúcej otázke a v rámci tejto činnosti bude rád spolupracovať s ostatnými inštitúciami.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ COM(2008) 397 final.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o mechanizme monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov a nahlasovania ďalších informácií relevantných z hľadiska zmeny klímy na úrovni členských štátov a Únie“

COM(2011) 789 final – 2011/0372 (COD)

(2012/C 181/30)

Spravodajca: **pán ADAMS**

Európska komisia sa 23. novembra 2011 rozhodla podľa článku 192 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o mechanizme monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov a nahlasovania ďalších informácií relevantných z hľadiska zmeny klímy na úrovni členských štátov a Únie“

COM(2011) 789 final – 2011/0372 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) prijal 151 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 16 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko.

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor uznáva a podporuje potrebu presných a komplexných údajov, pomocou ktorých môžu členské štáty a EÚ plniť svoje záväzky v oblasti zmiernenia zmien podnebia a vykonávať predpisy z klimaticko-energetického balíka. Toto nariadenie posilní daný proces.

1.2 EHSV chce okrem podrobných odporúčaní uvedených v 4.časti zdôrazniť potrebu proporcionality pri zbere údajov a potrebu kontinuálneho zamerania na využívanie výsledkov, aby bolo možné dosiahnuť ciele klimatickej politiky a pokračovať vo vzdelávaní verejnosti v oblasti energetiky.

2. Úvod

2.1 Toto nové nariadenie je nástrojom, ktorý poskytuje právny základ na vykonávanie revidovaných domácich monitorovacích záväzkov stanovených v klimaticko-energetickom balíku v roku 2009, ako aj na zabezpečenie včasného a presného monitorovania pokroku pri dodržiavaní týchto a medzinárodných záväzkov. Hoci EÚ je priamo zodpovedná za približne 11 % svetových emisií CO₂, jej strategické záväzky a opatrenia na znížovanie emisií skleníkových plynov a efektívne využívanie zdrojov možno považovať za pozitívny a zásadný prínos medzinárodným implementačným mechanizmom. Zámerom je udržať zvýšenie priemernej globálnej teploty pod 2 °C v porovnaní s predindustriálnou úrovňou. (Medzi ciele na rok 2020 patrí 20 % zníženie emisií CO₂, 20 % zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie a 20 % zlepšenie energetickej účinnosti v porovnaní s rokom 1990.)

2.2 Svetová klíma sa dôsledkom narušenia globálnej energetickej rovnováhy veľmi rýchlo mení. V zemskej atmosfére sa

nachádzajú skleníkové plyny, ktoré sú schopné absorbovať a vyžarovať infračervené žiarenie, čo výrazne ovplyvňuje teplotu. Oxid uhličitý je po vodnej pare hlavným skleníkovým plynom. Ďalšími významnými skleníkovými plynmi sú metán a ozón.

2.3 Spaľovanie fosílnych palív za posledných 250 rokov prispelo k zvýšeniu koncentrácie CO₂ v atmosfére z 280 ppm na 390 ppm. Hoci prírodné zdroje CO₂ výrazne prevyšujú umelé zdroje, tieto prírodné zdroje boli v minulosti vyvážené „zachytávačmi“ oxidu uhličitého, ako je napríklad fotosyntéza CO₂ v rastlinách a planktóne. Túto rovnováhu narušuje zvýšená koncentrácia antropogénnych skleníkových plynov súvisiacich s odlesňovaním.

2.4 Klimatické zmeny, ktoré už majú nepriaznivý hospodársky, sociálny a environmentálny dosah, sú vedecky podložené. Niektoré modelové projekcie poukazujú na vážny budúci dosah zvyšovaním hladiny morí, rozširovaním púští, stratou biodiverzity a klimatickými poruchami. V zásade platí, že prevencia je lepšia (a lacnejšia) ako zmiernenie alebo adaptácia. Požiadavky hospodárskeho rastu, nerovnosti v globálnom rozvoji, pokračujúce využívanie fosílnych palív ako primárneho zdroja energie vo svete a neúprosný rast populácie však majú podiel na tom, že sa zatiaľ nepodarilo dosiahnuť politický konsenzus o tom, ako zaviesť účinný mechanizmus na zníženie antropogénnych emisií skleníkových plynov.

2.5 V roku 1992 sa v Riu de Janeiro konal „Samit Zeme“, na ktorom sa prijal medzinárodný Rámcový dohovor Organizácie Spojených národov o zmene klímy (UNFCCC). Vypracovaný bol

na stabilizovanie koncentrácie skleníkových plynov v atmosfére. Reakciou naň bol mechanizmus monitorovania skleníkových plynov, ktorý EÚ zaviedla v roku 1993. V roku 1997 sa v Kjótskom protokole k UNFCCC odrazili snahy pristupovať k emisiám skleníkových plynov⁽¹⁾ spôsobmi, ktoré zohľadňovali výrazné rozdiely medzi členskými štátmi, úroveň blahobytu a schopnosť znižovania emisií. EÚ odpovedala v roku 2004 aktualizovaním mechanizmov monitorovania emisií skleníkových plynov⁽²⁾ a vytvorila rad stratégií na zníženie emisií oxidu uhličitého⁽³⁾. Najnovšou z nich je Plán postupu v energetike do roku 2050⁽⁴⁾. Pokrok pri presadzovaní hlavných medzinárodných dohôd je stále pomalý, ale toto nariadenie poskytne EÚ potrebný rámec monitorovania na podporu záväzkov jednotlivých členských štátov, EÚ a medzinárodných záväzkov.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Cieľom nariadenia je pomôcť EÚ a členským štátom plniť svoje záväzky v oblasti zmiernenia zmeny klímy a vykonávať predpisy z klimaticko-energetického balíka. Zlepší sa tým mnoho aspektov vykazovaných údajov a zabezpečí sa plnenie medzinárodných povinností monitorovania a nahlasovania vrátane vykazovania poskytovanej finančnej a technickej podpory rozvojovým krajinám. Uľahčí sa tiež vytváranie nových nástrojov na zmiernenie zmeny podnebia a adaptáciu na túto zmenu a poskytne sa právny základ na vykonávanie budúcich požiadaviek vykazovania a usmernení.

3.2 Nariadenie sa zaoberá nahlasovaním podľa UNFCCC a Kjótskeho protokolu, ktoré sa týka emisií siedmich skleníkových plynov zo všetkých odvetví (energetika, priemyselné procesy, využívanie pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesníctvo (LULUCF), odpady, poľnohospodárstvo atď.). Na konferenciách UNFCCC v roku 2009 a 2010 sa zúčastnené strany dohodli na zlepšení vykazovania, aby EÚ mohla okrem iného plniť záväzky, ktoré sa týkajú poskytovania finančnej a technickej podpory a podpory budovania kapacít rozvojových krajín.

3.3 Nové nariadenie bude vykonávať požiadavky monitorovania a nahlasovania, stanovené v rozhodnutí o spoločnom úsilí a revidovanej smernici o systéme EÚ na obchodovanie s emisnými kvótami (ETS) zavedením cyklu preskúmania a súladu podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí, začleňujúc požiadavky vykazovania použitia výnosov z aukcií kvót podľa revidovanej smernice o ETS. Nariadenie tiež zlepší súčasný rámec monitorovania a nahlasovania, aby vyhovel potrebám budúcich európskych a medzinárodných právnych predpisov prostredníctvom vytvorenia základu na monitorovanie a nahlasovanie emisií z námornej dopravy, vplyvov leteckej dopravy na klímu, ktoré nesúvisia s emisiami CO₂, LULUCF a adaptačných opatrení.

3.4 Vo všeobecnosti nariadenie zlepšuje vykazovanie EÚ týkajúce sa finančnej a technologickej podpory poskytovanej rozvojovým krajinám, zlepšuje konzistentnosť vykazovania v súlade s inými právnymi nástrojmi EÚ, ktoré sa zaoberajú látkami znečisťujúcimi ovzdušie, a zohľadnením skúseností s vykonávaním v minulosti zlepšuje vykazovanie aktuálnych emisií, prognóz, politík a opatrení.

3.5 Nové nariadenie tiež poskytuje základ vykazovania výnosov z aukcií kvót z ETS. Zabezpečuje transparentnosť a monitorovanie zámeru investovať aspoň polovicu ročných výnosov z aukcií do opatrení na boj proti zmene klímy v EÚ a krajinách mimo EÚ.

3.6 Nariadenie prispieva k cieľu znížiť emisie skleníkových plynov o 20 %, keďže zrýchľuje a zefektívňuje každoročné preskúmanie a umožňuje členským štátom každoročné určenie súladu s cieľmi. Vyžaduje konkrétne vykazovanie uplatňovania politík a opatrení vykonávaných členskými štátmi v odvetviach zahrnutých do ETS a ostatných odvetvia a stanovuje základ vykazovania emisií z námornej dopravy a vplyvov leteckej dopravy, ktoré nesúvisia s emisiami CO₂, čím dláždi cestu vykonávaniu účinných opatrení v týchto odvetviach.

3.7 Revidované znenie, ktoré nahrádza predchádzajúce právne predpisy, si nevyžaduje dodatočný zber údajov z malých a stredných podnikov ani z priemyslu a vzťahuje sa na nahlasovanie na úrovni štátnych orgánov. Neukladá tak spoločnostiam žiadne iné povinnosti.

4. Všeobecné a konkrétne pripomienky

4.1 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že presné a komplexné monitorovanie a nahlasovanie emisií a ďalších údajov o zmene klímy je absolútnym základom účinného vykonávania medzinárodných záväzkov podľa UNFCCC a budovania dôvery medzi krajinami po celom svete, že sa všetky na riešení problému zmeny klímy podieľajú spravodlivo.

4.2 Komisia s podporou Európskej environmentálnej agentúry (EEA) je v Európskej únii už dlho zodpovedná za zhromažďovanie monitorovacích informácií z členských štátov a ich zasielanie podľa UNFCCC ako súčasť prehľadu EÚ o európskych emisiách. Rovnako sú spoluzodpovedné za zhromažďovanie potrebných informácií na monitorovanie súladu s dohodami EÚ o spoločnom znášaní bremena požiadaviek týkajúcich sa zmeny klímy. Je preto nevyhnutné, aby Komisia mala právomoc požadovať od členských štátov potrebné informácie, aby si mohla overiť ich presnosť, aktuálnosť a konzistenciu a prijať všetky potrebné opatrenia na presadenie súladu tam, kde je vykazovanie neuspokojivé.

⁽¹⁾ Rozhodnutie Rady č. 93/389/EHS z 24. júna 1993.

⁽²⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 280/2004/ES z 11. februára 2004.

⁽³⁾ COM(2011) 112.

⁽⁴⁾ COM(2011) 885/2.

4.3 Mnohé požiadavky vykazovania v priebehu času postupne narastajú, čo môže viesť k ich vzájomnému prekryvaniu, medzerám či nejednotnosti. Do klimaticko-energetického balíka nedávno pribudli nové požiadavky a môžeme predpokladať, že k nim onedlho pribudnú aj iné, ako napríklad vykazovanie emisií z námornej dopravy. Mimoriadne dôležité je presné a aktuálne monitorovanie a vykazovanie pokroku smerom k dosiahnutiu cieľa dohodnutého na rok 2020, ktorým je znížiť emisie CO₂ o 20 %.

4.4 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že teraz je ten správny čas zjednotiť všetky požiadavky do jedného nového nariadenia. Zjednotenie všetkých požiadaviek do jedného systému monitorovania a nahlasovania, ktorý zachytáva všetky existujúce a v súčasnosti predpokladané požiadavky monitorovania a vykazovania, bude viesť k rozšíreniu pôsobnosti na niektoré dôležité oblasti, ako aj k zjednodušeniu celkového režimu na dosiahnutie súladu.

4.5 Výbor víta, že sa popri štátnych inventarizačných systémoch a inventarizačných systémoch EÚ (články 5 a 6) zriadiujú systémy nahlasovania (za predpokladu, že sú primerané a prospešné), ktoré umožnia každoročné hodnotenie pokroku v porovnaní s celkovým cieľom na rok 2020, ako aj stratégie rozvoja pri nízkych emisiách oxidu uhličitého, uvedené v článku 4. Ide o najlepší spôsob proaktívneho zhromažďovania informácií. Ich zhromaždenie umožní monitorovanie a v prípade potreby aj revitalizáciu pokroku, aby sme zabezpečili dosiahnutie kľúčového strednodobého cieľa.

4.6 Nariadenie stanovuje komplexné monitorovanie a nahlasovanie emisií a „zachytávačov“ skleníkových plynov zo všetkých odvetví v Európskej únii, čo je jednoznačne jedným zo základných prvkov na získanie presného hodnotenia celkového vplyvu Európy na globálnu úroveň emisií. Výbor podporuje navrhované rozšírenie pôsobnosti na emisie z námornej dopravy (článok 10) a na všetky ďalšie prípadné druhy emisií, ktoré ešte nie sú zahrnuté v požiadavkách monitorovania a nahlasovania. Ako už výbor poznamenal v minulosti⁽³⁾, znepokojuje nás návrh odôvodnení uvedený v bode 10, že niektoré lety by sa mali vylúčiť z vykazovania emisií z leteckej dopravy, pretože takáto medzera v zákone sa niekedy môže zneužiť. Myslíme si, že táto skutočnosť by sa mala aktívne preskúmať.

4.7 Okrem monitorovania samotných emisií skleníkových plynov je tiež dôležité monitorovať a nahlasovať rozsah opatrení a investícií na zníženie alebo obmedzenie emisií a ich vplyvu a aj úsilie a investície vložené do adaptácie na nepriaznivé vplyvy zmeny podnebia, ktorá už prebieha. Informácie o úsilí a investíciách pochádzajúcich z verejného i zo súkromného sektora sú potrebné a výbor plne podporuje návrhy

obsiahnuté v článkoch 13 až 16 nariadenia, ktoré sa týchto aspektov týkajú. Článok 16 je však trochu nepresný, pokiaľ ide o informácie, ktoré sa majú poskytnúť v súvislosti s adaptačnými opatreniami, a podľa názoru výboru je tento článok potrebné ešte rozvinúť. Musí sa zohľadniť príslušný prospech a treba predísť zdvojojovaniu úsilia.

4.8 Výbor sa domnieva, že by sa malo vynaložiť úsilie aj na monitorovanie a nahlasovanie emisií oxidu uhličitého EÚ alebo jej vplyvu na iné časti sveta, ktorý zanecháva obchodovaním s týmito krajinami a investovaním v nich. Článok 17 pokrýva nahlasovanie informácií týkajúcich sa rozvojovej pomoci a transferu technológií. Nevenuje sa však dosahom na trh ani súkromným peňažným tokom. Sme si vedomí toho, že za emisie z iných krajín (rozvinutých i rozvojových) musia byť tieto krajiny podľa UNFCCC zodpovedné samy a že na základe dohôd z rokov 2010 a 2011 budú rozvinuté krajiny vrátane EÚ pomáhať v úsilí zlepšovať inventarizačné a monitorovacie systémy v rozvojových krajinách. Tento vývoj je užitočný, ale sám osebe neprenikne do podstaty otázok týkajúcich sa vplyvu emisií oxidu uhličitého pochádzajúcich z EÚ vo zvyšku sveta. Žiadame Komisiu, aby sa týmto aspektom venovala viac.

4.9 Rovnako žiadame Komisiu a členské štáty urobiť všetko preto, aby sa do nahlasovania týkajúceho sa financií a technológií zahrnula aj finančná a technologická podpora, ktorá sa poskytuje ako doplnok k oficiálnej rozvojovej pomoci. Takto sa získa ucelenejší celkový obraz rozsahu a veľkosti pomoci EÚ poskytovanej rozvojovým krajinám, čo bude viesť k zlepšeniu navrhovania politiky a ľahšiemu určovaniu priorít vykonávacích zásahov.

4.10 Z dôvodu zásadného významu, ktorý má pre svet účinné pristupovanie k zmene podnebia a zabezpečenie, že každá krajina berie svoju úlohu poctivo, je v tejto oblasti mimoriadne dôležitá presnosť a konzistentnosť nahlasovaných informácií. Dôležitý je aj faktor aktualnosti, ktorý pomôže rýchlo identifikovať akékoľvek odchylenie sa od plánov a záväzkov, aby sa mohli okamžite vykonať nápravné opatrenia. Výbor podporuje prísnejšiu disciplínu a postupy prehodnocovania v súvislosti s týmito aspektmi, ktoré sa odrážajú v novom nariadení.

4.11 Väčšina článkov nariadenia ukladá členským štátom povinnosť poskytovať Komisii špecifické typy informácií. Sme si vedomí, že medzi Komisiou, členskými štátmi a EEA existujú blízke pracovné vzťahy a že väčšina požiadaviek sa vypracúva v spolupráci a po dohode medzi Komisiou, členskými štátmi a EEA, ktorá je zodpovedná za mnohé zozbierané podrobné údaje a kontrolu ich kvality. Dôrazne podporujeme kooperatívny prístup, o ktorom si myslíme, že je pri ňom najväčšia pravdepodobnosť zabezpečiť optimálny prísun aktuálnych a presných informácií a odstrániť ťažkosti.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 175, 27.7.2007, s. 47.

4.12 Sme si vedomí toho, že ešte stále môžu nastať situácie, keď niektoré údaje alebo hlásenia z členských štátov nebudú dostupné v správnom čase. Podporujeme ustanovenia, ktoré v takýchto prípadoch umožňujú vypracovanie odhadov chýbajúcich informácií (článok 9), a možnosť, aby v prípade pretrvávajúceho alebo úmyselného nedodržania záväzku mohla Komisia začať konanie vo veci porušenia právnych predpisov.

4.13 Víťame výslovné uznanie úlohy EEA v článku 25, ako aj skutočnosť, že nás Komisia ubezpečila o zámere pokračovať v pravidelnom monitorovanom úsilí popri vynikajúcich odborných a spolupracujúcich sieťach, ktoré EEA vytvorila po celej Európe. EEA má na plnenie úlohy odbornú spôsobilosť a siete, ktorých nezávislé správy týkajúce sa environmentálnych informácií a trendov majú vo svete významné miesto a sú dôveryhodné. Komisia sa domnieva, že EEA by mala zohrávať vedúcu úlohu pri vykonávaní tohto nariadenia a že čím viac bude môcť slúžiť ako orgán na zverejnenie alebo potvrdenie zozbieraných informácií, tým väčšia bude nezávislá autorita a dôveryhodnosť nariadenia.

4.14 EEA má tiež najlepšiu pozíciu, aby mohla neformálne rozšíriť rovnaké alebo podobné monitorovacie metódy na niektoré bezprostredne susediace štáty s EÚ, ktoré už s EEA pravidelne spolupracujú so zjavnými výhodami. Cieľom by v konečnom dôsledku malo byť zriadenie takého monitorovacieho režimu v Európe, ktorý by bolo možné všeobecne považovať za vzor alebo normu používanú v praxi na celom svete.

4.15 Budovanie kapacít. Úspešný systém monitorovania a nahlasovania v Európe závisí od toho, či v každom členskom štáte existujú kvalifikované a odborné tímy a siete, ktoré zhromažďujú primárne údaje presne, objektívne a načas. Výbor víta zámer Komisie a EEA podporovať a udržiavať schopnosť členských štátov v tejto oblasti kooperatívnym budovaním sietí, partnerskými skupinovými aktivitami a podporou primeranej odbornej prípravy. Bolo by prospešné prideliť týmto úlohám primerané rozpočtové prostriedky.

4.16 S radosťou berieme na vedomie názor Komisie, že nariadenie by malo zabezpečiť výrazné zlepšenie rozsahu a kvality informácií v tejto oblasti pri celkových dodatočných nákladoch, ktoré budú nízke vďaka vyrovnávacím úsporám

dosiahnutým spresnením požiadaviek. Vzhľadom na kritickú dôležitosť, ktorú pre Európu a svet predstavuje otázka zmeny klímy, je jednoznačne nevyhnuté, aby sa monitorovanie a nahlasovanie vykonávalo dôkladne a spoľahlivo, ako je ustanovené v nariadení. V súčasnosti je však tiež veľmi dôležité obmedziť akúkoľvek dodatočnú záťaž na minimum. S radosťou preto berieme na vedomie, že nariadenie by nemalo vytvárať žiadnu dodatočnú záťaž pre podniky.

4.17 Vo všeobecnej rovine by sme trvali na tom, aby sa údaje podľa krajín (pozri článok 2) vymieňali v rámci príslušných generálnych riaditeľstiev Komisie a útvarov Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Pracovníci, ktorí určujú odvetvové a iné priority v príslušných generálnych riaditeľstvách resp. útvaroch zaoberajúcich sa plánovaním, tak lepšie využijú cenné informácie.

4.18 Poskytovanie súhrnných údajov na účely monitorovania národného a medzinárodného pokroku pri plnení záväzkov v oblasti klímy je nesmierne dôležité. Rovnako dôležité je aj ďalšie vytváranie rozčlenených údajov, aby jednotlivci, organizácie a ďalší aktéri mohli hodnotiť a monitorovať príspevok jednotlivcov a organizácií akéhokoľvek druhu k problému zmeny klímy a jeho riešeniu. Je veľmi žiaduce, aby všetky zavedené miestne alebo individuálne meracie a monitorovacie systémy boli v súlade s národnými a medzinárodnými meracími a monitorovacími systémami. Údaje sa tak budú môcť ľahko zlučiť alebo rozčleniť a bude sa môcť porovnať a zhodnotiť prínos rôznych politík a opatrení prijatých rôznymi aktérmi. Napriek tomu, že to nie je bezprostredným účelom tohto nariadenia, je veľmi dôležité túto požiadavku plne zohľadniť pri vytváraní národných a európskych monitorovacích systémov, aby sa mohol vytvoriť koherentný monitorovací systém na všetkých úrovniach.

4.19 Domnievame sa tiež, že toto významné vykonávanie zberu údajov a monitorovania ponúka priestor na zapojenie občanov, a to prostredníctvom informácií, vzdelávacích materiálov a príslušných praktických akčných programov. Mala by sa využiť každá príležitosť na zvýšenie povedomia, monitorovanie a vysvetlenie sociálneho dosahu klimatickej politiky európskym občanom. Výbor bude v tejto oblasti aj naďalej zohrávať aktívnu úlohu.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Balík opatrení pre letiská“ obsahujúci tieto štyri dokumenty:

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Politika v oblasti letísk v Európskej únii – riešenie problémov kapacity a kvality na podporu rastu, prepojitelnosti a udržateľnej mobility“

COM(2011) 823 final,

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o službách pozemnej obsluhy na letiskách Únie, ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/67/ES“

COM(2011) 824 final – 2011/0397 (COD),

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách pridelovania prevádzkových intervalov na letiskách Európskej únie“ (prepracované znenie)

COM(2011) 827 final – 2011/0391 (COD),

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o pravidlách a postupoch zavedenia prevádzkových obmedzení podmienených hlukom na letiskách Únie v rámci vyváženého prístupu a o zrušení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/30/ES“

COM(2011) 828 final – 2011/0398 (COD)

(2012/C 181/31)

Spravodajca: **Thomas McDONOGH**

Európska komisia, Európsky parlament a Rada Európskej únie sa 1., 13. a 15. decembra 2011 a 20. januára 2012 rozhodli podľa článku 100 ods. 2 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Balík opatrení pre letiská obsahujúci tieto štyri dokumenty:

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Politika v oblasti letísk v Európskej únii – riešenie problémov kapacity a kvality na podporu rastu, prepojitelnosti a udržateľnej mobility“

COM(2011) 823 final

„Návrh Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o službách pozemnej obsluhy na letiskách Únie, ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/67/ES“

COM(2011) 824 final – 2011/0397 (COD)

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách pridelovania prevádzkových intervalov na letiskách Európskej únie“ (prepracované znenie)

COM(2011) 827 final – 2011/0391 (COD)

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o vypracovaní pravidiel a postupov zavedenia prevádzkových obmedzení podmienených hlukom na letiskách Únie s vyváženým prístupom a o zrušení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/30/ES“

COM(2011) 828 final – 2011/0398 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 169 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Mal by sa zaviesť systém jednorazových bezpečnostných kontrol na letiskách, ktorý navrhla Európska komisia (pozri stanovisko EHSV na tému „Letecká bezpečnosť cestujúcich“⁽¹⁾).

1.2 Pri prevádzkových intervaloch by sa mala brať do úvahy povaha hospodárskej súťaže medzi leteckými spoločnosťami alebo alianciami leteckých spoločností, aby sa zabránilo jej narušeniu.

1.3 Poplatky pri kúpe leteniek on-line, napr. bezpečnostné poplatky, by mali byť transparentné, tak ako to žiadal EHSV vo svojom stanovisku o právach cestujúcich v leteckej doprave⁽²⁾. Ak cestujúci necestuje, malo by byť cestovné minimálne a tie časti cestovného, ktoré letecká spoločnosť nie je povinná zaplatiť, by sa mali cestujúcemu vrátiť.

1.4 Národné letecké úrady a regulačné orgány by mali letiskám umožniť, aby boli pri usmerňovaní dopytu flexibilné, a to prostredníctvom úpravy letiskových poplatkov podľa dopytu, napr. vyššie poplatky počas špičky a iné poplatky mimo špičky.

1.5 Je potrebné presnejšie definovať práva cestujúcich a jednotnejšie uplatňovať pravidlá týkajúce sa príručnej batožiny, pričom by sa mali rešpektovať práva cestujúcich uskutočniť nákupy pred nástupom do lietadla.

1.6 Je veľmi dôležité, aby sa čo najskôr zaviedol jednotný európsky systém kontroly leteckej dopravy, ktorý by mal v záujme efektívnosti zahŕňať aj Ukrajinu a Turecko. Umožnilo by to znížiť náklady a zvýšiť efektívnosť vo všetkých krajinách EÚ. Prinesie to výrazné úspory nákladov a skráti sa tiež doba letu medzi letiskami, čím sa nepriamo vyvinie ďalší tlak na kapacitu letísk.

1.7 Bezpečnosť letísk je čoraz dômyselnejšia a nákladnejšia, nie však nevyhnutne účinnejšia. Mala by sa preskúmať jej účinnosť, pretože ju hradí cestujúca verejnosť. Súčasný náklady na bezpečnosť tvorili v roku 2009, čo je posledný rok, za ktorý boli údaje k dispozícii, až 29 % prevádzkových nákladov letísk.

1.8 Tržby v letiskových predajniach a reštauráciách sa vo veľkej miere používajú na dotovanie prevádzky leteckých spoločností na letiskách (poplatky za štartováciu a pristávaciu dráhu, parkovanie atď.). Letiská by mali byť aj naďalej podporované v tom, aby maximalizovali tieto tržby a ponúkali maloobchodný sortiment prispôbený konkrétnym potrebám cestujúcich. Tento model totiž zabezpečuje, že poplatky účtované leteckým spoločnostiam zostávajú konkurencieschopné, čo im umožňuje udržiavať a rozširovať služby, z ktorých v konečnom dôsledku profitujú cestujúci.

1.9 Povinnosťou leteckých spoločností by malo byť zabezpečiť za primeraný poplatok prepravu batožiny počas celej trasy

letu bez ohľadu na prepravcu. Cestujúcim by sa tým urýchlil a uľahčil tranzit.

1.10 Všetky veľké letiská by mali monitorovať a zverejňovať správy o hluku a znečistení.

1.11 Revidované nariadenie o službách pozemnej obsluhy musí zaistiť bezpečnosť, ochranu a kvalitu týchto služieb, čo je v záujme všetkých užívateľov letísk vrátane cestujúcich, a to najmä cestujúcich s osobitnými potrebami, ako sú deti, starší ľudia, cestujúci so zníženou pohyblivosťou a cestujúci so zdravotným postihnutím.

1.12 Ďalší poskytovatelia služieb by sa mali schváliť iba v prípade, že sa vylúči pokles kvality a zavedú sa záväzné pravidlá, ktoré zabránia mzdovému dumpingu a zabezpečia prechod pracovníkov v prípade zmeny poskytovateľa služieb za rovnakých podmienok, aké mali u predchádzajúceho zamestnávateľa, a že sú splnené adekvátne požiadavky na kvalifikáciu zamestnancov, ktoré zahŕňajú bezpečnostnú previerku.

1.13 V záujme leteckých spoločností, prevádzkovateľov letísk a spoločností zabezpečujúcich služby pozemnej obsluhy je potrebné zaistiť, aby boli ceny, ktoré sa účtujú za služby pozemnej obsluhy, primerané.

1.14 Bezpečnosť a ochrana obsahu podanej batožiny proti krádeži by sa mala posilniť.

1.15 EHSV vo všeobecnosti víta analýzu Komisie, v ktorej sa poukazuje na potrebu zvýšiť kapacitu a kvalitu letísk.

2. Kontext – Balík opatrení pre letiská

2.1 Balík opatrení pozostáva z týchto štyroch dokumentov:

— Oznámenie o politike v oblasti letísk v Európskej únii – riešenie problémov kapacity a kvality na podporu rastu, prepajiteľnosti a udržateľnej mobility.

— Tri návrhy nariadení o

— pravidlách pridelenia prevádzkových intervalov na letiskách v Európskej únii,

— pravidlách a postupoch týkajúcich sa zavedenia prevádzkových obmedzení z hľadiska hluku na letiskách Únie,

— službách pozemnej obsluhy na letiskách v Európskej únii.

Všetky navrhované opatrenia sú veľmi dôležité, ak si majú európske letiská zachovať tempo predpokladaného rastu leteckej dopravy v EÚ v nasledujúcich 10 rokoch.

2.2 V európskom leteckom priemysle došlo k mnohým zmenám, ktoré urýchlila leteckú dopravu a znížila náklady.

(1) Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 39 – 43.

(2) Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 125.

2.3 Systém SESAR (pozri príslušné stanovisko EHSV⁽³⁾) prinesie prevratné zvýšenie účinnosti a skráti časy letov a meškania vo vzduchu, čím sa zníži hluk a znečistenie letísk. Aby sa však čas obratu zrýchlil, musí sa zvýšiť aj efektívnosť služieb pozemnej obsluhy.

2.4 Projekt Jednotné európske alebo zvýši tiež prepravné objemy na letiskách a príslušné národné a európske rozhodovacie orgány musia prijať opatrenia, ktoré letiskám umožnia pripraviť riadny plán.

2.5 Po dokončení a zavedení systému Galileo sa nepochybné zlepši a urýchli letecká navigácia.

2.6 V rámci iniciatívy na zníženie emisií budú letecké spoločnosti od 1. januára 2012 zodpovedné za svoje celkové emisie vzniknuté počas letu z miest alebo do miest kdekoľvek na svete, pokiaľ sa letisko odletu alebo priletu nachádza v niektorej z krajín EÚ, čo by malo viesť k postupnému zastaveniu používania starších typov lietadiel.

3. Prevádzkové intervaly

3.1 Akčný plán 2007 konštatoval, že na mnohých frekventovaných letiskách EÚ sa prehľbujú rozdiely medzi kapacitou a dopytom. Preťaženie týchto letísk bude aj naďalej problematickou otázkou. Prevádzkové intervaly by sa mali pridelovať leteckým spoločnostiam, ktoré ich dostatočne využívajú a skutočne ich potrebujú, zvlášť vzhľadom na rastúci objem prepravy.

3.2 Veľkú časť tohto dopytu nebude Európa schopná uspokojiť vzhľadom na obmedzenú kapacitu letísk. Napriek celosvetovej ekonomickej kríze a predpokladanému zvýšeniu kapacity letísk o 40 % v rokoch 2007 až 2030 (vrátane nových letísk, nových štartovacích a pristávacích dráh a novej vzdušnej a pozemnej infraštruktúry) približne 2 milióny letov, t. j. 10 % z predpokladaného dopytu, sa nebude môcť uskutočniť z kapacitných dôvodov.

3.3 Konkrétne to znamená, že do roku 2030 bude minimálne 19 európskych letísk pracovať na plnú kapacitu osem hodín denne, každý deň v roku (v porovnaní s rokom 2007, keď len päť letísk pracovalo na plnú alebo takmer plnú kapacitu 10 % celkového času). Bude to mať významný vplyv na celkovú sieť leteckej dopravy, keďže do roku 2030 bude preťaženie na týchto letiskách znamenať, že 50 % všetkých letov bude meškať pri odlete alebo prilete.

3.4 Jedno z najväčších európskych letísk, Frankfurt, má novú štartovaciu a pristávaciu dráhu, ale do roku 2025 bude dopyt prekračovať kapacitu počas celého dňa, rovnako aj na letiskách Londýn Heathrow, Londýn Gatwick, Paríž Orly, Miláno Linate a Düsseldorf. Ak nebude možné zvýšiť kapacitu nad plánovaných 120 pohybov za hodinu, dopyt prekročí kapacitu počas celého dňa aj na letisku Charles de Gaulle v Paríži. Okrem toho bude dopyt naďalej prekračovať kapacitu počas určitej časti dňa na letiskách v Amsterdame, Madride, Mníchove, Ríme Fiumicino a vo Viedni.

3.5 Tento problém s kapacitou je nutné vnímať v kontexte zvýšeného dopytu a presunu svetového leteckého trhu smerom k cestovaniu na Ďaleký východ.

3.6 Nevyhnutné bude lepšie využívať existujúcu kapacitu preťažených letísk prostredníctvom systému pridelovania prevádzkových intervalov, ktorý by mal byť založený na účinnejšom využívaní zdrojov. Bolo by potrebné preskúmať spôsob, akým Komisia rieši získané práva („Granny Rights“) týkajúce sa prevádzkových intervalov. Mnohé z týchto práv boli nadobudnuté pred viac ako 50 rokmi, pričom odvtedy došlo v leteckom priemysle k veľkým zmenám a niektoré letecké spoločnosti ukončili svoju činnosť.

3.7 Národné letecké úrady a regulačné orgány by mali letiskám umožniť, aby boli pri usmerňovaní dopytu flexibilné, a to prostredníctvom úpravy letiskových poplatkov podľa dopytu, napr. vyššie poplatky počas špičky (v ranných a večerných hodinách) a iné poplatky mimo špičky (v popoludňajších hodinách). Týmto spôsobom by sa vyrovnala premávka a vytvorili podmienky, vďaka ktorým bude pre cestujúcich príťažlivejšie cestovať mimo dopravnej špičky.

3.8 Analýza funkčnosti aktuálneho nariadenia o prevádzkových intervaloch ukázala, že zavedený systém ich pridelovania bráni optimálnemu využívaniu nedostatočnej kapacity na frekventovaných letiskách.

3.9 Komisia preto navrhuje zmeny súčasného nariadenia, aby umožnila zavedenie trhových mechanizmov v celej EÚ za predpokladu, že sa zaručí transparentnosť a riadna hospodárska súťaž vrátane väčšej nezávislosti koordinátorov prevádzkových intervalov. Tento postup umožní, aby sa prevádzkové intervaly pridelovali tým prepravcom, ktorí ich dokážu najlepšie využiť.

3.10 Odhaduje sa, že zmenou súčasného systému pridelovania by bolo možné na európskych letiskách každoročne vybaviť až o 24 miliónov cestujúcich viac, čo znamená hospodársky prínos v hodnote viac ako 5 miliárd eur a takmer 62 000 pracovných miest do roku 2025 vďaka systému pridelovania, ktorý bude založený na účinnejšom využívaní zdrojov.

3.11 EHSV poznamenáva, že takýto veľký nárast počtu cestujúcich na letiskách, ktorý by podľa Komisie mali priniesť navrhované zmeny pravidiel pridelovania prevádzkových intervalov, sa v prvom rade zjavne týka objemu a ekonomickej životaschopnosti. Keďže samotný počet prevádzkových intervalov sa nebude zvyšovať, bude návrh na rozšírenie obchodovania s prevádzkovými intervalmi v prvom rade zvyhodňovať veľké vysokokapacitné lietadlá a najvyťaženejšie trasy, ktoré dokážu znášať dodatočné náklady. EHSV sa domnieva, že takýto trend neprospeje regionálnym vedľajším leteckým spoločnostiam v Európe, ktoré zohrávajú hlavnú úlohu v politike súdržnosti v rámci EÚ a pri všeobecných účinkoch siete leteckej dopravy. Najväčší zisk budú mať pravdepodobne finančne najsilnejšie letecké spoločnosti, z ktorých veľký počet má sídlo mimo Európy. EHSV preto žiada Komisiu, aby pred uskutočnením akýchkoľvek zmien pristúpila k ďalšej analýze týchto účinkov a k prípadným nevyhnutným protiopatreniam.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, s. 133 – 134.

3.12 Prevzatie niektorých leteckých spoločností, ktoré vlastnili cenné prevádzkové intervaly na letisku Heathrow a iných letiskách, ako i povaha hospodárskej súťaže medzi leteckými spoločnosťami alebo alianciami leteckých spoločností by sa mala preskúmať, aby sa zabránilo obmedzeniu alebo narušeniu hospodárskej súťaže.

3.13 Problém pridelovania prevádzkových intervalov na účely štartu a pristátia a s tým súvisiaci problém narušenia hospodárskej súťaže, nebezpečenstvo dominantného postavenia niektorých leteckých spoločností a regióny s nedostatočne rozvinutou leteckou dopravou vyplývajú, tak ako už bolo uvedené, z neadekvátnej kapacity letísk. Hoci možno tieto problémy do istej miery riešiť, jediné životaschopné a dlhodobé riešenie je zaoberať sa problémom nedostatočnej kapacity letísk.

4. Hluk – zníženie a obmedzenia

4.1 Európska komisia navrhla zmenu pravidiel, ktoré upravujú prevádzkové obmedzenia súvisiace s hlukom na letiskách, s cieľom zabezpečiť konzistentné a primerané uplatňovanie vyváženého prístupu Medzinárodnej organizácie civilného letectva (ICAO). Vyvážený prístup rešpektuje potrebu obmedzovať hluk na letiskách a v ich blízkosti, ale zároveň usiluje o rovnováhu s potrebami cestujúcej verejnosti. Konečným cieľom týchto navrhovaných zmien je maximalizovať účinnosť a udržateľnosť kapacity štartovacích a pristávacích dráh na európskych letiskách, čo pri zvažovaní týchto návrhov musia zohľadniť všetky orgány EÚ s rozhodovacími právomocami.

4.2 Možno to dosiahnuť rôznymi spôsobmi, napr. vyradením starších lietadiel, ktoré nie sú palivovo úsporné (pozri stanovisko EHSV o znižovaní emisií CO₂ prostredníctvom novej správy letísk⁽⁴⁾). Malo by sa podporiť väčšie využívanie solárnej energie pri klimatizácii a vykurovaní, ako je to v prípade letiska v Madride a Aténach.

4.3 Ďalším významným spôsobom, ako znížiť hluk v leteckej doprave spolu so znížením nákladov na palivo a emisií, je implementácia programu Jednotné európske alebo, najmä programu SESAR, s cieľom znížiť nepotrebné čakanie na prevádzkový interval pri štarte alebo pristátí.

4.4 Komisia preto navrhuje zmeny súčasných pravidiel týkajúcich sa prevádzkových obmedzení súvisiacich s hlukom, čím príslušným orgánom uľahčí vyraďovanie najhlučnejších lietadiel z letísk. Ide o dôležitý krok smerom k dosiahnutiu cieľa Komisie čo najúčinnejšie využívať kapacity štartovacej a pristávacej dráhy.

4.5 Pri znižovaní hluku musí mať bezpečnosť prevádzky prvoradý význam. Hluk v okolí letísk môže vyžadovať miestne úpravy a aktívny dialóg s obyvateľmi, pričom dosah rôznych obmedzení na kapacitu letiska, napr. prevádzkový čas, môže mať veľký vplyv na celý letecký systém.

4.6 Mnoho letísk má obmedzený prevádzkový čas z dôvodu hluku a to má samozrejme nepriaznivý dosah na kapacitu, čo vedie k odklonu letov za nepriaznivých poveternostných podmienok. Dostupné štartovacie a pristávacie dráhy by sa mali účinne využívať. Treba pritom brať ohľad na obyvateľov žijúcich v blízkosti letiska.

4.7 Na hlavných letiskách by sa mali zverejňovať správy o výsledkoch monitorovania hluku a znečistenia, čo by ubezpečilo obyvateľov žijúcich v blízkosti letiska, že nie sú vystavovaní nadmernému hluku a znečisteniu. Obyvatelia žijúci v blízkosti letísk by mali mať k dispozícii všetky vhodné zdroje informácií (hluk, kvalita ovzdušia atď.), aby mohli vyjadriť svoj názor k akýmkoľvek plánovaným zmenám. EHSV navrhuje zriadiť miestne informačné výbory všade tam, kde zatiaľ nie sú.

4.8 Nové pravidlá musia umožniť miestnym orgánom, aby sa podieľali na riešení problémov spojených s hlukom. EHSV žiada Komisiu, aby preskúmala súlad týchto pravidiel s cieľmi smernice o kvalite okolitého ovzdušia⁽⁵⁾.

5. Pozemné služby

5.1 Prvoradý význam má zosúladenie kapacity na zemi a vo vzduchu.

5.2 Od roku 2007 rýchlym tempom pokračuje proces vytvárania regulačného rámca pre program Jednotné európske alebo (ďalej len „SES“). V roku 2009 bol prijatý druhý balík právnych predpisov, ktorého cieľom bolo zabezpečiť zavedenie programu Jednotné európske alebo od roku 2012. Dnes je tento rámec takmer dokončený. Letiská, ktoré spolu s manažmentom letovej prevádzky tvoria infraštruktúru civilného letectva, sú jedným z pilierov tejto architektúry. Majú rozhodujúci význam pre sieť leteckej dopravy a ak bude nedostatočná kapacita na zemi, negatívne to ovplyvní projekt SES.

5.3 V rokoch 2012 až 2014 budú výkonnostným cieľom podliehať iba letové traťové navigačné služby, zatiaľ čo výkonnosť letových terminálových navigačných služieb bude monitorovaná od roku 2012. Meškania spôsobujú aj letecké spoločnosti alebo ich služby pozemnej obsluhy (technické služby, nastupovanie atď.), letiská (zariadenie atď.) alebo iné subjekty, ktoré sa zúčastňujú na procese letového odbavenia.

5.4 V zmysle týchto záverov sa Komisia domnieva, že logika systému výkonnosti by sa mala rozšíriť na letiská ako celok v súlade so skutočným prístupom „od odletu po pristátie (gate to gate)“ a s cieľom optimalizovať a integrovať všetky etapy letu, od letiska k letisku. Otázka výkonnosti by nemala končiť na riadiacej veži, ale mala by sa posilniť aj na pozemnej úrovni. Služby pozemnej obsluhy sú nevyhnutné pre zvýšenie kapacity letiska bez akýchkoľvek veľkých kapitálových investícií.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 39 – 42.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ L 152, 11.6.2008, s. 1 – 44.

5.5 Letiská sa tiež zapájajú do technologickej časti SES programu SESAR. Program SESAR má potenciál rozšíriť kapacitu letísk, čím sa uspokojí ďalší dopyt a zníži sa počet oneskorených alebo zrušených letov.

6. Zlepšenie služieb pozemnej obsluhy

6.1 Hoci služby pozemnej obsluhy nie sú vždy viditeľné, skúsenosť cestujúceho na letiskách aj vo vzduchu závisí od ich kvality. Či už ide o správny príjem cestujúcich na letisku alebo manipuláciu s ich batožinou, manipuláciu s nákladom a poštou, správnu prípravu lietadla (napríklad upratanie kabíny), alebo služby dôležité pre bezpečnosť prevádzky letu (napríklad odnámrazovanie lietadla), pohodlné, spoľahlivé, bezpečné lety hodné zaplatenej hodnoty sa bez nich nedajú prevádzkovať.

Pôvodná smernica o službách pozemnej obsluhy z roku 1996 sa zameriavala predovšetkým na otvorenie prístupu na trh služieb pozemnej obsluhy a viedla k vytváraniu čoraz dynamickejších trhov služieb pozemnej obsluhy. Miera hospodárskej súťaže v oblasti služieb s obmedzeným prístupom, ako aj v oblasti prístupového režimu je v členských štátoch stále značne rozdielna.

6.2 Nariadenie o službách pozemnej obsluhy musí upravovať bezpečnosť a efektívnosť týchto služieb v záujme všetkých, ktorí letiská využívajú. Tieto služby by mali zohľadňovať environmentálne aspekty.

6.3 Pri manipulácii s pomôckami uľahčujúcimi pohyblivosť, so zdravotnými pomôckami a s inými druhmi pomôcok, ktoré sú pre cestujúcich so zdravotným postihnutím nevyhnutné, sa musia rešpektovať čo najvyššie normy kvality. Poškodenie takýchto pomôcok môže mať nepriaznivý vplyv na cestujúcich so zdravotným postihnutím, pretože môže viesť k zdravotným rizikám a vážnemu obmedzeniu pohyblivosti. V tejto súvislosti treba preto okrem iných opatrení uvažovať aj o špecifickom výškolení personálu služieb pozemnej obsluhy, výnimkách zo všeobecných predpisov o manipulácii s batožinou a primeranej náhrade škody takýchto pomôcok.

6.4 V záujme leteckých spoločností, prevádzkovateľov letísk a spoločností zabezpečujúcich pozemnú obsluhu je potrebné zaistiť, aby boli ceny, ktoré sa účtujú za služby pozemnej obsluhy, primerané.

6.5 EHSV súhlasí s názorom Komisie uvedeným v jej návrhu nariadenia, že aktuálna situácia na trhu služieb pozemnej obsluhy na letiskách je neuspokojivá a že právny rámec z roku 1996 už nie je adekvátny. Služby pozemnej obsluhy nie sú dostatočne efektívne. Vzhľadom na chýbajúce kritériá vstupu na trh v dôsledku uplatňovania smernice 96/67/ES pretrvávajú medzi jednotlivými letiskami v EÚ podstatné kvalitatívne rozdiely. EHSV podporuje cieľ zabezpečiť na tomto trhu vyššiu kapacitu a kvalitu na základe väčšej konkurencie, nezávislého verejného rozhodovania a harmonizovaných postupov.

V odvetví náročnom na pracovnú silu, ako sú napr. služby pozemnej obsluhy, je potrebné zvážiť dôležité sociálne otázky.

Systém verejných súťaží má vplyv na pracovné podmienky zamestnancov a podporuje ich fluktuáciu. Kritériá uplatňované pri postupoch schvaľovania a udeľovania zákaziek musia zabezpečiť, aby na pozíciách zotrvali dobre vyškolení pracovníci a v prípade potreby sa najímali a aby sa konkurencieschopnosť nedosahovala na úkor neustále sa znižujúcich miezd. Hlavným kritériom pri udeľovaní zákaziek musí byť kvalita služieb za primerané ceny. Návrh Komisie je potrebné zlepšiť z hľadiska kritérií udeľovania zákaziek.

6.6 Ďalší poskytovatelia služieb by sa mali schváliť iba v prípade, že sa vylúči pokles kvality a zavedú sa záväzné pravidlá, ktoré zabránia mzdovému dumpingu a zabezpečia prechod pracovníkov v prípade zmeny poskytovateľa služieb za rovnakých podmienok, aké mali u predchádzajúceho zamestnávateľa, a že sú splnené adekvátne požiadavky na kvalifikáciu zamestnancov, ktoré zahŕňajú bezpečnostnú previerku.

6.7 Závažné udalosti, ktoré viedli k vážnemu prerušeniu leteckej dopravy, ako napríklad kríza spôsobená sopečným popolom a rozsiahle sneženie, prerušili prevádzku na kľúčových letiskách a ukázali potrebu zlepšiť koordináciu pozemnej prevádzky na európskych letiskách a v samotnej sieti ako celku a potrebu posilniť práva cestujúcich v leteckej doprave.

6.8 EHSV víta zámer štandardizovať kvalitu služieb pozemnej obsluhy na letiskách EÚ. Táto reforma by mala zaviazat letecké spoločnosti, aby za primeraný poplatok zabezpečili prepravu batožiny počas celej trasy letu bez ohľadu na prepravcu. Cestujúcim by sa tým urýchlil a uľahčil tranzit. Bezpečnosť a ochrana obsahu podanej batožiny proti krádeži by sa mala posilniť. Tiež je potrebné zaviesť opatrenia na posilnenie noriem kvality, ak sa majú nové systémy úspešne zaviesť.

6.9 Spravodlivý prístup leteckých spoločností k infraštruktúre letiska za spravodlivé ceny je dôležitým prínosom k efektívnosti celého systému leteckej dopravy. Vznik hospodárskej súťaže medzi letiskami to značne napomohol a ďalším dôležitým krokom v Európskej únii bolo v roku 2009 prijatie smernice o letiskových poplatkoch, ktorá zaviedla spoločné minimálne normy pre stanovenie poplatkov uložených leteckým spoločnostiam za používanie nevyhnutnej infraštruktúry letiska na prevádzkovanie letov.

6.10 Na letiskách s viac ako 5 miliónmi cestujúcich ročne by sa mala povoliť činnosť aspoň troch poskytovateľov služieb pozemnej obsluhy po tom, ako budú v oblasti bezpečnosti, kvality a sociálnych podmienok zamestnancov zavedené a účinné opatrenia, ktoré EHSV navrhuje v tomto stanovisku. Letecké spoločnosti by mali mať právo bezobslužne vybavovať cestujúcich (*self handling*), pričom však budú zohľadňovať normy kvality a bezpečnosti.

7. Efektívnosť letísk a prevádzky štartovacích a pristávacích dráh

7.1 Efektívnosť letísk a prevádzky štartovacích a pristávacích dráh závisí v nemalej miere od služieb pozemnej obsluhy.

7.2 Letiská sú kľúčovým spojovacím článkom medzi cestujúcimi a leteckými spoločnosťami a kvalita služieb poskytovaných na letiskách je kľúčovým faktorom skúseností cestujúcich a leteckých spoločností. Tržby v letiskových predajniach a reštauráciách sa vo veľkej miere používajú na dotovanie prevádzky leteckých spoločností na letiskách (poplatky za štartovaciu a prístávaciu dráhu, parkovanie atď.). V roku 2009 pokrývali poplatky spojené s leteckými spoločnosťami iba 29 % z prevádzkových nákladov letísk (pričom vôbec neberieme do úvahy investičné náklady). Tento model zabezpečuje, že poplatky účtované leteckým spoločnostiam zostávajú konkurenčieschopné, čo im umožňuje udržiavať a rozširovať služby, z ktorých v konečnom dôsledku profitujú cestujúci. Letiská by mali byť aj naďalej nabádané, aby maximalizovali tieto tržby a ponúkali maloobchodný sortiment prispôbený konkrétnym potrebám cestujúcich.

7.3 Podpora dostupnosti a efektívnosti letísk prostredníctvom železničných spojení je kľúčovou požiadavkou pri dosahovaní efektívnosti letiska. Zatiaľ čo malé letiská môžu zracionalizovať prístup k letisku prostredníctvom dobre organizovanej siete autobusových služieb, predstavuje železnica dodatočnú a udržateľnú možnosť v prípade letísk určitej veľkosti alebo letísk, ktoré už majú železničné spojenie v blízkosti terminálu. Tam, kde je to možné, by sa mala zabezpečiť aj vodná doprava na letiská, ako napríklad v prípade letiska Schiphol, Nice a mnohých ďalších.

8. Bezpečnosť

8.1 Systém jednorazových bezpečnostných kontrol na letiskách, ktorý už Európska komisia odsúhlasila (pozri stanovisko EHSV na tému „Letecká bezpečnosť cestujúcich“⁽⁶⁾), by sa mal urýchlene zaviesť.

8.2 Druhý cieľ sa týka bezpečnostných poplatkov. Od roku 2002 právo EÚ kladie na členské štáty a letiská prísnejšie bezpečnostné požiadavky. V súčasnosti sa úhrada nákladov na zaistenie bezpečnosti v leteckej doprave reguluje na národnej úrovni.

8.3 Poplatky pri kúpe leteniek on-line, napr. bezpečnostné poplatky, by mali byť transparentné, tak ako to žiadal EHSV vo

svojom stanovisku o právach cestujúcich v leteckej doprave⁽⁷⁾. Ak cestujúci necestuje, malo by byť cestovné minimálne a tie časti cestovného, ktoré letecká spoločnosť nie je povinná zaplatiť, napr. letiskové a správne poplatky, by sa mali cestujúcemu vrátiť.

8.4 Cestujúci, letecký priemysel a letiská často vnímajú bezpečnostné kontroly ako záťaž. Je potrebné dosiahnuť určitú rovnováhu medzi zvyšovaním bezpečnosti a umožnením cestovania (pozri stanovisko EHSV o „používaní bezpečnostných skenerov na letiskách EÚ“⁽⁸⁾). Mali by sa zaviesť spoločné európske normy, aby sa zabezpečilo, že bezpečnostné kontroly týkajúce sa cestujúcich, ktorí využívajú pomôcky uľahčujúce pohyblivosť alebo zdravotné pomôcky, sú jasné a jednotné a že sa bude rešpektovať osobná dôstojnosť cestujúcich, ktorí ich používajú.

8.5 V súčasnosti platný zákaz prepravy tekutín a gélov v príručnej batožine má byť zrušený do apríla 2013: cestujúci si budú môcť vziať tekutiny na palubu lietadla za predpokladu, že prešli kontrolou na letiskách EÚ. Je potrebné presnejšie definovať práva cestujúcich a jednotnejšie uplatňovať pravidlá týkajúce sa príručnej batožiny, pričom by sa mali rešpektovať práva cestujúcich uskutočniť nákupy pred nástupom do lietadla.

8.6 Snímacie technológie sa rýchlo vyvíjajú a majú potenciál uľahčiť bezpečnostné úkony pre cestujúcich aj letiská – napríklad obmedzením ručného prehľadávania. Nesmie sa tým porušiť základné právo cestujúcich na zachovanie ľudskej dôstojnosti⁽⁹⁾.

8.7 Vláda Spojených štátov tento rok rozšíri svoj program zrýchlených kontrol, tzv. *pre-check* na 28 letísk. Program je zatiaľ zavedený na 7 letiskách. Pravidelným cestujúcim a jednotlivcom zaradeným do zoznamu dôveryhodných cestujúcich umožňuje prechádzať bezpečnostnými kontrolami bez toho, aby si museli vyzúvať topánky, vyzliekať opasky a kabáty. O zavedení takéhoto postupu by sa malo uvažovať aj na európskych letiskách.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 39 – 43.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 125.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 107, 6.4.2011, s. 49 – 52.

⁽⁹⁾ Tamtiež.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení a prevádzke európskych systémov satelitnej navigácie“

COM(2011) 814 final – 2011/0392 (COD)

(2012/C 181/32)

Spravodajca: **pán McDONOGH**

Európsky parlament (15. decembra 2011) a Rada Európskej únie (20. januára 2012) sa rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom podľa článku 172 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení a prevádzke európskych systémov satelitnej navigácie“

COM(2011) 814 final – 2011/0392 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 167 hlasmi za, pričom 4 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 Výbor víta návrh Komisie na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení a prevádzke európskych systémov satelitnej navigácie“. Úspech programov európskych globálnych systémov satelitnej navigácie (GNSS) je veľmi dôležitý pre prosperitu a bezpečnosť EÚ v budúcnosti. Súhlasíme s návrhom Komisie nahradiť nariadenie (ES) č. 683/2008 novým nariadením s cieľom poskytnúť model financovania a riadenia pre programy Galileo a EGNOS.

1.2 Výbor dôrazne podporuje cieľ programu Galileo, ktorým je vytvorenie prvého globálneho systému satelitnej navigácie (GNSS), ktorý by podliehal civilnej kontrole, bol by úplne nezávislý od iných existujúcich systémov, a to s cieľom poskytovať neprerušované služby GNSS a zabezpečiť Európe strategickú výhodu. Satelitná navigácia je už nevyhnutnou službou pre európsku dopravu, priemysel a občanov a je neakceptovateľné, aby sme v súčasnosti pri určovaní polohy, smeru a času do takej miery záviseli od amerického systému GPS a ruského GLONASS. V rámci európskej infraštruktúry sa musia poskytovať služby európskeho GNSS, ktorý nie je z hľadiska spoľahlivosti závislý od priorít americkej, ruskej ani čínskej armády.

1.3 Vzhľadom na to, že 6 – 7 % HDP EÚ – 27, t. j. 800 mld. EUR, už závisí od amerického systému GPS (Zhrnutie posúdenia vplyvu globálneho satelitného navigačného systému, ktoré je sprievodným dokumentom Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ďalšom zriadení európskych satelitných navigačných systémov (2014 – 2020), SEC(2011) 1447 final, 30.11.2011), výbor víta zameranie nariadenia na interoperabilitu medzi systémom Galileo a GPS. EHSV sa však nazdáva, že

zároveň s interoperabilitou by mala Európa uplatňovať dôraznú politiku nahrádzania systému GPS technológiami Galileo a EGNOS, ktoré sú primárnymi technológiami pre GNSS v Európe.

1.4 EHSV odporúča, aby sa vo výskumnom a inovačnom programe EÚ Horizont 2020 (Horizont 2020 je program EÚ s objemom prostriedkov vo výške 80 mld. EUR pre investície do výskumu a inovácií v období 2014 – 2020) výrazne propagoval inovačný potenciál európskeho GNSS Systému satelitnej navigácie budú mať veľký význam pre technologické inovácie a môžu byť pre Úniu značným makroekonomickým prínosom.

1.5 Úspešné zavedenie a riadenie programov európskeho GNSS (Galilea aj EGNOS) má rozhodujúci význam pre naplnenie vízie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, ktorý predpokladá stratégia Európa 2020 (EURÓPA 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu – COM(2010) 2020). Výbor poukazuje na to, že Komisia v analýze nákladov a prínosu (Posúdenie vplyvu, ktoré je sprievodným dokumentom Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ďalšom zriadení európskych satelitných navigačných systémov (2014 – 2020), SEC(2011) 1446 final.) odhaduje, že programy GNSS v navrhovanej podobe prinesú EÚ čistý zisk vo výške 68,63 mld. EUR (116,88 mld. EUR pri konštantných cenách znížených o 4 % ročne v súlade s usmerneniami EÚ pre posúdenie vplyvu) počas životného cyklu tohto systému v období rokov 2014 – 2034.

1.6 Hoci EHSV podporuje ciele politiky európskeho GNSS a navrhované nariadenie o zavedení a prevádzke systémov, musí zdôrazniť svoje obavy týkajúce sa európskeho riadenia súčasných programov, ktoré spôsobilo značné oneskorenie, zvýšenie nákladov a stratu zisku. Očakáva sa, že nariadenie poskytne potrebnú politickú podporu, riadiace štruktúry

a rámec na vytvorenie európskeho GNSS v podobe, v akej je teraz naplánovaný, a na dosiahnutie očakávaného zisku.

1.7 Výbor poukazuje na to, že 19,5 % finančných príjmov z európskeho programu GNSS bude pochádzať z rastu odberateľského trhu aplikácií európskeho GNSS (Posúdenie vplyvu, ktoré je sprievodným dokumentom Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ďalšom zriadení európskych satelitných navigačných systémov (2014 – 2020), SEC(2011) 1446 final). Výbor v tejto súvislosti upozorňuje Komisiu na svoje stanovisko zo 16. februára 2011 na tému „Akčný plán pre aplikácie globálneho navigačného satelitného systému (GNSS)“⁽¹⁾. Zdôrazňuje najmä svoju žiadosť adresovanú Agentúre pre európsky GNSS (GSA) o vypracovanie podrobného obchodného plánu zameraného na rast tohto dôležitého trhu.

1.8 Výbor sa nazdáva, že európske systémy satelitnej navigácie nevyhnutne potrebujú účinný marketing a vedúcu pozíciu v oblasti obchodu za podpory vhodných investícií do programov uvádzania na trh. Komerčný vývoj programov EGNOS a GALILEO je rozhodujúci pre dlhodobý úspech. Je dôležité, aby sa na trhu zdôraznila hodnota európskeho GNSS a aby sa podporovalo jeho využívanie. Doteraz sa v tejto mimoriadne dôležitej a komplexnej oblasti urobilo príliš málo.

1.9 EHSV víta skutočnosť, že Komisia zdôrazňuje požiadavku dôsledného finančného riadenia programov s rozpočtom 7,89 mld. EUR pri súčasných cenách na nasledujúce obdobie finančného rámca 2014 – 2020. Výbor tiež víta, že v súlade s nariadením musí Európska komisia spravovať finančné prostriedky pridelené na programy a zabezpečiť vykonávanie všetkých činností programov, vrátane činností delegovaných na Agentúru pre európsky GNSS (GSA) a Európsku vesmírnu agentúru (ESA). EHSV tiež víta plány Komisie na vytvorenie mechanizmu riadenia rizík a riadiacich nástrojov na minimalizáciu pravdepodobnosti prekročenia nákladov programu.

1.10 EHSV však tiež poukazuje na varovanie Komisie, že investície do technológií satelitnej navigácie sú veľmi neisté a riskantné, a preto je veľmi ťažké presne predvídať náklady programu. Výbor preto napriek všetkým dohodám o delegovaní právomocí (v súlade s nariadením (ES, Euratom) č. 1605/2002, a najmä článkom 54 tohto nariadenia) odporúča, aby Komisia spolu s GSA aj ESA každý mesiac organizovala schôdze určené na monitorovanie dosiahnutého pokroku programov a rýchle riešenie prípadných problémov. Európska komisia by mala okrem toho dostávať podrobné správy o riadení a účtovné výkazy od GSA a ESA, a to aspoň každé tri mesiace.

1.11 Výbor upriamuje pozornosť Komisie na svoje predchádzajúce stanoviská o systémoch GALILEO, EGNOS a stratégii Európa 2020⁽²⁾.

2. Kontext

2.1 Technológie globálneho systému satelitnej navigácie (GNSS) sú vďaka svojej schopnosti veľmi spoľahlivo určiť polohu, rýchlosť a čas dôležitými prvkami na zlepšenie efektívnosti v mnohých oblastiach hospodárstva a v mnohých oblastiach každodenného života občanov.

2.2 Kým sa Galileo dostane do prevádzky, Európa musí na určovanie polohy, času a navigáciu využívať satelitné navigačné služby amerického GPS a ruského systému GLONASS. Odhaduje sa, že závislosť Európy od satelitnej navigácie GPS predstavuje 6 – 7 % HDP EÚ – 27, t. j. 800 mld. EUR (SEC(2011) 1447 final, 30.11.2011). Vojenský prevádzkovatelia týchto systémov však nemôžu zaručiť zachovanie nepretržitého poskytovania služieb.

2.3 Hoci nezávislosť v globálnej satelitnej navigácii je hlavným dôvodom vytvorenia programu Galileo, interoperabilita s existujúcimi systémami satelitnej navigácie, najmä s americkým GPS, je významnou pridanou hodnotou.

2.4 Program Galileo sa začal realizovať s cieľom vytvoriť nezávislý európsky globálny satelitný navigačný systém (GNSS).

2.5 EGNOS je regionálny rozširujúci satelitný systém pre Európu, ktorý zlepšuje signály prichádzajúce z existujúcich systémov satelitnej navigácie, akým je GPS.

2.6 Galileo, európsky program satelitnej navigácie, bol spustený v roku 2001. Projekt bol pôvodne založený na verejnosúkromnom partnerstve so spoločným podnikom Galileo (GJU), ktorý fungoval ako spoločná platforma riadenia a financovania. V roku 2006 nahradila GJU Agentúra pre európsky GNSS (GSA) (predtým známa ako Úrad pre dohľad nad európskym GNSS (GSA)), ktorá bola poverená spravovaním aspektov verejného záujmu európskych programov GNSS. Európska vesmírna agentúra (ESA) bola zodpovedná za technické riadenie a zavádzanie programov GNSS.

2.7 V súlade s nariadením o GNSS⁽³⁾, ktoré bolo prijaté v roku 2008, sa Európska únia stala jediným politickým orgánom zodpovedným za riadenie a celkové financovanie európskej politiky v oblasti GNSS. Nariadenie o GNSS stanovilo financovanie programov Galileo a EGNOS zo zdrojov EÚ na obdobie rokov 2007 – 2013. Rozpočet vo výške 3,4 mld. EUR sa rozdelil na zostávajúce obdobie vývojovej fázy programu Galileo, fázu rozmiestňovania Galilea a prevádzku systému EGNOS.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 107, 6.4.2011, s. 44-48.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 28; Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 103-104 a Ú. v. EÚ C 107, 6.4.2011, s. 44-48.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 196, 24.8.2008, s. 1.

2.8 Komisia v návrhu nasledujúceho viacročného finančného rámca rozpočtu EÚ na obdobie 2014 – 2020 (Rozpočet stratégie Európa 2020, COM(2011) 500, 29.6.2011) predpokladá financovanie programov GNSS plne z rozpočtu EÚ s navrhovaným stropom 7 mld. EUR stanoveným podľa stálych cien z roku 2011.

2.9 Pokrok pri implementácii programov európskych systémov satelitnej navigácie negatívne ovplyvňujú dva hlavné problémy:

- 1) Z dôvodu zvýšených nákladov a oneskorenia pri zavádzaní systémov nebude GNSS, ktorý má byť zriadený v rámci programu Galileo, plne prevádzkyschopným v roku 2013, ako sa pôvodne plánovalo.
- 2) Keďže nariadenie o GNSS nestanovuje rámec financovania a riadenia programov Galileo a EGNOS po roku 2013, je potrebný nový právny rámec, aby sa mohli systémy dlhodobo prevádzkovať, udržiavať a riadiť.

2.10 Návrh Komisie bude tieto problémy riešiť prostredníctvom nového nariadenia, ktoré nahradí nariadenie (ES) č. 683/2008, čím sa poskytne štruktúra financovania a riadenia na úspešné zavedenie a prevádzkovanie programov Galileo a EGNOS.

2.11 Pokiaľ ide o infraštruktúru, z analýzy nákladov a prínosov priloženej k návrhu vyplýva, že najlepším riešením je zostavenie sústavy 30 satelitov, ako sa pôvodne plánovalo, ale s jednoduchšou pozemnou infraštruktúrou. Toto riešenie umožní, aby GNSS poskytoval všetky plánované služby a priniesol predpokladaný zisk, avšak služba ochrany života (Safety of Life Service) (Služba ochrany života programu EGNOS umožňuje presné priblíženie sa lietadiel, čím sa zvyšuje bezpečnosť letovej prevádzky. Pomáha tiež skracovať oneskorenia, znižovať počet odklonených alebo zrušených letov. Táto služba tiež umožňuje zvýšenie kapacity letísk a znížiť ich prevádzkové náklady. V neposlednom rade pomáha znižovať emisie CO₂ v tomto odvetví) bude dostupná len pri vzájomnom prepojení s americkým GPS.

2.12 Najlepším riešením na poskytnutie rámca riadenia je zaradenie úloh súvisiacich s riadením programu vo fáze prevádzky k súčasným úlohám Agentúry pre európsky GNSS v oblasti bezpečnosti a trhu. Komisia si ponechá zodpovednosť za spravovanie finančných prostriedkov pridelených na programy a bude zabezpečovať vykonávanie všetkých činností programov, vrátane činností delegovaných na Agentúru pre európsky GNSS (GSA) a Európsku vesmírnu agentúru (ESA).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Programy EGNOS a Galileo potrebujú jasné vedenie a jednoznačnú a plnú podporu zo strany EÚ, aby bolo možné napraviť škody, ktoré na dôvere trhu spôsobil kolaps

verejno-súkromného partnerstva GJU. Pridelené rozpočtové prostriedky na obdobie 2014 – 2020 a návrh nariadenia predložený Komisiou sú dobrým začiatkom, ale už teraz bude treba preukázať dobré riadenie a konzistentnú politickú podporu programov s cieľom posilniť dôveru na trhu.

3.2 Komisia musí zrýchliť tempo budovania GNSS a rozvoja trhu, najmä vzhľadom na náklady spojené s omeškaním systému Galileo a na rastúcu konkurenciu zo strany USA, Ruska a Číny. Čína rozširuje svoj vojenský systém satelitnej navigácie Beidou do globálneho systému COMPASS s jasným zámerom ponúknuť do roku 2020 konkurencieschopné civilné služby na celom svete vrátane Európy. Programy Galileo a EGNOS sa musia čo najskôr stať základným štandardom GNSS v Európe.

3.3 Európske systémy satelitnej navigácie by mali byť dôležitou súčasťou výskumného a inovačného programu Horizont 2020. Vytváranie nových produktov a služieb založených na európskom GNSS posilní inteligentný rast a zároveň podporí udržateľný rozvoj tým, že pomôže zvýšiť energetickú účinnosť a znížiť environmentálny dosah hospodárskeho rozvoja.

3.4 Mali by sa dodržiavať všeobecné právne predpisy v oblasti hospodárskej súťaže, pričom by sa však možno mali stanoviť opatrenia EÚ, ktoré by uprednostnili výber technológií Galileo pred menej kvalitnými technológiami, najmä pre aplikácie, pri ktorých je potrebná dôvera v nepretržité služby alebo vo vysokú úroveň presnosti a integrity či bezpečnosti.

3.5 Vzhľadom na význam čipových súprav prijímača (Čipová súprava predstavuje skupinu integrovaných obvodov alebo čipov, ktoré sú navrhnuté tak, aby vzájomne spolupracovali. Obyčajne sa predávajú ako jeden produkt. Čipová súprava je obyčajne navrhnutá tak, aby pracovala s konkrétnou triedou mikroprocesorov. Pretože kontroluje komunikáciu medzi procesorom a externými zariadeniami, čipová súprava zohráva významnú úlohu pri určovaní výkonnosti systému), pokiaľ ide o ich prienik na trh a stratégiu vývoja aplikácií, má rozhodujúci význam vývoj nízkonákladových duálnych čipových súprav prijímačov (GPS + Galileo). Výdavky v oblasti výskumu a vývoja by sa mali zameriavať predovšetkým na tento cieľ.

3.6 Treba vypracovať stratégiu, ktorá by dostatočne zachytila účinky krivky skúseností s veľkoobjemovou výrobou, ktoré sú potrebné na nízkonákladovú výrobu čipových súprav prijímača, aby duálne čipové súpravy Galileo+GPS mohli cenovo konkurovať čipovým súpravám GPS.

3.7 Na dosiahnutie rastu odberateľského trhu produktov a aplikácií európskeho GNSS potrebuje GSA dôraznú stratégiu rozvoja trhu, ktorú by viedol vysokokvalifikovaný tím.

3.8 Mala by sa vypracovať globálna stratégia značky EGNOS/Galileo, ktorá by zosúlادila ciele, vyzdvihla hodnotu značky, zjednodušila komunikáciu na trhu a objasnila marketingové priority.

3.9 Technológie a služby Galilea, ktoré sa uvádzajú na trh, musia mať vždy tú najvyššiu kvalitu. Je potrebné zachovať prísnu kontrolu kvality technologického vývoja a uplatňovania na úrovni koncového užívateľa.

3.10 Bohužiaľ niektoré produkty EGNOS nedosahujú dostatočnú technickú úroveň, ktorá by zodpovedala požiadavkám zákazníkov. V rámci stratégie značky by sa mali pre všetky technológie schválené pre EGNOS/Galileo vypracovať označenie kvality, aby bolo možné túto značku ochrániť pred poškodením dobrého mena.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnej organizácii trhov s výrobkami rybolovu a akvakultúry“

COM(2011) 416 final,

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Reforma spoločnej rybárskej politiky“

COM(2011) 417 final,

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vonkajšom rozmere spoločnej rybárskej politiky“

COM(2011) 424 final

a „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnej rybárskej politike“

COM(2011) 425 final

(2012/C 181/33)

Spravodajca: **Gabriel SARRÓ**

Pomocný spravodajca: **Franco CHIRIACO**

Rada (1. septembra 2011) a Európsky parlament (13. septembra 2011), pokiaľ ide o návrhy COM(2011) 416 final a COM(2011) 425 final, podľa článku 43 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, a Európska komisia (5. októbra 2011), pokiaľ ide o návrhy COM(2011) 417 final a COM(2011) 424 final, podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, sa rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnej organizácii trhov s výrobkami rybolovu a akvakultúry“

COM(2011) 416 final,

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Reforma spoločnej rybárskej politiky“

COM(2011) 417 final,

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vonkajšom rozmere spoločnej rybárskej politiky“

COM(2011) 424 final,

a *„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnej rybárskej politike“*

COM(2011) 425 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) prijal 152 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 14 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry

1.1 EHSV súhlasí s Komisiou v tom, že je potrebné navrhnuť súbežne preskúmanie spoločnej rybárskej politiky (SRP) a spoločnej organizácie trhov (SOT), čím by sa posilnila potrebná integrácia, súdržnosť a spolupráca medzi jednotlivými etapami rybolovu, akvakultúry a zberu mäkkýšov a kôrovcov, a to výlovu, spracovania a uvádzania na trh.

1.2 EHSV z globálneho hľadiska považuje za správne všeobecné a konkrétne ciele, ako aj zásady dobrej správy vecí verejných uvedené v návrhu. Spoločná rybárska politika musí zaisťovať, aby rybolovné a akvakultúrne činnosti zabezpečovali dlhodobu udržateľné environmentálne, hospodárske a sociálne podmienky a prispievali k dostupnosti potravinových zásob, uplatňujúc pritom zásadu predchádzania škodám a ekosystémový prístup.

1.3 Výbor sa však domnieva, že návrh nariadenia neuvádza konkrétne riadiace opatrenia, ktoré sú potrebné na úplnú obnovu a zachovanie populácií rýb na úrovniach, ktoré prevyšujú úroveň schopné poskytovať maximálny udržateľný výnos, zabezpečenie zdravých a vysokokvalitných produktov rybolovu pre občanov, a ktoré by prispievali k prosperite rybárskych komunit a výnosnosti výrobných a spracovateľských podnikov a ponúkali atraktívne a bezpečnejšie pracovné miesta.

1.4 Výbor schvaľuje všeobecné pravidlá pre prístup do vôd Únie, ktoré sú už v platnosti, a z ktorých viac profitujú miestne rybárske komunity.

1.5 Výbor schvaľuje navrhované druhy opatrení na zachovanie zdrojov a technické opatrenia, ktoré treba prispôsobiť jednotlivým oblastiam rybolovu.

1.6 EHSV podporuje návrh na stanovenie viacročných plánov s cieľom podľa možnosti obnoviť a zachovať do roku 2015 všetky populácie rýb na úrovniach, ktoré dokážu poskytnúť maximálny udržateľný výnos. Tento chvályhodný cieľ však možno len ťažko dosiahnuť v zmiešaných rybolovných oblastiach a EHSV preto od Komisie požaduje praktické riešenia problémov, ktoré môžu vzniknúť v týchto oblastiach.

1.7 EHSV považuje za prvoradé, aby členské štáty s podporou Komisie poskytli vedeckým ústavom potrebné prostriedky na to, aby sa mohli náležite venovať nevyhnutnej výskumnej činnosti a zaoberať sa všetkými druhmi komerčne využívaných rýb a s nimi súvisiacimi a od nich závislými druhmi a ich životným prostredím.

1.8 Pokiaľ ide o politiku zákazu odvrhovania úlovkov, EHSV sa domnieva, že ide o želaný cieľ, no zasadzuje sa za postupnejší a proporcnejší prístup založený na postupnom znižovaní odvrhovania úlovkov a súčasnej propagácii a podpore selektívnej rybárskeho výstroja, opatrení zameraných na spracovanie úlovkov na produkty s pridanou hodnotou, hľadaniu obchodných riešení a tiež na prispôbení infraštruktúry plavidiel a rybárskych prístavov.

1.9 Podľa EHSV sa návrh dostatočne nevenuje otázke regionalizácie a neobsahuje žiadne opatrenia týkajúce sa decentralizácie.

1.10 Pokiaľ ide o relatívnu stabilitu a jej uplatňovanie pri udeľovaní rybolovných práv členským štátom, EHSV trvá na tom, že je potrebné toto kritérium aktualizovať, pretože je zastarané a nevystihuje aktuálnu situáciu rybárskych flotíl a oblastí, ktoré sú vysoko závislé od rybolovu. Výbor navyše navrhuje, aby bolo vytváranie rybolovných príležitostí prostredníctvom aktualizácie relatívnej stability založené predovšetkým na súbore transparentných ekologických, hospodárskych a sociálnych kritérií.

1.11 Výbor sa domnieva, že návrh týkajúci sa prevoditeľných rybolovných povolení je nejasný a že Komisia by mala objasniť interpretáciu jeho bodov, najmä pokiaľ ide o definíciu „transparentných a objektívnych kritérií“ na udeľovanie týchto povolení. Výbor okrem toho požaduje, aby sa zohľadnili dôsledky tohto opatrenia v oblasti zamestnanosti a aby sa navrhli osobitné opatrenia pre rybárov v pracovnom pomere.

1.12 V súvislosti s riadením kapacity rybolovu sa EHSV domnieva, že Komisia by mala najneskôr v roku 2014 uskutočniť detailné hodnotenie tejto kapacity, vrátane rozsahu a výkonu, ale aj druhu rybárskeho výstroja a ďalších charakteristík lodí, a že členské štáty by mali byť na základe tohto hodnotenia povinné prispôsobiť kapacitu rybolovu dostupným zdrojom.

1.13 Výbor sa domnieva, že pre ekosystémové riadenie rybného hospodárstva má zásadný význam, aby sa pri zbieraní údajov zhromaždilo čo najviac environmentálnych údajov v súlade s rámcovou smernicou o morskej stratégii a kritériami dobrého environmentálneho stavu.

1.14 EHSV vo všeobecnosti podporuje návrhy Komisie týkajúce sa vonkajšej politiky. Vyjadruje však znepokojenie nad niektorými otázkami spomenutými v bode 3.7.9 tohto stanoviska.

1.15 EHSV oceňuje uznanie spoločného európskeho rozmeru politiky akvakultúry zo strany Komisie. Výbor požaduje sprísnenie environmentálnej kontroly a zavedenie flexibilného administratívneho rámca a jednotného právneho priestoru pre rozvoj udržateľnej akvakultúry, čo by prispelo k udržaniu obyvateľstva a vytváraniu bohatstva v okrajových zónach mimo miest a zároveň plne zaručilo rešpekt, kompatibilitu a súlad so životným prostredím.

1.16 Pokiaľ ide o nový finančný nástroj, EHSV sa domnieva, že by sa mala posilniť úloha rybárov a rybárskych komunit v rámci udržateľného rozvoja pobrežných oblastí, vrátane sociálnych opatrení, predovšetkým podporných opatrení pri strate pracovných miest a pomoci v oblasti odbornej prípravy a profesionálneho preorientovania na iné činnosti, kladúc pritom dôraz na mladých ľudí a ženy.

1.17 EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že sociálny rozmer zohľadňovaný vo všetkých etapách sektora rybolovu a akvakultúry (výroba, spracovanie a obchod) nie je súčasťou návrhu v podobe konkrétnych opatrení na zlepšenie životných a pracovných podmienok a domnieva sa, že by sa malo podnecovať zapojenie sociálnych partnerov na príslušnej úrovni.

1.18 EHSV vyzýva Komisiu, aby zohľadnila rozličné požiadavky jednotlivých subjektov sektoru. Reforma SRP by sa mala zaoberať potrebami vlastníkov lodí, ako aj posádok.

1.19 EHSV sa domnieva, že definícia drobného rybolovu, ktorá je založená len na kritériu dĺžky lode, je príliš jednoduchá a v podstate sa tým značná časť drobného rybolovu stavia na úroveň priemyselného rybolovu.

1.20 EHSV podporuje ciele a zásady, ktorými sa bude riadiť nové nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov, a vyzýva Komisiu, aby zohľadnila pripomienky výboru uvedené v tomto stanovisku.

1.21 V snahe vyhnúť sa nekalej hospodárskej súťaži na trhu EÚ EHSV požaduje pre dovážané výrobky rovnaké hygienické, zdravotné a kontrolné podmienky, aké sa uplatňujú na výrobky EÚ, vrátane úplnej vysledovateľnosti „z vody na stôl“ a požaduje rozsiahle kontroly na hraniciach, ako aj v mieste pôvodu, ktoré by zaručili príslušné plnenie týchto noriem prispievajúcich k bezpečnosti potravín. Výbor si v tejto súvislosti myslí, že jednotlivé generálne riaditeľstvá Európskej komisie by mali uplatňovať koherentný prístup.

1.22 EHSV podčiarkuje, že všetky uvedené návrhy sa týkajú aj sladkovodného rybárstva a akvakultúry, a vyzýva Európsku komisiu, aby venovala vyváženú pozornosť ich špecifikám.

2. Súvislosti

2.1 Kontext nariadenia o spoločnej rybárskej politike (SRP) („základné nariadenie“).

2.1.1 SRP bola vytvorená v roku 1983 a svoju účinnosť si s miernymi zmenami a doplneniami zachovala počas dvadsiatich rokov, kým neprešla hĺbkovou reformou v podobe nariadenia (ES) č. 2371/2002. Komisia v roku 2009 preskúmala fungovanie reformovanej SRP a dospela k záveru, že napriek dosiahnutému pokroku sa nepodarilo uskutočniť ciele spočívajúce v dosiahnutí udržateľného rybného hospodárstva vo všetkých jeho rozmeroch (environmentálnom, hospodárskom a sociálnom) a že mnohé populácie rýb sú nadmerne lovené.

2.1.2 Tento záver bol vyjadrený v zelenej knihe ⁽¹⁾ o reforme spoločnej rybárskej politiky. V príslušnom stanovisku, schválenom výraznou väčšinou, výbor odporučil, „aby sa nové prijaté opatrenia zamerali na udržanie zamestnanosti a územnej súdržnosti, a aby sa v rámci strategických cieľov prihliadalo na

zachovanie rovnováhy medzi hospodárskym, sociálnym a environmentálnym pilierom, čo by umožnilo dosiahnuť a podporovať zodpovedné a trvalo udržateľné správanie jednotlivých aktérov vo všetkých článkoch rybárskeho reťazca“. Budúca reforma by sa mala dôslednejšie venovať týmto otázkam:

- „stanovenie diferencovaných pravidiel rybolovu pre malé pobrežné flotily,
- doplnenie sociálnej kapitoly, na základe ktorej by sa zosúladiť pracovné podmienky rybárov,
- zlepšenie trhových podmienok a obchodných postupov,
- komplementárnosť s námornou politikou životného prostredia, ktorá medziiným podporuje rozsiahlejší a kvalitnejší výskum v oblasti rybárskej politiky,
- plné zohľadnenie SRP v rámci medzinárodných organizácií (OSN, FAO) ⁽²⁾“.

2.1.3 V stanovisku výboru na tému „Rozvoj regionálnych oblastí riadenia rybolovných zdrojov a kontroly rybolovu“ ⁽³⁾ sa uvádza, že „výbor víta zámer radikálne zreformovať spoločnú rybársku politiku (SRP) a najmä jej cieľ vytvoriť decentralizovanú politiku, ktorá bude menej závisieť od podrobných rozhodnutí prijímaných v Bruseli, a miestnej a regionálnej úrovni poskytne viac príležitostí zapojiť sa do riadenia rybného hospodárstva. Chýba však podstatný detail, ktorý treba doplniť, a to jednoznačnosť a režim sankcií potrebný na to, aby takáto politika účinne fungovala“ a že „bez prosperujúcich rybolovných zdrojov nemôže existovať udržateľné rybné hospodárstvo“. V stanovisku sa ďalej odporúča, „aby sa environmentálna udržateľnosť zaradila medzi priority ako základ pre hospodársku a sociálnu udržateľnosť“.

2.1.4 Stanovisko taktiež upozorňuje, že na to, „aby bolo posilnenie riadiacich plánov založených na kvótach spočívajúcich na maximálnej udržateľnosti výnosu účinné, treba zaviesť vyššie úrovne, ktoré skutočne umožnia prosperovanie všetkých regulovaných druhov, a to by sa malo dosiahnuť do roku 2015“.

2.2 Kontext nariadenia o spoločnej organizácii trhov s výrobkami rybolovu a akvakultúry

2.2.1 Počiatky spoločnej organizácie trhov s výrobkami rybolovu a akvakultúry siahajú do roku 1970?. Jej právnym rámcom je nariadenie (ES) č. 104/2000. Komisia od roku 2008 uskutočnila rozsiahle hodnotenia a konzultácie s cieľom zohľadniť nedostatky zistené pri uplatňovaní ustanovení platných v súčasnosti, nedávny vývoj na trhu EÚ a svetových trhoch a vývoj činností súvisiacich s rybolovom a akvakultúrou.

⁽¹⁾ COM(2009) 163.

⁽²⁾ CESE, Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 53 - 58.

⁽³⁾ CESE, Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 48.

2.2.2 Nový návrh nariadenia zriaďuje spoločnú organizáciu trhov s výrobkami rybolovu a akvakultúry, ktorá bude pozostávať z týchto nástrojov:

- a) profesijné organizácie (organizácie výrobcov a medziodbových organizácie);
- b) obchodné normy;
- c) informácie pre spotrebiteľov;
- d) pravidlá hospodárskej súťaže;
- e) získavanie informácií o trhu.

2.2.3 EHSV sa domnieva, že k uvedeným bodom by sa mal doplniť ďalší, ktorý by upravoval obchodné vzťahy s tretími krajinami tak, aby všetky dovezené produkty boli v súlade s normami Európskej únie a aby podliehali účinným kontrolám.

3. Analýza návrhu reformy SRP a pripomienky výboru

3.1 Rozsah pôsobnosti a ciele

3.1.1 SRP bude zahŕňať ochranu, riadenie a využívanie morských a sladkovodných biologických zdrojov a akvakultúry, ako aj spracovanie a uvádzanie na trh produktov rybolovu a akvakultúry, pokiaľ sa tieto aktivity realizujú na území členských štátov alebo vo vodách EÚ, a to vrátane ich vykonávania rybárskymi plavidlami tretích krajín alebo rybárskymi plavidlami EÚ mimo vôd EÚ alebo štátnymi príslušníkmi členských štátov.

3.1.2 SRP musí zabezpečiť, aby rybolovné a akvakultúrne činnosti vytvárali dlhodobu udržateľnú environmentálne, hospodárske a sociálne podmienky, prispievali k dostupnosti potravinových zásob, aby pri riadení rybolovu uplatňovali zásadu predchádzania škodám a ekosystémový prístup s cieľom zaistiť, aby sa do roku 2015 pri využívaní živých morských biologických zdrojov obnovili a zachovali populácie lovených druhov nad úrovňami, ktoré dokážu priniesť maximálny udržateľný výnos, a to všetko v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia.

3.1.3 V záujme dosiahnutia týchto cieľov by SRP mala predovšetkým odstrániť neželané úlovky komerčných zásob a postupne zaistiť, aby sa všetky úlovky takýchto zásob vyložili. Takisto by mali vytvoriť podmienky na účinné rybolovné činnosti, podporovať rozvoj akvakultúrnych činností v EÚ, prispievať k primeranej životnej úrovni tých, ktorí závisia od rybolovných činností, zohľadňovať záujmy spotrebiteľov a zabezpečiť systematický harmonizovaný zber údajov a ich správu.

3.1.4 EHSV celkovo podporuje rozsah pôsobnosti a všeobecné a konkrétne ciele SRP, ako aj jej zásady dobrej správy vecí verejných. Je mu však ľúto, že sa nevenuje dostatočná pozornosť ochrane, riadeniu a využívaniu sladkovodných biologických zdrojov. Výbor vyzýva Európsku komisiu, aby do predložených návrhov zapracovala špecifiká sladkovodného

rybárstva a akvakultúry vrátane jej koordinácie so SPP. Výbor pripomína, že je preto i naďalej potrebné vytvoriť pracovné skupiny, ktoré by boli podobné morským pracovným skupinám, s cieľom zhromažďovať skúsenosti s uplatňovaním sladkovodnej spoločnej rybárskej politiky a navrhnuť jej inováciu.

3.1.5 Výbor sa však domnieva, že návrh nariadenia neuvádza konkrétne riadiace opatrenia potrebné na usmerňovanie rybolovu, aby sa obnovili a zachovali populácie rýb, a teda na dosiahnutie týchto cieľov, ktoré by okrem stanovenia základov udržateľného rybolovu ohľaduplných voči životnému prostrediu zabezpečili, že občania budú mať k dispozícii zdravé a vysokokvalitné produkty rybolovu, prispievali by k prosperite rybárskych komunit a výnosnosti odvetví produkcie a spracovania rýb a ponúkali by atraktívne pracovné miesta a väčšiu istotu zamestnania, a to s maximálnym dôrazom na účasť sociálnych partnerov na všetkých úrovniach⁽⁴⁾.

3.2 Prístup k vodám

3.2.1 Vo vodách do 12 námorných míľ od základných čiar, ktoré sú výsostnými vodami alebo vodami spadajúcimi do súdnej právomoci členských štátov, majú členské štáty od 1. januára 2013 do 31. decembra 2022 právo vyhradiť rybolov pre rybárske plavidlá, ktoré už tradične lovia v týchto vodách z prístavov na príľahlom pobreží, a pre rybárske plavidlá EÚ patriace inému členskému štátu v rámci susedských vzťahov, ktoré takýto rybolov medzi nimi umožňujú.

3.2.2 V rovnakom období sa dotknutým členským štátom umožní, aby vo vodách do 100 námorných míľ od základných čiar Azorských ostrovov, Madeiry a Kanárskych ostrovov obmedzili rybolov na plavidlá zaregistrované v prístavoch týchto ostrovov. Takéto obmedzenia sa nebudú uplatňovať na plavidlá EÚ, ktoré už tradične lovia v týchto vodách, pokiaľ tieto plavidlá neprekročia tradične vyvíjané rybolovné úsilie.

3.2.3 Výbor súhlasí s týmito opatreniami týkajúcimi sa prístupu do vôd, ktoré už sú v platnosti a ktoré by mali byť doplnené opatreniami na zabezpečenie prednostného prístupu pre subjekty vykonávajúce rybolov sociálne a environmentálne udržateľným spôsobom, ktorý by bol prínosnejší pre miestne rybárske komunity.

3.3 Opatrenia na ochranu morských biologických zdrojov

3.3.1 EHSV sa domnieva, že viacročné plány zavedené v súčasnej SRP mali v niektorých prípadoch významný pozitívny dosah, a preto treba pokračovať v ich uplatňovaní, ako stanovuje nový návrh. Zároveň je potrebné analyzovať problémy v prípade tých plánov, ktoré nefungovali dobre, a vychádzať pri tom z hodnoverných vedeckých štúdií uskutočnených vedeckými orgánmi EÚ. Výbor tiež zastáva názor, že by sa mali zaviesť príslušné mechanizmy nápravy, ktoré by boli rýchle a flexibilné.

⁽⁴⁾ COM(2011) 417.

3.3.2 V súvislosti s cieľom viacročných plánov obnoviť a zachovať do roku 2015 všetky populácie rýb nad úrovňami, ktoré sú schopné poskytovať maximálny udržateľný výnos, sa EHSV domnieva, že ide o chvályhodný cieľ, založený na ustanoveniach Dohovoru OSN o morskom práve (UNCLOS) pre EÚ právne záväzných od roku 1998, na ktoré bolo poukázané aj v správe zo Svetového samitu o trvalo udržateľnom rozvoji z roku 2002, na základe ktorého Komisia navrhuje toto opatrenie, pričom doslova uvádza: „Na dosiahnutie udržateľného rybného hospodárstva je potrebné prijať tieto opatrenia na každej úrovni: udržať alebo obnoviť populácie na úroveň, pri ktorej sa môže vyprodukovať maximálny udržateľný výnos, s cieľom urýchlene dosiahnuť tieto ciele v prípade vyčerpaných zásob, a podľa možnosti najneskôr do roku 2015“.

3.3.3 Výbor je presvedčený o tom, že cieľ maximálneho udržateľného výnosu ponúka istý priestor na interpretáciu spôsobov jeho uplatňovania, a upozorňuje na ťažkosti pri jeho dosahovaní v určitých zmiešaných rybolovných oblastiach vzhľadom na to, že jednotlivé druhy rýb na seba navzájom pôsobia a miery výlovu, ktoré určujú úroveň rybolovného úsilia, nezodpovedajú maximálnemu udržateľnému výnosu jednotlivých druhov. EHSV od Komisie požaduje praktické riešenia problémov, ktoré môžu vzniknúť v zmiešaných rybolovných oblastiach.

3.3.4 EHSV vyzýva Komisiu, aby vzala do úvahy skutočnosť, že opatrenia na zlepšenie stavu populácií v rybolovných oblastiach EÚ by nemali mať negatívny dosah na udržateľnosť populácií v iných oblastiach v dôsledku zvýšenia intenzity medzinárodného obchodu s produktmi rybolovu a presunu rybolovných kapacít EÚ.

3.3.5 Na to, aby viacročné plány vychádzali z najlepšej vedeckej analýzy populácií rýb, považuje EHSV za prvoradé, aby členské štáty s podporou Komisie prostredníctvom Európskeho fondu pre námorné otázky a rybné hospodárstvo poskytli vedeckým ústavom potrebné prostriedky na to, aby sa mohli náležite venovať nevyhnutnej výskumnej činnosti a zaoberať sa všetkými druhmi využívaných rýb. V prípade, ak neexistuje príslušný vedecký posudok, je potrebné uplatniť zásadu predchádzania škodám vymedzenú v dohode OSN z roku 1995 o populáciách rýb. Výbor zároveň považuje za nevyhnutné podporovať dialóg medzi vedcami a rybármi.

3.3.6 Výbor sa taktiež domnieva, že uplatňovanie opatrení na zachovanie alebo obnovu všetkých populácií rýb nad úrovňami, ktoré sú schopné poskytovať maximálny udržateľný výnos, do roku 2015 ovplyvní rybolovnú kapacitu flotíl členských štátov a malo by zabezpečiť, že sa ako prvé zrušia ekologicky najničivejšie a sociálne najnevýhodnejšie segmenty flotíl. Komisia by preto mala zaviesť kompenzačné opatrenia poskytujúce alternatívy v sociálnej a pracovnej oblasti, ktoré by zabránili aktuálnemu úbytku pracovných miest spôsobenému zlým stavom populácií rýb. V tejto súvislosti EHSV požaduje dôkladné hodnotenie krátkodobého, strednodobého a dlhodobého sociálno-hospodárskeho vplyvu viacročných plánov.

3.3.7 V obsahu viacročných plánov a rámci pre technické opatrenia musí byť uvedený rozsah ich pôsobnosti z hľadiska populácií, rybolovných oblastí a morských ekosystémov a ich ciele musia byť v súlade so všeobecnými a konkrétnymi cieľmi SRP uvedenými v bode 3.1.1. Rámec technických opatrení pre každý viacročný plán by mal prispievať k zachovaniu alebo obnove populácií rýb nad úrovňami, ktoré sú schopné poskytovať maximálny udržateľný výnos, k znižovaniu úlovkov rýb nedosahujúcich požadovanú veľkosť a nežiaducich morských organizmov a zmierneniu dosahu rybárskeho výstroja na ekosystém.

3.3.8 EHSV sa domnieva, že tak obsah, ako aj rámec technických opatrení stanovených v článku 14 sú v súlade s cieľmi reformy SRP, a preto ich schvaľuje. Pri uplatňovaní týchto technických opatrení by sa mali zohľadňovať špecifiká jednotlivých rybolovných oblastí.

3.3.9 Pokiaľ ide o povinnosť vyložiť všetky úlovky, ktorú navrhuje Komisia (zákaz odvrhovania úlovkov), v návrhu reformy SRP sa v období od 1. januára 2014 do 1. januára 2016 stanovuje harmonogram, počas ktorého sa musia od 1. januára každého príslušného roku určité populácie rýb, na ktoré sa vzťahujú limity úlovkov, priniesť a uchovať na palube rybárskych plavidiel. Zavádza sa minimálna referenčná veľkosť na ochranu všetkých týchto populácií rýb a ich predaj sa obmedzuje výlučne na účel spracovania na rybiu múčku alebo krmivo pre domáce zvieratá. Obchodné normy pre úlovky rýb ulovených nad rámec rybolovných práv sa ustanovujú v súlade so spoločnou organizáciou trhov.

3.3.10 Pokiaľ ide o návrh zákazu odvrhovania úlovkov určitých druhov podľa stanoveného harmonogramu, EHSV sa domnieva, že je to žiaduci cieľ, ktorý je však v niektorých rybolovných oblastiach, najmä v zmiešaných, v súčasnosti veľmi ťažko splniteľný. Sociálno-hospodárske dôsledky by však boli natoľko závažné, že mnohé plavidlá by museli ukončiť svoju činnosť. Preto sa výbor nazdáva, že by mali byť zavedené opatrenia na zmiernenie týchto dôsledkov. EHSV sa zasadzuje za postupnejší a proporčnejší prístup založený na selektívnosti rybárskeho výstroja a postupnom znižovaní odvrhovania úlovkov, propagácii a podpore opatrení zameraných na ich spracovanie na produkty s pridanou hodnotou, a tiež na prispôbení infraštruktúry plavidiel a rybárskych prístavov.

3.3.11 Výbor zastáva názor, že by bolo veľmi vhodné a užitočné uskutočniť analýzu pôvodu odvrhovaných úlovkov podľa jednotlivých rybolovných oblastí, aby sa v každej z nich využili najvhodnejšie nástroje na zníženie odvrhovania úlovkov.

3.3.12 Výbor sa domnieva, že zákaz odvrhovania úlovkov sa nebude môcť účinne uplatňovať bez náležitej odbornej prípravy pracovníkov. Podpora príslušným vzdelávacím programom by sa mala poskytovať z Európskeho fondu pre námorné otázky a rybné hospodárstvo.

3.3.13 Pokiaľ ide o regionalizáciu, Komisia môže oprávniť členské štáty, aby v rámci viacročných plánov prijali špecifické ochranné opatrenia a technické opatrenia pre plavidlá plaviace sa pod ich vlajkou, vzťahujúce sa na populácie vo vodách EÚ, pre ktoré im boli pridelené rybolovné práva, ak budú zlučiteľné s cieľmi SRP a rozsahom pôsobnosti viacročného plánu a nebudú voľnejšie ako opatrenia stanovené v právnych predpisoch EÚ. O týchto opatreniach musia informovať Komisiu, ktorá ich môže kedykoľvek podrobiť hodnoteniu, a podľa potreby aj ostatné zainteresované členské štáty a príslušné poradné rady.

3.3.14 Čo sa týka vnútroštátnych opatrení, ktoré môže členský štát prijať na ochranu populácie rýb vo vodách EÚ, tieto opatrenia sa môžu prijímať len vtedy, ak sa budú vzťahovať výlučne na plavidlá plaviace sa pod jeho vlajkou, alebo rybolovných činností osôb usadených na území daného členského štátu, ak budú v súlade s cieľmi SRP a nebudú voľnejšie ako opatrenia stanovené v právnych predpisoch EÚ.

3.3.15 Členský štát môže prijať nediskriminačné opatrenia na ochranu a riadenie populácií rýb a minimalizovať účinok rybolovu v pásme do 12 námorných míľ od svojich základných čiar za predpokladu, že EÚ neprijala osobitne pre túto oblasť opatrenia týkajúce sa ochrany a riadenia. Ak by tieto opatrenia mohli ovplyvniť rybárske plavidlá iného členského štátu, môžu sa prijať len po konzultáciách návrhu opatrení spolu s dôvodovou správou s Komisiou, s príslušnými členskými štátmi a príslušnými poradnými radami.

3.3.16 EHSV síce uznáva, že tieto opatrenia môžu byť vhodné, domnieva sa však, že návrh nariadenia neobsahuje jasné mechanizmy na decentralizáciu prijímania rozhodnutí a že by sa mali zohľadniť pripomienky uvedené v jeho nedávnom stanovisku na tému „Rozvoj regionálnych oblastí riadenia rybolovných zdrojov a kontroly rybolovu“.

3.4 Prístup k zdrojom

3.4.1 Nový návrh opätovne zaručuje rozdelenie rybolovných práv medzi členské štáty na základe systému celkového povoleného výlovu (TAC) a kvót prostredníctvom uplatňovania relatívnej stability medzi členskými štátmi.

3.4.2 Pokiaľ ide o relatívnu stabilitu, EHSV opakuje svoj názor uvedený v stanovisku k zelenej knihe a trvá na tom, že je potrebné toto kritérium aktualizovať, aby bolo možné zohľadniť zmeny, ku ktorým došlo od jej vytvorenia v roku 1976. Potrebu tejto aktualizácie dokazuje skutočnosť, že Komisia opäť navrhuje oprávňovať členské štáty, aby si mohli medzi sebou vymieňať všetky rybolovné práva, ktoré im boli pridelené, alebo ich časť. To je neklamným znakom, že relatívna stabilita zavedená pred vyše 35 rokmi je zastaraná a nezodpovedá aktuálnej situácii rybárskych plavidiel a oblastí výrazne závislých od rybolovu. EHSV sa tiež domnieva, že základom na pridelenie kvót prostredníctvom aktualizácie relatívnej stability by nemali byť výlučne historické údaje o úlovkoch,

ale zahrnúť by sa mal aj súbor transparentných ekologických, hospodárskych a sociálnych kritérií.

3.4.3 Návrh stanovuje, že najneskôr do 31. decembra 2013 musí každý členský štát zaviesť systém prevoditeľných rybolovných povolení pre všetky rybárske plavidlá s dĺžkou 12 metrov alebo viac a všetky rybárske plavidlá s dĺžkou menej ako 12 metrov, ktoré používajú vlečný výstroj. Členské štáty môžu systém prevoditeľných rybolovných povolení rozšíriť na rybárske plavidlá s celkovou dĺžkou menej ako 12 metrov nasadzujúce iný druh výstroja ako vlečný výstroj a túto skutočnosť oznámia Komisii.

3.4.4 Výbor sa domnieva, že znenie návrhu je nejasné a že Komisia by mala objasniť jeho interpretáciu, najmä pokiaľ ide o stanovenie „transparentných a objektívnych kritérií“ na udeľovanie týchto povolení. V tejto súvislosti sa EHSV nazdáva, že hospodárske subjekty, ktoré nedodržiavajú práva pracovníkov, by nemali byť oprávnené na získanie povolenia. Zavedenie prevoditeľných rybolovných povolení môže byť príležitosťou na dosiahnutie súladu so sociálnymi normami v celom odvetví. Tento súlad zabezpečí kvalitné pracovné miesta a istotu zamestnania v odvetví rybolovu v Európe a zamedzí prípadnej nekalej hospodárskej súťaži založenej na nižších prevádzkových nákladoch.

3.4.5 EHSV nesúhlasí s privatizáciou morských zdrojov. Preto považuje za neprijateľný návrh Komisie na vytvorenie trhu v oblasti prevodu práv na rybolov medzi súkromnými podnikmi, pretože uľahčením prechodu práv do iných odvetví sa môže zvýšiť neistota pracovných miest. Práva na rybolov môžu spravovať výlučne členské štáty.

3.4.6 Prevoditeľné rybolovné povolenia môžu viesť ku kvantitatívnemu zníženiu kapacity, nie však ku kvalitatívnemu zníženiu a odstráneniu ekologicky najškodlivejších, energeticky málo účinných a sociálne nepriaznivých prvkov flotíl. Okrem toho sa rybolovné práva často koncentrovali v rukách malého počtu hospodárskych subjektov, vrátane takých, ktoré v tomto odvetví nepôsobili. Tieto subjekty následne zadávali zákazky na rybolovnú činnosť subdodávateľom, často tým, ktorí sa v týchto vodách venovali rybolovu aj predtým.

3.4.7 Výbor by podporil zavedenie systémov prevoditeľných rybolovných povolení, ak by tieto systémy neboli povinné a členské štáty by mohli rozhodovať o ich uplatňovaní vo svojich vlastných vodách, neplatili by mimo vôd EÚ a ak by ich prvoradým cieľom bolo zachovanie populácií rýb na základe dlhodobou udržateľných environmentálnych, hospodárskych a sociálnych podmienok.

3.4.8 EHSV má isté výhrady voči jeho uplatňovaniu na rybárske flotily pôsobiace v Stredozemnom mori, pretože Komisia vo svojom návrhu presne neuvádza, ako to bude realizovať.

3.4.9 Podľa názoru EHSV treba zaručiť, že na prevod rybolovných povolení medzi členskými štátmi sa budú vzťahovať rovnaké podmienky, aké platia v prípade štátnych príslušníkov rovnakého členského štátu. Analýza dôsledkov tohto systému na konkurencieschopnosť a rentabilitu flotíl v jednotlivých členských štátoch bude musieť venovať osobitnú pozornosť tým štátom, ktoré dovážajú veľké množstvo produktov rybolovu.

3.5 Riadenie kapacity rybolovu

3.5.1 V dôvodovej správe návrhu sa ako jeden z hlavných problémov SRP uvádza nadmerná kapacita flotíl. V správe Komisie Európskemu parlamentu a Rade o povinnostiach podávať správy v súlade s nariadením Rady (ES) č. 2371/2002 sa doslova uvádza, že „všetky členské štáty dodržali zákonom stanovené obmedzenia kapacity rybolovu“ a že „dnes majú flotily väčšiny z nich kapacitu, ktorá nepresahuje povolený strop. Toto rozmedzie dosahuje v priemere 10 %, pokiaľ ide o tonáž a 8 %, pokiaľ ide o výkon.“

3.5.2 Komisia tieto obmedzenia zachovala aj v novom návrhu – článok 35 stanovuje od 1. januára 2013 strop kapacity rybolovu pre flotily členských štátov.

3.5.3 Výbor sa domnieva, že aj keby členské štáty splňali tieto stropy kapacity rybolovu, Komisia ich musí upraviť na základe podrobnejšieho merania kapacity rybolovu, a to vrátane výkonu a tonáže, ale aj druhu rybárskeho výstroja a ďalších vlastností plavidiel, a prispôbiť ich tak dostupným zdrojom.

3.5.4 Podľa názoru EHSV by bolo veľmi vhodné, keby znenie článku 36 „Registre rybárskych flotíl“ obsahovalo informácie o stave kapacity rybolovu vo vzťahu k dostupným zdrojom.

3.6 Vedecké poznatky ako základ riadenia rybného hospodárstva

3.6.1 Vedecké poznatky ako základ riadenia rybného hospodárstva spadajú v plnom rozsahu do kompetencie členských štátov, ktorých úlohou je zbierať biologické, technické, environmentálne a sociálno-ekonomické údaje potrebné na ekosystémové riadenie rybného hospodárstva.

3.6.2 Výbor sa domnieva, že pre ekosystémové riadenie rybného hospodárstva má zásadný význam, aby sa pri zbieraní údajov zhromaždilo čo najviac environmentálnych údajov a zabezpečilo včasné poskytovanie spoľahlivých údajov v systéme pridelovania kvót. V opačnom prípade by sa mali uvaliť sankcie.

3.6.3 Zber, správa a používanie údajov sa od roku 2014 budú vykonávať v rámci viacročného programu. Dovtedy sa bude naďalej uplatňovať nariadenie (ES) č. 199/2008 týkajúce sa programov na zber a spravovanie údajov.

3.6.4 Členské štáty prijímú vnútroštátne programy zberu vedeckých údajov v oblasti rybného hospodárstva a programy

výskumu a inovácií v tejto oblasti. Zriadi sa pozícia národného korešpondenta pre vnútroštátnu koordináciu zberu a spravovania vedeckých údajov určených pre oblasť riadenia rybného hospodárstva.

3.6.5 EHSV vyjadruje svoju podporu tomuto vedeckému impulzu a domnieva sa, že výskumné programy by mali zhromažďovať informácie o druhoch, o ktorých v súčasnosti chýbajú vedecké údaje, pričom sa nazdáva, že do tejto úlohy by mali byť zapojené poradné rady alebo iné decentralizované orgány zainteresovaných strán.

3.7 Vonkajšia politika

3.7.1 EÚ je jednou z mála veľmocí v oblasti rybolovu so silným zastúpením vo všetkých svetových moriach a oceánoch vďaka činnosti svojich flotíl, investíciám, bilaterálnym dohodám s tretími krajinami a zastúpeniu v hlavných regionálnych organizáciách pre riadenie rybného hospodárstva. Okrem toho má silne internacionalizovaný spracovateľský a obchodný sektor.

3.7.2 EÚ takisto predstavuje jeden z veľkých trhov pre výroby rybolovu z hľadiska spotreby a vývozu, čím preberá veľkú zodpovednosť, pokiaľ ide o záväzok a záruku týkajúcu sa udržateľného riadenia činností v oblasti rybolovu a zachovávaní svetových rybolovných zdrojov.

3.7.3 EHSV súhlasí s postojom Komisie, podľa ktorej musí EÚ podporovať celosvetovú a multilaterálnu agendu udržateľného rybného hospodárstva na celom svete a dodržiavať pritom zásadu zodpovedného rybného hospodárstva predovšetkým z hľadiska životného prostredia, no takisto s ohľadom na sociálne a hospodárske aspekty. EÚ musí tiež podporovať transparentné a spravodlivé obchodné opatrenia, pretože jej obchodná politika musí byť v súlade so zásadami zodpovedného a udržateľného rybného hospodárstva.

3.7.4 EHSV súhlasí so všeobecnými zásadami, ktoré sú uvedené v návrhu, pokiaľ ide o medzinárodné organizácie rybného hospodárstva. V tejto súvislosti by mali byť zahrnuté tiež subjekty EÚ podnikajúce v oblasti rybolovu s investíciami v zahraničí a výslovne by sa na ne mali vzťahovať právne predpisy EÚ. Takisto by bolo potrebné požadovať, aby členské štáty informovali Komisiu o každej dohode medzi svojimi štátnymi príslušníkmi a tretími krajinami, ktoré umožnia lodiam plávajúcim pod ich vlajkou loviť vo výsoštných vodách tretej krajiny. Reforma vonkajšieho rozmeru SRP sa uskutočňuje v situácii ktorá je zložitá pre sektor rybného hospodárstva v EÚ, ako aj v rozvojových krajinách vzhľadom na pokles rybolovných zdrojov, čoraz väčšiu prítomnosť iných diaľkových flotíl a klimatické zmeny. EÚ by mala vytvoriť prostredie, ktoré je naklonené súkromným európskym investíciám v oblasti udržateľného rybného hospodárstva v krajinách AKT, čím by sa uplatňovaním prísnych noriem riadenia v týchto krajinách vytvárala vysoká pridaná hodnota a dôstojné pracovné miesta.

3.7.5 EHSV sa domnieva, že zapojenie EÚ do medzinárodných organizácií, predovšetkým do regionálnych organizácií pre riadenie rybného hospodárstva, má viesť k zlepšeniu zachovávanie rybích populácií a k zaisteniu vysokej úrovne dodržiavania opatrení riadenia rybného hospodárstva zo strany všetkých zapojených subjektov.

3.7.6 Súčasné dohody o partnerstve v oblasti rybného hospodárstva (DPORH) majú za cieľ umožniť plavidlám EÚ loviť, v regulovanom a právne bezpečnom prostredí, nadbytočné zdroje vo výhradných hospodárskych zónach niektorých tretích krajín. Komisia sa domnieva, že súčasné DPORH by mali byť transformované na dohody o udržateľnom rybnom hospodárstve (DURH), ktoré sa zameriavajú na ochranu zdrojov a environmentálnu udržateľnosť, zlepšenie správy a účinnosti podpory na úrovni odvetvia.

3.7.7 EHSV považuje toto nové smerovanie za potrebné. EÚ by preto mala v príslušnej rozvojovej tretej krajine rozvíjať DURH, ktoré sú zamerané na vytváranie prostredia vhodného pre činnosti udržateľné z environmentálneho, sociálneho a hospodárskeho hľadiska, a ktoré sa opierajú o mechanizmus participatívneho a transparentného dialógu so všetkými zainteresovanými stranami s cieľom splniť priority tejto rozvojovej krajiny v záujme udržateľného rozvoja ich sektoru rybolovu. DURH musia vychádzať z vedecky solídnych a transparentných stanovísk, hodnotení sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho dosahu každej dohody, vyššieho podielu príspevkov vlastníkov lodí z hľadiska nákladov na prístupové práva a z podpory ľudských práv. EHSV považuje za potrebné doplniť zmienku o pracovných právach ku kritériám, ktoré majú plniť podniky pôsobiace prostredníctvom DURH. Okrem toho by sa mali podporovať rozvojové krajiny s cieľom zlepšiť ich schopnosť investovať a hodnotiť morské zdroje vo svojich vlastných vodách. Okrem toho, že DURH s tretími krajinami umožňujú flotile EÚ prístup do vôd tretích krajín, musia tiež prispieť k rozvoju rybného hospodárstva samotnej tretej krajiny vytváraním nových odvetví v rámci sektoru rybolovu tejto krajiny, ktoré musia podporovať potravinovú bezpečnosť a väčšiu spravodlivosť, zvýšením prístavných aktivít tretích krajín a zároveň zlepšením sociálnej úrovne prostredníctvom podpory nových udržateľných pracovných miest pre ich občanov. Výbor vyzýva Komisiu, aby zlepšila správu prostredníctvom uplatňovania sociálnych a environmentálnych kritérií a vytvorila nástroje potrebné na zaručenie trvalého monitorovania uplatňovania a rešpektovania DURH. Treba uskutočniť hodnotenia hospodárskych, sociálnych a environmentálnych dôsledkov DURH na rozvoj rybolovu v príslušnej tretej krajine, ktoré musia byť verejne dostupné pre všetky zainteresované strany, aby sa tak umožnila informovaná účasť a dialóg subjektov v EÚ a príslušných tretích krajinách AKT.

3.7.8 EHSV víta návrh zahrnúť do budúcich dohôd o rybolove doložku o transparentnosti, aby sa zabezpečilo, že kumulované rybolovné úsilie (miestnych a všetkých zahraničných flotíl činných v určitej výhradnej hospodárskej zóne) bude známe. Takáto doložka spolu s lepším zberom údajov a výskumom pomôže pri hodnotení objemu dostupných nadmerných zdrojov. EHSV sa domnieva, že vo fungovaní

dohôd o udržateľnom rybnom hospodárstve je potrebná väčšia transparentnosť, pokiaľ ide o zverejňovanie hodnotení ex ante a ex post, ktoré obsahujú dôležité údaje, ako napr. hodnotu úlovkov, ktoré uskutočnili flotily EÚ vo vodách krajín AKT.

3.7.9 EHSV však vyjadruje znepokojenie nad niektorými návrhmi predloženými v oznámení o vonkajšom rozmere SRP. Predovšetkým vo vzťahu s DURH vyjadruje poľutovanie nad tým, že Komisia nekonkretizuje nástroje na ochranu činnosti a pracovných miest flotíl EÚ, ktoré pôsobia v rámci týchto dohôd, vzhľadom na ich špecifickosť a príslušnosť k regiónom závislým vo veľkej miere od rybolovu. Rovnako nechápe sprísnenie doložky o výhradnom práve. EHSV sa skôr domnieva, že táto doložka sa musí stať flexibilnejšou, aby sa vo výnimočných prípadoch umožnil prístup flotily EÚ do vôd tretích krajín. Pokiaľ ide o poplatky za prístup do vôd tretích krajín sa EHSV nazdáva, že vlastníci lodí z EÚ by mali platiť rozumnú a primeranú čiastku, ktorá nepoškodí konkurencieschopnosť podnikov, pričom ku každému prípadu treba pristupovať osobitne, pretože podmienky pre rybolov nie sú rovnaké vo všetkých tretích krajinách. A napokon, Komisia sa nezmiňuje o potrebe rokovať o vhodných technických podmienkach, ktoré by umožnili maximálne využívanie možností rybného hospodárstva.

3.7.10 EHSV súhlasí s tým, že je bezpochyby nevyhnutné podporovať zachovávanie rybích populácií a spojiť úsilie na svetovej úrovni s cieľom vykorieniť nezákonný rybolov v rámci všetkých príslušných medzinárodných organizácií.

3.7.11 EHSV sa domnieva, že od flotíl tretích krajín treba vyžadovať, aby vyvážali svoje výrobky do EÚ za rovnakých sociálnych a environmentálnych podmienok, aké sa požadujú od flotily EÚ.

3.7.12 EHSV s uspokojením prijíma, že do návrhu bola začlenená časť týkajúca sa súladu s ostatnými politikami EÚ, medzi ktoré musí patriť životné prostredie, obchod, hygienické a zdravotné predpisy, sociálne otázky, pracovné otázky, rozvoj a vonkajšie vzťahy.

3.8 Akvakultúra

3.8.1 EHSV oceňuje uznanie spoločného európskeho rozmeru akvakultúry zo strany Komisie a vypracovanie nezáväzných strategických usmernení EÚ, ktoré sa týkajú spoločných priorít a cieľov pre rozvoj činností v oblasti akvakultúry. Víta predovšetkým návrh, aby sa od členských štátov vyžadovalo vypracovanie viacročných národných strategických plánov na svojom území do roku 2014.

3.8.2 EHSV považuje za dôležitý cieľ jasne definovať ukazovatele environmentálnej, hospodárskej a sociálnej udržateľnosti, najmä vzhľadom na predpoklad potenciálu rozširovania akvakultúry v Európskej únii a jej rozsiahly prínos k bezpečnosti zásobovania.

3.8.3 EHSV sa domnieva, že je potrebné začleniť do zreformovanej SRP závery oznámenia „Nový podnet pre stratégiu udržateľného rozvoja európskej akvakultúry“⁽⁵⁾, predovšetkým pokiaľ ide o podporu konkurencieschopnosti podnikov, stanovenie základov pre udržateľný rast a zlepšenie imidžu a správy sektora.

3.8.4 V tejto súvislosti výbor požaduje zavedenie flexibilného administratívneho rámca a jednotného právneho priestoru pre rozvoj udržateľnej akvakultúry, čo by prispelo k udržaniu obyvateľstva a vytváraniu bohatstva v okrajových zónach mimo miest a zároveň trvá na zaistení rešpektu, kompatibility a súladu so životným prostredím.

3.8.5 EHSV poukazuje na možnosť, aby bolo budúce nariadenie označované súhrnným názvom „Nariadenie o spoločnej rybárskej politike a akvakultúre“.

3.9 Kontrola a presadzovanie predpisov

3.9.1 Dodržiavanie pravidiel spoločnej rybárskej politiky sa zaisť prostredníctvom efektívneho systému Únie na kontrolu rybného hospodárstva vrátane boja proti nezákonnému, nenahlasenému a neregulovanému rybolovu.

3.9.2 EHSV súhlasí s návrhmi Komisie týkajúcimi sa kontroly a presadzovania predpisov spoločnej rybárskej politiky, hoci sa domnieva, že je potrebné stanoviť dostatočný právny základ, ktorý by zabránil tomu, aby sa osoby, ktoré sa dopustia protiprávneho konania, mohli vyhnúť sankciám.

3.9.3 Pokiaľ ide o návrh, aby členské štáty mohli požadovať od svojich rybárskych lodí, aby pomernou čiastkou prispievali k pokrytiu nákladov spojených s vykonávaním systému Únie na kontrolu rybného hospodárstva, sa výbor domnieva, že tieto poplatky by pre lode predstavovali veľkú záťaž, pretože už aj tak znášajú veľké náklady z hľadiska materiálu a ľudských zdrojov, aby splnili všetky požiadavky nariadenia (ES) č. 1224/2009 o systéme kontroly.

3.10 Finančné nástroje

3.10.1 S cieľom prispieť k dosiahnutiu cieľov SRP môže Únia poskytnúť finančnú pomoc členským štátom.

3.10.2 Ak členské štáty neplnia ciele SRP, môže to viesť k prerušeniu finančnej pomoci (pozastavenie platieb) alebo jej zníženiu prostredníctvom uplatnenia finančnej opravy. Takéto opatrenia sú úmerné charakteru, rozsahu, trvaniu a frekvencii nedodržiavania pravidiel.

3.10.3 Ak prevádzkovatelia závažne porušia pravidlá spoločnej rybárskej politiky, môže to viesť k dočasného alebo

trvalému zákazu prístupu k finančnej pomoci a/alebo k uplatneniu zníženia finančnej pomoci. Takéto opatrenia sú úmerné charakteru, rozsahu, trvaniu a frekvencii závažných porušení pravidiel. Výbor víta toto ustanovenie a zastáva názor, že by sa malo rozšíriť na členské štáty, ktoré neuplatňujú pravidlá SRP.

3.10.4 EHSV sa domnieva, že nový finančný nástroj by mal posilniť úlohu rybárov v rámci udržateľného rozvoja pobrežných oblastí, vrátane opatrení zameraných na ochranu pred stratou zamestnanosti a pomoci v oblasti odbornej prípravy a profesijného preorientovania na iné činnosti, ako je akvakultúra, spracovateľský priemysel, konzervárstvo a námorná doprava.

3.10.5 EHSV konštatuje, že Komisia nezačlenila do balíka reforiem svoje finančné návrhy a vyzýva ju, aby tak urobila čo najskôr s cieľom umožniť celosvetové zhodnotenie budúcej SRP. Hoci finančné prostriedky vyčlenené v návrhu viacročného finančného rámca zostávajú bez zásadných zmien na úrovni 6,7 miliardy EUR⁽⁶⁾, nie je jasné ich rozdelenie medzi kapitoly rybolovu a námorné záležitosti.

3.11 Poradné rady

3.11.1 Návrhom sa zriaďujú poradné rady pre každú z oblastí pôsobnosti rybolovu stanovených v nariadení, doplnené o poradnú radu pre akvakultúru, aby sa podporilo vyrovnané zastúpenie všetkých zainteresovaných strán a aby sa prispelo k dosiahnutiu cieľov SRP.

3.11.2 Tieto rady nahradia regionálne poradné rady zriadené v rámci reformy z roku 2003 a ich úlohou bude predkladať Komisii alebo dotknutému členskému štátu odporúčania a návrhy k záležitostiam týkajúcim sa riadenia rybného hospodárstva a akvakultúry a informovať ich o súvisiacich problémoch a v úzkej spolupráci s vedcami (ktorí sa musia podľa EHSV podieľať na ich vytváraní a činnosti) prispievať k zberu, poskytovaniu a analýze údajov, ktoré sú potrebné na vypracovanie ochranných opatrení, ako aj zverejňovať informácie a vydávať stanoviská k návrhom o opatreniach týkajúcich sa riadenia, pre ktoré je potrebná ich konzultácia.

3.11.3 EHSV sa nazdáva, že návrh nariadenia by mal byť konkrétnejší, pokiaľ ide o „vyrovnané zastúpenie všetkých zúčastnených strán“ a mal by obsahovať zapojenie sociálnych subjektov na vhodných úrovniach a podľa zvyklostí každého členského štátu.

3.11.4 Finančná pomoc Únie pre aktivity členských štátov by mala byť zameraná viac na podporu subjektov zapojených do poradných rád, predovšetkým drobného rybolovu.

⁽⁵⁾ COM(2009) 162, stanovisko CESE 646/2010 z 28.4.2010 (Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 59 – 63).

⁽⁶⁾ COM(2011) 500, z 29.6.2011, Rozpočet stratégie Európa 2020 – Časť II, s.88.

3.11.5 EHSV vyjadruje údiv nad tým, prečo Komisie v svojom návrhu nespomína úlohu Poradného výboru pre rybolov a akvakultúru EÚ a dáva najavo znepokojenie v súvislosti s možným zánikom pracovných skupín prierezového charakteru, ktoré sa venujú otázkam súvisiacim s trhom, obchodnou politikou a všeobecným témam. Existencia poradných rád, vrátane poradnej rady pre akvakultúru, neponúka žiadne medziodvetvové fóra, v rámci ktorých by sa mohli spoločne riešiť spoločné otázky týkajúce sa rybolovu, akvakultúru a spracovateľov.

3.12 Sociálny rozmer a drobný rybolov

3.12.1 EHSV sa domnieva, že v návrhu Komisie existujú medzery, ktoré by mali byť pokryté, a to predovšetkým chýbajúci sociálny rozmer a vhodná definícia drobných pobrežných aktivít v oblasti rybolovu a zberu mäkkýšov.

3.12.2 V období rokov 2001 – 2010 klesol podľa Eurostatu počet rybárov o 20 % na 203 200, z ktorých len 40 % sú samostatne zárobkovo činné osoby. V celom sektore bolo v roku 2005 zamestnaných päť miliónov osôb. Podľa EHSV si sociálno-ekonomický rozmer udržateľnosti zasluhuje rovnakú pozornosť ako environmentálny rozmer.

3.12.3 Ako sa uvádza v stanovisku o zelenej knihe, EHSV sa domnieva, že Komisia nedostatočne zohľadňuje sociálne aspekty SRP. Opakovane preto zdôrazňuje to, čo už uviedol, predovšetkým pokiaľ ide o nedostatočné systematické uznávanie odborných kvalifikácií medzi členskými štátmi, potrebu zostavovania jednotných štatistík o nehodách a ich príčinách – čo v súčasnosti na úrovni EÚ neexistuje – a potrebu prehodnotiť sektor a zaručiť dôstojnú úroveň miezd.

3.12.4 EHSV si nemyslí, že prebiehajúca reforma vyrieši problémy týkajúce sa zamestnanosti, ktorým čelia zamestnanci tohto sektora, a preto navrhuje zavedenie sprievodných opatrení sociálno-ekonomického charakteru (diverzifikácia činnosti, profesijné preorientovanie, odborná príprava a bezpečnosť zamestnancov sektora), ktoré by pomohli zvládnuť reformný proces pri maximálnom zapojení inštitucionálnych, hospodárskych a sociálnych subjektov.

3.12.5 Sociálne aspekty treba zohľadňovať vo všetkých etapách sektora rybolovu a akvakultúry (výroba, spracovanie a obchod) prostredníctvom konkrétnych návrhov na zlepšenie životných a pracovných podmienok.

3.12.6 Pokiaľ ide o drobnú pobrežnú flotilu, Komisia sa pridržiava aktuálnej definície, podľa ktorej ide o lode s dĺžkou menšou než dvanásť metrov bez vlečných sietí. Výbor sa domnieva, že sa nezohľadňuje skutočný stav drobnej flotily v jednotlivých členských štátoch a že sa stanovuje jediné ľubovoľné kritérium, ktoré môže viesť k diskriminačným situáciám. EHSV preto žiada, aby sa k dĺžke pridali dodatočné kritériá, ktoré by sa mohli uplatňovať s cieľom definovať tento vysoko rozmanitý druh rybolovu, ako je napríklad obdobie

strávené na otvorenom mori, vzdialenosť od pobrežia alebo väzby na miestne komunity. Definícia tohto pojmu na miestnej, regionálnej alebo národnej úrovni by bola podľa výboru vhodnejšia než stanovenie spoločného kritéria na úrovni Spoločenstva, pretože sa tým značná časť drobného rybolovu stavia na úroveň priemyselného rybolovu.

3.12.7 Podľa EHSV by sa definícia drobného rybolovu mala vzťahovať aj na lov prostredníctvom pascových sietí, na ktorý by sa mali vzťahovať rovnaké práva a povinnosti ako na ostatnú flotilu pre drobný rybolov.

3.13 EHSV sa domnieva, že návrh nariadenia dáva Komisii široké právomoci na prijímanie delegovaných aktov. Vzhľadom na to, že toto prijímanie delegovaných aktov zo strany Komisie musí byť súčasne oznámené Európskemu parlamentu a Rade, ktoré môžu toto prijímanie zrušiť, sa EHSV nazdáva, že sa ponúkajú záruky na uplatňovanie tohto ustanovenia.

4. Analýza návrhu reformy jednotnej spoločnej organizácie trhov a pripomienky výboru

4.1 Úvod

4.1.1 Spoločná organizácia trhov v sektore výrobkov rybolovu a akvakultúry sa bude vzťahovať na produkty rybného hospodárstva a akvakultúry uvedené v prílohe k nariadeniu, s ktorými sa v EÚ obchoduje, prispieje k dosiahnutiu cieľov SRP a bude sa riadiť zásadami dobrej správy, ktoré sú stanovené v samotnej SRP.

4.1.2 Ako sa uvádza v bode 2.2.2, tvoria ju tieto nástroje: profesijné organizácie, obchodné normy, informácie pre spotrebiteľov, pravidlá hospodárskej súťaže a získavanie informácií o trhu.

4.1.3 EHSV podporuje ciele a zásady, ktorými sa bude riadiť nové nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov.

4.2 Profesijné organizácie

4.2.1 Organizácie výrobcov v odvetví rybolovu budú zakladané ako skupiny zriadené na základe vlastného podnetu výrobcov výrobkov rybolovu v jednom alebo niekoľkých členských štátoch a uznané v súlade s návrhom nariadenia.

4.2.2 Napriek svojej kľúčovej úlohe organizácií výrobcov pri uplatňovaní SRP bol rozvoj týchto organizácií obmedzený vzhľadom na komplexnosť samotnej jednotnej spoločnej organizácie trhov, ako aj, a to predovšetkým, vzhľadom na ťažkosti s uvádzaním na trh v situácii, keď predpisy na ochranu hospodárskej súťaže neumožňujú čeliť sile veľkých maloobchodných reťazcov a keď je povolený dovoz lacných rýb a morských živočíchov, ktoré nespĺňajú základné podmienky bezpečnosti v oblasti zdravia, akými sú celková výsledovateľnosť „z vody na stôl“.

4.2.3 EHSV požaduje zjednodušenie byrokratických a administratívnych noriem, o to viac, ak sa organizácie výrobcov majú postarať o neželané úlovy, ktorých súčasťou je aj zákaz odvrhovania úlovkov. Takisto trvá na preskúmaní politiky hospodárskej súťaže, čo by organizáciám výrobcov umožnilo operatívnym spôsobom užitočne a právnym spôsobom bezpečne zjednotiť ponuku, ktorá je v súčasnosti príliš roztrieštená. Predovšetkým treba posilniť integráciu malých rybárov.

4.2.4 Organizácie výrobcov odvetví akvakultúry sa budú môcť zakladať ako skupiny zriadené na základe vlastného podnetu výrobcov v sektore akvakultúry v jednom alebo viacerých členských štátoch a budú uznané v súlade s návrhom nariadenia.

4.2.5 Výbor podporuje zakladanie organizácií výrobcov v odvetví rybolovu a akvakultúry aj napriek uvedeným ťažkostiam, pretože doteraz výrazne podporovali SRP.

4.2.6 Rovnako sa budú môcť zakladať medziodvetvové organizácie ako skupiny zriadené z iniciatívy subjektov pôsobiacich v sektore výrobkov rybolovu a akvakultúry v jednom alebo viacerých členských štátoch a budú uznané v súlade s návrhom nariadenia.

4.2.7 Výbor víta možnosť zakladať medziodvetvové organizácie, ktoré majú významný podiel najmenej na dvoch nasledujúcich činnostiach: výroba, spracovanie a predaj výrobkov rybolovu a akvakultúry. Hoci sa im neumožňuje podieľať sa priamo na výrobe, spracovaní a uvádzaní na trh, medziodvetvové organizácie by mohli byť okrem opatrení obsiahnutých v návrhu poverené aj diverzifikáciou výrobkov rybolovu na rôznych trhoch a zvyšovaním výnosnosti vo všetkých etapách reťazca rybolovu a akvakultúry.

4.2.8 EHSV podporuje ciele medziodvetvových organizácií a opatrenia, ktoré budú môcť prijať, hoci poukazuje na chýbajúci článok o financovaní tohto druhu organizácií.

4.3 Rozšírenie pravidiel

4.3.1 Členské štáty môžu rozhodnúť o tom, že pravidlá schválené organizáciou výrobcov alebo medziodvetvovou organizáciou budú za určitých podmienok záväzné pre výrobcov, ktorí nie sú členmi tejto organizácie. Takisto môžu rozhodnúť, že títo výrobcovia a subjekty uhradia organizácii výrobcov alebo medziodvetvovej organizácii ekvivalentnú čiastku alebo plnú sumu hradenú členmi.

4.3.2 EHSV sa domnieva, že tento návrh môže zlepšiť podmienky pre spracovanie výrobkov rybolovu a akvakultúry a ich uvádzanie na trh a môže prispieť k stabilizácii trhov.

4.4 Stabilizácia trhov

4.4.1 Organizácie výrobcov môžu financovať uskladnenie určitých výrobkov rybolovu s cieľom zachovať stabilitu trhov, za podmienky, že rešpektujú určité podmienky.

4.4.2 EHSV považuje tento mechanizmus za vhodný. Domnieva sa však, že organizácie výrobcov by mali mať takisto právomoc rozhodovať o tom, na ktoré druhy rýb sa to bude vzťahovať. Na druhej strane považuje za nevyhnutné poskytnúť referenčné ceny výrobkov akvakultúry, tak ako sa ponúkajú pre výroby rybolovu. Tieto referenčné ceny musia byť doplnené o účinné intervenčné mechanizmy, ktoré by boli prispôbené charakteristikám trhov s výrobkami rybolovu a akvakultúry.

4.4.3 EHSV vyzýva Komisiu, členské štáty a toto odvetvie, aby hľadali flexibilnejšie a účinnejšie mechanizmy, ktoré by vyvážili ponuku morských produktov a dopyt po nich. Koordinované opatrenia a dohoda v rámci medziodvetvových organizácií by mohli byť dobrým východiskovým bodom.

4.5 Informácie pre spotrebiteľa

4.5.1 Výrobky rybolovu a akvakultúry uvedené v prílohe návrhu nariadenia, ktoré sú uvádzané na trh Únie, vrátane dovážaných výrobkov, smú byť ponúkané na maloobchodný predaj konečnému spotrebiteľovi len v prípade, ak sú na príslušnom značení alebo etikete uvedené určité minimálne povinné informácie: komerčný názov druhu, spôsob výroby, oblasť, v ktorej bol výrobok ulovený alebo odchovaný, dátum ulovenia výrobkov rybolovu alebo vylovenia výrobkov akvakultúry, a či je výrobok čerstvý alebo bol rozmrazený. Len spracované alebo konzervované ryby, kaviár a náhrady kaviáru z rybacích ikier kôrovce, mäkkýše a iné vodné bezstavovce, pripravené alebo konzervované sa môžu predávať, ak sú na označení alebo etikete uvedené prvé tri druhy údajov, ktoré sú u ostatných výrobkov rybolovu a akvakultúry povinné: komerčný názov druhu, spôsob výroby, oblasť, v ktorej bol výrobok ulovený alebo odchovaný.

4.5.2 V návrhu o informovaní spotrebiteľov sa na jednej strane uvádzajú nové požiadavky (tak pre výrobky v kapitole 3, ako aj v kapitole 16, ktoré sú obsiahnuté v prílohe II o opise tovaru), ktoré nie sú súčasťou terajších právnych predpisov o spoločnej organizácii trhov, a na druhej strane sa tieto opatrenia dopĺňajú o opatrenia, ktoré sa týkajú dovozu.

4.5.3 EHSV sa domnieva, že zavádzanie nových ustanovení v oblasti informovania spotrebiteľov je pozitívne, no je potrebná dôkladná analýza charakteristík jednotlivých spôsobov obchodnej úpravy výrobkov rybolovu a akvakultúry.

4.5.4 Tieto nové požiadavky musia skutočne zodpovedať pozitívnym prvkom, ktoré spotrebiteľom prinášajú naozajstnú pridanú hodnotu, nesmú viesť k nejasnostiam medzi etiketou a výsledovateľnosťou, nesmú klásť technické prekážky výrobcom a musia byť v súlade s nedávnym preskúmaním nariadenia (EÚ) č. 1169/2009 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom⁽⁷⁾ a nariadenia (ES) č. 1224/2009, ktorým sa zriaďuje systém kontroly Spoločenstva na zabezpečenie dodržiavania pravidiel spoločnej politiky v oblasti rybného hospodárstva⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ L 304, 22.11.2011, s. 18-63.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ L 343, 22.12.2009, s. 1.

4.5.5 EHSV sa preto domnieva, že ešte pred zavedením nových požiadaviek v oblasti označovania by mala Komisia vypracovať posúdenie dosahu, v ktorom by zhodnotila ich uskutočniteľnosť, uplatniteľnosť a užitočnosť pre spotrebiteľa.

4.5.6 V snahe reagovať na požiadavky väčšej transparentnosti obsahuje návrh možnosť uvádzať informácie týkajúce sa životného prostredia, etiky alebo sociálnej oblasti, spôsobov výroby a nutričnej hodnoty výrobku, avšak len na základe dobrovoľnosti a nie na úkor plochy, ktorá je k dispozícii pre povinné informácie. EHSV sa domnieva, že akýkoľvek návrh týkajúci sa nepovinných informácií sa musí opierať o regulované minimálne normy, ktoré zabránia tomu, aby táto informácia bola mätúca pre spotrebiteľa alebo viedla k narušeniu trhu.

4.5.7 Výbor zdôrazňuje potrebu posilniť kontroly pravidiel vysledovateľnosti morských výrobkov ako prejav snáh o identifikáciu pôvodu tovaru pochádzajúceho z lovu alebo odchovu a snáh o zaistenie dodržiavania požiadaviek na bezpečnosť potravín vo všetkých etapách reťazca rybolovu a akvakultúry: výrobe, spracovaní a uvádzaní na trh.

4.5.8 V snahe vyhnúť sa nekalej hospodárskej súťaži na trhu EÚ požaduje EHSV pre dovážané výrobky rovnaké hygienické, zdravotné a kontrolné podmienky, aké sa uplatňujú na výrobky EÚ, vrátane úplnej vysledovateľnosti „z vody na stôl“ a žiada rozsiahle kontroly na hraniciach, ako aj v mieste pôvodu, ktoré by zaručili príslušné plnenie týchto noriem prispievajúcich

k bezpečnosti potravín. Výbor si v tejto súvislosti myslí, že jednotlivé generálne riaditeľstvá Európskej komisie by mali uplatňovať koherentný prístup.

4.5.9 Výbor vyzýva, aby sa preskúmali možnosti rozšírenia harmonizácie výrobných kritérií aj na sociálno-pracovné kritérium a kritérium týkajúce sa environmentálnej udržateľnosti. Z tohto dôvodu navrhuje, aby sa pred uzavretím obchodných dohôd medzi EÚ a tretími krajinami preskúmal ich dosah a sociálne a environmentálne dôsledky, a aby sa intenzívne a pravidelne sledovali ich výsledky, čím by sa zabránilo narúšaniu konkurencieschopnosti európskeho sektoru rybolovu a akvakultúry a jeho dodávateľského a spracovateľského reťazca.

4.6 Získavanie informácií o trhu

4.6.1 Návrh predpokladá, že Komisia uskutoční sériu aktivít s cieľom informovať rozličné subjekty pôsobiace v sektore rybolovu a akvakultúry o situácii a vývoji, pričom zohľadní medzinárodnú situáciu, bude vykonávať dohľad nad dodávateľským reťazcom a bude analyzovať vývoj na trhu a poskytovať *ad hoc* štúdie o tvorbe cien. EHSV súhlasí s týmto návrhom.

4.7 Vykonávanie delegovania právomoci

4.7.1 EHSV súhlasí s tým, aby sa Komisii delegovali právomoci, pretože sú všetky zamerané na účinné plnenie a kontrolu návrhu o spoločnej organizácii trhov.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1185/2003 o odstraňovaní plutiev žralokov na palube plavidiel“

COM(2011) 798 final – 2011/0364 (COD)

(2012/C 181/34)

Spravodajca: **José María ESPUNY MOYANO**

Rada (30. novembra 2011) a Európsky parlament (13. decembra 2011) sa rozhodli podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1185/2003 o odstraňovaní plutiev žralokov na palube plavidiel“

COM(2011) 798 final – 2011/0364 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) prijal 103 hlasmi za, pričom 30 členovia hlasovali proti a 22 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 Výbor rozhodne odmieta, aby sa v ktorejkoľvek flotile na svete používal postup odstraňovania plutiev žralokov (finning).

1.2 EHSV súhlasí s Komisiou v tom, že zrušenie dočasných povolení a uplatňovanie politiky neoddeľovania plutiev od tiel žralokov by zaručilo, že v EÚ sa nebude využívať finning. Výbor však znepokojujú hospodárske a sociálne dôsledky týchto opatrení, a preto sa nazdáva, že by sa mali hľadať alternatívne metódy, ktoré zaručia dodržiavanie zákazu odstraňovania plutiev bez toho, aby sa výrazne ovplyvnila rentabilita podnikov a bezpečnosť posádky, a to aj napriek tomu, že tieto alternatívy neodstránia problémy týkajúce sa monitorovania a presadzovania, ktoré doložila Komisia.

1.3 EHSV navrhuje nasledujúce alternatívne opatrenia:

1.3.1 povinnosť vyložiť telá aj plutvy v tom istom prístave;

1.3.2 zrušenie osobitných povolení pre plavidlá s čerstvým úlovkom;

1.3.3 udeľovanie osobitných povolení mraziarenským plavidlám pod podmienkou, že budú používať mechanizmus výsledovateľnosti, ktorý umožní prepojiť vyložené telá a plutvy;

1.3.4 zavedenie programu štatistickej dokumentácie obchodu s plutvami žralokov vo všetkých regionálnych rybolovných organizáciách.

1.4 EHSV odporúča, aby sa vo všetkých regionálnych rybolovných organizáciách prijali plány riadenia lovu žralokov, ktoré

okrem iného stanovujú opatrenia na obmedzenie rybolovnej činnosti, časovo a priestorovo obmedzené zákazy a zákaz prekládok tovaru na mori.

1.5 Výbor žiada Európsku komisiu, aby vyvinula maximálne úsilie na dosiahnutie plnenia zákazu odstraňovania plutiev na plavidlách tretích krajín, v ktorých tento poľutovaniahodný postup ešte stále pretrváva, ako aj povinnosti poskytovania dôveryhodných údajov o úlovku týchto druhov zo strany flotíl tretích krajín v rámci regionálnych rybolovných organizácií.

1.6 EHSV žiada Európsku komisiu, aby písomne zaručila, že spracovanie, ktoré by bolo potrebné vykonať v tretích krajinách na úplné odstránenie plutiev, sa bude považovať za „jednoduché rezanie“, čím sa nezmení pôvod produktu z EÚ.

2. Úvod

2.1 Nariadením Rady (ES) č. 1185/2003 o odstraňovaní plutiev žralokov na palube plavidiel⁽¹⁾ sa stanovuje všeobecný zákaz postupu známeho ako *finning*, pri ktorom sa oddeľujú plutvy od tiel žralokov, pričom zvyšné časti žralokov sa vyhadzujú do mora.

2.2 Nariadenie zároveň umožňuje členským štátom, aby vydávali osobitné povolenia na rybolov dovoľujúce spracovanie na palube, pri ktorom sa môžu plutvy žralokov oddeľovať od tiel bez toho, aby sa telá žralokov vyhadzovali do mora. S cieľom zabezpečiť, aby hmotnosť plutiev zodpovedala hmotnosti tiel, bol stanovený pomer hmotnosti plutiev k živej hmotnosti tela žraloka.

2.3 Komisia sa nazdáva, že vydávanie týchto osobitných povolení nezaručuje kontrolu oddeľovania plutiev od tiel, a preto navrhuje, aby boli tieto povolenia zrušené a zároveň, aby bolo možné plutvy čiastočne narezať a zložiť k telu žraloka.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 167, 4.7.2003, s. 2.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor rozhodne odmieta, aby sa v ktorejkoľvek flotile na svete používal postup oddeľovania plutiev od tiel žralokov (*finning*).

3.2 EHSV konštatuje, že podľa mnohých vedcov, členských štátov, mimovládnych organizácií a odvetvia rybolovu neexistujú dôkazy o tom, že *finning* ⁽²⁾ sa v EÚ používa. Je si však istý, že tento postup sa používa v iných krajinách mimo EÚ.

3.3 EHSV považuje za potrebné poznať činnosť plavidiel loviacich pelagické žraloky lovnými šnúrami pri hladine, ktoré až doteraz využívali osobitné povolenia na rybolov, a to s cieľom pochopiť, prečo treba tieto povolenia zachovať.

3.3.1 Flotilu EÚ loviacu žraloky lovnými šnúrami pri hladine tvorí zhruba 200 plavidiel ⁽³⁾. Na každom plavidle je potrebných 12 až 15 členov posádky.

3.3.2 Tieto plavidlá sa venujú hlavne lovu mečúňov a lovia tiež druhy žraloka pelagického: žralok modrý (*Prionace glauca*) predstavuje približne 87 % a žralok mako (*Isurus oxyrinchus*) približne 10 % celkového úlovku žralokov pelagických. Oba druhy sa vo veľkom množstve vyskytujú v epipelagickom oceánskom systéme a geograficky sú rozšírené v Atlantickom, Indickom aj Tichom oceáne. Podľa najnovších prieskumov Medzinárodnej komisie pre zachovanie tuniaka atlantického (ICCAT) sú zásoby žraloka modrého aj žraloka mako v dobrom stave, a to z biologického hľadiska a aj pokiaľ ide o mieru výlovu. Biomasy oboch týchto druhov boli určené ako vyššie alebo rovnaké ako maximálny udržateľný výnos.

3.3.3 Prvý predaj plutiev z flotily EÚ s ich celkovým spracovaním sa odlišuje od predaja z niektorých iných flotíl západných neeurópskych krajín, v ktorých sa využíva len časť plutiev alebo sa plutvy vyhadzujú.

3.3.4 Treba odlišiť činnosť plavidiel s čerstvým úlovkom a mraziarenských plavidiel:

3.3.4.1 Plavidlá s čerstvým úlovkom alebo zmiešané plavidlá (mraziarenské s časťou úlovku v čerstvom stave): lovia v Atlantickom oceáne a zvyčajne vykladajú úlovok v prístave Vigo alebo v iných prístavoch EÚ bez toho, aby odrezávali plutvy. Plavby zvyčajne trvajú viac ako mesiac.

3.3.4.2 Mraziarenské plavidlá: lovia v Atlantickom, Indickom a Tichom oceáne a ich plavby zvyčajne trvajú najmenej tri mesiace. Na týchto plavidlách sa žralokom po ulovení odstráni hlava, vnútornosti a odrežú sa im všetky plutvy. Všetky časti sa

⁽²⁾ Správa Komisie Rade a Európskemu parlamentu o vykonávaní nariadenia Rady (ES) č. 1185/2003 o odstraňovaní plutiev žralokov na palube plavidiel z 23.12.2005 (COM(2005) 700); správa z vlastnej iniciatívy výboru Európskeho parlamentu pre rybolov INI/2054/2006; stanovisko Regionálneho poradného výboru pre diaľkové (LDRAC) v súvislosti s konzultáciou Komisie o akčnom pláne EÚ pre otázku žralokov a zápisnica LDRAC zo spoločnej schôdze o verejnej konzultácii k zmene a doplnení nariadenia o odstraňovaní plutiev žralokov, 18. februára 2011.

⁽³⁾ Okrem plavidiel v Stredozemí, ktoré nepotrebujú osobitné potvrdenie.

umyjú veľkým množstvom vody a uložia sa do mraziaceho tunelu. Pečene sa vložia do vrecúšok a následne do plastových dební. Po skončení procesu mrazenia sa telá zabalia, najprv do plastových fólií a potom do bavlnených vriec (na ochranu a zvýšenie kvality produktu). Plutvy a pečene sa ukladajú do dební. Predtým, ako sa všetky produkty uskladnia v skladovacom priestore lode, sa všetky kusy označia etiketou, pričom sa určí typ produktu, úprava a oblasť výlovu. Úlovky sa zvyčajne vykladajú v prístave Vigo alebo v iných prístavoch EÚ a v prístavoch mimo EÚ:

— severný Atlantik: Kapverdy (Praia), Azorské ostrovy (Horta), Kanárske ostrovy (Las Palmas),

— Indický oceán: Južná Afrika (Durban), Maurícius (Port Louis), Indonézia (Jakarta),

— Tichý oceán: Peru (Callao, Chimbote, Puerto Pisco), Panama (Vacamonte), Nový Zéland (Napier), Francúzska Polynézia (Papeete – Tahiti),

— južný Atlantik: Uruguaj (Montevideo), Namíbia (Walvis Bay), Južná Afrika (Kapské mesto).

3.3.5 Telá a plutvy sa zvyčajne vykladajú v tých istých prístavoch Naopak, ich predaj prebieha odlišnými kanálmi. Telá po vyložení smerujú do Viga alebo do Južnej Ameriky (najmä Brazília, Peru a Kolumbia). Tie, čo idú do Viga sa zvyčajne predávajú v Taliansku, Grécku, Rumunsku, na Ukrajine, v Poľsku, Rusku, Portugalsku, Andalúzii a Južnej Amerike. Plutvy sa zase zvyknú posilať do Viga a následne do Japonska, Hong Kongu, Číny, Kalifornie atď. alebo z miesta vyloženia priamo do týchto krajín.

3.3.6 Pokiaľ ide o ceny, telá žralokov sa zvyknú v rámci prvého predaja predávať za priemernú cenu 0,50 až 2 EUR/kg a plutvy žraloka modrého a žraloka mako sa v prvom predaji predávajú za 10 až 15 EUR/kg.

3.3.7 V súčasnosti predstavujú príjmy majiteľov lodí z predaja tiel približne 55 % celkových príjmov, zatiaľ čo z predaja plutiev získavajú 45 % celkových príjmov.

3.3.8 Z hľadiska výživy sa zo 100 gramov žraloka bez kostí získa približne 130 kalórií. Jeho mäso je polotučné (obsahuje 4,5 gramov tuku na 100 gramov mäsa) a veľmi bohaté na kvalitné bielkoviny (21 gramov na 100 gramov mäsa), ktoré obsahujú všetky hlavné aminokyseliny. Tuk zo žraločieho mäsa je väčšinou nenasýtený, preto je jeho konzumácia vhodná pri diéte zameranej na prevenciu a liečbu srdcovo-cievnych ochorení, a to pokiaľ sa pripravuje na vhodnom tuku, ako je olivový olej alebo olej zo semienok. Mäso je ľahko stráviteľné a obsahuje vitamíny skupiny B (v menšom množstve v porovnaní s inými rybami), bohaté je však na vitamíny A a E, ktoré sú rozpustné v tukoch. Z minerálov obsahuje najmä fosfor, draslík, magnézium a železo.

3.3.9 V súčasnosti sa na základe odporúčaní FAO spracovávajú všetky časti žraloka. Okrem tela a plutiev sa vo farmaceutickom a kozmetickom priemysle využíva pečeň na získavanie vitamínu A a koža na výrobu kožených výrobkov.

3.4 Výbor považuje za vhodné uviesť dôvody, pre ktoré európska flotila potrebuje osobitné povolenia:

3.4.1 Bezpečnosť: keď je žralok zmrazený, neoddelené plutvy sú ostré ako nože, a preto je manipulácia s týmito zvieratami na palube lodí, ktoré sa neustále kolíšu, a ich vykladanie pre posádku veľmi riskantné.

3.4.2 Kvalita: skladovanie plutiev prirodzene pripojených k telu spôsobuje zníženie kvality úlovku, tak plutiev ako aj tela, pretože jednotlivé kusy sa navzájom trú a režu. Čerstvo vylovený a zmrazený produkt má vysokú kvalitu z hľadiska výživy ako aj hygieny a zdravia. Odrezaním plutiev pred zmrazením sa zaručí, že chladiaci reťazec sa v žiadnom momente nepreruší.

3.4.3 Využitie priestoru: skladovanie tiel a plutiev oddelene (alebo umiestňovanie plutiev do medzier medzi telami, ktoré vzniknú pri nakladaní) umožňuje lepšie využiť skladovacie priestory, čím sa zvyšuje rentabilita lodí.

3.4.4 Predaj plutiev a tiel žralokov prebieha odlišnými kanálmi: toto opatrenie by znamenalo, že pri vykladaní v tretej krajine by sa museli plutvy odstrániť na zemi, čo by malo nasledujúce dôsledky:

3.4.4.1 Manipulácia s plutvami v zahraničnom prístave môže spôsobiť zmenu pôvodu produktu, ak by sa táto operácia nepovažovala za jednoduché rezanie⁽⁴⁾, čo by znamenalo, že produkt by už nebol z EÚ a spadol by do kategórie produktov dovážaných do EÚ a musel by splniť zdravotné a colné požiadavky a podmienky, ktoré s tým súvisia.

3.4.4.2 Zároveň vznikajú nové rizikové faktory pri vykladaní úlovku, ktoré je následne zložitejšie a vyžaduje si viac času.

3.4.4.3 Toto predĺženie času na vyloženie úlovku znižuje kvalitu produktov, pretože dochádza k citelným únikom v reťazci chladenia. To predstavuje zdravotné riziko, pretože sa môžu objaviť histamíny a zvýšiť celkový obsah prchavého dusíku, čo poškodzuje produkt.

3.4.4.4 Hlavné prístavy na vkladanie zmrazených produktov sa okrem toho zvyčajne nachádzajú v tretích krajinách, ktoré

nemajú vhodné infraštruktúry. Väčšina z nich sa navyše nachádza v tropickom podnebí, čo urýchľuje úniky chladenia a zvýrazňuje dôsledky uvedené v predchádzajúcom bode.

3.5 Odstraňovanie plutiev – *finning* – sa využíva na európskych lodiach, ktoré aj napriek tomu, že nemajú mraziarske systémy, lovia v ďalekých vodách a zotrvávajú v nich dlhé obdobia, a preto pomocou vysušovania (dehydratácie) uchovávajú jedine plutvy a zbavujú sa tiel, ktoré by sa v opačnom prípade pokazili. Pre európske mraziarske plavidlá, ktorých by sa týkal návrh Komisie, by *finning* znamenal vyhadzovanie cenného zdroja príjmov pochádzajúcich z predaja tiel žralokov, čo z obchodného hľadiska nemá zmysel.

3.6 EHSV súhlasí s Komisiou v tom, že zrušenie dočasných povolení a uplatňovanie politiky neoddeľovania plutiev od tiel by zaručilo, že v EÚ sa nebude využívať *finning*. Výbor sa však vzhľadom na vyššie spomenuté prvky a možné negatívne dôsledky uplatňovania týchto opatrení pre rybárov nazdáva, že by sa mali hľadať alternatívne metódy, ktoré zaručia dodržiavanie zákazu oddeľovania plutiev od tela bez toho, aby sa výrazne ovplyvnila rentabilita podnikov a bezpečnosť posádky, a to aj napriek tomu, že tieto alternatívy neodstránia problémy týkajúce sa monitorovania a presadzovania, ktoré doložila Komisia.

3.7 EHSV navrhuje nasledujúce alternatívne opatrenia:

3.7.1 povinnosť vyložiť telá aj plutvy v tom istom prístave;

3.7.2 zrušenie osobitných povolení pre plavidlá s čerstvým úlovkom;

3.7.3 udeľovanie osobitných povolení mraziarskym plavidlám pod podmienkou, že budú používať mechanizmus vysledovateľnosti, ktorý umožní prepojiť vyložené telá a plutvy;

3.7.4 zavedenie programu štatistickej dokumentácie obchodu s plutvami žralokov vo všetkých regionálnych rybolovných organizáciách, ako je to v prípade tuniaka modroplutvého v Medzinárodnej komisii pre zachovanie atlantických tuniakov (ICCAT).

3.8 EHSV zároveň odporúča, aby sa vo všetkých regionálnych rybolovných organizáciách prijali plány riadenia lovu žralokov, ktoré okrem iného stanovujú opatrenia na obmedzenie rybolovnej činnosti, časovo a priestorovo obmedzené zákazy a zákaz prekládok tovaru na mori.

3.9 Výbor sa nazdáva, že Európska komisia by mala vyvinúť väčšie úsilie na dosiahnutie plnenia zákazu odstraňovania plutiev na plavidlách tretích krajín, v ktorých tento poľutovaniahodný postup ešte stále pretrváva, ako aj povinnosti poskytovania dôveryhodných údajov o úlovku týchto druhov zo strany flotíl tretích krajín v rámci regionálnych rybolovných organizácií.

⁽⁴⁾ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1063/2010 z 18. novembra 2010, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2454/93, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (EHS) č. 2913/92, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Spoločenstva. Ú. v. EÚ L 307, 23.11.2010. článok 78 ods. 1 písm. i).

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Výbor pozitívne hodnotí iniciatívy niektorých členských štátov na ochranu najohrozenejších populácií žralokov, najmä zákaz loviť žraloky čeľade Alopiidae a žraloky mlatkohlavé (čeľade Sphyrnidae) ⁽⁵⁾ v Španielsku, a v tejto súvislosti žiada, aby sa vo všetkých regionálnych rybolovných organizáciách prijali vhodné ochranné opatrenia a opatrenia na správu najohrozenejších druhov žralokov.

4.2 Výbor sa nazdáva, že súčasný model založený na pomerných hodnotách je vhodný a funkčný. V rôznych štúdiách zameraných na túto problematiku, ktoré vypracovali európske výskumné ústavy, sa však dospelo k záveru, že 5 % pomer nie je vhodný (pretože je nízky) pre rybolovné postupy európskej flotily založené na maximalizovanom spracovaní celkovej hmoty plutiev, ani pre hlavné druhy lovených žralokov (žralok modrý a žralok mako), a tým ani pre súbor kombinovaných druhov. EHSV sa nazdáva, že by sa mali prehodnotiť maximálne prípustné pomerné hodnoty a mali by sa stanoviť na základe realistických kritérií a vedecko-technických podkladov vzhľadom na vypracované štúdie. Nový pomer by sa mal výslovne vzťahovať na živú hmotnosť žralokov s cieľom predísť súčasným problémom interpretácie.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Výnos ARM/2689/2009, z 28. septembra, ktorým sa zakazuje loviť žraloky čeľade Alopiidae a žraloky mlatkohlavé (čeľade Sphyrnidae). Úradný vestník Španielska č. 240, pondelok 5. októbra 2009, str. 84098.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Upravený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o informácie určené širokej verejnosti o liekoch viazaných na lekársky predpis“

COM(2012) 48 final – 2008/0256 (COD)

(2012/C 181/35)

Rada (27. februára 2012) a Európsky Parlament (13. marca 2012) sa rozhodli podľa článku 114 a článku 168, ods. 4, bod c) Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Upravený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o informácie určené širokej verejnosti o liekoch viazaných na lekársky predpis“

COM(2012) 48 final – 2008/0256 (COD).

Vzhľadom na to, že sa výbor k obsahu návrhu vyjadril už vo svojom stanovisku CESE 1022/2009, prijatom 10. júna 2009 (*) na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) rozhodol 161 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 9 členovia sa hlasovania zdržali, nevypracovať nové stanovisko k predmetnému návrhu, ale odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(*) Ú. v. C 306 EÚ, 16.12.2009, s. 18.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 726/2004/ES, pokiaľ ide o informácie určené širokej verejnosti o liekoch na humánne použitie viazaných na lekárske predpis“

COM(2012) 49 final – 2008/0255 (COD)

(2012/C 181/36)

Rada (27. februára 2012) a Európsky parlament (13. marca 2012) sa rozhodli podľa článku 114 a článku 168, ods. 4, bod c) Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zmenený a doplnený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 726/2004/ES, pokiaľ ide o informácie určené širokej verejnosti o liekoch na humánne použitie viazaných na lekárske predpis“

COM(2012) 49 final – 2008/0255 (COD).

Vzhľadom na to, že výbor sa k obsahu návrhu vyjadril už vo svojom stanovisku CESE 1025/2009 prijatom 10. júna 2009 (*), výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) rozhodol 156 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 9 členovia sa zdržali hlasovania, nevypracovať nové stanovisko k predmetnému návrhu, ale odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(*) Ú. v. C EÚ 306, 16.12.2009, s. 33.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o farmakovigilanciu“*COM(2012) 52 final – 2012/0025 (COD)**(2012/C 181/37)*

Rada 27. februára 2012 a Európsky parlament 16. februára 2012 sa rozhodli podľa článkov 114 a 168, odsek 4, bod c) Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o farmakovigilanciu“

COM(2012) 52 final – 2012/0025 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý, a vzhľadom na to, že sa už k obsahu návrhu vyjadril vo svojom stanovisku CESE 1022/2009, prijatom 10. júna 2009 (*), na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28 a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) rozhodol 158 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 sa hlasovania zdržali, nevypracovať nové stanovisko k danej téme a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(*) Ú. v. C 306, 16.12.2009, s. 18.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 726/2004, pokiaľ ide o farmakovigilanciu“

COM(2012) 51 final – 2012/0023 (COD)

(2012/C 181/38)

Rada 27. februára 2012 a Európsky parlament 16. februára 2012 sa rozhodli podľa článkov 114 a 168, odsek 4, bod c) Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 726/2004, pokiaľ ide o farmakovigilanciu“

COM(2012) 51 final – 2012/0023 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý, a vzhľadom na to, že sa už k obsahu návrhu vyjadril vo svojom stanovisku CESE 1025/2009, prijatom 10. júna 2009 (*), na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) rozhodol 157 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 9 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(*) Ú. v. C 306, 16.12.2009, s. 33.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o klasifikácii, balení a označovaní nebezpečných prípravkov“

COM(2012) 8 final – 2012/007 COD

(2012/C 181/39)

Európsky parlament 2. februára 2012 a Rada 8. marca 2012 rozhodli podľa článku 114 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, že s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom prekonzultujú

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o klasifikácii, balení a označovaní nebezpečných prípravkov“

COM(2012) 8 final – 2012/007 COD.

Keďže výbor súhlasí s obsahom návrhu, a vzhľadom na to, že sa už k problematike vyjadril vo svojom stanovisku CES 330/97 fin, prijatom 20. marca 1997 (*), na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) rozhodol 166 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 9 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 28. marca 2012

Prešeda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(*) Stanovisko EHSV k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o aproximácii zákonov, predpisov a správnych opatrení členských štátov týkajúcich sa klasifikácií, balenia a značenia nebezpečných prípravkov, Ú. v. ES C 158, 26.5.1997, s. 76.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1342/2008 z 18. decembra 2008, ktorým sa ustanovuje dlhodobý plán pre populácie tresky a na ne zameraný rybolov“

COM(2012) 21 final – 2012/0013 (COD)

(2012/C 181/40)

Európsky parlament (13. marca 2012) a Rada (22. februára 2012) sa rozhodli podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1342/2008 z 18. decembra 2008, ktorým sa ustanovuje dlhodobý plán pre populácie tresky a na ne zameraný rybolov“

COM(2012) 21 final – 2012/0013 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca 2012) rozhodol 158 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 10 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 28. marca 2012

Preedseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

2012/C 181/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1060/2009 o ratingových agentúrach“ COM(2011) 747 <i>final</i> – 2011/0361 (COD)	68
2012/C 181/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnom európskom kúpnom práve“ COM(2011) 635 <i>final</i> – 2011/0284 (COD) a „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Spoločné európske kúpne právo na zjednodušenie cezhraničných transakcií na jednotnom trhu“ COM(2011) 636 <i>final</i>	75
2012/C 181/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich výkazoch určitých druhov podnikov“ COM(2011) 684 <i>final</i> – 2011/0308 (COD)	84
2012/C 181/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o programe Spotrebiteľa na roky 2014 – 2020“ COM(2011) 707 <i>final</i> – 2011/0340 (COD)	89
2012/C 181/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (smernica o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov)“ COM(2011) 793 <i>final</i> – 2011/0373 (COD)	93
2012/C 181/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o riešení spotrebiteľských sporov online (nariadenie o riešení spotrebiteľských sporov online)“ COM(2011) 794 <i>final</i> – 2011/0374 (COD)	99
2012/C 181/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zosúladenie s novým legislatívnym rámcom (Uplatňovanie balíka návrhov o výrobkoch)“ COM(2011) 764 <i>final</i> – 2011/0358 (COD), COM(2011) 765 <i>final</i> – 2011/0351 (COD), COM(2011) 766 <i>final</i> – 2011/0352 (COD), COM(2011) 768 <i>final</i> – 2011/0350 (COD), COM(2011) 769 <i>final</i> – 2011/0353 (COD), COM(2011) 770 <i>final</i> – 2011/0354 (COD), COM(2011) 771 <i>final</i> – 2011/0349 (COD), COM(2011) 772 <i>final</i> – 2011/0356 (COD), COM(2011) 773 <i>final</i> – 2011/0357 (COD)	105
2012/C 181/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020) – Horizont 2020“ COM(2011) 809 <i>final</i> – 2011/0401 (COD), „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú pravidlá účasti a šírenia v programe Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“ COM(2011) 810 <i>final</i> – 2011/0399 (COD), „Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa zriaďuje špecifický program na vykonávanie programu Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie (2014 – 2020)“ COM(2011) 811 <i>final</i> – 2011/0402 (CNS), „Návrh nariadenia Rady o výskumnom a vzdelávacom programe Európskeho spoločenstva pre jadrovú energiu (2014 – 2018), ktorý prispieva k rámcovému programu v oblasti výskumu a inovácií Horizont 2020“ COM(2011) 812 <i>final</i> – 2011/0400 (NLE)	111

2012/C 181/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 294/2008, ktorým sa zriaďuje Európsky inovačný a technologický inštitút“ COM(2011) 817 <i>final</i> – 2011/0384 (COD) a „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o strategickom inovačnom programe Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT): príspevok EIT k vytváraniu inovatívnejšej Európy“ COM(2011) 822 <i>final</i> – 2011/0387 (COD)	122
2012/C 181/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program pre konkurencieschopnosť podnikov a malé a stredné podniky (2014 – 2020)“ COM(2011) 834 <i>final</i> – 2011/0394 (COD)	125
2012/C 181/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska agenda v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín“ COM(2011) 455 <i>final</i>	131
2012/C 181/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku občanov (2013)“ COM(2011) 489 <i>final</i> – 2011/0217 (COD)	137
2012/C 181/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Podpora rastu a zamestnanosti – program modernizácie európskych systémov vysokoškolského vzdelávania“ COM(2011) 567 <i>final</i>	143
2012/C 181/26	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o politikách EÚ a dobrovoľníctve: uznávanie a podpora cezhraničných dobrovoľných aktivít v EÚ“ COM(2011) 568 <i>final</i>	150
2012/C 181/27	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje ERASMUS PRE VŠETKÝCH, program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport“ COM(2011) 788 <i>final</i> – 2011/0371 (COD)	154
2012/C 181/28	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia“ COM(2011) 866 <i>final</i> – 2011/0421 (COD)	160
2012/C 181/29	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje“ COM(2011) 571 <i>final</i>	163
2012/C 181/30	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o mechanizme monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov a nahlasovania ďalších informácií relevantných z hľadiska zmeny klímy na úrovni členských štátov a Únie“ COM(2011) 789 <i>final</i> – 2011/0372 (COD)	169

2012/C 181/31	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Balík opatrení pre letiská“ obsahujúci tieto štyri dokumenty: „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Politika v oblasti letísk v Európskej únii – riešenie problémov kapacity a kvality na podporu rastu, prepojitelnosti a udržateľnej mobility“ COM(2011) 823 <i>final</i> , „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o službách pozemnej obsluhy na letiskách Únie, ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/67/ES“ COM(2011) 824 <i>final</i> – 2011/0397 (COD), „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách pridelovania prevádzkových intervalov na letiskách Európskej únie“ (prepracované znenie) COM(2011) 827 <i>final</i> – 2011/0391 (COD), „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o pravidlách a postupoch zavedenia prevádzkových obmedzení podmienených hlukom na letiskách Únie v rámci vyváženého prístupu a o zrušení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/30/ES“ COM(2011) 828 <i>final</i> – 2011/0398 (COD) 173	173
2012/C 181/32	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení a prevádzke európskych systémov satelitnej navigácie“ COM(2011) 814 <i>final</i> – 2011/0392 (COD) 179	179
2012/C 181/33	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnej organizácii trhov s výrobkami rybolovu a akvakultúry“ COM(2011) 416 <i>final</i> , „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Reforma spoločnej rybárskej politiky“ COM(2011) 417 <i>final</i> , „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vonkajšom rozmere spoločnej rybárskej politiky“ COM(2011) 424 <i>final</i> a „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnej rybárskej politike“ COM(2011) 425 <i>final</i> 183	183
2012/C 181/34	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1185/2003 o odstraňovaní plutiev žralokov na palube plavidiel“ COM(2011) 798 <i>final</i> – 2011/0364 (COD) 195	195
2012/C 181/35	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Upravený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o informácie určené širokej verejnosti o liekoch viazaných na lekárske predpis“ COM(2012) 48 <i>final</i> – 2008/0256 (COD) 199	199
2012/C 181/36	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 726/2004/ES, pokiaľ ide o informácie určené širokej verejnosti o liekoch na humánne použitie viazaných na lekárske predpis“ COM(2012) 49 <i>final</i> – 2008/0255 (COD) 200	200
2012/C 181/37	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o farmakovigilanciu“ COM(2012) 52 <i>final</i> – 2012/0025 (COD) 201	201
2012/C 181/38	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 726/2004, pokiaľ ide o farmakovigilanciu“ COM(2012) 51 <i>final</i> – 2012/0023 (COD) 202	202

2012/C 181/39	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o klasifikácii, balení a označovaní nebezpečných prípravkov“ COM(2012) 8 <i>final</i> – 2012/007 COD	203
2012/C 181/40	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1342/2008 z 18. decembra 2008, ktorým sa ustanovuje dlhodobý plán pre populácie tresky a na ne zameraný rybolov“ COM(2012) 21 <i>final</i> – 2012/0013 (COD)	204

Predplatné na rok 2012 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročné DVD	22 úradných jazykov EÚ	1 310 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	840 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačné (súhrnné) DVD	22 úradných jazykov EÚ	100 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, DVD, jedno vydanie za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom DVD.

Predplatitelia Úradného vestníka Európskej únie môžu získať na základe žiadosti rôzne prílohy k úradnému vestníku. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznamov pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do Úradného vestníka Európskej únie.

Predaj a predplatné

Rozličné platené publikácie, rovnako ako aj Úradný vestník Európskej únie, si možno predplatiť a získať u obchodných distribútorov. Zoznam obchodných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm.

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke možno prehliadať Úradný vestník Európskej únie, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>.

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK